

Euran Perusopetuksen opetussuunnitelma 2016

Sisällys

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	11
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	11
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	11
Eura: Euran kunnan opetussuunnitelmatyön periaatteet ja muut suunnitelmat	13
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	14
Eura: Euran kunnan perusopetuksen arvionti ja kehittäminen	15
1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut	16
Eura	18
LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	18
Eura	18
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	19
Eura	20
2.2 Perusopetuksen arvoperusta	20
Euran kunnan arvoperusta	22
2.3 Oppimiskäsitys	22
Eura: Oppimiskäsitys	23
2.4 Paikallisesti päätettävät asiat	23
LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	24
3.1 Perusopetuksen tehtävä	24
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	25
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	26
Eura: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	28
Eura: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	29
Eura: Monilukutaito	30
Eura: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	31
Eura: Työelämätaidot ja yrittäjyys	32
Eura: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	33
3.4 Paikallisesti päätettävät asiat	33
LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	34
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	34
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	34
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat	37

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	39
4.5 Paikallisesti päätettävät asiat	41
Eura	43
LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN.....	43
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä.....	43
Eura.....	44
5.2 Yhteistyö	44
Eura: Oppilaiden osallisuus.....	46
Eura: Kodin ja koulun yhteistyö.....	47
Eura: Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa.....	47
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	47
Eura.....	50
5.4 Opetuksen järjestämistapoja.....	50
Eura.....	54
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	54
Eura.....	57
5.6 Paikallisesti päätettävät asiat	57
LUKU 6 OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA.....	61
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.....	61
6.1.1 Formatiivinen arviointi	61
6.1.2 Summatiivinen arviointi.....	62
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.....	62
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi	64
6.4 Työskentelyn arviointi	65
6.5 Käyttäytymisen arviointi.....	65
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	66
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain.....	66
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	66
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet.....	67
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi	68
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen	68
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi	68
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa	69
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa	69

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa	70
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi.....	70
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin	71
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.....	71
6.11 Todistukset	71
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	71
6.11.2 Lukuvuositolistus	72
6.11.3 Välitolistus	73
6.11.4 Erotolistus.....	73
6.11.5 Perusopetuksen päättötolistus	74
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat tolstukset.....	76
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat	77
Eura: Arviointi	77
LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	79
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	79
Eura.....	80
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	82
Eura.....	83
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	83
7.2 Yleinen tuki	84
Eura.....	84
7.3 Tehostettu tuki	85
7.3.1 Pedagoginen arvio	86
Eura: Pedagoginen arvio.....	86
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	87
Eura.....	89
7.4 Erityinen tuki.....	89
7.4.1 Pedagoginen selvitys	90
Eura: Pedagoginen selvitys	90
7.4.2 Erityisen tuen päätös.....	92
Eura: Erityisen tuen päätös.....	92
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.....	92
Eura: HOJKS	94
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	95

Eura.....	96
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus.....	96
Eura: Pidennetty oppivelvollisuus	97
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus.....	98
Eura: Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	100
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	101
7.5.1 Tukiopetus	101
Eura: Tukiopetus.....	102
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus	102
Eura: Osa-aikainen erityisopetus.....	103
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	103
Eura.....	104
7.6 Paikallisesti päätettävät asiat	105
LUKU 8 OPPILASHUOLTO	107
Eura: Oppilashuolto	107
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	109
Eura: Monialainen oppilashuollon yhteistyö.....	111
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto	113
Eura: Yhteisöllinen oppilashuolto.....	114
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	115
Eura: Yksilökohtainen oppilashuolto	117
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat.....	118
Eura: Oppilashuoltosuunnitelmat	119
8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	119
Eura: Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	123
LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ	138
9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset	138
Eura: Saamelaiset ja saamenkieliset.....	139
9.2. Romanit	139
Eura: Romanit	139
9.3. Viittomakieliset.....	139
9.4. Muut monikieliset oppilaat	140
9.5 Paikallisesti päätettävät asiat	140
LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS	141

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia	141
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus	144
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus	145
10.2 Paikallisesti päätettävät asiat	145
LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN	
PERUSTUVA PERUSOPETUS.....	146
11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet.....	146
11.2 Paikallisesti päätettävät asiat	146
LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA.....	147
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit.....	147
12.2 Valinnaiset aineet	147
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	148
12.4 Paikallisesti päätettävät asiat	148
Eura: Valinnaisuus luokilla 7-9.....	149
LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2	152
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä	152
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2	153
13.3. Paikallisesti päätettävät asiat	156
13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2	156
13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	157
Äidinkieli ja kirjallisuus, kuntakohtainen osuus.....	163
13.4.2 Toinen kotimainen kieli	183
13.4.3 Vieraat kielet.....	186
Englanti, kuntakohtainen osuus	187
13.4.4 Matematiikka.....	190
Matematiikka, kuntakohtainen osuus.....	193
13.4.5 Ympäristöoppi	194
Ympäristöoppi, kuntakohtainen osuus.....	198
13.4.6 Uskonto	199
Ev.lut. uskonto, kuntakohtainen osuus	203
Ort.uskonto, kuntakohtainen osuus.....	204
13.4.7 Elämäkatsomustieto	211
Elämäkatsomustieto, kuntakohtainen osuus	213
13.4.8 Musiikki.....	214

Musiikki, kuntakohtainen osuus	216
13.4.9 Kuvataide	217
Kuvataide, kuntakohtainen osuus	221
13.4.10 Käsiyö	222
Käsiyö, kuntakohtainen osuus.....	224
13.4.11 Liikunta	225
Liikunta, kuntakohtainen osuus.....	228
13.4.12 Oppilaanohjaus.....	229
LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6	231
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä	231
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6	232
14.3. Paikallisesti päätettävät asiat	235
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6	236
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	237
Äidinkieli ja kirjallisuus: kuntakohtainen osuus.....	246
14.4.2 Toinen kotimainen kieli	287
B1-kieli ruotsi, kuntakohtainen osuus	301
14.4.3 Vieraat kielet.....	315
A-kieli englanti, kuntakohtainen osuus	320
14.4.4 Matematiikka.....	335
Matematiikka, kuntakohtainen osuus.....	340
14.4.5 Ympäristöoppi	341
Ympäristöoppi, kuntakohtainen osuus.....	350
14.4.6 Uskonto	353
Ev.lut.uskonto, kuntakohtainen osuus	359
Ort. uskonto, kuntakohtainen osuus	362
14.4.7 Elämäkatsomustieto	371
Elämäkatsomustieto, kuntakohtainen osuus	374
14.4.8 Historia	375
Historia, kuntakohtainen osuus.....	378
14.4.9 Yhteiskuntaoppi.....	388
Yhteiskuntaoppi, kuntakohtainen osuus.....	392
14.4.10 Musiikki.....	393
Musiikki, kuntakohtainen osuus.....	397

14.4.11 Kuvataide	399
Kuvataide, kuntakohtainen osuus	404
14.4.12 Käsityö	406
Käsityö, kuntakohtainen osuus.....	410
14.4.13 Liikunta	413
Liikunta, kuntakohtainen osuus.....	417
14.4.14 Oppilaanohjaus.....	419
LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9	422
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä	422
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9	423
15.3. Paikallisesti päätettävät asiat	428
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9	428
15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus	429
Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä	437
Suomen kieli ja kirjallisuus, kuntakohtainen osuus	451
Svenska och litteratur	458
Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä.....	476
Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärä	492
Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärä	501
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä	521
Svenska som andraspråk och litteratur	536
15.4.2 Toinen kotimainen kieli	547
Toinen kotimainen kieli, ruotsi ja finska	547
Ruotsin kieli, A-oppimäärä.....	548
Finska, A-lärokurs.....	559
B1-kieli ruotsi, kuntakohtainen osuus	583
15.4.3 Vieraat kielet.....	625
A-kieli englanti, kuntakohtainen osuus	639
B2-kieli ranska, kuntakohtainen osuus.....	676
B2-kieli saksa, kuntakohtainen osuus.....	678
15.4.4 Matematiikka.....	712
Matematiikka, kuntakohtainen osuus.....	729
15.4.5 Biologia	731
Biologia, kuntakohtainen osuus	748

15.4.6 Maantieto	749
Maantieto, kuntakohtainen osuus	766
15.4.7 Fysiikka	767
Fysiikka, koulukohtainen osuus	783
15.4.8 Kemia	785
Kemia, kuntakohtainen osuus	801
15.4.9 Terveystieto	804
Terveystieto, kuntakohtainen osuus	821
15.4.10 Uskonto	824
Ev.lut. uskonto, kuntakohtainen osuus	837
Ort. uskonto, kuntakohtainen osuus	840
15.4.11 Elämäkatsomustieto	848
Elämäkatsomustieto, kuntakohtainen osuus	859
15.4.12 Historia	861
Historia, kuntakohtainen osuus	873
15.4.13 Yhteiskuntaoppi	880
Yhteiskuntaoppi, kuntakohtainen osuus	891
15.4.14 Musiikki	892
Musiikki, kuntakohtainen osuus	903
15.4.15 Kuvataide	904
Kuvataide, kuntakohtainen osuus	914
15.4.16 Käsityö	917
Käsityö vuosiluokalla 7, kuntakohtainen osuus	928
Valinnainen käsityö vuosiluokilla 8 - 9, kuntakohtainen osuus	929
15.4.17 Liikunta	932
Liikunta, kuntakohtainen osuus	943
15.4.18 Kotitalous	947
Kotitalous, kuntakohtainen osuus	961
Syventävä valinnainen kotitalous, kuntakohtainen osuus	963
15.4.19 Oppilaanohjaus	964
Oppilaanohjaus, kuntakohtainen osuus	968

LIITE 1 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN SAAMEN KIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI	973
LIITE 4 EURAN KUNNAN ARVOPERUSTA	1023

LIITE 5 YRITTÄJYYSKASVATUS EURAN KUNNASSA	1024
LIITE 6 PUUTTUMINEN JA OJENTAMINEN PERUSOPETUKSESSA.....	1056
LIITE 7 OPPIMISKESKUSTELUN POHJAKSI.....	1062
LIITE 8 PERUSOPETUKSEN TODISTUSMALLIT.....	1063
LIITE 9 TUKIKOLMIO	1065
LIITE 10 VASTUU JA YHTEISTYÖ-TAULUKKO	1066
LIITE 11 NIVELVAIHE ESIKOULUSTA ENSIMMÄISELLE LUOKALLE	1067
LIITE 12 NIVELVAIHE ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN.....	1068
LIITE 13 NIVELVAIHE YLÄKOULUSTA TOISELLE ASTEELLE	1069
LIITE 14 AVUSTUSTARPEEN LUOKITTELUKRITEERIT	1070
LIITE 15 VALMISTAVAN OPETUKSEN KUNTAKOHTAINEN OPS	1072

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta¹. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan². Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä³. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

---

1 Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja (378/2014) valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

2 Perusopetuslaki 14 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

3 Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁴
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma⁵
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten⁶. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan⁷. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.⁸

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun⁹. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin

---

⁴ Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

⁵ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 4 §

⁶ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

⁷ Perusopetuslaki 16 a §, 17 § ja 17 a § (642/2010)

⁸ Perusopetusasetus 9 §

⁹ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁰. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta¹¹. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

Eura: Euran kunnan opetussuunnitelmatyön periaatteet ja muut suunnitelmat

Euran kunnan opetussuunnitelmatyön periaatteet ja muut suunnitelmat

Opetussuunnitelma on kolmiportainen:

1. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus)
Tavoitteena on varmistaa koulutuksellinen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle.
2. Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma
Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma sisältää kirjauksia ja muun koulun toiminnan paikallisesta järjestämisestä sekä sisällöistä. Lisäksi ohjataan opetussuunnitelman kehittämistä.
3. Koulujen opetussuunnitelmat

Sisältää koulukohtaisia tarkennuksia edellä mainittuihin asiakirjoihin, esimerkiksi:

- opetussuunnitelman koulukohtaiset painotukset
- koulun toimintatapojen kuvaus eli koulun toimintakulttuuri
- koulukohtainen opetussuunnitelman kehittäminen

Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma koostuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista (Opetushallitus) sekä Euran kunnan kuntakohtaisesta osiosta, jossa tarkennetaan opetussuunnitelman perusteita. Koulut täydentävät

---

¹⁰ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

opetussuunnitelman perusteita ja Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmaa koulukohtaisilla osioilla omassa opetussuunnitelmassaan. Koulun opetussuunnitelma koostuu näin valtakunnallisesta, kuntakohtaisesta ja koulukohtaisesta osiosta. Koulun opetussuunnitelmaa tarkennetaan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelman hyväksyy sivistyslautakunta. Koulun opetussuunnitelman hyväksyy rehtori. Koulun opetussuunnitelmaan perustuvan lukuvuosisuunnitelman hyväksyy sivistyslautakunta. Rehtori yhdessä opettajakunnan kanssa vastaa koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta ja päivittämisestä. Kunta- ja koulukohtainen opetussuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa tai vuosittain vuosisuunnittelun yhteydessä.

Opetussuunnitelmatyö on jatkuvaa opetuksen ja koulun toiminnan kehittämistä. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osallistua sekä kunnan että koulun opetussuunnitelman valmisteluun. Yhtenäisen perusopetuksen takaamiseksi koulukohtainen opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä muiden koulujen ja esiopetuksen kanssa.

Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon:

- Euran kunnan varhaiskasvatuksen suunnitelma
- Euran kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma
- Euran kunnan perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma

Euran kunnan Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma liitetään myöhemmin tämän asiakirjan liitteeksi.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen.¹² Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä¹³. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

---

¹² Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)

¹³ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

Euran kunnan perusopetuksen arviointi ja kehittäminen

Opetussuunnitelmaa arvioitaessa arvioidaan opetussuunnitelmassa päätettyjen tavoitteiden, sisältöjen ja toimintatapojen toteutumista. Opetussuunnitelman toteutumista arvioitaessa arvioidaan oppilaan osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Aina kun arvioidaan opetusta, oppimista tai muuta koulun toimintaa, arvioidaan samalla myös opetussuunnitelman toteutumista. Arvioinnin tarkoitus on kehittää opetusta ja koulun toimintaa kokonaisvaltaisen kasvamisen ja osaamisen tavoitteiden mukaisesti.

Opetussuunnitelman arvioinnissa hyödynnettävää tietoa saadaan useasta lähteestä. Arviointi voi olla kunnan, koulun, opettajan ja oppilaan itsearviointia tai ulkopuolisten toteuttamaa arviointia. Opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa voidaan myös hyödyntää muuta saatavilla olevaa arviointitietoa (muun muassa kouluterveyskyselyjen tulokset, erilaiset tunnusluvut ja selvitykset/tutkimukset sekä kehityskeskustelut). Arviointitietoa saadaan myös huoltajilta ja oppilailta.

Opetussuunnitelma on keskeisin perusopetuksen kehittämistä suuntaava asiakirja, jonka mukaisesti laaditaan myös muut toimintaa ohjaavat asiakirjat. Esimerkiksi valtuuston asettamat strategiset tavoitteet ja siitä johdetut vuosittaiset tavoitteet tukevat opetussuunnitelman toteutumista ja kehittämistä. Koulun itsearviointi perustuu vuosittaiseen koulutyön tavoitteenasetteluun, joka pohjautuu koulun opetussuunnitelmaan ja opetussuunnitelmaan perustuvaan lukuvuosisuunnitelmaan ja sivistyslautakunnan asettamiin tavoitteisiin sekä muihin ajankohtaisiin koulutuksen kehittämiseksi asetettuihin tavoitteisiin.

Koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä avainsidosryhmien osallistuminen yhteistyössä opetussuunnitelman laadintaan vaikuttaa myönteisesti koulutyön laatuun. Opetussuunnitelma on pedagogisen johtamisen keskeisin työkalu ja opettajien työtavoitteiden perusta.

Koulun lukuvuosisuunnitelma, itsearviointi ja kehittäminen tapahtuu opetussuunnitelman pohjalta. Se antaa myös kaikki tarpeelliset perustiedot koulun toiminnasta muun muassa koteihin ja yhteistyökumppaneille.

Opetussuunnitelman toimivuus ja sen toteutuminen ovat jatkuvan arvioinnin kohde. Huoltajat voivat osallistua soveltuvin osin opetussuunnitelman laadintaan, arviointiin ja kehittämiseen. Tähän tarkoitukseen foorumeita ovat muun muassa vanhempainillat, vanhempaintapaamiset ja erilaiset kyselyt. Oppilaat voivat ikäkaudelleen sopivalla tasolla osallistua opetussuunnitelmasta käytävään keskusteluun koulu eri työryhmissä, oppilaskuntatyössä ja esimerkiksi varta vasten järjestetyillä kyselytunneilla.

Opetussuunnitelman toimivuutta ja toteutumista arvioidaan vuosittain. Opetussuunnitelmaa uudistetaan tarvittaessa arvioinnin pohjalta sekä opetuksen järjestäjän, että koulun tarpeista käsin.

1.4 Paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuista ja toimintatavoista:

- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)
- mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan
- miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään
- mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään
- miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon.
- sisältyykö naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukainen koulukohtainen tasa-arvosuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana
  - o lain mukaan suunnitelma laaditaan vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa; vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan myös laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.¹⁴
- sisältyykö yhdenvertaisuuslain mukainen koulukohtainen yhdenvertaisuussuunnitelma opetussuunnitelmaan vai laaditaanko se erillisenä suunnitelmana

---

¹⁴ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014) 5 a §

- lain mukaan oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi; oppilaitoksella tulee olla suunnitelma toimenpiteistä ja sekä huoltajille että oppilaille on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.¹⁵

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- miten huolehditaan oppilashuoltoon ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatimisesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa
- miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään
- mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävän kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)
- järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytytyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet
- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)¹⁶
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä luku 12)
- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös luku 12)
- mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös luku 12)
- miten oppilaanohjaus järjestetään
  - ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus, jatko-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin opintoihin, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

¹⁵ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 6 §

¹⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

Opetussuunnitelma on kolmiportainen:

1. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus)
Tavoitteena on varmistaa koulutuksellinen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle.
2. Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma
Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma sisältää kirjauksia ja muun koulun toiminnan paikallisesta järjestämisestä sekä sisällöistä. Lisäksi ohjataan opetussuunnitelman kehittämistä.
3. Koulujen opetussuunnitelmat
Sisältää koulukohtaisia tarkennuksia edellä mainittuihin asiakirjoihin, esimerkiksi:
  - opetussuunnitelman koulukohtaiset painotukset
  - koulun toimintatapojen kuvaus eli koulun toimintakulttuuri
  - koulukohtainen opetussuunnitelman kehittäminen

Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma koostuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista (Opetushallitus) sekä Euran kunnan kuntakohtaisesta osiosta, jossa tarkennetaan opetussuunnitelman perusteita. Koulut täydentävät opetussuunnitelman perusteita ja Euran kunnan perusopetuksen opetussuunnitelmaa koulukohtaisilla osioilla omassa opetussuunnitelmassaan. Koulun opetussuunnitelma koostuu näin valtakunnallisesta, kuntakohtaisesta ja koulukohtaisesta osiosta. Koulun opetussuunnitelmaa tarkennetaan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille¹⁷. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

Eura

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle, että yhteiselle opetus- ja kasvatustyölle. Paikallisesti päätetään, miten arvokeskustelut toteutetaan opetussuunnitelmaa laadittaessa ja muutoin säännöllisesti koulutyön aikana. Tällöin päätetään myös, miten luodaan edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat tai painotukset ja miten ne ilmenevät (muilta osin arvoperustan ja oppimiskäsityksen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää

---

¹⁷ Perusopetuslaki 4 § 1 mom.

sellaisenaan)

- miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan.

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.¹⁶ Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävydestä. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus.

Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista. YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

Eura

- Yhdenvertaisuus- tasa-arvolain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma -> Kaikilla Euran kunnan kouluilla on käytössään koulukohtainen tasa-arvo/yhdenvertaisuussuunnitelma.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatuskäsitelmiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääntelyyn ja vastuunottoon omasta kehitymisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalle kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastomuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Euran kunnan arvoperusta

Euran kouluissa keskeisinä arvoina ovat toisten kunnioittaminen ja huomioon ottaminen, suvaitsevaisuus ja välittäminen sekä työn tekemisen arvostaminen, Koulujen kasvatus- ja opetustyössä arvostetaan terveitä elämäntapoja, hyviä käytöstapoja, vastuuta ympäristöstä ja kansainvälisyyttä. Kouluissa tuetaan oppilaiden yksilöllistä opiskelua. Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen ja viihtyisään opiskeluympäristöön.

Koulutoimen arvojen tulee välittyä opetuksen tavoitteisiin ja sisältöihin sekä jokapäiväiseen toimintaan. Omat juuret ja myönteinen omanarvontunne ovat perustana erilaisuuden hyväksymiselle.

Euran kasvatus- ja opetustoimen arvopohjaan vaikuttavat myös seuraavat asiat:

- Euran on arkeologian kannalta Suomen tärkein paikkakunta.
- Ruukinpuistossa on Suomen pitkäaikaisin, yhtäjaksoinen teollinen toiminta (yli 300 vuotta)
- Eura on yksi Suomen teollistuneimmista paikkakunnista
- Pyhäjärvi
- Kiukaisten kulttuuri edustaa kivikauden viimeistä kulttuurijaksoa
- Kiukaisten pronssikausi on erityisen kiinnostava, tästä mainittakoon Paneliassa oleva Kuninkaanhauta, joka on Suomen suurin röykkiöhauta
- Panelian kulttuurimaiseman kiinnostavia kohteita ovat muun muassa: rivimylly, vanha voimalaitos, meijeri ja kirkko

LIITE 4: Euran kunnan arvoperusta

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän

elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Eura: Oppimiskäsitys

Euran kunnan oppimiskäsitys

Oppiminen on yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen rakennusprosessia, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Opitaan uuden tiedon ja uusien taitojen lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Sosiaalisten taitojen hallinta ja yleiset tapakasvatuksen periaatteet ovat keskeinen työväline sekä opetus- että kasvatustyössä.

2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle että yhteiselle opetus- ja kasvatustyölle. Paikallisesti päätetään, miten arvokeskustelut toteutetaan opetussuunnitelmaa laadittaessa ja muutoin säännöllisesti koulutyön aikana. Tällöin päätetään myös, miten luodaan

edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat perusopetuksen arvoperustaa ja oppimiskäsitystä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat tai painotukset ja miten ne ilmenevät (muilta osin arvoperustan ja oppimiskäsityksen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan.

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa¹⁸. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatustavalliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva

---

¹⁸ Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteke sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestäväen elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai

intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heidä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heidä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena

hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Eura: Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Euran kunnan koulut käyttävät kulttuurikasvatussuunnitelma Helminauhaa, joka päivitetään vuosittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat paketit alakouluille ovat Kirjasto sekä Euran esihistoria: esihistorian opastuskeskus Naurava lohikäärme. Opetussuunnitelmaan kuuluvat paketit yläkoululle ovat Kirjasto sekä Euran teollinen historia: Ruukinpuisto. Muut Helminauhassa olevat paketit ovat valinnaisia.

Lukuinto-kampanja

Osallistutaan kirjaston järjestämään Lukuinto-kampanjaan luokilla 1-9. Linkki ohjeineen löytyy Euran kirjaston sivuilta.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäättelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoidaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Eura: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Euran kunnassa kaikki perusopetuksen oppilaitokset kasvattavat oppilaitaan kestävän kehityksen hengessä lajittelemalla oppilaitoksessa syntyvät jätteet.

Oppilaita ohjataan toimimaan vaaratilanteessa pitämällä kaikissa oppilaitoksissa vuosittain poistumisharjoitus ja käymällä läpi turvallisuuskansion asioita.

Oppilaiden tunnetaitoja ja sosiaalisia taitoja kehitetään erityisesti vuosiluokilla 1, 4 ja 7 KiVa-kouluohjelman avulla.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten

symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaista tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Eura: Monilukutaito

- Euralainen lukuinto on käytössä kaikissa kunnan kouluissa luokka-asteilla 1-9
- Paikallismedioihin tutustuminen
- Sähköisten oppimismahdollisuuksien hyödyntäminen
- Koulu- ja kirjaston yhteistyösopimuksen valmistuminen 2021

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös

yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Eura: Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

- Wilma osana arkea
- Chromebookia käytetään oppimisvälineenä 3.luokalta alkaen. Tavoitteena aloittaa Chromebookin käyttäminen jo alaluokilla esimerkiksi Näppistaituria käyttämällä.
- Kunnan nykyisen TVT-strategian tavoitteet korvattaisiin konkreettisella esimerkillä euralaisen oppilaan oppimisolusta, jossa on mukana kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita.
- Oppimisolussa määritellään konkreettiset tavoitteet vuosiluokittain kuntakohtaisesti

Muita kehitysajatuksia

- Opettajien TVT-taitojen vahvistaminen ja koulutuksen jatkuvuus kunnan sisällä ensiarvoisen tärkeää

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Eura: Työelämätaidot ja yrittäjyys

- Yrittäjyyskasvatussuunnitelman (LIITE 5) käyttäminen koko perusopetuksessa ja uusien ideoiden hyödyntäminen
- Oman alueen yrittäjyyteen tutustumista, mahdollisuuksien mukaan.
- Työelämään tutustumista koulun omassa arjessa mahdollisuuksien mukaan (koulukohtainen TET-malli).
- Erilaisten interaktiivisten työpohjien ja -tapojen käyttöä yrittäjyyskasvatuksessa koulun omien mahdollisuuksien mukaan

LIITE 5: Yrittäjyyskasvatus Euran kunnassa

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella

oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Eura: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Euran kunnassa kaikki perusopetuksen oppilaitokset kasvattavat oppilaitaan kestävän kehityksen hengessä lajittelemalla oppilaitoksessa syntyvät jätteet.

Oppilaita ohjataan toimimaan vaaratilanteessa pitämällä kaikissa oppilaitoksissa vuosittain poistumisharjoitus ja käymällä läpi turvallisuuskansion asioita.

Oppilaiden tunnetaitoja ja sosiaalisia taitoja kehitetään erityisesti vuosiluokilla 1, 4 ja 7 KiVa-kouluohjelman tai vastaavien avulla.

Eurassa järjestetään joka toinen vuosi oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston parlamentti, missä kaikilla kouluilla on edustajansa paikalla.

3.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista opetussuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritellyt opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. Pohditaan myös, mitä opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat paikalliset, perusopetuksen tehtävää mahdollisesti täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät näkökohdat (muilta osin tehtäväkuvauksessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan; tehtävää voidaan konkretisoida ja toteuttaa myös opetussuunnitelmaa täydentävien suunnitelmien kuten esimerkiksi kestävän kehityksen ohjelman tai kulttuurikasvatussuunnitelman avulla, joista tulee tällöin maininta opetussuunnitelmaan)
- mitkä ovat opetussuunnitelman perusteissa määritellyn laaja-alaisen osaamisen mahdolliset paikalliset painotukset ja miten painottuminen ilmenee (muilta osin laaja-alaisen osaamisen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)

- mitkä ovat ne järjestelyt ja toimenpiteet, joiden avulla laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumisesta opetustyössä huolehditaan ja toteutumista seurataan (laaja-alaisen osaamisen tarkemmat tavoitteet määritellään vuosiluokkakokonaisuuksittain, katso luvut 13 - 15).

LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsenyy valtionneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun¹⁹. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnustetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen

¹⁹ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012: 29

järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuva ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä²⁰. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävä elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävä elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävä arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta²¹. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden

---

²⁰ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

²¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet²². Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä²³. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

---

²² Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

²³ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmia ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa alaluvussa 4.4.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja

taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikkestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

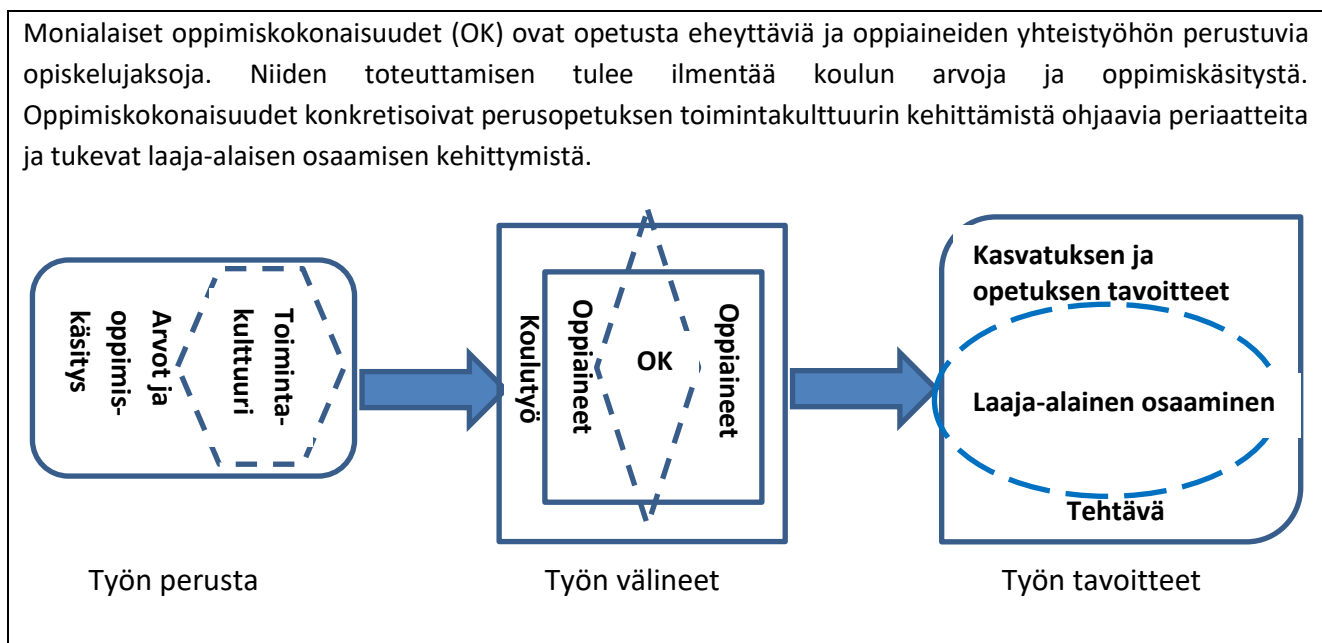
- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen

- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden pohdinta on keskeinen osa opetussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan jatkuvaa kehittämistä edistävä tekijä. Paikallisesti päätetään, miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen sekä mitä muuta yhteistyötä ja keiden toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin kehittämiseksi. Suunnittelussa

kiinnitetään huomiota myös toimintakulttuurin jatkuvuuteen esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten opetuksen järjestäjä ja koulut edistävät ja arvioivat toimintakulttuurin kehittämisen periaatteiden toteutumista; mitkä ovat mahdolliset paikalliset painopisteet ja miten ne ilmenevät käytännössä (toimintakulttuurin periaatteiden kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- mitkä ovat oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat paikalliset tavoitteet ja erityiskysymykset (muilta osin oppimisympäristöjen ja työtapojen kuvaamisessa opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
- miten opetuksen eheyttämistä käytännössä toteutetaan
- miten monialaiset oppimiskokonaisuudet toteutetaan
  - o toteuttamista ohjaavat paikalliset tavoitteet (yleiskuvauksen osalta opetussuunnitelman perusteiden tekstiä voidaan käyttää sellaisenaan)
  - o toteuttamista ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat (päätetäänkö esimerkiksi oppimiskokonaisuuksien teemoista yhteisessä paikallisessa opetussuunnitelmassa ja tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa vai miten menetellään; miten turvataan, että jokaisen oppilaan opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa; miten ohjeistetaan oppimiskokonaisuuksien laajuus, miten sovitaan kulloinkin mukana olevista oppiaineista; miten oppilaiden osallistuminen suunnitteluun järjestetään jne.)
  - o tavoitteet ja sisällöt (määrittely joko opetussuunnitelmassa tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaan)
  - o arviointikäytännöt (miten huolehditaan siitä, että ko. kokonaisuuksissa osoitetut työskentelytaidot ja muu osaaminen otetaan huomioon kokonaisuuden toteuttamisessa mukana olevien oppiaineiden arvioinnissa)
  - o toteutumisen seuranta, arviointi ja kehittäminen.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokainen koulu täsmentää oman toimintakulttuurinsa sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen. Lisäksi opetuksen järjestäjä huolehtii, että monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä mahdollisen muun eheyttämisen suunnittelu, tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, toteuttaminen, seuranta ja arviointiyhteistyö täsmennetään koulukohtaisesti. Koulukohtaisesti on tärkeä määritellä eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tarkentaa oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilaan arvioinnin käytänteet. Täsmennykset kirjataan joko koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Eura

Euran kunnassa opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että **jokainen koulu** täsmentää oman toimintakulttuurinsa sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen kehittämisen tavoitteet, yhteiset toimintaperiaatteet sekä yhteistyön ja muun käytännön toteutuksen. Lisäksi opetuksen järjestäjä huolehtii, että monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä mahdollisen muun eheyttämisen suunnittelu, tavoitteiden ja sisältöjen määrittely, toteuttaminen, seuranta ja arviointiyhteistyö täsmennetään koulukohtaisesti. Koulukohtaisesti on tärkeä määritellä eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteistyötä ja työnjakoa koskevat toimintatavat oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa sekä tarkentaa oppimiskokonaisuuksiin liittyvän oppilaan arvioinnin käytänteet. Täsmennykset kirjataan koulukohtaiseen lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Koulukohtaiseen lukuvuosisuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuksista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä

opetukselliseen ja oppilashuollollisen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, kouluyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä.³⁵ Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Eura

Euran kunnassa koulukohtaiset turvallisuuskansiot sisältävät tarkemmat toimintaohjeet ja -mallit turvallisen koulupäivän rakentamiseksi.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun²⁴. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja

---

²⁴ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

osallistumista.²⁵ Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

---

²⁵ Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)

Eura: Oppilaiden osallisuus

Euran kunnassa on kaikilla kouluilla oppilaskunta, jonka tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Eri koulujen oppilaskuntien hallitukset kokoontuvat säännöllisesti.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa²⁶. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.²⁷ Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista²⁸. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun

---

²⁶ Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

²⁷ Perusopetuslaki 26 § 1 mom. (477/2003)

²⁸ Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Eura: Kodin ja koulun yhteistyö

Kodin ja koulun pääasiallisena yhteistyömuotona käytetään Wilmaa. Sen kautta vanhemmat pystyvät reaaliajassa seuraamaan koulun arkea ja lapsensa suoriutumista opinnoissaan, sekä antamaan palautetta koulun toiminnasta. Koulukohtaisissa työsuunnitelmissa määritellään tarkemmin jokaisen koulun omat yhteistyömuodot kodin ja koulun välillä. Kaikissa Euran kouluissa toimii myös vanhempainyhdistykset.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuorisoi-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

Eura: Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Eheän oppimispolun varmistamiseksi on Euran kunnassa laadittu kirjallinen ohjeistus: Oppilashuollon yhteistyö koulunkäynnin eri siirtymävaiheissa (LIITTEET 11,12 ja 13).

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja

huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitotoimia. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.⁴²

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36

§:ssä tarkoitetut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosiluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitetun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta, muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.⁴³

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

---

⁴² Perusopetuslaki 35 a § (1267/2013) sekä 36 § (477/2003) ja 36 a § (1267/2013) (163/2022)

⁴³ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013) (163/2022)

Eura

Euran kunnassa on käytössä Opettajien Ammattijärjestön laatima ohjeistus "Puuttuminen ja ojentaminen perusopetuksessa" (LIITE 6). Jokaisen koulun järjestyssäännöt löytyvät koulukohtaisista turvallisuuskansioista ja Wilmasta. Oppilaan saamat mahdolliset kurinpidolliset toimenpiteet kirjataan Wilmaan. Lisäksi Euran kunnan perusopetuksen koulut ovat mukana kiusaamisen vastaisessa toiminnassa.

LIITE 6: Puuttuminen ja ojentaminen perusopetuksessa

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu tekee mahdolliseksi joustavan opinnoissa etenemisen. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, joidenkin opetusryhmien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana. Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun käytöstä määrätään paikallisessa opetussuunnitelmassa. Mahdollisuudesta tulee mainita myös silloin, kun vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytetään yksittäisen oppilaan kohdalla.

Koko koulun tai yksittäisten oppilasryhmien osalta vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää, että oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin oppiaineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemän tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Opintokokonaisuudet voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Opetussuunnitelmassa on määrittävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaille pakollisia ja mitkä valinnaisia. Kaikille vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville tulee laatia opinto-ohjelma.

Mikäli vuosiluokkiin sitomatonta opetusta käytetään vain yksittäisen oppilaan kohdalla, laaditaan hänelle opetussuunnitelmaan perustuva opinto-ohjelma. Siinä kuvataan oppilaan opintojen tavoitteet, määritellään opintokokonaisuuksien suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oppilaan opintojen etenemistä tulee seurata säännöllisesti.

Oppimisen arvioinnista vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa määrätään luvussa 6.

Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri

vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti²⁹. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Joustava perusopetus

---

²⁹ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa³⁰. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä³¹. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erytystä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen³². Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä.³³ Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan

---

³⁰ Perusopetuslaki 5 § (1707/2009)

³¹ Perusopetusasetus 9 a § 1 mom. (1768/2009)

³² Perusopetusasetus 9 a § 2 mom. (1768/2009)

³³ Perusopetusasetus 9 b § 2 mom. (1768/2009)

moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.³⁴

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.³⁵ Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on

---

³⁴ Perusopetusasetus 9 b § 1 mom. (1768/2009)

³⁵ Perusopetuslaki 4 a § (1267/2013)

säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.³⁶ Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Eura

Eurassa on alakouluja, joissa opetetaan oppilaita yhdysluokissa. Johtuen yhdysluokkien erityispiirteistä (kaksi luokka-astetta samassa opetuksessa) ja kunnan tuntijaosta, on opetettavia sisältöjä yhdistettävä vuosittain tarkoituksenmukaisen opetuksen järjestämiseksi.

Yhdysluokkaopetuksesta päätetään koulukohtaisesti työsuunnitelmassa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tiettyjä oppiaineita opetetaan vuorokursseina.

Euran kunnassa vuosiluokkiin sitomaton opiskelu, etäyhteyksiä hyödyntävä opetus, joustava perusopetus ja opetus erityisissä tilanteissa toteutetaan ja ohjeistetaan tapauskohtaisesti.

Vuosiluokkiin sitomatonta opetusta voidaan soveltaa yksilökohtaisesti perusopetuksen päättövaiheessa, jos oppilas ei saamastaan tuesta huolimatta etene opinnoissaan hyväksytysti. Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen hallintopäätös tehdään pääsääntöisesti tehostetun tai erityisen tuen oppilaille. Siirtyminen vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen valmistellaan yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa moniammatillisessa työryhmässä. Oppilaan tilanteesta tehdään pedagoginen selvitys ja tarvittaessa pyydetään asiantuntijalausuntoja. Huoltaja tekee anomuksen vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen siirtymisestä. Rehtori/apulaisrehtori tekee päätöksen erityisistä opetusjärjestelyistä. Mahdollisesta erityiseen tukeen siirtymisestä päättää sivistysjohtaja. Opintokokonaisuudet voidaan laatia oppiaineittain yhdestä tai useammasta aineesta. Opintokokonaisuudet, tuntijako, opetuksen tavoitteet, sisällöt, opetuksen paikka, vastuhenkilöt ja oppimisen arvioinnin perusteet kirjataan oppilaan henkilökohtaiseen oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa³⁷. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

---

³⁶ Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 § (1271/2013)

³⁷ Perusopetuslaki 47 §

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukeväksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktivoivia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluun, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalle on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna.³⁸ Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

---

³⁸ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.³⁹

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin.⁴⁰ Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella⁴¹.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä⁴². Niistä sekä

---

³⁹ Perusopetuslaki 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

⁴⁰ Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom.

⁴¹ Perusopetusasetus 6 §

⁴² Perusopetuslaki 32 §

kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä⁴³.

Eura

Euran kunnassa koulujen kerhotoiminnasta päätetään koulukohtaisesti. Euran kunnan perusopetuksen koulut toimivat yhteistyössä kirjaston kanssa. Euran yhteiskoulussa on koulukirjasto, jonka toiminnasta (kirjastovälitunnit, kirjastovastaava ym.) tiedotetaan lukuvuositedotteessa ja Wilmassa. Kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet määritellään koulukohtaisesti lukuvuoden toimintaa ohjaavassa työsuunnitelmassa. Ruokailuun liittyvät erityistarpeet ratkaistaan yhteistyössä kunnan ruokapalveluista vastaavien ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa. Koulukuljetuksista vastaa sivistyspalvelut. Koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaita ja huoltajia koulukohtaisesti Wilmassa.

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä kiinnitetään huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista ja edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria. Kaikkien tässä käsiteltävien asioiden osalta koulukohtaiset ratkaisut, työn- ja vastuunjako sekä muu käytännön toteutus täsmennetään koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa ja/tai lukuvuosisuunnitelmassa opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat keskeiset tavoitteet ja toimintatavat hyvän ja turvallisen koulupäivän luomiseksi ja yhteistyön järjestämiseksi
- miten yhteistyö kunnan/koulun sisällä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa organisoidaan ja miten sitä seurataan ja kehitetään, erityisesti
  - miten huolehditaan oppilaiden osallisuuden toteutumisesta
  - mitkä ovat kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja järjestämiskäytännöt.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetuksen järjestäjä vastaa kasvatuskeskusteluja ja jälki-istuntoa sekä kurinpidollisia toimia koskevan suunnitelman laatimisesta. Suunnitelma voi olla osa paikallista opetussuunnitelmaa

---

⁴³ Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (1267/2013)

tai erillinen suunnitelma, jolloin siitä tulee mainita opetussuunnitelmassa. Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan

- millaisissa tapauksissa kasvatustarkastusta käytetään ja mitkä ovat keskustelujen toteuttamisen käytänteet
- mitkä ovat lainsäädäntöä tarkentavat ja täydentävät menettelytavat rike-, vilppi- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- mitkä ovat vastuut ja toimintatavat opetuksen epäämistä koskeissa tilanteissa:
  - oppilaalle laadittava henkilökohtainen suunnitelma opetuksen järjestämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta opetukseen osallistumisen epäämisen aikana ja turvallisen opetukseen palaamisen tukemiseksi: suunnitelman kirjaamisen, toteuttamisen ja seurannan vastuut.
  - oppilaan ja hänen huoltajansa osallisuus em. suunnitelman laatimisessa
  - oppilaan mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa opetuksesta epäämisen aikana
  - oppilaalle järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen
  - oppilaan valvonta seuraavien toimenpiteiden jälkeen:
    - oppilaan poistaminen luokkahuoneesta tai muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai
    - kun oppilaan opetukseen osallistuminen on evätty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi
  - yhteistyö koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa
- miten hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattaminen varmistetaan kurinpidollisia keinoja käytettäessä
- miten huolehditaan henkilökunnan perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- miten suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädettyistä kurinpidollisista keinoista tiedotetaan eri tahoille
- mitkä ovat menettelytavat suunnitelman seuraamista sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Mikäli etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- minkä asioiden opetuksessa ja opiskelussa etäyhteyksiä hyödynnetään
- mitkä ovat etäyhteyksien opetuskäyttöä ohjaavat tavoitteet, opetuksen järjestämisen käytännöt ja yhteiset toimintatavat sekä eri toimijoiden vastuut.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Koko koulun tai yksittäisen oppilasryhmän opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksittain

sekä vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet.

Yksittäisen oppilaan opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelmansa mukaan opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa vuosiluokkiin sitomatonta opetusta koskevan päätöksenteon periaatteet yksittäisen oppilaan kohdalla sekä oppilaalle laadittavan opinto-ohjelman rakenteen ja sen laatimisen periaatteet.

Yhdysluokkaopetus

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon, että se soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen ja pienille kouluille. Toinen vaihtoehto on sisällyttää opetussuunnitelmaan pienten koulujen opetuksen ja yhdysluokkaopetuksen järjestelyjä koskeva osio. Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, tulee opetuksen järjestäjän päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa

- miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin, jos käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua.

Joustava perusopetus

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa joustavan perusopetuksen toimintaa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten joustava perusopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- mitkä ovat oppilasvalinnan perusteet ja miten valinta käytännössä toteutetaan
- miten muissa oppilaitoksissa, työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella tapahtuva opiskelu järjestetään ja miten oppilaiden opiskelua tällöin ohjataan, seurataan ja arvioidaan
- miten eri toimijoiden yhteistyö, vastuut ja työnjako järjestetään.

Oppilaan oppimissuunnitelman tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadintaa koskevat määräykset sisältyvät lukuun 6.

Opetus erityisissä tilanteissa

Erityisissä tilanteissa annettavan opetuksen mahdollisuus on syytä kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan. Erityisesti sairaalassa annettavan opetuksen osalta opetussuunnitelmassa kuvataan, miten yhteistyö ja oppilaan tukeminen hoidetaan oppilaan siirtyessä omasta koulustaan sairaalaopetukseen ja palatessa jälleen omaan kouluun. Yhteistyön ja tuen kysymykset ovat tärkeitä myös muissa tilanteissa.

Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Opetuksen järjestäjä päättää opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan muun toiminnan linjauksista ja tähän liittyvästä yhteistyöstä kotien sekä muiden sidosryhmien kanssa sekä oppilaiden osallistumisesta suunnitteluun.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- mitkä ovat mahdollisesti tarjottavan kerhotoiminnan, koulukirjastotoiminnan sekä muun opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukevan toiminnan tavoitteet ja järjestämiskäytännöt sekä yhteydet mahdollisesti tarjottavaan aamu- ja iltapäivätoimintaan
- mitkä ovat kouluruokailun toteuttamista ohjaavat periaatteet sekä ruoka-, terveys- ja tapakasvatukselliset ja kestävään elämäntapaan liittyvät tavoitteet
- miten oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet otetaan huomioon
- miten koulumatkoista ja kuljetuksista sekä niihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille.

Aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjoavalla opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukainen paikallinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma⁴⁴.

---

⁴⁴ Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet, Opetushallituksen määräys 1/011/2011

LUKU 6 OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain⁴⁵ ja -asetuksen⁴⁶ mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁴⁷

---

⁴⁵ Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

⁴⁶ Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

⁴⁷ Perusopetusasetus 10 §

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁴⁸ Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁴⁹

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.⁵⁰

Opettajan tulee dokumentoida arvoinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista,

---

⁴⁸ Perusopetusasetus 10 §

⁴⁹ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

⁵⁰ Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁵¹ Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.⁵²

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti.⁵³ Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden

---

⁵¹ Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

⁵² Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

⁵³ Perusopetuslaki 22 § 1 mom.

tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytännöissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista

arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.⁵⁴

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.⁵⁵ Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushenkilö annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositolustukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.⁵⁶

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden

---

⁵⁴ Perusopetusasetus 11 § 1 mom.

⁵⁵ Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.

⁵⁶ Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositoludistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.⁵⁷

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.⁵⁸

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.⁵⁹ Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositoludistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimäärää, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty- merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

---

⁵⁷ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

⁵⁸ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

⁵⁹ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaille, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänskatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä⁶⁰ tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

---

⁶⁰ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty-merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

- Valinnaisten aineiden arviointi
  - Mikäli aine muodostaa vähintään 2 vuosiviikkotunnin (vvt) oppimäärän, se arvioidaan numeerisesti
  - Alle 2 vuosiviikkotunnin valinnainen aine arvioidaan hyväksytty/hylätty
  - jos alle 2 vvt valinnaisaine on yhteisen oppiaineen syventäviä opintoja, voi sen suoritus korottaa tämän oppiaineen arvosanaa

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumisesta kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.⁶¹ Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.⁶²

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.⁶³

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen

---

⁶¹ Perusopetuslaki 35 §

⁶² Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

⁶³ Perusopetusasetus 19 §

liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.⁶⁴ Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko⁶⁵.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämänkatsomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli

---

⁶⁴ Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

⁶⁵ Perusopetusasetus 10 § 3 mom.

- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta⁶⁶ tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana.

---

⁶⁶ Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko

- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotuntin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimäärästä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotuntin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa⁶⁷ tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa⁶⁸. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

---

⁶⁷ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

⁶⁸ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

Eura: Arviointi

Eura: alakoulujen arviointi

Euran kunnan alakouluissa siirrytään 1.8.2020 alkaen lukuvuosiarviointiin, jossa keväällä annetaan paperinen todistus lukuvuoden tavoitteiden saavuttamisesta sekä järjestetään syyslukukaudella arviointikeskustelu (oppimiskeskustelu) huoltajien ja oppilaan kanssa (LIITE 7).

Lukuvuositodistuksessa sanallinen arviointi annetaan luokka-asteille 1-2. Kolmannesta luokasta alkaen siirrytään numeroarviointiin. Numeroarvio annetaan kaikissa aineissa. Työskentely arvioidaan osana oppiainetta. Käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä 1-2 luokkien oppilaille. Muiden oppilaiden käyttäytyminen arvioidaan numerona.

Arviointikeskustelut järjestetään pääsääntöisesti ennen joululomalle siirtymistä (LIITE 7) kaikilla luokka-asteilla. Keskusteluun on pääsääntöisesti varattava oppilasta kohden aikaa noin 30 min. Lukukauden aikana on lisäksi annettava realistista palautetta oppilaan etenemisestä opinnoissaan. Ennen joulua käytävä keskustelu on ikään kuin tilannearvio saavutetuista tavoitteista.

LIITE 7: Oppimiskeskustelun pohjaksi

LIITE 8: Perusopetuksen todistusmallit

Eura: yläkoulun arviointi

Euran yhteiskoulussa oppiaineet opiskellaan ja arvioidaan kurseittain. Kurssiarvosanat näkyvät Wilmassa. Käyttäytyminen arvioidaan numerolla. Lukuvuoden päättyessä oppilas saa lukuvuositolustuksen, jossa näkyvät kaikkien lukuvuoden aikana suoritettujen kurssien arvioinnit. Perusopetuksen päättyessä oppilas saa päättötodustuksen.

Kaikille 7.luokan oppilaille ja huoltajille tarjotaan mahdollisuutta oppimiskeskusteluun. Tarvittaessa oppimiskeskustelu järjestetään myös 8. ja 9. luokan oppilaille ja huoltajille.

Päättöarviointi

- Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti
- Tehdään vuosiluokkien 7-9 aikana osoitetun osaamisen perusteella
- Suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin
- Käyttäen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä

Päättöarvosana

- Kaikki opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät kriteerit vuosiluokilta 7-9 huomioidaan
- Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta
- Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan
- Summatiivista, toteavaa, kokoavaa
- Oppilasta opettanut opettaja tai oppilasta opettaneet opettajat yhdessä
- Näyttöjen arviointi tulee dokumentoida
- Muodostetaan, kun oppiaineen oppimäärän opetus päättyy

LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuolto sisältyy lukuun 8⁶⁹.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä⁷⁰. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai

---

⁶⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 § (1287/2013)

⁷⁰ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Eura

Tuen kolme tasoa

Oppilaan koulunkäynnin tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa (LIITE 9). Alueiden laajuus kuvaa periaatteessa tasoille sijoittuvien oppilaiden määrän suhdetta. Yksilöllisen opetuksen osuus lisääntyy siirryttäessä tuen tasoilla eteenpäin.

LIITE 9: Tukikolmio

Tukea saavan oppilaan opetuksen järjestäminen Euran kunnassa

Oppilas opiskelee ensisijaisesti omassa lähikoulussaan oppilaaksiottoalueen etusijajärjestyksen mukaisesti (1. Oppilaat, joilla on terveydentilaan liittyvä tai muu erityinen syy. 2. Oppilaat, joilla on sisarusperuste. 3. Koulumatka. 4. Lähikoulutoive). Lähikoulussa voi antaa tukea eri tasoissa ja mukaisesti. Lähikoulussa voi antaa tukea eri tasoissa ja laajuuksissa. Jos lähikoulu ei pysty järjestämään lapsen tarvitsemia tukitoimia, opetus järjestetään erityisen tuen päätöksessä mainitussa pienryhmässä. Luokkamuotoista erityisopetusta annetaan Ahmasojan ja Kirkonkylän koulun erityisluokissa sekä Euran yhteiskoulun pienryhmässä. Oppilas voi aloittaa suoraan koulunkäyntinsä erityisluokassa, jos tarve on todettu jo varhaiskasvatuksessa.

Tuen tarpeen havaitseminen ja suunnittelu

Huoli oppimisesta voi herätä opettajalla, oppilaalla tai huoltajalla. Huolen herätessä opettaja voi suunnitella tukitoimia yhdessä tai konsultoiden koulupsykologin, koulukuraattorin, erityisopettajan ja muiden lasta opettavien kanssa.

Tuen tarpeen havaitsemista ja suunnittelua tukevat:

- opettajan havainnot ja tuntiosaaminen
- luokan kokeet ja läksyistä suoriutuminen
- pedagoginen keskustelu
- erityisopettajan testit
- oppilashuollon konsultointi ja mahdollinen koulupsykologin tutkimus
- kuntoutussuunnitelmat, terapialausunnot ja muut asiantuntijalausunnot
- oppilaan oma kokemus
- huoltajien näkemys

Tuen tarpeen suunnittelua tukevat myös

Tukitoimien seuranta -lomake ja

Työskentelyn ja oppimisen arviointi -lomake löytyvät kunnan kotisivuilta.

Koulunkäynnin vaikeuksien ennaltaehkäisemiseksi oppilaan poissaoloja seurataan. Selvittämättömiin ja runsaisiin poissaoloihin puututaan. Poissaolojen seuraaminen ja niihin puuttuminen löytyy kohdasta 8.5. (Paikallisesti päätettyjä asioita oppilashuollossa).

Tuen suunnittelussa koulu on aloitteellinen toimija kodin ja koulun välisessä yhteistyössä. Koulun ja huoltajan yhteistyö on keskeisempiä varhaisen puuttumisen tapoja.

Moniammatillinen yhteistyö

Oppilaan kokonaistilanne, annettu tuki, tuen tarve ja tuen tason määrittely sekä suunnittelu käsitellään yhdessä **vähintään yhden oppilashuollon ammattihenkilön kanssa**.

Ensisijaisesti konsultoidaan oppilashuollon henkilöä, joka parhaiten tuntee kyseessä olevan oppilaan. Mahdollisuuksien mukaan oppimiseen kuuluvia asioita käsitellään

koulupsykologin, koulunkäyntiin liittyviä asioita koulukuraattorin ja terveydentilaan liittyviä asioita terveydenhoitajan kanssa. Henkilökohtaisen kontaktin puuttuessa oppilashuollon henkilö muodostaa näkemyksensä yleisellä tasolla asiantuntemukseensa perustuen.

Oppilaan koulunkäyntiin liittyvät opettajat ja oppilashuollon henkilö suunnittelevat yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa parhaat ratkaisut koulunkäynnin tukemiseen.

Koululla voi toimia myös ns. pedagoginen ryhmä, **Oppimisen ja koulunkäynnin tukiryhmä**, joka pohtii keinoja ja välineitä oppimisen esteiden madaltamiseksi. Ryhmän koolle kutsuminen voi olla ennalta sovittua tai sen voi kutsua koolle asiakohtaisesti, tarpeen mukaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tukiryhmä on moniammatillinen ja siihen kuuluvat ainakin rehtori, erityisopettaja ja ko. luokanopettaja/luokanvalvoja sekä mahdollisuuksien mukaan myös terveydenhoitaja, koulupsykologi tai koulukuraattori. Koollekutsujana toimii koulukohtaisesti rehtori, erityisopettaja tai luokanopettaja/luokanvalvoja.

Pedagogisen ryhmän käsittelemiä asioita ovat esim.

- oppilasryhmien tukeminen ja seuranta (esim. oppimisympäristöön liittyvät ratkaisut, työrauha, yhteishenki ja sosiaaliset suhteet)
- ryhmäkohtaisten tukimuotojen käytön tarve tai lisääminen (yhteisölliset ratkaisut)
- tuen kohdentaminen koulun tasolla (esim. avustajapalvelujen kohdentaminen)
- pedagogisten arvioiden ja selvitysten käsittely ja tehostetun tuen käsittely ja suunnittelu
- luokkien siirtymävaiheet (eri luokanvalvojalle tai eri kouluasteelle)
- muu ennaltaehkäisevä toiminta

Tukiryhmän tehtävät vaihtelevat konsultaatiosta pedagogisten arvioiden ja selvitysten käsittelyyn. Yksittäiset pedagogiset asiat tai päätökset kirjataan oppilaan pedagogisiin asiakirjoihin, ei erillisiin muistioihin.

Seuraavaan taulukoon on koottu yhteistyö, aikataulu ja vastuu mm. pedagogisten asiakirjojen laadinnassa.

LIITE 10: Vastuu ja yhteistyö -taulukko

Siirtymävaiheet opiskelussa

Varhaiseen tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn kuuluu myös oppimisen kannalta tarpeellisen tuen huomioimiseen ja suunnitteluun liittyvien asioiden **tiedottaminen opintojen siirtymävaiheissa esikoulusta alakouluun, alakoulusta yläkouluun ja yläkoulusta toisen asteen opintoihin**. Nivelvaiheiden yhteistyöstä on seuraavat kaaviot:

- 1. esikoulusta alakouluun

LIITE 11: Nivelvaihe esikoulusta ensimmäiselle luokalle

- 2. alakoulusta yläkouluun

LIITE 12: Nivelvaihe alakoulusta yläkouluun

- 3. yläkoulusta toisen asteen opintoihin

LIITE 13: Nivelvaihe yläkoulusta toiselle asteelle

Jokainen koulu tiedottaa huoltajia tuen järjestämisestä esim. vanhempainilloissa, Wilma-tiedotteilla, koulun kotisivuilla tai lukuvuositiedotteessa.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Eura

Tehostetussa oppilaanohjauksessa kiinnitetään erityisesti huomiota:

- kodin ja koulun tiiviiseen yhteistyöhön
- opiskelumotivaatiota ja itsetuntoa lisääviin toimintatapoihin: oppimistyyli, oppiaineen erityiset painoalueet, ennakoiva tukiopetus, positiiviset palautejaksot, kasvatuskeskustelut ja oppilashuollon menetelmät
- henkilökohtaiseen ohjaukseen: ohjeiden ja tehtävien selkeyttämiseen, erilaisten havaintomateriaalien käyttöön, läksyjen teon opastukseen ja vaatimiseen,
- yläkoulussa myös yksilölliseen ammatilliseen ohjaukseen (tavoitteena päättötodistus ja jatko-opiskelupaikka): tuetun oppilaan yksilöllinen ja ajallinen panostus on 1,5 -kertainen
- tehostetussa ja erityisessä tuen piirissä olevien oppilaiden ohjaus toteutetaan saattaen vaihtaan, tarpeen mukaan huoltajatapaamisella, jossa myös oppilas on mukana

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea⁷¹. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntee säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

---

⁷¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso luku 8 Oppilashuolto).

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Eura

Hyvä perusopetus kuuluu kaikille ja yleinen tuki on kaikkien oppilaiden saatavilla, jos he sitä tarvitsevat. Yleistä tukea voi ja täytyy antaa oppilaalle, kun monipuolinen opetus ei riitä.

Tukimuotoja on pääasiassa käytössä vain muutama (1-2) ja ne voivat olla osa opetusjärjestelyjen suunnittelua (esim. joustavat ryhmittelyt ja samanaikaisopetus).

Yleisen tuen pääasialliset tukimuodot ovat:

- eriyttäminen (havaintomateriaaleissa, tehtävissä ja läksyjen merkitsemisessä ja määrässä, perusasioihin keskittymisessä)

- tukiopetus
- osa-aikainen erityisopetus (pääasiassa samanaikaisopetuksena, joustavina ryhmittelyinä ja konsultointina)
- aikuisen lisätty tuki: oppilaan yksilöllisempi ohjaus ja koulunkäyntiohjaajan ajottainen tuki luokassa(suunniteltu yhteistyössä luokanopettajan kanssa)
- oppilaan ohjaus

Yleisen tuen tarpeen huomioiminen etenee seuraavasti:

1. Huolen tai tarpeen havaitseminen (oppimisen havainnointi ja oppilaan tuntemus, luokkakokeet, erityisopettajan seulonnat, oppilaan oma kokemus, huoltajien näkemys)
2. Tuen ja neuvon suunnittelu. Suunnittelu ei vaadi kirjaamista, mutta siinä voi olla apuna kunnan kotisivuilta löytyvät tuen arviointi- ja seurantalomakkeet sekä konsultointi erityisopettajan ja muiden opettajien tai oppilashuollon henkilöstön kanssa. Suositellaan pedagogisen arvion tekemistä oppilaalle.
3. Tuen toteuttaminen. Annettavasta yleisestä tuesta on huoltajan oltava myös tietoinen. Tukiopetus tiedotetaan kotiin etukäteen ja muu annettava tuki myös keskustellaan. Yleisestä tuesta on merkintä Primuksen oppilaskortissa ja tieto siirtyy myös nivelvaiheissa vaihdettavassa oppimispalaverissa. Koulukohtaisesti huolehditaan yleisen tuen merkinnästä Primuksen oppilaskorttiin.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti ⁷². Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu.

---

⁷² Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa⁷³. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Eura: Pedagoginen arvio

Pedagoginen arvio on aina tehostetun tuen päätöksen pohjana. Pedagogisen arvion voi tehdä, vaikka oppilas ei siirtyisikään tehostettuun tukeen, esim. oppimisen kokonaistilanteen kartoittamisessa.

Pedagoginen arvio laaditaan Wilmaan. Sen laatimisesta on alakoulussa vastuussa luokanopettaja ja yläkoulussa luokanvalvoja yhdessä aineenopettajan kanssa.

Pedagogisen arvion laadinnassa edetään seuraavasti:

1. Huoltajan ja oppilaan kanssa on keskusteltu huolen aiheesta

---

⁷³ Laki perusopetuslain muuttamisesta 16 a § (1288/2013)

2. Luokanopettaja tai luokanvalvoja/aineenopettaja laatii pedagogisen arvion Wilmaan. Apuna voi konsultoida erityisopettajaa tai muita opettajia. Arvion laadinnassa voi käyttää apuna Työskentely- ja oppimistaitojen arviointi -lomaketta ja Tukitoimien seuranta -lomaketta (kunnan R-asema).
3. Moniammatillista yhteistyötä voi tapahtua koko ajan: luokanopettaja/luokanvalvoja, aineenopettaja, erityisopettaja, rehtori ja oppilashuollon henkilöstöä tai muita asiantuntijoita joko konsultoiden tai huoltajatapaamisessa läsnä ollen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukiryhmä voi pohtia suosituksia tukitoimista.
4. Päätös tehostetun tuen aloittamisesta, hylkäämisestä tai lopettamisesta tehdään aina moniammatillisesti yhteistyössä. Yhdessä määritelty tuen taso perusteluineen kirjataan pedagogiseen arvioon. Rehtorin tulee tietää myös tuen tason muutoksen oppilaalla. Usein pedagogisen arvion käsittely, tehostetun tuen päätös ja oppimissuunnitelman laadinta ovat lyhyessä ajassa peräkkäisiä tapahtumia.
5. Tehostetun päätöksen voimaantulo tai lopettaminen merkitään oppilaalle Wilmaan (-> oppilas-> lomakkeet-> tilastoitavat kentät), jolloin se kirjautuu oppilasrekisteri Primukseen.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan ⁷⁴. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa⁷⁵. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

---

⁷⁴ Perusopetuslaki 16 a § 3 mom. (642/2010)

⁷⁵ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

Eura

Tehostetun tuen päätöksen jälkeen tehdään aina mahdollisimman pian oppimissuunnitelma Wilmaan. Vastuu oppimissuunnitelman laatimisesta, kokoamisesta ja tiedottamisesta asianosaisille on luokanopettajalla/luokanvalvojalla. Oppimissuunnitelman laatimiseen voi tarvittaessa osallistua muita oppimisen tukemiseen liittyviä opettajia, esim. erityisopettaja.

Oppilaille, joilla on voimassa tehostettu tuki lukukauden alkaessa, laaditaan oppimissuunnitelma lokakuun loppuun mennessä yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa.

Oppimissuunnitelma tulee päivittää tarvittaessa ja tarkistaa ainakin kerran lukuvuoden aikana.

Myös yleisen tuen oppilaalle voidaan tehdä oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelman tukitoimien suunnitelman ja arvioinnin pohjana voi käyttää Tukitoimien seuranta -lomaketta (löytyy kunnan kotisivuilta).

Mikäli oppilaan tehostetun tuen tarve jatkuu seuraavana lukuvuonna, laaditaan hänelle uusi oppimissuunnitelma sen lukuvuoden tavoitteiden toteutumista tukemaan.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta⁷⁶. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiopetusta ja osaa- aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

---

⁷⁶ Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys⁷⁷. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.⁷⁸

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Eura: Pedagoginen selvitys

---

⁷⁷ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010) ja hallintolaki (434/2003) 34 - 36 §

⁷⁸ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010)

Pedagogista selvitystä varten erityisopettaja/erityisluokanopettaja hankkii:

a. arvion oppimisen etenemisestä ja käytetyistä tukitoimista **oppilasta opettavilta opettajilta**

b. **moniammatillisen** (terveydenhoitaja, koulupsykologi, koulukuraattori tai erikoissairaanhoidon) **lausunnon** erityisen tuen tarpeesta. Pedagogiseen selvitykseen voidaan liittää asiantuntijalausunto.

c. näiden kahden arvion perusteella **erityisopettaja/erityisluokanopettaja kirjaa arvion** millaisilla tukijärjestelyillä oppilasta tuetaan.

Näitä ovat mm.

- pääsääntöinen opetusryhmä (yleisopetuksen luokka tai erityisluokka)
- tarvittaessa minkä oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään tai mistä oppiaineesta oppilas vapautetaan
- millaisia avustaja- tai oppilashuollollisia palveluja oppilas tarvitsee ja
- muut opetuksessa tarvittavat tukimuodot.

Arvion takana ovat myös muut oppilasta opettavat opettajat ja koulun rehtori.

Kaikki kohdat (a-c) ovat osa pedagoginen selvitys -lomaketta ja ne kirjataan Wilmassa olevaan lomakkeeseen.

Oppilas ja huoltajat ovat tiiviisti asian käsittelyssä mukana.

Pedagoginen selvitys tulostetaan ja paperilomakkeen allekirjoittaa erityisopettaja/erityisluokanopettaja ja rehtori. Huoltajat allekirjoittavat aina pedagogisen selvityksen liitteeksi tulevan

"Erityisen tuen alkaminen, jatkaminen tai lopettaminen" -lomakkeen (löytyy kunnan kotisivuilta).

d.pedagoginen selvitys -lomakkeeseen kirjataan huoltajien kanta. Pedagoginen selvitys ja huoltajien allekirjoittama lomake toimitetaan sivistysjohtajalle, joka tekee päätöksen erityisen tuen alkamisesta, jatkamisesta tai lopettamisesta.

Erityisen tuen tarve tarkistetaan toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen 7. vuosiluokalle siirtymistä. Tarkistus tehdään wilmassa olevalle pedagogisen selvityksen - lomakkeelle. Eurassa tämä tarkoittaa, että tarkistus tehdään ennen 3. vuosiluokan alkamista ja 7. luokan syyslukukauden alkuun mennessä. Tarkistaminen koskee kaikkia erityisen tuen oppilaita, myös vaikeasti kehitysvammaisia. Tuen päätöksessä päätettävät asiat, kuten pääsääntöinen opetusryhmä, tulkitsemis- ja avustajapalvelut tai opetuksen poikkeava järjestäminen voivat muuttua. Lisäksi erityisen tuen päätös tulee tarkistaa aina tuen tarpeen muuttuessa, vähentyessä tai mahdollisesti lisääntyessä (esim. uusi yksilöllistettävä oppiaine). Päätös erityisen tuen lopettamisesta tulee tehdä ja perustella vastaavin vaihein kuin päätös sen aloittamisesta.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti⁷⁹. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen⁸⁰. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla⁸¹. Päätös on aina perusteltava⁸². Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten⁸³. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä⁸⁴. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

Eura: Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamisesta tekee kirjallisen päätöksen kunnan sivistysjohtaja.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.⁸⁵ Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin

---

⁷⁹ Hallintolaki (434/2003)

⁸⁰ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

⁸¹ Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 14 § ja perusopetuslaki 42 § 2 mom. (642/2010)

⁸² Hallintolaki 45 § 1 mom.

⁸³ Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)

⁸⁴ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

⁸⁵ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä⁸⁶. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako

---

⁸⁶ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi⁸⁷. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Eura: HOJKS

---

⁸⁷ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

Oppilaan erityisopettaja ja luokanopettaja/luokanvalvoja/aineenopettaja laativat HOJKS:n yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yhteistyössä huoltajan kanssa voi erityisopettaja kutsua HOJKS:n laadintaan myös muita asiantuntijoita.

HOJKS laaditaan Wilmassa olevaan asiakirjaan ja vastuu kirjaamisesta on erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla. Asiantuntijalausunnon päivämäärä ja antaja kirjataan HOJKS:iin, mutta lausuntoa ei liitetä mukaan, koska kyseiset dokumentit ovat pääsääntöisesti salassa pidettäviä.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin⁸⁸. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

---

⁸⁸ Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11 § 1 mom. (453/2001)

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä⁸⁹. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa⁹⁰.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

Eura

Ennen yksilöllistämistä oppilaan pitää pääsääntöisesti siirtyä yleisestä tehostettuun tukeen, jonka vaikuttavuutta pitää seurata. Oppiainetta voidaan opiskella tehostetussa tuessa erityisillä painoalueilla, jolloin opiskelussa keskitytään oppiaineen keskeisimpään sisältöön.

Jos tehostettu tuki ja oppiaineen opiskelu erityisillä painoalueilla ei riitä, voidaan hakea oppiaineen yksilöllistämistä. Yksilöllistäminen edellyttää moniammatillista käsittelyä, pedagogisen selvityksen sekä hallintopäätöksen erityistä tukea varten. Mikäli oppiaine yksilöllistetään, saa oppilas silloin erityistä tukea.

Oppiaineesta vapautuksen tekee koulun rehtori.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin⁹¹. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta⁹². Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa

---

⁸⁹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.

⁹⁰ Perusopetusasetus 5 § 1 mom.

⁹¹ Perusopetuslaki 25 § 2 mom.

⁹² Perusopetuslaki 25 § 1 mom.

erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta⁹³. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.⁹⁴ Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta⁹⁵. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.⁹⁶

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Eura: Pidennetty oppivelvollisuus

Opetuksen järjestäminen ja toimintatavat

Euran kunnassa pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva lapsi voi suorittaa

---

⁹³ Perusopetuslaki 9 § 2 mom.

⁹⁴ Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)

⁹⁵ Perusopetuslaki 26 a § 1 mom. (1288/1999)

⁹⁶ Perusopetuslaki 27 §

varhennetun esiopetuksen, esiopetuksen tai aloittaa oppivelvollisuutensa päiväkotiryhmissä, esiopetusryhmissä tai Kirkonkylän koulun erityisluokilla.

Ratkaisu lapsen varhennetun esiopetuksen tai esiopetuksen järjestämispaikasta tehdään aina monialaisessa yhteistyössä yksilöllisesti lapsen edun mukaisesti yhteistyössä huoltajien kanssa.

Euran kunnassa on käytössä kaikki kolme pidennetyn oppivelvollisuuden toimintatapaa. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle oppilaalle on laadittu HOJKS esiopetuksen alkaessa.

Muut yhteistyötahot

- Satakunnan sairaanhoitopiiri
- perhekeskus
- lapsen verkostossa olevat terapeutit ja muut asiantuntijat
- koulukuraattori
- lastensuojelu
- neuvola
- Tikoteekki

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain⁹⁷. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain⁹⁸. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä⁹⁹. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä

---

⁹⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.

⁹⁸ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

⁹⁹ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyys- ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Eura: Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten opetus järjestetään toiminta-alueittain erityisen tuen päätöksellä. Opetusta voidaan järjestää toiminta-alueittain myös oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä tai jos oppilas ei pysty saavuttamaan yksilöllistettyjä oppimääriä. Opetuksen tavoitteet, sisällöt, menetelmät ja arviointitavat suunnitellaan yksilöllisesti ja kirjataan HOJKSiin . Yksilöllisen suunnitelman laatimisen pohjana käytetään opetussuunnitelman toiminta-alueiden sisältöjä. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja mahdollisimman itsenäiseen elämään. Opetuksessa pyritään eheyttämään näitä taitoja arkielämänläheisiksi kokonaisuuksiksi.

Opetus perustuu oppilaan taitojen, vahvuuksien ja kehityksen arviointiin. Opetuksen suunnittelussa ovat mukana oppilas ja oppilaan huoltajat. Lisäksi suunnitteluun osallistuvat oppilaan kanssa työskentelevät koulun muu henkilöstö sekä tarvittaessa eri alojen asiantuntijoita.

MOTORISET TAIDOT

Motoristen taitojen opetuksen tavoitteena on vahvistaa kehontuntemusta sekä edistää mahdollisuuksia itsenäiseen liikkumiseen ja oman ympäristönsä toimintaan osallistumiseen fyysisistä rajoitteista huolimatta. Motorisen taitojen opetuksen osa-alueita ovat kehon hahmotus ja hallinta, kokonaismotoriikka, hienomotoriikka, silmän ja jalan koordinaatio, silmän ja käden koordinaatio sekä motorinen jäljittely.

KIELI JA KOMMUNIKAATIO

Opetuksen tavoitteena on löytää oppilaalle ilmaisukeino, jonka avulla hän voi ilmaista itseään ja ymmärtää erilaisia ilmaisuja sekä kiinnostuu vuorovaikutukseen ympäristönsä kanssa. Kommunikaatiotaitojen oppiminen sisältää myös ei-kielellisen ilmauksen kuten ilmeet, eleet, kehon viestit ja ääntelyn. kommunikaatiotaitojen opetuksen osa-alueina ovat itsensä ilmaiseminen, ilmaisujen ymmärtäminen puhuen, viitoten tai vaihtoehtoisin kommunikointikeinoin, kielellinen tietoisuus, käsite- ja sanavarasto, kirjainten ja sanojen tunnistaminen, ei-kielellinen ilmaisu, kielellinen jäljittely, motorinen jäljittely, tunteiden tunnistaminen ja ajattelu.

SOSIAALISET TAIDOT

Sosiaalisten taitojen oppimisen tarkoituksena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen erilaisissa tilanteissa ja ympäristössä. kannustus, positiivinen ja realistinen palaute, onnistumisen kokemukset sekä myönteinen ilmapiiri lisäävät oppilaan oppimismotivaatiota. Sosiaalisten taitojen opetuksen osa-alueita ovat fyysinen kontakti, katsekontakti, hymyileminen, vuorovaikutus oppilaan ja aikuisen välillä sekä vuorovaikutus oppilaiden välillä, leikki, yhteistoiminta, tunnetaidot ja hyvät tavat.

KOGNITIIVISET TAIDOT

Kognitiivisten taitojen opetuksen tavoitteena on, että oppilas jäsentää ja toimii ympäristössään yhä tarkoituksenmukaisemmin, kykenee vuorovaikutukseen, oppii oman toimintansa kautta hankkimaan tietoa sekä yhdistämään asioita ja tapahtumia mielekkäällä tavalla. kognitiivisten taitojen opetuksen osa-alueita ovat aistien stimulointi, visuaalinen tavoittelu, objektin pysyvyys, käsitteiden oppiminen, syy- ja seuraussuhteiden tutkiminen, esineen paikallistaminen ja avaruudelliset suhteet, luokittelu sekä muistitoimintojen ja ongelmanratkaisutaitojen harjoittaminen.

PÄIVITTÄISET TAIDOT

Päivittäisten taitojen opetuksen tavoitteena on auttaa oppilasta kehittymään mahdollisimman omatoimiseksi sekä tukea hänen itsenäistymistään. Päivittäisten taitojen opetus on luonnollisena osana jokaista koulupäivää. Taitoja harjoitellaan eri ympäristöissä, jotta opittu taito yleistyi. Oppilasta ohjataan taidoissa, jotka liittyvät hänen henkilökohtaiseen hygieniaansa, hyvinvointiin ja terveytensä hoitoon. Opetuksen tavoitteena on myös ohjata oppilasta kodin ja koulun askareisiin sekä hahmottamiseen eri tiloja ja tutustumaan lähiympäristönsä palveluihin. Päivittäisten toimintojen opetuksen osa-alueita ovat itsestä huolehtiminen, ruokailu, pukeminen ja siisteyskasvatus sekä liikkuminen lähiympäristössä.

7.5 Perusopetuslaissa säädetty tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta¹⁰⁰. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

---

¹⁰⁰ Perusopetuslaki 16 § 1 mom. (642/2010)

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Eura: Tukiopetus

Tukiopetusta antaa ensisijaisesti luokanopettaja tai aineenopettaja, tarvittaessa ja sovittaessa myös erityisopettaja. Myös muu kuin oppilaan oma luokanopettaja tai aineenopettaja voi antaa tukiopetusta.

Tukiopetuksen järjestämisen toteuttamistavoista, merkityksestä, käytänteistä ja osallistumisvelvollisuudesta tiedotetaan lukuvuositedotteessa, vanhempainilloissa ja/tai -varteissa tai wilmassa.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa¹⁰¹. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä

---

¹⁰¹ Perusopetuslaki 16 § 2 mom. (642/2010)

oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Eura: Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaat ohjautuvat yleisopetuksessa osa-aikaiseen erityisopetukseen opettajien, oppilaan ja/tai huoltajien aloitteesta tai erilaisten testien kautta. Osa-aikainen erityisopetus on luonteva osa koulun tukitoimia kaikilla tuen tasoilla. Se on oppilaan pedagoginen tukitoimi koulupäivän aikana.

Osa-aikaisen erityisopetuksen merkityksestä, tavoitteista ja käytännön järjestelyiden tiedotusta koordinoi luokanopettaja/luokanvalvoja sovitusti erityisopettajan kanssa. Tiedottamisesta vastaa luokanopettaja Wilmassa, vanhempainvartissa ja vanhempainillassa.

Järjestämistavoista sopivat luokanopettaja/luokanvalvoja, aineenopettaja sekä erityisopettaja yhdessä. Erityisopettajalla on myös konsultoiva rooli opettajien kanssa käytävissä oppilasta koskevissa keskusteluissa ja oppimissuunnitelman laadinnassa.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla¹⁰². Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammainen tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän

---

¹⁰² Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Eura

Euran kunnassa on avustajasta käytössä ammattinimike KOULUNKÄYNTIOHJAAJA.

Koulunkäyntiohjaajan resurssin määrittely kouluittain

1. Opettaja laatii rehtorille esityksen tulevan lukuvuoden avustustarpeesta viimeistään huhtikuun puolivälissä.

Esitys tehdään lomakkeelle käyttäen avustustarpeen luokittelukriteerejä A1-A4 (LIITE 14).

2. Koulutason avustustarve käsitellään rehtorin johdolla hänen määräämässään työryhmässä.

Työryhmä ennakoii tulevan lukuvuoden ohjaajatarpeen oppilas-, luokka- tai/ja koulukohtaisesti oppilastietojen ja HOJKS:ien pohjalta.

Päätöksenteko

1. Opetuspäällikkö tekee rehtorien esitysten pohjalta päätöksen avustajapalvelun myöntämisestä kouluittain.
2. Koulunkäyntiohjaajat valitaan hallintosäännön mukaan.
3. Rehtori laatii yhteistyössä koulunkäyntiohjaajien ja opettajien kanssa työjärjestyskokonaisuuden (oppitunnit, aamu- ja iltapäiväkerhot, välituntivalvontavuorot, muut valvonnat, oppilaiden vastaanotto ja saatto koulukuljetuksiin jne.), jota lukuvuoden aikana muutetaan ja täsmennetään tarpeen mukaan.
4. Yleiskuvaus koulunkäyntiohjaajan tehtävästä, tarkoitus ja tehtäväkokonaisuudet on määritelty kunnan tasolla. Tarkemmat, yksilökohtaiset tavoitteet asetetaan yhteistyössä rehtorin, huoltajan ja oppilaan kanssa. Koulunkäyntiohjaajan lähiesimies on rehtori.

Mikäli apuvälineet tai palvelut vaativat selkeästi ylimääräistä resurssointia, niin niistä tehdään hallintopäätös pedagogisen selvityksen pohjalta.

Arviointi

Koulutasolla avustusresursseista saadaan arviointipalautetta HOJKS-keskusteluissa ja esim. Oppimisen ja koulunkäynnin tukiryhmän palaverissa.

LIITE 14: Avustustarpeen luokittelukriteerit

7.6 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestäminen käytännössä mahdollisimman konkreettisesti alla olevissa asioissa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

- ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit (loppu omaksi kohdakseen)
- toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa
- oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi
- yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa
- yhteistyö oppilashuollon palveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa
- kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä
- oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Yleinen tuki

- yleisen tuen käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

- yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Tehostettu tuki

- tehostetun tuen käytännön järjestäminen
- pedagogisen arvion laadintaan liittyvät käytänteet
- toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä
- oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa

Erityinen tuki

- erityisen tuen käytännön järjestäminen
- pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet
- oppilaan ja huoltajan kuulemiseen liittyvä menettely
- erityisen tuen päätöksen tekeminen
- erityisen tuen päätöksen tarkistaminen
- toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena
- HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä
- menettelytavat ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa pedagogisen selvityksen ja HOJKSin laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista.
- pidennetyn oppivelvollisuuden järjestäminen
  - lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, monialainen yhteistyö prosessissa
  - opetuksen käytännön järjestäminen
  - yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen kanssa sekä muu yhteistyö, eri toimijoiden vastuut ja työnjako
  - yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa
  - eri oppiaineiden mahdollinen yhdistäminen oppiainekokonaisuuksiksi tai jakaminen osa-alueisiin sekä niiden tarkempi kuvaus
  - tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tarkempi kuvaus toiminta-alueittain

Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

- käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat

Opetussuunnitelmassa määritellään tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla¹⁰³.

LUKU 8 OPPILASHUOLTO

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä¹⁰⁴.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus¹⁰⁵.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää¹⁰⁶. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.¹⁰⁷ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7¹⁰⁸.

Eura: Oppilashuolto

Euran oppilashuollon keskeiset periaatteet

Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Psykologi- ja kuraattoripalveluissa on neljä työntekijää: vastaava koulukuraattori, koulukuraattori sekä kaksi koulupsykologia. Lisäksi oppilaita tukee kaksi perusturvan palkkaamaa psykiatrista sairaanhoitajaa, toinen yläkoulussa ja toinen alakouluilla. Oppilashuoltoa toteutetaan kasvatus- ja opetuspalveluiden tulosalueen ja perusturvapalveluiden monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä

---

¹⁰³ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

¹⁰⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

¹⁰⁵ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

¹⁰⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

¹⁰⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

¹⁰⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on kaikilla siellä työskentelevillä.

Tavoitteet

- edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- siirtää painopistettä nykyistä enemmän yksilökeskeisestä työstä yhteisölliseen työhön
- siirtää painopistettä korjaavasta työstä ehkäisevään työhön
- vahvistaa oppilashuollon suunnitelmallisuutta ja toteuttamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä
- työskentelyssä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus

Oppilashuollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuolto järjestetään yhteisöllisenä oppilashuoltona ja yksilökohtaisena oppilashuoltona.

Koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatiminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun 12 §:ssä tarkoitettu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 1 mom.)

Koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa tarkastellaan ja päivitetään vähintään kerran vuodessa kouluilla pidettävissä KOR-palavereissa. KOR- palavereita pidetään lukuvuoden aikana kaksi. Syksyllä suunnittelupalaveri ja keväällä seuranta- ja arviointipalaveri.

Oppilashuollon rakenne kaaviona

Alla olevassa kuviossa kuvataan Euran perusopetuksen oppilashuollon rakennetta ja toimintatapoja sekä oppilashuollon yhteyttä opetusjärjestelyjä koskevaan toimintaan kouluissa.

Oppilashuoltopalveluiden strateginen suunnittelu, kehittäminen ja arviointi

Euran opiskeluhuollon ohjausryhmä

Euran hyvinvointisuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen

koulukohtainen (yhteisöllinen) oppilashuolto- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma
työryhmä (KOR)

Yksittäisen oppilaan asioiden käsittely

monialainen konsultaatio on tärkeä menetelmä oppilashuollossa (vrt. ops)

yksilökohtainen oppilashuoltotyö

monialainen asiantuntijaryhmä (MAR)

oppilaan/huoltajan suostumus ja osallisuus, käsittely kirjataan oppilashuoltokertomukseen (kuraattorin / psykologin ollessa mukana myös oppilashuollon asiakasrekisteriin)

Opetusjärjestelyt

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKIRYHMÄT

Kouluilla voidaan järjestää oppimisen ja koulunkäynnin tukiryhmien kokoontumisia lukuvuosittain. Kokoontumisen tavoitteena on luoda mahdollisuus luokanopettajan, rehtorin / apulaisrehtorin, erityisopettajan ja terveydenhoitajan kiireettömään kohtaamiseen, jossa käsitellään luokkaan liittyviä asioita ja tilanteita kokonaisuutena. Oppilaskohtaisissa tapaamisissa on aina läsnä huoltajat ja oppilas, mutta tässä tapauksessa voidaan kokoontua koulun asiantuntijoiden kesken puhumaan esim. luokkahengestä, luokan sosiaalisista suhteista ja pohtia tukimuotoja koko luokkaa koskevissa ongelmatilanteissa.

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus¹⁰⁹. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.¹¹⁰ Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.¹¹¹ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut¹¹². Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla¹¹³. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjassa¹¹⁴.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja¹¹⁵. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja

¹⁰⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

¹¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

¹¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

¹¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

¹¹³ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

¹¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia¹¹⁶.

Oppilashuoltoryhmät ¹¹⁷

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan, kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu¹¹⁸. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

---

¹¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

¹¹⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

¹¹⁸ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

Monialainen oppilashuoltotyö Eurassa

Oppilashuoltoa toteutetaan kasvatus- ja opetuspalveluiden tulosalueen ja perusturvapalveluiden monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Palvelut tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määrääjassa.

Oppilashuollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus, jossa huomioidaan esiopetuksen ja toisen asteen koulutukseen ulottuva jatkumo. Oppilashuolto järjestetään yhteisöllisenä oppilashuoltona ja yksilökohtaisena oppilashuoltona. Oppilashuollon rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisöissä ja eri yhteistyötahojen kanssa saadun palautteen ja arvioinnin perusteella.

Oppilashuollon yhteistyötahoja

Euran kunnassa tehdään moniammatillista ja monialaista yhteistyötä eri palvelusektoreiden kanssa, kuten esimerkiksi nuorisopalvelut, perusturvan palvelut, erikoissairaanhoido, sekä lapsi- ja perhepalvelut. Yhteistyötä tehdään myös poliisin, seurakunnan ja kolmannen sektorin kanssa. Yhtenä merkittävänä kodin ja koulun välistä yhteistyötä edistävinä tahoina ja yhteistyökumppaneina ovat vanhempainyhdistykset.

Euran kunnan oppilashuollossa pyritään kehittämään paikallisesti sopivia toimia oppilaiden ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi erityisesti ennaltaehkäisevästä näkökulmasta.

Oppilashuollon yhteistyötiimi

Oppilashuollon koulukuraattorit kutsuvat lukukausittain oppilashuollon koulupsykologit, kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit sekä lasten ja nuorten psykiatriset sairaanhoitajat monialaiseen yhteistyötapaamiseen. Yhteistyötapaamisten tavoitteena on ennaltaehkäistä ja edistää lasten ja nuorten hyvinvointia. Palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään monipuolisesti oppilaiden hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa mm. THL:n kouluterveyskyselyitä.

Lisäksi yhteistyötapaamisissa innovoidaan ja suunnitellaan erilaisia interventioita oppilaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemiseksi. Esimerkkinä ”Kohti yläkoulua -teemaopitunnit”. Nämä oppitunnit pidetään kevätlukukausittain kaikille alakoulujen 6. luokkalaisille. Oppituntien sisältö on suunniteltu yhteistyössä koulukuraattoreiden ja kouluterveydenhoitajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille tietoa tulevasta yläkoulusta, vahvistaa oppilaiden itsetuntoa ja luodaan mahdollisuus tutustua jo ennalta yläkoulutoimijoihin, kuten yläkoulun koulukuraattoriin ja yläkoulun kouluterveydenhoitajaan, jotka ohjaavat ko. teemaoppitunnit. Teemaoppitunneilla, myös oppilaat voivat ottaa kantaa

oppilashuoltopalveluiden tarpeeseen. Oppitunneista vastaavat oppilashuollon toimijat yhteistyössä opettajien kanssa.

Euran perheneuvola

Euran perheneuvola palvelee euralaisia lapsiperheitä. Perheneuvola auttaa lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen, perhe-elämään sekä ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa.

Perheneuvolatyön painopiste on lasten kehityksellisten ja tunne-elämän ongelmien sekä perheen vuorovaikutussuhteiden ja vanhemmuuden tutkimuksessa, hoidossa ja kuntoutuksessa. Perheneuvolan tehtäviin kuuluu myös eroauttaminen ja perheasioiden sovittelu avio- / avoeroa harkitseville tai jo eronneille lapsiperheille. Työmuotoja ovat psykologinen, sosiaalinen, lääketieteellinen tutkimus, hoito ja neuvonta sekä perheasioiden sovittelu. Lisäksi perheneuvolassa annetaan työnohjausta ja konsultaatiota lapsiperheiden kanssa työskenteleville.

Oppilashuollon työntekijät voivat tarvittaessa palveluohjata perheitä Perheneuvolaan ja osallistua perhettä koskeviin tapaamisiin etenkin palvelun alun nivelvaiheessa. Lisäksi yhteistyömuotona on molemminpuolinen konsultaatio.

Euran perhekeskus / lasten- ja nuortentiimit

Euran kunnassa toimii perhekeskustoimintamallin mukainen palvelu. Sen yksi keskeinen toimintaperiaate on säännöllisesti kokoontuvat perhekeskuksen moniammatilliset tiimit. Tiimityöskentelyn tavoitteena on moniammatillinen näkökulma ja yhteistyö siten, että tarvittavat työntekijät auttavat lasta/nuorta ja hänen perhettään yhdessä. Palveluohjaus tiimeihin tapahtuu huoltajan luvalla. Myös yläkouluikäiseltä nuorelta pyydetään lupa hänen ja perheen asian käsittelyyn.

Perhe voi ohjautua tiimien asiakkuuteen mistä tahansa lapsiperhe-/nuorten palvelusta. Nuoret voivat ottaa tiimiin yhteyttä myös itse.

Tiimissä kartoitetaan tilannetta monialaisesti ja tehdään suunnitelma lapsen/perheen/nuoren auttamiseksi ja tukemiseksi. Tavoitteena on löytää ja tarjota apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Moniammatillisessa lapsiperhetiimissä ovat edustettuina: koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, psykiatrinen sairaanhoitaja, lapsiperheiden sosiaalipalvelujen edustajia, perheneuvolan sosiaalityöntekijä ja/tai -psykologi, äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö ja tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Moniammatillisessa nuortentiimissä ovat edustettuina: koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, lapsiperheiden sosiaalipalvelujen edustajia, nuorisotyöntekijä, yläkoulun apulaisrehtori, psykiatrinen sairaanhoitaja ja tarvittaessa luokanvalvoja / luokanopettaja sekä muita asiantuntijoita.

Euran lastensuojelu

Oppilashuolto tekee yhteistyötä lastensuojelun kanssa Euralaisten lasten/nuorten ja perheiden tukemiseksi. Yhdessä oppilaan tai huoltajan kanssa on mahdollista ottaa yhteyttä lastensuojeluun tuen tarpeen arvioimiseksi. Yhteydenotto johtaa sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioon, jossa kartoitetaan lapsen ja perheen tuen tarpeet.

Kasvatus- ja opetustoimen palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia ilmoittamaan lastensuojeluun, mikäli he havaitsevat puutteita oppilaan hoidossa ja huolenpidossa tai vaarantavia olosuhteita liittyen lapsen kehitykseen tai omaan käyttäytymiseen.

Euran nuorisopalvelut

Oppilashuolto tekee yhteistyötä Euran nuorisopalveluiden kanssa. Yhdessä moniammatillisesti voidaan pitää erilaisia ryhmäytymispäiviä sekä teema-, että valistuspäiviä /-viikkoja eri ikäisille oppilaille.

Lisäksi oppilashuolto osallistuu ns. Nuokkarikahvi-toimintaan. Nuokkarikahvi-toiminnassa Euran kunnan lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevät eri alojen ammattilaiset kokoontuvat säännöllisesti keskustelemaan ajankohtaisista lapsia, nuoria ja perheitä koskevista asioista niin valtakunnallisella kuin paikallisella tasolla. Yhteistyön tavoitteena on lisätä tietotaitoa eri ammattilaisten työstä. Tällä pyritään siihen, että rinnakkaisen työn sijasta tehdään yhteistyötä.

Seurakunta ja kolmas sektori

Seurakunta tukee paikallisesti kouluyhteisöä tarvittaessa mm. silloin, kun kohdataan surua. Seurakunnan työntekijöitä voi olla mukana, kun suunnitellaan ja toteutetaan erilaisia hyvinvointiin liittyviä teemapäiviä kouluilla. Myös kolmannen sektorin ammattilaisia voi olla mukana näissä teemapäiväohjelmissa. Esim. MLL:n ja erilaisten harrastetoimijoiden edustus voivat yhdessä kehittää koulujen kanssa oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia edistävää toimintaa. Lisäksi SPR:llä on merkittävä rooli maahanmuuttajaoppilaiden ja heidän perheidensä tukemisessa yhdessä oppilashuollon ja sivistyspalvelujen kanssa.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.¹²⁷

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

---

¹²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013) (163/2022)

Eura: Yhteisöllinen oppilashuolto

Eurassa on seitsemän perusopetuksen koulua 1.8.2020 alkaen. Varhaiskasvatus on jaettu neljään alueeseen: Pohjois-Eura, Keskustan Kirkonkylän, Keskustan Kauttuan ja Etelä-Euran alueeseen. Kullakin alueella järjestetään esiopetusta. Eurassa on yksi lukio.

Keskeinen koulun toimintakulttuuria kehittävä ryhmä on koulukohtainen yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä (KOR). Oppilashuoltoryhmässä asioita käsitellään yleisellä ja yhteisöllisellä tavalla. Luokkien tarpeista ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnista keskustellaan mm. ilmapiirin, työrauhan, kiusaamisen, hyvinvoinnin, terveyden, terveystottumusten sekä osallisuuden näkökulmasta.

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko kouluyhteisöissä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä oppimisympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista, ja he toimivat tiiviissä yhteistyössä oppilashuoltopalveluiden työntekijöiden kanssa, edistäen kouluyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja koulun välistä yhteistyötä.

Koulukohtainen yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä / KOR

Tehtävät:

- vastaa koulukohtaisesta yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista
- tehtävänä on laatia koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa
- suunnittelee, toteuttaa ja kehittää kouluyhteisön hyvinvointia, turvallisuutta, terveellisyyttä ja esteettömyyttä
- käsitellään ja hyödynnetään oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvointiin liittyviä kyselyjä ja laadunarviointien tuloksia sekä laajojen terveystarkastusten tuloksia
- suunnittelee, miten vanhempien kasvatustyötä tuetaan sekä kodin ja koulun yhteistyötä vahvistetaan, lisäten oppilaiden ja huoltajien osallisuutta ja kuulluksi tulemistä, jotta avoimelle vuorovaikutukselle, yhteenkuuluvuudelle ja huolenpidolle on parhaat mahdolliset edellytykset
- käsittelee lukuvuosittain yhteistyökumppaneiden kanssa yhteistyöhön liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä

Kokoonpano:

- ryhmää johtaa rehtori tai apulaisrehtori (tai vararehtori)
- ryhmään kuuluu opettajaedustajan lisäksi oppilashuoltohenkilöstöä, erityisopetuksen edustaja ja vuosiluokilla 7-9 ja lukiossa oppilaanohjaaja
- ryhmään kutsutaan oppilaskunnan ja huoltajien edustajia
- ryhmään voidaan tarvittaessa kutsua koulun henkilöstön muita edustajia ja lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä viranomaisia, toimijoita tai asiantuntijoita
- ryhmän työskentely dokumentoidaan kokousmuistioon tai pöytäkirjaan

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa¹¹⁹. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeitä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien

---

¹¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen¹²⁰. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti¹²¹. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.¹²² Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta¹²³.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat: ¹²⁴

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu¹²⁵.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen

---

¹²⁰ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹²¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

¹²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

¹²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

¹²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

¹²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.¹²⁶

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.¹²⁷

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi¹²⁸. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot¹²⁹. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta¹³⁰. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.¹³¹

Eura: Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa (MAR). Oppilaalla on oikeus halutessaan yksilökohtaiseen oppilashuoltoon ja se on tarkoitettu oppilaan tueksi.

Monialaisen asiantuntijaryhmän (MAR) kokoaminen ja toimintatavat

- se henkilö (henkilöt), jolle asian selvittäminen työtehtävien perusteella kuuluu, kutsuu ryhmän kokoon, toimii puheenjohtajana ja hankkii oppilaan ja/tai huoltajan suostumuksen/kirjallisen luvan

¹²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.

¹²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

¹²⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.

¹²⁹ Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

¹³⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.

¹³¹ Perusopetuslaki 40 § 4 mom. (1288/2013)

- ryhmään voivat kuulua kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi, koululääkäri, oppilaanohjaaja, koulunkäyntiohjaaja, rehtori / apulaisrehtori, opettaja, erityisopettaja tai muu siinä tilanteessa keskeinen henkilö sekä huoltajat.
- ryhmän vastuuhenkilö vastaa, että asian käsittely kirjataan oppilaan yksilölliseen oppilashuoltokertomukseen ja että se säilytetään lain vaatimalla tavalla opetuksen järjestäjän ylläpitämässä oppilashuoltorekisterissä. Tiedot ovat salassa pidettäviä.
- Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja vastaavasti kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.
- tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeää on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy, huomioiden oppilaan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet.
- Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille / apulaisrehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välittömät tiedot. Yhteistyön turvaamiseksi pyritään ensisijaisesti aina hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹³². Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.¹³³ Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus¹³⁴
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta¹³⁵
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹³⁶.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

¹³² Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹³³ Perusopetuslaki 47 a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)

¹³⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

¹³⁵ Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)

¹³⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

Eura: Oppilashuoltosuunnitelmat

Paikallisen opetussuunnitelman oppilashuollon osuus laaditaan yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Valmistelutyötä tehdään yhteistyössä huoltajien ja oppilaskuntien kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisena yhteistyönä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Opetussuunnitelma oppilashuollon osalta

Koulun lukuvuosittaisessa opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa (koulun vuosisuunnitelma) on kuvaus oppilashuoltosuunnitelman arvioinnista. Rehtori / apulaisrehtori vastaa koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen arvioinnista. Lukuvuoden koulutyön päättyessä koulut antavat itsearviointinsa yhteydessä arvion myös oppilashuoltosuunnitelmansa toteutumisesta.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Suunnitelmassa kuvataan menettelytavat, joilla koulun henkilöstö, oppilaat ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset. Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹³⁷

---

¹³⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa¹³⁸.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut ¹³⁹

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio koulun käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista, joita ovat kouluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat ¹⁴⁰

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

---

¹³⁸ Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

¹³⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

¹⁴⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
- yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa
- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä
- järjestyssäännöt
- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä¹⁴¹

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa. Suunnitelmassa kuvataan:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa,
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

---

¹⁴¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma¹⁴². Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen¹⁴³

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa
- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- oppilashuollon tuki kurinpitoviranomaisten tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa¹⁴⁴

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Suunnitelmassa kuvataan

---

¹⁴² Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

¹⁴³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

¹⁴⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

- oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

5. *Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen* ¹⁴⁵

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista¹⁴⁶.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi¹⁴⁷. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta¹⁴⁸.

Eura: Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta.

Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Suunnitelman perusrakenteen avulla turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma

Oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma ja se laaditaan yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Se voi olla kahden tai useamman koulun yhteinen ja sitä tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonnaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

¹⁴⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

¹⁴⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

¹⁴⁷ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

¹⁴⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.

Oppilaiden kasvu- ja kehitysympäristöjen muutosten myötä oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa peruskoulun toimintaa. Oppilashuollon palveluista käytössä ovat kouluterveydenhoitajien (4) koulupsykologien (2) sekä koulukuraattorien (2) palvelut.

Vastaavalla kuraattorilla on Hinnerjoen ja Honkilahden alakoulut, Euran yhteiskoulu, Ahmasojan yläkoulu ja Euran lukio sekä Honkilahden että Euranrinkilän päiväkotien esiopetusryhmät. Vastaavan kuraattorin toimenkuvaan kuuluu lisäksi opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluiden koordinointi. Toisella kuraattorilla on Kirkonkylän, Kauttuan, Panelian, Kiukaisten ja Ahmasojan alakoulut sekä esiopetuksen osalta Panelian -, Kiukaisten -, ja Kirkonkylän koulun sekä Kauttuan päiväkodin esiopetusryhmät.

Tällä hetkellä toinen koulupsykologi palvelee ensisijaisesti esi- ja perusopetusta, keskittyen psykologisiin tutkimuksiin, oppimisen ongelmien selvittelyyn yhteistyössä koulun ja perheen kanssa sekä kouluvalmiuksien arviointeihin esikouluikäisille. Toisen koulupsykologin työn painopisteenä ovat tuki- ja yksilökäynnit sekä ryhmämuotoinen työskentely oppilaiden kanssa.

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa. Oppilashuollon kokonaistarvetta arvioidaan arjen havaintojen lisäksi, koulujen KOR-palaverissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuen ryhmissä.

Oppilashuollon ohjausryhmä ja oppilashuoltohenkilöstön esimiehet tekevät keväisin arvion oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista seuraavaa lukuvuotta varten. Arvioissa huomioidaan koulujen oppilasmäärien lisäksi mm. tehostetun ja erityisen tuen oppilaat sekä edellisen lukuvuoden asiakasmäärät. Oppilashuoltohenkilöstön esimiehet päättävät kouluterveydenhoitaja- ja koululääkäripalveluiden sekä koulukuraattori- ja koulupsykologipalveluiden sijoittelusta lukuvuosittain

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee.

- yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja – ympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
- yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa
- yhteistyö ja käytännöt kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä
- järjestyssäännöt
- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

- koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- vaaratilanteissa

Seuraavassa määritellään kahden viimeiseksi mainitun toimintatavan tarkempi sisältö

a) Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä Eurassa

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä

- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista (POL 29 § 3 mom.) Suunnitelmat sisältävät jokaisen koulun turvallisuuskansioon ja ovat osa koulukohtaista opetussuunnitelmaa.

Suunnitelmassa kuvataan:

1. kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
2. edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
3. yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
4. yhteistyö huoltajien kanssa
5. yhteistyö tarvittavien viranomaisen kanssa
6. suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille sekä
7. suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi

Koulukohtaiset täsmennykset

- Katso koulun oma turvallisuuskansio

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opetussuunnitelman yhteydessä määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Jokaisella koululla tulee olla turvallisuuskansio, joka sisältää

- pelastussuunnitelman
- kriisisuunnitelman
- toimintasuunnitelman kiusaamistilanteiden hoitamiseksi
- tupakoinnin ja päihteiden vastainen suunnitelma
- järjestyssäännöt
- ohjeistus vakavan väkivallan tai sen uhan varalta
- muut koulukohtaiset turvallisuusohjeet

Turvallisuuskansion sisällön tiedottamisesta, perehdyttämisestä, päivittämisestä, harjoittelusta sekä arvioinnista vastaa koulun rehtori.

- Katso koulun oma turvallisuuskansio

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee:

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

- laaja terveystarkastus tehdään 1. lk:lla, 5. lk:lla ja 8 lk:lla. Tarkastuksen tekevät terveydenhoitaja ja koululääkäri ja siihen kutsutaan oppilaan lisäksi myös hänen huoltajansa.
- huoltajan kirjallisella suostumuksella laajaan terveystarkastukseen sisällytetään opettajan arvio oppilaan selviämisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Arviossa ovat terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot. Tieto siirtyy Opetushallituksen ja THL:n yhteistyönä tehdyllä lomakkeella. Terveystarkastuksen jälkeen opettaja saa tarvittaessa huoltajan tai oppilaan suostumuksella palautteen terveystarkastuksessa esiin nousseista asioista.
- laajoista terveystarkastuksista tehtyä yhteenvetoa käytetään arvioitaessa luokka- ja kouluyhteisön tilaa ja mahdollisten lisätoimenpiteiden tarvetta. Yhteenveto ei saa sisältää henkilötietoja.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Oppilaan tarvitseman lääkityksen sekä hoidon tukeminen koulussa sovitaan monialaisesti ja tapauskohtaisesti yhdessä huoltajien, oppilaan, kouluterveydenhuollon, koulun henkilöstön ja hoitavan tahon kanssa suullisesti ja kirjallisesti.

Kouluterveydenhuollolla on kokonaisvastuu oppilaan terveydenhuollosta, jolloin kouluterveydenhuollon tulee olla aina tietoinen oppilaan yhteyksistä erikoissairaanhoidon, hänen saamasta hoidosta sekä tehdyistä tutkimuksista.

Erityisruokavaliot:

Terveydenhoitaja:

- ylläpitää listaa terveydellisistä syistä erityisruokavaliota tarvitsevista oppilaista
- arvioi ja varmistaa erityisruokavalioiden jatkamisen tarpeellisuuden kunkin lukuvuoden alussa huoltajalta/oppilaalta ja arvioi lääkärintodistuksen tarpeellisuuden
- kansallisen allergiaohjelman mukaisesti lievään allergiaan riittää itsehoito ja seuranta, muita erityisruokavaliota koulussa ei tarvita
- toimittaa tiedon erityisruokavaliosta ruokapalvelusta vastaavalle (ruokapalvelupäällikkö) henkilökunnalle sekä luokanopettajalle/luokanvalvojalle mahdollisimman pian lukuvuoden alettua

Koululääkäri:

- kartoittaa erityisruokavalion oikeellisuuden laajoissa terveystarkastuksissa ja aina tarvittaessa

Luokanopettaja/luokanvalvoja:

- tiedottaa ruokapalvelun henkilökuntaa oppilaan eettisistä syistä johtuvista erityisruokavaliosta

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä

Tehostetun ja erityisen tuen yhteydessä monialainen asiantuntijaryhmä (MAR) voi tehdä yhteistyötä oppilaan, huoltajien ja oppilaan hyvinvoinnista huolehtivien muiden yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa edellyttää aina oppilaan ja/tai huoltajan kirjallista suostumusta.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on oikeus luovuttaa ilman suostumusta opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja opettajille ja rehtorille. (POL 40 §, LL 32 §)

Yhteistyö sairaalaopetuksen yhteydessä

Sairaalakoulun oppilaat pysyvät aina oman koulun oppilaina. Sairaalakoulujakso on määräaikainen. Tiivis pedagoginen ja oppilashuollollinen yhteistyö oppilaan oman koulun kanssa on edellytyksenä oppilaan onnistuneelle paluulle takaisin omaan kouluun osastojakson tai avohoidollisen nivel- tai tukijakson jälkeen. Oppilashuollollista yhteistyötä tehdään oppilaan ja/tai hänen huoltajansa suostumuksella.

Osastohoidossa olevien oppilaiden yksilökohtainen oppilashuolto

Kouluterveydenhuollon sekä koulupsykologi- ja kuraattoripalveluiden osalta yksilökohtainen oppilashuolto toteutuu osastojakson aikana tarvittaessa omassa koulussa. Erikoissairaanhoidon järjestämät näihin verrattavat palvelut eivät ole oppilashuollon palveluja.

Oppilaan oma koulu ja sairaalakoulu järjestävät yhteistyössä yksittäistä oppilasta koskevan monialaisen oppilashuollon. Oma koulu kutsuu kokoon tämän oppilashuollollisen asiantuntijaverkoston. Sairaalakoulun opettaja tai sen oppilashuoltohenkilöstöön kuuluva työntekijä osallistuu pyydettyä oppilaan ja/tai hänen huoltajansa suostumuksella tähän verkostoon. Sairalakoulu järjestää oppilaiden osastojaksojen aikana tarvittaessa kouluverkostoja. Nämä kouluverkostot eivät ole oppilashuollon asiantuntijaverkostoja.

Osastojakson aikana oppilaan oman koulun opetushenkilöstö ja mahdollisesti oppilashuollon edustaja/edustajat voivat osallistua erikoissairaanhoidon kokoon kutsumiin hoitoneuvotteluihin. Nämä hoitoneuvottelut eivät ole oppilashuollollisia asiantuntijaryhmiä, mutta ne antavat tukea omassa koulussa toteutettavalle yksilökohtaiselle oppilashuoltotyölle.

Sairaalakoulussa opiskelevien avohoidossa olevien oppilaiden yksilökohtainen oppilashuolto

Sairaalajakson aikana oppilaan kouluterveydenhuollon palvelut sekä koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut ovat käytettävissä. Sairaalakoulun oppilashuoltohenkilöstö toimii yhteistyössä oppilaan oman koulun oppilashuoltohenkilöstön tai oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän edustajien kanssa.

Sairaalajakson aikana oppilaan asioista vastaava asiantuntijaverkosto kokoontuu sairaalakoulun kokoon kutsumana verkostotapaamisissa, joihin myös oppilaan oman koulun edustaja/edustajat osallistuvat. Tarvittaessa tämä ryhmä voi toimia yksilökohtaisen oppilashuollon asiantuntijaryhmänä (MAR). Tällöin verkostossa mukana ollut oman koulun edustaja kirjaa edellä mainituista verkostoista oppilashuoltolain edellyttämän oppilashuoltokertomuksen oman koulun rekistereihin. Kuraattorit- ja psykologit kirjaavat verkostot omaan asiakas/potilastietojärjestelmään, Auraan.

Yhteistyö joustavan perusopetuksen yhteydessä

Opettaja, kouluterveydenhuolto sekä koulupsykologi ja kuraattori tekevät yksilökohtaista oppilashuoltoa oppilaan ja/tai huoltajien suostumuksella yhteistyössä sosiaalityöntekijöiden, poliisin, nuorisotyöntekijöiden, seurakunnan työntekijöiden ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa.

Oppilashuollon tuki kurinpitörahaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Oppilaalle, joka on erotettu määrääjaksi tai jolta on evätty opetus jäljellä olevan oppitunnin tai työpäivän ajaksi, tulee opetuksen järjestäjän järjestää tarvittava oppilashuolto. (POL 36)

Mikäli rehtori epäa oppilaalta oikeuden osallistua opetukseen loppupäivän ajaksi, hän ilmoittaa asiasta huoltajalle ja sopii käytännön järjestelyistä. Oppilaalle ja huoltajalle tiedotetaan mahdollisimman pian mahdollisuudesta oppilashuoltopalveluihin.

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Monialainen asiantuntijaryhmä valitsee keskuudestaan henkilön, joka pyytää oppilaalta ja huoltajilta suostumukset palaveriin osallistujien läsnäolosta ja tekee oppilashuoltokertomukseen kirjaukset ammatillisen harkinnan mukaisesti. Kirjaukset tehdään joko manuaalisesti tai tietokonetta käyttäen. Ne tulostetaan ja arkistoidaan koulun lukittuun arkistokaappiin opiskeluhuoltorekisteriin tai tallennetaan Wilman oppilashuoltorekisteriin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palveluiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa

Asiantuntijaryhmä voi tarvittaessa oppilaan ja/tai huoltajan luvalla konsultoida tai pyytää asian käsittelyyn mukaan perhekeskuksen, nuorisopalveluiden, aamu- ja iltapäivätoiminnan tai muiden oppilaan kanssa toimivien tahojen edustajia.

Koulukohtaiset täsmennykset

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen koulukohtaisesti kuvataan koulujen omissa opetussuunnitelmissa

EURAN KUNNAN KUNTAKOHTAINEN OPETUSSUUNNITELMA

Kouluruokailu

Kouluruokailu on keskeinen osa koulun ruokakasvatusta ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämistä. Ohjatulla kouluruokailulla on pitkät kasvatukselliset perinteet. Ruokapalvelun pääasialliset linjaukset noudattavat kouluruokailun toteuttamisessa Valtion ravitsemusneuvottelukunnan vuonna 2017 julkaisemaa ”Syödään ja opitaan yhdessä”- kouluruokailusuositusta.

Perusopetuslain (628/1998) 31 § 2 momentti takaa maksuttoman päivittäisen aterian esi- ja perusopetuksesta lähtien. Maukas ja terveellinen ruoka oikea-aikaisesti tarjottuna, kiireettömästi nautittuna ja ohjattuna houkuttaa syömään, jolloin turvataan oppilaan jaksaminen koulupäivän aikana. Suosituksen mukainen kouluateria kattaa keskimäärin noin kolmanneksen oppilaan koko päivän energiantarpeesta.

Lisäksi perusopetuslaissa 628/1998, 48 d § säädetään, että aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla lapsella on tarjottava välipala.

Täysipainoinen kouluateria sisältää päivittäin:

- lämpimän ruoan (kalaa, vaaleaa tai punaista lihaa, palkokasveja tai munaa)
- lämpimän lisäkkeen (peruna, riisi tai pasta)
- salaatin tai kasvislisäkkeen
- ruokajuomaa (maito/maitojuoma/piimä)
- täysjyväleipää ja margariinia.

Puuro- ja kasvisruoka- aterialla tarjotaan lisänä aterian ravintosisältöä täydentäviä lisäkkeitä.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Yksittäistä oppilasta, luokkaa tai yhteisöä koskevissa asioissa otetaan yhteyttä oppilashuoltoryhmän jäseniin tai lasta opettavaan opettajaan. Yhteyttä voi ottaa oppilas, huoltaja, opettaja tai muu koulun henkilökuntaan kuuluva. Yhteistyöverkoston ylläpitäminen sekä oppilashuollollisista asioista tiedottaminen ovat oppilashuoltoryhmän tehtäviä, samoin oppilaan koulupolun varrella tarvittavien tukitoimien suunnittelu yhteistyössä huoltajien ja muiden oppilasta hoitavien tahojen kanssa. Oppilashuollollisiin toimenpiteisiin kuuluvat koulun päihdestrategiaan, kiusaamisen ehkäisemiseksi tehtävän strategiaan ja kriisivalmiussuunnitelman tekemiseen ja päivittämiseen osallistuminen. Oppilashuollon tehtävä on myös oppilaan tutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen. Tähän liittyy kiinteästi verkostotyö lasta hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa. Yhteistyökumppaneina toimivat useimmiten perusturva ja/tai erikoissairaanhoido. Oppilashuolto pyrkii vaikuttamaan myönteisen ja hyväksyvän ilmapiirin rakentamiseen sekä oppimisympäristön turvallisuuden edistämiseen.

Epäily oppilaan tai perheen hyvinvoinnin heikkenemisestä, esimerkiksi laiminlyönnistä tai pahoinpitelystä, voi herätä opettajan tai koulunkäynninohjaajan omista havainnoista, oppilaan tai huoltajien kertomuksesta tai oppilaan oireilusta ja kehityksestä. Tällöin asia on otettava puheeksi huoltajien kanssa. Ennen tällaista keskustelua opettaja voi konsultoida oppilashuollon jäseniä tai lastensuojelun työntekijää tilanteesta perhettä nimeämättä. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus, josta kerrotaan vanhemmille tavallisesti etukäteen. Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia niitä viranomaisia, jotka työssään toimivat lasten, nuorten ja perheiden parissa. Lastensuojeluilmoitus on tehtävä salassapidon estämättä, jos koulun viranomaiset ovat saaneet tehtävässään tietää oppilaan hoidon ja huolenpidon tarpeen puutteesta, kehitystä vaarantavista olosuhteista tai havainneet, että oppilaan käyttäytyminen saattaisi edellyttää lastensuojelutarpeen selvitystä. Lastensuojeluilmoituksen tekemisestä on kerrottu tarkemmin oppilashuollon käsikirjassa.

Kun sosiaalityöntekijä on vastaanottanut lastensuojeluilmoituksen ja ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin, hän kutsuu asianosaiset (oppilaan ja huoltajat) tapaamiseen, jossa tehdään palvelutarpeen arvio (sosiaalityöntekijä voi tehdä sen myös oppilaan kotona) tarvittaessa moniammatilliseen yhteistyöpalaveriin voidaan kutsua myös ilmoituksen tekijä. Palaverissa keskustellaan lastensuojeluilmoituksesta ja sovitaan tarvittavista jatkotoimenpiteistä lastensuojeluasian etenemisessä. Jos lastensuojeluasiakkuus alkaa, osallistuu koulu asiakassuunnitelmaan siltä osin kuin se koskee opetuksen järjestämistä tai muita koulussa annettavia tukitoimia.

Työjärjestys koulun ja lastensuojelun välillä, kun huoli lapsesta herää

Lapsi koulussa, päivähoidossa tai muissa kunnan peruspalveluissa

Työntekijän havainto, lapsen tai nuoren kertomus

→ huoli lapsesta herää

Akuutti lastensuojeluongelma

(esimerkiksi lapsi on jäänyt vaille huoltajaa, hakematta päivähoidosta tms, pahoinpitely tai väkitön väkivallan uhka)→

varahuoltaja

Virka-ajan ulkopuolella

Satakunnan sosiaalipäivystys

-112 hätäkeskuksen kautta yhteys päivystävään sosiaalityöntekijään

Euran sosiaalipäivystys

puh. 044 422 4449/ vain kiireelliset asiat virka-aikana

Yhteys lastensuojeluun

Asia otetaan puheeksi heti/mahd. pian lapsen/oppilaan kanssa, selvitetään ja mietitään asiaa omassa työtiimissä (esimerkiksi rehtori, opettaja, terveydenhoitaja, koulupsykologi, koulukuraattori) tarvittaessa ohjaus terveyskeskukseen, tarvittaessa konsultaatioyhteydenotto lastensuojeluun

Keskustellaan vanhempien kanssa ja sovitaan tarvittavista toimenpiteistä ja työnjaosta, kerrotaan ilmoitusvelvollisuudesta lastensuojeluun

Ilmoitus/tieto/pyyntö lastensuojelun sosiaalityöntekijälle 25 §:n mukaan

-

Lastensuojelun sosiaalityöntekijän arvio perheen tilanteesta ja toimenpiteet tarvittaessa

- jos jo ennestään asiakas, ilmoitus/yhteys suoraan lapsen sosiaalityöntekijään

Koulun ja oppilashuollon ilmoitusvelvollisuus suoraan poliisille, jos aihetta epäillä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä tai pahoinpitelyä.

Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset

- tarkastus tehdään kolmen vuoden välein (Terveystieteidenhuoltolaki 16 §)
- perusterveydenhuollon edustaja organisoii tarkastuksen, jossa ovat mukana perusterveydenhuollon edustaja, rehtori, kouluterveydenhoitaja- ja/tai lääkäri, työterveyshuollon edustaja, työsuojelun edustaja ja teknisen palvelun edustaja sekä huoltajien ja oppilaskunnan edustus.
- kouluterveyskyselyjen (THL) tuloksia koulu ympäristön osalta tulee hyödyntää tarkastuksessa. Tarkastuksen tulokset kirjataan ja rehtori yhteistyössä tarkastusryhmän kanssa seuraa sovittujen korjaus- ja muutostoimenpiteiden toteutumista.

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

- koulut käyttävät esimerkiksi Kouluterveyskyselyn (THL) tarjoamaa tietoa koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi, vanhempainilloissa keskustelun pohjana, oppilashuoltotyössä sekä terveystiedon opetuksessa.

Järjestyssäännöt

Järjestyssääntöjen tarkoituksena on

- varmistaa opetukseen osallistuvan oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön (POL 29 § 1 mom.)
- huolehtia siitä, että oppilas suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyy asiallisesti (POL 35 § 2 mom.)

Järjestyssäännöillä edistetään

- koulun sisäistä järjestystä
- opiskelun esteettömyyden sujuumista sekä
- koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä
- (POL 29 § 4 mom.)

Järjestyssäännöillä voidaan antaa koulu yhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä:

- käytännön järjestelyistä
- asianmukaisesta käyttäytymisestä
- tarkempia määräyksiä esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä
- koulun omaisuuden käsittelystä
- koulun tilojen siisteydestä huolehtimisesta sekä
- oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alueella
- (POL 29 § 5 MOM.)

Järjestyssäännöt ovat voimassa ajan, jolloin oppilas osallistuu:

- opetussuunnitelman mukaiseen toimintaan tai
- perusopetuslain tai siihen liittyvien säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen toimintaan (esim. koulun ulkopuolien toiminta kuten retket, leirikoulut ja kerhot)
- (POL 29 § 6 mom.)

Järjestyssäännöt valmistellaan yhteistyössä koulun henkilökunnan, vanhempien ja oppilaiden kanssa. Koulun oppilaskuntaa tulee kuulla. (POL 3 § 3 mom., 47 a §1 ja 3 mom.) Koulukohtaiset järjestyssäännöt,

jotka ovat osa opetussuunnitelman koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa, hyväksyy rehtori. Järjestyssäännöt eivät saa olla perusopetuslain tai minkään muun säädöksen (laki, asetus tms.) vastaisia, eikä niillä voida kaventaa oppilaan perusoikeuksia.

Koulukohtaiset täsmennykset

Järjestyssäännöt

Koulun järjestyssääntöjen tulee sisältää kouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeelliset määräykset:

- käytännön järjestelyistä
- asianmukaisesta käyttäytymisestä
- tarkempia määräyksiä esineistä tai aineista sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä
- koulun omaisuuden käsittelystä
- oppilaan velvollisuudesta korvata aiheuttamansa vahinko. Tästä säädetään vahingonkorvauslaissa. [Vahingonkorvauslaki. http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1974/19740412)
- Vahingoista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle tai tämän muulle lailliselle edustajalle
- koulun tilojen siisteydestä huolehtimisesta
- oleskelusta ja liikkumisesta koulurakennuksissa ja koulun alueella
- lisäksi yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa voidaan sopia koulukohtaisista suosituksista

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Koulun rehtori / apulaisrehtori hyväksyy järjestyssäännöt oppilaskuntaa kuultuaan (POL 47 a§).

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen

Perusopetuslain mukaan oppilaan tulee osallistua perusopetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä myönnetty vapautusta (POL 26 §).

Koulut tiedottavat huoltajille, miten oppilaan poissaoloista ilmoitetaan. Tavoitteena on, että luvattomiin poissaoloihin voidaan puuttua mahdollisimman nopeasti.

Opetusryhmästä vastuussa oleva luokanopettaja tai luokanvalvoja seuraa säännöllisesti oppilaiden poissaoloja.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Koulun oppilaat ja henkilökunta perehdytetään lukuvuosittain turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin.

Koulutapaturma on perusopetuksen oppilaille koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, ulkoisen ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretkellä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät koulun toimintasuunnitelmaan.

Tarkat ohjeet tapaturman sattuessa löytyvät koulun turvallisuuskansiosta.

Tapaturmasta ilmoitetaan viipymättä oppilaan huoltajalle.

Tapaturmien ehkäiseminen, ensiapu, hoitoonohjaus ja seuranta

- Tapaturmia pyritään ehkäisemään koulujen järjestyssäännöillä, oppituntien ohjeistuksella ja asianmukaisilla välineillä ja varustuksella, ryhmäkoolla sekä työtiloilla. Turvallisuussuunnitelmilla ja muilla koulukohtaisilla turvallisuusohjeilla on kartoitettu ja pyritty ehkäisemään vaaranpaikat tapaturmissa.

Tapaturman sattuessa

-> Ota yhteys tarvittaessa terveyskeskukseen.

-> Jos tapaturma näyttää vakavalta, ota yhteys

1. Tarvittaessa hätänumeroon 112
  2. Taksiin; saattajana aikuinen mahdollisuuksien mukaan.
  3. Aina vanhempiin → ilmoita tapahtuneesta. **Koulussa (tai muussa opetuksen järjestämispaikassa) sekä koulumatkalla tapahtuvat tapaturmat kuuluvat koulun vastualueeseen ja näin ollen oppilaalla on oikeus koulutapaturman maksuttomaan hoitoon.**
  4. **(vrt. Perusopetuslaki 34 §)**
    - Euran kunnan oppilaat on vakuutettu.
    - Vakuutus on voimassa koulussa, koulumatkoilla sekä otettaessa osaa koulun työsuunnitelman mukaiseen toimintaan esimerkiksi leirikoulu ja retket.
    - Koulumatkalla tarkoitetaan koulun ja kodin välistä, turvallista ja lyhintä reittiä.
    - Koulussa on ensiaputaitoista henkilökuntaa ja jokaisella on vastuu antaa ensiapua tarvittaessa.
- **Tapaturmatilanteessa soitetään 112, opettaja tai terveydenhoitaja (koululääkäri, mikäli on paikalla), tutkii oppilaan ja arvioi tilanteen.** Sen jälkeen otetaan huoltajaan aina yhteys.
  - Tilanteen kiireellisyydestä riippuen oppilas, jos vamma niin vaatii, toimitetaan aina ensiapuun joko suoraan koululta (taksilla tai ambulanssilla) tai ensiavussa käynnin järjestelyistä sovitaan huoltajan kanssa. Terveyskeskuksena käytetään aina kunnan omaa terveyskeskusta eli sote-keskusta.
  - Koulutapaturmista tehdään koulussa tapaturmailmoitus vakuutusyhtiötä varten.
  - Tapaturma kirjataan ylös, vaikka siitä ei olisi heti jatkotoimenpiteitä. Tietoja tapaturmasta voidaan tarvita, mikäli siitä myöhemmin seuraa lääkärikäynti ja tapaturmailmoitus vakuutusyhtiöön lähetetään.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Tupakointi on kielletty kaikkien perusopetusta antavien koulujen sisä- ja ulkotiloissa. (Tupakkalaki 12 §)

Kouluun ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen, ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä. (POL 29 § 2 mom.)

Rehtorilla tai koulun opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta 29 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. (POL 36d§ 1, katso myös 2-4 mom.)

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 29 §:n 2 momentissa tarkoitetun kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. (PO 36 e § 1, katso myös 2-5 mom.)

Edellä 36 d ja 36 e §:ssä tarkoitetut toimenpiteet on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.

Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa. (POL 36 f §, katso myös 2 mom.)

Edellä 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut kielletyt esineet ja aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos oppilaalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei ole lain mukaan oikeutta pitää niitä hallussaan. (POL 36 g § 2, katso myös 1, 3-4 mom.)

Euran malli tupakoinnin ja päihteiden vastaisesta suunnitelmasta.

linkki Perusopetuslaki <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Tupakoinnin ja päihteiden vastainen suunnitelma

- hyväksytty käyttöön otettavaksi 24.4.2012

- päivitetty 19.8.2014

Tupakka-, alkoholi- ja huumelainsäädännöstä

- Tupakkalain 12 §:n mukaan tupakointi on kielletty perusopetusta antavien oppilaitosten sisätiloissa ja niiden käytössä olevilla ulkoalueilla.
- Tupakkalain 11 §:n mukaan tupakkatuotteiden hallussapito on kielletty alle 18-vuotiaalta.
- Tupakkalain 10 §:n mukaan tupakkatuotetta ei saa myydä eikä muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle. Jos oppilaitoksessa myydään tai välitetään tupakkatuotteita alle 18-vuotiaalle, asiasta voidaan ilmoittaa poliisille esitutkinnan käynnistämiseksi.
- Alaikäisen alkoholinkäytön kieltää alkoholilaki (mm. 34§). Alle 18-vuotiaalla ei ole oikeutta pitää hallussaan mitään alkoholijuomia. Alkoholijuomien välittäminen alle 18-vuotiaalle on niin korvauksetta kuin korvauksesta kielletty. Näin ollen kaikki alaikäisen alkoholin käyttö on kiellettyä.
- Huumausaineiden kaikkalainen hallussapito, käyttö, valmistus ja myynti on yksiselitteisesti kielletty (Huumausainelaki 3 § yleiskielto).

Tupakka- ja päihdevalistuksen tavoitteena on:

- Oppilaan itseluottamuksen vahvistaminen, niin että oppilas arvostaa itseään ja omaa hyvän itsetunnon.
- Oppilaalla on perustiedot tupakasta ja päihdyttävistä aineista ja oppilas ymmärtää niiden vaarallisuuden.

- Oppilas noudattaa päihteitä koskevia lakeja. Päihteillä tarkoitetaan tupakkaa, alkoholia ja huumausaineita. Myös lääkkeitä, liuottimet ja muut aineet luokitellaan päihteeksi silloin, kun niitä käytetään päihtymistarkoituksessa.

Menetelmät:

- Koulun henkilökunta on kiinnostunut kaikista oppilaista ja suhtautuu kannustavasti ja positiivisesti oppilaisiin.
- Harjoitellaan sanomaan Ei päihteille.
- Asiantuntijoiden esitykset.
- Lion Quest-, KiVa koulu-, Friends-, ART- ja Askeleittain-ohjelmia käytetään mahdollisuuksien mukaan.
- Aamunavauksissa käsitellään aihetta.
- Biologian ja fysiikka/kemian oppitunneilla käsitellään aihetta 5.-6.luokalla.
- Läpäisyperiaatteella myös muissa oppiaineissa.
- Kouluterveydenhoitaja ja koulukuraattori antavat tupakka- ja alkoholivalistusta etenkin 5 - 9-luokkalaisille.

3 A. Toimintamenettely, jos oppilas käyttää tai pitää hallussaan tupakkaa tai päihteitä alakoulussa:

1. Oppilaan kuuleminen.
2. Asiasta ilmoitetaan huoltajille.
3. Kasvatuskeskustelu tai jälki-istunto
4. Oppilas ohjataan kouluterveydenhoitajan vastaanotolle.
5. Lastensuojeluilmoitus. Lastensuojelulain 25§:n mukaan opetustoimen palveluksessa olevat henkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä.
6. Jos kyseessä on tupakan välittäminen tai huumeet, rehtori ilmoittaa poliisille.

3B. Toimintaohje, jos/kun oppilas on jäänyt kiinni tupakkatuotteiden tai päihteiden hallussapidosta tai käytöstä yläkoulussa:

Ensimmäinen kerta, kun oppilas jää kiinni tupakkatuotteiden tai päihteiden hallussapidosta:

Keskustelu oppilaan kanssa asiasta ja jälki-istunto. Luokanvalvojan yhteydenotto kotiin ja asian selvittelyä. Koulu tekee sosiaalihuoltolain mukaisen ilmoituksen/yhteydenoton lapsen tuen tarpeen

arvioimiseksi lapsiperheiden sosiaalipalveluihin. (lomake: www.eura.fi -> sosiaali- ja terveysterveyst -> lomakkeet)

Kun oppilas jää toistuvasti kiinni tupakkatuotteiden tai päihteiden hallussapidosta:

Koulu tekee (uuden) sosiaalihuoltolain mukaisen ilmoituksen/yhteydenoton lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi lapsiperheiden sosiaalipalveluihin. Kutsutaan opiskelija ja hänen huoltajansa yhteistyöpalaveriin, jossa keskustellaan asian vakavuudesta ja jatkotoimenpiteistä. Lapsiperheiden sosiaalipalvelut tekevät palvelutarpeen arvioinnin (myös mahdollinen lastensuojelutarpeen selvitys).

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Koulukuljetusten turvallisuutta sekä odotusten järjestämistä ja turvallisuutta koskevat ohjeet henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen oppilashuollon järjestämistä koskevaan suunnitelmaan

Euran kouluissa noudatetaan opetushallituksen Koulukuljetus-oppaan turvallisuusohjeita opetuksen järjestäjälle ja koulukuljetusta tekeville. Kunnan kasvatus- ja opetuslautakunnan hyväksymä Euran koulukuljetusopas antaa ohjeet kuljetuksen järjestämisen periaatteista huoltajille sekä kouluille.

Henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen oppilashuollon järjestämisestä koskevaan suunnitelmaan

Kunnallinen opetussuunnitelma oppilashuollon osuudesta on nähtävillä kunnan kotisivuilla. Koulujen rehtorit järjestävät henkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden perehdyttämisen oppilashuollon järjestämisestä koskevaan suunnitelmaan ja koulun oppilashuollollisiin käytäntöihin. Huoltajat saavat tietoa oppilashuollosta muun muassa vanhempainilloissa, kunnan ja koulun kotisivuilla ja lukuvuosiotiedotteessa.

Toimintaohjeiden päivittäminen, toteuttamisen seuranta ja arviointi

Oppilashuollon ohjeistusta toteutumista ja käytännön malleja arvioidaan ja seurataan säännöllisesti. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä kehittää ja arvioi vuosittain toimintaansa omassa työskentelyssään keskustellen tai kirjallisesti. Oppilashuollon vuosisuunnitelmassa huomioidaan ajoittain huoltajien ja oppilaiden osallisuus oppilashuollollisten asioiden kehittämiseen. Näitä voidaan esimerkiksi toteuttaa kirjallisilla kyselyillä.

Koulun turvallisuussuunnitelmassa on kuvaus koulukuljetusta odottavien oppilaiden

- valvonnan järjestämisestä
- odotuspaikoista/koulualueen liikennejärjestelyistä
- muusta turvallisuuteen liittyvästä

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiksi. Suunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.

Koulukohtaiset täsmennykset

Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ja suunnitelma siitä,

1. miten oppilaan osallisuus toteutuu a) yhteisöllisen ja b) yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
2. miten huoltajan osallisuus toteutuu a) yhteisöllisen ja b) yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa
3. miten yhteistyö toteutetaan muiden kumppaneiden kanssa
4. miten yhteistyö toteutetaan opiskelun siirtymävaiheissa

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Oppilashuolto on yksi perusopetuksen laadunarvioinnin osa-alueista.

Koulukohtaiset täsmennykset

Oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen arviointi

Koulun opetussuunnitelmassa kuvataan:

1. seurannan aikataulu
2. seurattavat asiat
3. seurannassa käytettävät menetelmät
4. seurantatietojen hyödyntäminen

Oppilaskuntaa tulee kuulla opetussuunnitelman sisällöstä. (POL 47A§)

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja

tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin¹⁴⁹.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁵⁰

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä¹⁵¹. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä.

¹⁴⁹ Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §

¹⁵⁰ Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

¹⁵¹ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Eura: Saamelaiset ja saamenkieliset

Eura ei sijaitse saamelaisalueella, mutta tarvittaessa saamenkielisten opetus pyritään järjestämään opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

9.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

Eura: Romanit

Romanikielen opetusta pyritään tarvittaessa järjestämään opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

9.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä¹⁵². Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus

---

¹⁵² Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

tulee antaa viittomakielellä¹⁵³. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

9.4. Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamistaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁵⁴. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

9.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon paikalliset, kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset ja ratkaistaan, miten opetus järjestetään. Opetussuunnitelman laadinnassa tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä kyseisten kieli- ja kulttuuriyhteisöjen kanssa.

---

¹⁵³ Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

¹⁵⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten oppilaiden kieli, kielelliset valmiudet ja kulttuuri otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä ja koulutyössä ja miten opetus käytännössä järjestetään
- minkälaisin toimenpitein oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä tuetaan
- käytetäänkö oppimissuunnitelmaa oppilaan opiskelun tukena sekä mikä on oppimissuunnitelman rakenne ja keskeinen sisältö.

LIITE 15: Valmistavan opetuksen kuntakohtainen ops

LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.¹⁵⁵

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan¹⁵⁶. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti¹⁵⁷. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkäjähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös

---

¹⁵⁵ Perusopetuslaki 10 §

¹⁵⁶ Perusopetuslaki 12 §

¹⁵⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielelle/kohdekielelle asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa¹⁵⁸. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielinen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

---

¹⁵⁸ Opetushallituksen määräys 25/011/2005

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3-4 noin 70% ja vuosiluokilla 5-9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1-2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekiellellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille

vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

10.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Mikäli opetuksen järjestäjä tarjoaa kaksikielistä opetusta jossakin muodossa, opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- kenelle kaksikielinen opetus on tarkoitettu ja mitkä ovat oppilaaksi oton periaatteet
- mikä on kielikylpykielen/kohdekielen sekä koulun opetuskielen tuntijako
- mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä/kohdekielellä; mikäli tilanne on tarpeen tarkistaa kunkin lukuvuoden osalta

erikseen, opetussuunnitelmassa määritellään, miten tarkistus tehdään ja miten asia kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa

- mitkä ovat kielikylpykielellä/kohdekielellä opetettavien oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet
- mitkä ovat kielikylpykielen/kohdekielen ja tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain.

Lisäksi varhaisen täydellisen kielikylvyn osalta päätetään ja kuvataan

- mitkä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen sisältöalueet opetetaan koulun opetuskielellä ja mitkä kielikylpykielellä.

Lisäksi laajamittaisen kaksikielisen opetuksen osalta päätetään ja kuvataan

- miten järjestetään sellaisten lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden opetus, jotka eivät pysty opiskelemaan opetuskielellä eivätkä kohdekielellä
- käytetäänkö oppilaaksi otossa soveltuvuuskokeita ja mikä niiden vaikutus on oppilaaksi ottoon.

LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatus tavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatusfilosofiseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.¹⁵⁹

11.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkökohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksen määrittämässä rajoissa. Opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa perusopetuslain ja -asetusten, tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen tai perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän tulee päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa sen lisäksi mitä tämän perusteasiakirjan muissa luvuissa määrätään

---

¹⁵⁹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §

- Erityiseen maailmakatsomukseen perustuva opetuksen osalta
  - o mitkä ovat erityiseen maailmakatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvoperustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat
  - o miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa
  - o miten ko. maailmakatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.
- Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen osalta
  - o mitkä ovat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut
  - o miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.

LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1-6 ja vuosiluokille 7-9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7-9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden oppimäärät muodostuvat oppiaineen vähimmäistuntimäärästä ja mahdollisista taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunteista. Taide- ja taitoaineiden tunnit arvioidaan osana yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, eikä niistä anneta erillisiä arvioita perusopetuksessa käytettävissä todistuksissa.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia

vuosiluokilla 1-9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetukseen soveltuvia, syventäviä ja soveltavia perusopetukselle asetettuja tavoitteita tukevia aineita tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁶⁰ Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle¹⁶¹.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1-9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusajaksi valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielille varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin jakamalla näitä tunteja taide- ja taitoaineiden kesken

¹⁶⁰ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

¹⁶¹ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

- miltä osin taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja osoitetaan taide- ja taitoaineiden oppimääriin oppilaan valintaan perustuen
- mitkä ovat kunkin taide- ja taitoaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt niillä vuosiluokilla, joilla näiden oppiaineiden opetustunnit muodostuvat osittain tai kokonaisuudessaan taide- ja taitoaineiden valinnaisista tunneista

Valinnaiset aineet

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet
  - o mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan
  - o miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
  - o mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

- mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet
  - o miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
  - o mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Eura: Valinnaisuus luokilla 7-9

Seitsemännellä luokalla oppilas valitsee valinnaisaineita seuraavasti:

- yhden taito- ja taideaineen valinnaisaineen, jota opiskellaan sekä kahdeksannella että yhdeksännellä luokalla kaksi kurssia
- yhden valinnaisen aineen, jota opiskellaan sekä kahdeksannella että yhdeksännellä luokalla kaksi kurssia
- yhden ns. lyhytvalinnan, jota opiskellaan kahdeksannella luokalla kaksi kurssia

Lisäksi kahdeksannella luokalla oppilas valitsee yhdeksännellä luokalla opiskeltavat kaksi yhden kurssin mittaista valinnaisainetta.

Valinnaisaineiden kurssit 1 ja 2 ovat kahdeksannen luokan kursseja, kurssit 3 ja 4 opiskellaan yhdeksännellä luokalla. Ns. lyhytvalinnoissa on vain kurssit 1 ja 2, koska niitä opiskellaan vain kahdeksannella luokalla. Yhdeksannen luokan valinnaisaineissa on vain yksi kurssi.

Valinnaisaineista saa tietoa valinnaisaineoppaasta, opettajilta ja Wilmasta. Valinnaisaineita esitellään oppilaille oppitunneilla, ja lisäksi huoltajille ja oppilaille järjestetään valinnaisaineinfo.

Valinnaisaineet arvioidaan numeroin lukuun ottamatta yhdeksannen luokan yhden vuosiviikkotunnin valinnaisaineita. Jos nämä kurssit ovat jonkin kaikille yhteisen

oppiaineen opintoja, niiden hyvä suorittaminen voi vaikuttaa kyseisen yhteisen oppiaineen arvosanaan korottavasti. Otsikosta näkyy, minkä yhteisen oppiaineen opintoja valinnaisaineet ovat. Päättöarviointi oppilaan valitsemasta taito- ja taideaineesta suoritetaan yhdeksännellä luokalla oppiaineen opiskelun päättyessä.

Opetus vuosiluokilla 1-2

LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeää. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille

annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi

kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja

edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle
  - o toimintatavat siirtymävaiheessa
  - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 1-2 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1-2 (perusteiden tavoitekuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 1-2
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokalla 1 ja vuosiluokalla 2
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokkakokonaisuudessa 1-2.

13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri

kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla

mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemansa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten

he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L7
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan-lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L2, L4, L5
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	S4	L2, L3, L4
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä loruja, runoja ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus, kuntakohtainen osuus

Opetuksen Tavoitteisiin sisältyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja- alainen osaaminen
T1	1 lk Harjoitellaan oman vuoron odottamista, toisen puheenvuoron kuuntelemista, omista kokemuksista kertomista, kysymistä ja vastaamista erilaisissa tilanteissa	1 lk L1, L2, L3 2 lk L1, L2, L3
T2	1 lk Kielenkäyttötaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Yhteistyötaitojen ja mielikuvituksen kehittämistä. Nimeämisen ja luokittelun harjoittelua. 2 lk Syvennetään ensimmäisellä luokalla harjoiteltuja taitoja.	1 lk L1, L2, L7 2 lk
T3	1 lk Ilmaisuharjoituksia esim. tunteiden ilmaisua, äänenkäyttöharjoituksia. 2 lk Ilmaisuharjoituksia esim. satujen dramatisointi.	1 lk L1, L2, L7 2 lk
T4	1 lk Ohjataan oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa. 2 lk Syvennetään ensimmäisellä luokalla harjoiteltuja taitoja.	1 lk L1, L2, L7 2 lk
T5	1 lk Ohjataan lukutaidon oppimiseen; äänne-kirjainvastaavuus, tavutaso, sanataso, lausetaso. Harjoitellaan luetun ymmärtämisen alkeita. 2 lk Harjoitellaan luontevaa lukurytmiä sekä eläytyvää ja ymmärtävää lukemista.	1 lk L1, L4, L5 2 lk L1, L4, L5
T6	1 lk Tutustutaan erilaisiin teksteihin (esim. satu, tietoteksti, sanomalehti). Laajennetaan sanavarastoa. 2 lk Harjoitellaan erilaisten tekstien lukemista (esim. satu, tietoteksti, sanomalehti, mediateksti). Tutustutaan käsitteisiin otsikko, teksti ja kuva.	1 lk L1, L2, L4 2 lk L1, L2, L4
T7	1 lk Harjoitellaan tiedonhakua esim. kuvasta. 2 lk Ohjataan olennaisen tiedon hakua eri lähteistä (esim. oppikirjat, internet, tietokirjat). Pohditaan eri lähteistä löytyvän tiedon luotettavuutta.	1 lk L1, L4, L5 2 lk L1, L4, L5
T8	1 lk Tehdään yhteistyötä kirjaston kanssa (esim. kirjavinkkaus, kirjastovierailut, Lukuinto-kampanja). Tarjotaan erilaisia lukukokemuksia. 2 lk Harjoitellaan luetusta kertomista. Tutustutaan mediateksteihin.	1 lk L2, L4, L5 2 lk L2, L4, L5

T9	1 lk Kerrotaan ja/tai kirjoitetaan tarinoita. 2 lk Harjoitellaan tarinan rakennetta (alku, huippukohta, lopetus) ja käsitteitä päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika.	1 lk L1,L4,L5, L7 2 lk L1,L4, L5, L7
T10	1 lk Harjoitellaan tuottamaan yksinkertaisia tekstejä. Opetellaan tietokoneella kirjoittamisen alkeita. 2 lk Harjoitellaan tekstien kirjoittamista, myös tietokoneella.	1 lk L2, L4, L5 2 lk L2, L4, L5
T11	1 lk Kirjanmuotojen harjoitteleminen; isot ja pienet tekstauskirjaimet. Sanojen tavuttaminen. Lauseen kirjoittaminen: iso alkukirjain, sanaväli ja piste. 2 lk Sujuva ja selkeä käsiala. Näppäintaitojen harjoittelemista.Tarinan suunnitteleminen ja kirjoittaminen. Iso alkukirjain, sanaväli ja lopetusmerkit.	1 lk 2 lk
T12	1 lk Erilaiset keskustelut, sanavaraston kartuttaminen esim. runot, lorut, riittelyt. 2 lk Havainnoidaan kielenkäyttöä arjen tilanteissa esim. kysyminen, mielipiteiden ja tunteiden ilmaiseminen.	1 lk L2,L4,L7 2 lk
T13	1 lk Opettaja lukee lapsille monipuolista kirjallisuutta. Harjoitellaan tarinan tai kirjan lukemista. Kirjastovierailut. 2 lk Yhteistyö kirjaston kanssa. Innostetaan lapsia lukemaan ja kuuntelemaan tarinoita ja kokonaisia kirjoja.	L2, L3, L4
T14	1 lk Erilaisten esitysten tekeminen ja harjoittelu. Eläytyvä lukeminen. Tutustuminen lastenkulttuuriin esim. kirjailijavierailut, teatteri. Asianmukaisen kielenkäytön ja tapojen opettelu. 2 lk Erilaisten esitysten tekeminen ja harjoittelu. Eläytyvä esittäminen. Tutustuminen lastenkulttuuriin esim. kirjailijavierailut, teatteri. Tutustuminen paikalliseen kulttuuriin.	

RUOTSIN KIELI JA KIRJALLISUUS (SVENSKA OCH LITTERATUR)

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokursen inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I årskurserna 1-2 är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttryckssätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K3
M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa	I1	K1, K2, K7
M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama	I1	K1, K2, K7
M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt	I1	K1, K2, K7
Att tolka texter		
M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse	I2	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys	I2	K1, K2, K4
M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt	I2	K1, K4, K5
M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser	I2	K2, K4, K5
Att producera texter		
M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift	I3	K1, K4, K5, K7
M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer	I3	K2, K4, K5
M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra	I4	K2, K4, K7

iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra		
M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek	I4	K2, K3, K4
M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra	I4	K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Under årskurs 1 fokuserar man på att eleverna lär sig lyssna och uttrycka sig och på grundläggande läs- och skriftfärdighet samt laborering med talat språk och dramatiseringar. Eleverna bearbetar och reflekterar kring många slag av barnlitteratur i olika medier.

I1 Att kommunicera: Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur

språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä kulttuurisisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohiti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 1–2 saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa painopiste on oppilaiden rohkaisemissa ja innostamisessa käyttämään saamen kieltä sekä kehittämään itseilmais- ja vuorovaikutustaitoja yksilöllisten edellytysten pohjalta. Keskeistä on huolehtia kielellisen tietoisuuden, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen sekä monilukutaidon kehittymisestä. Opetuksessa otetaan huomioon erityisesti kuuntelutaitojen ja kuullun ymmärtämisen merkitys puheen, kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon perustana. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun ja draamaan sekä monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta alkuopetukseen niin saamen kielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 innostaa oppilasta kehittämään taitoaan esittää ajatuksia, kokemuksia ja mielipiteitä sekä kysyä ja kuunnella	S1	L1, L2
T2 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja vahvistamalla kielellistä ja kehoallista ilmaisua ja mielikuvitusta sekä ohjata osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman keinoin	S1	L2
T3 tukea oppilaan viestijäkuvan rakentamista siten, että oppilas oppii toimimaan saamen kielellä erilaisissa viestintätilanteissa ja ymmärtää ihmisten viestivän eri tavoin	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T6 herättää oppilaan kiinnostus omaehtoista lukemista kohtaan tarjoamalla saamelaiseen kulttuuriin liittyviä virikkeitä, luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjonon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L1, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 ohjata oppilasta tuottamaan monimuotoisia tekstejä eri tarkoituksiin ja luoda edellytyksiä myönteisille tekstien tuottamisen, yhdessä tekemisen ja tekstien jakamisen kokemuksille	S3	L2, L5, L1, L4
T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T9 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja rakentamaan omia tekstejä, harjaannuttamaan käsikirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta löytämään käyttämästään sähköisestä välineestä saamen kielen fontit	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta tekemään havaintoja sanojen ja ilmaisujen merkityksistä, kielenkäytöstä, kielestä ja saamen kielen varianteista	S4	L2, L1, L4
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja ymmärtämään monimuotoiseen saamelaiseen kulttuuriin ja saamen kieleen liittyviä piirteitä	S4	L1, L2
T12 ohjata oppilasta tutustumaan saamenkieliseen lastenkirjallisuuteen, erilaisiin saamelaisiin perinteisiin ja oman alueen kulttuurimuotoihin ja -tarjontaan sekä ohjata häntä arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta	S4	L1, L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta kehittämään eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä ja hyödyntämään äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	L1, L4
T14 tukea oppilasta omaksumaan tiedonhaluinen tapa opiskella	S5	L1, L2, L7

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan runsaasti tilaisuuksia ihmetellä, kertoa ja keskustella ryhmässä muun muassa perinteenmukaisen muistelun ja draaman avulla monipuolisesti erilaisissa rooleissa. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa tarjoamalla kokemuksia erilaisista viestintätilanteista. Mahdollisuuksien mukaan tarjotaan myös tilaisuuksia vierailuihin ja kanssakäymiseen eri-ikäisten saamen kieltä puhuvien kanssa. Opetellaan käyttämään kieltä kohteliaasti ja tilanteen mukaisesti. Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla lastenkirjallisuuden, saamelaiden tarinoiden ja lyriikan, satujen, kertomusten, lorujen, tietotekstien, mediatekstien ja pelien käsittelyyn.

S2 Tekstien tulkitseminen: Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia kertovia ja kuvaavia tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan ymmärtämisen strategioita kuten ennen kuuntelua/lukemista, kuuntelun/lukemisen aikana ja sen jälkeen. Keskustellaan teksteistä, pohditaan sanavalintoja, sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Tarjotaan saamelaiseen kulttuuriin liittyviä virikkeitä oppilaita tarinoiden ja tekstien tuottamisen pohjaksi.

S3 Tekstien tuottaminen: Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi, harjoitellaan tekstin suunnittelua ja tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Opetellaan isot ja pienet tekstauskirjaimet ja niillä kirjoittamista sekä näppäintaitoja. Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Opetellaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiä tekstuaalisia ja kielellisiä perusrakenteita, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoja, sekä opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä sekä tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tällöin otetaan huomioon oppilaan rinnakkais- ja monikielisyyden. Havainnoidaan ja pohditaan saamen kielen piirteitä, sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja sekä niiden merkityksiä. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Harjoitellaan erityisesti sukulaishenkimyksiä oppilaan läheisen sukulaisuuden sisältä. Leikitellään kielillä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla tutustuen myös muihin saamen kielisiin. Tarjotaan runsaasti tilaisuuksia kuulla tarinointia (*mainâstem*,

mainstem, máinnasteapmi) sekä osallistua saamenkieliseen keskusteluun ja saamelaiseen kontekstiin liittyviin tapoihin ja toimintoihin vanhojen ja nykyisten perinteiden, tapakulttuurin ja juhlaperinteiden kautta. Harjoitellaan kertomaan ja kuvaamaan asioita puhuen ja monimuotoisin tekstein. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Kartutetaan ja harjoitellaan eri oppiaineiden sanastoa. Huomioidaan tulevien luokka-asteiden ja oppiaineiden kielelliset haasteet ja tutustutaan käsitteiden muodostamiseen.

ROMANIKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 1–2 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista ja innostaa oppilaita käyttämään romanikieltä sekä edistää heidän ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Keskeistä on huolehtia lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen sekä monilukutaidon ja kielellisen tietoisuuden kehittymisestä. Opetuksessa huomioidaan erityisesti kuuntelemisen ja kuullun ymmärtämisen merkitys puheen sekä luku- ja kirjoitustaidon perustana.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä yksin ja yhdessä	S1	L1, L2
T2 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L2, L7
T3 tukea oppilaan viestijäkuvan rakentamista siten, että oppilas oppii toimimaan romanikielellä erilaisissa viestintätilanteissa hyödyntäen kieliyhteisön osaamista	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata ja innostaa oppilasta romanikielen lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L4
T6 rohkaista oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja tiedonhaluiseen tapaan opiskella sekä ohjata häntä hankkimaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 rohkaista ja innostaa oppilasta kuvaamaan asioita puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L2, L4
T8 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä yhdessä ja yksin, myös monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T9 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen kirjoitustapaan ja erikoismerkkeihin sekä innostaa häntä harjoittelemaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta arvostamaan romanikieltä ja vahvistaa hänen tietämystään romanien kerronta- ja kulttuuriperinteestä	S4	L2, L7
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja ymmärtämään monimuotoiseen romanikulttuuriin ja romanikieleen liittyviä piirteitä rinnakkais- ja monikielisyttä hyödyntäen	S4	L1, L2

T12 kannustaa oppilasta arvostamaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta, tutustumaan lastenkulttuuriin ja tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemista, ääntämistä ja suullista ilmaisua nimeämällä ympäristöä, esineitä ja asioita romanikielellä. Harjoitellaan vuorovaikutus- ja draamataitoja pareittain ja ryhmissä. Tarjotaan kokemuksia monikielisistä viestintätilanteista sekä mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia vierailuihin ja kanssakäymiseen eri-ikäisten romanikieltä puhuvien kanssa. Opetellaan käyttämään kieltä kohteliaasti ja tilanteen mukaisesti. Hyödynnetään satuja, kertomuksia, loruja, tieto- ja mediatekstejä ja pelejä, myös draaman keinoin.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan lukemista tutustumalla erilaisiin teksteihin ja keskustellaan niistä. Laajennetaan sana- ja ilmaisuvarantoa. Pohditaan sanavalintoja, sanojen ja sanontojen merkityksiä ja opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika sekä juoni. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä. Hyödynnetään puhuttujen tekstien tulkitsemisessä mahdollisuuksien mukaan romaniyhteisön osaamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan romanikielen kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja opitaan tuottamaan isot ja pienet kirjaimet. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin tuottamista yksin ja yhdessä sekä keskustellaan teksteistä harjoitellen palautteen antamista ja saamista. Opetellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Kuvataan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla. Tarjotaan romanikulttuuriin liittyviä virikkeitä tarinoiden ja tekstien tuottamisen innostamiseksi.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan romanikielen merkitystä itselle, perheelle, lähipiirille ja koululle. Tutustutaan romanien kerronta- ja kulttuuriperinteeseen hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan paikallista romaniyhteisöä. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla käytetyistä kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Tarjotaan tilaisuuksia kuulla romanikielistä kerrontaa ja musiikkia.

VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyytään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa otetaan huomioon myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 1–2 viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa ohjataan oppilasta käyttämään viittomakieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa siten, että aikaisemmin opittu kielitaito otetaan huomioon. Oppilaat oppivat katsomaan viittomista, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja. Oppilaat omaksuvat viittomakielisen keskustelun perustaidot sekä tutustuvat ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia selviytymään arjen tilanteista viittomakielellä, oppia vertailemaan ja hyödyntämään eri kielten taitoa sekä käyttämään äidinkieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja eri oppiaineissa.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään viittomakielellä ja edistää oppilaan ajatusten, kokemusten ja mielipiteiden esittämisen ja kysymisen taitoja sekä kannustaa häntä kertomaan tarinoita	S1	L1, L2
T2 rohkaista oppilasta kehittämään viittomakielisen keskustelun taitoja ja arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan	S1	L1, L2
T3 kannustaa oppilasta toimimaan yksin ja ryhmässä vahvistaen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, myös draaman avulla	S1	L2, L7

Tekstien tulkitseminen		
T4 herättää oppilaan kiinnostus viittomakielisiä ja kuvallisia tekstejä kohtaan ja aktivoida oppilasta jakamaan niistä kokemuksia ja ajatuksia	S2	L2, L4
T5 virittää oppilaan mielikuvitusta ja ajattelutaitoa	S2	L1
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta saamaan myönteisiä tuottamisen, yhdessä tekemisen ja jakamisen kokemuksia sekä harjoittelemaan erilaisten esitysten suunnittelua ja toteuttamista	S3	L2, L6, L7
T7 tarjota oppilaalle tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita ja tiedonhankinnan tuloksia sekä innostaa häntä tuottamaan monimuotoisia esityksiä	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 herätellä oppilaan kielitietoisuutta ja ohjata tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L1,L3
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tutustua viittomakielisen ja muun kulttuurin eri muotoihin ja perinteisiin sekä ohjata häntä arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kielten ja kulttuurien moninaisuutta	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T10 ohjata oppilasta kehittämään viittomakielen taitoaan eri oppiaineissa ja ohjata hyödyntämään äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	L1, L2, L3
T11 rohkaista oppilasta omaksumaan tiedonhaluinen tapa opiskella sekä kehittämään monilukutaitoaan	S5	L1, L4, L7

Viittomakielen ja kirjallisuuden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Kartutetaan viittomistoa, leikitellään kielellä, kerrotaan omista kokemuksista, havainnoista ja tiedoista. Keksitään omia mielikuvitustarinoita huomioiden kertomuksen peruselementit: tapahtumapaikka ja -aika, juoni ja henkilöt. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Tekstien tulkitseminen: Visuaalista lukutaitoa harjoitellaan tulkitsemalla viittomakielisiä tekstejä ja muita kuvallisia lähteitä. Niiden pohjalta harjoitellaan kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista. Kartutetaan viittomistoa keskustelemalla teksteistä ja jakamalla lukukokemuksia niistä. Työstetään rooli-, draama- ja teatterileikin sekä monimediaisten oppimisympäristöjen avulla erilaisia viittomakielisiä tekstejä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tekstien tuottamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä. Keskustellaan tuotetuista teksteistä yhdessä ja harjoitellaan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan sormiaakkoset ja tutustutaan niiden käyttöön. Harjoitellaan viittomakielisiä vuorovaikutustaitoja muun muassa huomion herättämisen tekniikoita, katsekontaktia, viittojen optimaalista sijaintia, puheenvuoron ottamista, vuorottelua keskustelutilanteessa, ajatusten ja mielipiteiden perustelua, aktiivista seuraamista ja kommentointia.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan erilaisiin kulttuurimuotoihin ja perinteisiin ja havainnoidaan viittomakielisen yhteisön käyttäytymisnormeja ja tapoja. Tutustutaan viittomakielisen yhteisön kulttuuriperinteeseen ja kulttuuritoimintaan.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opetuksessa tutkitaan ja käytetään materiaalina erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa. Järjestetään tilaisuuksia tutkivaan oppimiseen ja vuorovaikutukseen ja tarjotaan monipuolisia oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä monilukutaidon edistämiseksi.

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁶². Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa,

---

¹⁶² Valtioneuvoston asetus 422/2012

koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁶³. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁶⁴. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielenä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista

---

¹⁶³ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

¹⁶⁴ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L2, L4
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	S2	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista	S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen	S4	L2, L4
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		

T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne. Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin

liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

RUOTSI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS (SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK OCH LITTERATUR)

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹⁶⁵. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs¹⁶⁶. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för

---

¹⁶⁵ Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen 422/2012

¹⁶⁶ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen¹⁶⁷. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens baskunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I **årskurserna 1–2** ligger undervisningens tyngdpunkt i att skapa en grund för elevernas svenska språk och läs- och skrivfärdigheter samt i att utveckla elevernas studie- och kommunikationsfärdigheter. Undervisningens uppdrag är att väcka elevernas intresse för språk, uttryckssätt och för att tolka och producera olika slags texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs	I1	K2, K4
M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttryckssätt som behövs för det	I1	K1, K2, K7
M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga	I1	K1, K2, K7

¹⁶⁷ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig mångsidigt, även med hjälp av drama		
Att tolka texter		
M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd	I2	K1, K2, K4
M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna	I2	K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem	I3	K2, K4
M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter	I3	K4, K5
M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iakttä olika varianter av talspråk i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende	I4	K4, K6, K7
M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda biblioteket och bli bekant med barnkultur	I4	K2, K4
M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden	I4	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk	I5	K1, K2, K4
M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnena och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag	I5	K1, K2, K4
M14 handleda eleven att observera sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande	I5	K1, K2, K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 1–2

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet formas till helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära, berätta, uttrycka åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan. Eleverna övar sig på att lägga märke till hur språket fungerar i olika situationer: artighetsfraser, åsikts- och känslouttryck, frågeformulering samt att ange nutid och förfluten tid i berättelser. Eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra. Roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen.

I2 Att tolka texter: Elevernas läsfärdigheter och läsförståelse främjas genom användning av begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, ord, stavelse, bokstav och fonem. Eleverna tränar att läsa gemensamt och individuellt valda skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda samt kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsoplevelser. Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter. Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och miljö i synnerhet i berättande och beskrivande texter. Eleverna tränar lässtrategier, vidgar ordförrådet och uttrycksförmågan och lär sig att känna igen berättelsens grundelement (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp).

I3 Att producera texter: Eleverna bekantar sig med olika textgenrer och deras typiska drag, såsom ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna övar sig på att producera olika slags skrivna och talade texter både individuellt och tillsammans med andra. Skrivfärdigheterna tränas både för hand och på tangentbord.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna reflekterar över språkets och kulturens betydelser i olika kommunikationssituationer i skolan samt i olika texter som eleverna hör eller läser. Eleverna tränas att ge akt på olika språk och talspråkliga varianter i skolan, i medier och på fritiden. Eleverna övar sig att använda språkliga begrepp för att förstå hur en diskussion fungerar. Eleverna söker litteratur som intresserar och bekantar sig med berättelser, lekar och festtraditioner inom olika kulturer.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna ges modeller för olika språksituationer som har med skolan och lärandet att göra och de får bekanta sig med texter i olika läroämnen. Eleverna genomför enkla uppgifter i informationssökning med koppling till olika läroämnen, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skriver texter samt tränar att förmedla information genom att berätta. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande. Elevers kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISKTALANDE)

Lärokursen svenska för samisktalande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

13.4.2 Toinen kotimainen kieli

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri

kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja kannustaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määriteltä kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määriteltä seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2-oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2-oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määriteltä kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä

rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, esimerkiksi ruotsiin. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. Äidinkielenomaisen oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin. Oppilaat kehittävät tällöin ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Äidinkielenomaisessa ruotsin kielen opetuksessa kaksikieliset oppilaat

saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin kielen taitoaan ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med finska, i första hand genom hörförståelse. Sådan verksamhet kallas ofta för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

13.4.3 Vieraat kielet

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ

ENGLANTI, MUU VIERAS KIELI, SAAMEN KIELI

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös

vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin/muun vieraan kielen/saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Englanti, kuntakohtainen osuus

Aikataulu on viitteellinen ja sitä voi mukauttaa luokan tarpeiden mukaan.

ELOKUU

- Eri kielin tutustumista Englannin kielisiä maita Mikä kuulostaa englannilta?
- Hello! What's your name? My name is..., Nice to meet you, Bye, bye!

SYYSKUU, LOKAKUU

- Numerot 1 – 10 ja iän kertominen (How old are you? I am...)
- Värit
- Oman elämään liittyviä tavaroita
- Perhesanoja (I have, I don't have...)
- Kotieläimiä (I like, I don't like...)
- Juhlat: Hallowe'en

MARRASKUU JA JOULUKUU

- Ruokia ja juomia (I like, I don't like, Do you like? + tarjoaminen - please)
- Koulutavaroita
- Juhlat: Jouluku

TAMMIKUU, HELMIKUU, MAALISKUU

- Kertailua
- Talvisanoja
- Viikonpäivät
- Kehonosat
- Juhlat: Valentine's Day

APRIL, MAY

- Lisää eläimiä (maatila / villi?) + adjektiivit)
- Harrastuksia
- Juhlat: Pääsiäinen
- kesä
- Kertausta, jos aikaa jää

Verbit (esim: Kapteeni kääsee), matikkaa englanniksi, lauluja, loruja, tilanteet –
tutustuminen, ravintolassa, jätskikioskillä...

Mitä tehdään ja miksi?

Opitaan leikkien, pelien, laulujen ja toiminnallisten tehtävien kautta eli keskiössä on

suullinen kielitaito ja tutustuttaminen kieleen ja kulttuuriin.

Go – kirja sopii 2lk:lle (Sanomapro) ja myös Jump in! (Otava), mutta erityisesti 1lk:lle on varmasti helpompi toimia ilman kirjaa. Kirjoista voi ottaa vinkkejä ja hyödyntää pelipohjia ja esim. lauluja ym. Kirjaa ei ole tarkoitus käydä järjestyksessä läpi, ja voi aloittaa listaamalla oppilaiden omat toiveet ja lähteä liikkeelle niiden mukaan. Voi kerätä materiaalia ja tehtäviä vihkoihin tai tehdä pieniä portfolioita.

Koska englanti alkaa nyt uutena sekä 1. että 2. luokalle, voivat tunnit olla samoja molemmille.

Arviointi

Oppilaan itsearviointi on keskeisessä roolissa. Itsearviointi olisi hyvä suorittaa esim. yksittäisen aihealueen jälkeen (esim. värit). Esimerkiksi oppilas piirtää paperille kätensä ja opettaja pyytää nimeämään viisi värejä. Jos oppilas pystyy itseksensä nimeämään viisi väriä, hän värittää kaikki viisi sormea.

Lisämateriaalia:

Valmissovelluksia padeille, esim. FunEnglish.

Youtube on täynnä erilaisia lauluja, ja tarintoita tai tuttuja lastenohjelmia englannin kielellä, esim.

- Super Simple Songs: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLJSv2b9Aga1kOT-JZr4V404moGmuv6LRz>
- <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en/>

Enkkua Eurassa Facebook-ryhmä hyvien ideoiden jakamiseen.

Books for teachers

- Learning by Doing: Nora Saloranta ja Sonya Zouiter
- Peppu irti penkkistä ja Digihiki (Sari Salo)

Picture Books for children

- Do you like ketchup on your Cornflakes?
- Brown Bear, Brown Bear
- The Hungry Caterpillar

Listaa täydennetään ajan mittaan.

13.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4

T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaihteittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suuria pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

Matematiikka, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	1 lk oppimispelit ja -leikit,	1 lk L1, 3,L5
	2 lk oppimispelit- ja leikit	2 lk L1,L3,L5
T2	1 lk syy- ja seuraussuhteiden havainnointi,	1 lk L4
	2 lk syy- ja seuraussuhteiden havainnointi,	2 lk L4
T3	1 lk tehtävien kuvittaminen, laskutarinat,	1 lk L2,L4,L5
	2 lk tehtävien kuvittaminen, laskutarinat	2 lk L2,L4,L5
T4	1 lk soveltavat tehtävät	1 lk L1,L4,L6
	2 lk soveltavat tehtävät,	2 lk L1,L4,L6
T5	1 lk lukujen merkitseminen, yhteen- ja vähennyslaskukäsitteet ja -merkintä, vertailumerkit,	1 lk L1,L4
	2 lk kertotaulun käsite ja – merkintä, vertailumerkit	2 lk L1,L4
T6	1 lk lukukäsite, luvut 0 – 20, kymppiparit, 0 – 10 hajotelmat, kymmenylitys	1 lk L1,L4
	2 lk luvut 0-100, lukujono, kertotaulu 1-5 ja 10,	2 lk L1,L4
T7	1 lk yhteen -ja vähennyslaskutoimitukset,	1 lk L1,L4
	2 lk yhteen- ja vähennyslaskutoimitukset, kertolasku,	2 lk L1,L4
T8	1 lk yhteenlaskun vaihdannaisuus ja- liitännäisyys	1 lk L1,L4
	2 lk kertolaskun ja jakolaskun yhteys, kertolaskun vaihdannaisuus	2 lk L1,L4
T9	1 lk kappaleiden ja tasokuvioiden nimeäminen,	1 lk L1,L4,
	2 lk kappaleiden ja tasokuvioiden luokittelu,	2 lk L1,L4,L5
T10	1 lk keskeiset mittayksiköt, kellonajat, ajanyksiköt	1 lk L1,L4
	2 lk keskeiset mittayksiköt, kellonajat, ajanyksiköt	2 lk L1,L4
T11	1 lk pylväsdiagrammit ja yksinkertaiset taulukot	1 lk L4,
	2 lk pylväsdiagrammit ja yksinkertaiset taulukot	2 lk L4,L5

T12	1 lk ohjelmoinnin alkeet	1 lk L1,L2,L4
	2 lk ohjelmoinnin alkeet	2 lk L1,L2,L4,L5

13.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana¹⁶⁸ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi

¹⁶⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1, L6
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6	L3
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L4
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1-S6	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluja	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6	L3, L1
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	L4, L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	L2, L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5	L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämänkulusta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelemineen: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja

tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevista henkilökohtaisista asioista. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä

- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

Ympäristöoppi, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	1 lk Tutustutaan omaan kouluun ja luokkayhteisöön.	L1, L3
T2	2 lk Tutustutaan koulun lähiympäristöön ja luontoon. 1 lk Tarkkaillaan ja seurataan ympäristöä.	L1, L6
T3	2 lk Tarkkaillaan ja seurataan ympäristöä. 1 lk Tutustutaan omaan kotiseutuun.	L3,L7
T4	2 lk Tutustutaan omaan kotiseutuun. Harjoitellaan kierrättämistä. 1 lk Opetellaan säätilan havainnointia. Retkeillään mahdollisuuksien L3 mukaan lähiympäristössä.	
T5	2 lk Tutustutaan jokamiehen oikeuksiin. Retkeillään mahdollisuuksien mukaan lähiympäristössä. 1 lk Tutustutaan metsiemme yleisimpiin kasveihin ja eläimiin.	L1,L7
T6	2 lk Tutustutaan puutarhan ja pellon kasveihin. 1 lk Havainnoidaan ja tarkkaillaan luontoa eri aisteja käyttäen. (esim. kasvien kasvattaminen, veden ja ilman tutkiminen)	L1,L4
T7	2 lk Havainnoidaan ja tarkkaillaan luontoa eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen. (esim. kasvien kasvattaminen, veden ja ilman tutkiminen) 1 lk Ohjataan oppilasta havainnoimaan luontoa vertailemalla, luokittelemalla ja kuvailemalla.	L1,L4
T8	Harjoitellaan käsitteet elollinen, eloton ja rakennettu ympäristö. 2 lk Ohjataan oppilasta nimeämään tutkimiaan havaintoja. 1 lk Opastetaan oppilaita turvalliseen liikennekäyttäytymiseen.	L3
T9	2 lk Opastetaan oppilaita turvalliseen liikennekäyttäytymiseen. 1 lk Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja, tutkimusta ja kokeiluja.	L1,L3
T10	2 lk Ohjataan oppilasta tekemään havaintoja, tutkimusta ja kokeiluja. 1 lk Harjoitellaan työskentelyä ryhmässä.	L2,L3
T11	2 lk Harjoitellaan työskentelyä ryhmässä. 1 lk Käytetään hyväksi tieto- ja viestintäteknologiaa tietojen hankinnassa.	L4,L5

T12	2 lk Käytetään hyväksi tieto- ja viestintäteknologiaa tietojen hankinnassa. Taltioidaan ja esitetään havaintoja. 1 lk Opetellaan vuodenajat ja kuukaudet. Pohditaan eri vuodenaikojen vaikutusta kasveihin ja eläimiin. Harjoitellaan ajan seuraamista kalenterista ja huomioidaan juhlapäivät.	L1
T13	2 lk Tutustutaan avaruuteen. esim. kasvien kasvattaminen, veden ja ilman tutkiminen) 1.lk Tulkitaan kuvia, malleja ja karttoja. Opetellaan luokka- tai pihakartan käyttöä. Tutustutaan Suomen karttaan.	L1, L4
T14	2.lk Tutustutaan erilaisiin karttoihin ja karttamerkkeihin. 1.lk Opetellaan kertomaan omista kokemuksista ja havainnoista.	L2, L4
T15	2.lk Opetellaan kertomaan omista kokemuksista ja havainnoista. 1.lk Opetellaan nimeämään kehonosia. Ohjataan terveellisiin elämäntapoihin (ravinto, puhtaus, liikunta ja lepo).	L3
	2.lk Tutustutaan ihmiskehoon ja sen tärkeimpiin elintoimintoihin sekä ihmisen elämänvaiheisiin.	

13.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja

sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämänkaareen liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

Ev.lut. uskonto, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	1 lk: Uskonto oppiaineena, minä ja perhe, elämän eri vaiheita	L2 ja L4
T2	2 lk: Sukuyhteisö ja erilaiset perheet, elämän eri vaiheita 1 lk: Uskonnon keskeisiä käsitteitä (Jeesus ja taivas), kertomuksia ja symboleja (risti)	
T3	2 lk: Uskonnon keskeisiä käsitteitä (kirkko ja pappi), kertomuksia ja symboleja 1 lk: Vuodenkierron juhlia ja tapoja	L2 ja L7
T4	2 lk: Vuodenkierron juhlia ja tapoja 1 lk: Kouluyhteisön uskonnot ja katsomukset, niiden tavat ja perinteet	L2, L3 ja L7
T5	2 lk: Kouluyhteisön ja lähiympäristön uskonnot ja katsomukset, niiden tavat ja perinteet 1 lk: Omat ajatukset ja tunteet	L2, L6 ja L7
T6	2 lk: Omat ajatukset ja tunteet 1 lk: Toimiminen oikeudenmukaisesti eri tilanteissa ja toisten mielipiteiden kunnioittaminen, hyvät tavat	L2, L6 ja L7
T7	2 lk: Toisen asemaan eläytyminen, ihmisoikeudet 1 lk: Vastuunotto itsestä ja lähiympäristöstä, arjen taitoja, keskustelua säännöistä	
T8	2 lk: Vastuunotto itsestä ja lähiympäristöstä, arjen taitoja, keskustelua säännöistä 1 lk: Omien mielipiteiden esittäminen sekä muiden mielipiteiden kuunteleminen	L1, L5, L6 ja L7
	2 lk: Omien mielipiteiden perustelu	

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksiseen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

Ort.uskonto, kuntakohtainen osuus

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 1-2

Ylläolevat saa suoraan valtakunnallisesta opetussuunnitelman perusteista

KOULUKOHTAINEN OSIO

Ortodoksisen uskonnon -ryhmien luonteesta johtuen ryhmissä voi olla eri-ikäisiä oppilaita. Siksi ei ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista sitoa tiettyjä sisältöjä tiukasti tietyille vuosiluokille. Olennaista on, että jokainen oppilas saa opetusta kaikista keskeisistä sisällöistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	1 lk ja 2 lk: Oppilas herää mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan. Oppilas tietää oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. 1 lk: Opetuksessa huomioidaan perheiden erilaisuus ja ekumeeniset perheet sekä mysteeriot (kaste, mirrhavoitelu ja ehtoollinen) osana perheen ja lapsen omaa elämää. 2 lk: Tutustutaan ortodoksisen kirkon tärkeimpiin rukouksiin, jumalanpalveluksiin ja kirkkorakennukseen. Tutustutaan ortodoksisen seurakunnan toimintaan.	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	1 lk ja 2 lk: Oppilas tutustuu Raamatun kertomuksiin. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon sanastoon, symboleihin ja tapoihin (ristinmerkki, rukous, ikoni, paasto). Tutustutaan Raamatun kertomuksiin Jumalan rakkaudesta ja huolenpidosta sekä tarkastellaan elämään liittyviä kysymyksiä Raamatun kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.	L2
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan kirkkovuoden tärkeimpiin juhliin ja niihin liittyviin tapoihin. Tarkastellaan pyhien ihmisten ikoneja ja tapahtumaikoneja. 1 lk: Oppilas tuntee kirkkovuoden kierron pääpiirteittäin. Oppilas tutustuu juhlien sisältöön ja niiden erilaisiin viettotapoihin. Tutustutaan oppilaan nimikkopyhään 2 lk: Oppilas tietää, miksi keskeisiä juhlapyhiä vietetään. Oppilas tutustuu ortodoksisiin perinteisiin ja tapoihin.. Tutustutaan pyhään ja arkeen osana kirkkovuoden kulkua.	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	1 lk : Oppilas tietää, että on olemassa myös muita uskontoja kuin oma uskonto ja on olemassa myös muita katsomuksia. 2 lk: Oppilas tutustuu lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin. Oppilas osaa nimetä joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja oman sekä toisen uskonnon tavoissa ja juhlaperinteissä.	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	1 lk ja 2 lk: Oppilas rohkaistuu kertomaan arkisista kokemuksistaan. Oppilas harjoittelee tunnistamaan ja ilmaisemaan omia tunteitaan. Oppilas harjoittelee	L2, L6, L7

	kuuntelemaan toisia ja kunnioittamaan heidän ajatuksiaan.	
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	Pohditaan YK:n Lapsenoikeuksien merkitystä oppilaan omassa elämässä 1 lk : Oppilas harjoittelee eläytymistä toisen ihmisen asemaan sekä pyrkii kunnioittamaan toisen ajatuksia. Oppilas harjoittelee tunnistamaan oikean ja väärän. 2 lk: Oppilas harjoittelee ymmärtämään ja kunnioittamaan myös erilaisia ajattelutapoja ja vakaumuksia. Oppilas tutustuu ihmisoikeuksiin.	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	1 lk: Oppilas osaa nimetä asioita, joista hän voi ottaa vastuuta omassa arjessaan. Oppilas pohtii, kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirin hyvinvointiin. Pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä, kuten lähimmäisen kunnioittaminen ja huomioonottaminen sekä anteeksiantaminen. 2 lk: Oppilas pohtii, kuinka hän voi omalta osaltaan vaikuttaa oman lähipiirin hyvinvointiin. Oppilas osaa nimetä joitakin tapoja, joilla hän voi huolehtia ympäristöstä ja luonnosta. Pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten rehellisyys, vapaus ja vastuu sekä lähimmäisenrakkaus.	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	1 lk: Oppilas rohkaistuu kertomaan omia mielipiteitään. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisen kertomaa ja esittämään kysymyksiä. Oppilas ymmärtää, että ihmiset voivat olla monista asioista eri mieltä. 2 lk: Oppilas rohkaistuu kertomaan omia mielipiteitään. Oppilas harjoittelee perustelemaan mielipiteitään. Oppilas harjoittelee kuuntelemaan toisen kertomaa ja esittämään kysymyksiä. Oppilas harjoittelee ymmärtämään myös eriäviä mielipiteitä.	L1, L5, L6,L7

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän päätapaukset. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänkaareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnottomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänskysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan juutalaisuuteen oman perheen kautta. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat juhlat, niiden suhde juutalaiseen kalenteriin, elämänkaareen liittyvät perinteet sekä juutalaisuuden opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach ja muut merkittävät uskonnolliset kirjat ja usko

näkymättömään. Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja tarkastellaan juutalaisuuden monimuotoisuutta ilmiönä. Perehdytään synagogaan juutalaisten elämän keskuksena.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin ja juhlaperinteisiin, oman alueen pyhiin rakennuksiin sekä uskonottomuuteen perinteiden keskellä.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaareen liittyvät asiat. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan juutalaista näkökulmaa niihin. Tärkeitä pohdittavia kysymyksiä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä toisen asemaan eläytyminen. Opetuksessa tutustutaan juutalaisuuteen perhe-elämässä sekä oman perheen tapakulttuuriin ja hyvän elämän perusteisiin juutalaisuudessa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

ADVENTISTINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun uskonnoista ja katsomuksista ja siinä huomioidaan kunnioittavasti erilaiset perheet. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin sekä kristilliseen jumala- ja ihmiskäsitykseen. Tarkastellaan kristillisten vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyvien juhlien sisältöä ja merkitystä sekä tutustutaan juhlien ja pyhäpäivien viettoon kristinuskossa, erityisesti adventismissa. Tutustutaan Jeesuksen elämää sekä luomista ja Vanhan testamentin keskeisiä henkilöitä koskeviin raamatunkertomuksiin.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä vaikuttaviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Opetuksessa otetaan huomioon kristittyjen yhteys, kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään Raamatun kertomusten pohjalta elämän kunnioittamisen, ihmisarvon, vapauden ja vastuullisuuden merkitystä. Pohditaan syntymän ja kuoleman kysymyksiä ja tarkastellaan kristillistä näkökulmaa niihin. Tutustutaan Jeesuksen keskeisiin opetuksiin: kultaiseen sääntöön ja rakkauden kaksoiskäskyyn. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja pohditaan niiden merkitystä oppilaan omassa elämässä. Käsitellään minäkuvaan ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä kristillisiä periaatteita, kuten anteeksiantoa, kunnioittamista ja lähimmäisenrakkautta. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Opetuksessa otetaan huomioon kokonaisvaltainen ihmiskäsitys ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi.

BAHÁ'Í-USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa pohditaan, miten bahá'í-usko vaikuttaa perheiden arkeen sekä ihmisten toimintaan ja valintoihin. Opetuksessa tutustutaan bahá'í-uskon opetukseen siitä, että ihmisen olemassaolon tarkoitus on Jumalan tunteminen ja palvominen, joka toteutuu ensisijaisesti palvelemalla ihmiskuntaa. Opetuksessa käsitellään bahá'í-uskon vuosikalenteria, pyhäpäiviä sekä niiden yhteydessä vietettäviä juhlia.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Opetuksessa otetaan huomioon uskontojen monimuotoisuus ja uskonottomuus. Pohditaan erilaisuuden kohtaamista. Tutustutaan bahá'í-uskon käsitykseen ihmiskunnan historiasta yhtenäisenä sivistysprosessina, jota kaikki maailmanuskonnot ovat edistäneet ja jossa bahá'í-uskolla on oma roolinsa. Käsitellään sitä, miten bahá'ít kunnioittavat Kristusta ja Muhammedia ja muiden maailmanuskontojen keskushahmoja. Tutustutaan bahá'í-yhteisön toimintaan, jossa edistetään palvelemisen kulttuuria ruohonjuuritasolla.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan bahá'í-uskon näkökulmaa niihin. Pohditaan uskontoa elämälle merkitystä antavana tekijänä. Tutustutaan bahá'í-uskon opetuksiin toisten ihmisten kohtelun periaatteista. Pohditaan itsekurin ja itsensä hallitsemisen taitoja osana moraalista käyttäytymistä. Pohditaan ihmisarvoa ja sen pyhyyttä, luonnon ja eläinten kunnioittamista sekä ihmisen omaa vastuuta teoistaan ja elämästään. Tarkastellaan bahá'í-uskon käsitystä siitä, että ihmisen hyvän elämän eväät ovat oman itsen ja perheen eteen tehdyssä työssä sekä yhteisön ja ihmiskunnan palvelemissa. Tutustutaan bahá'í-neuvotteluperiaatteisiin jonkin arkeen liittyvän tilanteen avulla. Pohditaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä.

BUDDHALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun uskonnoista ja katsomuksista sekä pohditaan buddhalaisuuden merkitystä oppilaan omassa lähipiirissä. Käsitellään alustavasti buddhalaisuuden eri muotoja. Tutustutaan keskeisiin vuodenkierron juhliin ja elämänkaareen liittyviin seremonioihin. Käsitellään keskeisiä buddhalaisia käsitteitä ja symboleja sekä harjoitusmenetelmiä, kuten meditaatiota ja mantranlausuntaa. Tutustutaan tarinan muodossa esitettyihin buddhalaisiin opetuksiin ja Buddhan elämään.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin tapoihin ja juhliin. Opetuksessa otetaan huomioon uskontojen monimuotoisuus ja uskonottomuus. Pohditaan erilaisuuden hyväksymistä ja toisten kunnioittamista niin buddhalaisten perinteiden kuin eri uskontojen ja uskonottomuuden osalta.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan, mitä tarkoittaa elämän ja luonnon kunnioittaminen sekä elävien olentojen hyvinvointi. Pohditaan syntymän ja kuoleman kysymyksiä ja tarkastellaan buddhalaista näkökulmaa niihin. Käsitellään buddhalaisia eettisiä harjoitusohjeita, myötätuntoa, meditatiivista mielen tilaa

ja viisautta. Tarkastellaan buddhalaisia opetuksia karmasta, jälleensyntymisestä, syy–seuraus -suhteista ja olemassaolon keskinäisestä riippuvuudesta. Tutustutaan lapsen oikeuksiin ja pohditaan niiden merkitystä oppilaan omassa elämässä.

HELLUNTAILIIKKEEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun uskonnoista ja katsomuksista ja siinä huomioidaan kunnioittavasti erilaiset perheet. Tutustutaan helluntailaisuuteen oman perheen kautta. Käsitellään vuodenkierron ja elämänkaaren juhlia helluntaikirkossa ja muissa kirkkokunnissa. Pohditaan perheiden erilaisia perinteitä. Tarkastellaan kristillisen uskon keskeisiä sisältöjä ja käsitteitä, kuten Jumala, Raamattu, usko, kaste ja seurakunta. Tutustutaan Raamatun kertomuksiin Jeesuksen elämästä ja keskeisistä opetuksista. Tutustutaan kristilliseen symboliikkaan sekä rukoushuoneeseen kokoontumispaikkana.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, kirkkokuntiin ja herätysliikkeisiin sekä niiden juhlaperinteisiin. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonottomuus ja uskonottomat juhlat. Opetuksessa käsitellään lähialueen kirkkoja ja rukoushuoneita.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tutustutaan kultaiseen sääntöön ja kymmeneen käskyyn sekä niiden merkitykseen hyvän elämän eettisenä perustana kristinuskossa. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta. Pohditaan syntymän ja kuoleman kysymyksiä ja tarkastellaan kristillistä näkökulmaa niihin. Tutustutaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen ja pohditaan lapsen oikeuksia ja velvollisuuksia perheen ja kouluyhteisön jäsenenä. Pohditaan elämän kunnioittamista ja ihmisarvoa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

KRISHNA-USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa tutustutaan hindulaisiin käsityksiin perheestä ja Krishnan perheeseen. Opetuksessa käsitellään perusasioita Krishna-tietoisuudesta osana monimuotoista hindulaisuutta. Opetuksessa käsitellään Krishna-tietoisuuden harjoittamista, kuten ruoan siunaamista, sekä tutustutaan tärkeimpiin juhliin ja tapahtumiin. Tutustutaan kertomuksiin Krishnan teoista. Opetuksessa tarkastellaan Krishnan avatarioja, keskeisimpiä mantroja ja rukouksia sekä käsitystä puolijumalista ja sielusta.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Opetuksessa otetaan huomioon uskontojen monimuotoisuus, uskonottomuus ja erilaiset jumalakäsitykset. Pohditaan erilaisuuden hyväksymistä. Tutkitaan yhtäläisyyksiä Krishna-tietoisuuden ja muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä: Tutustutaan Krishna-tietoisuuden opetukseen ihmisen velvollisuuksista ja oikeuksista, karman laista ja kuoleman merkityksestä. Tarkastellaan uskonnon opetuksia kaiken elämän kunnioittamisesta ja luonnon käytöstä Jumalan palvelukseen. Opetuksessa käsitellään Krishna-tietoisin henkilön ominaisuuksia ja rakkautta. Tutustutaan alustavasti dharmaan ja antaumuksen menetelmiin. Pohditaan lasten asemaa osana Krishna-tietoisuutta sekä YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä.

13.4.7 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeää sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuusena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1-S4	L1, L2, L4

T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1-S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1-S4	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyttä	S1-S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1-S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulewansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä,

musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Elämäkatsomustieto, kuntakohtainen osuus

Eurassa noudatetaan elämäkatsomustiedossa valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Sen keskeiset sisältöalueet ovat alakoulun osalta *kasvaminen hyvään elämään, erilaisia elämäntapoja, yhteiselämän perusteita ja luonto ja kestävä tulevaisuus*. Näiden lisäksi Euran kunnassa asetetaan tavoitteeksi tutustua euralaisuuteen: *Euran menneisyys ja perinteet, niiden vaikutus nykypäivän Euraan ja euralaisuuteen sekä lapsille ja nuorille suunnatut toimintamahdollisuudet Eurassa*. Edellä mainittuja esitellään esimerkiksi kulttuurikasvatussuunnitelma Helminauhassa.

Elämäkatsomustiedon luonteesta johtuen ryhmissä voi olla eri-ikäisiä oppilaita. Tästä johtuen opetuksessa noudatetaan vuorokurssiperiaatetta. Siksi ei ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista sitoa määrättyjä sisältöjä tiukasti tietyille vuosiluokille. Olennaista on, että jokainen oppilas saa opetusta kaikista keskeisistä sisältöalueista lukuvuoden aikana.

Elämäkatsomustiedon arviointi on kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa.

13.4.8 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaan rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	S1-S4	L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		

T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	S1-S4	L2, L4
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1-S4	L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa yhteisössä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Musiikki, kuntakohtainen osuus

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja-alainen osaaminen
T1	1 lk	1 lk L2, L7 2 lk
	• vuoron odottaminen • ääni-hiljaisuus • rohkaistaan oppilasta osallistumaan	
T2	2 lk	
	1 lk	1 lk L1, L2, L4 2 lk
	• rohkaistuu käyttämään omaa ääntään oikein (ei huudeta) • tutustutaan rytmisoittimiin • oppilas soittaa rytmisoittimia ohjeiden mukaan	
T3	2 lk	
	1 lk	1 lk L1, L4 2 lk
	• äänimaiseman teko esim. meri, viidakko, kaupunki, metsä • kuunnellaan musiikkisatuja • musiikkikäsitteet: tasa- ja kolmijakoisuus dynamiikka: hiljainen-voimakas, hiljenevä-voimistuva sointiväri: äänileikit melodia: korkea-matala harmonia: duuri ja molli muotorakenne: soolo-tutti, AB,taa-ti-ti ja tauko rytmi: perussyke	

	2 lk	
T4	1 lk	1 lk L5, L6 2 lk
	• äänimaiseman tuottaminen • improvisointia kehorytmein, soittaen, liikkuen, maalaten	
	2 lk	
T5	1 lk	1 lk L2, L4 2 lk
	• kansanlaulut • laululeikit • vanhat koululaulut • laulut teemojen mukaan vuoden kiertokulkua seuraten • piirileikit	
	2 lk	
T6	1 lk	1 lk L4
	• taa-ti-ti ja tauko (merkitseminen) • rytmikirjoittaminen • kaikurytmit	2 lk
	2 lk	
T7	1 lk	1 lk L7 2 lk
	• huolehditaan soittimista asianmukaisesti • soittaminen asianmukaisella voimakkuudella	
	2 lk	
T8	1 lk	1 lk L1 2 lk
	• ulkoa opeteltuja lauluja • koulun juhlien ohjelmiston harjoittelua	
	2 lk	

13.4.9 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön

ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6

T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurin moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tutujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun,

tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

Kuvataide, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	1 - 2 lk Oppilas oppii tarkastelemaan omia ja toisten tuotoksia.	L1, L3, L4, L5
T2	1 - 2 lk Oppilas oppii keskustelemaan näkemästään ja perustelemaan ajatuksiaan.	L2, L4, L5, L6
T3	1 - 2 lk Oppilas tutustuu keskeisiin työskentelytapoihin, menetelmiin, materiaaleihin ja välineisiin.	L2, L3, L4, L5
T4	1 - 2 lk Maalaus: tutustutaan värioppiin (päävärit), siveltimen käyttöön (sivellinote, välineiden puhdistaminen) ja kokeillaan värien sekoittamista. Piirustus: kokeillaan erilaisia piirtimiä (erilaiset kynät ja liidut). Muovailu ja rakentelu: opetellaan leikkausta ja liimausta ja valmiin massan muotoilua (yhdestä palasta muotoaminen).	L2, L3, L5; L6
T5	1 - 2 lk Oppilas oppii keskustelemaan erilaisten kuvien pohjalta.	L1, L2, L3, L5
T6	1 - 2 lk Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään kuvallisin keinoin.	L1, L2, L4, L7
T7	1 - 2 lk Oppilas oppii yksinkertaisten kuvasymbolien (hymiöt yms.) avulla tulkitsemaan omia uskomuksiaan, tuntemuksiaan ja näkemyksiään tarkasteltavasta kuvasta.	L1, L2, L4, L5
T8	1 - 2 lk Oppilas tutustuu valittuihin, suomalaisiin taidekuviin ja oppii havaitsemaan todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja.	L1, L4, L5, L6
T9	1 - 2 lk Oppilas oppii tuottamaan oman kuvan valittujen taidekuvien pohjalta.	L1, L2, L5, L6
T10	1 - 2 lk Oppilas oppii huomioimaan ympärillään olevaa taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.	L3, L4, L6, L7
T11	1 - 2 lk Huomioidaan kestävä kehitys ja kulttuurien moninaisuus sisällöissä ja toimintatavoissa.	L1, L2, L4, L7

13.4.10 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1-S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1-S5	L1, L7

T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2-S4	L4, L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1-S6	L1, L3

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaalliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä

tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Käsityö, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	1-2 lk:	L1, L2
T2	lapsen arkeen liittyvien tuotteiden valmistaminen (S1 -4) 1-2 lk:	L1, L4, L5
T3	suullinen esitys tai luokkakeskustelu tuotteen valmistusprosessista ja tuotoksesta (S1-3) 1-2lk:	L1, L7
T4	oma suunnitteluosuus käsityöprosessissa (S1-5) 1-2 lk: erilaisten materiaalien työstäminen turvallisesti (S2-4) Tekniikat: Nauhamaiset työt (punominen, letitys) Lankatyöt (tupsut, solmut, ketjusilmukka) Pujottelutyöt	L4, L6

	Kangas- ja paperityöt (leikkaaminen, liimaaminen)	
	Ompelu- ja kirjontatyöt (langan pujottaminen neulansilmään ja solmu langan päähän, etu- ja pykäpisto)	
	Kankaanpainanta	
	Huovutus	
	Työstömenetelmät (sahaaminen, hiominen)	
T5	Käsityötekniikat (naulaaminen) 1-2lk:	L1, L3
	vuorovaikutteinen ohjeistus ja palautteenanto opetustilanteissa (S1-6)	

13.4.11 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan

emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1	L3
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisisa liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6, L7
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3	L1, L2, L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksuja ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisiin ja turvallisiin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

Liikunta, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	1.-2.lk	L1, L3
T2	* erilaiset yksilö- ja ryhmäleikit/-pelit eri oppimisympäristöissä (sisä- ja ulkotilat, vesi). 1.-2.lk	L1, L3-4
T3	* erilaiset oman kehon vartaloharjoitteet, jotka vahvistavat oppilaan tuntemusta omasta kehostaan, aisteistaan ja sen suhteesta eri oppimisympäristöihin ja -olosuhteisiin. 1.-2.lk	L3
T4	*Tasapainoilu lattiakuvioiden päällä, kävely esim. katukiveyksen, voimistelupenkin, liikuntasalin kenttäviivojen, maassa olevan hyppynarun päällä tai vaihtelevassa metsämaastossa, voimistelu sekä hippaleikit 1.-2.lk	L3
T5	* eri liikuntavälineisiin tutustuminen ja niiden monipuolinen käyttö erilaisissa oppimisympäristöissä (esim. temppu- ja hyppelyradat sisä- ja ulkotiloissa) 1.-2.lk	L3
T6	* uimahallikäynnit 1.-2.lk	L3, L6-7
T7	* liikuntatuntien toimintaohjeiden vastaanottaminen ja niiden noudattaminen eri opetustilanteissa (ml. pelien säännöt, liikuntavarustus, käyttäytyminen liikuntatunneilla ja niiden jälkeen) 1.-2.lk	L2-3, L6-7
T8	* oman toiminnan oikeanlainen sääntely eri opetustilanteissa (esim. toisten huomioonottaminen, oman vuoron odottaminen, toisen auttaminen) 1.-2.lk	L2, L6-7
T9	* sosiaalinen toiminta (reilu peli- toiminta, toisten huomioon ottaminen ja kannustaminen) 1.-2.lk	L1-3
T10	* erilaisten tunnetilojen hallinta onnistumisen ja epäonnistumisen välillä. 1.-2.lk	L1-2
	* oppilaan sinnikkyys ja rohkeus sekä realistinen käsitys omista liikuntataidoistaan ja -kyvyistään erilaisissa oppimisympäristöissä	

13.4.12 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

Opetus vuosiluokilla 3-6

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itsetuottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3-6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen

ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestäväen elämäntavan omaksumiselle ja kestäväen kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeää. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tvt:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tvt:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tvt:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tvt:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä toiselta kolmannelle vuosiluokalle sekä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle
  - o toimintatavat siirtymävaiheessa
  - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 3-6 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 3-6 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 3-6

- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3, 4, 5 ja 6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 3-6.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen

havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	L1 L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4, L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2, L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisista teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tutturen kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa,

esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaissukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan			
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstile tyypillistä kieltä.

kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä			Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

kielellisten valintojen vaikutuksia			
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus: kuntakohtainen osuus

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja- alainen osaaminen
T1	3 lk Oppilas osaa kertoa omista arkisista asioistaan. 4 lk Oppilas osaa kertoa mielipiteensä itselle lähellä olevista asioista. 5 lk Oppilas esittää perusteltuja ajatuksia ja mielipiteitään luokan viestintätilanteissa. 6 lk Oppilas esittää perusteltuja ajatuksiaan ja mielipiteitään luokan viestintätilanteissa.	L1, L2, L3
T2	3 lk Harjoittelee toisen huomioonottamista viestintätilanteissa (kuuntelee, antaa puheenvuoron). 4 lk Harjoittelee toisen huomioonottamista viestintätilanteissa (kuuntelee, antaa puheenvuoron). 5 lk Oppilas osaa ottaa toiset huomioon viestintätilanteissa. 6 lk Oppilas osaa ottaa toiset huomioon viestintätilanteissa.	L1, L2, L7
T3	3 lk Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään luokan viestintätilanteissa. 4 lk Oppilas harjoittelee ilmaisemaan itseään viestintätilanteissa. 5 lk Oppilas osallistuu esiintymistilanteisiin ja draamaharjoituksiin sekä niihin liittyviin arviointikeskusteluihin.	L1, L2, L7

	6 lk Oppilas osallistuu esiintymistilanteisiin ja draamaharjoituksiin sekä niihin liittyviin arviointikeskusteluihin.	
T4	3 lk Oppilas harjoittelee monipuolisia viestintätapoja. 4 lk Oppilas harjoittelee monipuolisia viestintätapoja. 5 lk Oppilas harjoittelee monipuolisia viestintätapoja. 6 lk Oppilas pitää kuudennella luokalla vähintään yhden valmistellun puheenvuoron tai esityksen.	L1, L2, L7
T5	3 lk Luetaan erilaisia tekstejä. Ohjataan oppilasta löytämään tekstistä tärkeät ja oleelliset asiat esimerkiksi käsitekarttojen, sanalistojen avulla. (T5 T6) 4 lk Luetaan erilaisia tekstejä. Ohjataan oppilasta löytämään tekstistä tärkeät ja oleelliset asiat esimerkiksi käsitekarttojen, sanalistojen avulla. (T5 T6) 5 – 6 lk Oppilas pystyy tunnistamaan ja lukemaan sujuvasti eri tyyppisiä tekstejä ja käyttää sopivia peruslukemisstrategioita tavoitteiden mukaan.	L1, L4, L7
T6	3 lk Luetaan erilaisia tekstejä. Ohjataan oppilasta löytämään tekstistä tärkeät ja oleelliset asiat esimerkiksi käsitekarttojen, sanalistojen avulla. (T5 T6) 4 lk Luetaan erilaisia tekstejä. Ohjataan oppilasta löytämään tekstistä tärkeät ja oleelliset asiat esimerkiksi käsitekarttojen, sanalistojen avulla. (T5 T6) 5 – 6 lk Pystyy tunnistamaan ja lukemaan sujuvasti eri tyyppisiä tekstejä. Hän käyttää sopivia peruslukemisstrategioita tavoitteiden mukaan.	L1, L2, L4
T7	3 lk Oppilas harjoittelee tunnistamaan faktan ja fiktion eron. 4 lk Oppilas harjoittelee tunnistamaan faktan ja fiktion eron. 5 – 6 lk Harjoittelee tiedonhankintataitoja ja lähdekriittisyyttä.	L1, L4, L5
T8	3 lk Yhteistyö kirjaston kanssa, tutustutaan ja luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta. 4 lk Yhteistyö kirjaston kanssa, tutustutaan ja luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta. 5 lk Oppilas lukee 5.-6. luokan aikana useita teoksia. Hän harjoittelee sijamuotojen ja sanaluokkien tunnistamista ja harjoittelee käyttämään verbin persoona- ja aikamuotoja. Hän oppii käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. 6 lk Oppilas lukee 5.-6. luokan aikana useita teoksia. Hän harjoittelee sijamuotojen ja sanaluokkien tunnistamista ja harjoittelee käyttämään verbin persoona- ja aikamuotoja. Hän oppii käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema.	L2, L4, L5
T9 -10	3 lk Oppilas harjoittelee tuottamaan tekstiä kokemuksistaan, ajatuksistaan tai mielipiteistään sekä kirjoittaa omia tarinoita. Oppilas myös harjoittelee omien tekstien otsikointia ja kappalejakoa. 4 lk Oppilas harjoittelee tuottamaan tekstiä kokemuksistaan, ajatuksistaan tai mielipiteistään sekä kirjoittaa omia tarinoita. Oppilas myös harjoittelee omien tekstien otsikointia ja kappalejakoa. 5 lk Oppilas tuottaa monipuolisia tekstejä sekä käsin kirjoittaen että koneella ja osallistuu omien tekstiensä arviointiin. Tunnistaa virkkeen sekä pää- ja sivulauseen. Hän tunnistaa lauseen pääjäsenet. 6 lk Oppilas tuottaa monipuolisia tekstejä sekä käsin kirjoittaen että koneella ja	L1,L4,L5,L7

	osallistuu omien tekstiensä arviointiin. Tunnistaa virkkeen sekä pää- ja sivulauseen. Hän tunnistaa lauseen pääjäsenet.	
T11	3 – 4 lk Oppilas harjoittelee oikeinkirjoitusta ja eri lausetyyppien kirjoittamista käsinkirjoittamisen ja koneen avulla. 5 – 6 lk Oppilas tuottaa monipuolisia tekstejä sekä käsin että kirjoittaen koneella ja osallistuu omien tekstiensä arviointiin. Hän tunnistaa virkkeen sekä pää- ja sivulauseen ja tunnistaa lauseen pääjäsenet. Hän oppii käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omissa teksteissään.	L2, L4, L5
T12	3 lk Oppilas harjoittelee arvioimaan omia tekstejään ja harjoittele käyttämään eri viestintätilanteisiin sopivaa kieltä. 4 lk Oppilasharjoittelee arvioimaan omia tekstejään ja harjoittele käyttämään eri viestintätilanteisiin sopivaa kieltä. 5 – 6 lk harjoittelee tekstin elävöittämistä ja sanavalintojen merkitystä omalle tekstilleen. Hän tutustuu tekijänoikeusasioihin ja harjoittelee lähdeviitteen merkitsemistä.	L2, L4, L7
T13	3 lk Oppilas opettelee tunnistamaan verbit, substantiivit ja adjektiivit. 4 lk Oppilas opettelee tunnistamaan kaikki sanaluokat. 5 lk Oppilas lukee kuudennella luokalla jonkun kirjallisuuden klassikkoteoksen. 6 lk Oppilas lukee kuudennella luokalla jonkun kirjallisuuden klassikkoteoksen.	L2, L3, L4
T14	3 lk Oppilas harjoittelee sekä kolmannella että neljännellä luokalla käyttämään kulloiseenkin tilanteeseen sopivaa tekstimuotoa. Yhteistyö kirjaston kanssa, tutustutaan ja luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta. Oppilas tutustuu kansanperinteeseen (esimerkiksi juhlapäivät ja kirjallisuus). 4 lk Harjoittelee sekä kolmannella että neljännellä luokalla käyttämään kulloiseenkin tilanteeseen sopivaa tekstimuotoa. Yhteistyö kirjaston kanssa, tutustutaan ja luetaan lapsille- ja nuorille suunnattua kirjallisuutta. Oppilas tutustuu kansanperinteeseen (esimerkiksi juhlapäivät ja kirjallisuus). 5 lk Oppilasta kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen. Yhteistyö kirjaston kanssa, tutustutaan ja luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta. 6 lk Oppilasta kannustetaan omaehtoiseen lukemiseen. Yhteistyö kirjaston kanssa, tutustutaan ja luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta.	L2, L4, L7

RUOTSIN KIELI JA KIRJALLISUUS (SVENSKA OCH LITTERATUR)

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnena.

I **årskurserna 3-6** är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lär sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	K1, K2, K3, K7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K4, K7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	K1, K2, K3, K4
Att tolka texter		
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	K1, K4, K5
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	K1, K4, K5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter	I2	K1, K4, K5

samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer		
Att producera texter		
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	K1, K2, K4, K7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	K1, K4, K5, K7
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	K1, K4, K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	K2, K4, K5, K6
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	K1, K2, K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	K2, K4, K5, K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

I1 Att kommunicera: I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur,

faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömning i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikations-situationer	I1	Förmåga att kommunicera i olika kommunikations-miljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	Förmåga att beakta andra i en kommunikations-situation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikations-situationer, även multimediala	I1	Hur eleven utvecklat sina kommunikations-färdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av	I2	Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid

informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet			informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.
Att förstå språk, litteratur och kultur			

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä kulttuurisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livđe, leu'dd, luohiti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 3–6 saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellään erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään sanastoa ja käsitteistöä monipuolistamalla, ohjaamalla oppilaita tarkastelemaan kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä, vahvistamalla tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja sekä tarjoamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta ja työskentelytapoja monimediaisissa oppimisympäristöissä. Äidinkielen taitojen kehittämisessä ja oppimistaitojen monipuolistamisessa käytetään muun muassa oppiainerajojen ylittävää eheyttävää opetusta. Opetus kehittää oppilaiden taitoa arvioida omaa oppimistaan.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	L1, L2, L7
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta	S1	L2, L6, L3
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	L2, L6
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	L1, L2, L4

T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin	S2	L1, L2, L4, L6
Tekstien tuottaminen		
T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1,L4
T8 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvuutta ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L1, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2
T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä itselleen ja yhteisölleen	S4	L2, L4
T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L7, L1
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa	S5	L1, L2, L7

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, käyttää omaa ääntään, toimia tavoitteellisesti ja esittää

oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. Harjoitellaan kuuntelemisen, ideoinnin, päätöksenteon, ongelmanratkaisun sekä projektityöskentelyn taitoja sekä spontaania ja harjoiteltua puheviestintää tutulle yleisölle. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Harjoitellaan toimimista erilaisissa saamenkielissä viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien sekä kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien lukutaitoa, tekstin ymmärtämisen ja lukemisen strategioita ja tulkinnan taitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä sekä harjoittelemalla käsitteiden, kuten aiheen ja teeman, ymmärtämistä ja käyttämistä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien, kuten mielipidetekstien ja mainosten, kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. ■ Tutkitaan tekstien yhteydessä kielen kuvallisuutta sekä puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja sanatasolla. Tutustutaan selostamisen, vertailun ja mielipiteen esittämisen keinoihin. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittuja lapsille ja nuorille suunnattuja tekstejä ja kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja tema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta sujuvoittaen käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan kertomista, kuvaamista sekä ohjaavaa ja kantaa ottavaa ilmaisua. Harjoitellaan otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja oman tekstin tuottamisessa. Harjoitellaan tekstin elävöittämisen ja muuntelun keinoja sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Tarkastellaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja sekä tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden perustyytit sekä lauseke ja lauseen pääjäsenet, ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, jäsentämistä, muokkaamista, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, kuten tiivistämistä ja muistiinpanojen tekemistä sekä lähteiden käyttöä ja merkintää tekstissä. Tarjotaan monipuolisesti tilaisuuksia kertoa, selostaa ja kuvata tapahtumia ja ilmiöitä sekä esittää omia näkemyksiään puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös monimediaisissa ympäristöissä. Opitaan toimimaan verkkoympäristöissä eettisesti oikein yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä (intertekstuaalisuus) monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan saamelaisen kulttuurin lisäksi muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan omaa saamen kieltä muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin: Saamen kielen piirteistä tutustutaan teksteissä esiintyviin johdoksiin, luokitteluun lauseyhteyden ja merkityksen

perusteella (sanaluokat) sekä pohditaan ja harjoitellaan sanojen taipumista. Havainnoidaan äänne- ja astevaihtelun esiintymistä. Tutustutaan eri saamen kielisiin ja niillä julkaistuihin lasten- ja nuortenkirjallisuuteen sekä kansanperinteeseen ja sen nykytulkitsijoihin. Opitaan tuntemaan perinteistä saamelasta elämää ja elinkeinoja sekä vapaa-ajan viettotapoja. Opitaan ymmärtämään saamen kielen käytön vaikutuksia omaan elämään ja ympäristöön. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kulttuuritapahtumia, kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä myös yhteistyössä saamelaisyhteisön eri toimijoiden kanssa. Kannustetaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa omakielistä luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta sekä pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan vuorovaikutustilanteissa ja antaa palautetta muille.

T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	Oman viestinnän havainnointi ja saamen kielen taidon hyödyntäminen	Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja viestijänä ja asettaa ohjatusti itselleen tavoitteita hyödyntää saamen kielen taitoaan.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Lukutaidon sujuvuus	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä sekä havainnoi ja arvioi omaa lukemistaan.
T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita
T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin	S2	Tiedonhankinta- taidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			
T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin.

T8 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen rakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaihteittain yksin ja muiden kanssa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta, on tietoinen tekstin vastaanottajan merkityksestä sekä osaa merkitä lähteet tekstin loppuun ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä itselleen ja yhteisölleen	S4	Kulttuurintuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kertoa saamelaisen elämän pääpiirteistä ja nimetä saamelaisen kulttuurin tavallisimpia ilmenemismuotoja.

T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	Saamenkielisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä media- ja kulttuuritarjonnan tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat ja tekstit, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemastaan. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri oppiaineiden tapoja käyttää kieltä ja pystyy hyödyntämään kielitaitoaan oppimisessa.

ROMANIKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 3–6 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa pyritään erityisesti rohkaisemaan oppilasta toimimaan aktiivisesti romanikielellä erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään sanastoa ja käsitteistöä monipuolistamalla, ohjaamalla oppilaita tarkastelemaan kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä, vahvistamalla tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja sekä tarjoamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta ja työskentelytapoja monimediaisissa oppimisympäristöissä. Opetus kehittää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	L2, L7
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita	S1	L2, L3, L7
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	L1, L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	L1, L4
T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		

T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L4, L5
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä	S4	L2, L7
T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien kulttuuriperinteen ja historian tuntemisessa sekä romanikielen merkityksen ymmärtämisessä oppilaalle itselleen ja yhteisölleen	S4	L1, L2
T12 kannustaa oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä rakentavan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. Harjoitellaan ideoinnin, päätöksenteon ja ongelmanratkaisun sekä projektityöskentelyn taitoja. Harjoitellaan erilaisia viestintätapoja ja draaman toimintamuotoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa romanikielissä ja monikielissä viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien, kuvaa ja tekstiä yhdistävien ja mediatekstien lukutaitoa. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien piirteitä. Tutkitaan puhutun ja kirjoitetun

kielimuodon eroja sanatasolla. Tutustutaan selostamisen, vertailun ja mielipiteen esittämisen keinoihin. Harjoitellaan muista teksteistä lainattujen tekstien tunnistamista. Etsitään tietoa eri lähteistä ja harjoitellaan arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sujuvoitteen käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Harjoitellaan kertomisen, selostamisen, kuvaamisen ja mielipiteen ilmaisun piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omista teksteistä. Harjoitellaan tekstin elävöittämisen ja muuntelun keinoja sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Tarkastellaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja ilmaisutapojen tasolla. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja sekä tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden perustyyppit. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, jäsentämistä, muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan toimimaan verkkoympäristöissä eettisesti oikein yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä sekä puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sanatasolla. Tutustutaan romanikielen piirteisiin ja murre-eroihin. Keskustellaan romanikielen kansainvälisestä asemasta ja merkityksestä. Etsitään romanikielillä julkaistua lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Opitaan tuntemaan romanien kerronta-, käsityö- ja musiikkiperinnettä. Suunnitellaan ja toteutetaan omia romanikielisiä esityksiä.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa esittää ajatuksiaan ja hyödyntää kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä kykenee antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita.	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä sekä osaa ottaa muiden näkökulmat huomioon.
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan	S1	Oman viestinnän havainnointi ja romanikielen taidon hyödyntäminen	Oppilas osaa havainnoida itseään viestijänä ja tunnistaa tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	Lukutaidon sujuvuus ja oman lukemisen havainnointi	Oppilas lukee sujuvasti sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita.
T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Tiedonhankinta- taidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			

T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertovalle, kuvaavalle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä ja tuottaa fiktiivisiä ja asiatekstejä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin.
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen rakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta, on tietoinen tekstin vastaanottajan merkityksestä sekä osaa merkitä lähteet tekstin loppuun ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien kulttuuriperinteen ja historian tuntemisessa sekä romanikielen merkityksen ymmärtämisessä oppilaalle itselleen ja yhteisölleen	S4	Romanien kulttuuriperinteen, kielen ja historian tuntemus	Oppilas osaa kertoa romanien kulttuuriperinteen, kielen ja historian pääpiirteistä.
T12 kannustaa oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	Kulttuuritarjonnan hyödyntäminen ja tuottaminen	Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa huomioidaan myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 3–6 työskentelyn painopisteenä on oppia toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään viittomistoa ja käsitteistöä

monipuolistamalla. Oppilaat pystyvät osallistumaan eri oppiaineisiin ja arjen tilanteisiin liittyviin keskusteluihin. Oppilaat tarkastelevat kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä ja oppivat hyödyntämään kielitietoaan. Tavoitteena on oppia arvioimaan omaa oppimista.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	L1, L2
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	L2, L5
Tekstien tulkitseminen		
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoaan laajentaen	S2	L1, L2, L4
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessa sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S3	L1
T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L3, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään	S4	L1, L2

käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella		
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria	S4	L4,L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S5	L3, L6, L7
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	L1

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Osallistutaan erilaisiin keskusteluihin, joissa harjoitellaan päätöksentekoa, ongelmanratkaisua ja pienimuotoista projektityöskentelyä. Tutustutaan viestinnän perustekijöihin ja sovelletaan tietoa käytännössä pienelle, tutulle yleisölle esiintyen. Havainnollistetaan esitystä ja harjoitellaan oman tuotoksen elävöittämistä ja kielen erilaisten ilmaisukeinojen tiedostamista tutustumalla improvisaation perusasioihin ja sovelletaan niitä aiempaa monipuolisemmin ajatusten ja ideoiden ilmaisemisessa. Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan tulkitsemaan monipuolisesti esityksiä ja esitelmiä, erityyppisiä viitottuja, suomenkielisiä ja kuvallisia tekstejä eri medioista visuaalista lukutaitoa kehittäen. Harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita, kuten ennustamista, tekstin silmäilyä, tiivistämistä ja kysymysten ja johtopäätösten tekemistä. Opetellaan tiedonhankinnan perusteita myös sähköisiä lähteitä käyttäen. Ohjataan oman ymmärtämistävän tarkkailuun ja arviointiin. Harjoitellaan lähdetietoisuutta ja opastetaan erilaisten tietolähteiden käyttöön sekä arvioimaan lähteiden käyttökelpoisuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sekä fiktiivisten että ei-fiktiivisten tekstien tuottamista ja esittämistä yleisölle. Tutustutaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiin piirteisiin. Tutkitaan tekstien rakenteita ja tauotusta sekä opitaan käyttämään niitä oman tekstin suunnittelussa ja tuottamisessa. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja pohditaan viittomavalintojen, sanontojen ja viittomajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamisen ja vastaanoton taitoa. Luomisprosessin eri vaiheita ja viittomista harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, esimerkiksi tiivistämistä sekä lähteiden käyttöä ja merkintää tekstissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opitaan tarkastelemaan kielen ilmiöitä. Tutustutaan viittoman osiin, aikajanoihin ja muihin ajan ilmaisemisen tapoihin, roolinvaihtoon ja lukumäärien ilmaisemiseen. Syvennetään viittomakielisiä vuorovaikutustaitoja, ajatusten ja mielipiteiden perustelua sekä tutkitaan viittomakielisen yhteisön käyttäytymisnormeja ja tapoja. Osallistutaan aktiivisesti viittomakielisen yhteisön kulttuuriperinteeseen ja kulttuuritoimintaan. Opitaan etsimään erilaisia tekstejä internetistä. Tutustutaan muihin viittomakieliin sekä verrataan viittomakieliä puhuttuihin kieliin. Vertaillaan suomalaisen viittomakielen erityispiirteitä muihin viittomakieliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutkitaan ja käytetään materiaalina erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksessa toimiminen			
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas hallitsee viestin kohdentamisen, sujuvan kontaktin ottamisen ja sen ylläpitämisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	Ilmaisun kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisullisia keinoja itsensä ja ajatustensa ilmaisemiseen.
Tekstien tulkitseminen			

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoon laajentaen	S2	Tekstin ymmärtäminen ja tulkitseminen sekä käsite- ja viittomavarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen käsite- ja viittomavarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita. Oppilas pystyy keskustelemaan teksteistä oma-aloitteisesti ja kysymään selitystä itselleen vieraista viittomista tai käsitteistä.
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessa sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida niiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S3	Kielenhallinta ja tekstin tuottaminen	Oppilas osaa muuttaa viittomistaan tilanteen mukaan käyttäen oikein käsimuotoja, orientaatiota, liikettä, paikkoja sekä ilmeitä ja käyttää omassa tuotoksessaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista.
T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja kokemuksiaan, kuvata ilmiöitä ja esittää näkemyksiään erilaisissa tilanteissa ja viestintäympäristöissä.
T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Verkkoviestintätaidot	Oppilas osaa viestiä verkossa ja harjoittelee toimimaan ja tuottamaan tekstiä eettisten periaatteiden mukaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään	S4	Kielen havainnointi ja käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa havainnoida kieltä ja keskustella kielestä käyttäen oppimiaan käsitteitä.

käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella			
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria	S4	Kulttuurintuntemus ja oma ilmaisu	Oppilas osaa nimetä viittomakielistä kulttuuritarjontaa ja osallistuu omien esitysten tekemiseen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S4	Tulkin kanssa toimiminen	Oppilas osaa toimia viittomakielen tulkin kanssa tarvittaessa.
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas osaa havainnoida ja käyttää ohjatusti eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁶⁹. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁷⁰. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁷¹. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan

¹⁶⁹ Valtioneuvoston asetus 422/2012

¹⁷⁰ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

¹⁷¹ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramateriaalia ja taitojaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitojaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitojaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitojaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	L1, L2, L4

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanat ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja

muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä-palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättämään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramaahan ja taitomaahan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramaahan	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramaahan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen	S1	Tekstien ymmärtäminen ja	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe

vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan		vuorovaikutuksessa toimiminen	on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuppaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen

tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita			tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

RUOTSI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS (SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR)

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹⁷². Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

¹⁷² Statsrådets förordning 422/2012

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs¹⁷³. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen¹⁷⁴. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande:

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I årskurserna 3–6 är det särskilda målet att stödja utvecklingen av elevernas svenska språk samt att värna om att elevernas läs- och skrivefärdigheter vidareutvecklas och blir mångsidigare. Undervisningen ska beakta elevernas språkfärdigheter och styrkor. Då eleverna tolkar och producerar texter handleds de samtidigt i att observera språkliga drag och litterära medel. Repertoaren vidgas gradvis till längre texter och eleverna lär sig olika sätt att dela med sig av sina läsupplevelser.

---

¹⁷³ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

¹⁷⁴ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	K1, K2, K4
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	K1, K2, K4
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	K2
Att tolka texter		
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	K1, K4
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	K2, K4
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt, både individuellt och tillsammans med andra	I3	K1, K4, K5
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion	I3	K1, K2, K4
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	I3	K1, K2, K4
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	K2, K4
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur	I4	K2

skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare		
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	K2, K4
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	K1, K2, K7
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	K4, K7
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	I5	K1, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 3–6

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet ska formas till helheter för de olika årskurserna.

I1 Att kommunicera: Eleverna övar tillsammans att berätta, uttrycka och beskriva åsikter utgående från olika ämnesområden och texter. Eleverna handleds att uttrycka sig mångsidigt och att utnyttja drama som ett arbetssätt. Eleverna undersöker och använder språket som en del av den dagliga verksamheten med fokus på situationsbundna fraser och uttryck, tidsuttryck i berättelser, modalitet, jämförande beskrivningar samt indirekt anföring och hur man hänvisar till någon annans tal. Eleverna ges träning i att uttala, lyssna och lära sig av det hörda. Eleverna deltar i att planera och genomföra den egna klassens och skolans interaktiva och kulturella verksamhet.

I2 Att tolka texter: Eleverna tränar att läsa skönlitteratur och olika fakta- och medietexter flytande samt att utnyttja för situationen och ändamålet lämpliga lässtrategier. Undervisningen ska främja kännedomen om olika textgenrer och litterära grundbegrepp. Eleverna lär sig att känna igen språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleverna övar sig att urskilja åsikter, värderingar och informationskällor i texter och att bedöma informationens tillförlitlighet. Eleverna övar att uppfatta delarna i en mening (sats, förhållandet mellan huvudord och bestämning, satsdel) som stöd för läsförståelsen. Eleverna klassificerar ord utgående från betydelse och form. Eleverna reflekterar över hur ordböjning påverkar betydelsen och lär sig hur man böjer verb i olika tidsformer. Eleverna tränar att beskriva, jämföra och reflektera över betydelser och hierarkier hos ord, synonymer, språkliga bilder, talesätt och

begrepp. Eleverna ges också träning i att ge akt på hur person och tid uttrycks i en text. Ord- och begreppsförrådet vidgas.

I3 Att producera texter: Eleverna tränar att skriva flytande, grunderna i att producera och behandla texter samt behärskning av språknormer. Eleverna tränar både individuellt och tillsammans med andra. Eleverna producerar för åldern lämpliga berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter och tränar samtidigt ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna bekantar sig med skrivprocessens faser och bearbetar texter utifrån respons.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker hur olika situationer och ämnen skapar variationer i språket genom att iakttäta kommunikationssituationer i skolan och på fritiden samt hur variationer kommer till uttryck i olika typer av talade och skrivna texter. Eleverna reflekterar över betydelser hos ord, fraser och texter och bekantar sig samtidigt med olika sätt att klassificera dem. Eleverna bekantar sig med kännetecken för svenskt tal- och skriftspråk. Eleverna lär sig centrala lagbundenheter i språket (ordklasser och satser, böjning av substantiv och verb, sammansättning och avledning) och olika sätt att skapa betydelser. Eleverna bekantar sig med skön- och faktalitteratur, filmer och medietexter riktade till barn och unga och stiftar samtidigt bekantskap med biblioteket som en resurs. Eleverna bekantar sig också med nya och gamla arter av olika kulturtraditioner som har anknytning till barnens och de ungas värld.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna lär sig att dela upp läs-, skriv-, lyssnande- och talprocesser i mindre delar och att träna delfärdigheter samt olika skriv- och lyssnartekniker. Eleverna tränar att känna igen och använda viktiga begrepp och uttryck i olika läroämnen. I undervisningen används digitala verktyg för att lära eleverna att söka information inom olika kunskapsområden och för att eleverna ska lära sig utvärdera sitt lärande i förhållande till målen för undervisningen. Eleverna vägleds att handla etiskt med respekt för upphovsrätt och integritet. I undervisningen stärks elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål som ett stöd för allt lärande.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömning i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	Kommunikativa färdigheter och uttrycksförmåga	Eleven deltar i olika kommunikationssituationer, utnyttjar sina språkkunskaper och kan diskutera och arbeta utgående från olika teman och texter.
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation	I1	Förmåga att förstå texter och interagera i kommunikationssituationer	Eleven förstår lärarens kommunikation och annat tal då en situation eller ett ämne är bekant eller då läraren ger handledning. Eleven kan agera

och annan muntlig kommunikation			ansikte mot ansikte i kommunikationssituationer.
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	Förmåga att använda olika uttryckssätt i kommunikationssituationer	Eleven uttrycker sig mångsidigt genom att använda olika uttryckssätt och kan ta hänsyn till sin samtalspart.
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	Förmåga att läsa flytande samt förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Eleven läser olika texter flytande. Eleven känner igen en berättelse, en faktatext och en värderande text och tränar tillämpning av kunskap om genretypiska drag i tolkningen och bedömningen av texter.
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	Förmåga att tolka texter	Eleven deltar i olika situationer där språk används och har en förmåga att tolka skrivna och talade texter.
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	Hur ord- och begreppsrepertoaren vidgats samt förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser	Eleven har en relativt stor ord- och begreppsrepertoar och kan identifiera textbetydelser som kräver slutledning.
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och tillsammans med andra	I3	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i produktionen av texter, förmåga att skriva för hand och med tangentbord	Eleven kan under handledning använda språk som kännetecknar berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven kan skriva svenska för hand och har tillägnat sig färdigheter att skriva med hjälp av tangentbord.
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan skriva hela texter och uppvisar kännedom om rättskrivning i sina texter. Eleven behärskar rubriksättning,

samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion			styckeindelning och fäster uppmärksamhet vid ordval.
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	I3	Förmåga att bedöma texter och att ge och ta emot respons	Eleven kan bedöma sina egna texter, är medveten om styrkor och utvecklingsbehov i sitt skrivande och kan ge och ta emot respons.
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	Förmåga att observera och jämföra olika drag i språk och språkbruk	Eleven känner igen lagbundenheter i språket och kan med hjälp av gängse begrepp beskriva hur språket varierar i olika situationer. Eleven kan ge exempel på språk och dialekter i sin omgivning.
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	I4	Kännedom om litteratur och kultur	Eleven läser barn- och ungdomslitteratur och kan delta i diskussioner om sina läsupplevelser och om övrig barn- och ungdomskultur.
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	Förmåga att reflektera över kulturell mångfald	Eleven kan beskriva flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i sitt eget liv och i sin omgivning.
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	Förmåga att ställa upp mål för lärandet	Eleven kan under handledning ställa upp mål för lärandet.

M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	Förmåga att observera språket i olika läroämnen	Eleven läser med hjälp av stöd texter eller delar av texter som används i olika läroämnen och kan beskriva hur de är uppbyggda.
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	I5	Förmåga att bygga upp en text och söka information	Eleven kan söka information om ett visst ämne och producera en strukturerad muntlig eller skriftlig presentation av ämnet självständigt eller i grupp. Eleven kan under handledning välja ett sätt att söka information som är lämpligt med tanke på sammanhanget och ämnet.

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISKTALANDE)

Lärokursen svenska för samisktalande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

14.4.2 Toinen kotimainen kieli

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI (RUOTSI, FINSKA)

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia.	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L4
T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	L4, L5
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilaita tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa. Se antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia ja kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkiellensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	S1	Ruotsin kielen havaitseminen ympäristössä	Oppilas osaa kertoa, missä ruotsin kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilla, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	S2	Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2

T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

SUOMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6 (FINSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 3-6)

I årskurs 3-6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 3-6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	K1, K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	K4, K5
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	K2, K4, K5, K7

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna

ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finsspråkigt material	I1	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A2.1
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartners uttryck i sin egen kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A2.1
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.3
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	L2
Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L1, L5, L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista	S2	L3, L5

ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella		
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielillisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta aiheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 Auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa

			kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja – mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja - mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

B1-kieli ruotsi, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	6 lk - tunnistaa yksittäisiä sanoja osaamiensa kielten avulla (lähinnä suomi ja englanti) - tutustuu ruotsin kielen ja osaamiensa kielten yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin - tutustuu ruotsin kieleen osana germaanista kieliperhettä	6 lk
T2	6 lk - tutustutaan ruotsin kielen vaikutukseen suomen kielen sanastoon - perehtyy suomen ja ruotsin kielten asemaan Suomen virallisina kielinä historiallisten näkökulmien kautta	6 lk
T3	6 lk - harjoitellaan tavoitteiden asettamista - ottaa vastuuta omasta opiskelustaan ja opiskeluvälineistään ja arvioi osaamistaan - tutustuu sanastojen ja muiden apuvälineiden käyttöön opiskelussaan	6 lk
T4	6 lk - oppilas huomaa ruotsin kieltä arkipäiväisissä tilanteissa, esimerkiksi ruokapöydässä ja katukylteissä sekä televisiossa ja muissa medioissa	6 lk
T5	6 lk - tehdään lyhyitä viestinnällisiä harjoituksia, mm. pariharjoituksia oppilaille läheisistä aihepiireistä	6 lk
T6	6 lk - tutustutaan kielellisiin viestintästrategioihin, myös nonverbaaliin viestintään	6 lk
T7	6 lk - tutustutaan yleisimpiin kohteliaisuusfraaseihin, esim. tervehtimiseen, kiittämiseen, anteeksipyyntöihin	6 lk
T8	6 lk - kartutetaan sanavarastoa - tehdään erilaisia kuullun- ja luetunymmärtämisharjoituksia oppilaan arkielämään liittyvistä aiheista	6 lk
T9	6 lk - tehdään erilaisia lyhyitä suullisia ja kirjallisia harjoituksia käyttäen opiskeltujen aihepiirien sanastoja - harjoitellaan ruotsin kielen luontevaa ääntämistä ja tutustutaan erityisesti suomenkielisille hankaliin äänteisiin ja niiden foneettisiin merkkeihin	6 lk

SUOMEN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3–6 (FINSKA, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	K1, K2, K4
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	K2
Färdigheter för språkstudier		
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	K1, K3, K5,
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	K3, K5
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	K4
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att analysera och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan finska och andra språk som är bekanta från tidigare. Att t.ex. med hjälp av digitala verktyg bekanta sig med Finlands och Sveriges gemensamma historia ur språklig synvinkel och med några av finskans släktspråk.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att ställa upp mål och planera arbetet gemensamt. Att ta reda på var kunskaper i finska behövs och används. Att lära sig iaktta hur finskan syns i olika vardagliga sammanhang.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att lära sig de viktigaste finska fonetiska tecknen som

avviker från svenskan eller något annat modersmål och kunna uttala dem naturligt. Att träna olika kommunikationssituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i B1-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i B1-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			

M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven har en uppfattning om finskans släktspråk och kan nämna något av dessa samt ge exempel på finska lånnord.
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	Kännedom om finskans ställning och betydelse i Finland	Eleven kan nämna några orsaker till varför det talas finska och svenska i Finland.
Färdigheter för språkstudier			
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i finska tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper i finska relativt realistiskt.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	Förmåga att fastställa i vilka sammanhang finska används i det egna livet	Eleven kan nämna några sammanhang där finska används.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A1.2
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.2

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

RUOTSIN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN RUOTSI, A -OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Äidinkielenomaisessa ruotsin kielen opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin kielen taitoaan ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan.

Äidinkielenomaisen ruotsin kielen opetus toteutetaan A1- tai A2- kielen opetuksena ja samoin vähimmäistuntimäärin kuin A1- ja A2- kieli. A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyyttään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		

T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	S2	L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L2, L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L2, L4
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	S3	L4

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin varianttien eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Pohditaan omaa kaksikielistä kulttuuri-identiteettiä. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi käyttää ja kehittää omaa kielitaitoaan. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään (esim. tiedotusvälineet, netti) hyödyntämään sitä ja kehittämään omaa ruotsin taitoaan sen avulla. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä

ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on kiinnostus ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien yhteydessä. Sisältöjen valinnassa edistetään oppilaiden kielitaidon kehittymistä ottaen huomioon oppilaiden kaksikielinen ja kaksikulttuurinen tausta. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, ja niin edelleen.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat saavat tilaisuuksia tutustua pohjoismaisiin verkostoihin. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan monipuolisesti ja rohkeasti, laajentamaan sanavarastoaan, omaksumaan uusia käsitteitä, pukemaan ajatuksiaan sanoiksi ja kehittämään vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita kannustetaan lukemaan kirjallisuutta ja muita omalle kielitaidon tasolleen sopivia tekstejä, heitä ohjataan soveltamaan luetunymmärtämisstrategioita, käyttämään sopivia opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös nopeammin edistyville.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa otetaan huomioon, että viitekehys on tarkoitettu vieraiden kielen osaamisen arviointiin ja että

äidinkielenomaista oppimäärää opiskelevien oppilaiden ruotsin kielen suullinen taito on varsin hyvä jo koulun alkaessa, kun taas oppilaiden taidot muilla kielitaidon osa-alueilla voivat vaihdella paljonkin.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteitä. Oppilas osaa kertoa, mistä löytyy häntä kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyyttään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan.	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
Kielenopiskelutaidot			
T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja suhtautuu myönteisesti ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	S2	Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä, huolehtii kotitehtävistään, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan sekä löytää omaa oppimistaan edistävää ruotsinkielistä aineistoa.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa			Taitotaso B1.1 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä tilanteissa.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Karttuva kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Karttuva kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A 2.2
T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti ikäkaudelleen tyypillisiä ja jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin.

SUOMEN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN SUOMI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3–6 (A-LÄROKURS I MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA I ÅRSKURS 3–6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Målen för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	K2, K4
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	K2, K4
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolien.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och

vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevernas lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.
M2 att motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
Färdigheter för språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.1

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att han behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för honom betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.2
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar honom. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

14.4.3 Vieraat kielet

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalinen oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaille mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpanamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kiellellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

A-kieli englanti, kuntakohtainen osuus

3lk Englanti

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (T1, T2, T3, T4)

TAVOITTEET

Oppilas

- Tutustuu englanninkieliseen maailmaan ja kulttuuriin oman lähiympäristönsä ja itselleen ajankohtaisten ja tärkeiden henkilöiden, asioiden ja paikkojen kautta
- Opettelee havaitsemaan äidinkieltä ja englannin yhteneväisyyksiä ja eroja sanaston ja rakenteiden avulla
- Harjoittelee englannin omasta äidinkielestä poikkeavaa ääntämistä ja intonaatiota
- Ymmärtää englanninkielistä materiaalia esiintyvän myös oppikirjan ulkopuolella

SISÄLLÖT

- tarkastellaan englannin kielen esiintymistä omassa lähiympäristössä - tarkastellaan lähiympäristön kieliä ja opetellaan erottamaan englannin kieli
- vertaillaan suomen ja englannin kielen äänteitä ja sanojen ja kielen käytön erilaisuutta ja samankaltaisuutta (esim. nimien käyttö puhuteltaessa vahvistuu).
- korostetaan suullista kielitaitoa ja vuorovaikutusta: oppilas harjoittelee englannin perusäänteitä - tutustutaan englanninkielisiin aineistoihin (esim. kirjat, lehdet, nettisivut)

Kielenopiskelutaidot (T5, T6)

TAVOITTEET

Oppilas

- Tutustuu oppimisen tavoitteisiin opettajan ohjauksessa
- Harjoittelee itsearviointia vieraan kielen opiskelussa

SISÄLLÖT

- pohditaan yhdessä kielten opiskelun tavoitteetta
- itsearviointin harjoittelu
- puhutun ja kirjoitetun kielen eroavuuksien aktiivinen tarkastelu alkaa, lukemisen harjoittelu (kuuntelu, tulkinta, ääneen lukeminen), sanaston harjoittelu (muistaminen, ääntäminen, kirjoittaminen), kuuntelun harjoittelu

- Tutustuu erilaisiin työskentelytapoihin opiskella vierasta kieltä monipuolisesti erilaisia työvälineitä käyttäen
- oppilaalla vastuu huolehtia kirjoista, läksyjen merkitsemisestä ja tekemisestä
- Opettelee kantamaan vastuuta läksyjen merkitsemisestä, tekemisestä ja opiskeluvälineistä huolehtimisesta

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä taito tuottaa tekstejä (T7, T8, T9, T10, T11)

TAVOITTEET

1.Taito toimia vuorovaikutuksessa: Oppilas

- Rohkaistuu ilmaisemaan itseään vähäiselläkin kielitaidolla
- Harjoittelee vuorovaikutustaitoja pareittain ja ryhmässä työskennellen

2.Taito tulkita tekstejä: Oppilas

- Opettelee työskentelemään erilaisten kuultujen ja luettujen tekstien parissa
- Harjoittelee ja rohkaistuu päättämään ja ennakoimaan yksinkertaisten tekstien sisältöjä, vaikka tunnistaa vain osan sanoista
- Kartuttaa sanavarastoaan

3.Taito tuottaa tekstejä: Oppilas

- Opettelee tuottamaan kuvien, tukisanojen tai esimerkkien avulla yksinkertaisia, ymmärrettäviä lauseita itselleen tutuista aiheista

SISÄLLÖT

- harjoitellaan omien ajatusten ilmaisemista, vaikka kielitaito vielä rajallinen

- rakenteisiin tutustuminen sekä niiden harjoittelu ja oppiminen vuorovaikutustilanteiden kautta

Ääntäminen: ääntämisen harjoittelu (esim: soinnillisuuden ja soinnittomuuden kuuleminen ja tuottaminen: aspiraatio). Tarkastellaan ääntämistä äänne-, sana- ja lausetasolla.

- tutustutaan foneettisiin kirjoitusmerkkeihin

- harjoitellaan tekstien ennakointia

- oppilaiden kanssa yhdessä valitaan lisäksi ajankohtaisia aiheita, joihin perehdytään tarkemmin

Kaikille luokkaasteille:

Keskeiset rakenteet 6. vuosiluokan loppuun mennessä:-

- substantiivien artikkelit, säännöllinen ja epäsäännöllinen monikko, genetiivi (s- ja of-genetiivit)

- persoonapronominit (perus-, omistus- ja objektimuodot), muita pronomineja (esim. indefiniitti- ja demonstratiivipronominit)
- lukusanat ja ajanilmaisut: perusluvut ja järjestysluvut, kello, päivät, kuukaudet, vuosiluvut jne.
- prepositiot
- adjektiivit ja niiden vertailu: lyhyet ja pitkät adjektiivit
- verbit: preesens (yleis- ja kestopreesens, be, have), imperfekti, futuuri (päälause, will, shall ja won't) ja perfekti tutustuen, apuverbit can, could, would like to -rakenne, let's -rakenne

Keskeiset aihepiirit 6. vuosiluokan loppuun mennessä:

aihealueina vuosiluokittain laajentaen ja syventäen:

minä itse, perhe, ystävät, harrastukset, vapaa-aika, koti, koulu, työ, lähiympäristö, englanninkielinen ympäristö

MUU VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista	S1	L1, L2

moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkooletuksia		
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintätekniologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaille-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaille runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma.

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista

suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta			tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvaramia ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

VIERAS KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6.vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin

sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelman sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisoopeuteen.

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan opiskeltavan kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutustutaan kielen levinneisyysalueeseen.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä opiskeltavan kielen taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita. Opetellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisuunotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin, ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			

T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	Kielen aseman tunteminen	Oppilas osaa kertoa, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhutaan.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa, oman osaamisen arviointi	Oppilas harjaannuttaa kielitaitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida kielitaitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	Kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin kyseisen kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa			Taitotaso A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa,	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

SAAMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Nämä ovat yleiset saamen kielen opetuksen perusteet. Opetuksen järjestäjä laatii näiden perusteiden mukaan paikallisen sovelluksen pohjoissaameen, inarinsaameen tai kolttsaameen.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellinen ja kulttuurinen runsaus, ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustansa kohtaan	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkuperäiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin.	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L4
T4 ohjata oppilasta löytämään saamenkielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaille runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan saamen kieliä sekä suomen kieltä ja joitakin muita suomalais-ugrilaisia kieliä yhdistäviin keskeisiin piirteisiin. Keskustellaan kielten sukulaisuussuhteista erityisesti luokassa tai koulussa puhuttujen tai opiskeltujen kielten osalta. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa saamen kielten puhuma-alueesta ja saamen kielten asemasta. Tutustutaan paikalliseen saamelaiskulttuuriin. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen. Ohjataan oppilaita huomaamaan saamenkielinen kieliympäristö.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstiä, taito tuottaa tekstiä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa sekä saamen kielen puhuma-alueella ja saamelaisten kotiseutualueella. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen ja avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia

kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään saamenkielistä aineistoa. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Saamen kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää saamen kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin, ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Saamen kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 virittää oppilaan kiinnostus lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista runsautta kohtaan ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa kohtaan			
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkuperäiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin	S1	Saamen kielten merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan saamea ja tuntee saamen kielten moninaisuutta
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S2	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja saamen kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintä teknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Opiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuoro- vaikutustilanteissa			Taitotaso A1.3
T7järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

14.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvausta matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvausta ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3

Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushetken suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Ajattelun taidot: Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana

kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

S3 Algebra: Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelämällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen: Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys: Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjes-telmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja	S4	Geometrian käsitteet ja geometristen	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa

kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin		ominaisuuksien havainnointi	sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Matematiikka, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	3 lk-6 lk kannustaa oppilasta positiivisella palautteella	L1, L3,L5
T2	3 lk-6 lk Ymmärtää eri laskutoimitusten välisiä yhteyksiä	L1, L4
T3	3 lk-6 lk kyseenalaistaa tuloksen oikeellisuuden	L1, L3, L4, L5
T4	3 lk-6 lk Ohjata oleellisen tiedon löytämiseen sanallisista tehtävistä. Osaa perustella vastauksen ja havainnollistaa tehtävää piirroksella	L1, L2, L4. L5
T5	3 lk-6 lk Kannustaa oppilasta pitkäjänteisyyteen ja erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen kokeiluun	L1, L4. L5
T6	3 lk-6 lk Osaa arvioida vastauksen oikeellisuuden	L1, L3
T7	3 lk murtoluku, desimaaliluku (kymmenesosat), jakolasku	L1, L4
Käsitteet	4 lk sekaluku, desimaaliluku (sadasosat), jakojäännös	
	5 lk yhtälöt, epäyhtälöt, säde, halkaisija, prosentti, mediaani, keskiarvo, tyyppiä, todennäköisyys, potenssi, supistaminen, laventaminen	
	6 lk funktio	
T8	3 lk desimaaliluku (kymmenesosat), Y K S T KT (eli ykköset, kympt....) suuruusvertailu	L1, L4

T9	4 lk sadat tuhannet, neg. lukujen suuruusvertailu	
	5 lk miljoonat	
	6 lk syvennetään 3 lk lämpömittari	L1, L4
T10	4 lk neg. luvut koordinaatistossa	
	5 lk- 6 lk syvennetään 3 lk 0-10000, kertotaulut, jakolasku päässä, laskujärjestys, pyöristäminen, murtoluku, desimaaliluku	L1,L3,L6
	4 lk 100 000, allekkain jakolasku, 2-numeroinen kertoja, neg. luvut koordinaatistossa ja lämpömittarissa	
T11	5 lk miljoonat, prosentti	
	6 lk syvennetään 3 lk kulmien ja tasokuvioden luokittelu	L4,L5
	4 lk symmetria, piiri, pinta-ala	
T12	5 lk kulman piirtäminen/mittaaminen, ympyrä	
	6 lk kuution tilavuuden laskeminen 3 lk yleisimmät mittayksiköt ja mittaustulosten arviointi	3 lk L1,L3
	4 lk mittayksiköiden käyttö, vertailu ja muuntaminen	4 lk L1,L6
T13	5 lk laajennetaan mittayksiköiden tietämystä	5 lk L1,L6
	6 lk vahvistetaan edellä mainittuja 3 lk pylväs- ja viivadiagrammi ja niiden tulkinta	6 lk L1,L6 L4,L5
	4 lk koordinaatisto, taulukointi	L4,L5
	5 lk keskiarvo	L4,L5
	6 lk tyyppiarvo, mediaani	L4,L5

14.4.5 Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon-

että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana¹⁷⁵ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden	S1-S6	L1, L7

¹⁷⁵ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan		
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja - yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Minä ihmisenä: Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan: Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

S4 Ympäristön tutkiminen: Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen

merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen: Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologioita ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteisiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausräylineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista

			ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä.

ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen		tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemaansa alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumuksien tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapojen eri vaihteita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

Ympäristöoppi, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	3 lk Minä oppijana ja luokkayhteisön jäsenenä.	3 lk
T2	4 lk Minä oppijana ja luokkayhteisön jäsenenä. 3 lk Ohjataan oppilasta asettamaan omia oppimistavoitteita ja arvioimaan niiden toteutumista.	4 lk 3 lk
T3	4 lk Ohjataan oppilasta asettamaan omia oppimistavoitteita ja arvioimaan niiden toteutumista. 3 lk Tutustutaan erilaisiin elinympäristöihin ja niiden kasveihin, puihin ja eliöihin (esim. piha, vesistöt) Ravintoketju. 4 lk Tutustutaan erilaisiin elinympäristöihin ja niiden kasveihin, puihin ja eliöihin (esim. metsät, suo)	4 lk 3 lk 4 lk
T4	Ohjataan oppilasta pohtimaan luonnonvarojen kestävää käyttöä. 3 lk Havainnoidaan ja tutkitaan lähiympäristöä.	3 lk
T5	4 lk Havainnoidaan ja tutkitaan lähiympäristöä. 3 lk Harjoitellaan tutkimustehtävien tekemistä.	4 lk 3 lk
T6	4 lk Harjoitellaan tutkimustehtävien tekemistä. 3 lk Ohjataan tulkitsemaan tutkimusten tuloksia.	4 lk 3 lk
T7	4 lk Ohjataan tulkitsemaan tutkimusten tuloksia. 3 lk Tutustutaan sähköön ja sähkölaitteiden turvalliseen käyttöön.	4 lk 3 lk
T8	4 lk Tutkitaan arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita (esimerkiksi sakset, lämpömittari). 3 lk Opastetaan oppilasta liikkumaan turvallisesti liikenteessä pyörällä ja jalan.	4 lk 3 lk
T9	4 lk Pohditaan lähiympäristön liikenteen vaaranpaikkoja. 3 lk Tehdään retki lähiympäristöön. Opetellaan retkeilyn perusasioita ja kunnioittavaa suhtautumista luontoon.	4 lk 3 lk
T10	4 lk Tehdään retki lähiympäristöön. Opetellaan retkeilyn perusasioita ja kunnioittavaa suhtautumista luontoon. Jokamiehenoikeudet. 3 lk Oppilas harjoittelee toimimista erilaisissa ryhmissä ja yhteistyötaitoja.	4 lk 3 lk 4 lk

T11	4 lk Oppilas harjoittelee toimimista erilaisissa ryhmissä ja yhteistyötaitoja. 3 lk Harjoitellaan sähköisten viestimien turvallista käyttöä.	3 lk
T12	4 lk Harjoitellaan sähköisten viestimien turvallista käyttöä. 3 lk Kotimaamme Suomi.	4 lk 3 lk
	Ympäristöopin aihepiirien keskeisten käsitteiden ymmärtäminen.	4 lk
	4 lk Pohjoismaat.	
T13	Ympäristöopin aihepiirien keskeisten käsitteiden ymmärtäminen. 3 lk Tutustutaan erilaisiin karttoihin: Suomen kartta, suunnistuskartta.	3 lk
		4 lk
T14	4 lk Tutkitaan erilaisia karttoja: Pohjoismaat, Baltian maat. 3 lk Lähiympäristössä ja maailmalla tapahtuvien ajankohtaisten asioiden käsittely.	3 lk
		4 lk
T15	4 lk Lähiympäristössä ja maailmalla tapahtuvien ajankohtaisten asioiden käsittely. 3 lk Suomen sää ja ilmasto, kasvillisuus, eläimistö ja väestö sekä jääkauden merkit Suomessa.	3 lk
		4 lk
T16	4 lk Pohjoismaiden ilmasto, kasvillisuus ja eläimistö. 3 lk Ilmansuunnat.	3 lk
T17	4 lk Mittakaava. 3 lk Fysikaaliset ilmiöt arjessa. Sääilmiöt ja lämpötila.	4 lk 3 lk
T18	4 lk Yksinkertaiset koneet, vipu, kiila eli kaltevasato. Ilma, valo, ääni. 3 lk Veden kiertokulku luonnossa.	4 lk 3 lk
T19	4 lk Aineiden olomuotojen ja ominaisuuksien tarkasteleminen. 3 lk Terveellisten elämäntapojen pohtiminen: liikunta ja ravinto ja puhtaus.	4 lk 3 lk
	4 lk Mielen hyvinvointi ja ensiapu.	4 lk

Ympäristöopin sisällöt vuosiluokalla 5-6

S1 Minä ihmisenä (L1, L3, L7)

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot

- ihmisen lisääntyminen
- murrosikä
- ihmisen seksuaalisuus ja seksuaalisuuden monimuotoisuus ikäkauden mukaisesti
- tunnetaidot, arvot ja asenteet
- ihmislajin kehitysvaiheita
- tunnetaidot, arvot ja asenteet
- terveystottumukset

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen (L1, L3, L6, L7)

- turvallinen työskentely ja työturvallisuus
- päihteet
- perusensiaputaitoja

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan (L1-L7)

- Eurooppa maanosana
- Euroopan eliöitä ja elinympäristöjä
- Euroopan ilmastoalueita ja ihmisen toimintaa eri alueilla
- ravinnontuotanto
- erilaisia kartta-aineistoja ja diagrammeja
- maanosat, mantereet, valtameret

S4 Ympäristön tutkiminen (L1, L2, L6)

- metsä ja suo elinympäristönä
- ilman, lämmön ja veden ominaisuuksia
- kemialliset reaktiot ja ominaisuudet
- fyysinen ympäristö ja sen merkitys ihmisen hyvinvoinnille

- tutustutaan voiman käsitteeseen

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut (L1, L4, L6, L7)

- yhteyttäminen
- energialajien muuntuminen
- lämpöenergia
- palaminen
- veden kiertokulku
- maa osana aurinkokuntaa
- vuorokauden- ja vuodenajat
- pituus- ja leveyspiirit, päiväntasaaja, kääntöpiirit
- maapallon rakenne

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7)

- terveyden edistäminen
- luonnonvarojen kestävä käyttö
- uusiutuvat ja uusiutumattomat energiavarat
- ilmastonmuutos ja sen hillitseminen
- ihminen ympäristöongelmien aiheuttajana

14.4.6 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon

opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiinsa osana itsearviointia.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyliä ja uskonnon kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä

populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Ev.lut.uskonto, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	3 lk: Tutustutaan Raamattuun ja harjoitellaan sen käyttöä, opitaan käyttämään virsikirjaa	L1
	4 lk: Syvennetään Raamatun käyttötaitoja, Jeesuksen elämä, opetukset ja merkitykset	
	5 lk: Käytetään Raamattua opiskelun lähteenä	
T2	6 lk: Käytetään Raamattua opiskelun lähteenä	
	3 lk: Seurakunnan toiminta	L1 ja L2
	4 lk: Jumalanpalvelus, kirkko	
	5 lk: Kirkkovuosi, elämänkaari	
T3	6 lk: Kirkkoarkkitehtuuri, sakramentteja	
	3 lk: Jeesuksen elämä ja opetukset	L2, L3 ja L4
	4 lk: Jeesuksen elämä ja opetukset	

	5 lk: Jeesuksen elämä, opetukset ja symbolit	
T4	6 lk: Jeesuksen elämä, opetukset ja symbolit 3 lk: Uusi testamentti ja Vanha testamentti 4 lk: Uusi testamentti ja Vanha testamentti	L4, L5 ja L6
	5 lk: Tiedonhakua eri lähteistä	
T5	6 lk: Tiedonhakua eri lähteistä 3 lk: Koulun lähialueen uskonnollisia piirteitä	L1 ja L2
	4 lk: Kouluyhteisön ja lähialueen uskonnollisia piirteitä ja tapoja	
	5 lk: Suomen uskonnollisia ja katsomuksellisia piirteitä	
T6	6 lk: Uskonpuhdistus: Luther ja Agricola 3 lk: Kristinuskon tärkeimpiä ohjeita	L2
	4 lk: Kristinuskon tärkeimpiä ohjeita ja keskeisiä elämänkysymyksiä	
	5 lk: Kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita	
T7	6 lk: Maailman uskontoja 3 lk: Asianmukainen käyttäytyminen erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	L2, L5 ja L6
	4 lk: Asianmukainen käyttäytyminen erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	
	5 lk: Erilaisten uskonnollisten näkemysten kunnioittaminen ja arvostaminen	
T8	6 lk: Erilaisten uskonnollisten näkemysten kunnioittaminen ja arvostaminen 3 lk: Oman uskonnon eettisiä opetuksia	L7
	4 lk: Kristinuskon ja juutalaisuuden eettisiä opetuksia	
	5 lk: Eri uskontoja yhdistäviä eettisiä periaatteita	
T9	6 lk: Eri uskontoja yhdistäviä eettisiä periaatteita 3 lk: YK:n Lapsen oikeuksien sopimus	L2
	4 lk: YK:n Lapsen oikeuksien sopimus	

	5 lk: YK:n Lapsen oikeuksien sopimus	
T10	6 lk: YK:n Lapsen oikeuksien sopimus 3 lk: Oma arvomaailma	L1, L3 ja L6
	4 lk: Elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen	
	5 lk: Elämäntaidot ja itsetuntemus	
T11	6 lk: Tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä globaali vastuu 3 lk: Ajattelun ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu, yhteiset keskustelut	L1, L4, L6 ja L7
	4 lk: Ajattelun ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu, yhteiset keskustelut	
	5 lk: Ajattelun ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu, yhteiset keskustelut, omien näkemyksien perusteleminen	
T12	6 lk: Ajattelun ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu, yhteiset keskustelut, omien näkemyksien perusteleminen 3 lk: Myönteisen minäkuvan ja maailmankatsomuksen vahvistaminen, hyvä itsetunto ja luottamus elämään	L1
	4 lk: Myönteisen minäkuvan ja maailmankatsomuksen vahvistaminen, hyvä itsetunto ja luottamus elämään	
	5 lk: Myönteisen minäkuvan ja maailmankatsomuksen vahvistaminen, hyvä itsetunto ja luottamus elämään	
	6 lk: Myönteisen minäkuvan ja maailmankatsomuksen vahvistaminen, hyvä itsetunto ja luottamus elämään	

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden

tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonottomuutta elämänskatsomuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Ort. uskonto, kuntakohtainen osuus

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 3-6

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Ylläolevat saa suoraan valtakunnallisesta opetussuunnitelman perusteista

KOULUKOHTAINEN OSIO

Ortodoksisen uskonnon -ryhmien luonteesta johtuen ryhmissä voi olla eri-ikäisiä oppilaita. Siksi ei ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista sitoa tiettyjä sisältöjä tiukasti tietyille vuosiluokille. Olennaista on, että jokainen oppilas saa opetusta kaikista keskeisistä sisällöistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	3 lk: Oppilas tutustuu Raamattuun ja pyhiin kertomuksiin sekä niiden keskeisiin opetuksiin ortodoksisen opetuksen näkökulmasta. 4 lk: Evankeliumikirjat sekä Raamattu kirkon kirjana ja uskon lähteenä sekä muut pyhät kirjoitukset. 5 lk: Varhaisen kristillisyyden merkitys kristinuskon kehittämisessä maailmanuskonnoksi. Apostolien elämä sekä opetukset 6 lk: Raamatun perusrakenne ja merkitys kristinuskon opin lähteenä. Kirkkoisien opetukset ja kristillisen opin muodostuminen pääpiirteissään.	L2, L4
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	3 lk: Ortodoksisen kirkon keskeiset rukoukset ja tavat, kuten ristinmerkki, kumarrukset ja paasto, jotkut mysteriot. Kirkko uskonnollisena rakennuksena sekä kirkon keskeiset juhlat, kirkkomusiikki ja kirkkotaide. 4 lk: kirkon mysteriot, kirkko jumalanpalveluspaikkana, kirkkoarkkitehtuuri ja siihen liittyvä symboliikka. Oppilas tutustuu kirkon keskeisiin juhliin. 5 lk: Liturgisen elämän peruspiirteet sekä kirkkomusiikki ja ikonitaide, kirkon juhlat. Luostarielämä kilvoittelun muotona 6 lk: Liturgisen elämän peruspiirteet ja mysteriot. Luostari pyhänä paikkana ja sen merkitys. Kirkon juhlat. Paaston merkitys ja paastorukouksen sisältö.	L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	3 lk: Raamatun opetusten vertauskuvallisuus. 4 lk: Jeesuksen opetusten vertauskuvallisuus. Kirkkorakennuksen ja jumalanpalvelusten symboliikkaa, esim. suitsutus, saatot. 5 lk: Ortodoksinen ikonitaide, rukousperinne ja kirkkoveisujen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus. 6 lk: Ortodoksisen uskonnollisen kielen erityispiirteet ja samankaltaisuus ja erilaisuus muihin kristillisiin perinteisiin sekä juutalaisuuteen ja islamiin.	L2, L7
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	3 lk: Harjoitellaan Raamatun käyttöä ja kuvanlukutaitoa ikonien avulla sekä harjoitellaan etsimään tietoa erilaisista lähteistä. 4 lk: Etsitään tietoa mm. paikkakunnalla vaikuttavista uskonnollisista yhteisöistä monipuolisia lähteitä käyttäen.	L2, L3, L7

	5 lk: Kuvan lukeminen kirkkotaiteessa, tiedon etsiminen kirkkoveisujen sisältämästä opetuksesta sekä mediasta. Raamatun käyttö. 6 lk: Uskontoihin liittyvä uutisointi ja ajankohtaiset uskontoon liittyvät aiheet mediassa.	
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	3lk: Suomen kansankirkot: luterilainen ja ortodoksinen kirkko sekä oman koulun uskonnot ja katsomukset. 4 lk: Tutustutaan lähialueen uskontoihin sekä kristinuskoon, juutalaisuuteen ja islamiin Suomessa. 5 lk: Kirkon synnyn vaiheet ja Suomen uskonnolliset juuret ja nykytila. 6 lk: Ortodoksisen kirkon olemus apostolisena ja katolisena yhteisönä. Eri uskonnot ja uskonnottomuus Euroopassa.	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	3 lk: Abrahamin uskontojen synty. 4 lk: juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet. 5 lk: - 6 lk: Juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet ja keskeiset suhteet	L2, L6, L7
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	Luokat 3-6: Asianmukainen käyttäytyminen pyhäköissä ja erilaisissa uskonnollisia elementtejä sisältävissä tilanteissa. Oppilas tietää pyhän käsitteen ja osaa yhdistää sen kirkkorakennukseen ja Raamattuun. Vierailu ainakin Euran luterilaisessa kirkossa ja mahdollisuuksien mukaan myös Raumalla Pyhän Nikolaoksen rukoushuoneessa. 5 lk: Lisäksi pyhyiden merkitys uskonnoissa ja itselle pyhien asioiden tiedostaminen. 6 lk: Lisäksi muiden kristillisten kirkkojen pyhäköt sekä moskeija ja synagoga jumalanpalveluspaikkana.	L3, L7
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	3lk: Vanhan testamentin keskeinen eettinen opetus. 10 käskyä eettisenä ohjeena. Ortodoksisen kirkon opetus ihmisestä Jumalan kuvana. Oppilas käsittelee keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Raamatusta valittujen kertomusten avulla. 4 lk: Uuden Testamentin keskeinen eettinen opetus. Kristuksen eettiset opetukset, erityisesti Rakkauden kaksoiskäsky. Oppilas käsittelee keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. 5 lk: Ortodoksisen kirkon keskeinen eettinen opetus. Lähimmäisenrakkaus (esim. kultainen sääntö) ja ihmisenä kasvaminen (esim. Kylväjä-vertaus). 6 lk: Vuorisaarna. Uskontoja ja katsomuksia yhdistävät eettiset periaatteet esim. Kultainen sääntö.	L1, L5, L6, L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen	Luokat 3-6: Toisen ihmisen arvostaminen, sekä pyhyiden ja elämän kunnioittaminen. YK:n Lapsenoikeuksien sopimus.	

sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta		
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	3 lk: Huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä kestävä tulevaisuus 4 lk: Omien valintojen arviointia Jeesuksen opetusten etiikkaa hyödyntäen 5 lk: Arvo -käsite ja sen yhdistäminen omaan ajatteluun. Oppilas pohtii elämänskysymyksiinsä liittyviä valintoja ja arvoja niiden taustalla sekä vaikutusta kestävään tulevaisuuteen. 6 lk: Elämänskysymyksiin liittyvät valinnat ja arvot niiden taustalla sekä valinnoista seuraava globaali vastuu	
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	Luokat 3-6: Harjoitellaan keskustelemaan ja ilmaisemaan ajatuksia ja tunteita. Opetellaan ottamaan toiset huomioon.	
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	Luokat 3-6: Oppilaalla on valittujen työtapojen kautta mahdollisuus muodostaa ja vahvistaa myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.	

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätapautumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset. Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan Tooraan, Tanachiin, perimätietoon ja juutalaisuuden opilliseen perustaan. Perehdytään juutalaisen tradition vaikutukseen eurooppalaiseen kulttuuriin ja tieteisiin. Opetuksessa tarkastellaan juutalaisuuden pyhiä paikkoja ja niiden merkitystä.

Opetukseen valitaan juutalaisen perinteen ikäkauteen sopivia uskonnollisia opetuksia ja kertomuksia. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta sekä Tooran erityisasemaa. Perehdytään uskonnollisiin symboleihin ja juutalaisen kalenterin juhliin, juutalaisuuden monimuotoisuuteen sekä juutalaisuuteen Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään uskontoja yhdistäviin henkilöihin, tapahtumiin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin sekä vaikutukseen eurooppalaisessa kulttuurissa. Tarkastellaan erityisesti juutalaisuuden historiaa Euroopassa ja perehdytään oppilaiden lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja uskontodialogin merkitykseen. Opetuksessa otetaan huomioon uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa ja uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen etiikan perusteet ja elämän arvo. Perehdytään uskonnollisten käskyjen eli mitzvojen jakoon kiellettyihin ja vaadittaviin tekoihin. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Tutkitaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä, juutalaisen kielen terminologiaa ja sen yhdistävää vaikutusta juutalaisessa maailmassa. Opetuksessa tärkeitä sisältöjä ovat juutalaisuuden vaikutus arkielämän käyttäytymiseen, myötäelämisen taito ja oppilaiden elämästä nousevat eettiset kysymykset.

ADVENTISTINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Tutustutaan adventtikirkon ja muiden kristillisten suuntausten keskeisiin oppeihin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalveluksiin ja seurakuntien toimintaan. Tutustutaan kristillisiin kirkkotiloihin ja niihin liittyvään symboliikkaan. Tarkastellaan Raamattua kirjana sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä. Tutustutaan kristinuskon kasvuun alkuseurakunnasta maailmanlaajuiseksi uskonnoksi. Tutustutaan Raamatun vaikutukseen kristilliseen kulttuuriin, tapoihin ja taiteeseen. Opetuksessa otetaan huomioon hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa pohditaan, mitä merkitsee pyhyys omassa ja muissa uskonnoissa. Tutustutaan koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Pohditaan uskontojen erilaisia tapoja ja niiden arvostamista. Käsitellään Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa, erityisesti kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin merkitystä sekä uskonnottomuutta. Tutustutaan alustavasti kristittyjen yhteistyöhön ja uskontodialogiin sekä uskontojen näkymiseen mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan kristinuskon keskeisiä eettisiä ohjeita: kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Käsitellään eri uskontojen ja katsomusten yhteisiä eettisiä käsityksiä. Pohditaan Raamatun kertomusten avulla elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja. Opetuksessa tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, ihmisoikeusetiikka, ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja

luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja niihin vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot, yhteisöllisyys, kokonaisvaltainen hyvinvointi ja muiden hyväksi toimiminen.

BAHÁ'Í-USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa käsitellään bahá'í-uskon opetusta siitä, että olemassaolon tarkoitus on Jumalan tunteminen ja palvominen, ensisijaisesti ihmiskuntaa palvelemalla. Tutustutaan bahá'í-yhteisön pyrkimyksiin ja toimintaan, joilla edistetään palvelemisen kulttuuria sekä henkistä, moraalista, sosiaalista ja aineellista hyvinvointia erityisesti ruohonjuuritasolla. Tarkastellaan bahá'í-uskon käsitystä ihmiskunnan historiasta alati etenevänä sivistymisprosessina sekä opetusta siitä, että Jumalan ihmiskunnalle tarkoittama kehitys on kasvatusprosessi, jota ovat toteuttaneet ihmiskunnan suuret opettajat kuten Krishna, Buddha, Zarathustra, Abraham, Mooses, Kristus, Muhammed, Báb ja Bahá'u'lláh. Pohditaan pyhyyden käsitettä ja näkemystä pyhyyden ilmenemistä luonnossa, ihmisessä sekä suurten opettajien elämässä ja opetuksissa. Tutustutaan bahá'í-uskon tärkeimpiin lähteisiin sekä Bábin, Bahá'u'lláhin ja 'Abdu'l-Bahán elämäntyöhön. Tarkastellaan Bahá'u'lláhin keskeisiä opetuksia, lakeja ja kieltoja. Tutkitaan bahá'í-kirjoituksia pyrkien hahmottamaan niiden kokonaisajatusta sekä tutustutaan bahá'í-uskon kirjoitusten lukemisen ja kertomisen tapoihin. Tutustutaan rukouksen ja mietiskelyn merkitykseen bahá'íuskossa. Tutustutaan bahá'í-uskon pyhiin paikkoihin, pyhiinvaelluskohteisiin, Israelin Haifassa sijaitsevaan bahá'í-yhteisön maailmankeskukseen sekä bahá'í-temppelisiin eri puolilla maailmaa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista historiaa ja nykytilaa pääpiirteissään. Tutustutaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskushenkilöihin, keskeisiin opetuksiin ja kertomuksiin. Tutustutaan koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Pohditaan, mitä pyhyys merkitsee eri uskonnoissa ja miten erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa toimitaan kunnioittavasti. Tutkitaan eri uskontojen eettisten periaatteiden yhtäläisyyksiä sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa oppilaita ohjataan etsimään tietoa uskonnoista eri lähteistä ja arvioimaan tiedon lähteitä ja luotettavuutta. Opetuksessa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kultaista sääntöä yleisenä uskontoja yhdistävänä eettisenä periaatteena. Tarkastellaan ihmisarvoa ja elämän kunnioittamista bahá'í-uskon eettisten periaatteiden ja YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen näkökulmasta. Käsitellään YK:n Lasten oikeuksien sopimusta ja sen merkitystä. Pohditaan luonnon vaalimista bahá'í-uskon eettisten periaatteiden, globaalien ympäristöongelmien ja kestäväan kehitykseen liittyvien haasteiden näkökulmasta. Tarkastellaan bahá'í-uskon käsitystä uskonnon merkityksestä hyvälle elämälle sekä käsitystä moraalista tietoisuutena korkeammasta, Jumalasta. Käsitellään bahá'í-uskon opetusta ihmisen olemuksen hengellisestä, rationaalisesta ja eläimellisestä puolesta. Pohditaan päättävyyden, yhteisen tahdon ja neuvottelun sekä suunnitelmallisen toiminnan merkitystä jalojen päämäärien toteutumisen kannalta. Tutustutaan bahá'í-ajatteluun koskien neuvottelun ja yhdessä päättämisen periaatteita ja pohditaan yhdessä tehtyihin

päätöksiin sitoutumisen merkitystä. Harjoitellaan kysymysten muotoilemista ja esittämistä sekä vastausten etsimistä neuvottelun periaatteen avulla.

BUDDHALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan olemassaolon ja ihmisenä olemisen luonnetta buddhalaisesta näkökulmasta sekä sitä, miten buddhalaisia opetuksia painotetaan eri suuntauksissa. Tutustutaan buddhalaisuuden syntyhistoriaan, keskeisiin lähteisiin ja pyhiin kirjoihin sekä eri buddhalaisten perinteiden historialliseen taustaan, huomioiden myös länsimaissa kehittyneitä moderneja suuntauksia ja interbuddhalaista toimintaa. Opitaan tuntemaan Suomessa olevia buddhalaisia keskuksia, luostareita, temppeleitä ja muistomerkkejä sekä niihin liittyviä rituaaleja. Opetellaan tunnistamaan buddhalaisia elementtejä taiteessa, kirjallisuudessa, arkkitehtuurissa, musiikissa, vaatetuksessa ja käytöstavoissa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja uskonnollista taustaa ja nykytilaa kiinnittäen huomiota erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisältöihin ja vaikutuksiin sekä buddhalaisuuden asemaan. Tutustutaan koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Pohditaan, miten pyhyys ja hiljentyminen ilmenevät eri uskonnoissa ja miten erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa toimitaan kunnioittavasti. Pohditaan tieteellisen ja uskonnollisen maailmankuvan piirteitä sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Tarkastellaan buddhalaisuuden suhdetta muihin uskontoihin, kansanuskon muotoihin ja uskonnottomuuteen nykymaailmassa. Opetuksessa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa perehdytään buddhalaisiin käsityksiin taitavista ja taitamattomista teoista ja niiden seurauksista. Tutustutaan eri buddhalaisten suuntausten opetuksiin hyvän elämän ihanteista ja niiden saavuttamisen keinoista. Tarkastellaan arkielämän eettisiä valintoja oman toiminnan ja ihmissuhteiden näkökulmista sekä pohditaan tapoja vahvistaa elämäntaitoja, itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Käsitellään eri uskontojen ja katsomusten yhteisiä eettisiä käsityksiä, globaalia vastuuta sekä YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta ja sen merkitystä.

HELLUNTAILIIKKEEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa käsitellään ikäkauteen sopivia Raamatun kertomuksia luomisesta, Israelin kansan vaiheista, profeetoista sekä ensimmäisestä helluntaista ja kristillisen seurakunnan synnystä. Tutustutaan Uuden testamentin syntyyn. Tarkastellaan Raamattua kirjana sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Perehdytään helluntaikirkon keskeisiin opetuksiin ja opillisiin erityispiirteisiin, erityisesti oppiin Pyhästä Hengestä. Tutustutaan karismaattisuuden käsitteeseen sekä pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta. Käsitellään helluntaikirkon suhdetta tieteeseen ja taiteeseen.

Tarkastellaan helluntaikirkon opetuksia ja käytänteitä suhteessa muihin kristillisiin kirkkoihin. Tarkastellaan helluntaikirkkoa Suomessa, helluntaiseurakuntien kirkkorakennuksia sekä hengellistä musiikkia osana jumalanpalvelusta, evankeliumin julistusta ja kristillistä elämää.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsitellään Suomen ja Euroopan uskonnollista nykytilaa ja sen taustaa, erityisesti kristinuskon jakautumista eri kirkkokuntiin ja Martin Lutherin merkitystä reformaattorina. Tarkastellaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä piirteitä ja eroja sekä vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Tutustutaan koulun lähialueilla vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden väliseen yhteistyöhön. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus ja ateismi sekä uskontojen näkyvyys mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan omasta elämästä nousevista kysymyksistä ja rohkaistaan eettiseen pohdintaan. Perehdytään kristillisen etiikan perusteisiin, kuten kymmeneen käskyyn sekä Jeesuksen opetuksiin ja Vuorisaarnaan. Käsitellään helluntaikirkon eettistä opetusta ja tarkastellaan sitä suhteessa muihin katsomusperinteisiin. Käsitellään eri uskontojen ja katsomusten yhteisiä eettisiä käsityksiä. Tutkitaan YK:n Lapsen oikeuksien julistuksen sisältöä ja pohditaan sen merkitystä ja toteutumista. Pohditaan ihmisen ainutlaatuisuutta, itsensä hyväksymistä ja arvostamista, myötäelämisen taitoa sekä ihmisen ja luonnon suhdetta. Tutustutaan helluntaikirkon käsitykseen kristillisestä elämäntavasta sekä pohditaan sen merkitystä yksilöllisestä, yhteisöllisestä ja globaalista näkökulmasta.

KRISHNA-USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa käsitellään hindulaisuuden monimuotoisuutta sekä Krishna-tietoisuuden perusopetuksia, Radha–Krishnaa, Caitanyaa ja Panca-tattvaa. Opetuksen keskeisiin sisältöihin kuuluu guru, oppiketju ja ISKCONin perustaja Prabhupada. Tutustutaan Krishna-tietoisuuden pyhiin paikkoihin. Tarkastellaan pyhiä kirjoja, kuten Bhagavad-gitaa, ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa. Tutustutaan Krishna-tietoisuuden keskeisiin symboleihin ja seremonioihin sekä uskonnollisiin tapahtumiin ja tapoihin, kuten bhakti-joogaan, mantroiin ja pyhän nimen laulamiseen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa pohditaan pyhyyden merkitystä, uskonnollisia tapoja ja juhlia, pyhiä kirjoituksia ja pyhiä paikkoja sekä näiden arvostamista sekä omassa että muissa uskonnoissa. Tutustutaan kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin pyhiin tiloihin ja uskonnon harjoittamiseen. Tarkastellaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista tilannetta ottaen huomioon Krishna-tietoisuuden ja hindulaisuuden historia ja nykytila. Opetuksessa käsitellään uskontodialogia ja otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa perehdytään Krishna-tietoisuuden perusarvoihin puhtaus, itsekuri, armeliaisuus ja totuudenmukaisuus sekä tarkastellaan oppeja dharmasta ja samsarasta. Pohditaan Krishna-tietoisuuden opetuksia sielun, luonnon ja Jumalan välisestä suhteesta sekä elämän ylemmistä arvoista, kuten kärsivällisyydestä, nöyryydestä, kaikkien kunnioittamisesta ja epäitsekkyyydestä. Pohditaan, kuinka toimia maailmassa, jotta toivottu tulos voidaan saavuttaa rasittamatta muita ihmisiä ja luontoa. Käsitellään eri

uskontojen ja katsomusten yhteisiä eettisiä käsityksiä, globaalia vastuuta sekä YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta.

14.4.7 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Pehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Pehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Pehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Pehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Pehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Pehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävä kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestäväan tulevaisuuteen.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulewansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet Opetuksen tavoitteena on	Sisältö alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutus- taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

Elämäkatsomustieto, kuntakohtainen osuus

Eurassa noudatetaan elämäkatsomustiedossa valtakunnallista opetussuunnitelmaa. Sen keskeiset sisältöalueet ovat alakoulun osalta *kasvaminen hyvään elämään, erilaisia elämäntapoja, yhteiselämän perusteita ja luonto ja kestävä tulevaisuus*. Näiden lisäksi Euran kunnassa asetetaan tavoitteeksi tutustua euralaisuuteen: *Euran menneisyys ja perinteet, niiden vaikutus nykypäivän Euraan ja euralaisuuteen sekä*

lapsille ja nuorille suunnatut toimintamahdollisuudet Eurassa. Edellä mainittuja esitellään esimerkiksi kulttuurikasvatussuunnitelma Helminauhassa.

Elämäncatsomustiedon luonteesta johtuen ryhmissä voi olla eri-ikäisiä oppilaita. Tästä johtuen opetuksessa noudatetaan vuorokurssiperiaatetta. Siksi ei ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista sitoa määrättyjä sisältöjä tiukasti tietyille vuosiluokille. Olennaista on, että jokainen oppilas saa opetusta kaikista keskeisistä sisältöalueista lukuvuoden aikana.

Elämäncatsomustiedon arviointi on kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa.

14.4.8 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historianutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7

Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnot saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästykskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden

historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroiduminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen

niihin liittyviä historiallisia käsitteitä			yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämäänsä muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Historia, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	4 lk esihistoria ja historia ympärillämme esihistoria	L 1-7

varhaiset korkeakulttuurit

Tutustutaan perheen, suvun, kylän ja kotikunnan historiaan.

Tutustutaan paikallisen esihistorian erityispiirteisiin.

Euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan.

5 lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Tutustutaan lähiseudun historian kautta Pohjolan asuttamisen tarkasteluun.

Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda

6 lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevaltiut

valistus

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika.

4 lk

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

T2

L 1, 2, 4, 5, 7

Ohjataan oppilas ymmärtämään historian lähteiden moninaisuutta oman paikallishistorian kautta. esim. Viikinkitaitokisat, Luistari, Kuninkaanhauta ja käyttämään lähteitä monipuolisesti nykyteknologiaa hyväksi käyttäen. Ohjataan oppilasta kriittiseen ajatteluun. Euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

5 lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Ohjataan oppilas ymmärtämään historian lähteiden moninaisuutta oman paikallishistorian kautta. esim. Viikinkitaitokisat, Luistari, Kuninkaanhauta ja käyttämään lähteitä monipuolisesti nykyteknologiaa hyväksi käyttäen. Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

6 lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevaltiut

valistus

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Ohjataan oppilas ymmärtämään historian lähteiden moninaisuutta oman paikallishistorian kautta esim. Ruukin alue ja käyttämään lähteitä monipuolisesti nykyteknologiaa hyväksi käyttäen. Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

4 lk

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

Oppilasta ohjataan esimerkkien avulla kriittiseen ajatteluun ja omien tulkintojensa perusteluun. Euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan.

5 lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Oppilasta ohjataan esimerkkien avulla kriittiseen ajatteluun ja omien tulkintojensa perusteluun. Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

6 lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevaltius

valistus

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Oppilasta ohjataan esimerkkien avulla kriittiseen ajatteluun ja omien tulkintojensa perusteluun. Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

T4

4 lk

L 1, 2, 3

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

Ohjataan oppilas ymmärtämään esihistorialliselle ajalle ominaisia piirteitä.

5 lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Ohjataan oppilas ymmärtämään siirtyminen historialliselle ajalle. Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

6 lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevalti

valistus

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Ohjataan oppilas ymmärtämään uuden ajan mukanaan tuomat muutokset ihmisten ajattelussa ja tarkastelemaan kehitystä Suomessa 1600-1700 luvuilla. Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruokin aika.

T5

4 lk

L 2-4, 6, 7

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

Elämyksellinen euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan. esim. Viikinkitaitokisas, viikinkileirikoulu. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

5 lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

6 lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevalti

valistus

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika.

4 lk

L 2, 4, 7

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

Euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

5 lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

6 lk

T6

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevaltiut

valitut

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika.

4 lk

L 1-7

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

Esihistoria ja varhaiset korkeakulttuurit. Euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan.

5 lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda

6 lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevaltiut

valitut

T8	uusi maailma	
	Suomi osana Ruotsia	
	Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika.	
	4 lk	L 1, 2, 4, 7
	esihistoria	
	varhaiset korkeakulttuurit	
	Esihistoria ja varhaiset korkeakulttuurit. Euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.	
	5lk	
	kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa	
	antiikin Kreikka	
	antiikin Rooma	
	keskiaika	
	Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.	
	6lk	
T9	renessanssi	
	uskonpuhdistus	
	löytöretket	
	itsevalti	
	valistus	
	uusi maailma	
	Suomi osana Ruotsia	
	Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika.	
	4 lk	L 1, 2, 4

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

Euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan.

5lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

6lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevalti

valistus

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika.

T10

4 lk

L 1-7

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

Euralainen esihistoriallinen kohde valinnan mukaan. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

5lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

6lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevaltiut

valistus

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla esim. Ruukin aika.

T11

4 lk

L 2-4, 6, 7

esihistoria

varhaiset korkeakulttuurit

Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

5lk

kivi-, pronssi- ja rautakausi Pohjolassa

antiikin Kreikka

antiikin Rooma

keskiaika

Paikallishistorian kautta siirrytään myös keskiajan tarkasteluun. esim. Lallin legenda. Ohjataan oppilaita arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

6lk

renessanssi

uskonpuhdistus

löytöretket

itsevaltius

valistus

uusi maailma

Suomi osana Ruotsia

Lähiseudun historia liitetään Suomen kehitykseen 1600-1700-luvuilla
esim. Ruukin aika.

14.4.9 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittämään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtojen mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1-S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työnteoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittelemisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintätekniologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja	S1-S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista

sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä		soveltaminen käytännössä	enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttönsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Yhteiskuntaoppi, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	5 lk Yksilö, perhe ja yhteiskunta. Oikeudet ja velvollisuudet, päätöksenteko. Yhdenvertaisuus. Raha.	5 lk
	6 lk Yksilö osana yhteiskuntaa. Demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Oma talous.	6 lk
T2	5 lk Yksilö, perhe ja yhteiskunta. Oikeudet ja velvollisuudet, päätöksenteko. Yhdenvertaisuus. Raha.	5 lk
	6 lk Yksilö osana yhteiskuntaa. Demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Oma talous.	6 lk
T3	5 lk Yksilö, perhe ja yhteiskunta. Oikeudet ja velvollisuudet, päätöksenteko. Yhdenvertaisuus. Yhteiset säännöt.	5 lk L2,3,4,7
	6 lk Yksilö osana yhteiskuntaa. Demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Lait ja turvallisuus. Vallan käyttö. Yhteiset säännöt.	6 lk L2,3,4,7
T4	5 lk Sananvapaus ja vastuu. Netiketti. Medialukutaito.	5 lk L2,4,5
	6 lk Sananvapaus ja vastuu. Netiketti. Monilukutaito. Raha ja media.	6 lk L2,4,5
T5	5 lk Työ, ammatit, oma talous. Säästäminen.	5 lk L3,4,6,7
	6 lk Työ, ammatit, rahan käyttö ja vastuullinen kuluttaminen. Lähiympäristön yritykset.	6 lk L3,4,6,7
T6	5 lk Yksilön arvot, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja vähemmistöt. Osallistuva kansalaisuus.	5 lk L1,2,4
	6 lk Yksilön ja yhteiskunnan arvot, ihmisoikeudet, yhdenvertaisuus, monikulttuurisuus. Aktiivinen kansalaisuus.	6 lk L1,2,4

T7	5 lk Demokratia, keskustelutaidot, mielipiteen muodostaminen	5 lk L2,6,7
T8	6 lk Vaikuttamisen perustaidot, mielipiteen perustelu.	6 lk L2,6,7
	5 lk Oman rahan käyttö	5 lk L3,4
T9	6 lk Vastuullinen kuluttaminen	6 lk L3,4
	5 lk Mediataidot, netiketti ja turvallisuus	5 lk L3,4,5,7
	6 lk Mediataidot, netiketti ja turvallisuus	6 lk L3,4,5,7

14.4.10 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusiisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyö- taidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki- liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintä- tapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentely- taidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Musiikki, kuntakohtainen osuus

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja-alainen osaaminen
T1	3 lk yhteissoitto: rytmi, keho ja melodia 4 lk 5 lk yhteismusisointia eri kokoonpanoissa 6 lk	3 lk L2, L6,L7 4 lk 5 lk 6 lk
T2	3 lk • monipuolisia äänenkäytön harjoitteita: äänen avaus, kaanonit • melodiaharjoitteet kaikulauluna • kehorytmiikan laajentaminen • Rytmi: tahtilaji, tempo, sanarytmi • harjoitellaan melodiasoittoa • osallistuu yhteislauluihin ja soittamiseen 4 lk 5 lk • sointujen soittamista mahdollisuuksien mukaan • bändisoittoa mahdollisuuksien mukaan 6 lk	3 lk L2 4 lk 5 lk 6 lk
T3	3 lk erilaiset musiikkiliikuntaharjoitteet erilaisten materiaalien avulla 4 lk 5 lk 6 lk	3 lk L1, L2 4 lk 5 lk 6 lk
T4	3 lk	•

- monipuolisten äänimaisemien kuunteleminen
- konsertit
- musiikkisadut
- ilmaisee omia mielipiteitään kuulemastaan perustellen

4 lk

5 lk

- äänitehosteiden tuottaminen
- musikaaleihin tutustuminen
- elokuvamusiikki
- tunnistavaa kuuntelua

6 lk

- tutustuminen sinfoniaorkesterisoittimiin

T5

3 lk

3 lk L1, L2,
L5, L6

- omaa keksintää pienillä rytmi-tai melodiaharjoitteilla

4 lk

4 lk

5 lk

5 lk

- tehdään omia sanoituksia ja sävellyksiä hyödyntäen musiikkiteknologiaa ja tallennetaan niitä

6 lk

6 lk

T6

3 lk

3 lk L2

- tutustua eri maiden musiikkikulttuuriin

4 lk

4 lk

5 lk

5 lk

6 lk

- taidemusiikkia keskiajasta romantiikkaan

- kevytmusiikki eri vuosikymmeninä

6 lk

- oman musiikillisen näkemyksensä perusteleminen

T7

3 lk

3 lk L4

- nuottiviivasto
- asteikko
- artikulaatio, fraseeraus
- nuottien ja taukojen aika-arvot

4 lk

5 lk

6 lk

4 lk

5 lk

- ylennys- ja alennusmerkit

	perusmusiikkisanastoa opeteltavien laulujen yhteydessä esim. piano, forte, cres. ja dim., kertausmerkit/maalit, fermaatti, da capo, fine	
	6 lk	
	osaa kirjoittaa C-duuriasteikon	
T8	3 lk	3 lk L3
	- musiikin avulla rentoutuminen ja rauhoittuminen	4 lk
	- muiden huomiointi musiikkia kuunnellessa, tuottaessa ja soitettaessa	5 lk
	4 lk	6 lk
	5 lk	
	6 lk	
T9	3 lk	3 lk L1
	- ottaa vastuuta yhteismusisoinnissa, esim. joulujuhlaesiintymiset	4 lk
	4 lk	5 lk
	5 lk	6 lk
	6 lk	

14.4.11 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja-mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin

yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltymiin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Kuvataide, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	3 – 4 lk Oppilas oppii tuottamaan kuvan ja luomaan muotoja havainnon pohjalta.	L1, L3, L4, L5
	5 – 6 lk Oppilas pystyy annetun tehtävän mukaiseen työskentelyyn sekä yksin että ryhmässä.	
T2	3 – 4 lk Oppilas osaa keskustella omista ja toisten tuotoksista käyttäen kuvataiteen peruskäsitteitä.	L2, L4, L5, L6
	5 – 6 lk Oppilas oppii tarkastelemaan omia ja toisten töitä.	

T3	3 – 4 lk Oppilas osaa kuvata ajatuksiaan, mielikuviaan ja havaintojaan omista ja toisten tekemistä tuotoksista sekä sommitella, luonnostella ja käyttää keskeisiä työvälineitä.	L2, L3, L4, L5
T4	5 – 6 lk Oppilas harjaantuu ilmaisemaan itseään kuvallisin keinoin. 3 – 4 lk Maalaus: väriopissa opiskellaan väriympyrä, puhtaat värit ja välivärit, ja erilaisia sivellintekniikoita. Piirustus: opiskellaan erilaisia piirustustekniikoita, viivan luonnetta ja muodon kuvaamista. Grafiikka: opiskellaan erilaisia painomenetelmiä. Muovailu ja rakentelu: työskennellään valmiilla tai itse tehdyllä massalla ja opiskellaan tekstuuri- ja struktuuri-käsitteet. 5 – 6 lk Maalaus: syvennetään värioppia (kontrasti, harmonia). Piirustus: syvennetään piirustustekniikoita (ihmiskuvaus, perspektiivioppi, luonnostelu). Muovailu ja rakentelu: tehdään töitä erilaisilla materiaaleilla kolmiulotteisesti.	L2, L3, L5; L6
T5	3 – 4 lk Oppilas oppii tuottamaan kuvan ja luomaan muotoja havainnon pohjalta. Hän osaa kuvata ajatuksiaan, mielikuviaan ja havaintojaan, sommitella, luonnostella ja käyttää keskeisiä työvälineitä.	L1, L2, L3, L5
T6	5 – 6 lk Oppilas kehittää kuvallisia taitojaan yksin ja ryhmässä. 3 – 4 lk Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan.	L1, L2, L4, L7
T7	5 – 6 lk Oppilas oppii kuvakerronnan perusteita. 3 – 4 lk Oppilas havainnoi erilaisten kuvien tarkoitusta ympäristöstään. Hän osaa ohjatusti kertoa mitä kuvassa on.	L1, L2, L4, L5
T8	5 – 6 lk Oppilas oppii kuvien arvioimista ja tulkintaa. 3 – 4 lk Oppilas oppii tuntemaan omaa ja muiden kulttuurien kuvallista perinnettä.	L1, L4, L5, L6
T9	5 – 6 lk Oppilas tutustuu kuvataiteen ja arkkitehtuurin ilmiöihin. 3 – 6 lk Oppilasta ohjataan soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessa.	L1, L2, L5, L6

T10	5 – 6 lk Oppilasta ohjataan soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessa.	
	3 – 4 lk Oppilasta ohjataan ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin.	L3, L4, L6, L7
T11	5 – 6 lk Oppilasta ohjataan keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	
	3 – 4 lk Huomiodaan kestävä kehitys ja kulttuurien moninaisuus sisällöissä ja toimintatavoissa.	L1, L2, L4, L7
	5 – 6 lk Huomiodaan kestävä kehitys ja kulttuurien moninaisuus sisällöissä ja toimintatavoissa.	

14.4.12 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuuksiin, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävä kehityksen näkökulmista.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1-S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	L1, L3, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai

teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi: Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimislustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan-myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita.

erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti		valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Käsityö, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	3-6 lk:	L1, L2
T2	lapsen arkeen liittyvien tuotteiden valmistaminen (S1-6) 3-6 lk:	L1, L5
T3	ohjata oppilasta suunnittelemaan sekä dokumentoimaan työvaiheita käsityöprosessin kulusta ja valmiista tuotoksesta (S1-6) 3-6 lk:	L2, L4, L5

kokonaisvaltaisen käsityöprosessin suunnittelu ja valmistaminen annetun ohjeistuksen mukaan (S1-4)

Materiaalien taloudellinen käyttö (materiaalien hukkapalojen minimointi)

Työvaran huomioiminen tuotteen valmistamisessa

Yksinkertainen kuvanto (1:1) tuotteesta

3-6lk:

L4, L6

erilaisten työstötekniikoiden ja käsitteistön käyttö vuorovaikutteisessa opetustilanteessa (S3, S5)

Tekniikat:

3-4lk:

Ompelu (ompeelukoneen käytön perusteet, mittaaminen, sauma ja saumanvara, huolittelu, taite, silitysrauta ja sen käyttö, napin ompelu, langansuunta)

Kirjonta: konekirjonta

Lankatekniikat (virkkaus: kiinteä silmukka;

neulonnan alkeet: oikea silmukka, neuleen päättely,)

Lankojen päättely

Kankaanpainanta

Kudonta, kankaan rakenne: loimi/kude

Mitoitus (suorakulman ja viivaimen käyttö) ja merkitseminen

Työstötekniikat (suorat ja vinot sahaukset sekä kuvioiden sahaus, vuoleminen, höyläys)

Käsityövälineiden turvallisen käytön alkeet ja perusteet (poraaminen, purasimen käyttö hiominen)

Liitostekniikat (naula- ja ruuviliitos)

Pintakäsittelyn perusteet (maalauk)

5-6lk:

Ompelu (päärme)

Erilaiset kiinnittimet (esim. vetoketju)

Mitoitus ja sovitus

Leikkuuviivojen merkitseminen ja kaavan käyttö

Nurja silmukka, yhteenneulomiskavennus, silmukoiden laskeminen
mallineuletilkusta, sileä neule

Virkkaus (pylväs?)

Kirjonta: pistokirjonta

Luonnonkuidut: jaottelu, puuvilla, pellava, villa

Mitoitus ja merkitseminen (metalli: piirto- ja pistepuikko)

Työstötekniikat (puu: talttaaminen,

metalli: reiän tekeminen ja pakotus)

Käsityövälineiden monipuolinen ja turvallinen käyttö

Liitostekniikkojen perusteet ja niihin tutustuminen

Elektroniikkatyöskentelyn perusteet (avoin- ja suljettu virtapiiri,
juottaminen, komponentit ym.)

Pintakäsittely taitojen syventäminen (petsaus, lakkaus)

T5 3-6lk: L3, L6

vastuuntuntoinen ja asianmukainen tuntityöskentely käsityötiloissa
(S1-5)

Työturvallisuus ja turvallinen käyttäytyminen käsityötiloissa, sekä
tarvittaviin käyttöohjeisiin tutustuminen.

Käsityövälineiden asianmukainen käyttö ja niiden yleiskunnosta
huolehtiminen (eritoten pintakäsittelytarvikkeet)

T6 3-6lk: L5

ohjata oppilasta käyttämään TVT-laitteita käsityöprosessin
suunnittelussa, valmistamisessa ja dokumentoinnissa (S1-2, S6)

T7 3-6lk: L1, L4, L7

opastaa oppilasta omatoimiseen itsearviointiin tuotteen
valmistusprosessin aikana (S6)

T8 3 -6lk: L1, L3, L7

opastaa oppilasta tutustumaan tuotteiden elinkaariin ja sen erilaisiin uusiokäyttötarkoituksiin käsityöprosessissa (S1-3, S5)

14.4.13 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantarjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Liikunta, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	* erilaiset yksilö- ja ryhmäleikit/-pelit eri oppimisympäristöissä (sisä- ja ulkotilat, vesi) · kiinniottoleikit · voimistelu	L1, L3

	· musiikkiliikunta	
T2	· pallopelit ja –leikit * erilaiset oman kehon vartaloharjoitteet, jotka vahvistavat oppilaan tuntemusta omasta kehostaan, aisteistaan ja sen suhteesta eri oppimisympäristöihin ja –olosuhteisiin.	L1, L3-4
T3	· suunnistus · Voimistelu telineillä, kamppailut, luistelu, hiihto, pallopelit sekä musiikki- ja tanssiliikunta	L3
T4	* eri liikuntavälineisiin tutustuminen ja niiden monipuolinen käyttö erilaisissa oppimisympäristöissä (esim. temppu- ja hyppelyradat sisä- ja ulkotiloissa)	L3
T5	· talviliikunta * oppilaan liikunnallisen toimintakyvyn ylläpitäminen ja sen kehittymisen seuranta (mm. nopeus, liikkuvuus, kestävyys, voima).	L3
T6	* uimahallikäynnit	L3
	* tutustua uimisen perusteisiin ja perustaitoihin sekä harjoitella vedessä liikkumista · perusuintityylit · sukellus · pelastautuminen ja pelastaminen vedestä	
T7	· pohjoismainen uintitaitotesti * liikuntatuntien toimintaohjeiden vastaanottaminen ja niiden noudattaminen eri opetustilanteissa (ml. pelien säännöt, liikuntavarustus, käyttäytyminen liikuntatunneilla ja niiden jälkeen). Oppilas oppii ennakoimaan riskitilanteita ja pyrkii toimimaan turvallisesti.	L3, L6-7
T8	* oman toiminnan oikeanlainen sääntely eri opetustilanteissa (esim. ystävällinen käytös kaikkia kohtaan, rehellisyys, toisten huomioonottaminen, oman vuoron odottaminen, toisen auttaminen	L2-3, L6-7
T9	* sosiaalinen toiminta (reilu peli- toiminta, toisten huomioon ottaminen ja kannustaminen, omista ja yhteisistä välineistä huolehtiminen, työrauhan antaminen muille)	L2, L6-7
T10	* oppilaan omatoimisuuden lisääntyminen, vastuullinen toiminta, osallistuminen yhteiseen suunnitteluun ja sen toteuttamiseen	L1-3
T11	* oppilaan harrastuneisuuden ja positiivisen minäkuvan kehittyminen sekä liikunnallisen elämäntavan omaksuminen	L1-2

14.4.14 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia,

kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Opetus vuosiluokilla 7-9

LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelevät ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisiksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7-9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja

oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävä elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävä kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävä kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen

arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestäväää elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat

harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestäväan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja välttämään tiedon häviämistä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuojat ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös

työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä koulu-yhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tuleminen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

15.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle sekä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen
  - o toimintatavat siirtymävaiheessa
  - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 7-9 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 7-9 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 7-9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7, 8 ja 9
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 7-9

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukkoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukkoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna

oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuurialue. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja

opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteiseksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisa alueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	L1, L2, L4
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L1, L2, L4
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	L2, L4, L5, L6
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä	S2	L1, L2, L4, L5

kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista		
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L7
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L6
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L2, L4
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	L1, L2, L4
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	L2, L4, L6, L7

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaihtelevasti. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuotettaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omissa teksteissä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuotettaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin

tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan	Ryhmäviestintätaidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään.	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua. Oppilas osaa ilmaista	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä

taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan		perustella näkemyksiään.		mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä asiallisesti ja esittää sille yksinkertaisia perusteluja.	mielipiteensä selkeästi ja perustella sen melko monipuolisesti.	tilanteen mukaan. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä tilanteeseen sopivalla tavalla ja perustella sen vakuuttavasti.
T3 ohjata oppilasta monipuolistama an kokonaisilmaisu n taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa , myös draaman keinoin	S1	Oppilas monipuolistaa kokonaisilmaisu n taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puhe-esityksen konkreettisesti, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi .	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puhe-esityksen Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen ja kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan.	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen vahvuutensa tai kehittämiskohtensa.	Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.	Oppilas osaa eritellä viestintätaitojaan sekä kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.	Oppilas osaa arvioida viestintätaitojaan ja vahvuuksiaan ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
Tekstien tulkitseminen							
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä	S2	Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiiv-	Tekstin ymmärtäminen ja omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa.	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita.	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita.	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia

ä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita		sia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.	den tunnistaminen	Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohtensa.	Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.	Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii	Asia- ja mediatekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä,	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia

kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa		tekemään havaintoja asia- ja mediateksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.		apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.	kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten käsitteiden avulla.	merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoituksperiin.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä	S2	Oppilas oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.	Tiedonhankintat aidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa etsiä yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas osaa nimetä muutaman lähteiden	Oppilas osaa käyttää tavanomaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä. Oppilas osaa kuvata käyttämiensä	Oppilas osaa kuvata tiedonhaun keskeiset vaiheet, etsiä erilaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä.	Oppilas osaa toimia tiedonhaun vaiheiden mukaisesti. Oppilas osaa käyttää monipuolisia lähteitä ja hakea

tarkoituksenmu- kaisella tavalla				luotettavuuteen liittyvän piirteen.	lähteiden luotettavuutta.	Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä.	niistä tietoa tarkoituksenmuk- aisella tavalla. Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevalintansa.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppej ä kohtaan, monipuolistama an luku-, kuuntelu- ja katselukokemu	S2	Oppilas tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuk- siaan ja jakaa niitä sekä syventää	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisen tekstin piirteitä ja tehdä havaintoja fiktio keinoista.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa käyttää erittelyssä muutamia keskeisiä käsitteitä sekä tunnistaa fiktion kielen ja ilmaisutapojen	Oppilas osaa analysoida fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan tarkoituksenmuk- aisia käsitteitä käyttäen. Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä ja pohtia fiktion

ksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista		ymmärrystään fiktion keinoista.				erityispiirteitä ja kerronnan keinoja.	monitulkintaisuutta.
Tekstien tuottaminen							
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita tekstin tuottajana	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita tekstin tuottajana.	Monimuotoisten tekstien tuottaminen ja tekstin tuottamisen taitojen kehittäminen	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T11 tarjota oppilaalle	S3	Oppilas oppii tuottamaan	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia	Oppilas osaa tuottaa pohtivia	Oppilas osaa tuottaa

tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja		kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.		avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle	S3	Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.	Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa antaa palautetta	Oppilas osaa muokata tekstin rakenteita ja kieliasua palautteen pohjalta.	Oppilas osaa muokata monipuolisesti ja itsenäisesti tekstin ilmaisua ja rakenteita.

tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana		taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.		Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta muiden teksteistä ja ottaa vastaan palautetta.	ja hyödyntää saamaansa palautetta satunnaisesti tekstien tuottamisessa.	Oppilas osaa antaa rakentavaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.	Oppilas osaa antaa tekstien muokkaamista edistävää palautetta muiden teksteistä ja soveltaa saamaansa palautetta kehittäessään tekstin tuottamisen taitojaan.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista, vahvistamaan tieto- ja viestintätekniologiaa käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään	S3	Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja	Ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen konventioiden hallinta	Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä pääosin	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin	Oppilas osaa tuottaa tekstin, joka on helposti ymmärrettävä ja sujuva. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti, käyttää monipuolisia lause- ja

ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä sekä vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista		vahvistaa yleiskielen hallintaansa.		virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen.	sekä noudattaa useita kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.	sananvalintoihin sekä noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen.	virkerakenteita, kiinnittää huomiota tekstin tyyliin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä	Tiedon esittäminen, hallinta sekä eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.		harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.		mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.		lähteet asianmukaisella tavalla.	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista

rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia		merkityksiä ja seurauksia.		sekä arki- ja yleiskielen eroja.			omassa viestinnässään.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, nykykirjallisuuteen ja kirjallisuuden eri lajeihin, auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä	S4	Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin.	Kirjallisuuden tuntemus ja lukuharrastus	Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden päälajit. Oppilas on lukenut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä, esimerkiksi novelleja.	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden päälajien tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä päälajeihin kuuluvista teoksista. Oppilas on lukenut osan lukuvuosittain sovitusta teoksista.	Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta. Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden vaihteita ja yhdistää muutaman teoksen ja kirjailijan niihin. Oppilas on lukenut	Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria. Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaihteita sekä niiden keskeisiä tyylipiirteitä ja nimetä eri vaihteiden keskeisiä teoksia ja kirjailijoita.

omassa elämässään sekä tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen						lukuvuosittain sovitut teokset.	Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin, auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä ja tulemaan tietoiseksi omasta	S4	Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Suomessa puhuttavia kieliä ja jonkin suomen sukukielen. Oppilas osaa nimetä jonkin suomen kielelle tyypillisen piirteen ja kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.	Oppilas osaa kuvailla suomen kielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa nimetä keskeisiä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin ja pohtia äidinkielen käsitettä ja

kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi							merkityksiä identiteettien rakentumisen kannalta.

Suomen kieli ja kirjallisuus, kuntakohtainen osuus

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk haastattelu 8 lk mielipiteen ilmaisu 9 lk suullinen raportti yhteistyössä oppilaanohjauksen kanssa	7 lk L2, L3 8 lk L2, L7 9 lk L2, L3, L6
T2	7 lk keskustelu 8 lk väittely 9 lk oman puhekielen havainnointi erilaisissa viestintätilanteissa	7 lk L1, L2, L3, L4 8 lk L1, L2, L7 9. lk L1, L2, L3, L7
T3	7 lk esitelmä 8 lk puhe 9 lk kirjallisuusesitelmä	7 lk L1, L2, L3, L7 8 lk L1, L2, L3, L7 9 lk L1, L2, L3, L7
T4	7 lk oman kielenkäytön havainnointi 8 lk tilanteen vaikutus omaan kielenkäyttöön 9 lk oma kielenkäyttö virallisissa tilanteissa	7 lk L1, L2 8 lk L1, L2, L7 9 lk L1, L2, L6, L7
T5	7 lk erilaiset lukutavat 8 lk 9 lk kaunokirjallisuusanalyysi	7 lk L1, L4 8 lk 9 lk L1, L2, L4
T6	7 lk omavalintaiset romaanit sosiaalisen media tekstejä 8 lk omavalintaiset romaanit lehtiteksteihin tutustumista 9 lk omavalintaiset romaanit	7 lk L1, L2, L4 1, L4, L5 8 lk L1, L2, L4 L1, L4, L5 9 lk L1, L2, L4
T7	7 lk lähdekritiikki faktan ja fiktion ero uutinen 8 lk sananvapaus ja sensuuri mainonnan keinot 9 lk julkisuusperiaatteet sosiaalisessa mediassa	7 lk L1, L4 L1, L4 L1, L2, L4 8 lk L1, L2 L1, L2, L4 9 lk L1, L2
T8	7 lk tiedonhaku, yhteistyössä kirjaston kanssa 8 lk 9 lk tiedonhaku	7 lk L2, L4, L5, L6 8 lk

		9 lk L2, L4, L5, L6
T9	7 lk kirjavinkkaus (oppilaan tekemä) kirjallisuuden peruskäsitteet ja analysoinnin alkeita kokonaisten teosten lukemista 8 lk jotain käsiteltyä genrettä edustavan romaanin lukeminen eri genrejen vertailua 9 lk kirjallisuushistoria kirjallisuuskäsitteiden syventämistä	7 lk L2 L1, L4, L5 L2, L4 8 lk L1, L2, L4 L1, L2, L4 9lk L1, L2, L4, L5 L1, L2, L4, L5
T10	7 lk koulunkäynnissä tarvittavat tekstilajit 8 lk mielipidekirjoitus 9 lk aineistopohjainen kirjoittaminen	7 lk L2, L7 8 lk L2, L7 8 lk L2, L4, L5, L7
T11	7 lk kertova kirjoittaminen 8 lk vaikuttavia tekstilajeja 9 lk analyyttinen kirjoittaminen	7 lk L2 8 lk L2, L4 9 lk L2, L4, L5
T12	7 lk tekstinteen vaiheet 8 lk tekstin viimeistely 9 lk kirjoittamisprosessi	7 lk L2, L4, L5 8 lk L2, L5 9 lk L2, L4, L5, L6
T13	7 lk oikeinkirjoituksen perusasiat 8 lk yleiskielen sopimuksia 9 lk oikeinkirjoituksen syventämistä	7 lk L2, L5, L6 8 lk L2, L4, L5, L6 9 lk L2, L4, L5, L6
T14	7 lk tiedonhaku esitelmää varten yhteistyössä kirjaston kanssa 8 lk mielipiteen perustelu 9 lk aineiston käyttö omassa tekstissä	7 lk L4, L5 8 lk L2, L4, L7 9 lk L2, L4, L7
T15	7 lk sanaluokat nominien taivutus verbien persoona- ja aikamuodot 8 lk verbien tapaluokat lauseen rakenne 9 lk kielen rakenteiden kertaus verbien nominaalimuodot	7 lk L1 L1 L1 8 lk L1, L2, L4 L1 9 lk L1, L2, L4 L1
T16	7 lk kirjallisuuden päälaajit 8 lk kirjallisuuden genret	7 lk L1, L2, L4 8 lk L1, L2, L4

	9 lk Suomen kirjallisuushistoria	9 lk L1, L2, L4
T17	7 lk äidinkielen merkitys ajattelun välineenä 8 lk 9 lk Suomen kielen kehitys, erityispiirteet ja Suomen kielellinen tilannemaailman kielet	7 lk L2, L4 8 lk 9 lk L2, L4, L7 L2, L4, L6, L7

RUOTSIN KIELI JA KIRJALLISUUS (SVENSKA OCH LITTERATUR)

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokursen inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 7-9** är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsupplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	K2, K3, K6, K7
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val	I1	K1, K2, K3, K7
M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K3, K7
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	K1, K2, K6, K7
Att tolka texter		
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas	I2	K1, K2, K4
M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	I2	K1, K2, K4
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt	I2	K2, K4, K5, K6
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion	I2	K1, K2, K4, K5
Att producera texter		
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	K2, K4, K5, K7

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	K2, K4, K5
M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent	I3	K2, K4, K5, K6
M13 handleda eleven att utveckla sin skriftfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket	I3	K2, K4, K5, K6
M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler	I3	K2, K4, K5, K7
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem	I4	K1, K2, K4
M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld	I4	K1, K2, K4
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former	I4	K2, K4, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 7–9

I1 Att kommunicera: Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De

bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

12 Att tolka texter: Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

13 Att producera texter: Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker

hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Inne håll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Att kommunicera							
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikations miljöer	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikations situationer.	Förmåga att agera i kommunikations situationer	Eleven kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikations situationer.	Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikations situationer.	Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper och kommunikations situationer.	Eleven kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i krävande kommunikations situationer.
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att	I1	Eleven breddar sin förmåga att kommunicera i grupp och	Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan lyssna på andra och deltar i samtalet.	Eleven kan ta hänsyn till andras synpunkter i den	Eleven kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg.	Eleven kan tolka andras inlägg och syftet med dem, samt anpassa sin

kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val		utvecklar sin förmåga att motivera sina synpunkter.		Eleven kan uttrycka sin åsikt samt ge någon slags motivering till den.	egna kommunikationerna. Eleven kan uttrycka sin åsikt sakligt och presentera enkla motiveringar till den.	Eleven kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt.	egen kommunikation enligt situationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt på ett för situationen ändamålsenligt sätt och motivera den övertygande.
M3 handleda eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikations situationer och framträdanden, även genom drama	I1	Eleven breddar sina färdigheter att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och vid uppträdanden inför publik.	Förmåga att framträda	Eleven kan framföra ett kort anförande om ett för hen bekant och konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.	Eleven kan framföra ett enkelt, förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig tydligt.	Eleven kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare. Eleven kan uttrycka sig på ett för situationen ändamålsenligt sätt.	Eleven kan framföra ett förberett anförande, också om ett krävande ämne. Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kommunikation

							enligt åhörare och syfte.
M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	Eleven lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.	Förmåga att utveckla kommunikativa färdigheter	Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde i sin kommunikation.	Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor och utvecklingsområden.	Eleven kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden.	Eleven kan utvärdera sina kommunikativa färdigheter och styrkor och reflektera över hur de kan utvecklas.
Att tolka texter							
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som	I2	Eleven utvecklar strategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att kunna läsa och	Förmåga att förstå texter och identifiera egna styrkor och utvecklingsområden	Eleven kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text.	Eleven kan använda sig av några lässtrategier.	Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen.	Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier.

behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas		lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov .		Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov som berör läsning hos sig själv.	Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov .	Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter.	Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.
M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter	12	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter.	Multilitteracitet och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.	Eleven kan välja, använda och läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta textgenrer.	Eleven kan välja, använda och tolka texter som representerar olika textgenrer.	Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också för hen själv nya typer av texter.
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet	12	Eleven lär sig analytisk och kritisk läsfärdighet, lär sig att göra	Förmåga att analysera och tolka fakta- och medietexter	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med	Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva	Eleven kan redogöra för textens syfte,	Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och

och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet		iakttagelser om fakta- och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.		hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel textgenre.	ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga textgenrer.	målgrupp och betydelse. Eleven kan redogöra för typiska drag för textgenrer och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.	bedöma textens påverkan. Eleven kan analysera typiska drag för textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.
M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att bedöma flera olika källor för att få information och att använda denna information på	12	Eleven lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.	Färdigheter i informationssökning och källkritik	Eleven kan söka enskild information i givna källor. Eleven kan nämna några drag som	Eleven kan använda självklara källor för att söka information. Eleven kan beskriva källans tillförlitlighet.	Eleven kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka olika källor och hitta information i dem.	Eleven kan agera i informationssökningens olika processer. Eleven kan använda mångsidiga källor och söka

ett ändamålsenligt sätt				utmärker en tillförlitlig källa.		Eleven kan bedöma tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika källor.	information i dem på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsenlighet samt motivera sina val av källor.
M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och	12	Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar sina erfarenheter av visuell, audiovisuell och skriven text och	Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter	Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka särdrag inom fiktionen.	Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om särdrag inom fiktionen.	Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former. Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera	Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan tolka fiktiva texter och reflektera över

delar med sig av dem samt fördjupa elevens förståelse av särdrag inom fiktionen		delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av särdrag inom fiktionen.				särdrag och berättartekniska grepp som är typiska för fiktivt språk och uttryck.	deras mångtydighet.
Att producera texter							
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	Eleven lär sig att uttrycka sina tankar genom att skriva och producera texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.	Förmåga att producera texter, också multimodala, och utveckla färdigheterna som textproducent	Eleven kan producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.	Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.	Eleven kan producera texter enligt givet syfte. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.	Eleven kan på ett kreativt sätt producera texter enligt situation och ändamål. Eleven kan utvärdera sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa eleven att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation	I3	Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttryckssätt som är lämpligt för textgenren och situationen.	Förmåga att behärska textgenrer	Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.	Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttryckssätt som är typiska för dem.	Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttryckssätt som kännetecknar dem.	Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttryckssätt som kännetecknar dem.
M12 handleda eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och	I3	Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser och producerar text	Förmåga att behärska textproduktionsprocesser	Eleven kan samla idéer och producera text enligt modell	Eleven kan planera och producera text	Eleven kan bearbeta textens struktur och språkdräkt	Eleven kan självständigt och mångsidigt bearbeta textens

erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent		tillsammans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt utvärderar sig själv som textproducent		eller med hjälp av stödfrågor. Eleven kan ge knapphändig eller ensidig respons och ta emot respons.	både individuellt och i grupp. Eleven kan ge respons och slumpmässigt utnyttja den respons hen får i sin egen textproduktion.	utgående från respons. Eleven kan ge konstruktiv respons åt andra och i olika skeden av textproduktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får.	uttryck och struktur. Eleven kan ge respons som främjar textbearbetning och tillämpa den respons hen får i utvecklingen av den egna textproduktionsfärdigheten.
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens för att producera text samt fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikations	I3	Eleven utvecklar och stärker sin skrivfärdighet både för hand och med hjälp av digitala verktyg och fördjupar sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform. Eleven stärker sin	Förmåga att producera begriplig text och behärska skriftspråkets konventioner	Eleven kan producera enkel text vars budskap man förstår. Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt i huvudsak	Eleven kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text i stycken och fästa uppmärksamhet vid menings- och	Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa	Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text. Eleven kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda

form, och stärka elevens kompetens i standardspråket genom att öka hans kunskap om skriftspråkets konventioner		kompetens i standardspråket.		skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	satsbyggnad samt följa flera av standardspråkets skriftspråksnormer.	uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa standardspråkets skriftspråksnormer i sin textproduktion och -bearbetning. Eleven kan flytande skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	mångsidiga menings- och satsbyggnader och fästa uppmärksamhet vid textens uttryckssätt samt följa standardspråkets skriftspråksnormer.
M14 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika	I3	Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningste	Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation	Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och	Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.	Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat.	Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.

källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda eleven att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetsskydd och följa upphovsrättsliga normer		knik. Eleven tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.		på ett enkelt sätt använda källor i sina texter. Eleven följer upphovsrättsliga normer och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet.		Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.	

Att förstå språk, litteratur och kultur

M15 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen	I4	Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och	Förmåga att utveckla språklig medvetenhet	Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan	Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text. Eleven kan beskriva språkliga	Eleven kan redogöra för olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och	Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om

språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem		förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.		skriftspråk och talspråk eller vardagligt språk och standardspråk.	variationer i olika situationer.	följderna av språkliga och textuella val.	följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.
M16 sporra eleven att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa eleven att reflektera över litteraturens och kulturens	I4	Eleven vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer.	Litteraturkunskap och läsinträske	Eleven kan nämna litterära huvudgenrer. Eleven har läst några skönlitterära verk, till exempel noveller.	Eleven kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer. Eleven kan ge exempel på verk som hör till huvudgenrerna. Eleven har läst en del av de verk som man	Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Eleven kan nämna litteraturens olika skeden och kan koppla några verk och författare till dessa.	Eleven kan analysera mångfalden inom skönlitteraturen som en del av kulturen. Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden samt centrala stildrag och nämna centrala författare och

betydelse i sitt eget liv samt ge eleven möjlighet att både själv ta del av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser					läsårsvis kommit överens om.	Eleven har läst de verk som man läsårsvis kommit överens om.	verk som hör till dessa skeden. Eleven har mångsidig kunskap om litteratur.
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålets	I4	Eleven lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven lär känna det svenska språket, dess historia och utveckling samt de nordiska grannspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin	Förmåga att reflektera över betydelsen av språk och språkets ställning	Eleven kan nämna språk som talas i Finland samt något grannspråk till svenskan. Eleven kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och	Eleven kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk. Eleven kan nämna centrala drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska grannspråken och kulturen. Eleven kan	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Eleven kan	Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstår

betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former		språkliga och kulturella identitet.		modersmålets betydelse för hen.	beskriva modersmålets betydelse för individen.	reflektera över modersmålets betydelse för identiteter.	betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä kulttuurisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohiti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 7–9 saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden saamen kielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde saamenkieliseen kirjallisuuteen, kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus saamen kieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät saamen kielen aseman ja oman mahdollisuutensa kielen ylläpitäjänä ja edistäjänä.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja perustelemaan mielipiteitään tarjoamalla monimuotoisia tilaisuuksia vuorovaikutuksen harjoitteluun	S1	L1, L6, L7

T2 rohkaista oppilasta kehittämään sosiaalisia taitojaan ohjaamalla monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä taitoon antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	L1, L7, L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuurienväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa erityisesti saamen kielellä	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	L1, L4, L6
T5 ohjata oppilasta monipuolistamaan tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä ja käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen	S2	L1, L3, L4
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	L1, L3, L6
T7 ohjata oppilasta analysoimaan ja tulkitsemaan kirjallisuutta sekä käyttämään siinä tarvittavia käsitteitä sekä tekemään havaintoja saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen teksteistä ja tulkitsemaan niitä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	L1, L4, L5, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan tarjoamalla tilaisuuksia erityisesti kantaa ottavien, ohjaavien ja pohtivien monimuotoisten tekstien tuottamiseen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L1, L3, L4
T10 tukea oppilasta sujuvoittamaan kirjoittamista ja auttaa häntä valitsemaan kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa	S3	L1, L4, L6
T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen	S3	L3, L5, L6, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja ohjata häntä kiinnostumaan saamen kielen ilmiöistä ja tunnistamaan kielen eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L2, L6, L7
T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuus voimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä saamen kielen merkitystä ja juuria	S4	L2, L3
T14 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan,	S4	L2, L3

saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässä		
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T15 kannustaa oppilasta monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa sekä hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	L1, L2
T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhaluisessa, osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa	S5	L1, L4, L5

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja arkielämässä ja toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kuten ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, yleisön huomioon ottamista, palautteen antamista ja vastaanottamista. Arvioidaan ja kehitetään omia vuorovaikutustaitoja sekä havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Syvennetään draaman toimintamuodoin oppilaiden kykyä käyttää itsensä ilmaisemisessa puheen ja kokonaisilmaisun keinoja. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua teatteriin taidemuotona ja harjoittaa omia esiintymistaitoja.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään lukutaitoa ja tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan, tutustumalla eri tekstilajeihin sekä hyödyntämällä tekstin ymmärtämisen strategioita. Tutustutaan monimuotoisiin, erityisesti pohtiviin, kantaa ottaviin ja ohjaaviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Harjoitellaan kriittistä lukutaitoa ja kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta erilaisin kriteerein. Syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Opitaan tunnistamaan ja tulkitsemaan saamen kielen kuvallisuutta, metaforia ja symboliikkaa. Tutustutaan muiden alkuperäiskansojen teksteihin ja tulkitaan niitä.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Opiskellaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien, pohtivien ja kantaa ottavien tekstien tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä sekä tekstin tuottamisen vaiheita. Tutkitaan monimuotoisten tekstien elementtejä kuten otsikointia, kappalejaon perusteita, erilajisten tekstien tyypillisiä kokonaisrakenteita ja tekstin sidosteisuutta sekä sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä, konventioista ja erilaisista tavoista ilmaista aikaa. Opitaan hyödyntämään opittua tietoa omien tekstien tuottamisessa ja

muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja opitaan kielen käsitteitä. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyille tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan saamen kielelle tyypillisiin piirteisiin. Tutustutaan saamen kielten kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin ja saamen kielten vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja saamelaiskulttuurin ilmenemismuotoihin sekä tarjotaan mahdollisuuksia myös itse osallistua kulttuurin tuottamiseen. Pohditaan kielen, kulttuurin ja identiteettien välistä suhdetta ja eri kulttuurien heijastumista monimuotoisiin teksteihin. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin sekä yleisen, suomalaisen ja saamelaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan saamelaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja saamelaista nykykirjallisuutta. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan sekä saamenkielisen median hyödyntämiseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään ja sovelletaan eri oppiaineiden sanaston ja käsitteistön osaamista muun muassa tutkimalla, tuottamalla ja tulkitsemalla sekä erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntämällä.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja perustelemaan mielipiteitään tarjoamalla monimuotoisia tilaisuuksia vuorovaikutuksen harjoitteluun	S1	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Itsensä ilmaiseminen, mielipiteen ilmaisu ja perustelu	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovaikutustilanteissa.
T2 rohkaista oppilasta kehittämään sosiaalisia taitojaan	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää	Vuorovaikutus, palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua sekä antaa ja	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä

ohjaamalla monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä taitoon antaa ja vastaanottaa palautetta		taitoaan antaa ja vastaanottaa palautetta.		Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.	omassa viestinnässään. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.	vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.	säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen sopivalla tavalla.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan viestintätaitojaan erilaisissa puheviestintäympäristöissä ohjaamalla kulttuurienväliseen dialogiin ja toimimaan monenlaisten ihmisten kanssa	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Viestintätaidot, esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puhe-esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puhe-esityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen sekä kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.

erityisesti saamen kielellä							
Tekstien tulkitseminen							
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten käsitteiden avulla.	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitusperiin.
T5 ohjata oppilasta	S2	Oppilas oppii valitsemaan,	Tekstitaidot tekstien	Oppilas osaa lukea	Oppilas osaa	Oppilas osaa valita, käyttää ja	Oppilas osaa valita, käyttää,

monipuolistamaa n tekstimaailmaansa, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia tekstejä, media- ja asiatekstejä sekä käyttämään niitä tiedonhankintaan, elämysten saamiseen ja lukuinnon tukemiseen		käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan saamenkielisiä kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	tulkitsemisessa ja tiedonhankinnassa	yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa nimetä jonkin lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.	valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa. Oppilas osaa kuvata käyttämiensä lähteiden luotettavuutta.	tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä. Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä.	tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä. Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevalintansa.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaa sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.	Oman lukutaidon analysointi ja lukustrategiat	Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa. Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän	Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinyymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä	Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinyymmärtämisen strategioita. Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata	Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia tekstinyymmärtämisen strategioita.

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan tekstin tuottajana.	Tekstitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohtensa tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan tekstin tuottajana sekä pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan tarjoamalla tilaisuuksia erityisesti kantaa ottavien, ohjaavien ja pohtivien	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii	Tekstilajien hallinta, tekstien tuottaminen, omien taitojen havainnointi	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.

monimuotoisten tekstien tuottamiseen sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita tekstin tuottajana		valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.					
T10 tukea oppilasta sujuvoittamaan kirjoittamistaan ja auttaa häntä valitsemaan kuhunkin tekstilajiin, kohderyhmälle ja tilanteeseen sopiva ilmaisutapa sekä vahvistaa kirjoitetun yleiskielen hallintaa	S3	Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan.	Kirjoittamisen sujuvuus ja kirjoitetun yleiskielen hallinta	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa yksinkertaista tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin .	Oppilas osaa tuottaa tekstiä, joka on helposti ymmärrettävää ja sujuvaa. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti sekä kiinnittää huomiota sananvalintoihin .	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti. Oppilas käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita ja kiinnittää

						Oppilas noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknoologiaa hyödyntäen.	huomiota tekstin tyyliin. Oppilas noudattaa kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.
T11 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa ja	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta.	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa.	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen		hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.		Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.		Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.	
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T12 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan saamen kielen ilmiöistä sekä	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä,	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohtia	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä.

auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia		tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.		nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.	kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.
T13 ohjata oppilasta tiedostamaan saamelaisuusvoimavarana saamelaisen kulttuurin ja kielen monimuotoisuuden kautta sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään ymmärtämällä	S4	Oppilas tutustuu saamelaisuuden kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen sekä saamen kielten taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä saamen kieliä. Oppilas osaa nimetä jonkin saamen kielelle tai kielille tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.	Oppilas osaa nimetä keskeisiä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla saamen kielten monimuotoisuutta ja saamen kielten asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä.	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä saamen kielelle tai kielille tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin.

saamen kielen merkitystä ja juuria						Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.	Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentumisen kannalta.
T14 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään	S4	Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään ja tutustuu kirjallisuuden historiaan, saamenkieliseen kirjallisuuteen ja mediaan.	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietouden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden päälaajat. Oppilas on lukenut muutaman kaunokirjallisen teoksen, esimerkiksi novelleja.	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden päälaajien tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä päälajeihin kuuluvista teoksista. Oppilas on lukenut osan lukuvuosittain sovitusta teoksista.	Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta ja nimetä kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muutaman teoksen niihin. Oppilas on lukenut lukuvuosittain sovitut teokset.	Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria. Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaiheita sekä niiden keskeisiä tyyliipirteitä ja nimetä eri vaiheiden keskeisiä teoksia.

							Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T15 kannustaa oppilasta monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa kielitaitoa ja hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	Oppilas oppii käyttämään saamen kieltä eri tiedonaloille sopivalla tavalla ja oppii hyödyntämään saamen kielen taitoaan kaikessa oppimisessa.	Eri tiedonaloilla käytettävän kielen hallinta	Oppilas osaa kuvailla, miten eri tiedonaloilla tarvitaan erilaista kieltä.	Oppilas osaa käyttää joidenkin tiedonalojen yksinkertaista kieltä.	Oppilas osaa käyttää kieltä eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja hahmottaa niiden yhteyden arkikieleen.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti kieltä eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla ja eritellä käyttämäänsä kieltä.
T16 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan saamen kielellä ja muilla kielillä tapahtuvassa tiedonhaluisessa,	S5	Oppilas oppii etsimään erityisesti saamenkielistä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä suunnittelemaan , jäsentämään ja arvioimaan	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa tutuista lähteistä ja pystyy suunnittelemaan työskentelyään mallin mukaan.	Oppilas osaa etsiä tietoa itselle uusista lähteistä ja pystyy suunnittelemaan työskentelyään ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä sekä pystyy itsenäisesti suunnittelemaan , jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään.	Oppilas osaa etsiä tietoa itsenäisesti luotettavista ja monipuolisista lähteistä sekä pystyy aktiivisesti suunnittelemaan , jäsentämään ja

osallistuvassa ja tutkivassa oppimisessa		omaa työskentelyään yksin ja ryhmässä.					arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

ROMANIKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuri- ja yhteiskunnan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 7–9 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden romanikielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin puhuttuihin ja kirjoitettuihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde romanikieliseen kirjallisuuteen, kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus romanikieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät romanikielen aseman ja oman mahdollisuutensa kielen ylläpitäjänä ja edistäjänä.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L2, L7

T2 ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, kehittämään ilmaisuaan sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta	S1	L2, L7
T3 kannustaa oppilasta monipuolistamaan vuorovaikutus- ja esiintymistaitojaan erilaisissa ympäristöissä ja rohkaista häntä käyttämään romanikieltä eri-ikäisten kanssa	S1	L2, L4, L5
Tekstien tulkitseminen		
T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia tekstejä tiedonhankintaan, elämysten saamiseksi ja lukuinnon tukemiseksi	S2	L1, L4
T6 ohjata oppilasta arvioimaan lukutaitoaan ja havaitsemaan sen kehittämistarpeita harjoittelemalla itselleen sopivia luku- ja opiskelustrategioita	S2	L1, L3, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T8 tukea oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan, sujuvoittamaan kirjoittamistaan sekä auttaa häntä tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L1, L4
T9 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta, innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia, eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen	S3	L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan romanikielen piirteistä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L2, L7
T11 ohjata oppilasta tiedostamaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitys ja tukea häntä kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään	S4	L2, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemisen ja keskustelemisen taitoja arkielämässä ja toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä, yleisön huomioon ottamista, palautteen antamista ja sen vastaanottamista. Arvioidaan ja kehitetään omia vuorovaikutus- ja esiintymistaitoja. Tarjotaan mahdollisuuksia itsensä ilmaisemiseen draaman keinoin.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään lukutaitoa ja tekstien tulkinnan taitoja lukemalla ja tutkimalla monimuotoisia tekstejä. Tutustutaan erityisesti kantaa ottaviin, ohjaaviin ja pohtiviin teksteihin ja niiden keskeisiin kielellisiin piirteisiin. Eläydytään luettuun, pohditaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Harjoitellaan tekstien analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, kantaa ottavia, ohjaavia ja pohtivia tekstejä. Opiskellaan tekstin tuottamisen vaiheita. Tutkitaan monimuotoisten tekstien elementtejä kuten otsikointia, kappalejaon perusteita ja erilajisten tekstien tyypillisiä kokonaisrakenteita. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun romanikielen piirteistä. Hyödynnetään opittua tietoa omien tekstien tuottamisessa ja muokkaamisessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan niiden käyttöä omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja opitaan kielen käsitteitä. Tutustutaan Suomen romanikielen uhanalaisuuteen ja kielen sukulaisuussuhteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja romanikulttuurin ilmenemismuotoihin sekä tarjotaan mahdollisuuksia myös itse osallistua kulttuurin tuottamiseen. Pohditaan kielten, kulttuurien ja identiteettien välistä suhdetta. Kannustetaan aktiiviseen lukuharrastukseen ja tutustutaan romanikieliseen mediaan.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Viestintä vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovaikutustilanteissa.
T2 ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutuksen sekä kehittämään	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätojaan ja kehittää taitoaan antaa ja	Vuorovaikutus, palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun.	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset huomioon omassa viestinnässään.	Oppilas osaa edistää puheenvuoroillaan keskustelua.	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa

T4 rohkaista oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia tietoja ja taitoja	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten käsitteiden avulla.	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitusperiin.
T5 ohjata oppilasta käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia tekstejä sekä käyttämään	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman monipuolistaminen ja tiedonhankinta	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

T7 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään monimuotoisten tekstien avulla erilaisissa viestintäympäristöissä	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan tekstin tuottajana.	Tekstitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohtensa tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan.	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan tekstin tuottajana.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T8 tukea oppilasta laajentamaan tekstilajien tuntemustaan ja sujuvoittamaan kirjoittamistaan sekä auttaa häntä tunnistamaan omia	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii	Tekstilajien hallinta ja tekstin tuottaminen sekä omien taitojen havainnointi	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.

vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana		valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.					
T9 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tuottamaan tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistamaan taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä innostaa vahvistamaan tiedon hankinnan ja arvioinnin taitoja ja monipuolistama	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta, tiedon hankinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen.	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen.	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

an lähteiden käyttöä omassa tekstissä tekijänoikeuksia , eettistä verkossa viestimistä ja yksityisyyttä kunnioittaen							
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T10 ohjata oppilasta syventämään tietoisuuttaan romanikielen piirteistä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Romanikielen piirteiden hallinta	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä sekä eri rekisterien ja tyylieroja. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilan teissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylieroja. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylieroja. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.

T11 ohjata oppilasta tiedostamaan kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitys ja tukea häntä kehittämään omaa kielellistä ja kulttuurista identiteettiään	S4	Oppilas tutustuu romanikielen ja -kulttuurin monimuotoisuuteen sekä romanikielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.	Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä jonkin Suomen romanikielelle tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.	Oppilas osaa nimetä keskeisiä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla romanikielen monimuotoisuutta ja sen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä Suomen romanikielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa nimetä eri maissa puhuttuja romanimurteita. Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä

							identiteettien rakentumisen kannalta.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja toisten näkemyksiä hyödyntäen sekä kykyään antaa ja vastaanottaa	S1	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja mielipiteitään viittomakielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta.	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa vastaanottaa palautetta.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavalla tavalla.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa ja monikielisissä vuorovaikutustilanteissa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta tilanteeseen

palautetta opastamalle häntä vastuullisuuteen eri kielenkäyttötilanteissa ja ohjaten tunnistamaan kielen kautta välittyviä arvoja ja asenteita							sopivalla tavalla.
T2 tarjota oppilaalle tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään sekä	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja monipuolistaa kokonaisilmaisuaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Viestinnän keinojen hallinta ja viestijänä toimiminen	Oppilas osaa pitää lyhyen esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen esityksen. Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun esityksen sekä kohdentaa sen vastaanottajilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa ilmaisuaan vastaanottajien ja tavoitteen mukaan.

osallistumaan ja vaikuttamaan, myös erilaisia välineitä käyttäen							
Tekstien tulkitseminen							
T3 rohkaista oppilasta tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmiä erittelevästi, tulkitsevasti ja kriittisesti auttaen häntä huomaamaan omien tulkintataitojen sa kehittämistarpeet	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, tekemään havaintoja monimuotoisista viitotuista teksteistä ja esityksistä sekä tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.	Tulkinnan taidot ja niiden arviointi	Oppilas osaa poimia viitotuista teksteistä ja esityksistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla.	Oppilas osaa erottaa viitotun tekstin ja esityksen pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita.	Oppilas osaa eritellä viitotun tekstin ja esityksen tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä.	Oppilas osaa tulkita ja pohtia viitotun tekstin ja esityksen rakentamia merkityksiä ja arvioida viitotun tekstin ja esityksen vaikutuksia.

T4 innostaa oppilasta toimimaan kertovien, kuvaavien ja kantaa ottavien tekstien lisäksi myös ohjaavien ja pohtivien tekstien parissa, keskustelemaan niistä ja jakamaan kokemuksia viestintäympäristöissä eri tavoin	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan viittomakielisiä kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Erilaisten tekstien parissa toimiminen ja kokemusten jakaminen	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.	Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäätyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.	Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
Tekstien tuottaminen							
T5 ohjata oppilasta käyttämään yhtä yleisimmin käytössä olevaa viittomakielen merkintätapaa	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan	Viittomakielen merkintätavan hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla viittomakielen merkintätavan mukaisia	Oppilas osaa tuottaa viittomakielen merkintätavan mukaisia erityyppisiä tekstejä	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen mukaisia tekstejä, joissa käyttää viittomakielen merkintätapaa.	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia viittomakielen merkintätavan

		vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita an tekstin tuottajana.		yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohtensa tekstin tuottajana.	ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita an tekstin tuottajana.	mukaisia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita an tekstin tuottajana ja pohtia, miten voi taitojaan kehittää.
T6 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja syventämään tietoaan viittomakielen rakenteista, viittoman muodostumisesta ja ilmaisutavoista	S3	Oppilas vahvistaa viittomakielisen ilmaisun ja tekstin tuottamisen prosessejaan.	Viittomakielinen ilmaisu	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa yksinkertaista tekstiä mallien tai apukysymysten avulla.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä ja kiinnittää huomiota viittomakielen rakennepiirteisiin.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä, joka on helposti ymmärrettävää ja sujuvaa. Oppilas tuntee viittomakielen yleisimmät rakennepiirteet ja viittoman muodostumisen sekä noudattaa pääosin viittomakielen	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää viittomakielen erilaisia ilmaisutapoja monipuolisesti. Oppilas käyttää monipuolisia

						merkintätavan keskeisiä käytänteitä tekstejä tuottaessaan ja muokatessaan.	viittomakielen lauseeseen liittyviä ilmiöitä ja kiinnittää huomiota tekstin tyyliin.
T7 kannustaa oppilasta vakiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja eettistä viestintää kunnioittaen	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	Tekstien tuottaminen ja sen prosessin hallinta, eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään.	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.	Oppilas osaa yhdistellä omissa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä sekä ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttaan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia viitotun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.
T9 ohjata oppilasta tutustumaan suomalaisen viittomakielen kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja ohjata häntä	S4	Oppilas tutustuu viittomakieliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen sekä viittomakielen ja kuurojen kulttuurin historiaan ja nykytilanteeseen	Viittomakielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Suomessa käytetyt viittomakielet. Oppilas osaa nimetä jonkin viittomakielelle	Oppilas osaa nimetä keskeisiä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen	Oppilas osaa kuvailla viittomakielten monimuotoisuutta ja niiden asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa eritellä	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle.

näkemään se voimavarana sekä auttaa oppilasta pohtimaan viittomakielen merkitystä ja asemaa ja ymmärtämään sen historiaa tukien häntä viittomakielisen ja kulttuurisen identiteetin muodostamisessa		sekä pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.		tyypillisen piirteen. Oppilas osaa kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.	merkitystä yksilölle.	viittomakielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla puhutun ja viitotun kielen eroja. Oppilas osaa pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.	Oppilas osaa eritellä viittomakielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin. Oppilas osaa pohtia äidinkielen käsitettä ja merkitystä identiteettien rakentumisen kannalta.
T10 rohkaista oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja tutustumaan kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin sekä auttaa	S4	Oppilas avartaa kulttuurinäkemystään tutustumalla kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin. Hän perehtyy viittomakieliseen kulttuuriin, viittomakielen eri	Kulttuurin ja sen eri muotojen tuntemus	Oppilas osaa erottaa toisistaan kulttuurin eri muotoja ja tuntee jonkin kulttuuri-instituution nimeltä.	Oppilas osaa kuvailla, miten eri kulttuurimuodot liittyvät eri kulttuuri-instituutioihin. Oppilas osaa nimetä	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja tuntee tärkeimmät kulttuuri-instituutiot. Oppilas osaa kuvailla	Oppilas osaa analysoida kulttuurin monimuotoisuutta yhteiskunnassa ja omassa elämässään.

häntä pohtimaan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa		käyttäjärhyimiin ja erilaisiin kommunikaatiomenetelmiin.		Oppilas osaa nimetä jonkin viittomakielen käyttäjäryhmän.	viittomakielen käyttäjien eri ryhmät.	viittomakielen käyttäjien ryhmiä ja erilaisia kommunikaatiomenetelmiä.	Oppilas osaa analysoida viittomakielen käyttäjäryhmien tilannetta yhteiskunnassa.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus vakiinnuttaa taitoaan käyttää tulkkauspalveluja ja toimia yhteistyössä viittomakielen tulkin kanssa erilaisissa asioimis-, opiskelu- ja kulttuuritilanteissa	S5	Oppilas oppii tilaamaan tulkkauksen ja toimimaan tulkin kanssa erilaisissa tilanteissa.	Tulkkauksen käyttötaidot	Oppilas osaa käyttää tulkkauspalveluja ohjatusti.	Oppilas osaa käyttää tulkkauspalveluja ja tuntee yksinkertaiset tulkkauskäytännöt.	Oppilas osaa tilata tulkkauksen itsenäisesti ja toimia tulkin kanssa tavanomaisissa tilanteissa.	Oppilas osaa tulkkaustoiminnan periaatteet ja käytänteet sekä huomioi ne omassa toiminnassaan.

T12 ohjata oppilasta laajentamaan tekstimaailmaa nsä kohti jatko-opintoja ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä sekä kehittämään eri tiedonalojen kielen hallintaa	S5	Oppilas oppii etsimään erityisesti viitottua tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa työskentelyään yksin ja ryhmässä. Hän oppii käyttämään viittomakielen sanakirjaa, tutustuu viittomien kehitykseen ja laajentaa eri tiedonalojen viittomistoaan.	Tekstimaailman laajentaminen, eri tiedonalojen kielen hallinta	Oppilas osaa etsiä tietoa tutuista lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan työskentelyään mallin mukaan.	Oppilas osaa etsiä tietoa itselle uusista lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan työskentelyään ryhmän jäsenenä.	Oppilas osaa etsiä tietoa eri lähteistä sekä pystyy itsenäisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään.	Oppilas osaa etsiä tietoa itsenäisesti luotettavista ja monipuolisista lähteistä sekä pystyy aktiivisesti suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa huomioidaan myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden viittomakielen taitoa. Oppilaat tutustuvat erilaisiin viitottuihin ja muihin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde viittomakieliseen kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan ja hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan. Oppilaiden arvostus viittomakieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat ymmärtävät viittomakielen aseman vähemmistökielenä ja vastuunsa kielen säilymisessä.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja hyödyntäen toisten näkemyksiä sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta opastamalla häntä vastuullisuuteen eri kielenkäyttötilanteissa ja ohjaten tunnistamaan kielen kautta välittyviä arvoja ja asenteita	S1	L2, L7
T2 tarjota oppilaille tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään, osallistumaan ja vaikuttamaan myös erilaisia välineitä käyttäen	S1	L1, L4, L6
Tekstien tulkitseminen		
T3 rohkaista oppilasta tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmiä erittelevästi, tulkitsevasti ja kriittisesti auttaen häntä huomaamaan omien tulkintataitojensa kehittämistarpeet	S2	L1, L4
T4 innostaa oppilasta toimimaan kertovien, kuvaavien ja kantaa ottavien lisäksi myös ohjaavien ja pohtivien tekstien parissa, keskustelemaan niistä ja jakamaan kokemuksia viestintäympäristöissä eri tavoin	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T5 ohjata oppilasta käyttämään yhtä yleisimmin käytössä olevaa viittomakielen merkintätapaa.	S3	L1
T6 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja syventämään tietoaan viittomakielen rakenteista, viittoman muodostumisesta ja ilmaisutavoista	S3	L2, L4
T7 kannustaa oppilasta vakiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja eettistä viestintää kunnioittaen	S3	L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L4, L7
T9 ohjata oppilasta tutustumaan suomalaisen viittomakielen kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja ohjata häntä näkemään se voimavarana sekä auttaa oppilasta pohtimaan viittomakielen merkitystä ja asemaa ja ymmärtämään sen historiaa tukien oppilasta viittomakielisen ja kulttuurisen identiteetin muodostamisessa	S4	L1, L2, L3
T10 rohkaista oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, tutustumaan kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin sekä auttaa häntä pohtimaan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa	S4	L1, L2, L3

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus vakiinnuttaa taitoaan käyttää tulkkipalveluja ja toimia yhteistyössä viittomakielen tulkin kanssa erilaisissa asioimis-, opiskelu- ja kulttuuritilanteissa	S5	L2, L3, L7
T12 ohjata oppilasta laajentamaan tekstimaailmaansa kohti jatko-opintoja ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä sekä kehittämään eri tiedonalojen kielen hallintaa	S5	L1, L6, L7

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitojaan ja viestintätapaa sekä havaitsemaan niiden kehittämiskohteita. Harjoitellaan improvisaation perusasioita ja syvennetään draaman toimintamuodoin kykyä käyttää itsensä ilmaisemisessa viittomisen ja kokonaisilmaisun keinoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä kiinnittäen huomiota viittomisen selkeyteen, ymmärrettävyyteen ja viittomistoon. Harjoitellaan yleisön huomioon ottamista valmistellussa esityksessä sekä palautteen antamista vastaanottamista. Syvennetään monimuotoisia ongelmanratkaisun, argumentointiin, päättelyyn ja asioiden yhteyksien huomaamiseen liittyviä taitoja sekä harjoitellaan lukemaan ympäristön moninaisia kulttuurisia viestejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tunnistetaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä sekä arvioidaan tiedon pätevyyttä ja luotettavuutta. Tutkitaan kiinteiden ja produktiivisten viittomien sekä viittomakielisten idiomien merkityksiä. Harjoitellaan analysoimaan viittomakielen rakenteita, viittomien taipumista ja viittomien merkityksiä. Tarkastellaan viittoman rakenteeseen ja viittomakielen kieliopillisiin prosesseihin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä. Laajennetaan tekstien käyttötaitoja tutkimalla painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä, kuten verkkosivustoja ja viranomaistekstejä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan eri tekstilajeille ominaisia kielen piirteitä ja argumentointia. Harjoitellaan tekstin rakennetta: aloitusta, juonen kehittelyä ja lopetusta. Vakiinnutetaan oman tuotoksen luomisprosessia: ideointia, suunnittelua, luonnostelua, viimeistelyä, viittomista ja palautetta. Tuotetaan monipuolisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä ja hyödynnetään kielen kuvallisuutta omissa esityksissä ja esitelmissä sekä tutustutaan viittomakielen merkintätapoihin.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tarkastellaan suomalaisen viittomakielen viittomistoa sekä tiedostetaan eri viittomien merkityssisällöt ja käyttötarkoitukset eri kielenkäyttöyhteyksissä. Aktivoidaan oppilasta vertailemaan suomalaista viittomakieltä muihin viittomakielisiin sekä puhuttuihin kieliin. Tutustutaan viittomakielen eri käyttäjäryhmiin esimerkiksi kuurosokeisiin ja kuuroutuneisiin ja heidän kommunikaationsa erityispiirteisiin. Tutustutaan suomalaisen viittomakielen ja kuurojen kulttuurin historiaan ja nykytilanteeseen sekä järjestötoimintaan ja kansainväliseen yhteistyöhön tehden myös kulttuurikäyntejä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Harjoitellaan viittomakielen sanakirjojen käyttöä. Tutustutaan synonymiaan, homonymiaan, polysemiaan, kielen kuvallisuuteen, viittomien syntyyn, johtamiseen ja muuttumiseen.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista oppilasta kehittämään kykyään selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista mielipiteitä esittäen ja hyödyntäen toisten näkemyksiä sekä kykyään antaa ja vastaanottaa palautetta opastamalla häntä vastuullisuuteen eri kielenkäyttötilanteissa ja ohjaten tunnistamaan kielen kautta välittyviä arvoja ja asenteita	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä ja käyttää taitojaan omien viestintätavoitteidensa saavuttamiseen ja osaa huomioida toiset.
T2 tarjota oppilaalle tilaisuuksia eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä rohkaista häntä syventämään ymmärrystään viestijänä kannustaen häntä ilmaisemaan itseään, osallistumaan ja vaikuttamaan myös erilaisia välineitä käyttäen	S1	Viestinnän keinojen hallinta ja viestijänä toimiminen	Oppilas osaa eritellä, ottaa kantaa ja suostutella sekä ilmaisee itseään aktiivisesti eri välineillä.
Tekstien tulkitseminen			
T3 rohkaista oppilasta tarkkailemaan monimuotoisia esityksiä ja esitelmiä erittelevästi, tulkitsevasti ja kriittisesti auttaen häntä huomaamaan omien tulkintataitojensa kehittämistarpeet	S2	Tulkinnan taidot ja niiden arviointi	Oppilas osaa eritellä ja tulkita kriittisesti esityksiä sekä arvioida omia tulkinnan taitojaan ja niiden kehittämistarpeita.

T4 innostaa oppilasta toimimaan kertovien, kuvaavien ja kantaa ottavien lisäksi myös ohjaavien ja pohtivien tekstien parissa, keskustelemaan niistä ja jakamaan kokemuksia viestintäympäristöissä eri tavoin	S2	Erilaisten tekstien parissa toimiminen ja kokemusten jakaminen	Oppilas hallitsee opetetut tekstilajit ja tunnistaa niiden piirteet sekä osaa jakaa kokemuksia teksteistä.
Tekstien tuottaminen			
T5 ohjata oppilasta käyttämään yhtä yleisimmin käytössä olevaa viittomakielen merkintätapaa.	S3	Viittomakielen merkintätavan hallinta	Oppilas osaa käyttää yhtä yleisimmin käytössä olevista viittomakielen merkintätavoista.
T6 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja syventämään tietoaan viittomakielen rakenteista, viittoman muodostumisesta ja ilmaisutavoista	S3	Viittomakielinen ilmaisu	Oppilas tuntee viittomakielen rakennepiirteet, viittoman muodostumisen ja hallitsee erilaiset ilmaisutavat.
T7 kannustaa oppilasta vakiinnuttamaan yksin ja yhteisöllisesti tehtävien monimuotoisten tekstien tuottamisen prosesseja erilaisissa viestintäympäristöissä ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä tekijänoikeuksia ja eettistä viestintää kunnioittaen	S3	Tekstien tuottaminen ja sen prosessin hallinta, eettinen viestintä	Oppilas tuntee tekstien tuottamisen prosessin vaiheet ja osaa tuottaa tekstejä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa mainita lähteet ja toimia eettisesti viestijänä.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta syventämään tietouttaan kielen ilmiöistä, tunnistamaan kielen rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa nimetä kielen ilmiöitä, rekistereitä, tyylipiirteitä ja tunnistaa eri sävyt. Oppilas osaa kertoa havainnoistaan.
T9 ohjata oppilasta tutustumaan suomalaisen viittomakielen kulttuuriseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen ja	S4	Viittomakielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä viittomakielen useita käyttäjäryhmiä ja osaa tunnistaa heidän kommunikaationsa erityispiirteitä. Oppilas tuntee viittomakielen historiaa ja osaa kuvailla kielen

ohjata häntä näkemään se voimavarana sekä auttaa oppilasta pohtimaan viittomakielen merkitystä ja asemaa ja ymmärtämään sen historiaa tukien oppilasta viittomakielisen ja kulttuurisen identiteetin muodostamisessa			merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa.
T10 rohkaista oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, tutustumaan kulttuurin eri muotoihin ja instituutioihin sekä auttaa häntä pohtimaan kielen ja kulttuurin merkitystä sekä omassa elämässään että yhteiskunnassa	S4	Kulttuurin ja sen eri muotojen tuntemus	Oppilas tuntee kulttuuria ja sen eri muotoja sekä osaa kuvailla kielen ja kulttuurin merkitystä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuus vakiinnuttaa taitoaan käyttää tulkkipalveluja ja toimia yhteistyössä viittomakielen tulkin kanssa erilaisissa asioimis-, opiskelu- ja kulttuuritilanteissa	S5	Tulkin käyttötaidot	Oppilas osaa tilata tulkin ja toimia tulkin kanssa erilaisissa tilanteissa.
T12 ohjata oppilasta laajentamaan tekstimaailmaansa kohti jatko-opintoja ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä sekä kehittämään eri tiedonalojen kielen hallintaa	S5	Tekstimaailman laajentaminen, eri tiedonalojen kielen hallinta	Oppilas osaa hyödyntää myös jatko-opintojen ja yhteiskunnan kannalta keskeisiä tekstejä. Oppilas osaa havainnoida ja käyttää eri tiedonalojen kieltä.

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien

yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁷⁶. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttölanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁷⁷. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁷⁸. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

---

¹⁷⁶ Valtioneuvoston asetus 422/2012

¹⁷⁷ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

¹⁷⁸ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	L2, L4, L5
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnessa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja pääättelemään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2	L1, L2, L4
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	L1, L2, L4
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	L2, L3
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L4
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	L2
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	L1, L2, L7
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	L1, L4, L6
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L5, L6

Suomi toisena kielenä -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	Oppilas kehittää taitoaan toimia tavoitteellisesti ja eettisesti sekä vuorovaikutussuhdetta rakentaen kasvokkaisissa koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutussuhteen rakentaminen	Oppilas osallistuu ennakoitaviin koulun vuorovaikutustilanteisiin aktiivisesti kuuntelemalla.	Oppilas osallistuu suullisesti ja rakentavalla tavalla koulun vuorovaikutustilanteisiin.	Oppilas edistää omalla toiminnallaan vuorovaikutuksen onnistumista.	Oppilas toimii vuorovaikutustilanteissa aloitteellisesti ja sovittaa puhettaan tilanteen mukaan.
T2 ohjata oppilasta	S1	Oppilas syventää	Ymmärtämistaidot	Oppilas ymmärtää selkeä	Oppilas ymmärtää	Oppilas ymmärtää	Oppilas erottaa olennaiset asiat

syventämään muodollisten puhetilanteiden , opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja		muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja.	vuorovaikutustilanteissa	ästi havainnollistettu ja puhuttuja arkikielisiä tekstejä.	puhuttuja arkikielisiä tekstejä ja selvittää niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa.	pääkohdat opetuspuheesta ja tuttuja aiheita käsittelevistä median puhutuista teksteistä.	opetuspuheesta ja median puhutuista teksteistä sekä arvioi kuulemaansa. Oppilas pystyy vastaanottamaan tietoa muodollisissa puhetilanteissa.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	Oppilas kehittää esiintymistaitojan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen.	Esiintymistaidot	Oppilas ilmaisee itseään erilaisissa arkisissa tilanteissa tai kertoo jostakin omakohtaisesta aiheesta kielitaitonsa mahdollistamalla tavalla. Oppilas täydentää kielitaitonsa rajoitteita	Oppilas valmistelee ja pitää puheenvuoron tai puheesityksen itselleen läheisestä aiheesta. Oppilas ilmaisee itseään ymmärrettävästi .	Oppilas valmistelee ja pitää selkeän esityksen aiheesta, joka vaatii tiedonhankintaa. Oppilas ilmaisee itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas valmistelee ja pitää koherentin, sisällöltään monipuolisen ja havainnollisen esityksen. Oppilas ilmaisee itseään tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

				muilla ilmaisun keinoilla.			
Tekstien tulkitseminen							
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnaassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2	Oppilas hyödyntää tekstilajitietoutta puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnaassa, laajentaa sana- ja käsitevarantoaan, käyttää tehokkaasti lukemisen ja ymmärtämisen strategioita ja päättelee tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten	Tekstilajitaidot puhuttujen, kirjoitettujen ja monimediaisten tekstien tulkinnaassa	Oppilas ymmärtää, miksi tekstit eroavat toisistaan. Oppilas tunnistaa joitakin piirteitä tavallisimmista tekstilajeista. Oppilas ymmärtää tekstin sisältöä puutteellisesti.	Oppilas tunnistaa tavallisimpia tekstilajeja. Oppilas ymmärtää tuttuja aihepiirejä käsitteleviä tekstejä ja hahmottaa tekstin kokonaisuuden. Oppilas selvittää avainsanat ymmärtääkseen tekstin pääajatuksen. Oppilas hyödyntää	Oppilas tunnistaa eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä. Oppilas laajentaa aktiivisesti sana- ja käsitevarantoaan lukemalla erilaisia tekstejä. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia strategioita tekstien tulkinnaassa.	Oppilas erittelee eri tekstilajien rakennetta ja kielellisiä piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas kehittää sana- ja käsitevarantoaan siten, että se riittää itsenäiseen tekstien tulkintaan ja arviointiin.

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä. Hän käyttää kertovia, kuvaavia ja kanta-aottavia tekstejä omien tekstien malleina ja lähteinä.	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas tuottaa rakenteeltaan, kieleltään ja sisällöltään yksinkertaisia ja konkreettisia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas suunnittelee ja tuottaa tekstejä eri aihepiireistä mallien avulla itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas ottaa vastaan palautetta teksteistään. Oppilas tuottaa tekstilajiltaan tunnistettavia tekstejä, mutta tekstilajipiirteiden hyödyntäminen on rajallista.	Oppilas suunnittelee, tuottaa ja muokkaa tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisesti.	Oppilas tuottaa itsenäisesti tekstejä, joissa käytetään eri tekstilajien piirteitä monipuolisesti. Oppilas käyttää myös muita tekstejä omien tekstien lähteinä.
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen	S3	Oppilas noudattaa kirjoittamisensa teksteissä yleiskielen	Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa tekstejä tutuista aihepiireistä. Teksti voi olla	Oppilas kirjoittaa ymmärrettäviä tekstejä kielipillisista	Oppilas kirjoittaa koherentteja tekstejä ja käyttää niissä	Oppilas kirjoittaa sisällöllisesti ja kielellisesti monipuolisia tekstejä.

normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa		normeja ja hyödyntää tekstilajille tyypillistä sanastoa ja kieliopillisia rakenteita. Hän sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.		epäkoherenttia, verrattain hankalasti luettavaa ja sanastoltaan hyvin rajallista. Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	puutteista huolimatta. Sanasto voi olla vielä suppeaa. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on horjuvaa.	tarkoituksenmu- kaista sanastoa ja rakenteita. Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on melko vakiintunutta. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Kirjoitetun kielen normien noudattaminen on vakiintunutta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta	S4	Oppilas kiinnostuu kielen ilmiöistä. Hän tunnistaa kielen rakenteita ja hyödyntää muodollista ja epämuodollista	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas tunnistaa, että kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas tunnistaa kirjoitetun ja	Oppilas pohtii tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä yhdessä muiden kanssa.	Oppilas havainnoi ja erittelee tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä sekä niiden merkityksiä	Oppilas tekee päätelmiä tekstien kielellisistä ja tekstuaalisista piirteistä. Oppilas hyödyntää kielenkäytössään muodollista ja

tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia		kieltä kielenkäytön resurssina sekä kielen tyylipiirteitä ja sävyjä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.		puhutun kielen eroja. Oppilas hahmottaa lauserajat ja tunnistaa verbin lauseen keskuksena.	Oppilas tunnistaa muodollisen ja epämuodollisen kielenkäytön ja eri tyylien välisiä eroja. Oppilas osaa jakaa lauseen rakenneosiansa.	tarkoituksenmu kaisten käsitteiden avulla. Oppilas ymmärtää muodollisen ja epämuodollise n kielenkäytön ja eri tyylien vaikutuksia. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	epämuodollista kieltä. Oppilas ymmärtää kielellisten valintojen vaikutuksen merkitysten rakentumiseen tekstissä.
T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan	S4	Oppilas lukee ja tulkitsee suomenkielistä kirjallisuutta, erityisesti suomalaista nykykirjallisuutta. Hän tutustuu	Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas lukee lyhyitä, helppotajuisia suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä.	Oppilas lukee suomenkielisiä kaunokirjallisia tekstejä ja keskustelee lukukokemukses taan muiden kanssa.	Oppilas lukee suomenkielisiä kirjoja ja erittelee lukukokemustan.	Oppilas lukee monipuolisesti suomenkielistä kirjallisuutta ja analysoi lukemaansa kesku stelemalla ja kirjoittamalla.

ja yhteyksiin maailmankirjallisuuden suuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin		suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin ja niiden yhteyksiin maailmankirjallisuuden suuteen sekä ymmärtää kirjallisuuden lajin ja muiden tekstien vaikutuksen teokseen.		Oppilas erottaa fiktiivisen tekstin muista teksteistä. Oppilas hahmottaa, että eri aikoina on kirjoitettu erilaisia tekstejä. Oppilas tunnistaa mallien avulla tekstien välisiä yhteyksiä.	Oppilas on tutustunut joihinkin suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita edustaviin teksteihin. Oppilas tuntee joitakin kirjallisuuden lajeja ja kuvailee vähintään yhtä niistä. Oppilas tunnistaa, mihin lajiin teksti kuuluu.	Oppilas osaa nimetä suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita. Oppilas osaa eritellä kirjallisuuden lajien piirteitä lukemastaan tekstistä.	Oppilas tuntee suomalaisen kirjallisuuden päävaiheita ja niiden yhteyden eurooppalaisiin virtauksiin.
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään, erittelemään	S4	Oppilas ymmärtää kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisen koulun ja	Kulttuurisen tietoisuuden kehittyminen	Oppilas tietää, että jokainen yhteiskunta on monikielinen ja kulttuurisesti	Oppilas tunnistaa yksilön ja lähiympäristön monikielisyyttä ja kulttuurista	Oppilas erittelee yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista	Oppilas esittää näkemyksiä kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksestä

koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta		yhteiskunnan merkityksen. Hän tunnistaa kulttuurisia eroja ja samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.		monimuotoinen . Oppilas tunnistaa ja osaa kuvata kulttuurisia kytköksiä omassa elämässään.	monimuotoisuutta. Oppilas monipuolistaa kulttuurisia kokemuksiaan ja osaa kertoa niistä.	monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä kulttuurisia kokemuksiaan. Oppilas tekee havaintoja siitä, että kulttuuri, yksilöiden toiminta ja erilaisten ryhmien muodostuminen vaikuttavat toisiinsa.	itselleen ja yhteiskunnalle. Oppilas osallistuu aktiivisesti yhteisten kulttuuristen kokemusten luomiseen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä,	S5	Oppilas vahvistaa myönteistä käsitystä itsestään kielenoppijana ja kielen	Oman kielenoppimisen kehittäminen	Oppilas tekee havaintoja kielenoppimistaan ja omista oppimisen tavoistaan.	Oppilas tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita kielenoppijana ja kielen	Oppilas kehittää kielenoppimistaan ja hyödyntää monipuolisesti ympäristöään	Oppilas asettaa itselleen haasteellisia oppimistavoitteita ja edistää yhteistä oppimista.

lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta		käyttäjänä. Hän vertailee ja hyödyntää erilaisia oppimisen tapoja itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.			käyttäjänä sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita.	kielenoppimisen resurssina.	
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	Oppilaan kielitaito kehittyy arkikielestä kohti tiedonalojen kieltä.	Abstraktin kielen rakentuminen	Oppilas käsittelee eri tiedonalojen aiheita arkikielellä.	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti melko vaativaa kieltä vahvan kontekstin tuen avulla.	Oppilas ymmärtää ikätasolleen suunnattua kognitiivisesti vaativaa kieltä, mutta tarvitsee kontekstin tukea.	Oppilas tuntee abstraktin kielen keinoja ja käyttää niitä tekstien tulkinassa.
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintatapoja sekä oman	S5	Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisia tiedonhankintatapoja tekijänoikeuksia	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas etsii yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä.	Oppilas etsii tietoa tutuista tai annetuista lähteistä, mutta käsittelee tietoa toistaen.	Oppilas etsii tietoa eri lähteistä sekä suunnittelee, jäsentelee ja arvioi	Oppilas etsii ja yhdistelee monipuolisesti eri tietolähteiden tietoa vertaillen ja tiedon

työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä		noudattaen. Hän suunnittelee, jäsentää ja arvioi omaa työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä.		Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan. Oppilas suunnittelee ja arvioi työskentelyään vain vähän.	Oppilas arvioi omaa työskentelyään.	työskentelyään itsenäisesti ja ryhmässä. Oppilas tuo oman panoksensa yhteiseen työskentelyyn.	luotettavuutta arvioiden. Oppilas edistää tavoitteellisesti yhteistä työskentelyä.

RUOTSI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS (SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR)

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹⁷⁹. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs¹⁸⁰. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen¹⁸¹. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller

---

¹⁷⁹ Statsrådets förordning 422/2012

¹⁸⁰ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

¹⁸¹ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande:

- elevens baskunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I **årskurserna 7–9** är det särskilda målet för undervisningen att befästa och bredda elevernas färdigheter i svenska, lärstrategier, förmåga att kommunicera samt multilitteracitet. Undervisningen tar fasta på elevernas språkfärdigheter och styrkor. Elevernas språkkunskaper, textrepertoar och kulturkännedom vidgas. Undervisningen utvecklar elevernas färdigheter för fortsatta studier, samhället och arbetslivet. I litteraturundervisningen uppmuntras eleverna att läsa mångsidigt och analytiskt samt att få läsupplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att utveckla färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i olika kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	K1, K2, K4
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att lyssna och förstå formellt tal, kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	K2, K4, K5
M3 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att uppträda och uttrycka sig målmedvetet och utnyttja olika uttryckssätt i olika situationer	I1	K2
Att tolka texter		
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd,	I2	K1, K2, K4

handleda eleven att lära sig använda lässtrategier effektivt samt utveckla elevens förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna		
M5 handleda eleven att läsa texter kritiskt både självständigt och tillsammans med andra	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna utnyttja olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna	I3	K1, K2, K4
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsningen av det ordförråd och de strukturer som behövs för produktion av olika textgenrer	I3	K2, K3
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av olika språkliga val	I4	K4
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	K2
M10 vidga elevens kulturuppfattning och lära eleven att analysera flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället och att lära eleven se kulturella likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika lärstilar och att lära sig av andra	I5	K1, K2, K7
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika kunskapsområden	I5	K4, K6
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	I5	K1, K5, K6

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. De enskilda innehållsområdena ska användas för att bilda helheter för de olika årskurserna.

11 Att kommunicera: Eleverna tränar formella kommunikationssituationer, att argumentera, kommentera, referera samt att hålla och åskådliggöra en muntlig presentation. Eleverna tränar sina färdigheter att arbeta genom att diskutera olika ämnen och texter. Eleverna undersöker och använder språket i olika funktioner och situationer och övar samtidigt etablerade fraser och uttryck, familjära och formella uttryck, modalitet, hur man uttrycker sin åsikt kraftigt och mera dämpat, samt sammanfattar och hänvisar till någon annans tal. Eleverna övar sig att lyssna och förhålla sig kritiskt till det hörda och att använda det hörda som modell för sin egen kommunikation. Eleverna tränar förmågan att uttrycka sig genom tal och helhetsgestaltning (med medel som är kopplade till kropp, ljud, tid och rum). Eleverna tränar att hålla förberedda muntliga presentationer.

12 Att tolka texter: Eleverna fördjupar sig i att läsa mångsidigt och analysera texter som är viktiga med tanke på studier, samhälle och kultur. Texterna läses med fokus på värderingar, ideologier och påverkningsmedel (hur tolkningen påverkas av perspektiv, meningsstruktur, benämningar på personer och företeelser, språkliga bilder och ironi). Undervisningen befäster elevernas förmåga att tillämpa lässtrategier dynamiskt och vidgar elevernas ord- och begreppsförråd. Eleverna tränar att analysera i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter med fokus på språkliga drag samt att känna igen litterära stilriktningar i texter. Eleverna övar att analysera egna och andras texter samt att ge och ta emot respons.

13 Att producera texter: Eleverna producerar i synnerhet förklarande, argumenterande och instruerande texter och vidgar samtidigt sin repertoar av textgenrer. Eleven handleds att göra mångsidigt bruk av ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer (bl.a. strukturer som koncentrerar formuleringen) i sina texter. Undervisningen stärker behärsningen av skrivprocessens olika faser och bruket av olika informationskällor. Eleverna tränar olika stilarter och register samt olika sätt att uttrycka person och tid på ett konsekvent sätt i en text. Eleverna lär sig att välja lämpliga uttryckssätt för olika texter.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker texter och reflekterar över språkets betydelser och strukturer (satsdelar, ordböjning) samt hur språkliga val påverkar hur en text tas emot. Eleverna jämför det svenska språket med andra bekanta språk och undersöker hur olika språk påverkar varandra. Eleverna bekantar sig med språksituationen i Finland och med de centrala skedena i svenska språkets utveckling. Eleverna bekantar sig med litteratur, film, teater och mediekultur. Elevernas förståelse av den kulturella mångfalden stöds genom att kulturella upplevelser från olika tider och olika håll i världen jämförs. Eleverna undersöker mediernas funktion i det egna livet och i samhället kritiskt.

15 Att använda språket som stöd för allt lärande: Undervisningen stödjer elevernas förmåga att läsa, skriva, lyssna på och tala texter inom olika kunskapsområden. Eleverna jämför hur språk används i vardagen och inom olika kunskapsområden. Undervisningen stärker elevernas förmåga att använda digitala verktyg för att söka information, lära sig och utvärdera sitt lärande. Undervisningen fördjupar elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål samt andra bekanta språk som stöd för allt lärande.

Svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Inne håll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Att kommunicera							
M1 uppmuntra eleven att utveckla sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikations situationer i skolan och i samhället	I1	Eleven utvecklar sina färdigheter att handla målinriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikations situationer i skolan och i samhället.	Att utveckla kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i förutsebara kommunikations situationer genom att lyssna aktivt.	Eleven deltar muntligt och på ett konstruktivt sätt i kommunikations situationer i skolan.	Eleven främjar med sitt agerande en lyckad kommunikation ssituation.	Eleven tar initiativ i olika kommunikations situationer och anpassar sitt tal enligt situationen.
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga	I1	Eleven fördjupar sin förmåga att förstå formellt tal, den muntliga kommunikatione n i	Förmåga att förstå i kommunikations situationer	Eleven förstår talade texter på vardagligt språk som åskådliggörs tydligt.	Eleven förstår talade texter på vardagligt språk och tar reda på deras betydelse	Eleven förstår huvuddragen i muntliga kommunikation en i undervisningen	Eleven urskiljer den väsentliga informationen i den muntliga kommunikatione n i

kommunikationen i undervisningen och talade medietexter		undervisningen och talade medietexter.			tillsammans med de andra.	och i talade medietexter som behandlar teman som är bekanta för eleven.	undervisningen och i talade medietexter samt utvärderar vad hen har hört. Eleven kan ta emot information i formella talsituationer.
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttryckssätt.	Förmåga att uppträda	Eleven uttrycker sig själv i olika vardagliga situationer eller berättar om något ämne som intresserar hen på det sätt som hens språkkunskaper ger möjlighet till. Eleven kompletterar sin språkfärdighet med andra uttryckssätt.	Eleven förbereder och håller ett anförande eller en muntlig presentation om ett tema som ligger nära hen själv. Eleven uttrycker sig förståeligt.	Eleven förbereder och håller en tydlig presentation om ett tema som förutsätter att hen söker information. Eleven uttrycker sig på ett för situationen lämpligt sätt.	Eleven förbereder och håller en sammanhängande och till sitt innehåll mångsidig och åskådlig presentation. Eleven uttrycker sig målmedvetet och ändamålsenligt.

Att tolka texter							
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd och använda lässtrategier effektivt samt utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna	I2	Eleven använder sin kunskap om textgenrer för att tolka talade, skrivna och multimediala texter, utvidgar sitt ord- och begreppsförråd, använder effektivt lässtrategier och strategier för att förstå text och drar slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av talade, skrivna och multimediala texter	Eleven förstår varför texter skiljer sig från varandra. Eleven känner igen några särdrag för de vanligaste textgenrererna. Eleven förstår bristfälligt innehållet i en text.	Eleven känner igen de vanligaste textgenrererna. Eleven förstår texter som behandlar ämnesområden som är bekanta för hen och kan uppfatta texten som helhet. Eleven tar reda på nyckelord för att förstå huvudtanken i texten. Eleven använder texter för att utvidga sitt ord- och begreppsförråd.	Eleven identifierar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer. Eleven utvidgar aktivt sitt ord- och begreppsförråd genom att läsa olika slags texter. Eleven använder ändamålsenliga strategier för att tolka texter.	Eleven särskiljer mellan strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven utvecklar sitt ord- och begreppsförråd så att det är tillräckligt för att hen självständigt kan tolka och utvärdera texter.

M5 handleda eleven att tolka texter kritiskt både självständigt och i grupp	I2	Eleven övar sig på att kritiskt tolka talade, skrivna och multimediala texter både självständigt och i grupp.	Förmåga att tolka talade, skrivna och multimediala texter	Eleven läser och förstår enkla texter med ett konkret språk och i för eleven bekanta situationer. Eleven ställer frågor och uttrycker åsikter utifrån texterna tillsammans med andra och självständigt.	Eleven läser och förstår texter, även abstrakta sådana, som är lämpliga för hens ålder. Eleven drar slutsatser om texterna och framför motiverade åsikter om textens innehåll.	Eleven använder sin förmåga att tolka texter som en resurs för lärandet. Eleven utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Eleven förstår att andra texter inverkar på textens tolkning.	Eleven utvärderar texternas sätt att påverka. Eleven iakttar sådana betydelser i texterna som inte är direkt uttalade, såsom textens tankegång, attityder och synpunkter. Eleven tolkar hur andra texter inverkar på textens betydelse.
Att producera texter							
M6 handleda eleven att stärka förmågan att planera, producera och bearbeta texter	I3	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter. Eleven använder berättande, beskrivande och	Förmåga att tillämpa kunskap om textgenrer i produktionen av texter	Eleven producerar texter som till sin struktur, sitt språk och sitt innehåll är enkla	Eleven planerar och producerar med hjälp av modeller texter om olika ämnesområden,	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter där hen använder särdragen för	Eleven producerar självständigt texter där särdragen för olika textgenrer

självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna		ställningstagande texter som modeller och källor för de egna texterna.		och konkreta och som berör ett ämne som är bekant för hen.	både självständigt och tillsammans med andra. Eleven tar emot respons på sina texter. Eleven producerar texter där man känner igen textgenrerna men där textgenrernas typiska särdrag används bristfälligt.	olika textgenrer på ett ändamålsenligt sätt.	används på ett mångsidigt sätt. Eleven använder också andra texter som källor för de egna texterna.
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärskningen av det ordförråd och de	I3	Eleven följer normerna för standardskriftspråket i sina texter och använder de ordförråd och språkliga strukturer som är karakteristiska	Förmåga att behärska skriftspråket	Eleven producerar texter om ämnesområden som är bekanta för hen själv. Texten kan vara icke-koherent, något svårläst	Eleven producerar texter som är förståeliga trots språkliga brister. Ordförrådet kan fortfarande vara begränsat.	Eleven producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem.	Eleven producerar texter som innehållsmässigt och språkligt är mångsidiga.

strukturer som behövs för olika textgenrer		för olika textgenrer. Eleven utvecklar smidighet och mångsidighet i sin textproduktion samt skriver för hand och med hjälp av digitala verktyg.		och skriven med ett väldigt begränsat ordförråd. Eleven kan skriva för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Elevens användning av skriftspråksnormer är osäkert.	Eleven följer skriftspråksnormerna tämligen väl. Eleven kan skriva flytande för hand och med hjälp av digitala verktyg.	Eleven följer skriftspråksnormerna väl.
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen språkliga strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följder av	14	Eleven blir intresserad av språkliga fenomen. Eleven känner igen språkliga strukturer och använder formellt och informellt språk som en resurs för språkanvändning en samt använder	Förmåga att utveckla språklig medvetenhet	Eleven observerar att språkbruket varierar i olika situationer. Eleven identifierar skillnaderna mellan skrivet och talat språk. Eleven uppfattar gränserna mellan satser och	Eleven reflekterar över textens språkliga och textuella drag och deras betydelser tillsammans med andra. Eleven känner igen formellt och informellt språkbruk och skillnaderna	Eleven uppfattar och skiljer mellan språkliga och textuella drag i texter och deras betydelser med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven förstår formellt och informellt språkbruk och	Eleven drar slutsatser om texters språkliga och textuella särdrag. Eleven utnyttjar formellt och informellt språk i sitt språkbruk. Eleven förstår vilken inverkan språkliga val har för hur

olika språkliga val		språkliga stildrag och nyanser. Eleven förstår betydelser och följer av olika språkliga val.		känner igen verbet i centrum av satsen.	mellan olika språkliga stilar. Eleven kan dela in satsen i satskonstruktionens olika delar.	effekterna av olika språkliga stilar. Eleven förstår betydelser och följer av olika språkliga val.	betydelsen byggs upp i en text.
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet den finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	14	Eleven läser och tolkar svenskspråkig litteratur, i synnerhet modern finlandssvensk litteratur. Eleven bekantar sig med den finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden och deras kopplingar till världslitteraturen. Eleven förstår hur litteraturgenren och andra texter	Förmåga att analysera och tolka skönlitteratur	Eleven läser korta och lättförståeliga svenskspråkiga skönlitterära texter. Eleven skiljer mellan fiktiva texter och andra texter. Eleven förstår att olika texter har skrivits vid olika tidpunkter. Eleven identifierar med hjälp av modeller kopplingar mellan texter.	Eleven läser svenskspråkiga, även finlandssvenska, skönlitterära texter och diskuterar sina läsupplevelser med de andra. Eleven känner till några litteraturgenrer och kan identifiera till vilken genre en text hör.	Eleven läser och kan analysera en skönlitterär text. Eleven kan nämna centrala verk i den finlandssvenska litteraturen. Eleven kan särskilja litteraturgenrens särdrag i texter som hen läser.	Eleven läser mångsidig svenskspråkig litteratur och analyserar och tolkar det hen läst genom att diskutera och skriva om sina upplevelser. Eleven känner till den finlandssvenska litteraturen och dess förhållande till världslitteraturen.

		påverkat ett verk.					
M10 hjälpa eleven att vidga sin kulturuppfattning och att redogöra för flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället samt att se kulturella likheter och kulturbundenhet i och mellan olika företeelser	I4	Eleven förstår betydelsen av språklig och kulturell mångfald i skolan och i samhället. Eleven ser skillnader och likheter mellan kulturer samt kulturbundenhet i och mellan olika företeelser.	Förmåga att utveckla kulturell medvetenhet	Eleven känner till att det förekommer flerspråkighet och kulturell mångfald i alla samhällen. Eleven kan identifiera och kan beskriva kulturella och kulturbundna företeelser i sin närmaste omgivning.	Eleven identifierar flerspråkighet och kulturell mångfald på individnivå och i den nära omgivningen. Eleven breddar sina kulturella erfarenheter och kan berätta om dem.	Eleven redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Eleven kan redogöra för sina kulturella erfarenheter. Eleven observerar att kulturen samt individers verksamhet och olika gruppbildningar påverkar varandra.	Eleven framför synpunkter på vad flerspråkighet och kulturell mångfald betyder för hen själv och för samhället. Eleven deltar aktivt i att skapa gemensamma kulturella upplevelser.
Att använda språket som stöd för allt lärande							
M11 handleda eleven att	I5	Eleven stärker en positiv	Förmåga att utveckla sitt eget	Eleven gör iakttagelser om	Eleven identifierar sina	Eleven utvecklar sina färdigheter	Eleven ställer upp utmanande

befästa en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika inlärningsstilar och sätt att lära sig samt att lära sig av andra		uppfattning om sig själv och sitt sätt att lära sig och använda språk. Eleven jämför och använder olika sätt att lära sig både självständigt och i grupp.	sätt att lära sig språk	hur hen lär sig språk och sina egna sätt att lära sig.	styrkor och utvecklingsområden när det gäller hens sätt att lära sig och använda språk samt ställer upp mål för sitt eget lärande.	att lära sig språk och använder mångsidigt sin omgivning som en resurs för att lära sig språk.	mål för sitt eget lärande och främjar det gemensamma lärandet.
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika vetenskapsområden	I5	Elevens språkkunskap utvecklas från ett vardagligt språk mot språket som används inom olika vetenskapsområden.	Förmåga att utveckla ett abstrakt språk	Eleven behandlar temen som berör olika vetenskapsområden på ett vardagligt språk.	Eleven förstår med stöd av en stark kontext språk som är rätt så kognitivt krävande och lämpligt med hänsyn till elevens ålder.	Eleven förstår kognitivt krävande språk som är lämpligt med hänsyn till elevens ålder, men behöver stöd från kontexten.	Eleven känner till metoder för användningen av ett abstrakt språk och använder dem för att tolka texter.
M13 uppmuntra eleven att	I5	Eleven använder ändamålsenliga	Förmåga att söka information	Eleven söker enstaka	Eleven söker information från	Eleven söker information	Eleven söker och kombinerar

utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp		sätt att söka information och följer upphovsrättsliga normer. Eleven planerar, strukturera och utvärderar sitt eget arbete självständigt och i grupp.	samt förmåga att planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete	information från givna källor. Eleven följer upphovsrätten och förstår betydelsen av personlig integritet på nätet. Eleven planerar och utvärderar sitt eget arbete endast i liten grad.	bekanta källor eller källor som hen fått, men upprepar informationen. Eleven utvärderar sitt arbete.	från olika källor och planerar, strukturera och utvärderar sitt eget arbete både självständigt och i grupp. Eleven bidrar med sin egen insats i det gemensamma arbetet.	mångsidigt information från olika källor samt jämför informationen och bedömer dess tillförlitlighet. Eleven främjar målmedvetet gemensamt arbete.

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi (tai ruotsi) saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISKTALANDE)

Lärokursen svenska för samisktalande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

15.4.2 Toinen kotimainen kieli

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä, ruotsin ja suomen keskipitkä eli B1-oppimäärä äidinkielenomainen ruotsi ja suomi.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI JA FINSKA

Ruotsin kieli, A-oppimäärä

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on ruotsin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen A-oppimäärän oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä	S1	Oppilas oppii tuntemaan ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kansalliskielten asemaan ja pohjoismaiseen kieli- ja kulttuuriympäristöön liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä Suomessa. Oppilas osaa kertoa jotakin Pohjoismaiden kulttuureista ja	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas osaa kertoa keskeisiä asioita ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä ja joistakin siihen liittyvistä ilmiöistä. Oppilas osaa vertailla Pohjoismaiden	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa pohtia ruotsin kielen asemaa kansalliskielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia Pohjoismaiden

				elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä vuorovaikutuksen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä ja sisältöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat maailmankuvaa.	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen ruotsin taitoa hyödyntämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää ruotsin kieltä.	Oppilas osaa nimetä ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää ruotsinkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan,	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä

millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena		säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.		kielen säännönmukaisuuksista.	ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ja osaa käyttää ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta	S2	Oppilas oppii asettamaan	Tavoitteiden asettaminen,	Oppilas osaa käyttää joitakin	Oppilas osaa käyttää	Oppilas osaa käyttää	Oppilas osaa käyttää

asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		tavoitteita kielten opiskelulle ja oppii refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää jatkuvan	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

kieltenopiskelu n valmiuksia		kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielen oppijana.					
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaa n monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Oppilas oppii toimimaan aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti monenlaisissa jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen	S3	Oppilas oppii olemaan aktiivinen viestintätilanteissa	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin	Oppilas osallistuu enenevässä määrin	Oppilas osallistuu enenevässä määrin	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen

viestintätilanteissa sekä syventämään taitoaan käyttää kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiot		a. Hän oppii käyttämään viestintästrategioita.		sanoiin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	viestintään turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisiin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	viestinnässä eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kulttuurisesti sopivaa kieltä viestintätilanteissa.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin,	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt.

kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista				kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä,	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä.	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitehok-

joista hankitaan tietoa, ja ohjata oppilasta käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä				kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	sesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksi a tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

						harjoitelluissa ilmauksissa.	

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningsvärigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i A-finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i finska har två kunskapsnivåer B1.1 och B1.2 kombinerats till en mellannivå B1.1/B1.2 (förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter) och A2.2 och B1.1 till en mellannivå A2.2/B1.1 (förmåga att producera texter). Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska

referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål för undervisningen	Inne håll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som anknyter till nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer	I1	Eleven känner till det finska språkets ställning i Finland. Eleven lägger märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven utvecklar sin förmåga och vilja att komma till rätta i	Förståelse för frågor som gäller språkens ställning och språkens och kulturens betydelse	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om att det finns olika språkmiljöer i Finland och kan reagera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	Eleven kan förklara varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om nationalspråkens betydelse för individen. Eleven kan komma till rätta i finskspråkiga och	Eleven kan berätta om rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan ta i beaktande språkens betydelse för individen.	Eleven kan klargöra för rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan reflektera över språkens betydelse för individen.

		finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.			flerspråkiga miljöer.	Eleven kan agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	Eleven kan agera flexibelt i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer enligt situation.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika sammanhang och miljöer	I1	Eleven lär sig att hitta olika sammanhang och miljöer där hen kan utveckla sina kunskaper i finska.	Förmåga att med hjälp av finska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där finska kan användas.	Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet.	Eleven kan jämföra sammanhang och miljöer där finska kan användas för att främja det egna lärandet.	Eleven kan reflektera över hur hen kan utnyttja finskspråkiga sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och göra jämförelser mellan finska och andra språk.	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter i det finska språket.	Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter i det	Eleven kan dra slutsatser om finska i jämförelse med andra språk.	Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om regelbundenheter i det finska språket,

stöd för sitt lärande		Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.			finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.
Färdigheter för språkstudier							
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk.	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk.	Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig finska.	Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt

sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap		i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	att lära sig finska. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation .
M5 stödja elevens förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för	I2	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan ge några exempel på hur hen kan utveckla sina färdigheter i finska.	Eleven kan beskriva hur hen kan utveckla de egna färdigheterna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även

kontinuerligt språklärande		avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i sin omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.				avslutad skolgång.	efter avslutad skolgång.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i olika slag av vardagliga kommunikations situationer	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i olika bekanta kommunikationss ituationer.	Kommunikation sförmåga i olika situationer	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikations situationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationss ituationer.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga	Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som

					Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.	kommunikationssituationer.	till exempel då man diskuterar om en aktuell händelse.
M7 handleda eleven att ta initiativ i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier	I3	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer och att använda olika kompensationsstrategier.	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven använder till exempel ett	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.	Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan rätta till missförstånd eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.

				att förtydliga eller upprepa.	närliggande eller allmänna begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).	Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.	Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta och mer komplicerade uttryck.
M8 hjälpa eleven att i kommunikations situationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation. Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan ta hänsyn till formell språkanvändning. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

					kommunikationsrutiner.		
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter genom att använda sin slutledningsförmåga. Eleven lär sig att hitta det centrala innehållet i texter för sin informationssökning.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala	Eleven förstår det väsentliga och flera detaljer i mer krävande allmänspråkligt tal i normalt tempo eller i allmänspråklig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.

					utgående från kontexten.	innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.	Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord eller viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå A2.2/B1.1
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala förståeligt.	Förmåga att producera texter	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.	Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några	Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt

				uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	idiomatiska uttryck. Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7 - 9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	L2, L5
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2	L2, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L4, L5

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin

ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsa viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa ruotsin kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan ruotsin kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T5–T9) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.3 ja A2.1 välitasoksi A1.3/A2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	Oppilas oppii tuntemaan suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kieliympäristöä sekä suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia kulttuureja ja elämänmuotoja. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.	Pohjoismaisen kieli- ja kulttuuriympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas tietää, että ruotsia puhutaan eri tavoin Suomessa ja Ruotsissa. Oppilas osaa kertoa suomenruotsalaisista ja pohjoismaisista kulttuureista ja	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin Suomessa ja Ruotsissa käytetyn ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa kuvailla suomenruotsala	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa joistakin Ruotsissa käytetyn ruotsin kielen erityispiirteistä. Oppilas osaa vertailla suomenruotsalaisia ja pohjoismaisia

					elämänmuodoista.	isia ja pohjoismaisia kulttuureita ja elämänmuotoja.	kulttuureita ja elämänmuotoja.
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan ruotsin kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen kielitiedon	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan ruotsissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.

					käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	kielitaitonsa kehittämiseen.	
Kielenopiskelutaidot							
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia yleisimpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia keskeisimpiä kielenoppimistapoja. Oppilas osaa eritellä tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää itselle sopivia monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

		vuorovaikutukse ssa rakentavasti.					
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään sekä käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään. Oppilas oppii käyttämään ruotsia erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää ruotsin kieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää ruotsin kielen taitoa.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää omassa elämässä koulun ulkopuolella ja koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista.

suullista ja kirjallista vuorovaihtelusta				yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	ta viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, netti). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella.	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella.	Oppilas osallistuu viestintään ja tarvitsee vain satunnaisesti apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa melko usein turvautuen harvemmin ei-kielellisiin ilmaisiin.

				Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.		Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas osaa soveltaa jonkin verran viestintäku mppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisim missa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuude n ilmauksia rutiininomaisiss a sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisiss a sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy joistakin lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää joitakin kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä hidasta puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista, itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi .	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi .	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa keskeistä perussanastoa ja rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissa kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

					ja peruskieliopin aineksia.		

Opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet		Laaaja-alainen osaaminen
T1	7 lk haastattelu	7 lk L2, L3
	8 lk mielipiteen ilmaisu	8 lk L2, L7
	9 lk suullinen raportti yhteistyössä oppilaanohjauksen kanssa	9 lk L2, L3, L6
T2	7 lk keskustelu	7 lk L1, L2, L3, L4
	8 lk väittely	8 lk L1, L2, L7
	9 lk oman puhekielen havainnointi erilaisissa viestintätilanteissa	9. lk L1, L2, L3, L7
T3	7 lk esitelmä	7 lk L1, L2, L3, L7
	8 lk puhe	8 lk L1, L2, L3, L7
	9 lk kirjallisuusesitelmä	9 lk L1, L2, L3, L7
T4	7 lk oman kielenkäytön havainnointi	7 lk L1, L2
	8 lk tilanteen vaikutus omaan kielenkäyttöön	8 lk L1, L2, L7
	9 lk oma kielenkäyttö virallisissa tilanteissa	9 lk L1, L2, L6, L7
T5	7 lk erilaiset lukutavat	7 lk L1, L4
	8 lk	8 lk
	9 lk kaunokirjallisuusanalyysi	9 lk L1, L2, L4
T6	7 lk	7 lk
	omavalintaiset romaanit	L1, L2, L4
	sosiaalisen media tekstejä	1, L4, L5
	8 lk	8 lk
	omavalintaiset romaanit	L1, L2, L4
	lehtiteksteihin tutustumista	L1, L4, L5
T7	9 lk	9 lk
	omavalintaiset romaanit	L1, L2, L4
	7 lk	7 lk
	lähdekritiikki	L1, L4
	faktan ja fiktion ero	L1, L4
	uutinen	L1, L2, L4
	8 lk	8 lk
	sananvapaus ja sensuuri	L1, L2
	mainonnan keinot	L1, L2, L4
	9 lk	9 lk
T8	julkisuusperiaatteet sosiaalisessa mediassa	L1, L2
	7 lk tiedonhaku, yhteistyössä kirjaston kanssa	7 lk L2, L4, L5, L6
	8 lk	8 lk
	9 lk tiedonhaku	9 lk L2, L4, L5, L6
T9	7 lk	7 lk
	kirjavinkkaus (oppilaan tekemä)	L2

	kirjallisuuden peruskäsitteet ja analysoinnin alkeita	L1, L4, L5
	kokonaisten teosten lukemista	L2, L4
	8 lk	8 lk
	jotain käsiteltyä genrettä edustavan romaanin lukeminen	L1, L2, L4
	eri genrejen vertailua	L1, L2, L4
	9 lk	9lk
	kirjallisuushistoria	L1, L2, L4, L5
	kirjallisuuskäsitteiden syventämistä	L1, L2, L4, L5
T10	7 lk koulunkäynnissä tarvittavat tekstilajit	7 lk L2, L7
	8 lk mielipidekirjoitus	8 lk L2, L7
	9 lk aineistopohjainen kirjoittaminen	8 lk L2, L4, L5, L7
T11	7 lk kertova kirjoittaminen	7 lk L2
	8 lk vaikuttavia tekstilajeja	8 lk L2, L4
	9 lk analyttinen kirjoittaminen	9 lk L2, L4, L5
T12	7 lk tekstinteen vaiheet	7 lk L2, L4, L5
	8 lk tekstin viimeistely	8 lk L2, L5
	9 lk kirjoittamisprosessi	9 lk L2, L4, L5, L6
T13	7 lk oikeinkirjoituksen perusasiat	7 lk L2, L5, L6
	8 lk yleiskielen sopimuksia	8 lk L2, L4, L5, L6
	9 lk oikeinkirjoituksen syventämistä	9 lk L2, L4, L5, L6
T14	7 lk tiedonhaku esitelmää varten yhteistyössä kirjaston kanssa	7 lk L4, L5
	8 lk mielipiteen perustelu	8 lk L2, L4, L7
	9 lk aineiston käyttö omassa tekstissä	9 lk L2, L4, L7
T15	7 lk	7 lk
	sanaluokat	L1
	nominien taivutus	L1
	verbien persoona- ja aikamuodot	L1
	8 lk	8 lk L1, L2, L4
	verbien tapaluokat	L1
	lauseen rakenne	9 lk
	9 lk	L1, L2, L4
	kielen rakenteiden kertaus	L1
	verbien nominaalimuodot	
T16	7 lk	7 lk
	kirjallisuuden päälaajat	L1, L2, L4
	8 lk	8 lk
	kirjallisuuden genret	L1, L2, L4
	9 lk	9 lk
	Suomen kirjallisuushistoria	L1, L2, L4
T17	7 lk	7 lk
	äidinkielen merkitys ajattelun välineenä	L2, L4
	8 lk	8 lk
	9 lk	9 lk
	Suomen kielen kehitys, erityispiirteet ja Suomen kielellinen tilannemaailman kielet	L2, L4, L7
		L2, L4, L6, L7

SUOMEN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7–9 (FINSKA, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 7–9)

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleven att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevens språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till likheter och olikheter i det talade och det skrivna finska språket, att söka information om något eller några språk som är besläktade med finska språket	I1	K2, K5
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språketenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M3 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda finska i sitt eget liv och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	K2, K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	K4
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta	I3	K4, K5

sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll		

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med typiska drag i det finska språket, med den finska kulturen och med finska språkmiljöer och släktspråk. Att fästa uppmärksamhet vid skillnader mellan talad och skriven finska och att jämföra det finska språket med andra språk eleverna studerar. Att använda språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra språk med varandra och att studera finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att använda olika lärstrategier, läromedel och lärmiljöer effektivt och på ett sätt som stärker studiemotivationen. Att tillämpa arbetssätt som främjar självständigt, långsiktigt arbete och kritisk informationssökning. Att träna kommunikativa färdigheter och uppmuntra eleverna att använda språket mångsidigt i olika situationer.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadieutbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig rikligt i olika kommunikationssituationer och med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i B1-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning

hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för B1-lärokursen i finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärnings svårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i B1-lärokursen i finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutits och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i lärokursen i B1-finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i B1-lärokursen i finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för B1-lärokursen i finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunnande i huvudsak motsvarar den nivå av kunnande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunnandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för B1-lärokursen i finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i B1-lärokursen i finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M9) och som anknyter till växande språkkunskap i B1-lärokursen i finska har två kunskapsnivåer A1.3 och A2.1 kombinerats till en mellannivå A1.3/A2.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål för undervisningen	Inne håll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket	I1	Eleven lär sig att lägga märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven lär känna språkmiljön.	Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.	Eleven kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.	Eleven känner till olika språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Eleven förstår språkets betydelse för individen.	Eleven kan jämföra olika språkmiljöer och särdragen i dessa. Eleven kan ta språkens betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenhet	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakttagelser om några regelbundenheter	Eleven kan dra några slutsatser om regelbundenheter	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska i	Eleven kan dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket,

er i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande		och att göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.		r i det finska språket.	r i det finska språket i jämförelse med andra språk. Eleven kan ge exempel på några språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	jämförelse med andra språk. Eleven kan berätta om centrala språkvetenskapliga begrepp i finska och använda dem för att utveckla sina språkkunskaper.	tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska för att utveckla sina språkkunskaper.
Färdigheter för språkstudier							
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och reflektera över sitt lärande självständigt	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.	Förmåga att ställa upp mål, utnyttja studiestrategier och reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk.	Eleven kan använda de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk.	Eleven kan mångsidigt använda sig av varierande och för hen själv passande sätt att lära sig finska.

och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap		Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	olika sätt att delta i kommunikation	på olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan jämföra olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda sina språkfärdigheter och handleda hen att modigt använda språket i olika	12	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer i och utanför skolan.	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan ge några exempel på möjligheter att utveckla kunskaperna i finska.	Eleven kan beskriva möjligheter att utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla kunskaperna i finska även efter avslutad skolgång.

situationer i och utanför skolan							
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikations situationer.	Kommunikation sförmåga i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikations situationer.	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikations situationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikations situationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikations situationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikation sstrategier	I3	Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikations strategier.	Användning av kommunikation sstrategier	Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet).	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation.	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.	Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel.

				Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått.	Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig på non-verbala uttryck. Eleven kan utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som	I3	Eleven lär sig ett lämpligt och artigt språkbruk.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i	Eleven klarar av några korta sociala situationer och kan använda

hör till artigt språkbruk				(hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	många rutinmässiga sociala sammanhang.	några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att förstå för åldern lämpliga muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i

						behöver ur en kort text.	en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Eleven kan tillämpa några

					Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.	grundläggande uttalsregler.

RUOTSIN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN RUOTSI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen opiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä antaen tilaa myös tunteiden käsittelylle.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista, keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä	S3	L2
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset, tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan	S3	L4, L3, L5

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Selvitetään, mitä yksilön kielelliset oikeudet tarkoittavat. Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat oppilaita perehtymään ruotsinkielisen kulttuurin eri ilmiöihin ja lisäämään tietojaan niistä. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita ruotsin kielen opiskelussa ja kielten välisessä vertailussa sekä tarpeen mukaan tunnistamaan puhutun ja kirjoitetun ruotsin kielen variantteja ja murteita.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä sekä tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaat toimijana ruotsin kielellä Suomessa ja Pohjoismaissa. Valitaan yhdessä oppilaita kiinnostavia aihepiirejä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan erilaisia sekä suullisia että kirjallisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opetuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat saavat tilaisuuksia tutustua pohjoismaisiin verkostoihin. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista koulussa ja koulun ulkopuolella auttamalla oppilaita kehittämään sopivia opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita rohkaistaan etsimään itseään kiinnostavia tekstejä, jotka vahvistavat oppilaiden lukutaitoa ja rohkaisevat lukemaan itsenäisesti kirjallisuutta ja muita tekstejä. Oppilaat oppivat myös turvallista ja eettisesti vastuullista medioiden käyttöä. Oppilaat saavat yksilöllistä ohjausta ja palautetta vuorovaikutustaitojensa ja tekstintuottamistaitojensa

kehittämiseksi. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea käsitteiden oppimisessa ja ajatustensa pukemisessa sanoiksi. Opetus kannustaa kielellisesti lahjakkaita oppilaita valitsemaan haastavia lukutehtäviä ja asettamaan itselleen sopivia tavoitteita ja työskentelytapoja.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyt äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Äidinkielenomaisen ruotsin A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.2 ja B2.1 välitasoksi B1.2/B2.1 Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia ruotsin kansalliskielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia monikielisissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä	S1	Oppilas oppii tuntemaan ruotsin kielen aseman kansalliskielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa ympäristöissä.	Kansalliskielteen asemaan liittyvät ilmiöt, pohjoismaiseen kieli- ja kulttuuriympäristöön liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kertoa jotakin Pohjoismaiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja niiden viralliset kielet. Oppilas osaa kertoa keskeisiä asioita ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä. Oppilas osaa kuvailla Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja.	Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa kertoa ruotsin kielen asemasta kansalliskielenä ja joistakin siihen liittyvistä ilmiöistä. Oppilas osaa vertailla Pohjoismaiden kulttuureja ja	Oppilas osaa kuvailla ruotsin kieltä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa. Oppilas osaa pohtia ruotsin kielen asemaa kansalliskielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia

					Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia ruotsin kielellä.	elämänmuotoja . Oppilas osaa kertoa tavoista toimia ruotsin kielellä.	Pohjoismaiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia ruotsin kielellä.
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä	S1	Oppilas oppii kehittämään taitoaan käyttää ruotsin kieltä monipuolisesti erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.	Kielitaidon hyödyntäminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin yhteisöistä ja toimintaympäristöistä, joissa voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa nimetä yhteisöjä ja toimintaympäristöjä, joissa voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla, miten ruotsin kielen taitoa voi hyödyntää ruotsinkielisissä yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää ruotsin kielen taitoaan ruotsinkielisissä yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä	S1	Oppilas oppii löytämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä ruotsin kielen	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukais

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan oppimisprosessiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan ja jatkuvan	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan eri tilanteissa	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia kehittää ruotsin kielen taitoaan	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia

kieltenopiskelun valmiuksia		itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielen oppijana.		ruotsin kielen taitoaan.	myös koulun päätyttyä.	myös koulun päätyttyä.	a kehittää ruotsin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1
T6 rohkaista oppilasta toimimaan monissa erilaisissa viestintätilanteissa, joissa aiheet voivat olla jo melko vaativia	S3	Oppilas oppii toimimaan aloitteellisesti vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä	Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös joissakin vaativammissa viestintätilanteissa kuten viestittäessä	Oppilas pystyy osallistumaan viestintään melko vaivattomasti myös uusissa ja vaativammissa viestintätilanteissa.

				viestintätilanne tta.	viestintätilantei ssa.	ajankohtaisesta tapahtumasta.	
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan puheenvuoron ottamista ja keskusteluun tai kirjalliseen viestintään liittymistä sekä neuvottelemaan merkityksestä	S3	Oppilas oppii olemaan aktiivinen viestintätilanteis sa. Hän oppii käyttämään viestintästrategi oita.	Viestintästrate gioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei- kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumpp anin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumpp ani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.	Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen ja käyttämään tuttua aihetta käsittelevässä vuorovaikutustil anteessa käyttäen sopivaa ilmausta. Oppilas pystyy korjaamaan väärinymmärryk siä melko luontevasti ja neuvottelemaan myös melko mutkikkaiden	Oppilas pystyy neuvottelemaa n myös mutkikkaiden asioiden ja käsitteiden merkityksestä. Oppilas pystyy tarkkailemaan omaa ymmärtämistää n ja viestintäänsä sekä korjaamaan kieltään.

					Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.	asioiden merkityksestä.	
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota viestinnän muodollisuusasteeseen, harjoittelemaan viestintää käyttäen erilaisia tekstilajeja (kuten blogit, haastattelut) sekä ottamaan viestinnässä huomioon kulttuurienvälisen vuorovaikutustaidon vaatimukset	S3	Oppilas oppii viestimään tilanteeseen sopivalla tavalla. Hän oppii käyttämään kulttuurisesti sopivaa kieltä viestintätilanteissa.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä osaa esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata niihin.	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Oppilas tuntee tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja toimii niiden mukaisesti. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon	Oppilas osaa käyttää erilaisiin tarkoituksiin kieltä, joka ei ole liian tuttavallista eikä liian muodollista. Oppilas pyrkii ilmaisemaan ajatuksiaan asianmukaisesti ja viestintäkumppania kunnioittaen ottaen huomioon

						tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	erilaisten tilanteiden asettamat vaatimukset.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1
T9 tarjota oppilaalle ja etsiä yhdessä oppilaiden kanssa monipuolisia ja merkityksellisiä tekstejä, jotka edellyttävät päättelyä ja erilaisia tekstinymmärtämiss strategioita	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoinen yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen	Oppilas ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa sisältävää puhetta tutuista tai melko yleisistä aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä. Oppilas ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät	Oppilas ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksista puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia sekä ilmaisemaan

				pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumalta.	yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta tai epämuodollisesta keskustelusta.	kuulemastaan pääkohdat. Oppilas ymmärtää suuren osan ympärillään käydystä keskustelusta. Oppilas ymmärtää monenlaisia kirjoitettuja tekstejä, jotka voivat käsitellä myös abstrakteja aiheita ja joissa on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A2.1	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.2	Taitotaso B1.2/B2.1

T10 ohjata oppilasta tuottamaan, tulkitsemaan ja jakamaan tekstejä melko vaativista aiheista kiinnittäen huomiota tekstilajien monipuolisuuteen (myös pienet esitelmät, mielipidekirjoitukset , tarinat), rakenteiden monipuolisuuteen ja hyvään hallintaan.	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen ruotsin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi	Tekstien tuottamista idot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Oppilas käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoi maa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen	Oppilas osaa kertoa tavallisista, konkreetteista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen. Oppilas ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä ja ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Oppilas käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa	Oppilas ilmaisee itseään suhteellisen vaivattomasti ja pystyy kirjoittamaan henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä sekä ilmaisemaan ajatuksiaan myös joistakin kuvitteellisista aiheista. Oppilas pystyy osallistumaan myös melko muodollisiin keskusteluihin.

				muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	ja tavallisia idiomeja sekä monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. Oppilas hallitsee ääntämisen perussäännöt muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	

SUOMEN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN SUOMI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9 (A-LÄROKURS I MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA I ÅRSKURS 7–9)

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	K2
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang	I1	K2
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet	I1	K2, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	K1, K3, K7
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande	I2	K1
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	K4

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	K2
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	K4, K6
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer	I3	K3, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med

flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Mål språket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningsvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av elevens lärande och kunnande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppmuntrande och handledande respons som anknyter till formativ bedömning hjälper man eleverna att bli medvetna om sina egna färdigheter och att utveckla dem. Eleverna ska uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Lärandet ska bedömas på flera olika sätt, också genom självvärdering och kamratrespons. Den summativa bedömningen ska grunda sig på hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen som ställts upp i den lokala läroplanen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska.

Bedömningen av växande språkkunskap ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den. Som verktyg vid bedömningen kan man även använda till exempel den Europeiska språkportföljen.

Bedömningen ska vara mångsidig så att elever som har inlärningsvårigheter i språket, eller som på något annat sätt har ett annorlunda språkligt utgångsläge, ges olika möjligheter att visa sitt kunnande.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska avslutas i årskurs 7, 8 eller 9 i enlighet med timfördelningen som beslutats och beskrivits i den lokala läroplanen. Slutbedömningen ska beskriva hur väl och i vilken mån eleven uppnått målen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska då studierna avslutas. Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har ställts upp i den lokala läroplanen. Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. Eleven har uppnått målen i lärokursen

för vitsorden 5, 7, 8 eller 9 då elevens kunskande i huvudsak motsvarar den nivå av kunskande som beskrivs i kunskapskraven för vitsordet i fråga. Helhetsbedömningen av kunskandet för vitsorden 4, 6 och 10 ska bildas utgående från målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i relation till ovan nämnda kunskapskrav för slutbedömningen. Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål. Bedömningen av elevens arbete ska ingå i slutbedömningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska och i slutvitsordet som ska bildas utgående från slutbedömningen.

I vitsordet 9 som gäller målen för undervisningen (M6-M10) och som anknyter till växande språkkunskap i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska har två kunskapsnivåer B1.2 och B2.1 kombinerats till en mellannivå B1.2/B2.1. Kunskapsnivåerna finns i den Europeiska referensramen och i den finländska nivåskalan för språkkunskap och språkutveckling som utarbetats utgående från den.

Mål för undervisningen	Inne håll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet fem	Kunskapskrav för vitsordet sju	Kunskapskrav för vitsordet åtta	Kunskapskrav för vitsordet nio
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	Eleven lär känna det finska språkets ställning i Finland. Eleven lär sig att förstå kulturella skillnader mellan nationalspråken samt bakgrunden till dessa. Eleven lär sig att agera i olika språkmiljöer.	Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens ställning	Eleven kan berätta om våra nationalspråk och ge några exempel på flerspråkiga miljöer. Eleven kan reagera i flerspråkiga miljöer.	Eleven är medveten om värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan komma till rätta i flerspråkiga miljöer.	Eleven kan ta i beaktande värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera i flerspråkiga miljöer.	Eleven kan genom sitt agerande beakta värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera flexibelt enligt situation i flerspråkiga miljöer.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer	I1	Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer.	Förmåga att mångsidigt använda sig av sina språkkunskaper för att utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där hen kan använda finska.	Eleven kan berätta om sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.	Eleven kan jämföra olika sammanhang och miljöer där hen kan använda finska för att främja det egna lärandet.	Eleven kan reflektera över hur hen ändamålsenligt kan använda finska i olika sammanhang och miljöer för att främja det egna lärandet.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och likheter och olikheter i jämförelse med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga	Språklig förmåga	Eleven kan göra iakttagelser om regelbundenheter och känner till några språkvetenskapliga begrepp i finska.	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till de vanligaste språkvetenskapliga begreppen i finska.	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter och jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till centrala	Eleven kan dra slutsatser om finskans regelbundenheter, tillämpa dem samt jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven känner till och kan

		begrepp som stöd för sitt lärande.				språkvetenskapliga begrepp i finska.	använda centrala språkvetenskapliga begrepp i finska.
Färdigheter för språkstudier							
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande.	Förmåga att ställa upp mål, att utnyttja studiestrategier och att reflektera över sitt lärande samt förmåga att bilda sig en uppfattning om olika sätt att delta i kommunikation	Eleven kan använda några för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan ge några exempel på olika sätt att delta i kommunikation.	Eleven kan använda de vanligaste och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta i kommunikation.	Eleven kan utnyttja de mest centrala och för hen själv passande sätten att lära sig språk. Eleven kan jämföra olika sätt att delta i kommunikation.	Eleven kan mångsidigt utnyttja varierande och för hen själv passande sätt att lära sig språk. Eleven kan jämföra och reflektera över olika sätt att delta i kommunikation.

fram med sitt budskap		Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.					kommunikation.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	12	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hans omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan använda sina färdigheter i finska i några situationer och ge exempel på hur hen kan utveckla de egna färdigheterna.	Eleven kan beskriva olika möjligheter att utveckla sina färdigheter i finska även avslutad skolgång. Eleven kan använda sina kunskaper i finska i olika situationer.	Eleven kan jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan mångsidigt tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer.	Eleven kan reflektera över och jämföra olika möjligheter att tillämpa och utveckla sina färdigheter i finska även efter avslutad skolgång. Eleven kan målmedvetet tillämpa sina kunskaper enligt

							situation.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M6 uppmuntra eleven att delta i olika kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse.	Eleven kan kommunicera relativt obehindrat också i nya och mer krävande situationer.

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att ta initiativ i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	13	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda olika kompensationsstrategier och omformulera sitt budskap.	Användning av kommunikationstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnernes	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.	Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Eleven kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Eleven kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.	Eleven kan uttrycka sin åsikt och diskutera betydelsen också där mer krävande ämnen behandlas. Eleven kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp. Eleven kan naturligt rätta till missförstånd

				uttryck i sin egen kommunikation.			och korrigera sitt språk.
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	13	Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation. Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraser na samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.	Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt	Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven kan ta hänsyn till sin samtalspartner och till de krav som olika situationer ställer.

						betingade aspekter.	
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M9 erbjuda eleven och-tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier	I3	Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter och att tillämpa olika strategier för att tolka dem.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala	Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell	Eleven förstår muntlig och skriven text som är mera invecklad till språk och innehåll samt klarar av texter som förutsätter slutledning. Eleven kan följa med komplicerad argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i olika texter.

				text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.	innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.	diskussion i omgivningen.	Eleven förstår en stor del av en pågående diskussion i omgivningen.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet och	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt i olika sammanhang och för olika ändamål genom att använda centralt ordförråd och centrala strukturer.	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen.	Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Eleven uttrycker sig relativt obehindrat.	Eleven kan med rätt mångsidiga strukturer och ett omfattande ordförråd uttrycka sig klart och exakt om olika ämnen som hör till det egna

användandet samt behärsknigen av varierande strukturer				viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.	Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.	Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar.	erfarenhetso mrådet. Eleven kan uttrycka sina tankar också om fiktiva ämnen. Eleven kan delta också i mer formella diskussioner.

15.4.3 Vieraat kielet

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määriteltä toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia

ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L3
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L4, L6
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	L5, L6

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsa viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa englannin kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan englannin kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan englannin kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy englannin kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Englannin kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T10) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa B1.1 ja B1.2 välitasoksi B1.1/B1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälis- tä toimintakykyään	S1	Oppilas oppii tuntemaan englannin kielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa englantia puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä englantia puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutuksen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa englannin asemasta maailmankielenä. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa pohtia englannin asemaa maailmankielenä ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä

							vuorovaikutukse ssa.
T2 kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	Oppilas oppii löytämään englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta.	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää englannin kieltä.	Oppilas osaa nimetä englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää englanninkielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on ja	S1	Oppilas oppii löytämään englannin kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan englannin kieltä muihin kieliin.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin englannin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä.

miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena		Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.			Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä englannin kielen kielitiedon käsitteistä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja refleктоimaan	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimista poja.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimista poja.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kielenoppimista poja.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia englannin kieltä.

tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	poja. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kielenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää englannin kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää englannin kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

		kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.					
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista ja pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään myös joissakin vaativammissa tilanteissa, kuten keskusteltaessa ajankohtaisesta tapahtumasta.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiok	S3	Oppilas oppii olemaan aloitteellinen vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen	Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen tuttua aihetta käsittelevässä

einojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä		Oppilas oppii käyttämään viestintästrategioita.		edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin. Oppilas käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.	vuorovaikutustilanteessa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin, korjata väärinymmärryksiä sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ja melko mutkikkaidenkin ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia	S3	Oppilas oppii tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä. Hän	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt.	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt ja osaa

piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälis- tä viestintää		oppii käyttämään kieltä kulttuurien välisessä viestinnässä.		kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukse- ssaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.	kiinnittää huomiota kielenkäytön muodollisuuteen. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukse- ssaan huomioon tärkeimpiä kulttuurisia käytänteitä.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksi- a kuulla ja lukea monenlaisia	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja	Oppilas ymmärtää pääasiat ja useita yksityiskohtia hieman vaativammasta

itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita		ymmärtämisstrategioita.		sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen sekä ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	lähes normaalitempoinen yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.	normaalitempoinen yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1	Taitotaso B1.1/B1.2
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen englannin kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä	Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja useita yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin

				ymmärrettävästi .		muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	harjoitelluissa ilmauksissa.

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja- alainen osaaminen
T1	7 lk Oppilas ymmärtää englannin kielen aseman globaalina kielenä	7 lk
	8 lk Oppilas oppii englannin kielen levinneisyyden syitä (mm. maahanmuutto Yhdysvaltoihin)	8 lk
	9 lk Oppilas hahmottaa englannin kielen ja kulttuurin suhdetta sekä tiedostaa oman kielen ja kulttuurin eroja ja yhtäläisyyksiä kohdekieleen ja kulttuuriin	9 lk
T2	7 lk Oppilas osaa etsiä itseään kiinnostavaa materiaalia erilaisia viestintätekniikoita käyttäen	7 lk
	8 lk Oppilas osaa etsiä itseään kiinnostavaa materiaalia erilaisia viestintätekniikoita käyttäen	8 lk
	9 lk Oppilas osaa etsiä itseään kiinnostavaa materiaalia erilaisia viestintätekniikoita käyttäen	9 lk
T3	7 lk Oppilas ymmärtää kieliopin merkityksen viestinnässä (esim. perusaikamuodot)	7 lk
	8 lk Oppilas laajentaa perusrakenteiden hallintaa	
	9 lk Oppilas syventää kielen rakenteiden hallintaa	8 lk 9 lk
T4	7 lk Oppilas oppii asettamaan opiskelulle tavoitteita, luomaan oppimista edistäviä toimintatapoja ja arvioimaan tavoitteidensa toteutumista	7 lk
	8 lk Oppilas oppii asettamaan opiskelulle tavoitteita, luomaan oppimista edistäviä toimintatapoja ja arvioimaan tavoitteidensa toteutumista	8 lk
	9 lk Oppilas oppii asettamaan opiskelulle tavoitteita, luomaan oppimista edistäviä toimintatapoja ja arvioimaan tavoitteidensa toteutumista	9 lk
T5	7 lk Oppilas hankkii valmiuksia englannin kielitaidon hyödyntämiseen arkielämässä nyt ja tulevaisuudessa	7 lk
	8 lk Oppilas hankkii valmiuksia englannin kielitaidon hyödyntämiseen arkielämässä nyt ja tulevaisuudessa	8 lk
	9 lk Oppilas hankkii valmiuksia englannin kielitaidon hyödyntämiseen arkielämässä nyt ja tulevaisuudessa	9 lk
T6	7 lk Oppilas osaa viestiä itseään lähellä olevista aihepiireistä: perhe, ystävät, harrastukset	7 lk
	8 lk Oppilas osaa viestiä syvällisemmistä ja laajemmista aihepiireistä sanavaraston kasvaessa	8 lk
	9 lk Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa	9 lk

T7	7 lk Oppilas uskaltaa käyttää olemassa olevaa kielitaitoaan ja osaa varmistaa kumppaniltaan viestin perillemenon. Osaa käyttää erilaisia kompensatiokeinoja, esim. selittää sanojen merkityksiä ja hyödyntää kiertoilmaisuja.	7 lk
	8 lk Oppilas uskaltaa käyttää olemassa olevaa kielitaitoaan ja osaa varmistaa kumppaniltaan viestin perillemenon. Osaa käyttää erilaisia kompensatiokeinoja, esim. selittää sanojen merkityksiä ja hyödyntää kiertoilmaisuja.	8 lk
	9 lk Oppilas uskaltaa käyttää olemassa olevaa kielitaitoaan ja osaa varmistaa kumppaniltaan viestin perillemenon. Osaa käyttää erilaisia kompensatiokeinoja, esim. selittää sanojen merkityksiä ja hyödyntää kiertoilmaisuja.	9 lk
T8	7 lk Oppilas tunnistaa tilanteeseen ja kulttuuriin sopivia viestintämuotoja ja osaa käyttää niitä esim. esittelytilanteissa, ruokailuyhteyksissä, ostostilanteissa. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään kulttuuriin sopivalla tavalla.	7 lk
	8 lk Oppilas tunnistaa tilanteeseen ja kulttuuriin sopivia viestintämuotoja ja osaa käyttää niitä esim. esittelytilanteissa, ruokailuyhteyksissä, ostostilanteissa. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään kulttuuriin sopivalla tavalla.	8 lk
	9 lk Oppilas tunnistaa tilanteeseen ja kulttuuriin sopivia viestintämuotoja ja osaa käyttää niitä esim. esittelytilanteissa, ruokailuyhteyksissä, ostostilanteissa. Oppilas osaa ilmaista mielipiteitään kulttuuriin sopivalla tavalla.	9 lk
T9	7 lk Oppilas ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa, omaa elämänpiiriä lähellä olevia tekstejä. Aihepiireinä perhe, ystävät harrastukset.	7 lk
	8 lk Oppilas ymmärtää syvällisempiäkin ja enemmän asia-aiheita käsitteleviä tekstejä, esim. koulumaailma, tunteet, matkustaminen.	8 lk
	9 lk Oppilas osaa käyttää asiapohjaisia tekstejä hankkiessaan tietoa esim. jatko-opinnoista, työelämästä, kotimaasta ja ympäristöasioista.	9 lk
T10	7 lk Oppilas kommunikoi itseään lähellä olevista aihepiireistä ymmärrettävästi sekä ääntämisen, että rakenteiden näkökulmasta. Hallitsee perusaikamuodot.	7 lk
	8 lk Oppilas kommunikoi sujuvammin laajemmistakin aihepiireistä. Osaa käyttää futuuria ja konditionaalia.	8 lk
	9 lk Oppilas kommunikoi entistä sujuvammin yhä laajenevista aihepiireistä. Osaa käyttää passiivia sekä yleisimpiä fraaseja ja ikiomeja.	9 lk

MUU VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun kyseisellä kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielellä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4, L6
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiategstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L5, L6

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Otetaan selkoa niiden maiden tai alueiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Hankitaan tarvittaessa tietoa kyseisen kielen päävarianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä ja maailmassa, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Lisäksi otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema sekä kielialueen elämänmuoto. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä.. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runtas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen A-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T6–T19) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A2.2 ja B1.1 välitasoksi A2.2/B1.1. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyä	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan ja että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä kulttuurisia piirteitä.	Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä	Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaan liittyviä ilmiöitä maailmassa. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia kulttuurisia piirteitä vuorovaikutuksessa.

						vuorovaikutukses sa.	
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa.	Maailmankansalaisen taitojen kehittyminen kohdekieltä käyttämällä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin aineistoista ja toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää kohdekieltä.	Oppilas osaa nimetä kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa vertailla kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä, jotka edistävät hänen oppimistaan.	Oppilas osaa pohtia, miten hän voi hyödyntää kohdekielisiä aineistoja ja toimintaympäristöjä omaa oppimistaan edistääkseen.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kohdekielen	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja

kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena		kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.			ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielen opiskelulle ja reflektomaan oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän käyttää erilaisia	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksessa toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoj a. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoj a. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentavaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.		vuorovaikutuksessa.	vuorovaikutuksessa.	vuorovaikutustilanteissa.	
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää kohdekielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Oppilas oppii toimimaan jokapäiväisissä viestintätilanteissa aloitteellisesti.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Oppilas selviää melko vaivattomasti monista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy olemaan aloitteellinen monenlaisissa viestintätilanteissa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteissa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja,	S3	Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti viestintätilanteissa. Hän oppii hyödyntämään viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään tarkennusta avainsanoista.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään, osaa pyytää tarkennusta avainsanoista ja varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa

vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensaatiota				Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	satunnaisesti kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja, esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti	Oppilas osaa käyttää kieltä erilaisiin tarkoituksiin. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.

						käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.	
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso A2.2/B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksi a tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii tekstien ymmärtämisstrategioita.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta.	Oppilas pystyy seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääajatuksia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtää pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.

					tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin

					viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

VIERAS KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Näissä perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6. vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää lukuun ottamatta englantia, jossa arvosana kahdeksan edellyttää perusopetuksen päättövaiheessa kielitaidon eri osa-alueilla keskimäärin taitotasoa A2.1, joka on hieman korkeampi kuin muissa indoeurooppalaisissa ja eurooppalaisissa kielissä edellytetty taitotaso. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit).

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta hyödyntämään kielitiedon käsitteitä ja tekemään johtopäätöksiä siitä, miten eri kielissä ilmaistaan samankaltaisia asioita ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielellä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
T2 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	L2
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä omassa elämässään sekä käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2	L3, L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	L4, L5

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja kohdekielen opiskelussa. Tutustutaan kielen käyttöympäristöihin ja tärkeimpiin näkökohtiin niiden maiden elämänmuodossa, joissa kyseistä kieltä puhutaan.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta kohdekielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.

Vieraan kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearviointin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B1-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B1-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B1-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B1-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen B1-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvien tavoitteiden (T5–T9) arvosanassa 9 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.3 ja A2.1 välitasoksi A1.3/A2.1. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	Oppilas oppii löytämään kohdekielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan kohdekieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin kohdekielen säännönmukaisuuksista.	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä kohdekielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan kohdekielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee kohdekielen kielitiedon käsitteitä ja osaa

					esimerkkejä kohdekielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
T2 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä antaa oppilaille valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyään	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen asemaan ja variantteihin liittyviä arvoja. Hän oppii kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kulttuurien välistä toimintakykyään.	Kielten asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurien välinen toimintakyky	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja tietää, että sitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa kertoa kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa nimetä vuorovaikutukseen liittyviä	Oppilas osaa kertoa kohdekielen asemasta maailmassa. Oppilas osaa kuvailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa vuorovaikutukseen liittyvistä kulttuurisista piirteistä.	Oppilas osaa pohtia kohdekielen asemaa maailmassa ja siihen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla vuorovaikutukseen liittyviä

					kulttuurisia piirteitä.		kulttuurisia piirteitä.
Kielenopiskelutaidot							
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kohdekieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentamaan vuorovaikutus	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja reflektoimaan oppimisprosessia an itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrateg ioiden hyödyntämine n, oppimisen reflektointi ja tavat toimia vuorovaikutuks essa	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistap oja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutukse ssa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimista poja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuks essa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia kielenoppimistap oja. Oppilas osaa eritellä tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutukse ssa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutukse ssa.

een, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.					
T4 kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä omassa elämässään sekä käyttämään kieltä rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä. Hän oppii käyttämään kohdekieltä erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää kohdekielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista. Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa.
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai	Oppilas osallistuu viestintään ja tarvitsee vain satunnaisesti apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin.

				asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	toistamista tai hidastamista.	muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa.	Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa.
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kohdekielen kulttuuriin liittyviä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisimissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.	Oppilas käyttää yleisiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia sosiaalisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä hidasta puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyistä, yksinkertaisista, itseään kiinnostavista viesteistä ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A1.3/A2.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kohdekielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Oppilas oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja ilmaisuja.	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi ja hallitsee hyvin suppean perussanaston, muutaman	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	Oppilas osaa kohtalaisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita ja pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen melko suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan melko yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut

					tilannesidonnai sen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.		ilmaisut melko hyvin.

VIERAS KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osien. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osien ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä	S1	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan vieraan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet

arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy vieraan kielen B2-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Vieraan kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin ja tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn,	S1	Oppilas oppii tuntemaan kohdekielen suhteen muihin kieliin. Hän oppii tuntemaan kohdekielen kielialuetta sekä kulttuureita ja elämänmuotoja. Oppilas oppii kehittämään kielellistä päättelykykyään ja monikielisyttään.	Kohdekielen suhde muihin kieliin, kielialueen ja siihen liittyvien kulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen, kielellinen päättely ja monikielisyys	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan sekä antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen suhteesta muihin kieliin. Oppilas osaa kertoa kohdekielen kulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa kuvailla kohdekielen kulttuureita ja kuvailla niihin liittyviä elämänmuotoja.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia kohdekielen suhdetta muihin kieliin. Oppilas osaa hyödyntää kohdekielen keskeisimpiä erityispiirteitä oppimisessaan. Oppilas osaa vertailla kohdekielen kulttuureita ja niihin liittyviä

utelaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä							elämänmuotoja.
Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä sekä kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää kohdekieltä myös koulun päätyttyä. Oppilas oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää kohdekieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka kohdekielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.

oppituntien ulkopuolella							
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilan teissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumpp anin tukemana muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisest a viestintätilantee sta.	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisist a viestintätilantei sta tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumpp aniin.	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisist a viestintätilantei sta tukeutuen joskus viestintäkumpp aniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisiss ä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilann etta.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategi oiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioi ta vuorovaikutustilan teissa.	Viestintästrategi oiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet).	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei- kielellisiin ilmaisuihin.

				Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään kohdekielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen)	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa ja sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuo-

				joissakin kaikkein rutiininomaisimmissa sosiaalisissa kontakteissa.	a sosiaalisissa kontakteissa.		toja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten

				kirjoitusmerkkejä.	tekstistä yksittäisiä tietoja.	yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	n, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksia tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia,

sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin		ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.		sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettäväst i ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettäväst i. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnai sen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi . Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnai sen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteit a. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarasto a ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävä sti.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk	7 lk
	8 lk	8 lk L1, L2, L4
	- tutustutaan ranskankieliseen maailmaan, pääpaino kuitenkin Ranskassa	9 lk L1, L2, L4
	- opitaan ranskalaiselle kulttuurille ominaisia piirteitä (sinuttelu/teitittely, puhuttelu, kohteliaisuusfraasit)	
	- aloitetaan tutustuminen ranskalaiseen ruokakulttuuriin	
T2	- tiedostetaan eri kieliryhmien välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä vertailemalla englannin ja ranskan kieliä	
	9 lk	
	- laajennetaan tietoisuutta ranskankielisistä alueista ja niiden kulttuuripiirteistä	
	- tutustutaan perusteellisemmin Pariisiin ja sen nähtävyyksiin	
	7 lk	7 lk
T3	8 lk ja 9 lk	8 lk L3
	- kannustetaan oppilasta arvioimaan ja pohtimaan erilaisia kielenopiskelutapoja (esim. sanaston ja verbien mieleenpainamistapoja)	9 lk L3
	- kannustetaan oppilasta käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella	
	- opitaan pohtimaan omaa kielenopiskelua itsearviointien kautta	
	7 lk	7 lk
	8 lk	8 lk L4
	- esitellään alkeellisia rutiininomaisia viestintätilanteita, sekä suullisia että kirjallisia	9 lk L4
	- tutustutaan erilaisiin tekstilajeihin (esim. dialogi, ruokalista, resepti, sarjakuva)	
	9 lk – sanaston karttuessa laajennetaan aihepiirejä, opitaan selviytymään haastavammista tilanteista puhuen, kirjoittaen sekä puhetta ja tekstejä ymmärtäen	
	- lisätään erilaisia tekstilajeja/viestintätapoja (esim. lyhyt tarina, tekstiviesti, sähköpostiviesti, matkailuwebsite)	

T4	7 lk	7 lk
	8 lk ja 9lk – esitellään oppilaalle erilaisia viestintästrategioita (nonverbaalinen viestintä, pääkohtien poimiminen, selventävät kysymykset)	8 lk L4 9 lk L4
	- painotetaan viestin perillemenon tärkeyttä, jolloin oikeakielioppisuudella on vähemmän painoa	
T5	7 lk	7 lk
	8 lk – tuodaan esille kohdekulttuurille ominaisia kohteliaita kielenkäyttörutiineja (tervehtiminen, puhuttelu, sinuttelu/teitittely, kohteliaat pyynnöt)	8 lk L4, L6 9 lk L4, L6
	9 lk – harjoitellaan perusteellisemmin kohteliaisuusfraaseja erilaisissa tilanteissa	
T6	7 lk	7 lk
	8 lk – esitellään erilaisia oppilaan ikätasolle sopivia ja tuttuja aihepiirejä sivuavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä (mm. minä ja perheeni, ystävät, koulu, harrastukset, kahvilassa asiointi)	8 lk L4 9 lk L4
	9 lk – vaativampia tekstin- ja kuullunymmärtämistehtäviä (mm. matkustelu, ostosten tekeminen, nähtävyyksistä kertominen)	
T7	7 lk	7 lk
	8 lk – kiinnitetään huomiota joihinkin ranskan kielen ääntämiseen vaikuttaviin ja sitä helpottaviin asioihin (esim. intonaatio, aksentit, nasaalit)	8 lk L5 9 lk L5
	- opitaan selviytymään suppeallakin ilmaisuvälineillä tietyistä perustilanteista niin suullisesti kuin kirjallisestikin	
	9 lk – lisätään tietoisuutta ääntämiseen liittyvissä asioissa (esim. sidonta, aakkoset)	
	- suullisia harjoituksia vaativammissa tilanteissa (mm. ravintolassa, ostosten tekeminen, tien kysyminen/neuvominen)	
	- kirjoitetaan pidempiä tekstejä eri muodoissa (esim. dialogi, kertova teksti, postikortti/kirje)	

B2-kieli saksa, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk	7 lk
	8 lk - tutustutaan, missä maissa saksaa puhutaan	8 lk L1, L2, L4
	- tutustutaan saksankielisiin sanoihin, joiden merkitys on pääteltävissä englannin ja ruotsin kautta	9 lk L1, L2, L4
	- saksalaiseen kulttuuriin tutustumista (mm. teittely, ruokakulttuuri)	
T2	9 lk – laajennetaan 8. luokalla aloitettua kulttuuriin tutustumista, myös oppilaiden omien kiinnostuksen kohteiden mukaan (musiikki, urheilu, maantuntemus, tv-sarjat)	
	7 lk	7 lk
	8 lk ja 9 lk – vahvistetaan oppilaiden kykyä oppia uutta kieltä – käydään läpi erilaisia tapoja mm. sanaston opiskelussa	8 lk L3 9 lk L3
	- kannustetaan oppilasta käyttämään alkeiskielitaitoaan myös oppituntien ulkopuolella (tv-sarjat, musiikki, netin saksankieliset keskusteluryhmät ja muut nettisivut)	
T3	7 lk	7 lk
	8 lk – jo kielenopiskelun alkuvaiheessa aloitetaan pienimuotoisilla kirjallisilla ja suullisilla harjoituksilla	8 lk L4 9 lk L4
	9 lk – edetään haastavampiin tekstinymmärtämis- ja kuullunymmärtämisharjoituksiin sekä omaan kirjalliseen ja suulliseen tuottamiseen	
	- tutustutaan myös eri tekstilajeihin (virallisemmat tekstit, tekstiviesti, sähköpostiviesti, netin keskustelupalstat)	
T4	7 lk	7 lk
	8 lk ja 9 lk – oppilaalle opetetaan kohdekielelle tyypillisiä viestintästrategioita (nonverbaalinen viestintä, tarkentavat kysymykset, aktiivinen kuuntelu)	8 lk L4 9 lk L4
T5	7 lk	7 lk

T6	8 lk – tutustutaan saksankielisen kielialueen tervehtimiskäytäntöihin	8 lk L4, L6
	- teitittelyn ja sinuttelun erot	9 lk L4, L6
	9 lk – opiskellaan lisää kohteliaisuusfraaseja (möchte-muoto, kohteliaat pyynnot)	
	7 lk	7 lk
T7	8 lk – tehdään erilaisia kuullunymmärtämis- ja luetunymmärtämistehtäviä oppilaan arkipäivään liittyvistä aiheista (minä ja harrastukset, koulu, perhe ja ystävät)	8 lk L4 9 lk L4
	9 lk – vaativampia kuullunymmärtämis- ja luetunymmärtämistehtäviä aihepiireinä mm. matkailu, vaateostokset, vierailulla, opetellaan kertomaan monipuolisemmin itsestä ja kavereista sekä kotipaikasta)	
	7 lk	7 lk
	8 lk – suullisessa tuottamisessa painotetaan saksan ääntämistä ja suomenkieliselle haastavia saksan äänteitä sekä keskeisiä arkipäivän puhetilanteita	8 lk L5 9 lk L5
	- heti alusta asti kirjoitetaan lyhyitä, opittuihin aiheisiin liittyviä kirjoitustehtäviä	
	9 lk – tehdään suullisia harjoituksia vaativimmista aihealueista (mm. matkalipun osto, tien kysyminen ja neuvominen, ostoksilla, kahvilassa)	
	- kirjoitetaan vaativampia kirjoitelmia opiskelluista aihepiireistä ja tehdään ryhmässä pieniä näytelmiä (mm. ravintolassa, ostoksilla, eksyksissä)	

SAAMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään saamen kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Nämä ovat yleiset saamen kielen opetuksen perusteet. Opetuksen järjestäjä laatii näiden perusteiden mukaan paikallisen sovelluksen pohjoissaameen, inarinsaameen tai kolttsaameen.

Saamen kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun saamen kielellä eri oppiaineissa.

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saamen kielen asemaan alkuperäiskansan kielenä liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia saamenkielisissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä	S1	L1, L2
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä ja löytää itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saamen kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3, L7
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivisia viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttää saamenkielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4, L6
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen ja kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L6

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Opetuksessa valitaan sellaisia sisältöjä ja toimintatapoja, jotka rohkaisevat tutustumaan saamelaiskulttuurin eri ilmiöihin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja saamen kielen opiskelussa. Perehdytään yksilön kielellisiin oikeuksiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Vahvistetaan edelleen kieltenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana ovat ajankohtaisuus sekä nuoren toiminta saamenkielisyys yhteisöissä, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista sekä erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7 - 9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7 - 9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsa viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai saamen kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita

autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa saamen kielen A-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan saamen kielen A-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt saamen kielen A-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on saamen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan saamen kielen A-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy saamen kielen A-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia saamen kielen asemaan alkuperäiskansan kielenä liittyviä arvoja ja ilmiöitä sekä vahvistaa oppilaan taitoa ja halukkuutta toimia saamenkielisissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä	S1	Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen aseman alkuperäiskansan kielenä sekä siihen liittyviä arvoja ja ilmiöitä. Hän oppii tuntemaan saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas oppii toimimaan saamenkielisissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä.	Saamen kielen asemaan ja variantteihin liittyvien kysymysten huomaaminen, saamelaiskulttuurien ja elämänmuotojen tunteminen sekä toimiminen saamenkielisissä ja saamelaiskulttuuria vaalivissa ympäristöissä	Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa saamen kieliä puhutaan alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa nimetä joitakin saamen kieliä ja kertoa, missä niitä puhutaan alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa kuvailla saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja sekä saamen kielen asemaa. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä	Oppilas osaa nimetä saamen kielet ja kertoa, missä niitä puhutaan alkuperäiskansan kielenä, ja tietää, että niitä puhutaan eri tavoin. Oppilas osaa vertailla saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa tavoista	Oppilas osaa pohtia saamen kieliä ja niiden asemaa alkuperäiskansan kielenä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia saamelaiskulttuureja ja niihin liittyviä elämänmuotoja. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia saamen kielellä.

					tavoista toimia saamen kielellä.	toimia saamen kielellä.	
T2 kannustaa oppilasta löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä ja löytämään itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä	S1	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Hän oppii löytämään itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.	Saamen kielen taidon hyödyntäminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa nimetä joitakin itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.	Oppilas osaa vertailla mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavista saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisällöistä ja ilmiöistä.	Oppilas osaa vertailla ja pohtia mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä erilaisissa yhteisöissä ja toimintaympäristöissä. Oppilas osaa kuvailla itseään kiinnostavia saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon sisältöjä ja ilmiöitä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukais	S1	Oppilas oppii löytämään saamen kielen säännönmukaisuuksia ja vertailemaan saamen	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin saamen kielen	Oppilas osaa tehdä joitakin johtopäätöksiä saamen kielen	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä saamen kielen	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä saamen kielen säännönmukais

uusia saamen kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena		kieltä muihin kieliin. Hän oppii käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.		säännönmukaisuuksista.	säännönmukaisuuksia. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan saamessa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamen kielen kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä siitä, miten sama asia ilmaistaan saamen kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa saamen kielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.	uuksista ja soveltaa niitä. Oppilas osaa vertailla, miten sama asia ilmaistaan saamen kielessä ja jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee saamen kielen kielitiedon käsitteitä ja osaa käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.
Kielenopiskelutaidot							
T4 rohkaista oppilasta asettamaan	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielen opiskelulle ja	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioi	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä	Oppilas osaa käyttää monipuolisia

tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia saamen kieltä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta rakentavaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		oppii refleктоimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.	den hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutuksen toimimisen tapojen hahmottaminen	kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.	itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä jatkuvan kieltenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää saamen kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

		kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.					
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	Oppilas oppii toimimaan jokapäiväisissä viestintätilanteissa aloitteellisesti.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.	Oppilas selviää kohtalaisesti monenlaisista jokapäiväisistä viestintätilanteista. Oppilas pystyy enenevässä määrin olemaan aloitteellinen viestintätilanteissa.	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteissa sekä syventämään taitoaan käyttä saamenkielisiä	S3	Oppilas oppii aktiivisuuteen viestintätilanteissa. Hän oppii käyttämään erilaisia kielellisiä viestintästrategioita.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoiin ja ilmauksiin.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin ei-kielillisiin ilmaisuihin.	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään käyttäen tarvittaessa vakiosanontoja pyytäessään	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt

viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota				Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.	tarkennusta avainsanoista. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä silloin tällöin ja käyttää esim. lähikäsitettä tai yleisempää käsitettä, kun ei tiedä täsmällistä (koira/eläin tai talo/mökki).	viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja	S3	Oppilas oppii käyttämään kieltä kulttuurisesti sopivalla tavalla viestinnässä.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti	Oppilas osaa käyttää kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutukseen huomioon joitakin

asenteiden esiin tuomista					esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.	asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas pystyy keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiinej a.	tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.2	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2	Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Hän oppii erilaisia tekstien ymmärtämisstrategioita .	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään	Oppilas pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistaa usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen ja ymmärtää	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoi sesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta

sisällön ymmärtämistä				Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatukset tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.	pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.	kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatt a.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1	Taitotaso A2.2
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen saamen kielen	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti (ikäkaudelleen

ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin		keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.		käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.	ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.	konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.	tyypillisiä) jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä m u i s s a k i n

							k u i n h a r j o i t e l l u i s s a ilmauksissa.

SAAMEN KIELI, B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Valinnaisen B2-saamen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilaita rohkaistaan käyttämään saamen kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä. Opetusta voidaan integroida muiden oppiaineiden opetukseen ja monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun saamen kielellä eri oppiaineissa.

Saamen kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskelemansa saamen kielen suhde muihin saamen kieliin, suomen kieleen sekä hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan saamen kielten puhuma-alueisiin, saamelaisalueeseen sekä joihinkin saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin	S1	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään saamen kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata häntä löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat saamen kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perusteella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan saamen kielen levinneisyyden

historialliseen taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia saamen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten saamen kielen oppimista, mihin saamen kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa saamenkielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan voidaan opiskella myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, muut ja saamelaisuus. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Havainnoidaan saamen kielen rytmiiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Opetellaan tarpeen mukaan foneettisia tarkekirjoitusmerkkejä ja graafisia kirjoitusmerkkejä.

Saamen kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi opettajat tekevät yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runtas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai saamen kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi saamen kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista, ja se antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa saamen kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan saamen kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan saamen kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy saamen kielen B2-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Saamen kielen B2-oppimäärän kehittyvään kielitaitoon liittyvän tavoitteen seitsemän (T7) arvosanassa 7 on yhdistetty kaksi taitotasoa A1.1 ja A1.2 välitasoksi A1.1/A1.2. Taitotasot löytyvät Eurooppalaisesta viitekehyksestä ja sen pohjalta laaditusta suomalaisesta sovelluksesta Kehittyvän kielitaidon asteikko.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskelemansa saamen kielen suhde muihin saamen kieliin, suomen kieleen sekä hänen aiemmin opiskelemiinsa kieliin sekä tutustumaan saamen kielten puhuma-alueisiin, saamelaisalueeseen sekä joihinkin saamelaiskulttuurin ja saamelaisen elämänmuodon keskeisiin piirteisiin	S1	Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen suhteen muihin kieliin. Oppilas oppii tuntemaan saamen kielen aluetta, puhuma-alueita ja saamelaisalueita sekä saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.	Saamen kielen suhteen hahmottaminen muihin kieliin ja kielialueen hahmottaminen sekä saamelaiskulttuurien ja saamelaisen elämänmuodon tunteminen	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, ja antaa joitakin esimerkkejä saamen kielten suhteesta suomen kieleen. Oppilas osaa kertoa saamelaiskulttuureista ja niihin liittyvistä elämänmuodoista.	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, sekä saamen kielten suhteesta suomen kieleen. Oppilas osaa kuvailla saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieliä puhutaan, sekä saamen kielten suhteesta suomen kieleen ja oppilaan aiemmin opiskelemiin kieliin. Oppilas osaa vertailla saamelaiskulttuureita ja niihin liittyviä elämänmuotoja.

Kielenopiskelutaidot							
T2 rohkaista oppilasta näkemään saamen kielen taito osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata häntä löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	Oppilas oppii löytämään mahdollisuuksia käyttää saamen kieltä myös koulun päätyttyä. Hän oppii käyttämään erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien ja opiskelustrategioiden kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää saamen kieltä. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa mahdollisuuksista käyttää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää saamen kielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.	Oppilas osaa kertoa, kuinka saamen kielen taitoa voi hyödyntää myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia saamen kieltä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja	S3	Oppilas oppii toimimaan erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa.	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti viestintäkumppanin tukemana	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä

kirjallista vuorovaikutusta				muutamasta, kaikkein yleisimmin toistuvasta ja rutiininomaisesta viestintätilanteesta.	ta viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.	viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.	tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Oppilas oppii hyödyntämään kielellisiä viestintästrategioita vuorovaikutustilanteissa.	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja (esim. eleet, piirtäminen, sanastot, internet). Oppilas osaa joskus arvailla tai päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä asiayhteyden, yleistiedon tai muun	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja. Oppilas osaa pyytää toistamista tai hidastamista.	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään turvautuen harvemmin eikielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein ja osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja

				kielitaitonsa perusteella. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.		minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.	omassa viestinnässään.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Oppilas oppii käyttämään saamen kielelle ja kielialueen kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia.	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia (tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen) joissakin kaikkein rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista ja osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3	Taitotaso A2.1
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Oppilas oppii ymmärtämään erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestel män tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkk ejä.	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuks tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin

							yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä				Taitotaso A1.1	Taitotaso A1.1/A1.2	Taitotaso A1.2	Taitotaso A1.3
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppi ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä rakenteita. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä	Oppilas pystyy kertomaan ohjatusti joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvara- a. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja lauseita. Oppilas ääntää harjoiteltuja ilmauksia	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvara- a ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut	Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvara- a ja kirjoittamaan yksinkertaisia

				sanoja ja sanontoja.	ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.	viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi .

LATINAN KIELI, VALINNAINEN B2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 7-9

Valinnaisen latinan opetuksen kesto vaihtelee. Nämä perusteet on kirjoitettu B2-laajuiselle oppimäärälle. Valinnainen latina voi olla oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Latinan B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta sekä ymmärtämään latinan merkitys eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana	S1	L1, L2, L4
T2 auttaa oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään latinan ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia läpi keskiajan nykypäivään asti	S1	L1, L2
Kielenopiskelutaidot		
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen.	S2	L3
T4 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1, L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 opastaa oppilas tutustumaan latinan muoto- ja lauseopin pääpiirteisiin, keskeiseen sanastoon ja ääntämisen periaatteisiin sekä jäsentelemään opittavaa kieliainesta	S3	L4
T6 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista suullista ja kirjallista viestintää latinan kielelle tyypillisissä asiayhteyksissä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T7 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Latinan B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Perehdytään latinan asemaan muiden kielten ja aiemmin opiskeltujen kielten joukossa sekä verrataan latinaa muihin eurooppalaisiin kieliin. Tutustutaan latinan kielen ja antiikin Rooman historian keskeisiin piirteisiin ja henkilöihin, tarkastellaan latinan asemaa eri tieteenalojen sanastossa, tutustutaan joihinkin latinan kieleen liittyviin sivistyssanoihin ja lentäviin lauseisiin.

S2 Kielenopiskelutaidot: Käytetään erityisesti latinaan soveltuvia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään pitkäjänteiseen työskentelyyn, kriittiseen tiedonhankintaan ja monipuoliseen yhteistyöhön ohjaavia toimintatapoja.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita ja tuottaa tekstejä: Valitaan tekstejä, jotka tutustuttavat oppilaita latinan muoto- ja lauseopin perusasioihin. Harjoitellaan ääntämistä, sanapainoa sekä oikeinkirjoitusta. Valitaan oppilaita kiinnostavia latinaan ja antiikin kulttuuriin liittyviä kielenkäytön aihepiirejä ja käytetään monenlaisia tekstejä.

Latinan B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Latinaa käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki latinan B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville oppilaille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi latinan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista. Formatiiviseen arviointiin liittyvän oppilaan oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itsearvioinnin ja vertaispalautteen keinoin. Summatiivinen arviointi perustuu siihen, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut paikallisessa opetussuunnitelmassa latinan kielen B2-oppimäärälle asetetut tavoitteet.

Oppilaan kehittyvän kielitaidon arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen Kehittyvän kielitaidon asteikko. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää myös esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arvioinnin tulee olla monipuolista, jotta oppilaat, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat, saavat erilaisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan latinan kielen B2-oppimäärän opiskelu päättyy vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut latinan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt latinan kielen B2-oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on latinan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan latinan kielen B2-oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy latinan kielen B2-oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalut	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen							
T1 ohjata oppilasta jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta sekä ymmärtämään latinan merkitys eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana	S1	Oppilas oppii jäsentämään käsitystään osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta latinan kieleen. Hän oppii ymmärtämään latinan kielen aseman ja merkityksen eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Latinan kielen aseman ja merkityksen hahmottaminen.	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä latinan asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta. Oppilas osaa antaa esimerkkejä latinan kielen asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Oppilas osaa kertoa osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta. Oppilas osaa kertoa latinan kielen asemasta ja merkityksestä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.	Oppilas osaa vertailla osaamiensa kielten keskinäisiä suhteita. Oppilas osaa pohtia latinan kielen asemaa ja merkitystä eurooppalaisena kielenä ja romaanisten kielten pohjana.

T2 auttaa oppilasta tunnistamaan ja ymmärtämään latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia läpi keskiajan nykypäivään asti	S1	Oppilas oppii hahmottamaan latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja niiden vaikutuksia.	Latinan kielen ja antiikin kulttuurin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä antiikin kulttuurin ilmiöistä.	Oppilas osaa kertoa joistakin latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyvistä ilmiöistä ja niiden vaikutuksista.	Oppilas osaa kertoa latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyvistä ilmiöistä ja niiden vaikutuksista.	Oppilas osaa pohtia latinan kieleen ja antiikin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä ja arvioida niiden vaikutuksia.
Kielenopiskelutaidot							
T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta	S2	Oppilas oppii asettamaan tavoitteita kielten opiskelulle ja oppii refleктоimaan oppimisprosessiaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Hän oppii käyttämään	Tavoitteiden asettaminen, opiskelustrategioiden hyödyntäminen, oppimisen reflektointi ja vuorovaikutussuhteiden toimimisen tapojen hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä tavoista toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa kuvata joitakin tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää keskeisimpiä itselle sopivia tapoja oppia latinan kieltä. Oppilas osaa vertailla tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.	Oppilas osaa käyttää monipuolisia itselle sopivia tapoja oppia latinan kieltä. Oppilas osaa vertailla ja pohtia tapoja toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

rakentavaan vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		erilaisia tapoja oppia kieliä ja löytää niistä itselleen tehokkaimmat. Oppilas oppii tapoja toimia vuorovaikutuksessa rakentavasti.					
T4 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan ja jatkuvan kielenopiskelun valmiuksia	S2	Oppilas oppii soveltamaan ja kehittämään kielitaitoaan itsenäisesti myös koulun päätyttyä. Hän oppii hyödyntämään ympäristönsä kielellisiä virikkeitä. Oppilaalle kehittyy luottamus itseensä kielenoppijana.	Jatkuvan kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista kehittää latinan kielen taitoaan.	Oppilas osaa kuvailla mahdollisuuksia kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.	Oppilas osaa pohtia ja vertailla erilaisia mahdollisuuksia soveltaa ja kehittää latinan kielen taitoaan myös koulun päätyttyä.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa							
T5 opastaa oppilas tutustumaan latinan muoto- ja lauseopin pääpiirteisiin, keskeiseen sanastoon ja ääntämisen periaatteisiin sekä jäsentelemään opittavaa kieliaineesta	S3	Oppilas oppii latinan kielen kielitietoa, keskeistä sanastoa ja ääntämistä.	Kielitiedon muodostuminen	Oppilas osaa vähäisen määrän kielen sanastoa sekä muoto- ja lauseoppia.	Oppilas osaa jonkin verran latinan muoto- ja lauseoppia, kielen sanastoa ja joitakin ääntämisen pääsääntöjä.	Oppilas osaa keskeisiä asioita latinan muoto- ja lauseopista. Oppilas osaa latinan kielen keskeistä sanastoa ja keskeisiä ääntämisen pääsääntöjä.	Oppilas osaa keskeiset asiat latinan muoto- ja lauseopista. Oppilas osaa latinan kielen keskeisen sanaston ja ääntämisen pääsäännöt.
T6 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista suullista ja kirjallista viestintää latinan kielelle tyypillisissä asiayhteyksissä	S3	Oppilas oppii suullista ja kirjallista viestintää.	Taito käyttää kieltä erilaisissa tilanteissa	Oppilas osaa jonkin verran tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.	Oppilas osaa toimia muutamassa kielenkäyttötilanteessa käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.	Oppilas osaa toimia kielenkäyttötilanteissa, jotka liittyvät tuttuihin aiheisiin käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.	Oppilas osaa toimia monenlaisissa kielenkäyttötilanteissa, jotka liittyvät tuttuihin tai yleisiin aiheisiin käyttäen tuttua sanastoa ja vakiintuneita ilmauksia.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita ja tuottaa tekstejä

T7 rohkaista oppilasta ottamaan selvää asiayhteyden avulla helposti ennakoitavasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Oppilas oppii tulkitsemaan puhuttua tai kirjoitettua tekstiä asiayhteyden avulla.	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää vähäisen määrän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia.	Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.	Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.	Oppilas ymmärtää pääasiassa tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää laajempaa kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä.

T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti. Hän oppii ääntämään ymmärrettävästi.	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään muutamalla sanalla kirjallisesti ja suullisesti.	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen tuttuja ja harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja sekä kirjoittamaan muutamia lauseita. Oppilas ääntää pääosin ymmärrettävästi.	Oppilas osaa kertoa joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas osaa ääntää ymmärrettävästi.	Oppilas osaa kertoa tai kirjoittaa arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas osaa ääntää hyvin.

15.4.4 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1 – S6	L1, L3, L5
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1 – S6	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1 – S6	L1, L4
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1 – S6	L1, L2, L4, L5

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1 – S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1 – S6	L1, L3, L4, L6
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1 – S6	L1 - L7
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1 – S6	L5
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	L1, L3, L4
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	L1, L4
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityöihin	S2	L1, L4
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	L1, L3, L6
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	L1, L4
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	L1, L4, L5
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	L1, L4, L5
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	L1, L4, L5
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	L1, L4
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	L3, L4, L5
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan	S1	L1, L4, L5, L6

soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen		

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkittamista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityöihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

S3 Algebra: Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeitä ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

S4 Funktiot: Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermien käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria: Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraa lausetta, Pythagoraa lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys: Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmälähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7–9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvausta matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitojaan. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointinissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä, mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt matematiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on matematiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan matematiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy matematiikan päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella matematiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, positiivista minäkuva ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1–S6	Oppilas oppii tunnistamaan, mitkä asiat ja opiskelutavat motivoivat häntä. Oppilas pyrkii vahvistamaan positiivista minäkuvaansa ja itseluottamusta matematiikan oppijana.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1–S6	Oppilas aloittaa työskentelyn, ylläpitää sitä ja arvioi, milloin työskentely on saatu päätökseen. Hän osallistuu omatoimisesti ryhmän toimintaan.	Vastuunottamisen opiskelusta	Oppilas kykenee ohjattuna aloittamaan työskentelyn ja ylläpitämään sitä.	Oppilas työskentelee osin itsenäisesti ja saattaa työskentelyn ohjattuna loppuun.	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.	Oppilas ottaa vastuuta ryhmän toiminnasta ja pyrkii kehittämään koko ryhmän osaamista.

					Oppilas osallistuu ryhmän toimintaan vaihtelevasti.		
Työskentelyn taidot							
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1–S6	Oppilas havaitsee ja ymmärtää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä. Hän osaa kuvailla, selittää ja soveltaa ymmärtämäänsä.	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ohjattuna opittavien asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas havaitsee ja kuvailee oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas löytää ja selittää perustellen oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.	Oppilas yhdistää oppimiaan asioita ja kuvailee, mistä opittujen asioiden yhteys johtuu.
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1–S6	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan täsmällisesti eri ilmaisukeinoja käyttäen.	Matemaattinen ilmaisu	Oppilas ilmaisee ohjattuna matemaattista ajatteluaan jollakin tavalla.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan joko suullisesti tai kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.	Oppilas ilmaisee perustellen matemaattista ajatteluaan.
T5 tukea oppilasta loogista ja	S1–S6	Oppilas jäsentää ongelmia, tunnistaa niistä	Ongelmanratkaisutaidot	Oppilas jäsentää ohjattuna ongelmia ja	Oppilas osaa poimia annetusta	Oppilas jäsentää ja ratkaisee	Oppilas tutkii, onko olemassa muita

luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittymisessä		matemaattista informaatiota ja ratkaisee niitä hyödyntäen matematiikan menetelmiä.		ratkaisee osia ongelmasta.	ongelmasta matemaattise n informaation ja ratkaisee ohjattuna ongelmia.	loogista ja luovaa ajattelua vaativia ongelmia.	ratkaisuvaihtoe htoja.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1–S6	Oppilas arvioi ja kehittää matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas selittää ohjattuna tuottamansa ratkaisun ja pohtii ohjattuna tuloksen mielekkyyttä.	Oppilas selittää laatimansa ratkaisun, pohtii tuloksen mielekkyyttä ja arvioi ohjattuna ratkaisuaan.	Oppilas tarkastelee kriittisesti matemaattist a ratkaisuaan ja tuloksen mielekkyyttä.	Oppilas arvioi ja tarvittaessa kehittää ratkaisuaan.
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja	S1–S6	Oppilas tunnistaa ja käyttää matematiik kaa eri ympäristöissä ja toisissa	Matematiikan soveltaminen	Oppilas tunnistaa matematiikan käyttömahdollisuu det ympärillään ja tietää ongelman matemaattisen	Oppilas soveltaa matematiikkaa muotoillen ongelmia matematiikan	Oppilas soveltaa matematiikka a eri ympäristöissä muotoillen	Oppilas antaa esimerkkejä, kuinka matematiikkaa sovelletaan yhteiskunnassa.

ympäröivässä yhteiskunnassa		oppiaineissa sekä muotoilee ongelmia matematiikan kielelle.		muotoilun tarpeellisuuden.	kielelle annettuja esimerkkejä noudattaen.	reaalimaailman ongelmia matematiikan kielelle.	Oppilas hyödyntää matematiikan taitojaan eri tilanteissa.
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	Oppilas hankkii ja analysoi tietoa ja pohtii sen todenperäisyyttä ja merkitsevyyttä.	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa vertailla ohjattuna tietoa matemaattisella perusteella.	Oppilas käsittelee ja esittää tietoa annetun esimerkin mukaisesti.	Oppilas hankkii, käsittelee ja esittää tietoa sekä pohtii sen uskottavuutta.	Oppilas soveltaa tiedonhallinta- ja analysointitaitoja, tulkitsee tietoa sekä arvioi tiedon luotettavuutta.
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1–S6	Oppilas soveltaa tarkoituksenmukaista teknologiaa matematiikan opiskelussa ja ongelmia ratkaistaessa.	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas tutustuu matematiikan oppimista tukevaan ohjelmistoon ja käyttää sitä ohjatusti.	Oppilas käyttää sopivaa ohjelmistoa omien tuotosten laatimiseen ja matematiikan opiskeluun.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa matemaattisten ongelmien tarkastelemiseen ja	Oppilas soveltaa ja yhdistää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkivassa työskentelyssä.

						ratkaisemiseen.	
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet							
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa sekä kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	Oppilas tekee päätelmiä ja laskelmia arjen toimintojensa tueksi. Hän rohkaistuu käyttämään päässälaskutaitoaan.	Päättely- ja laskutaito	Oppilas laskee päässään lyhyitä laskutoimituksia ja löytää ohjattuna matemaattisia säännönmukaisuuksia.	Oppilas laskee päässään laskutoimituksia ja löytää matemaattisia säännönmukaisuuksia.	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa.	Oppilas laskee päässään monivaiheisia laskutoimituksia ja soveltaa päättelykykyään eri tilanteissa.
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	Oppilas laskee peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas laskee samannimisten, positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo murtoluvun kokonaisluvulla.	Oppilas laskee positiivisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja. Oppilas kertoo ja jakaa murtoluvun	Oppilas laskee sujuvasti peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla.	Oppilas hyödyntää rationaalilukujen peruslaskutoimituksia ongelmanratkaisussa.

					kokonaisluvulla.		
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalitylukuihin	S2	Oppilas ymmärtää reaalitylukujen algebrallisia, järjestys- ja tarkkuusominaisuuksia sekä tutustuu piiriin ja neliöjuureen.	Lukukäsite	Oppilas sijoittaa annetun desimaalityluvun lukusuoralle. Oppilas tunnistaa tilanteet, jolloin tarvitaan pyöristämistä.	Oppilas kuvailee, millaisia lukuja on eri lukujoukoissa ja sijoittaa niitä lukusuoralle. Oppilas pyöristää luvun annettuun tarkkuuteen.	Oppilas tunnistaa rationaalityluvun ja irrationaalityluvun eron. Oppilas pyöristää luvun oikeaan tarkkuuteen.	Oppilas ymmärtää tarkan arvon ja likiarvon eron sekä määrittää lukujen suuruusjärjestyksen.
T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	Oppilas ymmärtää prosentin ja prosenttiyksikön käsitteet ja kertoo niiden käytöstä eri tilanteissa. Hän laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas selittää, päätelee tai laskee prosenttiosuuden ja prosenttiluvun osoittaman määrän.	Oppilas laskee prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudelta sekä muutoksen	Oppilas osaa käyttää prosenttilaskennan eri menetelmiä. Oppilas ymmärtää prosentin ja	Oppilas tekee suhteellista vertailua ja hyödyntää prosenttilaskentaa eri tilanteissa.

		osoittaman määrän sekä muutos- ja vertailuprosentin.			suuruuden ja muutoksen prosentteina.	prosenttiyksik- ön välisen eron.	
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisu taitojaan	S3, S4	Oppilas ymmärtää tuntemattoman ja lausekkeen käsitteet sekä ratkaisee ensimmäisen asteen ja vaillinaisen toisen asteen yhtälöitä päättelemällä ja symbolisesti.	Tuntemattoma n käsite ja yhtälönratkaisu taidot	Oppilas yhdistää samanmuotoisia termejä. Oppilas ratkaisee ohjattuna ensimmäisen asteen yhtälöitä ja päättelee ohjattuna vaillinaisen toisen asteen yhtälön jonkin ratkaisun.	Oppilas sieventää lausekkeitä. Oppilas ymmärtää yhtäsuuruude n säilymisen ja ratkaisee ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti ja vaillinaisen toisen asteen yhtälön joko päättelemällä tai symbolisesti.	Oppilas ymmärtää yhtäsuuruude n käsitteen ja ratkaisee vaillinaisen toisen asteen yhtälön symbolisesti.	Oppilas käyttää sujuvasti tuntematonta yhtälön muodostamises- sa ja hyödyntää yhtälönratkaisu- n taitoja ongelmanratkais- ussa.

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen sekä ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	Oppilas laajentaa käsitystään muuttujista kahden muuttujan yhtälöihin ja piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajia. Oppilas tekee päätelmiä funktion ja sen kuvaajan välisestä yhteydestä.	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas laskee lausekkeen arvon ja lukee leikkauspisteiden koordinaatteja. Oppilas tunnistaa nousevan ja laskevan suoran yhtälöstä. Oppilas piirtää ohjattuna ensimmäisen asteen funktion kuvaajan koordinaatistoon.	Oppilas sijoittaa muuttujan paikalle lukuarvoja ja saatuja pisteitä koordinaatistoon. Oppilas piirtää ensimmäisen asteen funktion kuvaajan ja ratkaisee ohjattuna yhtälöparin graafisesti tai algebrallisesti.	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteet sekä osaa piirtää funktion kuvaajia. Oppilas ratkaisee annetun yhtälöparin graafisesti ja algebrallisesti.	Oppilas käyttää yhtälöparia ongelmanratkaisussa ja ymmärtää yhtälöparin geometrisen merkityksen. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	Oppilas tuntee pisteen, suoran, kulman, janan ja puolisuoran käsitteet ja niihin liittyviä ominaisuuksia. Hän	Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää kulmia ja monikulmioita ja laskee ohjattuna niihin liittyviä laskuja.	Oppilas piirtää pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.	Oppilas hyödyntää perustellen geometrian peruskäsitteisiin ja yhdenmuotoisuutta	Oppilas käyttää yhdenmuotoisuutta ja verrantoa ongelmanratkaisussa.

		nimeää monikulmioita, tietää niiden ominaisuuksia ja laskee niiden piirejä. Oppilas ymmärtää symmetriaan ja yhdenmuotoisuuteen liittyviä ominaisuuksia ja verrannollisuutta.		Oppilas piirtää suoran suhteen symmetrisiä kuvioita.	Oppilas löytää vastinosat yhdenmuotoisista kuvioista, käyttää verrantoa ja osaa määrittää mittakaavan.	uuteen liittyviä ominaisuuksia. Oppilas käyttää verrantoa ja ymmärtää mittakaavan käsitteen.	
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	Oppilas ymmärtää suorakulmaisen kolmion ominaisuuksia ja hyödyntää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas tietää ympyrään liittyviä käsitteitä ja ominaisuuksia sekä osaa laskea	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas laskee hypotenuusan pituuden käyttämällä Pythagoraan lausetta. Oppilas osaa tutkia kolmion suorakulmaisuutta. Oppilas tunnistaa ympyrään liittyviä käsitteitä ja laskee	Oppilas ratkaisee suorakulmaisen kolmion sivun pituuden Pythagoraan lauseella ja löytää kulmalle viereisen ja vastaisen kateetin ja hypotenuusan sekä tietää, miten ne	Oppilas ratkaisee annetusta suorakulmaisen kolmiosta kulmien suuruudet ja sivujen pituudet. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet sekä	Oppilas käyttää Pythagoraan lausetta ja sen käänteislausetta sekä trigonometriaa ongelmanratkaisussa.

		ympyrän kehän pituuden.		ohjattuna ympyrän kehän pituuden.	liittyvät trigonometrisiin funktioihin. Oppilas laskee ympyrän kehän pituuden.	laskee keskuskulmaa vastaavan kaaren pituuden.	
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	Oppilas tietää avaruuskappaleisiin liittyviä nimityksiä ja ominaisuuksia. Hän osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja sekä kappaleiden tilavuuksia ja vaipan pinta-aloja. Hän soveltaa tietojaan käytännön tilanteisiin ja tekee pinta-alayksiköiden, tilavuusyksiköiden	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas muuntaa yleisimmin käytettyjä pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas osaa laskea suorakulmion pinta-alan ja suorakulmaisen särmiön tilavuuden.	Oppilas muuntaa pinta-alan ja tilavuuden yksiköitä. Oppilas laskee yleisimpien tasokuvioiden pinta-alat ja kappaleiden tilavuudet.	Oppilas käyttää pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia. Oppilas laskee yksittäisen tasokuvion pinta-alan ja kappaleen tilavuuden sekä vaipan pinta-alan. Oppilas laskee keskuskulmaa vastaavan	Oppilas laskee moniosaisen tasokuvion pinta-alan, kappaleen tilavuuden ja vaipan pinta-alan sekä hyödyntää osaamistaan ongelmanratkaisussa.

		ja vetomittojen välillä muunnoksia.				sektorin pinta-alan.	
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	Oppilas hallitsee aineistojen keräämisen, luokittelun, analysoinnin ja raportoinnin. Hän lukee ja tulkitsee diagrammeja sekä tekee ennusteita niihin perustuen. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon sekä mediaanin ja tekee niiden perusteella päätelmiä. Oppilas määrittää klassisen ja tilastollisen todennäköisyyden	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas lukee tiedon pylväs-, viiva- ja ympyrädiagrammi- ja taulukosta. Oppilas laskee keskiarvon ja määrittää ohjattuna tyyppiarvon ja mediaanin. Oppilas päättelee ohjattuna klassisia todennäköisyyksiä.	Oppilas osaa esittää tiedon sopivalla diagrammilla tai taulukolla. Oppilas laskee tavallisimpia keskilukuja, määrittää vaihteluvälin ja osaa ohjattuna kertoa tutkimustuloksista ja johtopäätöksistä. Oppilas laskee klassisia	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut. Oppilas osaa toteuttaa pienen tutkimuksen, jossa hyödyntää tilastolaskentaa. Oppilas määrittää klassisia ja tilastollisia	Oppilas havainnoi ja vertailee tutkimuksia tilastollisia tunnuslukuja hyödyntäen. Oppilas käyttää todennäköisyyslaskentaa ongelmanratkaisussa.

		sekä ymmärtää niiden antamaa informaatiota.			todennäköisyyksiä.	todennäköisyyksiä.	
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1	Oppilas ymmärtää algoritmisen ajattelun periaatteita. Hän osaa lukea, kommentoida, tulkita, testata, suunnitella ja ohjelmoida pieniä ohjelmia, joilla ratkaistaan matemaattisia ongelmia.	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas tunnistaa yksinkertaisen algoritmin askeleet ja testaa ohjattuna valmiita ohjelmia.	Oppilas käyttää ehto- ja toistorakennetta ohjelmoinnissa sekä testaa ja tulkitsee ohjelmia.	Oppilas soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja ohjelmoi pieniä ohjelmia.	Oppilas hyödyntää ohjelmointia ongelmien ratkaisussa. Oppilas muokkaa ja kehittää ohjelmaa.

Matematiikka, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk Peruslaskutoimitusten vahvistaminen ja syventäminen. Voidaan käyttää erilaisia pelejä motivoimaan harjoitteluun.	7 lk L1, L3, L5
	8 lk Vahvistetaan mm. prosenttilaskujen osaamista käytännönläheisten esimerkkien avulla.	8 lk L1, L3, L5
	9 lk Opitaan tulkitsemaan kuvaajia. Tutustutaan avaruuskappaleisiin käytännönläheisesti.	9 lk L1, L3, L5
T2	7 lk Osaa etsiä säännönmukaisuuksia ja perustella niitä.	7 lk L3, L7
	8 lk Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.	8 lk L3, L7
T3	9 lk Osaa kerätä, analysoida ja esittää kuvaajien avulla tietoa.	9 lk L3, L7
	8 lk Prosenttiyhtälön muodostaminen, osaa muodostaa verrantoja ja käyttää niitä tehtävien ratkaisuihin.	8 lk L1, L4
	9 lk Osaa yhdistää tasogeometriaa avaruusgeometriaan.	9 lk L1, L4
T4	7 lk Osaa muodostaa, sieventää ja ratkaista ensimmäisen asteen yhtälöitä.	7 lk L1, L2, L4, L5
	8 lk Osaa muodostaa, sieventää ja ratkaista ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.	8 lk L1, L2, L4, L5
	9 lk Osaa ratkaista yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.	9 lk L1, L2, L4, L5
T5	7 lk Osaa muodostaa ja ratkaista piireihin ja pinta-aloihin liittyviä ongelmia. Oppii muodostamaan lukujonoja ja kuviojonoja.	7 lk L1, L3, L4, L5, L6
	8 lk Osaa käyttää muuttujia ja lausekkeita ongelmien ratkaisemisessa.	8 lk L1, L3, L4, L5, L6
	9 lk Osaa soveltaa tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.	9 lk L1, L3, L4, L5, L6
T6	7 lk Osaa arvioida pinta-alojen ja piirien laskujen vastausten mielekkyyttä.	7 lk L1, L3, L4, L6
	8 lk Osaa arvioida prosenttilaskussa vastausten mielekkyyttä.	8 lk L1, L3, L4, L6
	9 lk Osaa käyttää geometriaa käytännön laskuissa ja arvioida vastausten mielekkyyttä.	9 lk L1, L3, L4, L6

T7	9 lk Osaa tulkita ja piirtää diagrammeja ja laske todennäköisyyksiä. Oppii yhtäläisyyksiä fysiikan ilmiöiden ja matemaattisten laskutoimitusten välillä.	9 lk L1-L7
T8	9 lk Ymmärtää frekvenssin, suhteellisen frekvenssin, mediaanin käsitteet.	9 lk L1, L4, L5
T9	8 lk Ohjelmoinnin harjoittelua	8 lk L5
T10	9 lk Osaa soveltaa tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.	9 lk L5
	7 lk Harjoitellaan loogista ajattelua. Perekhtytään lukujen jaollisuuteen ja alkutekijöihin jakoon. Pohditaan ja määritellään vaihtoehtojen lukumääriä.	7 lk L1, L3, L4
		8 lk L1, L3, L4
T11	8 lk Mahdollisesti päässälaskukilpailuun osallistuminen.	
	7 lk Negatiivisen luvun käsite. Murtoluvun kertominen ja jakaminen. Lukujen pyöristäminen. Ymmärtää tarkan arvon ja likiarvon eron.	7 lk L1, L3, L4
T12	7 lk Ymmärtää vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteen. Oppii laskutoimituksia desimaaliluvuilla.	7 lk L1, L4
T13		8 lk L1, L4
	8 lk Osaa laskea potenssilaskuja, kun eksponenttina on kokonaisluku. Osaa käyttää neliöjuurta laskutoimituksissa.	
	8 lk Osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän, muuttuneen arvon, perusarvon, sekä muutos- ja vertailuprosentin.	8 lk L1, L3, L6 9lk L1, L3, L6
T14	9 lk Osaa laskea prosenttimääriä tilavuuksista ja suhteellisia osuuksia annetuista tilastoista.	
	7 lk Osaa muuttujan ja lausekkeen käsitteen.	7lk L1, L4
	8 lk Polynomin käsite. Polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku.	8lk L1, L4
T15	9 lk Ensimmäisen asteen epäyhtälöiden ratkaisu.	9lk L1, L4
	7 lk Osaa piirtää suoran pisteiden avulla.	7lk L1, L4, L5
	8 lk Ymmärtää suoraan- ja kääntäen verrannollisuuden.	8lk L1, L4, L5
T16	9 lk ymmärtää funktion käsitteen. Osaa piirtää suoria ja paraabeleja. Osaa määrittää kulmakertoimen ja vakiotermin. Osaa määrittää funktion nollakohdan.	9lk L1, L4, L5
	7 lk Ymmärtää pisteen, janan, suoran, kulman, viivan ja puolisuoran käsitteet.	7lk L1, L4, L5
		8lk L1, L4, L5
T17	8 lk Ymmärtää yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteet.	
	7 lk Oppii kehäkulman ja keskuskulman käsitteen. Osaa piirtää kulmia ja ympyröitä.	7lk L1, L4, L5
		8lk L1, L4, L5
	8 lk Osaa käyttää pythagoraan lausetta suorakulmaisen kolmion laskutoimituksissa.	9lk L1, L4, L5

T18	9 lk Osaa käyttää pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita suorakulmaisen kolmion laskutoimituksissa.	
	7 lk Osaa laskea kolmion, suorakulmion ja puolisuunnikkaan piirin ja 7lk L1,L4 pinta-alan.	
	8 lk Osaa laskea ympyrään liittyviä pinta-aloja.	8lk L1,L4
T19	9 lk Osaa laskea lieriöiden ja kartioiden ja pallon pinta-aloja ja tilavuuksia.	9lk L1,L4
	7 lk Osaa laskea annetun lukujoukon keskiarvon.	7lk L3, L4,L5
	9 lk Osaa laskea ja määrittää keskiarvon, tyyppiä, frekvenssin, suhteellisen frekvenssin ja mediaanin. Ymmärtää hajonnan käsitteen.	8lk L3, L4,L5
T20	Osaa tulkita ja tuottaa diagrammeja ja laskea todennäköisyyksiä.	9lk L3, L4,L5
	7 lk Osaa muodostaa yksinkertaisia algoritmeja muuttujien avulla.	7lk L1, L4, L5, L6
	8 lk Osaa hyödyntää verrantoja ja yhtälönratkaisua ongelmanratkaisussa.	8lk L1, L4, L5, L6
	9 lk Osaa hyödyntää ongelmanratkaisussa verrantoja, yhtälöitä, epäyhtälöitä ja yhtälöpareja.	9lk L1, L4, L5, L6

15.4.5 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat

valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1-S4, S6	L4, L5
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1-S5	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1-S4, S6	L4, L7
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	L1
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	L3
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys	S6	L4, L7
Biologiset taidot		
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1-S6	L1
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1-S5	L1, L5
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1-S4, S6	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1-S6	L1, L5
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	L2, L3, L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	L7
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	L5, L7

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että biologinen tutkimus (S1) ja tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Biologinen tutkimus: Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön: Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta: Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden väliin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?: Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen: Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta: Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisista, sosiaalisista, taloudellisista ja eettisistä periaatteista, kestävä ravinnotuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevilla oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia

tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7–9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havainnot, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki

perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt biologian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on biologian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan biologian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy biologian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella biologiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Biologiassa kussakin kriteerikuvauksessa ilmaistaan myös alemman arvosanan osaaminen.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Biologinen tieto ja ymmärrys							
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa, vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1–S4, S6	Oppilas syventää tietojaan ekosysteemin perusrakenteesta ja toiminnasta. Hän oppii vertailemaan erilaisia ekosysteemejä. Oppilas oppii tunnistamaan lajeja.	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan tuntemus	Oppilas osaa luokitella metsäekosysteemin osia elollisiin ja elottomiin. Oppilas rakentaa yksinkertaisen ravintoketjun esimerkkilajeista. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin lajeja.	Oppilas osaa luokitella ja nimetä metsäekosysteemin osia ja kertoa niiden toiminnasta. Oppilas tunnistaa ja nimeää erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja.	Oppilas osaa kuvailla ja kertoa metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas tunnistaa, nimeää ja vertailee erilaisia ekosysteemejä. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja eri ekosysteemeistä.	Oppilas osaa selittää ja perustella metsäekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan. Oppilas vertailee eri ekosysteemejä ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas tunnistaa ja nimeää monipuolisesti

							lajeja eri ekosysteemeistä.
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1–S5	Oppilas oppii kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja. Hän oppii luokittelemaan eliöitä eri eliökuntiin ja antamaan esimerkkejä kullekin kunnalle tyypillisistä piirteistä.	Eliökunnan ja eliöiden rakenteiden ja elintoimintojen tuntemus	Oppilas osaa nimetä eliökunnat sekä eri eliöryhmille yhteisiä perusrakenteita ja toimintoja.	Oppilas osaa nimetä eliökunnat. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita ja kuvailee elintoimintoja.	Oppilas osaa nimeätä eliökunnat ja kuvailla eliökunnan luokittelun periaatteita esimerkkilajien avulla. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita sekä kertoo eliöiden elintoiminnoista ja niiden tehtävistä.	Oppilas osaa nimetä eliökunnat ja perustella eliökunnan luokittelun periaatteita. Oppilas tunnistaa, luokittelee ja vertailee keskeisimpiä eliöryhmiä. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden rakenteita sekä selittää eliöiden elintoimintoja ja niiden tehtäviä.
T3 ohjata oppilasta	S1–S4, S6	Oppilas oppii tarkastelemaan	Eliöiden sopeutumisen	Oppilas osaa tunnistaa	Oppilas osaa kuvailla, miten	Oppilas osaa kertoa ja antaa	Oppilas osaa selittää eliöiden

tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle		eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään, miten se näkyy esimerkiksi erilaisina rakenteina. Oppilas oppii, että erilaiset elinympäristöt lisäävät luonnon monimuotoisuutta.	ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	erilaisissa elinympäristöissä elävien eliöiden ominaisuuksia. Oppilas antaa joitakin esimerkkejä erilaisissa elinympäristöissä elävistä eliöistä.	lajit sopeutuvat eri elinympäristöihin. Oppilas kertoo, mitä monimuotoisuus tarkoittaa.	esimerkkejä lajien esiintymisestä ja lajien sopeutumisesta eri elinympäristöihin. Oppilas kertoo esimerkkejä elinympäristöjen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle. Oppilas kertoo, miksi monimuotoisuus on tärkeää.	sopeutumista eri elinympäristöihin ja kertoo sopeutumiseen liittyviä syy-seuraussuhteita. Oppilas perustelee elinympäristöjen merkityksen luonnon monimuotoisuudelle. Oppilas perustelee, miksi monimuotoisuus on tärkeää.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution	S1, S4, S5	Oppilas oppii perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteet.	Perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteiden	Oppilas osaa kertoa, että yksilön ominaisuuksien vaikuttavat sekä perimä	Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista	Oppilas osaa antaa esimerkkejä perimän ja ympäristön vaikutuksista	Oppilas osaa selittää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen yksilön ominaisuuksien

perusperiaatteita			hahmottaminen	että ympäristö.	yksilön ominaisuuksiin.	yksilön ominaisuuksiin.	muodostumisessa ja soveltaa osaamistaan käytännön esimerkkeihin.
				Oppilas kertoo, että eliöt ovat kehittyneet evoluution tuloksena.	Oppilas tietää, mitä bioteknologia tarkoittaa. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta.	Oppilas antaa käytännön esimerkkejä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta. Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden.	Oppilas kertoo esimerkkejä siitä, mihin bioteknologiaa hyödynnetään, sekä bioteknologian mahdollisuuksista ja haasteista. Oppilas kuvailee, miten elämä ja monimuotoisuus ovat kehittyneet evoluution kautta, ja antaa esimerkkejä evoluutiosta jatkuvana prosessina.

							Oppilas selittää perinnöllisyyden ja evoluution yhteyden esimerkkien avulla.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	Oppilas oppii ihmisen yksilönkehityksen ja kasvun vaiheet. Oppilas oppii elimistön perustoiminnot.	Ihmiselimistö n rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisimpiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisimpien elimistöjen tehtäviä.	Oppilas osaa nimetä ihmisen keskeisimpiä elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja. Oppilas kuvailee ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaihteita.	Oppilas osaa nimetä ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä. Oppilas kertoo ihmisen kasvun ja kehittymisen keskeisiä vaihteita.	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla ihmisen elimiä ja elimistöjä. Oppilas kuvailee keskeisiä elintoimintoja ja säätelyjärjestelmiä ja selittää, kuinka ne muodostavat toiminnallisia kokonaisuuksia. Oppilas selittää perustellen ihmisen kasvun ja kehittymisen

							keskeisiä vaihteita.
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys	S6	Oppilas oppii ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Oppilas ymmärtää biologian merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas ymmärtää biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen.	Ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen hahmottaminen sekä kestävän tulevaisuuden ymmärrys	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas luettelee kestävän kehityksen osa-alueet.	Oppilas osaa kuvailla ja antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas kuvailee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa joitakin esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta. Oppilas antaa esimerkkejä biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Oppilas kuvailee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi biologian näkökulmasta. Oppilas kertoo biotaloudesta ja ekosysteemipalveluista.	Oppilas osaa perustella, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön ja tarkastelee muutosten seurauksia. Oppilas selittää syy-seuraussuhteita kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja perustelee näkemyksensä biologisen tiedon pohjalta. Oppilas arvioi biotalouden ja ekosysteemipalveluiden merkitystä

							kestävän tulevaisuuden näkökulmasta.
Biologiset taidot							
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellis tä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteide n ymmärtämistä	S1–S6	Oppilas oppii biologiaan liittyviä syy- ja seuraussuhteita.	Luonnontiete ellinen ajattelutaito	Oppilas osaa käyttää joitakin biologian peruskäsitteit ä ja liittää niitä annettuihin biologian ilmiöihin. Oppilas kertoo oppimastaan biologisesta ilmiöstä yksinkertaises ti omin sanoin.	Oppilas osaa käyttää biologisia peruskäsitteitä. Oppilas esittää oppimansa biologisen ilmiön omin sanoin ja valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas asettaa yksinkertaisia kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä .	Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmuk aisesti. Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas esittää joitakin mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja	Oppilas osaa käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmuk aisesti. Oppilas esittää oppimansa asian omin sanoin jäsennellysti biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä

						luonnonilmiöistä sekä kertoo luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.	sekä selittää ja perustelee luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään biologista tutkimusvälineistöä. Oppilas oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja erilaisia tietolähteitä biologian opiskelussa.	Biologisen tutkimusvälineistön, teknologian ja tiedon käyttö	Oppilas osallistuu opetukseen laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää joitakin biologian tutkimusvälineitä ohjattuna. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratoriossa ja maastossa ohjatusti. Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ohjeen mukaan. Oppilas hakee biologista tietoa muutamasta erilaisesta tietolähteestä.	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä valitsee joitakin luotettavia tietolähteitä.	Oppilas osaa työskennellä itsenäisesti ja tavoitteellisesti laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja arvioi eri biologian tutkimusvälineistön soveltuvuutta työskentelyyn. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä arvioi tietolähteiden

							luotettavuutta ja soveltuvuutta.
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1–S4, S6	Oppilas oppii kokoamaan eliökokoelman. Oppilas oppii kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi.	Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjatusti pienen eliökokoelman. Oppilas osallistuu kasvien kasvatukseen.	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti pienimuotoisen perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen ja kertoo kasvatuskokeen tulokset.	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa kasvatuskokeen ja tekee siitä päätelmiä tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön liittyen.	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti laajahkon ja huolellisesti toteutetun perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas suunnittelee ja toteuttaa kasvatuskokeen, arvioi kokeen tulosten luotettavuutta sekä selittää, miten kasvatuskoe liittyy

							tarkasteltavaan biologiseen ilmiöön.
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1–S6	Oppilas oppii tekemään biologisia tutkimuksia.	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osallistuu biologisen tutkimuksen tekoon ja kertoo, mitä tutkimuksessa on tehty.	Oppilas osaa havainnoida laboratoriossa ja maastossa. Oppilas tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen.	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas suunnittelee ja tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja raportoi sen tuloksia.	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas suunnittelee ja toteuttaa oman tutkimuksen itsenäisesti ja raportoi sen tulokset selkeästi.
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallises	S6	Oppilas oppii antamaan esimerkkejä siitä, kuinka biologisia tietoja ja taitoja voidaan hyödyntää	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat	Oppilas osaa kertoa biologisen tiedon pohjalta esimerkkejä siitä, miten omat valinnat	Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä, miten biologisia tietoja ja taitoja voi soveltaa omassa elämässä	Oppilas osaa pohtia ja perustella, miten biologisia tietoja voi soveltaa omassa elämässään sekä

sa keskustelussa ja päätöksenteossa		omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa .		terveyteen ja ympäristöön.	vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.	ja yhteiskunnallisessa keskustelussa.	yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa .
Biologian asenne- ja arvotavoitteet							
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1–S6	Oppilas oppii kiinnostumaan luonnosta ja sen ilmiöistä. Oppilaan luontosuhde vahvistuu.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	Oppilas oppii tekemään eettisesti perusteltuja valintoja.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan</i>			

				<i>pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	Oppilas innostuu vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumise n perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Biologia, kuntakohtainen osuus

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk vesiekosysteemi 8 lk metsäekosysteemi 9 lk -	7 lk L4,L5 8 lk L4,L5 9 lk L4,L5
T2	7 lk vesieliöt: rakenne ja toiminta 8 lk metsäeliöt: rakenne ja toiminta 9 lk eliökunta	7 lk L4,L5 8 lk L4,L5 9 lk L4,L5
T3	7 lk eliöiden sopeutuminen vesiympäristöön 8 lk eliöiden sopeutuminen pohjoisiin havumetsiin 9 lk ihmisen sopeutuminen, eliökunnan monimuotoisuus	7 lk L4,L7 8 lk L4,L7 9 lk L4,L7
T4	7 lk - 8 lk - 9 lk perinnöllisyys ja evoluutio	7 lk 8 lk 9 lk L1
T5	7 lk - 8 lk - 9 lk ihmisen elimistö ja sen toiminta, yksilönkehitys	7 lk 8 lk 9 lk L3
T6	7 lk vesien suojelu ja kestävä kehitys 8 lk metsien suojelu ja kestävä kehitys 9 lk ympäristö ja luonnonsuojelu	7 lk L4,L7 8 lk L4,L7 9 lk L4,L7
T7	7 lk vesiluonnon syy- ja seuraussuhteet 8 lk metsäluonnon syy- ja seuraussuhteet 9 lk evoluutioajattelu	7 lk L1 8 lk L1 9 lk L1
T8	7 lk biologian vesitutkimusvälineistö sekä tieto- ja viestintäteknologia 8 lk biologian metsätutkimusvälineistö sekä tieto- ja viestintäteknologia 9 lk biologian ihmisetutkimusvälineistö sekä tieto- ja viestintäteknologia	7 lk L4,L5 8 lk L4,L5 9 lk L4,L5
T9	7 lk eliökokoelman koostamisen ja eliöiden kasvattamisen taitojen perusteet 8 lk metsäneliökokoelman koostamisen ja eliöiden kasvattamisen taidot 9 lk eliökokoelman koostamisen ja eliöiden kasvattamisen taitojen syventäminen	7 lk L5,L6,L7 8 lk L5,L6,L7 9 lk L5,L6,L7

T10	7 lk tutkimustaitojen perusteet	7 lk L1,L5
	8 lk metsäntutkimustaidot	8 lk L1,L5
	9 lk tutkimustaitojen syventäminen	9 lk L1,L5
T11	7 lk biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen vesiympäristöön	7 lk L2,L3,L7
	8 lk biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen metsäympäristöön	8 lk L2,L3,L7
	9 lk biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen ihmistieteeseen	9 lk L2,L3,L7
T12	7 lk elämyksellisen luontosuhteen luominen ja ympäristötietoisuuden perusteet	7 lk L7
	8 lk elämyksellisen luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden vahvistaminen	
	9 lk elämyksellisen luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden syventäminen	8 lk L7
		9 lk L7
T13	7 lk vesiluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen	7 lk L7
	8 lk metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen	8 lk L7
	9 lk eettiset valinnat	9 lk L7
T14	7 lk vesiluonnon kestävä käyttö	7 lk L5,L7
	8 lk metsien monikäyttö ja luonnonsuojelu	8 lk L5,L7
	9 lk bioteknologian mahdollisuudet ja haasteet	9 lk L5, L7

15.4.6 Maantieto

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuuden rakentamiseen.

Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1-S6	L1, L4, L5
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1-S4, S6	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1-S6	L2, L4
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävästä käytön merkitys	S1-S6	L7
Maantieteelliset taidot		
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1-S6	L1
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1-S6	L4, L5
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1-S6	L5, L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1-S6	L1
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1-S6	L4
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmäytötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1-S6	L2
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1-S6	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävästä elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1-S6	L7
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1-S6	L3, L7

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisällöt liittyvät toisiinsa siten, että maapallon karttakuvan kehittäminen (S1) ja ajankohtaisen maailman

seuraaminen (S2) sisällytetään muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Maapallon karttakuva ja alueet: Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma: Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla: Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestävää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt: Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla: Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoihin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö: Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisuus lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomediaa arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute eli formatiivinen arviointi tukee opintojen aikana oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin, kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt maantiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on maantiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan maantiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy maantiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Oppilaan työskentelyn ohjaamisella maantiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista,

ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys							
T1 tukea oppilaan jäsenytneen karttakuvan rakentumista maapallosta	S1–S6	Oppilas oppii hahmottamaan maapallon karttakuvan ja sen peruspiirteet. Hän oppii keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas osaa kertoa maanosan ja valtion eron. Oppilas nimeää kartalta valtameret ja maanosat.	Oppilas osaa nimetä joitakin kaupunkeja ja keskeisimpiä kohteita Suomesta sekä valtioita Euroopasta ja muualta maailmasta sekä tietää nimeämiensä kohteiden ja valtioiden sijainnin.	Oppilas osaa maapallon karttakuvan peruspiirteet, kuten vuoristoja, niemimaita, salmia ja merialueita, sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.	Oppilas osaa käyttää karttakuvan peruspiirteitä tarkoituksenmukaisesti, kuten soveltaa kohteiden sijaintia ja nimistöä maantieteellisten ilmiöiden kuvailussa ja selittämisessä.
T2 ohjata oppilasta tutkimaan	S1–S4, S6	Oppilas oppii luonnonmaantieteellisten	Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden tuntemus	Oppilas osaa antaa esimerkkejä	Oppilas osaa kertoa maapallon	Oppilas osaa selittää maapallon	Oppilas ymmärtää Maan planetaarisuude

luonnonmaantie teellisiä ilmiöitä ja vertailemaan luonnonmaisemi a Suomessa ja muualla maapallolla		ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppi tunnistamaan ja kuvailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla.		maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä. Oppilas nimeää erilaisia luonnonmaise mia.	muodon ja liikkeiden aiheuttamista ilmiöistä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää lämpövyöhykke et. Oppilas nimeää ja antaa esimerkkejä joistakin ilmasto- ja kasvillisuusaluei sta. Oppilas tunnistaa ja kuvailee luonnonmaise mia Suomessa ja maapallolla.	muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä esimerkkien avulla. Oppilas nimeää ja sijoittaa kartalle keskeisimmät maapallon ilmasto- ja kasvillisuusalue et ja kertoo joitakin niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas antaa esimerkkejä luonnonmaise mien syntyyn vaikuttaneista tekijöistä	n sekä osaa selittää maapallon muodon ja liikkeiden aiheuttamia ilmiöitä ja kertoa miten ne vaikuttavat ihmisen toimintaan. Oppilas osaa vertailla maapallon keskeisimpiä ilmasto- ja kasvillisuusaluei ta ja selittää niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä. Oppilas selittää luonnonmaise mien syntyyn vaikuttaneita

						Suomessa ja maapallolla.	tekijöitä Suomessa ja maapallolla.
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaista sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureja, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1–S6	Oppilas oppii ihmismaantieteellisten ilmiöiden vaikutuksia. Hän oppii kulttuurien piirteiden ja kulttuurimaisten vaihtelua Suomessa ja maapallon eri alueilla.	Ihmismaantieteellisten ilmiöiden tuntemus	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmismaantieteellisiä ilmiöitä, kuten väestö, elinkeinot, liikennemuodot ja matkailu Suomessa ja muualla maailmassa.	Oppilas osaa nimetä ja antaa esimerkkejä ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas nimeää joitakin tekijöitä, jotka vaikuttavat kulttuurien piirteisiin. Oppilas kuvailee erilaisia kulttuurimaista.	Oppilas osaa kertoa ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas kertoo, millaiset tekijät vaikuttavat kulttuurien piirteisiin eri alueilla. Oppilas vertailee kulttuurimaista eri alueilla.	Oppilas osaa selittää erilaisista ihmismaantieteellisistä ilmiöistä Suomessa ja muualla maailmassa ja perustella syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. Oppilas kuvailee kulttuurien piirteiden vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa. Oppilas selittää, mitkä tekijät vaikuttavat

							kulttuurimaisemien syntyyn Suomessa ja muualla maailmassa.
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys	S1–S6	Oppilas oppii ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta. Oppilas ymmärtää luonnonvarojen kestävä käytön merkityksen.	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa tunnistaa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan, kuten elinkeinoihin. Oppilas nimeää erilaisia luonnonvaroja.	Oppilas osaa kuvailla, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan. Oppilas luokittelee luonnonvaroja niiden kestävyysnäkökulmasta.	Oppilas osaa kertoa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas kertoo, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.	Oppilas osaa selittää, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja nimeää alueellisia esimerkkejä niistä. Oppilas perustelee, miten ihmisen toiminta aiheuttaa erilaisia ympäristöongelmia. Oppilas osaa selittää

							luonnonvarojen kestävän käytön ja ympäristöongel- mien suhteita ja perustella luonnonvarojen kestävän käytön merkityksen.
Maantieteelliset taidot							
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1–S6	Oppilas oppii maantieteellisiä ajattelutaitoja. Oppilas oppii esittämään maantieteellisiä kysymyksiä.	Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa kertoa keskeisten maantieteen peruskäsitteid- en merkityksen. Oppilas kuvailee aluetta kartoista tai kuvista.	Oppilas osaa määritellä maantieteellisiä peruskäsitteitä. Oppilas tunnistaa eri aluetasoja, kuten oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas kuvailee aluetta	Oppilas osaa kuvailla ilmiöitä käyttäen maantieteen peruskäsitteitä. Oppilas kuvailee alueiden välisiä eroja joillakin aluetasoilla. Oppilas esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtii	Oppilas osaa selittää ilmiöitä käyttämällä tarkoituksenmu- kaisesti maantieteellisiä käsitteitä. Oppilas vertailee maantieteellisiä ilmiöitä eri aluetasoilla ja selittää syitä alueiden välisiin eroihin.

					kartoista tai kuvista. Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia maantieteellisiä kysymyksiä.	vastauksia niihin.	Oppilas esittää perusteltuja maantieteellisiä kysymyksiä ja vastauksia niihin.
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1–S6	Oppilas oppii soveltamaan karttataitoja käytännössä. Oppilas oppii käyttämään kartan symboleja ja mittasuhteita sekä ottamaan suuntia ja mittaamaan etäisyyksiä.	Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa ilmansuunnat. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin karttamerkkejä.	Oppilas osaa ilmaista kohteen sijainnin ilmansuuntien avulla. Oppilas tunnistaa ja nimeää karttamerkkejä. Oppilas mittaa janamittakaava	Oppilas osaa suunnata maastokartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla. Oppilas mittaa suhdelukumitta kaavan avulla etäisyyksiä kartalla.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti eri karttatyypppejä sekä ilma- ja satelliittikuvia.

					n avulla etäisyyksiä.		
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1–S6	Oppilas oppii geomediataitoja. Oppilas oppii lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	Geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisia asioita kartoilta, diagrammeista ja kuvista.	Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja sekä karttapalveluja maantieteellisistä ilmiöistä. Oppilas laatii yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja.	Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomediaa maantieteellisistä ilmiöistä. Oppilas laatii karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.	Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä laatimistaan kartoista, diagrammeista, muusta geomedia-aineistosta sekä muista maantieteellisistä malleista.
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1–S6	Oppilas oppii maantieteellisiä tutkimustaitoja.	Maantieteelliset tutkimustaidot	Oppilas osallistuu pienimuotoiseen tutkimukseen toteutukseen ja osaa kertoa, mitä	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa valita sopivan	Oppilas osaa toteuttaa maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas havainnollistaa tutkimustuloksi	Oppilas osaa toteuttaa rakenteeltaan selkeän maantieteellisen tutkimuksen.

				tutkimuksessa on tehty.	tavan tutkimustulosten esittämiseen.	a geomedian avulla sekä esittää tutkimustuloksia maantieteelle ominaisella tavalla.	Oppilas havainnollistaa ja esittää tuloksiaan monipuolisesti geomedian avulla ja liittää tutkimustulokset osaksi maantieteellisiä ilmiöitä.
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja	S1–S6	Oppilas oppii havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia erityisesti ilmastomuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä. Oppilas oppii seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ohjatusti. Oppilas osaa tunnistaa ympäristön muutoksia.	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin itsenäisesti ohjeen mukaan. Oppilas osaa havainnoida ympäristön muutoksia, kuten ilmastomuutosta ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havaintoja opettajan ohjaamana käsiteltävään ilmiöön. Oppilas osaa kertoa ympäristön muutoksista ja nimeää syitä keskeisimpiin	Oppilas osallistuu kenttätutkimuksiin ja kytkee havaintoja käsiteltävään ilmiöön. Oppilas osaa selittää syitä ympäristön muutosten taustalla. Oppilas arvioi kriittisesti

koko maailmassa		omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa.			Suomessa ja muualla maailmassa, ja antaa esimerkkejä näistä. Oppilas seuraa maantieteellisii n ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia	ympäristön muutoksiin. Oppilas seuraa maantieteellisii n ilmiöihin liittyviä ajankohtaisia tapahtumia ja selittää joidenkin tapahtumien taustoja.	seuraamiensa maantieteelliste n tapahtumien vaikutuksia omassa lähiympäristöss ä, Suomessa tai koko maailmassa.
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1–S6	Oppilas oppii vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja ja refleктоimaan omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä. Hän oppii argumentoimaan ja esittämään maantieteellistä tietoa selkeästi.	Ryhmässä työskentelyn, maantieteellisen tiedon esittämisen ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ohjatusti osana ryhmää. Oppilas erottaa toisistaan maantieteellisen tiedon ja mielipiteen.	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä. Oppilas esittää maantieteellistä tietoa omin sanoin. Oppilas kuuntelee toisten näkemyksiä ja esittää omia	Oppilas osaa toimia rakentavasti ryhmän jäsenenä. Oppilas esittää maantieteellistä tietoa oppiaineelle ominaisella tavalla.	Oppilas osaa toimia kannustavana ryhmän jäsenenä. Oppilas perustelee esittämänsä maantieteellistä tietoa. Oppilas perustelee

					näkemyksiään maantieteellisistä asioista.	Oppilas esittää perusteluja omille näkemyksilleen maantieteellisistä asioista.	maantieteellisen tiedon pohjalta johdonmukaisesti omia näkemyksiään maantieteellisistä asioista.
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1–S6	Oppilas oppii osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja eri aluetasoilla.	Osallistumis- ja vaikuttamistaitojen soveltaminen eri aluetasoilla.	Oppilas osallistuu ohjatusti lähiympäristön vaalimiseen, kuten viihtyisyyden tai turvallisuuden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.	Oppilas osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.	Oppilas osaa ohjatusti suunnitella ja osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas selittää, miten voi osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.	Oppilas osaa suunnitella keinoja lähiympäristön vaalimiseen ja toteuttaa niistä jonkin. Oppilas vertailee ja arvioi eri osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin.

Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet							
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1–S6	Oppilas oppii kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1–S6	Oppilas oppii arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta ja kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostumisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Maantieto, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk: maailman kartta: erilaiset karttatyypit	7 lk
	8 lk: Euroopan kartta: erilaiset karttatyypit	8 lk L1, L4,L5
T2	9 lk: Suomen kartta: erilaiset karttatyypit	9 lk
	7 lk: maailman luonnonmaantiede	7 lk
T3	8 lk: Euroopan luonnonmaantiede	8 lk L4, L5
	9 lk: Suomen luonnonmaantiede	9 lk
T4	7 lk: maailma: ihmismaantiede	7 lk
	8 lk: Eurooppa: ihmismaantiede	8 lk L2, L4
T5	9 lk: Suomi: ihmismaantiede	9 lk
	7 lk: ihmisen toiminnan ja luonnonympäristöjen välinen vuorovaikutus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	7 lk
T6	8 lk: ihmisen toiminnan ja luonnonympäristöjen välinen vuorovaikutus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	8 lk L7
	9 lk: ihmisen toiminnan ja luonnonympäristöjen välinen vuorovaikutus sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	9 lk
T7	7 lk: maailmanlaajuinen ja alueellinen maantieteellinen ajattelutaito	7 lk
	8 lk: maailmanlaajuinen ja alueellinen maantieteellinen ajattelutaito	8 lk L1
T8	9 lk: maailmanlaajuinen ja alueellinen maantieteellinen ajattelutaito	9 lk
	7 lk: ilmansuunnat, paikanmääritys, mittasuhteet, etäisyydet, karttasymbolit	7 lk
T9	8 lk: ilmansuunnat, paikanmääritys, mittasuhteet, etäisyydet, karttasymbolit	8 lk L4, L5
	9 lk: ilmansuunnat, paikanmääritys, mittasuhteet, etäisyydet, karttasymbolit	9 lk
T10	7 lk: karttojen, diagrammien ja maantieteellisten mallien tulkinta ja laadinta	7 lk

T8	8 lk: karttojen, diagrammien ja maantieteellisten mallien tulkinta ja laadinta	8 lk L5, L6
	9 lk: karttojen, diagrammien ja maantieteellisten mallien tulkinta ja laadinta	9 lk
	7 lk: maantieteelliset tutkimustaidot	7 lk
T9	8 lk: maantieteelliset tutkimustaidot	8 lk L1
	9 lk: maantieteelliset tutkimustaidot	9 lk
	7 lk: ympäristölukutaito	7 lk
T10	8 lk: ympäristölukutaito	8 lk L4
	9 lk: ympäristölukutaito	9 lk
	7 lk: ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	7 lk
T11	8 lk: ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	8 lk L2
	9 lk: ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	9 lk
	7 lk: luonnon monimuotoisuuden ja rakennetun ympäristön vaaliminen	7 lk
T12	8 lk: luonnon monimuotoisuuden ja rakennetun ympäristön vaaliminen	8 lk L7
	9 lk: luonnon monimuotoisuuden ja rakennetun ympäristön vaaliminen	9 lk
	7 lk: kestävän kehityksen edistäminen	7 lk
T13	8 lk: kestävän kehityksen edistäminen	8 lk L7
	9 lk: kestävän kehityksen edistäminen	9 lk
	7lk: alueellinen identiteetti ja kulttuurinen moninaisuus	L3, L7
	8lk: alueellinen identiteetti ja kulttuurinen moninaisuus	
	9lk: alueellinen identiteetti ja kulttuurinen moninaisuus	

15.4.7 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden

rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy kaikkiin muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennyttään kvalitatiivisella tasolla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa: Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä

energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike: Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

S6 Sähkö: Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7–9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeelliseksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi

edetä hierarkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt fysiikan tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on fysiikan tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan fysiikan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy fysiikan päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella fysiikassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päättöarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1–S6	Oppilas kokee fysiikan opiskelun mielekkääksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen	S1–S6	Oppilas arvioi omaa fysiikan osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen ja työskentelee		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan fysiikan opiskelusta osana oman</i>			

sekä työskentelemään pitkäjänteisesti		pitkäjänteisestä i.		<i>oppimisensa arviointia.</i>			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas ymmärtää fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässään, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.	Fysiikan merkityksen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen fysiikkaan sekä fysiikan osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan fysiikan tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista fysiikan tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.
T4 ohjata oppilasta	S1–S6	Oppilas ymmärtää	Kestävän kehityksen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä omista	Oppilas osaa antaa	Oppilas osaa kuvata	Oppilas perustelee

käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta		fysiikan merkityksen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa ja arvioi omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta.	tiedot ja taidot fysiikan kannalta	valinnoistaan, joilla on merkitystä energiavarojen kestävän käytön kannalta.	esimerkkejä tilanteista, joissa fysiikkaa tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa nimetä joitakin hyviä ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.	esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa vertailla erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.	esimerkkien avulla, miten fysiikkaa käytetään kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilas osaa selittää kestävän tulevaisuuden rakentamiseen liittyviä syy-seuraussuhteita ja perustella erilaisia ratkaisuja energiavarojen kestävän käytön kannalta.
Tutkimisen taidot							
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista	S1–S6	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joihin liittyen voidaan kehittää	Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista

ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi		tarkasteltavista ilmiöstä.	toiminnan suunnittelu	tutkimuskysymyksiä.	yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.	ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.	ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä. Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S6	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti.	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuuskäsitteitä huomioimalla ja pystyy kertomaan havainnoistaan.	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjatusti. Oppilas työskentelee turvallisesti muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa.	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havaintoja ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita

							ryhmän jäseniä tarvittaessa.
T7 ohjata oppilaita käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas kuvailee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa, esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti ja tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimusten tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessin toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä.	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimusten tuloksia fysiikalle ominaisella tavalla sekä perustelee tehtyä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatuun aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä tuloksia että tutkimusprosessia.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6	Oppilas ymmärtää teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä. Hän kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu fysiikkaa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä fysiikan soveltamisesta teknologiassa ja kuvailla näiden käyttöä. Oppilas osallistuu teknologisen ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavia teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen fysiikkaa soveltavan teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.	Oppilas osaa kuvata fysiikkaa soveltavia teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita ja perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti että rakentavasti yhteistyössä muiden kanssa.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tietojen ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1–S6	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologiaa sekä simulaatioita omassa oppimisessään.	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas käyttää ohjatusti tietojen ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen. Oppilas tutustuu johonkin oppimista tukevaan simulaatioon.	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen ja esittämiseen ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta.	Oppilas käyttää tietojen ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia omatoimisesti tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja johtopäätöksiä simulaatiosta. Oppilas osaa tehdä yleistyksiä simulaation avulla.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen							
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä	S1–S6	Oppilas käyttää fysiikan käsitteitä	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen joitakin fysiikan käsitteitä.	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan	Oppilas selittää fysiikan ilmiöitä käyttäen fysiikan keskeisiä

täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteita n kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä		täsmällisesti sekä hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.			käyttäen fysiikan keskeisiä käsitteitä.	keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.	käsitteitä täsmällisesti. Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet käsiterakenteeksi.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämässä sekä ennusteiden tekemisessä	S1–S6	Oppilas käyttää erilaisia malleja ilmiöiden tarkastelussa.	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä ilmiöiden kuvaamisessa käytetyistä malleista.	Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen.	Oppilas käyttää yksinkertaisia malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa selittää, miten malli on muodostettu mittaustuloksista.	Oppilas käyttää malleja ja tekee niiden pohjalta ennusteita sekä osaa muodostaa mittaustuloksista yksinkertaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen sekä mallin

						Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen.	rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1–S6	Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.	Argumentointi taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä fysiikalle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia fysiikalle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan	S1, S4	Oppilas hahmottaa luonnontieteen	Luonnontieteellisen tiedon luonteen ja	Oppilas tunnistaa kokeellisuuden fysiikan tapana	Oppilas osaa antaa esimerkkejä	Oppilas osaa kuvailla fysiikkaan	Oppilas osaa selittää perustellen

luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa		llisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	tiedon tuottamistavan hahmottaminen	tuottaa luonnontieteellistä tietoa.	luonnontieteellisen tiedon kehittämisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.	liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvailla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustellen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	Oppilas saavuttaa riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä.	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	Oppilas tunnistaa joitakin vuorovaikutukseen ja liikkeeseen sekä sähköön liittyviä käsitteitä, ilmiöitä ja suureita tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää joitakin vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

					lakeja tutuissa tilanteissa.		
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	Oppilas soveltaa fysiikan tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.</i>			

Fysiikka, koulukohtainen osuus

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja- alainen osaaminen
T1	7 lk Oppilaat saavat itse kokeilemalla ja havainnoimalla tutkia arkipäivään ja lähiympäristöön liittyviä fysiikan ilmiöitä. (S1)	7 lk L1
	8 lk Oppilaat saavat itse kokeilemalla ja havainnoimalla tutkia arkipäivään ja lähiympäristöön liittyviä fysiikan ilmiöitä. (S1)	8 lk L1
	9 lk Oppilaat saavat itse kokeilemalla ja havainnoimalla tutkia arkipäivään ja lähiympäristöön liittyviä fysiikan ilmiöitä. (S1)	9 lk L1
T2	7 lk Oppilaat suunnittelevat kokeen, tekevät hypoteeseja, suorittavat tutkimuksen ja havaintojensa pohjalta esittävät tulokset, joita tarkastellaan kriittisesti. Pyritään käyttämään yhtenä arvioinnin muotona oppilaiden itsearviointia. (S1)	7 lk L1, L6
	8 lk Oppilaat suunnittelevat kokeen, tekevät hypoteeseja, suorittavat tutkimuksen ja havaintojensa pohjalta esittävät tulokset, joita tarkastellaan kriittisesti. Pyritään käyttämään yhtenä arvioinnin muotona oppilaiden itsearviointia. (S1)	8 lk L1,L6
	9 lk Oppilaat suunnittelevat kokeen, tekevät hypoteeseja, suorittavat tutkimuksen ja havaintojensa pohjalta esittävät tulokset, joita tarkastellaan kriittisesti. Pyritään käyttämään yhtenä arvioinnin muotona oppilaiden itsearviointia. (S1)	9 lk L1,L6
T3	7 lk Turvallinen työskentely: oppilas tietää fysiikan tunneilla voimassa olevat säännöt ja ohjeet ja noudattaa niitä. (S1) Omat aistihavainnot, näkö ja kuulo (S2).	7 lk L6,L7
	8 lk Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. (S5)	8 lk L6,L7
	9 lk Tutustutaan kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön (S6). Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista. (S4)	9 lk L6,L7
T4	7 lk	7 lk
	8 lk	8 lk
	9 lk Tutustutaan sähkön tuottamiseen ja magnetismiin. (S6)	9 lk L3,L7

T5	7 lk	7 lk
T6	Oppilaat tekevät jokaisen aihepiirin yhteydessä pari-/ryhmätyönä tutkimuksia,	L1,L2,L5,L7
T7	missä yhteydessä harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita kysymyksen asettelusta tulosten esittämiseen ja johtopäätöksiin. Samassa yhteydessä pohditaan myös tulosten luotettavuutta. (S1, S2, S3, S4)	
	8 lk	8 lk
	Oppilaat tekevät jokaisen aihepiirin yhteydessä pari-/ryhmätyönä tutkimuksia,	L1,L2,L5,L7
	missä yhteydessä harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita kysymyksen asettelusta tulosten esittämiseen ja johtopäätöksiin. Samassa yhteydessä pohditaan myös tulosten luotettavuutta. (S1, S3, S4, S5)	
	9 lk	9 lk
	Oppilaat tekevät jokaisen aihepiirin yhteydessä pari-/ryhmätyönä tutkimuksia,	L1,L2,L5,L7
	missä yhteydessä harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita kysymyksen asettelusta tulosten esittämiseen ja johtopäätöksiin. Samassa yhteydessä pohditaan myös tulosten luotettavuutta. (S1, S2, S3, S4, S6)	
T8	7 lk Tutustutaan aallon pituuksiin ja radiotaajuuksiin. (S3)	7 lk
	8 lk Tutustutaan yksinkertaisiin koneisiin. (S3)	L2,L3,L5,L7
	9 lk Tutustutaan sähkömoottoriin ja muuntajaan. Tutustutaan voimalaitosten toimintaperiaatteeseen.	8 lk
		L2,L3,L5,L7
		9 lk
		L2,L3,L5,L7
T9	7 lk Ryhmätöissä hankitaan tietoa sekä kirjallisuudesta, että Internetistä.	7 lk
T 12	Tutkimuksen tuloksia esitellään harkinnan ja soveltuvuuden mukaan erilaisten kuvaajien, taulukoiden avulla, jotka voidaan tehdä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa. (S1, S2, S3, S4)	L2,L4,L5
	8 lk Ryhmätöissä hankitaan tietoa sekä kirjallisuudesta, että Internetistä.	8 lk
	Tutkimuksen tuloksia esitellään harkinnan ja soveltuvuuden mukaan erilaisten kuvaajien, taulukoiden avulla, jotka voidaan tehdä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa. (S1, S2, S3, S4, S5)	L2,L4,L5
	9 lk Ryhmätöissä hankitaan tietoa sekä kirjallisuudesta, että Internetistä.	9 lk
	Tutkimuksen tuloksia esitellään harkinnan ja soveltuvuuden mukaan erilaisten kuvaajien, taulukoiden avulla, jotka voidaan tehdä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa. (S1, S2, S3, S4, S6)	L2,L4,L5
T10	7 lk Oppilas osaa käyttää täsmällisesti käsitteitä ja ymmärtää perusperiaatteita ääni- ja valo-opista. (S1, S2, S3, S4)	7 lk L1
	8 lk Oppilas osaa käyttää täsmällisesti käsitteitä ja ymmärtää perusperiaatteita mekaniikasta. (S1, S2, S3, S4, S5)	8 lk L1
	7 lk Oppilas osaa käyttää täsmällisesti käsitteitä ja ymmärtää perusperiaatteita lämpö- ja sähköopista. (S1, S2, S3, S4, S6)	9 lk L1
T11	7 lk Oppilas oppii mallintamaan valon kulkua optisissa laitteissa. (S1,S2,S3)	7 lk L1
	8 lk Oppilas oppii mallintamaan vuorovaikutuksia j avoimia sekä piirtämään	8 lk L1

	energiakaavioita. (S1, S2, S3, S4, S5)	
	9 lk Oppilas oppii piirtämään ja tulkitsemaan kytkentäkaavioita. (S1, S2, S3, S4, S6)	9 lk L1
T12	7 lk Ajankohtaisten fysiikkaan liittyvien uutisten, tapahtumien yms. käsittelyä oppitunneilla. (S4)	7 lk L2, L4
	8 lk Ajankohtaisten fysiikkaan liittyvien uutisten, tapahtumien yms. käsittelyä oppitunneilla. (S4)	8 lk L2, L4
	9 lk Ajankohtaisten fysiikkaan liittyvien uutisten, tapahtumien yms. käsittelyä oppitunneilla. (S4)	9 lk L2, L4
T13	7 lk Oppilas ymmärtää fysiikan faktojen perustuvan mittauksiin ja havaintoihin. (S1, S2, S4)	7 lk L1, L4
	8 lk Oppilas ymmärtää fysiikan faktojen perustuvan mittauksiin ja havaintoihin. (S1, S4, S5)	8 lk L1, L4
	9 lk Oppilas ymmärtää fysiikan faktojen perustuvan mittauksiin ja havaintoihin. (S1, S2, S3, S4, S6)	9 lk L1, L4
T14	7 lk	7 lk
	8 lk Oppilas hallitsee tasaisen ja muuttuvan liikkeen mallit. (S5)	8 lk
	9 lk Oppilas osaa yhdistää sähköisen varautumisen ja magnetismin virtapiirien ilmiöissä. (S6)	9 lk
T15	7 lk Oppilas oppii optiikan ja mittausten merkityksen käytännön elämässä. (S1, S2, S3)	7 lk L6
	8 lk Oppilas oppii yhdistämään liikkeen ja voiman arkipäivän tilanteissa. (S4, S5)	8 lk L6
	9 lk Tutustutaan fysiikan sovelluksiin ympäröivässä yhteiskunnassa, mahdollisuuksien mukaan vierailuilla. (S4, S6)	9 lk L6

15.4.8 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa

luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1-S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1-S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1-S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1-S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1-S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1-S6	L2, L3, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1-S6	L5
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1-S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1-S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1-S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1-S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1-S6	L6

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueet liittyvät toisiinsa siten, että luonnontieteellinen tutkimus (S1) kytkeytyy muihin sisältöalueisiin. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Luonnontieteellinen tutkimus: Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä: Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa: Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana: Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne: Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita

käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset: Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteisiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kemian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kemian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kemian oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kemian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan työskentelyn ohjaamisella kemiassa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista työskentelyn aikana. Päättöarvioinnin kriteerien kuvaukset on kirjoitettu kumulatiivisesti, eli edellisen arvosanan osaaminen sisältyy seuraavan arvosanan osaamiseen, vaikkei tätä ole joka tavoitteen kohdalla erikseen kirjoitettu näkyviin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1–S6	Oppilas kokee kemian opiskelun mielekkääksi.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman oppimisensa arviointia.</i>			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen	S1–S6	Oppilas arvioi omaa kemian osaamistaan, asettaa tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelee		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan kemian opiskelusta osana oman</i>			

sekä työskentelemään pitkäjänteisesti		pitkäjänteisestä i.		<i>oppimisensa arviointia.</i>			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.	Kemian merkityksen ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa joidenkin ilmiöiden liittymisen kemiaan sekä kemian osaamisen merkityksen joissakin ammateissa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä arkisista tilanteista, joissa tarvitaan kemian tietoja ja taitoja. Oppilas osaa nimetä ammatteja, joissa tarvitaan kemian osaamista.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elinympäristössä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian osaamisen merkityksestä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.	Oppilas selittää esimerkkien avulla, millaisista kemian tiedoista ja taidoista on hyötyä omassa elämässä ja yhteiskunnassa. Oppilas osaa perustella kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa sekä jatko-opinnoissa.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S6	Oppilas muodostaa tutkimuskysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä.	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas tunnistaa ilmiöitä, joita voidaan ottaa tutkimusten lähtökohdiksi.	Oppilas muodostaa tarkasteltavaan aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä, joita voidaan kehittää tutkimusten lähtökohdiksi.	Oppilas muodostaa täsmennettyjä kysymyksiä tarkasteltavien ilmiöiden tutkimiseksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.	Oppilas muodostaa perusteltuja kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä tukeutumalla aikaisempaan tietoon ilmiöstä. Oppilas kehittää kysymyksiä tutkimusten tai muun toiminnan lähtökohdiksi.
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään johdonmukaisesti ja turvallisesti	S1–S6	Oppilas toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa. Oppilas työskentelee turvallisesti ja	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osallistuu kokeelliseen työskentelyyn havainnoimalla tutkimusten toteuttamista työturvallisuuskäytäntöjä huomioon ottaen ja pystyy kertomaan havainnoistaan.	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja mittauksia suunnitelmaa noudattaen, tarvittaessa ohjatusti. Oppilas työskentelee turvallisesti	Oppilas työskentelee turvallisesti sekä tekee havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas työskentelee	Oppilas työskentelee turvallisesti ja johdonmukaisesti, tarvittaessa itsenäisesti, sekä tekee havaintoja ja mittauksia tarkoituksenmukaisesti.

		johdonmukaisesti.			muiden kanssa.	yhteistyössä muiden kanssa.	Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä erilaisia tutkimuksia ja tukee muita ryhmän jäseniä tarvittaessa.
T7 ohjata oppilaita käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	Oppilas käsittelee ja analysoi tutkimustensa tuloksia sekä arvioi tutkimusprosessia.	Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas kuvailee tehtyä tutkimusta ja sen tuloksia tukeutumalla tutkimuksessa kerättyyn tietoon tai tehtyihin havaintoihin.	Oppilas käsittelee tutkimuksessa kerättyä tietoa ja esittää tutkimusten tuloksia ohjeiden mukaisesti sekä tekee yksinkertaisia johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten	Oppilas käsittelee ja esittää tutkimusten tuloksia sekä tekee johtopäätöksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä tulosten oikeellisuuteen ja luotettavuuteen sekä tutkimusprosessin	Oppilas käsittelee, tulkitsee ja esittää tutkimusten tuloksia kemialle ominaisella tavalla sekä perustelee tehtyjä johtopäätöksiä tukeutumalla tutkimuksissa saatuun aineistoon. Oppilas osaa arvioida sekä tuloksia että

					oikeellisuuteen ja luotettavuuteen vaikuttavista tekijöistä.	toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä.	tutkimusprosessi a.
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6	Oppilas ymmärtää kemian soveltamista teknologiassa. Oppilas kehittää ja soveltaa yksinkertaisia teknologisia ratkaisuja yhteistyössä muiden kanssa.	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas tunnistaa teknologisten sovellusten merkityksen omassa elämässään ja osaa nimetä niistä muutamia esimerkkejä, joissa on sovellettu kemiaa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa ja kuvailla niiden käyttöä. Oppilas osallistuu kemiaa soveltavan ongelmanratkaisun ideointiin ja suunnitteluun.	Oppilas osaa kuvata kemiaa soveltavia teknologisia sovelluksia ja selittää niiden toimintaperiaatteita. Oppilas työskentelee yhteistyössä muiden kanssa yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja	Oppilas osaa kuvata kemiaa soveltavia teknologisia sovelluksia, selittää niiden toimintaperiaatteita sekä perustella niiden merkitystä yhteiskunnalle. Oppilas toimii kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa sekä itsenäisesti

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S6	Oppilas käyttää kemian käsitteitä täsmällisesti ja hyödyntää ajattelussaan luonnontieteellisiä teorioita.	Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen joitakin kemian käsitteitä.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä. Oppilas osaa yhdistää toisiinsa ilmiön, siihen liittyvät ominaisuudet ja käsitteet.	Oppilas selittää kemian ilmiöitä käyttäen kemian keskeisiä käsitteitä täsmällisesti. Oppilas osaa yhdistää ilmiöihin liittyvät ominaisuudet ja käsitteet käsiterakenteiksi.
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1–S6	Oppilas käyttää erilaisia malleja aineen rakenteen ja kemiallisten ilmiöiden tarkastelussa.	Mallien käyttäminen	Oppilas tunnistaa, että malleja käytetään aineen rakenteen kuvaamisessa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä, joissa aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä kuvataan malleilla.	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä erilaisilla malleilla. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen.	Oppilas osaa kuvata ja selittää aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä käyttämällä erilaisia malleja. Oppilas osaa arvioida mallin suhdetta todellisuuteen

							sekä mallin rajoituksia tai puutteita.
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1–S6	Oppilas käyttää ja arvioi kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.	Argumentointi taidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti. Oppilas tunnistaa kemialle ominaisella tavalla perusteltuja näkemyksiä.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilas osaa ilmaista erilaisia näkökulmia ja harjoittelee perustelemaan niitä kemialle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja valitsee yleisesti luotettavina pidettyjä tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla.	Oppilas hakee tietoa erilaisista tietolähteistä ja osaa pohtia tietolähteen luotettavuutta. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkökulmia kemialle ominaisella tavalla sekä vertailla keskenään ristiriitaisia näkökulmia.
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellise	S1, S4	Oppilas hahmottaa luonnontieteen tiedon	Luonnontieteen tiedon luonteen ja tiedon	Oppilas tunnistaa kokeellisuuden kemian tapana tuottaa	Oppilas osaa antaa esimerkkejä luonnontieteelle	Oppilas osaa kuvailla kemiaan liittyvien	Oppilas osaa selittää perustellen kemiaan

n tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa		luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	tuottamistava n hahmottamine n	luonnontieteellistä tietoa.	lisen tiedon kehittymisestä ja tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.	esimerkkien avulla luonnontieteel lisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvaila tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.	liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellis en tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa selittää perustellen tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	Oppilas ymmärtää perusperiaatt eita aineen ominaisuuksis ta, rakenteesta ja aineiden muutoksista.	Tiedollisten jatko- opintovalmiuk sien saavuttaminen aineen ominaisuuksist a, rakenteesta ja aineiden muutoksista	Oppilas tunnistaa joitakin aineen ominaisuuksiin, rakenteeseen ja aineiden muutoksiin liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää joitakin aineen ominaisuuksie n, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksie n, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa ja soveltavissa tilanteissa.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	Oppilas soveltaa kemian tietojaan ja taitojaan eri tilanteissa.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Arvioitava osaaminen sisältyy muiden tavoitteiden osaamisen kuvauksiin.</i>			

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja- alainen osaaminen
T1	7 lk Oppilaat saavat itse kokeilemalla ja havainnoimalla tutkia arkipäivään ja lähiympäristöön liittyviä kemian ilmiöitä. (S1)	7 lk L1
	8 lk Oppilaat saavat itse kokeilemalla ja havainnoimalla tutkia arkipäivään ja lähiympäristöön liittyviä kemian ilmiöitä. (S1)	8 lk L1
	9 lk Oppilaat saavat itse kokeilemalla ja havainnoimalla tutkia arkipäivään ja lähiympäristöön liittyviä kemian ilmiöitä. (S1)	9 lk L1
T2	7 lk Oppilaat suunnittelevat kokeen, tekevät hypoteeseja, suorittavat tutkimuksen ja havaintojensa pohjalta esittävät tulokset, joita tarkastellaan kriittisesti. Pyritään käyttämään yhtenä arvioinnin muotona oppilaiden itsearviointia. (S1)	7 lk L1, L6
	8 lk Oppilaat suunnittelevat kokeen, tekevät hypoteeseja, suorittavat tutkimuksen ja havaintojensa pohjalta esittävät tulokset, joita tarkastellaan kriittisesti. Pyritään käyttämään yhtenä arvioinnin muotona oppilaiden itsearviointia. (S1)	
	9 lk Oppilaat suunnittelevat kokeen, tekevät hypoteeseja, suorittavat tutkimuksen ja havaintojensa pohjalta esittävät tulokset, joita tarkastellaan kriittisesti. Pyritään käyttämään yhtenä arvioinnin muotona oppilaiden itsearviointia. (S1)	
T3	7 lk Turvallinen työskentely: oppilas tietää kemian tunneilla voimassa olevat säännöt ja ohjeet ja noudattaa niitä. (S1) Kemiaan liittyviä ammatteja. (S3)	7 lk L6,L7
	8 lk Luonnon happamoituminen. (S6)	8 lk L7 9 lk L6,L7
	9 lk Metallien ympäristöhaitat. (S2) Kemian merkitys jatko-opinnoissa. (S3)	
T4	7 lk Ilmakehän ympäristöongelmat.	7 lk L3, L7
	8 lk	8 lk
	9 lk Tuotteiden elinkaariarviointi ja kestävä luonnonvarojen käyttö. (S3)	9 lk L3, L7
T5	7 lk Oppilaat tekevät jokaisen aihepiirin yhteydessä pari/ryhmätyönä tutkimuksia, missä yhteydessä harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita kysymyksen asettelusta tulosten esittämiseen ja johtopäätöksiin. Samassa yhteydessä pohditaan myös tulosten luotettavuutta. (S1)	7 lk L1, L2, L5, L7
	8 lk Oppilaat tekevät jokaisen aihepiirin yhteydessä pari/ryhmätyönä tutkimuksia, missä yhteydessä harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita kysymyksen asettelusta tulosten esittämiseen ja johtopäätöksiin. Samassa yhteydessä pohditaan myös tulosten luotettavuutta. (S1)	8 lk L1, L2, L5, L7
	9 lk Oppilaat tekevät jokaisen aihepiirin yhteydessä pari/ryhmätyönä tutkimuksia, missä yhteydessä harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita kysymyksen	9 lk L1, L2, L5, L7

	asettelusta tulosten esittämiseen ja johtopäätöksiin. Samassa yhteydessä pohditaan myös tulosten luotettavuutta. (S1)	
T8	7 lk Veden puhdistus. (S3) 8 lk 9 lk Sähkökemian sovelluksia. (S3)	7 lk L3, L7 8 lk 9 lk L2, L3, L5
T9	7 lk Ryhmätöissä hankitaan tietoa sekä kirjallisuudesta että Internetistä. Tutkimuksen tuloksia esitellään harkinnan ja soveltuvuuden mukaan erilaisten kuvaajien, taulukoiden avulla, jotka voidaan tehdä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa. (S1) 8 lk Ryhmätöissä hankitaan tietoa sekä kirjallisuudesta että Internetistä. Tutkimuksen tuloksia esitellään harkinnan ja soveltuvuuden mukaan erilaisten kuvaajien, taulukoiden avulla, jotka voidaan tehdä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa. (S1) 9 lk Ryhmätöissä hankitaan tietoa sekä kirjallisuudesta että Internetistä. Tutkimuksen tuloksia esitellään harkinnan ja soveltuvuuden mukaan erilaisten kuvaajien, taulukoiden avulla, jotka voidaan tehdä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa. (S1)	7 lk L5 8 lk L5 9 lk L5
T10 T14	7 lk Oppilas osaa käyttää täsmällisesti käsitteitä ja ymmärtää perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista aihealueilta • kemiallinen reaktio (S6) • palaminen • puhdas aine ja seos (S5) • erotusmenetelmät 8 lk - aineen koostuminen atomeista (S5) • jaksollinen järjestelmä (S5) • pitoisuudet, happamuus ja emäksisyys (S6) • hiili ja hiilivedyt sekä hiilen kiertokulku (S6) 9 lk – tavallisimpien metallien ominaisuuksia. (S6) • orgaanisia yhdisteryhmiä esimerkiksi alkoholit, karboksyylihapot, hiilihydraatit, rasvat, (S6)	7 lk L1, L3, L4 8 lk L1, L3, L4, L7 9 lk L1, L3, L4, L7
T11	7 lk – atomi (S5) • reaktioyhtälö (S6) • kemialliset merkit (S6) • atomien pallomallit (S5) 8 lk – jaksollinen järjestelmä (S5)	7 lk L1 8 lk L1 9 lk L1

	9 lk -orgaanisten yhdisteiden rakenne (S5)	
T12	7 lk Ajankohtaisten kemiaan liittyvien uutisten, tapahtumien yms. käsittelyä oppitunneilla. (S4)	7 lk L2, L4
	8 lk Ajankohtaisten kemiaan liittyvien uutisten, tapahtumien yms. käsittelyä oppitunneilla. (S4)	8 lk L2, L4
	9 lk Ajankohtaisten kemiaan liittyvien uutisten, tapahtumien yms. käsittelyä oppitunneilla. (S4)	9 lk L2, L4
T13	7 lk Kemia oppiaineena ja tieteenä (S4)	7 lk L1, L4
	8 lk Kemia oppiaineena ja tieteenä (S4)	8 lk L1, L4
	9 lk Kemia oppiaineena ja tieteenä (S4)	9 lk L1, L4
T15	7 lk Kemian tietojen soveltaminen esimerkiksi kotitaloudessa, kuvaamataidossa ja käsityössä. (S3)	7 lk L6
	8 lk Tutustutaan mahdollisesti paikalliseen jätevedenpuhdistamoon tai jätteidenkäsittelylaitokseen. (S3)	8 lk L6
	9 lk Pyritään järjestämään yritysvierailu johonkin voimalaitokseen (S3)	9 lk L6

15.4.9 Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasaisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveystietä tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänsä kulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	L2, L3, L4, L7

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätämään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1	L1, L3, L4, L6
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L4
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	L2, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystieteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3	L1-L7

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta. Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntilanne, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys: Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntapaa sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetti, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy: Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveystietoon liittyvistä tottumuksista käsitellään arkikäyttäytymistä, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveystietoon liittyvistä voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

S3 Terveystiedon, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri: Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveysmarkkinoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Terveydestä oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perusteleminen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisuuden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveydestä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee

huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevista terveyden ja sairauteen liittyvistä kysymyksistä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvistä kysymyksistä.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevista tavoitteista kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt terveystiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on terveystiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan terveystiedon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn

tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy terveystiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Oppilaan ohjaamisella terveystiedossa tarkoitetaan esimerkiksi suullisten lisäohjeiden antamista, ohjaavien kysymysten esittämistä, välineillä havainnollistamista tai vastaavien esimerkkien antamista.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin. Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys							
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan.	Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveyden osa-alueen. Oppilas osaa nimetä yksittäisen elämäntavan vaiheen.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla terveyden osa-alueita ja niiden välistä yhteyttä sekä antaa esimerkin, mitä terveyden edistämiseksi tarkoitetaan. Oppilas osaa kuvata jotakin elämäntavan vaihetta sekä nimetä	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä yhteyttä esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkkien avulla, mitä terveyden edistämiseksi tarkoitetaan. Oppilas osaa kuvata elämäntavan vaihteita, erityisesti	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja selittää niiden välisiä syy-seuraussuhteita sekä eritellä, mitä terveyden edistämiseksi tarkoitetaan. Oppilas osaa eritellä elämäntavan eri vaiheet sekä arvioida terveyden

					nuoruuden kasvun ja kehityksen piirteitä.	nuoruuden kehitystä, ja kuvata esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.	merkitystä elämän voimavarana elämänkulun eri vaiheissa.
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	Oppilas oppii hyödyntämään tunne- ja vuorovaikutustaito ja sekä erilaisia keinoja ristiriita- ja kriisitilanteiden käsittelyyn.	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä perustunteita ja tietää, että ne vaikuttavat käyttäytymiseen. Oppilas osaa nimetä ristiriitatilanteita sekä stressin ja kriisien piirteitä.	Oppilas osaa nimetä perustunteet sekä antaa joitakin esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta. Oppilas osaa nimetä keinoja ristiriitatilanteiden	Oppilas osaa kuvata perustunteiden lisäksi muita tunteita sekä antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä.	Oppilas osaa luokitella erilaisia tunteita, analysoida niiden taustatekijöitä sekä esitellä keinoja käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen säätelyyn. Oppilas osaa luokitella

					selvittämiseen ja stressin ja kriisien käsittelyyn.	Oppilas osaa kuvata keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsittelyyn.	ristiriitatilanteiden syitä ja esitellä perusteltuja keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan , omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätlemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1	Oppilas oppii kehittämään itsetuntemustaan ja säätlemään käyttäytymistään ja oppimistaan.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	Oppilas oppii pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä oppii luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.	Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa nimetä yksilöllisyyteen vaikuttavien tekijöitä sekä antaa yksittäisen esimerkin sosiaalisten suhteiden yhteydestä mielen hyvinvointiin ja terveyteen. Oppilas osaa nimetä yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ohjatusti ratkaisuja.	Oppilas osaa kuvata yksilöllisyyteen vaikuttavien tekijöitä sekä antaa esimerkkejä sosiaalisten suhteiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ratkaisuja.	Oppilas osaa analysoida esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja analysoida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa analysoida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin	Oppilas osaa analysoida perustellen yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa arvioida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida ja perustella

						vastuullisia ratkaisuja.	niihin liittyviä ratkaisuja.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät ja sairauksien ehkäisy							
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.	Terveysten vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa nimetä terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas osaa käyttää ohjatusti joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.	Oppilas osaa kuvata terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä näiden välisiä yhteyksiä pääpiirteissään. Oppilas osaa käyttää joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.	Oppilas osaa analysoida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvata näiden välisiä yhteyksiä. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä pääosin asianmukaisesti.	Oppilas osaa analysoida ja arvioida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä selittää näiden välisiä syy-seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.
T6 tukea oppilaan kehittymistä	S2–S3	Oppilas oppii hakemaan ja	Terveysten, turvallisuuden ja	Oppilas osaa hakea	Oppilas osaa hakea	Oppilas osaa hakea	Oppilas osaa hakea

terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa		käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.	sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen hallinta	terveyteen liittyvää tietoa ohjatusti. Oppilas osaa nimetä jonkin toimintatavan liittyen itsehoitoon, avun hakemiseen sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin.	terveyteen liittyvää tietoa muutamista lähteistä sekä käyttää tietoa paikoitellen asianmukaisesti. Oppilas osaa nimetä toimintatapoja itsehoitoon, avun hakemiseen ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin liittyen.	terveyteen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata asianmukaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.	terveyteen liittyvää tietoa monipuolisesti eri tietolähteistä, muodostaa hakusanoja ja rajata tiedonhakua sekä käyttää tietoa asianmukaisesti. Oppilas osaa arvioida erilaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata oppilasta	S1–S2	Oppilas oppii tunnistamaan ja		<i>Ei käytetä arvosanan</i>			

tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja		arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä sekä oppii pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja.		<i>muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan	S1–S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä sekä niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä oppii arvioimaan	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa nimetä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavien tekijöiden sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja	Oppilas osaa kuvata terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavien tekijöiden sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja	Oppilas osaa analysoida terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavien tekijöiden ja selittää terveystottumuksiin liittyvien	Oppilas osaa arvioida terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavien tekijöiden ja selittää perustellen terveystottumuksiin liittyvien

tiedon luotettavuutta ja merkitystä		tiedon luotettavuutta ja merkitystä.		antaa esimerkin elämäntapoihi n liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa nimetä jonkin terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutt a kuvaavan tekijän.	antaa esimerkkejä elämäntapoihi n liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa arvioida ohjatusti terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutt a muutamien tiedon luotettavuutt a kuvaavien tekijöiden pohjalta.	ilmiöiden muodostumist a. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihi n liittyviä eettisiä kysymyksiä ja analysoida elämäntapoihi n liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.	ilmiöiden muodostumist a. Oppilas osaa analysoida elämäntapoihi n liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida perustellen elämäntapoihi n liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutt a ja käytettävyytt ä eri näkökulmista.

Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri							
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	Oppilas oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä yhteisöjen, kulttuurin tai tv:n yhteyksiä terveyteen.	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä antaa esimerkkejä yhteisöjen, kulttuurin tai tv:n yhteyksistä terveyteen.	Oppilas osaa analysoida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä selittää yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen.	Oppilas osaa arvioida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä arvioida yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen.
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen	S1–S2	Oppilas oppii luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveyspalvelujen	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa nimetä oman koulun ja	Oppilas osaa kuvata tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa kuvata oman koulun ja	Oppilas osaa soveltaa tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä	Oppilas osaa soveltaa ja arvioida tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi

asianmukaista käyttöä		asianmukaista käyttöä.		kunnan terveyspalvelu ja.	kunnan terveyspalvelu ja.	tukevan suunnitelman. Oppilas osaa kuvata yhteiskunnan erilaisia terveyspalvelu ja ja antaa esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää eri tilanteissa.	laatimalla niitä tukevan perustellun suunnitelman . Oppilas osaa kuvata ja arvioida yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja miten niitä voi hyödyntää asianmukaisesti eri tilanteissa.
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia	Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata esimerkin avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt	Oppilas osaa analysoida asianmukaisten esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset	Oppilas osaa arvioida, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin

yhteisöjen edustamia terveystäilyksii, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.		terveystäilyksii, tunnistaa niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.		vaikuttavat täilyksii terveydestä. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevan tekijän.	vaikuttavat täilyksii terveydestä, sekä tunnistaa niiden vaikutuksen omiin terveystäilyksii. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.	yhteisöt vaikuttavat täilyksii terveydestä, sekä kuvata, mikä on niiden merkitys omille terveystäilyksii. Oppilas osaa kuvata omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.	terveydestä, sekä arvioida niiden merkitystä omille terveystäilyksii. Oppilas osaa analysoida omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia,	S3	Oppilas oppii arvioimaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä oppii tarkastelemaan yksilön oikeuksia, vastuita ja	Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveystäilyksii nän vaikutuskeino n tai luotettavuute n vaikuttavan tekijän.	Oppilas osaa analysoida ohjatusti terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoj a ja luotettavuutta .	Oppilas osaa analysoida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoj a ja luotettavuutta .	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoj a ja luotettavuutta .

vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä		vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.		Oppilas osaa nimetä jonkin elämäntapojen seurauksen yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle tai turvallisuudelle. Oppilas osaa nimetä jonkin keinon, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa kuvata elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa kuvata keinoja, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa analysoida elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa analysoida keinoja, joilla terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.	Oppilas osaa arvioida ja perustella elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa arvioida ja perustella keinoja, joilla lähiyhteisöjen ja ympäristön terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa.

Terveystieto, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk	7 lk
	- terveys ja hyvinvointi	L1, L3, L7
	- terveelliset elämäntavat	L1, L3
	- kasvu ja kehitys	L1, L2, L7
	- seksuaaliterveys	L1
	- terveyttä edistävät tekijät	L1, L3
	- elämäntavan eri vaiheet	L1, L2, L3, L7
	8 lk	8 lk
	- kansantaudit (oireet ja hoito)	L1, L2, L3, L7
	- seksi, seksitaudit, ehkäisy, raskaus, seksuaalioikeudet	L1, L2, L3
T2	7 lk	7 lk
	- tunne- ja vuorovaikutustaidot	L2, L3, L4, L7
	- ristiriita- ja kriisitilanteet	L2, L3
	8 lk	8 lk
T3	- ristiriita- ja kriisitilanteet	L2, L3
	7 lk	7 lk
	- itsetuntemus	L1, L3, L4, L6
	- arvot ja asenteet	L1, L6
	- kehon ja mielen viestit	L1, L3
	- käyttäytymistä, oppimista ja opiskelua tukevat tekijät	L1, L6
T4	8 lk	8 lk
	- kehon ja mielen viestit	L1, L3
	7 lk	7 lk

T5	- yksilöllisyyden, yhteisöllisyyden ja yhdenvertaisuuden kysymykset	L1, L2, L3, L4, L6, L7
	- eettinen vastuullisuus	L1, L2, L3
	8 lk	8 lk
	- eettinen vastuullisuus	L1, L2, L3
	7 lk	7 lk
	- päihteet	L1, L2, L3, L4
T6	8 lk	8 lk
	- päihteet ja riippuvuudet	L1, L2, L3, L4
	- fyysisen, psyykkisen sekä sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ymmärryksen syventäminen (vahvistavat ja vaarantavat tekijät)	L1, L2, L3, L4
	7 lk	7 lk
	- tiedonhaku terveyteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa	L2, L3, L5
	8 lk	8 lk
T7	- tiedonhaku ja terveyteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa	L2, L3, L5
	- valmiudet terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	L2, L3, L7
		L3
	- itsehoito	L3
	- tapaturmat ja ensiapu	
	7 lk	7 lk
T8	- oma terveys ja turvallisuus sekä niihin liittyvien tottumusten ja valintojen perusteleminen	L3
		L3
	- voimavarat	
	8 lk	8 lk
		L3
	- oma terveys ja turvallisuus sekä niihin liittyvien tottumusten ja valintojen perusteleminen	L3
	- voimavarat	
	7 lk	7 lk

T9	- kriittinen ajattelu, tiedon luotettavuus ja merkitys	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
	8 lk	8 lk
	- kriittinen ajattelu, tiedon luotettavuus ja merkitys	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
	7 lk	7 lk
T10	- media ja mediataidot	L2, L4, L5, L7
	8 lk	8 lk
	7 lk	7 lk
	- toiminta- ja työkyky	L1, L3, L6
T11	8 lk	8 lk
	- terveyspalvelut	L1, L3
	7 lk	7 lk
	- yksilön ja yhteiskunnan terveystieteet ja niiden merkitykset	L1, L2, L3, L7
T12	- oppimisen keinot	L1, L2, L3
	8 lk	8 lk
	- yksilön ja yhteiskunnan terveystieteet ja niiden merkitykset	L1, L2, L3, L7
	- oppimisen keinot	L1, L2, L3
T12	7 lk	7 lk
	- terveysviestintä	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
	- yksilön oikeudet, vastuut ja vaikuttamiskeinot eri ympäristöissä	L1, L3, L7
	8 lk	8 lk
T12	- terveysviestintä	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
	- yksilön oikeudet, vastuut ja vaikuttamiskeinot eri ympäristöissä	L1, L3, L7
	- ympäristöterveys	L1, L3, L7
		L1, L2, L3, L4, L7

15.4.10 Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	L1

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	L2
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	L2, L7
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	L5, L6
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	L7
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	L6

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisällöiksi valitaan opiskeltavan uskonnon syntyyn, sen monimuotoisuuteen ja suhteeseen muihin uskontoihin liittyviä teemoja. Tarkastelun kohteena ovat opiskeltavan uskonnon juuret, lähteet, oppi ja opetukset sekä symbolit, levinneisyys ja vaikutus eri puolilla maailmaa ja Suomessa. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon kulttuurivaikutuksiin liittyvät aiheet.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsiteltäviä sisältöjä ovat uskonnot ja uskonnottomuus maailmassa ja Suomessa, uskontojen tunteminen osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnot tieteellisen tarkastelun kohteena. Keskeisinä aiheina ovat uskonnot yksilön ja yhteiskunnan voimavarana sekä uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus eri puolilla maailmaa, uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyvyys populaarikulttuurissa. Valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia.

S3 Hyvä elämä: Valittavien sisältöjen tulee avata elämänkysymyksiä ja ikäkauteen sekä minäkuvaan liittyviä pohdintoja. Opetuksessa käsitellään ajankohtaisia ja yhteiskunnallisia eettisiä kysymyksiä kuten ekososiaalinen sivistys, osallistuminen ja vaikuttaminen yhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä uskonnot rakentamassa yhteiskunta- ja maailmanrauhaa. Sisällöissä tulee korostua opiskeltavan uskonnon etiikka ja muiden uskontojen ja katsomusten etiikka sekä YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Tarkastelun kohteena ovat myös ihmisoikeuksien loukkaukset kuten holokausti. Sisältöjen valinnassa huomioidaan uskonnon ja katsomuksellisten kysymysten merkitys ihmisenä kasvamisessa.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Uskonnon oppiaineessa arviointi on monipuolista. Arviointia toteutetaan havainnoimalla oppilaan oppimista, osaamista ja työskentelyä sekä tarkastelemalla oppilaiden monimuotoisia tuotoksia. Arviointiin kuuluu sekä oppimisprosessin aikainen formatiivinen arviointi että tietojen ja taitojen summatiivinen arviointi. Formatiiivisessa arvioinnissa oppilaat saavat tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille annettava palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona uskonnon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt uskonnon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on uskonnon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanan 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan uskonnon oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen

jonkin muun tavoitteen osalta. Myös työskentelyn arviointi sisältyy uskonnon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Alla kuvattuja uskonnon päättöarvioinnin kriteereitä käytetään kaikissa uskonnon oppimäärissä. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Päättöarvosanaa annettaessa oppilaan osaamisesta muodostetaan kokonaiskuva, joka pohjautuu kriteereiden arvosanakuvauksiin. Kriteereitä voidaan myös hyödyntää, kun oppilaan osaamisen näyttötilanteita suunnitellaan tai oppilaan näyttöä arvioidaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalut	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	Oppilas ymmärtää uskonnon ja kulttuurin monipuolista vuorovaikutusta ja uskontoon liittyvää monimuotoisuutta.	Uskontojen monimuotoisuuden sekä kulttuuristen ja yhteiskunnallisten vaikutusten hahmottaminen	Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.	Oppilas tunnistaa ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita. Oppilas osaa yhdistää uskontoon liittyviä käsitteitä ja ilmiöitä toisiinsa.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta. Oppilas osoittaa ymmärtävänsä, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa	Oppilas osaa antaa monipuolisia esimerkkejä opiskeltavan uskonnon sisäisestä monimuotoisuudesta. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutusta monipuolisesti. Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoihin liittyviä asioita

						ja yhteiskunnissa.	eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	Oppilas syventää tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista sekä harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Opiskeltavaa uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavan uskonnon opetuksista. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä, lähteistä, vaikutuksista ja levinneisyydestä . Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa	Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja	Oppilas osaa analysoida opiskeltavan uskonnon perusopetuksia sekä tärkeimpien lähteiden sisältöä ja tulkintoja. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, kehitystä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Oppilas osaa hankkia lisätietoa

					opiskeltavasta uskonnosta.	kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.	opiskeltavasta uskonnosta ja arvioida tiedon lähteiden luotettavuutta.
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	Oppilas ymmärtää, mitä ovat maailmanuskonnott, uskonnottomuus ja katsomukset ja miten ne eroavat toisistaan. Hän harjaantuu hankkimaan lisätietoa niistä.	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä kaksi uskontoa ja tunnistaa ohjatusti niiden keskeisiä piirteitä. Oppilas tunnistaa ohjatusti uskonnon ja uskonnottomuuden eroja.	Oppilas osaa nimetä maailmanuskontoja ja kertoa niiden keskeisistä piirteistä. Oppilas osaa kuvailla uskonnon ja uskonnottomuuden eroja. Oppilas osaa hankkia annettujen ohjeiden mukaan lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa kuvailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä ja vertailla niitä. Oppilas osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonnottomuus ja katsomus mielekkäissä yhteyksissä. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista.	Oppilas osaa analysoida eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Oppilas osaa kuvailla uskonnoissa ja uskonnottomuudessa vallitsevaa moninaisuutta. Oppilas osaa hankkia lisätietoa uskonnoista ja katsomuksista ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	Oppilas tunnistaa ja ymmärtää eri uskontojen ja katsomusten tapoja sekä kehittää valmiuksiaan tunnistaa uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.	Oppilas osaa kertoa vähintään kolmen uskonnon keskeisistä tavoista. Oppilas tunnistaa annetusta materiaalista uskonnollisia symboleita ja aiheita mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa kuvailla ja nimetä eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.	Oppilas osaa analysoida eri uskontojen tapoja ja osaa antaa esimerkkejä uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan	S1, S3	Oppilas oppii tunnistamaan ja arvioimaan erilaisia	Uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen	Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi	Oppilas tunnistaa tieteelliselle ja uskonnolliselle	Oppilas tunnistaa erilaisia argumentaation	Oppilas osaa analysoida uskonnollisten ja tieteellisten

erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja		argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Hän kehittää valmiuksiaan kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella omia näkemyksiään.	sekä ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	tieteellisen väitteen toisistaan.	kielelle ominaisia piirteitä. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää omia näkemyksiään.	tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.	perustelujen sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja. Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja perustella johdonmukaisesti omia näkemyksiään.
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten	S3	Oppilas oppii soveltamaan eettisen ajattelun keskeisiä käsitteitä. Hän tietää keskeiset ihmisoikeudet sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten	Etiikkaa ja ihmisoikeuksia koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa antaa esimerkin jostakin ihmisoikeudesta. Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkkitalanteista eettisen ulottuvuuden ja osaa pohtia ohjatusti eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ihmisoikeuksista	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä ja erottaa eettiset kysymykset muista kysymyksistä. Oppilas osaa pohtia eettisiä kysymyksiä ja ihmisoikeuksien	Oppilas osaa käyttää etiikan keskeisiä käsitteitä, pohtia eettisiä kysymyksiä ja arvioida ihmisoikeuksien toteutumista käytännössä. Oppilas osaa analysoida opiskeltavan

eettisiin periaatteisiin		eettisiä periaatteita.			ja niiden merkityksestä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.	toteutumista käytännössä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon sekä jonkun muun uskonnon tai katsomuksen eettisiä periaatteita.	uskonnon eettisiä periaatteita ja vertailla niitä muiden uskontojen ja katsomusten keskeisiin eettisiin periaatteisiin.
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan pohtia uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Uskontojen ja katsomusten merkityksen hahmottaminen yksilöiden elämässä ja globaalisti	Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia ja katsomuksellisia näkökohtia, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskontojen ja katsomusten vaikutuksesta ihmisten valintoihin ja toimintaan.	Oppilas osaa kuvailla uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.	Oppilas osaa pohtia uskontojen ja katsomusten merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina sekä antaa tästä esimerkkejä eri puolilta maailmaa.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin.	Eettisen ajattelun ja omien näkemysten ilmaisemisen taidot	Oppilas osaa kuvailla jotakin eettistä kysymystä ja jotakin itselleen tärkeää arvoa.	Oppilas tunnistaa ja osaa pohtia ohjatusti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja ottaa niiden pohjalta kantaa eettisiin kysymyksiin.	Oppilas osaa pohtia itsenäisesti ja muiden kanssa ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja joitakin ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Oppilas osaa kuvailla itselleen tärkeitä arvoja ja esittää perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.	Oppilas osaa pohtia monipuolisesti ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa. Oppilas osaa analysoida omia arvojaan sekä tunnistaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavia arvoja. Oppilas osaa esittää

							johdonmukaisia ja perusteltuja näkemyksiä eettisistä kysymyksistä.
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	Oppilas harjaantuu analysoimaan eettisiä valintojaan ja niiden vaikutusta hyvinvointiin sekä kehittää valmiuksiaan toteuttaa kestävää elämäntapaa.	Eettisten valintojen vaikutusten hahmottaminen suhteessa hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen	Oppilas tunnistaa ohjatusti eettisten valintojen ja tekojen seurauksia.	Oppilas osaa kuvailla eettisten valintojen vaikutusta hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa analysoida eettisiä valintoja sekä niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas osaa arvioida eettisiä valintoja sekä antaa esimerkkejä niiden välittömistä ja välillisistä vaikutuksista hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa,	S1, S2, S3	Oppilas kehittää valmiuksiaan rakentavaan vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nyt ja tulevaisuudessa		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostamiseksi. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan ja</i>			

työelämässä ja vapaa-ajalla		jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla.		<i>valmiuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntietä. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäntietä. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöiksi valitaan elämäntietä, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Ev.lut. uskonto, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk Uskonnon ominaispiirteet ja tuntomerkit	L1
	8 lk Kristinuskon monimuotoisuus	
	9 lk Raamatun etiikka ja kristillinen etiikka, etiikan monimuotoisuus maailmassa	
T2	7 lk Maailmanuskonnot ja niiden vaikutuksia	L2
	8 lk Kristinuskon historia ja kristillisten kirkkojen vaikutus ympäröivään maailmaan	
	9 lk Kristinopin ja kristillisen etiikan ja Raamatun vaikutuksia yksilöön ja yhteiskuntaan	
T3	7 lk Maailmanuskonnot ja uskonottomuus Suomessa ja muualla	L2, L3, L6
	8 lk Kirkkokuntien ominaispiirteitä	
	9 lk Kristillisiä ja muita näkökulmia etiikkaan	
T4	7 lk Maailmanuskontojen tavat ja symbolit, uskontojen näkyminen mediassa, maailmanpolitiikassa ja kulttuurissa	L2, L4, L6
	8 lk Kirkkokuntien ja kristillisten yhteisöjen tapoja ja symboleita sekä kristillisten suuntausten näkyminen mediassa, maailmanpolitiikassa ja kulttuurissa	
	9 lk Eettiset kysymykset mediassa, maailmanpolitiikassa ja kulttuurissa	
T5	7 lk	L1, L2, L4, L5, L7
	8 lk Erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen eroja kirkon historiassa	
	9 lk Eettisen argumentoinnin tapoja, Raamattu kristillisen etiikan perustana, uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	
T6	7 lk	L2, L7
	8 lk	
	9 lk Eettisen ajattelun keskeiset käsitteet, ihmisoikeudet, kristinuskon ja muiden katsomusten eettisiä periaatteita	
T7	7 lk	L5, L6
	8 lk Kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen merkitys valintojen perusteina ja ohjaajina	
	9 lk Kristinuskon ja muiden katsomusten merkitys valintojen perusteina ja ohjaajina	

T8	7 lk Perimmäisiä kysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä eri maailmanuskonnoissa	L7
	8 lk Perimmäisiä kysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä eri kirkkokunnissa ja kristillisissä yhteisöissä	
	9 lk Perimmäisiä kysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä kristillisen etiikan ja muiden katsomusten (myös uskonottomien) näkökulmasta sekä omien arvojen suhde niihin	
T9	7 lk: Eri uskontojen ja katsomusten näkökulmia eettisten valintojen vaikutuksiin itseen, toisiin ihmisiin ja luontoon	L1, L2
	8 lk	
	9 lk Suhde toisiin ihmisiin ja luontoon kristillisen etiikan näkökulmasta, omien valintojen eettiset ulottuvuudet ja niiden vaikutukset itseen, toisiin ihmisiin ja luontoon	
T10	7 lk Eri tavalla uskovien ihmisten kohtaaminen nyt ja tulevaisuudessa, eri uskontokuntia	L6
	8 lk Eri tavalla uskovien ihmisten kohtaaminen nyt ja tulevaisuudessa, eri kirkkokuntia ja kristillisiä yhteisöjä	
	9 lk Eri tavalla uskovien ihmisten kohtaaminen nyt ja tulevaisuudessa, eri eettisiä katsomuksia ja niiden perusteluja	

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteeriot, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteenä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonottomuuteen elämäntarkoituksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisiin

kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen väliin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Ort. uskonto, kuntakohtainen osuus

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppilaan oppimisen arviointi vuosiluokilla 7-9

Päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Ylläolevat saa suoraan valtakunnallisesta opetussuunnitelman perusteista

KOULUKOHTAINEN OSIO

Ortodoksisen uskonnon -ryhmien luonteesta johtuen ryhmissä voi olla eri-ikäisiä oppilaita. Siksi ei ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista sitoa tiettyjä sisältöjä tiukasti tietyille vuosiluokille. Olennaista on, että jokainen oppilas saa opetusta kaikista keskeisistä sisällöistä peruskoulun aikana.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	7Ik: Varhaiskristilliset luostarit ja ortodoksiset luostarit: niiden synty, vaikutus ja merkitys. Bysantilainen maailma ja sen perintö. Luterilainen kirkko Suomessa	L1

	8lk: Raamatun kulttuurivaikutus. Uskonto kulttuurisena ilmiönä. Suuret maailmanuskonnot: juutalaisuus, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus sekä Kiinan ja Japanin uskonnot. 9lk: Sakramentit ja paasto. Kirkon pyhät, arjen uskonnolliset tavat. Kirkkotaide ja musiikki	
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	7lk: Kirkon syntyvaiheet ja opin muotoutuminen. Diakoniatyö, globaali ortodoksisuus. Seurakunnat, hiippakunnat, kirkkokunnat, patriarkaattit 8lk: Raamattu kirkon kirjana: rakenne, synty, sisällön muotoutuminen ja käyttäminen. 9lk: Opin ilmentyminen uskontunnustuksessa ja rukouksissa. Jumalanpalvelukset, kirkkotaide opin ilmentäjänä, kirkolliset rakennukset ja luostarit opin näkökulmasta. Kirkkovuosi ja ajan pyhittäminen ortodoksin elämässä.	L2
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	7lk: Kristilliset kirkot Suomessa ja globaalisti. Suomalainen muinaisusko. Tämän ajan uskonnollisuus ja maallistuminen 8lk: Uskonnon määrittelyä ja uskontojen luokittelua. Suuret maailmanuskonnot: syntyhistoria, keskeinen opetus, tavat ja rituaalit, symbolit, keskeiset suuntaukset. Uskonnottomuus ja ateismi.	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	7lk: Kristinuskoon, erityisesti ortodoksiseen perinteeseen liittyviä tapoja ja symboleja 8lk: Maailmanuskontojen tapoja ja symboleja. Taide eri uskonnoissa 9lk: Uskonnolliset aiheet mediassa ja populaarikulttuurissa	L2, L4, L6
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	8lk: Raamattu kirkon kirjana ja uskonnollisena teoksena, erilaisia tapoja tulkita Raamattua. Teologisen tekstin ja muun tieteellisen tekstin tarkastelemista 9lk: Ajankohtaisia, uskontoon liittyviä aiheita mediassa ja niiden totuudenmukaisuuden ja objektiivisuuden arviointia.	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	7lk: Epäitsekkyys ja yhteisöllisyys alkukirkossa. Marttyyrius ja nykyaikainen uskonnonvapaus. 8lk: Maailmanuskontojen eettiset periaatteet 9lk: Etiikan käsitteet, ortodoksisen etiikan perusteet, seurustelu ja perhe, ympäristöetiikka, ihmisoikeudet, YK:n Ihmisikeuksien julistus, holokausti	L2, L7
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä	7lk: Marttyyrius, diakonius ja pappeus. Asketismi ja luostarit.	L5, L6

ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	8lk: Maailmanuskontojen opetukset yksilöstä ja yhteisöstä ja siitä seuraava toiminta. Ääriliikkeet uskonnoissa. 9lk: Arvot valintojen ja toiminnan taustalla. Uskonnonvapaus. Uskontojen ilmeneminen ihmisten arjessa, globaali vastuu ihmisistä ja luonnosta. Ortodoksinen identiteetti.	
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	Kaikki luokat: Ajankohtaiset eettiset teemat ja niiden pohtiminen omien arvojen ja näkemysten perusteella. Erityisesti 9lk: Omien eettisten valintojen sekä niiden vaikutusten pohtiminen ja perusteleminen. Kirkon opetuksen ja henkilökohtaisten arvojen pohtimista.	L7
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	Kaikki luokat: Oppilas saa tilaisuuden pohtia opetuksen sisällöistä nousevien eettisten kysymysten yhteyttä hyvinvointiin ja kestävään elämäntapaan. Vapaus ja vastuu.	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	Kaikki luokat: Oppilasta rohkaistaan kohtaamaan erilaisia ihmisiä ja erilaisuutta. Kunniottava ja arvostava suhtautuminen eri uskontoihin ja elämänskatsomuksiin, eri tavalla eläviin ihmisiin ja toisten valintoihin.	L6

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa syvennetään Raamatun ja Tradition tuntemusta sekä tietämystä uskon ja kristillisen elämän perusasioista. Autetaan oppilaita saamaan kokonaiskuva sakramenteista ja uskonopin keskeisestä sisällöstä. Tärkeitä sisältöjä ovat kuolema ja iankaikkinen elämä, pyhäksi julistaminen, paavin erehtymättömyys sekä kirkon historian tärkeimmät tapahtumat ja viimeisimpien kirkolliskokousten merkitys kirkon elämälle. Perehdytään katolisen kirkon toimintaan Suomessa. Tutustutaan keskeisiin kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeistä on eri kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen sekä niiden jäsenten kohtaaminen ekumenian hengessä. Syvennetään oppilaiden tietämystä luterilaisuuden ja ortodoksisuuden vaikutuksista suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaan. Tutustutaan syvällisemmin Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan sekä ekumenian periaatteisiin ja päämääriin. Perehdytään suuriin maailmanuskontoihin ja niiden vaikutukseen kulttuuriin, elämäntapoihin ja taiteisiin. Tutustutaan

muiden uskontojen suhtautumiseen kuolemaan ja tuonpuoleiseen. Perehdytään katolisen kirkon käymään dialogiin muiden uskontojen kanssa. Tutustutaan katoliseen ja muuhun uskonnolliseen kirjallisuuteen.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan ihmisen vapautta valita elämänsä tavoitteet. Pohditaan monikulttuurisen ja -uskontoisen yhteiskunnan arvoja. Syvennetään moraaliopetuksen, käskyjen ja hyveiden tuntemista. Pohditaan kirkon opetusta synnistä ja sen olemuksesta yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta sekä seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa perehdytään Islamiin eri puolilla maailmaa. Opetuksessa syvennetään osaamista islamin historiasta profeetta Muhammedin ajoista islamilaisen valtakunnan kasvuun ja islamilaisen teologian vakiintumiseen. Keskeisinä sisältöinä ovat islamin monimuotoisuus, sen pääsuuntauksat, modernit islamilaiset liikkeet ja poliittinen islam. Pohditaan uskonnollista suvaitsevaisuutta ja rinnakkaiseloä. Tärkeitä sisältöjä ovat islam ja muslimit Suomessa, Koraanin ja perimätiedon kokoamisen historia, rakenne ja tulkinnat, islamin opilliset perusteet ja uskonnollisten velvollisuuksien vaikutus elämän eri osa-alueisiin sekä islamin kulttuurivaikutus taiteessa ja tieteessä. Jäsennetään omaa suhdetta islamiin, suomalaisuuteen ja islamilaiseen maailmaan.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetukseen ja niiden vaikutukseen kulttuuriin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen elämäntavotuksena. Perehdytään uskonnon tutkimukseen sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen eroihin. Autetaan oppilaita huomaamaan uskonnot kulttuurissa, mediassa ja populaarikulttuurissa sekä tunnistamaan uskontojen vaikutus politiikassa. Pohditaan uskonnollisen erilaisuuden hyväksymistä sekä uskontoa osana kulttuuri-identiteettiä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat islamilaisen etiikan rakenne, teot ja niiden seuraukset sekä islamilaisen lain tulkinnat yhteiskunnassa ja muslimiyhteisössä. Pohditaan islamilaisen lain suhdetta lainoppiin ja lakikoulukuntiin sekä perehdytään islamilaisiin käytöstapoihin. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeusetiikka sekä erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset. Perehdytään uskontodialogiin ja uskontojen merkitykseen yhteiskuntarauhan rakentamisessa. Pohditaan vastuuta ympäristöstä sekä sen merkitystä ihmisille.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Keskeisinä opittavina asioina ovat juutalaisuuden synty, leviäminen ja jakaantuminen suuntauksiin. Opetuksessa perehdytään merkittävimpiin juutalaisuuden suuntauksiin kuten ortodoksisuuteen, konservatiivisuuteen ja liberaalisuuntaukseen sekä niiden alasuuntauksiin ja erityisesti moderniin ortodoksismiin. Autetaan oppilaita ymmärtämään suuntausten merkitys ajassa ja paikassa sekä tutkitaan niiden levinneisyyttä ja keskeisiä opetuksia. Tutkitaan juutalaisuutta Suomessa ja globaalisti, painottaen nykytilannetta. Keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen Raamatun synty, rakenne ja tulkinta sekä sen keskeinen sisältö ja kulttuurivaikutus.

S2 Uskontojen maailma: Perehdytään suurten maailmanuskontojen syntyyn ja levinneisyyteen, perusopetukseen ja vaikutukseen kulttuuriin sekä uskonnottomuuteen tietoisena elämäntavoksena. Tarkastellaan uskontoja tieteellisestä näkökulmasta. Keskeisinä sisältöinä ovat uskon ja tiedon sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa perehdytään etiikan peruskäsitteisiin ja teorioihin. Tutustutaan juutalaisuuden ja muiden Lähi-idän uskontojen eettiseen opetukseen. Tutkitaan juutalaisuuden suuntausten eettisiä painotuksia ja Tooran (5 Mooseksen kirjaa) ja juutalaisuuden muiden pyhien kirjojen (Tanach = juutalainen raamattu, Talmud, Mishnei Torah ja Sulchan Aruch) keskinäisiä eroja ja etiikan suhdetta niihin. Tutustutaan Aasian uskontojen ja alkuperäiskansojen eettiseen ajatteluun. Perehdytään Kymmenen käskyn ja muiden mitzvojen eli uskonnollisten käskyjen etiikkaan. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus ja siitä nouseva ihmisoikeusetiikka sekä uskontodialogi. Syvennyttään oppilaiden elämäntietämystä, suomalaiseen yhteiskuntaan ja globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön liittyviin eettisiin kysymyksiin.

ADVENTISTINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi sekä kristinuskon nykyistä levinneisyyttä ja vaikutusta eri puolilla maailmaa. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja. Perehdytään kristinuskon, erityisesti adventismin, keskeisiin oppeihin ja opetuksiin. Tutustutaan eri kirkkokuntien ja kristillisten yhteisöjen toimintaan ja pohditaan uskonnon vaikutusta ihmisten elämään. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen vaikutuksiin suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Käsitellään kristittyjen yhteyttä ja yhteistyötä sekä suhdetta muihin uskontoihin ja katsomuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta kristinuskoon, adventismiin ja suomalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäntavoksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan

huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osaalueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa perehdytään kristinuskon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan holistista ihmiskäsitystä ja sen vaikutusta eettisiin käsityksiin. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä sekä omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin. Pohditaan lähimmäisenrakkautta ja kehitysyhteistyötä osana hyvää elämää. Opiskellaan etiikan keskeiset käsitteet ja käsitellään YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta, ihmisoikeusetiikkaa ja ihmisoikeusloukkauksia. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisen sovun, rauhan ja ihmisten keskinäisen kunnioituksen merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ihmisyyteen kuuluvat elämänkysymykset ja erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset.

BAHÁ'Í-USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa perehdytään bahá'í-uskon käsityksiin uskontojen vaikutuksesta ihmiskunnan sivistysprosessissa ja bahá'í-uskon sijoittumisesta uskontojen historian jatkumoon. Perehdytään kulttuuriseen ja historialliseen kontekstiin, jossa Bahá'u'lláh, Báb ja 'Abdu'l-Bahá vaikuttivat ja välittivät sanomaansa. Tarkastellaan Bahá'u'lláhin opetuksia pohtimalla niiden tarjoamaa ratkaisumallia globaalistuvan yhteiskunnan aikakaudelle. Tutkitaan autenttisia bahá'í-kirjoituksia ja bahá'í-uskon kannalta keskeisiä ohjauksen lähteitä kiinnittämällä huomiota eheiden kokonaiskuvien muodostumiseen. Tarkastellaan bahá'í-uskoon kuuluvia yhteiskuntaa ja yksilöä sekä erityisesti täysiikäisyyden saavuttavia nuoria koskevia lakeja sekä pohditaan bahá'í-yhteisön jäsenen oikeuksia ja velvollisuuksia. Tutustutaan liiton käsitteeseen bahá'í-yhteisön eheänä pysymisen perustana sekä periaatteen ”ykseys moninaisuudessa” toteutumiseen maailmanlaajuisessa bahá'í-yhteisössä. Pohditaan neuvottelun ja yhdessä päättämisen periaatetta oikeudenmukaisen vallankäytön välineenä. Tutustutaan bahá'í-hallintojärjestykseen ja sen merkitykseen opetusten käytäntöön soveltamisessa. Tutustutaan maailmanlaajuisen bahá'í-yhteisön toimintaan maailmanrauhan rakentamisessa ja bahá'í-yhteisön yhteistyöhön muiden tahojen, erityisesti YK:n, kanssa. Tarkastellaan bahá'í-uskon levinneisyyttä, suhdetta muihin uskontoihin sekä suhdetta kulttuuriin ja yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa. Tutustutaan bahá'íuskon historiaan Suomessa. Jäsennetään omaa suhdetta bahá'í-uskoon, maailmankansalaisuuteen ja suomalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutustutaan bahá'í-uskon opetuksiin, joiden mukaan hindulaisuutta, juutalaisuutta, zarathustralaisuutta, buddhalaisuutta, kristinuskoa ja islamia sekä näiden uskontojen keskushahmojen elämäntyötä voidaan pitää ihmiskunnan sosiaalisen ja eettisen kehityksen virstanpylväinä. Tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta yhteiskuntaan ja kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan Suomen uskonnolliseen ja katsomukselliseen tilanteeseen sekä Suomessa vaikuttaviin uskonnollisiin yhdyskuntiin. Tarkastellaan uskonnottomuutta ja uskontokritiikkiä ilmiönä sekä uskontojen näkyvyyttä mediassa ja populaarikulttuurissa. Tarkastellaan uskonnon ja tieteen

välistä suhdetta ja tutustutaan bahá'í-uskoon kuuluvaan periaatteeseen tieteen ja uskonnon sopusoinnusta. Pohditaan bahá'í-uskoon kuuluvaa pyrkimystä sovittaa todellisuuden tulkinnat yhteen järjen ja havaintojen kanssa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan eettisiä arvoja ja niiden pohjalta johdonmukaisesti tehtyjä moraalisia valintoja. Pohditaan ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä eettisen johdonmukaisuuden näkökulmasta. Perehdytään bahá'í-uskon eettiseen ajatteluun oikeuksien ja velvollisuuksien näkökulmasta, ja tarkastellaan niiden valossa yhteiskunnallista vaikuttamista, ihmisoikeuksia, ympäristöongelmia, globaalia hallintoa ja maailmanrauhaa. Tutustutaan Bahá'u'lláhin esittämiin ratkaisuihin maailmanrauhan lähtökohdiksi ja maailmassa vallitsevan epävakaisuuden korjaamiseksi. Pohditaan älyllisiä ja eettisiä taitoja, joita tarvitaan bahá'í-uskossa keskeisen uskonnon ja tieteen sopusoinnun tavoittelussa. Harjoitellaan vastauksien ja laajemman näkemyksen etsimistä erilaisiin eettisiin ja yhteiskunnallisiin kysymyksiin, ja pohditaan ratkaisumalleja, joissa yhdistyvät kokemustieto ja bahá'í-kirjoitusten tarjoamat näkökulmat. Perehdytään bahá'í-uskon käsitykseen maailmankansalaisuudesta ja ihmiskunnan vastuullisena jäsenenä toimimisesta. Pohditaan nuoren ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa valinnoillaan rakentavasti oman, toisten ja viime kädessä koko ihmiskunnan elämään ja hyvinvointiin. Opetuksessa käsitellään myös YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta, ihmisoikeusetiikkaa, ihmisoikeusloukkauksia sekä eri uskontojen ja katsomusten eettistä opetusta.

BUDDHALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa käsitellään nykytutkimuksiin perustuen buddhalaisuuden syntyä, leviämistä ja jakaantumista eri suuntauksiin. Tarkastellaan pyhien tekstien syntyhistoriaa ja keskeistä sisältöä ottaen huomioon eri kielet ja eri perinteet. Syvennetään tietoja buddhalaisesta filosofiasta ja buddhalaisuuden harjoittamisesta sekä maallikkoelämässä että luostarissa. Tarkastellaan buddhalaisuuden levinneisyyttä, suhdetta muihin uskontoihin ja katsomuksiin sekä suhdetta kulttuuriin ja yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa. Pohditaan osallistavaa buddhalaisuutta ja tarkastellaan buddhalaisuutta yhteiskunnan muokkaajana sekä rauhan että kriisien aikana. Tutustutaan buddhalaisuuden historiaan Suomessa. Jäsennetään omaa suhdetta buddhalaisuuteen ja suomalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa käsitellään suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin, uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin ilmiöinä. Pohditaan uskontojen tuntemista osana kulttuurista yleissivistystä sekä tieteen ja uskonnon suhdetta. Tutkitaan, miten uskonnot toimivat suomalaisessa yhteiskunnassa ja millaista vuoropuhelua uskontojen välillä on. Tarkastellaan, miten uskonnot näkyvät kulttuurin eri alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Pohditaan uskonnon ja valtion suhdetta eri puolilla maailmaa sekä uskontojen merkitystä kriisitilanteissa ja rauhan aikana.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa syvennetään tietoja buddhalaisesta etiikasta sekä karmaan ja jälleensyntymiseen liittyvistä opetuksista. Pohditaan buddhalaisia näkökulmia eettisen elämän esteisiin ja virheisiin sekä omaan vastuuseen. Tutkitaan eettisiä periaatteita ja hyvän elämän ohjeita eri uskonnoissa ja

tieteen näkökulmasta. Tarkastellaan YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen sisältöä, ihmisoikeusloukkauksia ja ihmisoikeusajattelun merkitystä nykymaailmassa. Käsitellään uskontodialogia ja pohditaan uskontojen merkitystä yhteiskunta- ja maailmanrauhan sekä hyvinvoinnin rakentamisessa. Tarkastellaan ympäristöön ja eläimiin, suomalaiseen yhteiskuntaan sekä globaaliin vastuuseen liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä buddhalaisuuden näkökulmia niihin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ihmisyyteen kuuluvat elämänkysymykset ja erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset.

HELLUNTAILIIKKEEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa syvennetään tietoja kristinuskon synnystä ja kehityksestä, erityisesti jakautumisesta eri kirkkokuntiin keskiajalla ja reformaation aikaan sekä helluntailiikkeen, karismaattisuuden ja uuskarismaattisuuden synnystä 1900-luvulla. Tutustutaan helluntailaiseen lähetystyöhön ja sen vaikutuksiin eri aikoina. Tutkitaan helluntailaiskarismaattisuutta globaalina ilmiönä ja sen vaikutuksia eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan helluntailaisuutta osana kristinuskoa ja protestanttista vapaakristillisyyttä sekä tutustutaan ekumeeniseen dialogiin. Tarkastellaan kristinuskon kulttuurivaikutuksia Suomessa ja eri puolilla maailmaa. Perehdytään helluntaikirkon opetukseen Pyhästä Hengestä ja armolahjoista. Syvennetään tietoja Raamatun synnystä ja sisällöstä. Käsitellään Raamatun tulkintatapoja ja kristinuskon piirissä esiintyviä erilaisia opillisia painotuksia ja pohditaan niitä suhteessa Suomen Helluntaikirkon uskon pääkohtiin. Jäsennetään omaa suhdetta kristinuskoon, helluntailaisuuteen ja suomalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa perehdytään suurten maailmanuskontojen levinneisyyteen, perusopetuksiin ja kulttuurivaikutuksiin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin, uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Keskeisiä sisältöjä ovat myös uskonto tutkimuksen kohteena, uskon ja tiedon suhde sekä uskonnollisen ja tieteellisen kielen erot. Tarkastellaan uskontokritiikkiä ja tutkitaan uskonnon näkymistä mediassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja politiikassa. Tutustutaan uskontojen väliseen dialogiin sekä pohditaan erilaisuuden kunnioittamista ja uskontoa osana ihmisen ja yhteisön kulttuuri-identiteettiä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa oppilasta rohkaistaan eettisen ajattelun taitojen kehittämiseen. Keskeisiä sisältöjä ovat etiikan peruskäsitteet sekä kristinuskon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettinen opetus. Pohditaan etiikan näkökulmasta erilaisia yksilöön ja yhteiskuntaan liittyviä teemoja, kuten minäkuva, seksuaalisuutta, seurustelua, avioliittoa, perhettä, aborttia ja eutanasiaa. Perehdytään helluntaikirkon eettisiin kannanottoihin ja käsitykseen kristillisestä elämäntavasta sekä tarkastellaan niitä suhteessa yhteiskunnallisiin muutoksiin ja mediassa esillä oleviin ajankohtaisiin ilmiöihin, kuten pakolaisuuteen. Tutkitaan YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta ja ihmisoikeusetiikkaa kiinnittäen huomiota erityisesti vähemmistöjen oikeuksiin. Käsitellään holokaustia ja muita ihmisoikeusrikkomuksia. Pohditaan eettistä vastuuta paikallisesti ja globaalisti sekä uskonnon ja elämäkatsomuksen merkitystä ihmisenä kasvamisessa sekä yhteiskunta- ja maailmanrauhan rakentamisessa.

KRISHNA-USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa perehdytään veda-kulttuuriin, vaisnavismiin ja Kansainväliseen Krishna-tietoisuus -yhteisö ISKCONiin ja sen perustajaan Prabhupadaan. Tutkitaan Krishna-tietoisuuden opetuksia olemassaolon kolmesta periaatteesta (vastu-traya) sekä antaumuksellisen palvelemisen menetelmistä. Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat uskonnon opetukset Jumalan käsittämättömästä luoteesta (acintya-bheda-abheda-tattva), kolmesta luonnonlaadusta sekä vedalaisesta maailmankaikkeudesta ja tiedosta. Tutustutaan joogamenetelmiin sekä pyhään kirjaan Srimad Bhagavatamiin. Tarkastellaan Krishna-tietoisuuden levinneisyyttä, suhdetta muihin uskontoihin sekä suhdetta kulttuuriin ja yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa. Jäsennetään omaa suhdetta hindulaisuuteen, Krishna-tietoisuuteen ja suomalaisuuteen.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin sekä uskonnottomuuteen ja uskontokritiikkiin ilmiönä. Tarkastellaan uskontojen tuntemista osana kulttuurista yleissivistystä sekä uskonnon ja tieteen välistä suhdetta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontojen vaikutukset yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä näkyvyys mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Tutustutaan Krishna-tietoisuuden opetuksiin ikuisesta uskonnosta ja jumalakeskeisestä kulttuurista sekä eri sukupuolten ja muiden ryhmien asemasta yhteiskunnassa. Tutkitaan uskonnon opetuksia olemassaolon neljänlaisista ongelmista (syntymä, kuolema, vanhuus, sairaus) sekä Bhagavadgitan rauhan kaavasta osana maailmanrauhan saavuttamista. Tarkastellaan Krishna-tietoisuuteen kuuluvaa ajatusta Jumalan laista tieteen perustana. Perehdytään Krishna-tietoisuuden opetukseen elävästä olennosta Jumalan palvelijana ja oppiin lopullisesta hyvästä (ashraya). Opetuksessa käsitellään YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta, ihmisoikeusetiikkaa, eri uskontojen ja katsomusten eettistä opetusta, uskontodialogia sekä uskontojen merkitystä maailmanrauhan rakentamisessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ihmisyyteen kuuluvat elämänkysymykset ja erilaiset ajankohtaiset eettiset kysymykset.

15.4.11 Elämänkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen

kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänskatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuksena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänskatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7-9 elämänskatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämänskatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämänskatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottoomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	L1, L2, L5
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	L1, L3
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	L5, L7
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	L1, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Sisältöjen valinnassa pyrkimys yleissivistävään tietoon yhdistetään oppilaiden kokemusmaailmaan ja identiteetin ja elämäkatsomuksen etsintään. Olennaista on löytää sisältöjä, joiden kanssa työskenteleminen antaa oppilaalle mahdollisuuden rakentaa tiedosta ja omakohtaisesta pohdinnasta katsomuksellista arvostelukykyä.

S1 Katsomus ja kulttuuri: Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestävä tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävä tulevaisuuden hyväksi.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutta kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsenäisyyden kehittämistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa maailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan

hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi elämänskatsomustiedossa vuosiluokilla 7–9

Elämänskatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona elämänskatsomustiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämänskatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt elämänskatsomustiedon tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on elämänskatsomustiedon tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremmen osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy elämänskatsomustiedon päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Elämänskatsomustiedon arvioinnissa painotetaan sitä, että oppiaineessa edistetään oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää ja korostetaan oppilaiden kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Elämänskatsomustiedossa tuetaan oppilaan itsenäisen ajattelun ja argumentaation kehitystä ja avointa pohdiskelusta. Kehitys on koko yläkoulun kestävä jatkumo, mikä otetaan huomioon päättöarviointia annettaessa.

Opetuksen tavoite	Sisältöä lueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	Oppilas oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä.	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas tunnistaa joitakin katsomuksellisia käsitteitä (kuten elämäkatsomus, uskonto, uskonnottomuus).	Oppilas osaa kuvata maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet.	Oppilas ymmärtää maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet, tunnistaa niiden välisiä suhteita ja osaa käyttää niitä.	Oppilas tunnistaa, ymmärtää ja osaa soveltaa katsomuksellisia käsitteitä omassa katsomuksellisessa ajattelussaan ja tuotoksissaan.
T2 rakentaa oppilaan kulttuurista yleissivistystä ohjaamalla oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja	S1	Oppilas rakentaa yleissivistystä erilaisista kulttuureista ja katsomuksista ja Unescon maailmanperintö ohjelmasta.	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa nimetä vähintään yhden kulttuurin perustekijän (kuten pukeutuminen, kieli, ruoka, juhlat, elinkeino,	Oppilas osaa kuvata kahta eri kulttuuria tai katsomusta sekä tunnistaa näiden yhtäläisyyksiä ja eroja.	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperint	Oppilas ymmärtää kulttuurista ja katsomuksellista moninaisuutta sekä osaa suhteuttaa omaa kulttuurista ja katsomuksellista

katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintö ohjelmaan				toimeentulo, teknologia) ja yhden Unescon maailmanperintö ökohteen.	Oppilas osaa kertoa joistain Unescon maailmanperintö ohjelman piirteistä ja nimetä joitain maailmanperintö ökohteita.	öohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintö ökohteita.	asemaansa maailman kulttuureissa ja perinnössä. Oppilas osaa kuvailla Unescon maailmanperintö ohjelman lähtökohtia ja nimetä useimmat kotimaiset ja joitain ulkomaisia maailmanperintö ökohteita.
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.	S1	Oppilas oppii tuntemaan erilaisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa.	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi erilaista katsomusta (kuten kristinusko, marxismi ja veganismi).	Oppilas osaa nimetä seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin keskeisiä piirteitä.	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatso musten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti	Oppilas ymmärtää keskeisten maailmankatso musten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti

tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa					Oppilas tietää, että katsomuksellisia kysymyksiä voi lähestyä tieteellisesti.	seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaihteita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.	seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaihteita. Oppilas osaa selittää, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti.
T4 ohjata oppilasta tutkimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	Oppilas oppii tutkimaan ja pohtimaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita.	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa ohjatusti hankkia informaatiota uskonnoista ja uskontokritiikistä.	Oppilas tunnistaa, mitä uskonnollinen ajattelu on, ja tietää, mitä uskontokritiikki tarkoittaa, sekä osaa osittain itsenäisesti hakea informaatiota asiasta.	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä sekä hakea informaatiota asiasta.	Oppilas osaa eritellä uskonnollisen ajattelun luonnetta, ymmärtää uskontokritiikin pääpiirteitä sekä osaa itsenäisesti hakea tietoa asiasta.

T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	Oppilas oppii ymmärtämään katsomusvapauden ihmisoikeutena sekä perehtyy katsomusvapauden turvaamisen kansallisiin ja kansainvälisiin keinoihin	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkin katsomusvapaudesta.	Oppilas tunnistaa katsomusvapauden ihmisoikeutena. Oppilas osaa nimetä vähintään yhden keinon, jolla katsomusvapautta turvataan.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena, joistakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.	Oppilas selittää katsomusvapauden ihmisoikeutena ja joitakin katsomusvapauden turvaamisen keinoista sekä osaa eritellä niiden puutteita erilaisissa tilanteissa.
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	Oppilas oppii hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja ohjatusti nimetä jonkin siihen liittyvän perusteen (kuten se, ettei ihminen käytä lentokonetta eettisistä syistä).	Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja osaa nimetä jonkin siihen liittyvän yksilöllisen ja yhteisöllisen perusteen.	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.	Oppilas osaa eritellä ja arvioida erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita ja osaa verrata omia

							katsomuksellisia ratkaisujaan niihin.
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	Oppilas oppii hyväksymään ja ymmärtämään maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun.	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkin maailman moninaisuudesta sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.	Oppilas osaa kuvata maailman monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.	Oppilas ymmärtää maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.	Oppilas ymmärtää ja osaa perustella maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittää eettistä ajatteluaan.	Eettisen ajattelun taidot	Oppilas tunnistaa joistain teoista eettisen ulottuvuuden, kuten onko teko oikein, väärin vai ei kumpaakaan.	Oppilas osaa tunnistaa eettisiä käsitteitä (kuten arvo, velvollisuus, oikeus, vapaus, vastuu, tasa-arvo ja reiluus). Oppilas osaa perustella eettisiä näkemyksiään.	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä. Oppilas osaa perustella eettisiä näkemyksiään johdonmukaisesti.	Oppilas osaa käyttää monipuolisesti eettisiä käsitteitä sekä tulkita ja soveltaa niitä perustellusti omassa ajattelussaan.

T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	Oppilas oppii pohtimaan ja ymmärtämään omien valintojen vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti.	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas tunnistaa jonkin kestävän tulevaisuuden edellytyksen. Oppilas osaa kertoa, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen.	Oppilas osaa antaa esimerkkejä kestävän tulevaisuuden edellytyksistä. Oppilas ymmärtää, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti (kuten kierrätyksen, kulutusvalintojen sekä harrastuneisuuden kautta).	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä ja tarkastella kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.	Oppilas osaa eritellä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä sekä kuvailla ja arvioida keinoja vaikuttaa tulevaisuuden ongelmiin paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden	S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden	Ihmisoikeuksien tuntemus	Oppilas osaa kuvailla ihmisarvoon tai ihmisoikeuksiin liittyviä seikkoja.	Oppilas osaa nimetä joitakin ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyviä käsitteitä ja	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät	Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät

en merkitys ja eettinen perusta		n merkityksen ja perustan.			kertoa ihmisoikeuksien merkityksestä.	käsitteet ja antaa esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta historiassa.	käsitteet ja antaa esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta historiassa sekä perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Elämäkatsomustieto, kuntakohtainen osuus

Vuosiluokilla 7-9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Leskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7-9

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Ylläolevat ovat jo Euran pedanetissä.

KOULUKOHTAINEN OSIO

ET-ryhmien luonteesta johtuen ryhmissä voi olla eri-ikäisiä oppilaita. Siksi ei ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista sitoa tiettyjä sisältöjä tiukasti tietyille vuosiluokille. Olennaista on, että jokainen oppilas saa opetusta kaikista keskeisistä sisällöistä peruskoulun aikana.

Vuosiluokat 7–9 opetetaan vuorokursseina, yhtenä vuonna 7. luokan kurssi, seuraavana 8. luokan ja sitä seuraavana 9. luokan kurssi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	Kaikki luokat: Oppilas tunnistaa, ymmärtää ja osaa käyttää keskeisiä elämäkatsomustietoon liittyviä käsitteitä esim. 7lk: maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäkatsomus 8lk: Etiikka, moraali, arvo 9lk: Ihmisoikeudet, ihmisarvo, kestävä kehitys	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	7lk: Oppilas tiedostaa, että maailmanuskonnot ja uskonnottomat katsomukset ovat ympäröivää kulttuuria ja yhteiskuntaa muokkaavia tekijöitä. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnon perintöön. Seurataan nyky- ja	L2, L7

	populaarikulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa nuorten omista lähtökohdista.	
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	7Ik: Perehdytään valittujen maailmanuskontojen sekä uskonnottomien maailmankatsomuksien esimerkiksi sekulaarin humanismin, kristinuskon ja islamin keskeisiin sisältöihin ja erityispiirteisiin. Arvioidaan uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia tiedon ja tutkimuksen näkökulmasta	L1, L2, L5
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	7Ik: Uskonnollisen ajattelun luonne ja uskontokritiikin pääpiirteet.	L1, L3
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	7Ik: Perehdytään katsomusvapauteen ihmisoikeutena, sen merkitykseen ja sen turvaamisen keinoihin. 9Ik: Perehdytään ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, esim. käsittelemällä holokaustia tai tutustumalla Amnesty Internationalin toimintaan.	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	7Ik: Perehdytään valittujen maailmanuskontojen sekä uskonnottomien maailmankatsomuksien esimerkiksi sekulaarin humanismin, kristinuskon ja islamin keskeisiin sisältöihin ja erityispiirteisiin Kaikki luokat: Perehdytään erilaisiin katsomuksellisiin valintoihin. Käydään oppilaan elämänskatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja	L1, L2, L4
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	Kaikki luokat: Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä. Maailman moninaisuuden ymmärtäminen ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksyminen.	L2, L3, L7
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	7Ik: Sivutaan valittuja maailmanuskontoja ja uskonnottomia katsomuksia opiskeltaessa myös niiden eettisiä näkemyksiä. 8Ik: Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Perehdytään teon eettiseen arviointiin (esim. tahallisuus, tekijän tarkoitus ja teon seuraukset). Perehdytään nuorten elämässä ja (sosiaalisessa) mediassa esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta 9Ik: Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään	L5, L7

	luonnon ja yhteiskunnan kestävän tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin, kuten eläinten oikeuksiin.	
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	8lk: Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. 9lk: Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee kestävä, oikeudenmukainen tulevaisuus ja elämäntapa Suomessa ja maailmanlaajuisesti ja miten he itse voivat vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen.	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	7lk: Perehdytään maailmanuskontoja ja uskonnottomia katsomuksia opiskeltaessa myös niiden oppiin ja käsitykseen luovuttamattomasta ihmisarvosta. 9lk: Tutustutaan ihmisoikeusetiikan perusteisiin. Perehdytään ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, esim. käsittelemällä holokaustia tai tutustumalla Amnesty Internationalin toimintaan.	L1, L7

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet

L1 – Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä sekä perustelemaan ajatuksiaan.

L2 – Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan.

L5 – Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas etsii teknologian avulla tietoa teistisistä ja ateistista katsomuksista. Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista.

L7 – Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuus

Oppilas ohjataan ymmärtämään, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voidaan käyttää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

15.4.12 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S1–S6	L1-L5
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	L1, L2, L4
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	L1-L4, L6, L7
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia	S1–S6	L1-L4, L7

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	L1-L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika: Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret: Syvennyttään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7–9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja osaamisen osoittamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt historian tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on historian tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy historian päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	Oppilas kiinnostuu historiasta tiedonalana ja sen merkityksestä identiteetille.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
Tiedon hankkiminen menneisyydestä							
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta	S1–S6	Oppilas oppii hankkimaan historiallista tietoa ja arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta sekä	Historiatiedon hankkiminen ja lähteiden tulkinnallisuuden ymmärtäminen	Oppilas löytää ohjatusti historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää informaatiota hänelle annetusta lähteestä.	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä tunnistaa	Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista	Oppilas käyttää erilaisia lähteitä ja erottaa tutkittavaan ilmiöön liittyvät

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	ymmärtämään, että historiallista tietoa voi tulkita eri tavoin.		Oppilas tunnistaa opettajan ohjaamana, että samasta ilmiöstä tai lähteestä esiintyy erilaisia tulkintoja.	lähteiden luotettavuudessa ja esitetyissä tulkinnoissa eroja.	lähteistä sekä erottelee vähemmän ja enemmän luotettavia lähteitä ja tulkintoja toisistaan.	lähteet muista lähteistä. Oppilas selittää, miten samoista lähteistä voi tehdä erilaisia tulkintoja, ja arvioi tulkintojen mahdollisia puutteita.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen							
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	Oppilas oppii ymmärtämään historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä.	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja pystyy opettajan ohjaamana suhteuttamaan ne ajallisesti toisiinsa.	Oppilas muistaa menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja antaa joitain esimerkkejä tarkasteltavana	Oppilas käyttää menneisyyteen liittyviä keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä ja kuvaa tarkasteltavan a olevalle	Oppilas jäsentää historiallisten tapahtumien, ilmiöiden ja ajanjaksojen aikajärjestyksen ja ajallisia yhteyksiä.

					olevalle historialliselle ajanjaksolle ominaisista piirteistä.	historialliselle ajanjaksolle ominaisia piirteitä.	Oppilas käyttää aikaan liittyviä käsitteitä ja erittelee historian keskeisiin ajanjaksoihin liittyviä tapahtumia, henkilöitä ja ilmiöitä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisen toimintaa ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa.	Historiallinen empatia	Oppilas tunnistaa, että ihmisillä on ollut erilaisia motiiveja toiminnalleen.	Oppilas tunnistaa, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema vaikuttavat heidän tekojensa motiiveihin.	Oppilas tulkitsee ihmisten toiminnan tarkoituksena ja erittelee, miten ihmisten sosiaalinen ja yhteiskunnallinen asema tai historiallinen konteksti vaikuttavat	Oppilas asettautuu menneen ajan ihmisen asemaan, arvioi hänen toimintansa motiiveja sekä tarkastelee sitä, miten hänen sosiaalinen tai

						hän toimintaansa.	yhteiskunnalli nen asemansa tai historiallinen konteksti vaikuttavat hän toimintaansa.
T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	Oppilas oppii arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille sekä analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta.	Syy- seuraussuhteid en ymmärtäminen historiassa sekä muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa menneisyydestä asioita, jotka ovat muuttuneet tai pysyneet muuttumattomina . Oppilas nimeää muutokselle tai muuttumattomuu delle jonkin yksittäisen syyn.	Oppilas tunnistaa, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksien analysointiin.	Oppilas ymmärtää, että historiassa selittäminen perustuu toimijoiden tarkoituksien analysointiin.	Oppilas erottelee historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät keskeiset tekijät vähemmän tärkeitä ja analysoi historiallisten tapahtumien syitä ja seurauksia (kuten välittömien ja pitkäkestoiste
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6				Oppilas tunnistaa syitä ja seurauksia historiallisille tapahtumille ja ilmiöille. Oppilas selittää yksilöllisesti ohjeistettuna,	Oppilas ymmärtää, että historiallisilla tapahtumilla ja ilmiöillä on erilaisia syitä ja seurauksia,	

					miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen toisin kuin nykyään.	ja antaa niistä esimerkkejä. Oppilas erittelee, miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen toisin tai samoin kuin nykyään.	n syiden merkitystä). Oppilas arvioi, miksi joillain elämäalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään ja miten tapahtuman tai ilmiön seuraukset vaikuttivat eri lailla eri asemassa oleviin ihmisiin ja ihmisryhmiin.
Historiallisen tiedon käyttäminen							
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	Oppilas rohkaistuu tulkintojen tekemiseen.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta</i>			

				<i>ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä	S1–S6	Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä.	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten ihmisen toiminnan motiivi näkyy jossain historian tapahtumassa tai ilmiössä.	Oppilas kuvailee, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toimintansa motiiveihin.	Oppilas esittää päätelmän, miten ihmisten taustat vaikuttavat heidän toimintansa motiiveihin.	Oppilas selittää ihmisen toiminnan motiiveja sekä sitä, miten ihmisten taustat ja historiallinen konteksti vaikuttavat niihin.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri	S1–S6	Oppilas oppii selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa, ja arvioimaan	Historiallisten tulkintojen selittäminen ja niiden luotettavuuden arvioiminen	Oppilas antaa ohjatusti jonkin esimerkin siitä, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen.	Oppilas kuvailee, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja antaa esimerkkejä	Oppilas kuvailee, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja erittelee	Oppilas selittää, miten historiatietoa käytetään johonkin tarkoitukseen ja miten

tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta		kriittisesti tulkintojen luotettavuutta.			tulkintoihin sisältyvästä puolueellisuudesta.	tulkintoihin sisältyvää puolueellisuutta.	lähteiden tulkitsijan tausta voi vaikuttaa tulkinnan luotettavuuteen.
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	Oppilas oppii käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan niiden pohjalta oman perustellun tulkintansa.	Historian tietolähteiden käyttäminen ja historiatiedon tuottaminen	Oppilas vastaa ohjatusti menneisyyttä koskeviin kysymyksiin hänelle annetun tietolähteen pohjalta. Oppilas muodostaa opettajan ohjaamana jostain lähteestä tulkinnan.	Oppilas esittää jonkin tulkinnan hyödyntäen käytössään olevia lähteitä.	Oppilas vastaa menneisyyttä koskeviin kysymyksiin tulkitsemalla erilaisista lähteistä saamaansa informaatiota. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja osoittaen tunnistavansa tulkintoihinsa	Oppilas tulkitsee erilaisia historiallisen tiedon lähteitä. Oppilas esittää historian tapahtumista tai ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja osoittaen tunnistavansa tulkintoihinsa

						perusteltuja tulkintoja.	liittyvän virhetulkinna n mahdollisuud en.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	Oppilas oppii arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla.	Historiatietoisuuden hyödyntäminen	Oppilas osoittaa ohjatusti, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.	Oppilas kuvailee, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.	Oppilas kuvailee, miten historiatiedoll a voidaan perustella jokin tulevaisuuden valinta.	Oppilas esittää arvion siitä, miten tulkinnot menneisyydestä vaikuttavat ihmisten tulevaisuuden odotuksiin ja valintoihin.

Historia, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk historia tieteenä historiallisen tiedon luonne 8 lk	L1-7
T2	arvot, asenteet ja poliittiset ideologiat 7 lk lähdekritiikki teollistuminen aatteet autonomia sodat ihmisoikeudet 8 lk lähdekritiikki sodat aatteet demokratia-diktatuuri hyvinvointiyhteiskunta maailmanpolitiikka	L1-5
T3	itsenäisen Suomen kehitys 7 lk lähdekritiikki	L1, 2, 4

teollistuminen

aatteet

autonomia

sodat

8 lk

lähdekritiikki

sodat

aatteet

hyvinvointiyhteiskunta

demokratia-diktatuuri

maailmanpolitiikka

itsenäisen Suomen kehitys

7 lk

L1, 2, 3

lähdekritiikki

teollistuminen

aatteet

autonomia

sodat

8 lk

lähdekritiikki

sodat

aatteet

hyvinvointiyhteiskunta

maailmanpolitiikka

itsenäisen Suomen kehitys

7 lk

L1-4, 6, 7

T4

T5

lähdekritiikki

teollistuminen

aatteet

autonomia

sodat

ihmisoikeudet

8 lk

lähdekritiikki

sodat

vaikuttaminen

aatteet

hyvinvointiyhteiskunta

maailmanpolitiikka

ihmisoikeudet

itsenäisen Suomen kehitys

globalisaatio

7 lk

L1, 2, 4

lähdekritiikki

teollistuminen

aatteet

autonomia

sodat

kulttuuri

8 lk

lähdekritiikki

T6

	sodat	
	aatteet	
	hyvinvointiyhteiskunta	
	maailmanpolitiikka	
	kulttuuri	
T7	itsenäisen Suomen kehitys 7 lk	L1, 2, 4
	lähdekritiikki	
	teollistuminen	
	aatteet	
	autonomia	
	sodat	
	monikulttuurisuus	
	8 lk	
	lähdekritiikki	
	sodat	
	aatteet	
	hyvinvointiyhteiskunta	
	maailmanpolitiikka	
	itsenäisen Suomen kehitys	
T8	monikulttuurisuus 7 lk	L1, 2, 4
	lähdekritiikki	
	teollistuminen	
	aatteet	
	autonomia	

	sodat	
	kulttuuri	
	8 lk	
	lähdekritiikki	
	sodat	
	aatteet	
	kulttuuri	
	hyvinvointiyhteiskunta	
	maailmanpolitiikka	
T9	itsenäisen Suomen kehitys 7 lk	L1-4, 7
	lähdekritiikki	
	teollistuminen	
	aatteet	
	autonomia	
	sodat	
	ihmisoikeudet	
	8 lk	
	lähdekritiikki	
	sodat	
	aatteet	
	ihmisoikeudet	
	hyvinvointiyhteiskunta	
	maailmanpolitiikka	
T10	itsenäisen Suomen kehitys 7 lk	L1, 2, 4, 5

lähdekritiikki

teollistuminen

aatteet

kulttuuri

autonomia

sodat

8 lk

lähdekritiikki

sodat

aatteet

hyvinvointiyhteiskunta

demokratia-diktatuuri

vaikuttaminen

kulttuuri

maailmanpolitiikka

itsenäisen Suomen kehitys

7 lk

L1, 2, 4, 5

lähdekritiikki

teollistuminen

aatteet

autonomia

sodat

kulttuuri

8 lk

lähdekritiikki

T11

	sodat	
	aatteet	
	hyvinvointiyhteiskunta	
	demokratia-diktatuuri	
	vaikuttaminen	
	kulttuuri	
	maailmanpolitiikka	
T12	itsenäisen Suomen kehitys 7 lk	L1-7
	lähdekritiikki	
	teollistuminen	
	ympäristöongelmat	
	aatteet	
	autonomia	
	sodat	
	monikulttuurisuus	
	8 lk	
	lähdekritiikki	
	sodat	
	aatteet	
	hyvinvointiyhteiskunta	
	demokratia-diktatuuri	
	maailmanpolitiikka	
	itsenäisen Suomen kehitys	
	ympäristöongelmat	

monikulttuurisuus

ihmisoikeudet

Historian tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöalueiden (S1-5) havainnollistaminen paikallishistorian kohteilla (esimerkkejä):

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys: Kauttuan ruukinpuisto ja tehdasmuseo

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa: Euran pirtti, työväentalo

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan: Euran pirtti, Euran pelimannit, Euran rinkilä, Jalmari Karhula

S4: Suurten sotien aika: Kauttuan lastentalo (Jukola), Jokisauna, Tipula, asuinalue ym. tehdasmuseo, sankarihaudat

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen: Kauttuan ruukinpuisto ja tehdasmuseo, Kauttuan lastentalo (Jukola), Jokisauna, Tipula, asuinalue ym. paikallismuseot

Oppilaan pitää käydä yläkoulun aikana ainakin kerran Ruukinpuistossa (esim. Tehdasmuseo).

15.4.13 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan.

Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Heitä harjaannutetaan hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1-S4	L4, L7
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	L1, L2, L4, L7
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	L2, L4, L7
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1-S3	L3, L4, L5
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	L1, L4, L7, L6
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti.	S1, S2, S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1-S3	L1, L4, L7
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	L2, L4, L6, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1-S4	L1, L2, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävän kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen arviointi eli formatiivinen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista sekä kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta. Summatiivisessa arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja osaamisen osoittamisen tavat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt yhteiskuntaopin tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on yhteiskuntaopin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet tietyn arvosanan mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy yhteiskuntaopin päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Merkitys, arvot ja asenteet							
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaopin tiedonalana	S1–S4	Oppilas oivaltaa yhteiskuntaa koskevan tiedon merkityksen yksilön ja yhteisön kannalta.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyä liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallis	S1–S4	Oppilas oppii arvioimaan omien ja yhteiskunnan muiden toimijoiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan</i>			

iin ja taloudellisiin kysymyksiin		valintojen eettisiä merkityksiä ja seurauksia.		<i>osana itsearviointia.</i>			
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys							
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	Oppilas oppii ymmärtämään ihmisoikeuksien merkityksen ja oikeusvaltion periaatteet sekä niiden kytkeytymisen suomalaiseen oikeusjärjestelmään.	Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan sekä ihmisoikeuksien hahmottaminen	Oppilas tunnistaa esimerkeistä ihmisoikeuksia sekä oikeusvaltion keskeisiä toimijoita ja toimintaperiaatteita.	Oppilas kuvailee ihmisoikeuksia, oikeusvaltion toimijoita ja toimintaperiaatteita. Oppilas löytää ohjatusti tietoa laista ja oikeudesta.	Oppilas erittelee, miten ihmisoikeus- ja oikeusvaltioperiaatteet ilmenevät Suomessa ja maailmassa. Oppilas hankkii ja esittää tietoja laista ja oikeudesta asianmukaista tietolähdettä käyttäen.	Oppilas arvioi ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista yhteiskunnassa. Oppilas käyttää lakia ja oikeutta koskevia tietolähteitä ongelmanratkaisussa vaativissa tehtävissä.
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa,	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään yhteiskunnan toiminnan sekä yksityisen että julkisen	Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas tunnistaa ohjatusti yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä asioita.	Oppilas kuvailee esimerkkien avulla yhteiskunnan ja talouden	Oppilas hankkii tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta eri lähteitä käyttäen sekä vertailee	Oppilas hankkii ja erittelee yhteiskuntaa ja taloutta käsittelevää tietoa eri näkökulmia

talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä		taloudenpidon periaatteita. Hän oppii tarkastelemaan kriittisesti median yhteiskunnallista roolia.		Oppilas löytää ohjatusti yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa hänelle annetusta lähteestä sekä antaa ohjatusti esimerkin median toiminnasta tiedon välittäjänä.	ilmiöitä ja toimintaa. Oppilas löytää eri lähteistä tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta ja havaitsee eroja tietolähteiden antamissa tiedoissa. Oppilas kuvailee median vaikutusta omassa elämässä ja yhteiskunnassa.	lähteiden tietoja keskenään. Oppilas erittelee median roolia yksilöiden elämässä ja sen toimintaa julkisen keskustelun osana.	huomioon ottavalla ja kriittisellä tavalla. Oppilas arvioi kriittisesti median toimintaa ja mediavaikuttamista yhteiskunnassa.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan työelämää ja yrittäjyyttä tuntevana	Yrittäjyys- ja työelämätaitojen käyttäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti palkkatyön ja yrittäjyyden eroja sekä	Oppilas kuvailee palkkatyön ja yrittäjyyden piirteitä.	Oppilas erittelee palkkatyön ja yrittäjyyden asemaa yhteiskunnassa.	Oppilas analysoi palkkatyön ja yrittäjyyden merkitystä yhteiskunnassa.

toimijaksi, joka hahmottaa yrittäjyyttä ja työelämää, tuntee niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan		taloudellisena toimijana.		palkkatyötä ja yrittäjyyttä edustavia ammatteja.	Oppilas kertoo, mitä mahdollisuuksia palkkatyö ja yrittäjän ammatti tarjoavat yksilölle.	Oppilas vertailee palkkatyön ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia yksilölle.	Oppilas arvioi palkkatyön ja yrittäjyyden merkityksiä yksilölle.
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti	S1–S3	Oppilas oppii analysoimaan yhteiskunnan eri yhteisöjä ja väestöryhmiä.	Eri yhteisöjen ja väestöryhmien monipuolinen tarkastelu	Oppilas osoittaa tunnistavansa esimerkkien avulla suomalaisessa yhteiskunnassa olevia yhteisöjä tai vähemmistöryhmiä.	Oppilas kuvailee erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä sekä niiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa.	Oppilas erittelee erilaisten väestöryhmien asemaan vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.	Oppilas arvioi keinoja, joilla voidaan tukea väestöryhmien yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa.
T7 ohjata oppilasta	S1–S3	Oppilas oppii ymmärtämään	Yhteiskunnallisen	Oppilas osoittaa tunnistavansa	Oppilas kuvailee	Oppilas erittelee, miten eri	Oppilas arvioi annetun aineiston

ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena		yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisia toimintatapoja ja soveltamaan niitä lähiyhteisössään.	päätöksenteon periaatteiden ja demokraattisten toimintatapojen tunteminen ja soveltaminen	ohjatusti demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä. Oppilas osoittaa esimerkeistä, miten demokraattinen päätöksenteko ilmenee hänen lähiyhteisössään.	demokraattisen päätöksenteon tunnuspiirteitä paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla. Oppilas kuvailee, millä eri tavoin demokraattisia toimintatapoja voidaan toteuttaa hänen lähiyhteisössään.	päätöksentekotavat edistävät demokratiaa ja miten demokraattista päätöksentekoa tuetaan paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin ja globaalilla tasolla. Oppilas soveltaa demokraattisia toimintatapoja omassa lähiyhteisössään.	pohjalta, miten demokratian päämäärät toteutuvat päätöksenteossa eri tasoilla. Oppilas soveltaa monipuolisesti demokraattisia toimintatapoja lähiyhteisössään ja laatii perusteltuja ehdotuksia niiden kehittämiseksi.
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen	S1, S4	Oppilas oppii ymmärtämään ja soveltamaan kestävän talouden periaatteita yksilön ja kansantalouden näkökulmasta.	Vastuullisen taloudellisen toiminnan ymmärtäminen ja soveltaminen	Oppilas osoittaa ohjatusti tuntevansa joitakin taloudellisen toiminnan muotoja (kuten kuluttaminen, säästäminen).	Oppilas selittää taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä yksilön taloudessa.	Oppilas erittelee taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä kansantaloudessa.	Oppilas perustelee kestävää tulevaisuutta edistäviä ratkaisuja ja arvioi niiden vaikutuksia koti- ja kansantalouksille.

kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti				Oppilas osoittaa tunnistavansa ohjatusti yksilön keinoja vaikuttaa kestävään tulevaisuuteen.	Oppilas kuvailee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudell e sekä yksilön taloudenpidolle .	Oppilas erittelee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.	Oppilas arvioi annetun aineiston pohjalta yksilön taloudenpitoa koskevia suunnitelmia kestävän talouden näkökulmasta.
T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnallis een toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaa n ja tietojaan yhteiskunnast a omien käsitystensä muodostamise ssa ja	S1–S4	Oppilas oppii omaksumaan ja hyödyntämään yhteiskunnallise ssa toiminnassa oleellisia tietoja ja taitoja.	Yhteiskunnalli nen ajattelu, osallistumis-, media- ja vaikuttamistait ojen soveltaminen	Oppilas antaa ohjatusti esimerkkejä keinoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Oppilas ottaa kantaa yhteiskunnallise en aiheeseen.	Oppilas antaa esimerkkejä tavoista osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallise sti. Oppilas perustelee mielipiteitä yhteiskunnallisi sta aiheista.	Oppilas osallistuu yhteiskunnallis- poliittisten kysymysten käsittelyyn ja vertailee erilaisia tapoja vaikuttaa. Oppilas perustelee monipuolisesti mielipiteitä yhteiskunnallisist a aiheista.	Oppilas osallistuu rakentavasti yhteiskunnallis- poliittisten kysymysten käsittelyyn sekä esittää arvioita niistä käytävästä keskustelusta.

kansalaisena toimimisessa							

Yhteiskuntaoppi, kuntaehtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	5 lk Yksilö, perhe ja yhteiskunta. Oikeudet ja velvollisuudet, päätöksenteko. Yhdenvertaisuus. Raha.	5 lk
	6 lk Yksilö osana yhteiskuntaa. Demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Oma talous.	6 lk
T2	5 lk Yksilö, perhe ja yhteiskunta. Oikeudet ja velvollisuudet, päätöksenteko. Yhdenvertaisuus. Raha.	5 lk
	6 lk Yksilö osana yhteiskuntaa. Demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Oma talous.	6 lk
T3	5 lk Yksilö, perhe ja yhteiskunta. Oikeudet ja velvollisuudet, päätöksenteko. Yhdenvertaisuus. Yhteiset säännöt.	5 lk L2,3,4,7
	6 lk Yksilö osana yhteiskuntaa. Demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Lait ja turvallisuus. Vallan käyttö. Yhteiset säännöt.	6 lk L2,3,4,7
T4	5 lk Sananvapaus ja vastuu. Netiketti. Medialukutaito.	5 lk L2,4,5
	6 lk Sananvapaus ja vastuu. Netiketti. Monilukutaito. Raha ja media.	6 lk L2,4,5
T5	5 lk Työ, ammatit, oma talous. Säästäminen.	5 lk L3,4,6,7
	6 lk Työ, ammatit, rahan käyttö ja vastuullinen kuluttaminen. Lähiympäristön yritykset.	6 lk L3,4,6,7
T6	5 lk Yksilön arvot, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja vähemmistöt. Osallistuva kansalaisuus.	5 lk L1,2,4
	6 lk Yksilön ja yhteiskunnan arvot, ihmisoikeudet, yhdenvertaisuus, monikulttuurisuus. Aktiivinen kansalaisuus.	6 lk L1,2,4
T7	5 lk Demokratia, keskustelutaidot, mielipiteen muodostaminen	5 lk L2,6,7
	6 lk Vaikuttamisen perustaidot, mielipiteen perustelu.	6 lk L2,6,7
T8	5 lk Oman rahan käyttö	5 lk L3,4
	6 lk Vastuullinen kuluttaminen	6 lk L3,4
T9	5 lk Mediataidot, netiketti ja turvallisuus	5 lk L3,4,5,7
	6 lk Mediataidot, netiketti ja turvallisuus	6 lk L3,4,5,7

15.4.14 Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 7-9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1-S4	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L2
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1-S4	L2
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1-S4	L2

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1-S4	L2
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1-S4	L1, L2, L6
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1-S4	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1-S4	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1-S4	L3, L4
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestäväen hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten

ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7–9

Musiikin opetuksessa formatiivinen arviointi tarkoittaa kannustavaa ja rakentavaa palautetta opintojen aikana. Se tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen liittyviä kokonaisuuksia. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti sekä soveltamaan käytännössä oppimaansa musiikin tietoa ja taitoa. Musiikin summatiivisessa arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että musiikillisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Musiikissa harjoittelu- ja työskentelytaitojen kehittäminen eli oppimaan oppiminen on yksi arvioitavista kriteereistä.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut

musiikin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt musiikin tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on musiikin tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan musiikin oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Musiikissa oppilaan oppimisen tavoitteet on johdettu musiikin opetuksen tavoitteista. Musiikin oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet koostuvat osallisuuden taidoista, musiikillisista taidoista ja tiedoista, luovasta tuottamisesta, kulttuurisen ymmärtämisen taidoista, monilukutaidosta, hyvinvoinnin ja ääniturvallisuuden taidoista sekä oppimaan oppimisen taidoista. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Osallisuus							
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1–S4	Oppilas oppii toimimaan musiikillisten yhteisöjen jäsenenä.	Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas osallistuu musisoivan ryhmän toimintaan opettajan konkreettisen ohjeen mukaan.	Oppilas osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä.	Oppilas toimii itsenäisesti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan.	Oppilas toimii rakentavasti musisoivan ryhmän ja musiikillisen yhteisön jäsenenä huolehtien osuudestaan sekä kannustaen ja auttaen toisia.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen							
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen	S1–S4	Oppilas kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä.	Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään osana musiikillista ilmaisua.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun.	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä tehtävän ja tilanteen

musisoivan ryhmän jäsenenä						yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta	mukaisesti sekä ylläpitää ja kehittää äänenkäyttö- ja laulutaitoaan.
T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointita itojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1–S4	Oppilas kehittää edelleen soitto- ja yhteismusisointita itojaan soittaen keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia.	Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu soittamiseen konkreettisen ohjauksen alaisena.	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon pyrkien sovittamaan osuutensa kokonaisuuteen	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon sujuvasti.
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun	S1–S4	Oppilas ilmaisee ja tutkii musiikkia musiikkiliikunnallisuuden keinoin.	Musiikkiliikunta	Oppilas osallistuu musiikkia ja liikettä yhdistävään toimintaan ryhmän jäsenenä.	Oppilas sovittaa liikkumistaan musiikkiin ja osallistuu ryhmän jäsenenä musiikkiliikunnalliseen ilmaisuun.	Oppilas sovittaa liikeilmaisuaan kuulemansa musiikkiin ja ilmaisee musiikkia liikkuen, myös rytmisesti perussykettä	Oppilas käyttää koko kehon liikettä monipuolisesti ja luovasti musiikin oppimisessa sekä musiikillisessa ilmaisussa ja

						seuraten ja ilmaisten.	vuorovaikutukse ssa.
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1–S4	Oppilas kuuntelee ja havainnoi ääniympäristöä ja musiikkia elämyksellisesti sekä kykenee osallistumaan aiheeseen liittyvään keskusteluun.	Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia esittäen kuulemastaan yksittäisiä huomioita.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia keskustellen havainnoistaan sekä perustellen näkemyksiään.
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata häntä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1–S4	Oppilas rakentaa luovaa suhdetta musiikkiin improvisoiden, sovittaen ja säveltäen sekä työskentelemällä taiteidenvälisesti.	Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin.	Oppilas osallistuu luovan tuottamisen prosessiin tuottaen yksittäisiä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.	Oppilas käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäen ja toteuttaen moninaisia sekä kekseliäitä musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1–S4	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa musiikin tekemisessä sekä tallentamisessa osana monialaisia kokonaisuuksia.	Musiikkitekniologian käyttö	Oppilas kokeilee joitakin musiikkitekniologian työkaluja opettajan konkreettisten ohjeiden mukaan.	Oppilas kokeilee musiikkitekniologian mahdollisuuksia musiikin tekemisessä itsenäisesti.	Oppilas käyttää musiikkitekniologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.	Oppilas käyttää monipuolisesti musiikkitekniologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito							
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa	S1–S4	Oppilas tarkastelee musiikkia taiteenlajina ja oppii ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	Kulttuurinen osaaminen	Oppilas tunnistaa joitakin tapoja käyttää musiikkia viestimiseen ja vaikuttamiseen. Oppilas tunnistaa joitakin musiikkikulttuureja.	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin monista käyttötavoista ja kulttuurisista ilmenemismuodoista ja osaa kertoa havainnoistaan.	Oppilas jäsentää musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja kertoen havainnoistaan.	Oppilas analysoi ja arvioi musiikin käyttötapoja ja kulttuurisia ilmenemismuotoja ja osaa keskustella niistä.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta käyttämään musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.	S1–S4	Oppilas käyttää musiikin merkintätapoja, käsitteitä ja terminologiaa musiikillisessa toiminnassa.	Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö.	Oppilas tunnistaa joitakin musiikin käsitteitä ja symboleja.	Oppilas käyttää yksittäisiä musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja joitakin musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.	Oppilas käyttää musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja sekä musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.	Oppilas käyttää ja soveltaa sujuvasti ja tarkoituksenmukaisesti musiikkikäsitteitä, musiikin merkintätapoja ja musiikkitermejä musiikillisessa toiminnassa.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa							
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1–S4	Oppilas tunnistaa musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin.		<i>Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia</i>			
T11 ohjata oppilasta	S1–S4	Oppilas huolehtii kuulostaan ja	Kuulosta sekä musisointi- ja	Oppilas noudattaa	Oppilas ottaa huomioon	Oppilas käyttää	Oppilas huolehtii vastuullisesti

huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		pitää huolta musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.	ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	annettavia turvallisuusohjeita.	ääniympäristön turvallisuuteen liittyvät tekijät sekä käyttää laitteita ja soittimia turvallisuusohjeiden mukaisesti.	laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.	musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta.
Oppimaan oppiminen musiikissa							
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja	S1–S4	Oppilas oppii kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettaa tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen sekä arvioi taitojensa	Oppimisen taidot	Oppilas kehittää osaamistaan opettajan tukemana jollakin musiikillisen osaamisen osa-alueella annetun	Oppilas asettaa itselleen ohjattuna musisointiin, musiikkiliikunnan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä	Oppilas asettaa ohjattuna itselleen musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen	Oppilas asettaa musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita ja työskentelee

arvioimaan taitojensa edistymistä suhteessa tavoitteisiin.		edistymistä suhteessa tavoitteisiin.		tavoitteen suuntaisesti.	tavoitteita, toimii niiden suuntaisesti ja työskentelee niiden suuntaisesti	liittyviä tavoitteita, harjoittelee niiden suuntaisesti sekä arvioi edistymistään suhteessa tavoitteisiinsa.	niiden mukaisesti. Oppilas arvioi toimintaansa ja mukauttaa työskentelyään tavoitteidensa pohjalta.

Musiikki, kuntakohtainen osuus

Opetuksen Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet tavoitteet		Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk Yhteismusisointi - soitto- ja laulu osana ryhmää - omasta osuudesta huolehtiminen ja muiden kannustaminen	7 lk L1, L2, L3, L7
T2	7 lk Laulaminen ja äänenkäyttö - lauluhohjelmistoa - äänenavaukset ja muut äänenkäyttö- ja lauluharjoitukset - ääniongelmien syyt ja korjaaminen - mikrofonin käyttö	7 lk L2, L3
T3	7 lk Soittaminen - kehosoitimet - bändisoitto ja bändisoittimet - muita soittimia, esim. rytmisoittimet	7 lk L2
T4	7 lk Musiikkiliikunta - musiikin sykkeen hahmottaminen kehon ja liikkeen avulla - tanssiminen	7 lk L2
T5	7 lk Kuuntelu - musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen - havaintojen ja elämysten kuvailu sanallisesti tai kuvallisesti - ääniympäristön kuuntelu	7 lk L1, L2, L3, L4
T6	7 lk Luova musisointi - äänimaisemien luominen - rytminen improvisointi, riittely - musiikillisten ideoiden kokeileminen ja keksintä	7 lk L1,L2
T7	7 lk Tieto- ja viestintäteknologia musiikissa - äänittämisen perusteet - rumpukone ja muut digitaaliset soittimet	7 lk L1,L4,L5
T8	7 lk Musiikki osana kulttuuria - musiikki ja media - Suomen ja muiden maiden musiikkikulttuurit - eri musiikkityylit kuten taidemusiikki ja kansanmusiikki - musiikin käyttö esim. juhlissa - paikallinen musiikkielämä	7 lk L1, L2,L3,L4,L5,L7

T9	7 lk Käsitteitä ja merkintätapoja - keskeiset käsitteet ja niiden käyttöyhteydet - nuottikirjoituksen perusteet - tempo- ja nyanssimerkintöjä, rakenne, sointumerkit	7 lk L4
T10	7 lk Musiikki, tunteet ja hyvinvointi - keskustelu musiikin vaikutuksesta hyvinvointiin ja tunteisiin - musiikin merkitys	7 lk L1, L3, L4
T11	7 lk Kuulo ja turvallisuusasiat - kuulosta huolehtiminen - soittimien ja laitteiden oikea ja turvallinen käyttö	7 lk L3, L5
T12	7 lk Oppimisen taidot - säännöllisen harjoittelun merkitys musiikissa - tavoitteiden asettaminen, oman edistymisen arviointi - sopivan ohjelmiston valitseminen	7 lk L1, L3, L6

15.4.15 Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen

muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen

kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, tuki ja eriyttäminen kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista

ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen ja osaamisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Formatiivisella ja summatiivisella arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen ja osaamisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kuvataiteen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kuvataiteen oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kuvataiteen oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kuvataiteen päättöarvioinnin kriteereissä alemman arvosanan kriteerissä kuvattu osaaminen kumuloituu ylemmän arvosanan kriteerissä edellytettyyn osaamisen tasoon. Oppilaan työskentelyä arvioidaan osana oppilaan osoittamaa osaamisen tasoa suhteessa kaikkiin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaamista kehitetään kaikissa opetuksen tavoitealueissa oppimäärän päättymiseen saakka.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu							
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämällä monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä	S1, S2, S3	Oppilas oppii havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas tekee havaintoja yksilöllisesti ohjeistettuna.	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen tuottamisen menetelmiä tehdessään havaintoja.	Oppilas käyttää useita kuvallisen tuottamisen menetelmiä ja eri aisteja tehdessään havaintoja.	Oppilas käyttää kuvallisen tuottamisen menetelmiä tarkoituksenmukaisesti ja monipuolisesti tehdessään havaintoja.
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja	S1, S2, S3	Oppilas oppii keskustelemaan havainnoista ja ajatuksista perustellen näkemyksiään.	Havaintojen ja ajatusten sanallinen pohdinta	Oppilas sanallistaa suullisesti tai kirjallisesti opettajalle	Oppilas tuo joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan yhteiseen keskusteluun.	Oppilas osallistuu oma-aloitteisesti keskusteluihin ja	Oppilas osallistuu keskusteluihin näkemyksiään selkeästi perustellen ja muiden

ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään				jonkin havaintonsa.		perustelee ajatuksiaan.	puheenvuoroja rakentavasti tulkiten.
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan käyttämällä erilaisia kuvallisen ilmaisun tapoja.	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee konkreettisesti ohjattuna joitakin havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös jotakin muuta tiedon tuottamisen tapaa.	Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan myös muita tiedon tuottamisen tapoja.	Oppilas syventää havaintojensa ja ajatustensa ilmaisemista kuvallisesti. Oppilas käyttää kuvailmaisussaan monipuolisesti muita tiedon tuottamisen tapoja.
Kuvallinen tuottaminen							
T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja	S1, S2, S3	Oppilas oppii syventämään kuvailmaisun taitojaan.	Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas kokeilee jonkin materiaalin tai tekniikan käyttöä.	Oppilas harjoittelee erilaisia kuvailmaisun keinoja ja käyttää niistä joitakin	Oppilas käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.	Oppilas soveltaa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia kuvailmaisun keinoja.

sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan					tavoitteellisesti.		
T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään tutkivaa lähestymistapaa ja kehittämään ongelmanratkaisutaitojaan.	Tutkivan lähestymistavan ja ongelmanratkaisutaitojen käyttäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti tutkivaa lähestymistapaa työskentelyssään.	Oppilas harjoittelee tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskennellessään.	Oppilas käyttää tutkivaa lähestymistapaa yksin tai ryhmässä työskennellessään.	Oppilas käyttää tavoitteellisesti tutkivaa lähestymistapaa yksin ja yhteistoiminnallisesti työskennellessään.
T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan	S1, S2, S3	Oppilas oppii ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja.	Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas tunnistaa ja kokeilee kuvallisen viestinnän mahdollisuuksia.	Oppilas käyttää joitakin kuvallisen viestinnän keinoja ilmaistessaan mielipiteitään.	Oppilas ilmaisee mielipiteitään itselleen merkityksellisistä asioista kuvallisen viestinnän keinoin.	Oppilas osallistuu ja vaikuttaa ympäristöönsä soveltamalla kuvallisen viestinnän keinoja.

Visuaalisen kulttuurin tulkinta							
T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä	S1, S2, S3	Oppilas oppii käyttämään erilaisia kuvatulkinna menetelmiä.	Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas kokeilee ohjatusti jotakin kuvatulkinna n menetelmää.	Oppilas harjoittelee kuvatulkinna menetelmiä ja käyttää niistä joitakin.	Oppilas käyttää erilaisia kuvatulkinna menetelmiä.	Oppilas soveltaa monipuolisesti erilaisia kuvatulkinna menetelmiä.
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista	S1, S2, S3	Oppilas oppii tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin erilaisia merkityksiä	Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisen kulttuurin merkityksen.	Oppilas tarkastelee joitakin visuaalisen kulttuurin merkityksiä sekä tutustuu niistä käytävään keskusteluun.	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun visuaalisen kulttuurin merkityksestä .	Oppilas perustelee näkemyksiään visuaalisen kulttuurin merkityksestä.
T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri	S1, S2, S3	Oppilas oppii tuntemaan ja soveltamaan	Kulttuuristen kuvailmaisun	Oppilas kokeilee ohjatusti	Oppilas tutustuu ohjatusti	Oppilas kehittää kulttuuristen	Oppilas kehittää kulttuuristen kuvailmaisun

aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan		kulttuurisia kuvailmaisun tapoja.	tapojen tuntemus ja soveltaminen	jotakin tiettyä kulttuurista kuvailmaisun tapaa.	kulttuuriin kuvailmaisun tapoihin ja käyttää niitä kuvallisessa tuottamisessaan.	kuvailmaisun tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessaan.	tapojen tuntemustaan soveltamalla niitä kuvallisessa tuottamisessa ja perustelemalla ratkaisujaan.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen							
T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	S1, S2, S3	Oppilas oppii esittämään näkemyksiään visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.	Kannan ottaminen visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin	Oppilas tunnistaa ja nimeää jonkin visuaalisessa kulttuurissa ilmenevän arvon.	Oppilas nimeää ja pohtii visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja.	Oppilas ottaa kantaa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun.	Oppilas osallistuu visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja koskevaan keskusteluun ja perustelee näkemyksiään.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon	S1, S2, S3	Oppilas oppii tarkastelemaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä	Omien arvojen kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon jonkin	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon erilaisia	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista	Oppilas esittää näkemyksiään kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän

kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla		sekä vaikuttamaan kuvien avulla.		kulttuurisen moninaisuuden tai kestävä kehityksen näkökulman.	kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen näkökulmia.	moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.	kehityksen kysymyksistä sekä vaikuttaa kuvien avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk S1 Omat kuvakulttuurit: Aiemmin opittujen lisäksi uusina lähtökohtina käytetään oppilaiden omia media- ja kuvamaailmoja (esim. pelit, verkkoyhteisöt yms.) moniaistillisesti. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Tutkitaan arkkitehtuuria, kaupunkikuvaa ja oman elinympäristön visuaalisuutta sekä arkipäivän visuaalista kulttuuria. mahdollisuuksien mukaan tutustutaan johonkin euralaiseen kohteeseen. S3 Taiteen maailmat: Opiskellaan taidehistoriaa ja nykytaidetta soveltuvin osin. Tutkitaan ilmiöitä eri aikakausien ja tulkintojen näkökulmasta niin luonnossa kuin rakennetussa ympäristössä. 8 – 9 lk Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.	L1, L3, L4, L5
T2	7 lk Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti ja yhteisön jäsenenä kuvataiteen projekteissa. S1 Omat kuvakulttuurit: aiempien lisäksi uutena työskentelyn lähtökohtana oppilaan omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Oppilas analysoi omaa työskentelyään. Kehittymisen tukena ovat erilaiset palautekeskustelut. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä. S3 Taiteen maailmat: oppilas oppii seuraamaan medioiden kautta käytävää taidekeskustelua. 8 – 9 lk Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.	L2, L4, L5, L6
T3	7 lk Oppilas oppii ilmaisemaan tunteitaan ja mielikuviaan kuvailmaisun keinoin. Hän oppii selostamaan kuvan tekemisen prosessia luonnoksista valmiisiin töihin. Hän osaa dokumentoida taideprosessiaan ajantasaisilla tieto- ja viestintätekniikan laitteilla, esimerkiksi tabletilla. S1 Omat kuvakulttuurit: oppilas oppii kuvallisten	L2, L3, L4, L5

muistiinpanojen tai luonnoksien tekemistä havainnoistaan piirtäen, maalaten tai digitaalisesti. Oppilas oppii monilukutaitoa ja sisällöntuottamista eri medioihin.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: oppilas ilmaisee omien havaintojensa pohjalta ajatuksiaan ympäristöstään omissa töissään.

S3 Taiteen maailmat: oppilas oppii eri taidekuvien tai taidesuuntausten ilmaisua omassa työskentelyssään.

8 – 9 lk

Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.

7 lk

L2, L3, L5;
L6

Maalaus: Kerrataan ja varmistetaan maalaustekniikoita ja värioppia. Aiemmin opittujen lisäksi tulevat digitaalinen maalaaminen, sekatekniikat, väri ja tila, väriperspektiivi, värisuunnittelu (mielivärit, värijärjestelmät).

Piirustus: Kerrataan ja varmistetaan piirustustekniikoita ja sovelletaan niitä oman työskentelyn tarpeen mukaan.

Grafiikka: Aiempien lisäksi opiskellaan linopainotekniikka.

Muovailu ja rakentelu / keramiikka ja kuvanveisto:

Muovailussa opetellaan ihmiskuvausta muovailleen, opiskellaan keramiikkaesineen valmistusprosessi (liitokset ja saumaaminen). Vaihtoehtoisina materiaaleina ovat kipsi ja paperimassa.

Rakentelussa sovelletaan aikaisemmin mainittuja tekniikoita oman työskentelyn tarpeen mukaan.

Kuvaviestintä ja mediateknologia: opiskellaan valokuvauksen, videokuvauksen ja digitaalisen kuvankäsittelyn perusteita.

8 – 9 lk

Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.

7 lk

L1, L2, L3,
L5

Oppilas osaa kokeilla ja valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimpia materiaaleja ja tekniikoita Hän tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään. Hän osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearviointinnissa. S1 Omat kuvakulttuurit: oppilas tuottaa työkansion arviointineen ja oppii käyttämään luonnosvihkoa työnsä

T6	prosessoinnissa ja ideoidensa työstämisessä.S2 Ympäristön kuvakulttuurit: opiskellaan ryhmässä toimimista ja projektityöskentelyä. S3 Taiteen maailmat: lähtökohtina ilmiökeskeisyys ja oppiaineiden välinen yhteistyö. 8 – 9 lk Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.	L1, L2, L4, L7
	7 lk	
	S1 Omat kuvakulttuurit: oppilas tuntee kuvallisen viestinnän vaikuttamisen keinoja, kuvan käyttötarkoitusta, kuvan ja sanan vuorovaikutusta ja kuvankäsittelyä. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: oppilas oppii miten ympäristössä pyritään vaikuttamaan kuvallisin keinoin. S3 Taiteen maailmat: oppilas pyrkii aktiivisesti seuraamaan miten mennyt ja nykyinen taidemaailma vaikuttavat sekä tarkkailee, miten hän omilla töillään voi ilmaista mielipiteitään. 8 – 9 lk	
T7	Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.	L1, L2, L4, L5
	7 lk	
	Oppilas erottaa ja osaa arvioida erilaisten ympäristöjen ja esineiden esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia. Oppilas osaa analysoida mediaesitysten sisältöjä. S1 Omat kuvakulttuurit: oppilas osaa ilmaista itseään kuvallisesti. Hän pystyy sanallistamaan omia kuviaan ja osaa keskustella muiden kuvista. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: oppilas osaa kuvailla sanallisesti ympäristöään monipuolisesti, hän osaa kertoa ajatuksistaan ja tunteuksistaan ympäristöstään. S3 Taiteen maailmat: oppilas osaa analysoida median ja taiteen kuvia, kuvalla vaikuttamista ja oppii erilaisia kuva-analyysitapoja. 8 – 9 lk	
T8	Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.	L1, L4, L5, L6
	7 lk	

T9	S1 Omat kuvakulttuurit: tutustutaan johonkin tai joihinkin oman ympäristön kulttuurihistoriallisiin rakennuksiin.	
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: oppilas oppii hyödyntämään kulttuuripalveluja tiedonhankinnan ja elämysten lähteenä.	
	S3 Taiteen maailmat: oppilas tunnistaa joitakin taiteen historian ja nykyaiteen keskeisiä piirteitä.	L1, L2, L5, L6
T10	7 lk	
	S1 Omat kuvakulttuurit: oppilas sisällyttää taidehistorian kuvamaailmaa omaan kuvailmaisuunsa. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: oppilas ymmärtää monikulttuurisuuden merkityksen.	
	S3 Taiteen maailmat: oppii ymmärtämään laajemmin erilaisia tapoja tuottaa taidetta erilaisissa yhteiskunnissa.	
	8 – 9 lk	
	Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.	L3, L4, L6, L7
	Oppilas valitsee annetuista taidekuvista mieleisensä ja perustelee valintansa, lisäksi keskustellaan yhteisesti valituista kuvista.	
	S1 Omat kuvakulttuurit: oppilas tuntee omia arvojaan ja pystyy erittelemään niitä. S2 Ympäristön kuvakulttuurit: oppilas oppii ympäristön suunnittelua ja ympäristötaidetta.	
	S3 Taiteen maailmat: oppilas oppii katsomaan kriittisesti virtuaalimaailman kuvallisuutta.	
	8 – 9 lk	
	Oppilas syventää seitsemänteen luokalla ja aiemmin kuvataiteessa oppimiaan asioita ja laajentaa niissä tietojaan ja taitojaan.	

15.4.16 Käsityö

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologioita sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista

hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen ja eri ryhmien kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaallisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämää ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2-S5	L2,L3
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1-S5	L1
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1-S5	L4, L6
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1-S5	L2, L4
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	L3, L6
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja	S1-S5	L5

dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa		
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	L6
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa	S8	L1, L4, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaaisesti toisiinsa.

S1 Innovointi: Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu: Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykisyysyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu: Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi: Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus: Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen: Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen: Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7–9

Käsityön oppimisen ja osaamisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Formatiivisella arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaitojen kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itsearviointia ja saada vertaispalautetta. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia. Summatiivinen arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona käsityön opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt käsityön oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on käsityön oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan käsityön oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai

heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy käsityön oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa käsityön alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta ideoimaan, tutkimaan, kokeilemaan ja suunnittelemaan yritteliäästi työskentelyään	S1–S5	Oppilas oppii suunnittelemaan työskentelyään. Oppilas oppii toimimaan yritteliäästi ja luovasti ideoidessaan, tutkiessaan ja kokeillessaan erilaisia asioita.	Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee omaa työtään annetun ohjeen ja esimerkin pohjalta. Oppilas osaa tehdä tietyn työvaiheen konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas suunnittelee työtään annettujen ohjeiden mukaan. Oppilas pyrkii työskentelemään yritteliäästi.	Oppilas suunnittelee työskentelyään ja osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.	Oppilas suunnittelee itsenäisesti työskentelyään. Oppilas työskentelee yritteliäästi ja oma-aloitteisesti.
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan	S1–S5	Oppilas oppii asettamaan omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas oppii toteuttamaan	Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas asettaa opettajan avulla konkreettisen työskentelyyn liittyvän oppimisen tavoitteen.	Oppilas asettaa oppimisen ja työskentelyn tavoitteita ohjatusti. Oppilas etenee käsityöprosessis	Oppilas osaa asettaa oppimiselle ja työskentelylle tavoitteita, työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja	Oppilas asettaa itsenäisesti oppimisen ja työskentelyn tavoitteita. Oppilas etenee johdonmukaisesti

niiden perusteella kokonaisen käsityöprosessin ja arvioimaan oppimistaan		kokonaisen käsityöprosessin. Oppilas oppii pohtimaan työskentelyään kokonaisessa käsityöprosessissa.		Oppilas työskentelee vaihe kerrallaan ja pohtii käsityöprosessiaan ohjatusti.	sa vaihe vaiheelta ohjeiden mukaan. Oppilas pohtii käsityöprosessiaan annettujen vaihtoehtojen pohjalta.	pohtii realistisesti käsityöprosessiaan.	i ja pohtii käsityöprosessiaan analyttisesti ja realistisesti.
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä sekä oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja käsityön työtapoja. Oppilas on kekseliäs työskentelyssään.	Työvälineiden käyttö, valmistusmenetelmien ja käsityön työtapojen tarkoituksenmukainen käyttäminen	Oppilas osallistuu molempien käsityön työtapojen opetukseen. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja tarvittaessa konkreettisesti ohjattuna.	Oppilas ymmärtää erilaisten käsityön työtapojen ja materiaalien merkityksen käsityöprosessissa ja valitsee niistä ohjatusti työskentelyynsä soveltuvat. Oppilas käyttää erilaisia työvälineitä ja materiaaleja	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä sekä osaa käyttää niitä kekseliäästi valmistaessaan suunnittelemaan tuotteita tai teoksia.	Oppilas arvioi eri työvälineiden ja valmistusmenetelmien käyttökelPOisuutta käsityöprosessissa. Oppilas soveltaa materiaaleihin ja työtapoihin liittyvää osaamistaan kekseliäästi, kokeilevasti ja tarkoituksenmukaisesti.

					annettujen ohjeiden mukaisesti.		
T4 ohjata oppilas käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisu	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas oppii ilmaisemaan itseään visuaalisesti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.	Visuaalinen, materiaallinen ja esitysteknologinen ilmaisu	Oppilas tunnistaa erilaisia käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee konkreettisesti ohjattuna kuvallisesti joitain havaintojaan ja ajatuksiaan.	Oppilas käyttää käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita ohjeen mukaan. Oppilas ilmaisee havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja jotain muuta tapaa käyttämällä.	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi esitysteknologiaa hyödyntäen.	Oppilas käyttää tarkoituksenmukaisesti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleita. Oppilas ilmaisee ideansa monipuolisesti ja luovasti erilaisia materiaaleja ja esitysteknologiaa hyödyntäen.
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja	S6	Oppilas oppii havainnoimaan, arvioimaan ja ennakoimaan	Turvallinen työskentely	Oppilas noudattaa käsityöprosessissa annettuja	Oppilas tunnistaa käsityöprosessin keskeisiä	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja	Oppilas arvioi ja ennakoi työskentelyn vaaroja ja riskejä

reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa		erilaisia riskitilanteita ja reagoi tarvittaessa niihin. Oppilas oppii toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa.		työturvallisuusohjeita konkreettisesti ohjattuna.	työturvallisuuden liittyviä riskitekijöitä ja noudattaa annettuja työturvallisuusohjeita.	riskejä sekä toimii turvallisesti käsityöprosessissa.	osana käsityöprosessia. Oppilas työskentelee turvallisesti ja toimillaan edistää oppimisympäristön turvallisuutta.
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon	S1–S5	Oppilas oppii käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa. Oppilas oppii yhteisöllistä tiedon	Tieto- ja viestintätekniset taidot sekä yhteisöllinen työskentely	Oppilas käyttää konkreettisesti ohjattuna tieto- ja viestintäteknologiaa omassa tai yhteisessä käsityöprosessissa.	Oppilas osaa käyttää annetun ohjeen mukaan tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa yksin tai yhdessä toisten kanssa.	Oppilas osaa käyttää käsityöprosessin suunnittelussa, valmistamisessa ja dokumentoinnissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa tieto- ja viestintäteknologiaa.	Oppilas käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti käsityöprosessin eri vaiheissa sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa.

tuottamisessa ja jakamisessa		tuottamista ja jakamista.					
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	Oppilas oppii tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä.	Käsityön ja kädentaitojen merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osallistuu opettajan ohjaamana käsityön ja kädentaitojen merkityksen pohdintaan.	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkityksen arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.	Oppilas osaa pohtia käsityön ja kädentaitojen merkitystä omassa elämässään ja yhteiskunnassa.	Oppilas osaa tarkastella eri näkökulmista käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitystä omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä sekä muussa työelämässä.
T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessin liittyviä valintoja, jotka	S8	Oppilas oppii ajattelevaan taloudellisesti. Oppilas oppii tekemään käsityöprosessin liittyviä	Perusteltujen valintojen tekeminen ja kestävän elämäntavan huomioiminen käsityöprosessissa	Oppilas osaa käyttää käsityömateriaaleja taloudellisesti opettajan ohjaamana.	Oppilas osaa osittain itsenäisesti tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään.	Oppilas osaa tehdä taloudellisia valintoja työskentelyssään.	Oppilas tekee taloudellisia valintoja ja ymmärtää laadukkaan työn merkityksen.

edistävät kestävää elämäntapaa		valintoja, jotka edistävät kestävää elämäntapaa.			Oppilas ymmärtää käsityöprosessis sa tehtävien valintojen ja kestävän elämäntavan välistä yhteyttä.	Oppilas osaa arvioida käsityöprosessis sa tehtävien valintojen ja kestävän elämäntavan välistä yhteyttä.	Oppilas osaa arvioida ja perustella käsityöprosessiin ja kestävään elämäntapaan liittyviä valintoja.

Käsityö vuosiluokalla 7, kuntakohtainen osuus

7. luokalla oppilailla on käsitöitä 3 tuntia viikossa.

Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutuu kokonainen käsityöprosessi.

Tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2, T3, T4, T6	S1 Innovointi - työskentelyn lähtökohtana tuotesuunnittelutehtävien ratkaisu - kehitetään ideoita, käytäntöjä tai tuotteita, joita oppilas pitää uusina tai kehitetään olemassa oleville asioille uusia käyttötarkoituksia - suunnitellaan tuotteita myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (esim. piirrosohjelmat, tablettien sovellukset) - integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjen kanssa hyödyntäen monipuolisesti ajankohtaisia teemoja	L1, L2, L4, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T6	S2 Muotoilu - perehdytään asumiseen, liikkumiseen ja pukeutumiseen (lähtökohtana yhteiskunnallinen, kulttuurinen ja teknologinen kehitys) - hyödynnetään paikallista kulttuuria (esim. Aallon perintöä, Muinais-Euraa, Ruukinpuistoa, Panelian Rivimyllyä, Euran Pirttiä, Pyhäjärveä) ja muita kulttuureita (esim. teema-viikot) - kulttuureista voidaan hyödyntää perinteitä, nykyisyyttä tai tulevaisuutta	L1, L2, L3, L4, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T6	S3 Kokeilu - kokeillaan luovasti ja rohkeasti perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita - kokeilujen avulla etsitään tuotesuunnittelutehtävään sopivia ratkaisuja - kokeillaan vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita - hyödynnetään tarpeen mukaan uusimpien teknologioiden mahdollisuuksia oppimistehtävien toteutuksessa (esim. 3D, laser, CNC, älytekstiilisovellukset, kirjontakone) - Hallitaan tavallisimpien työskentelyyn käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteet. Hyödynnetään vaativampien koneiden teknologiaa kokeilujen apuna.	L1, L2, L3, L4, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T6	S4 Dokumentointi ja arviointi - käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa kokonaisen käsityöprosessin (suunnittelu, prosessi, valmis työ) dokumentoinnissa ja arvioinnissa (ajanmukaisilla laitteilla ja ohjelmilla) - dokumentointia ja arviointia tehdään koko käsityöprosessin aikana	L1, L2, L3, L4, L5, L6

	• keskeisimpänä välineenä dokumentoinnissa ovat oppilaiden omat chromebookit ja niiden ohjelmat ja sovellukset • tehdään yhteistyötä myös muiden oppiaineiden kanssa	
T1, T2, T3, T4, T6	S5 Tekeminen • valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa huomioidaan laadukkuus, toimivuus, ekologisuus ja eettinen kestävyys • käytetään monipuolisesti tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita • lankatekniikat (esim. suljettu neule), ompelu (kaavan käyttö), kankaan kuviointi • puun ja muovin muotoilu, taivuttaminen ja liittäminen (puusorvi, vannesahan käyttö, tasohöylä, hiomakoneet, porakoneet), metallin taivuttaminen ja liittäminen (niittaaminen, pistehitsaus, juottaminen) • materiaalien tuntemus: sahatavara, levyt ja kotimaisia puulajeja (leppä, koivu ja mänty), metalleja (teräs, alumiini, kupari), muoveja (kerta- ja kestopuovut), tekstiilikuituja (tekokuuituja ja kankaiden rakenteita) • käytettäviin materiaaleihin ja tekniikoihin liittyviin termeihin tutustuminen (esim. neulonnan symbolit, elektroniikan komponentit)	L1, L2, L3, L4, L5, L6
T5	S6 Työturvallisuus • käytettävien koneiden, laitteiden, työvälineiden ja työtilan työturvallisuuteen perehtyminen • ennen työskentelyä kartoitetaan ja arvioidaan työskentelyn vaarat sekä riskit • oppilaan on ymmärrettävä työturvallisuuden merkitys ja otettava työturvallisuus huomioon koko käsityöprosessin ajan	L3, L6
T7	S7 Yrittäjämäinen oppiminen • tutustutaan paikallisiin käsityö- ja teknologiatoimijoihin (esim. yritysvierailut, yrittäjien vierailut koulussa, yhteistyö paikallisten käsityöläisten kanssa)	L6
T8	S8 Tiedostaminen ja osallistuminen • pohditaan, miten käsityöllä voidaan viestiä, vaikuttaa tai osallistaa • perehtyminen tuotteiden elinkaariin ja niiden merkityksiin yksilön ja ympäristön kannalta • kannustetaan kestävään kehitykseen ja ekologisuuteen • huomioidaan käsityön merkitys oman hyvinvoinnin edistäjänä	L1, L4, L7

8. ja 9. luokalla oppilailla on valinnaisia käsitöitä 2 tuntia viikossa.

Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutuu kokonainen käsityöprosessi.

Tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2, T3, T4, T6	S1 Innovointi - työskentelyn lähtökohtana tuotesuunnittelutehtävien ratkaisu - kehitetään ideoita, käytäntöjä tai tuotteita, joita oppilas pitää uusina tai kehitetään olemassa oleville asioille uusia käyttötarkoituksia - suunnitellaan tuotteita myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (esim. piirrosohjelmat, tablettien sovellukset) - integroidaan muiden oppiaineiden sisältöjen kanssa hyödyntäen monipuolisesti ajankohtaisia teemoja	L1, L2, L4, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T6	S2 Muotoilu - perehdytään asumiseen, liikkumiseen ja pukeutumiseen (lähtökohtana yhteiskunnallinen, kulttuurinen ja teknologinen kehitys) - hyödynnetään paikallista kulttuuria (esim. Aallon perintöä, Muinais-Euraa, Ruukinpuistoa, Panelian Rivimyllyä, Euran Pirttiä, Pyhäjärveä) ja muita kulttuureita (esim. teema-viikot) - kulttuureista voidaan hyödyntää perinteitä, nykyisyyttä tai tulevaisuutta	L1, L2, L3, L4, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T6	S3 Kokeilu - kokeillaan luovasti ja rohkeasti perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita - kokeilujen avulla etsitään tuotesuunnittelutehtävään sopivia ratkaisuja - kokeillaan vuosiluokalle kuuluvia tekniikoita - hyödynnetään tarpeen mukaan uusimpien teknologioiden mahdollisuuksia oppimistehtävien toteutuksessa (esim. 3D, laser, CNC, älytekstiilisovellukset, kirjontakone) - Hallitaan tavallisimpien työskentelyyn käytettävien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteet. Hyödynnetään vaativampien koneiden teknologiaa kokeilujen apuna.	L1, L2, L3, L4, L5, L6
T1, T2, T3, T4, T6	S4 Dokumentointi ja arviointi - käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa kokonaisen käsityöprosessin (suunnittelu, prosessi, valmis työ) dokumentoinnissa ja arvioinnissa (ajanmukaisilla laitteilla ja ohjelmilla) - dokumentointia ja arviointia tehdään koko käsityöprosessin aikana - keskeisimpänä dokumentointitapana E-Portfoliot, jotka tallennetaan omaan Peda.net -kansioon - tehdään yhteistyötä myös muiden oppiaineiden kanssa	L1, L2, L3, L4, L5, L6

T1, T2, T3, T4, T6	S5 Tekeminen	L1, L2, L3, L4, L5, L6
	• valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa huomioidaan laadukkuus, toimivuus, ekologisuus ja eettinen kestävyys • käytetään monipuolisesti tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita • valmistetaan omien ja yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita ja teoksia, joissa huomioidaan laadukkuus, toimivuus, ekologisuus ja eettinen kestävyys • käytetään monipuolisesti tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita • aiemmin opittuja taitoja syvennetään ja laajennetaan • tuotteiden valmistuksessa käytetään myös laserleikkuria ja 3d-tulostinta • materiaalien tuntemuksen avulla valitaan sopivat materiaalit kuhunkin käyttötarkoitukseen	
	8. lk	
	• kankaankudonta, verhoilu, kirjontakoneen käyttö, virkkaus • hitsaus Mig/Tig, pyörösahan ja oikohöylän käyttö	
	9. lk	
	• älytekstiilit, korut, valaisin • metallin monipuolinen työstäminen, puuliitokset • mahdollisuuksien mukaan ryhmätyönä projekti yhteistyössä esim. jonkun järjestön tai kunnan muun toimipisteen kanssa (esim. leikkimökki, nukketheateri, lavastus)	
T5	S6 Työturvallisuus	L3, L6
	• käytettävien koneiden, laitteiden, työvälineiden ja työtilan työturvallisuuteen perehtyminen • ennen työskentelyä kartoitetaan ja arvioidaan työskentelyn vaarat sekä riskit • oppilaan on ymmärrettävä työturvallisuuden merkitys ja otettava työturvallisuus huomioon koko käsityöprosessin ajan	
T7	S7 Yrittäjämäinen oppiminen	L6
	• tutustutaan paikallisiin käsityö- ja teknologiatoimijoihin (esim. yritysvierailut, yrittäjien vierailut koulussa, yhteistyö paikallisten käsityöläisten kanssa)	
T8	S8 Tiedostaminen ja osallistuminen	L1, L4, L7
	• pohditaan, miten käsityöllä voidaan viestiä, vaikuttaa tai osallistaa	

- perehtyminen tuotteiden elinkaariin ja niiden merkityksiin yksilön ja ympäristön kannalta
- kannustetaan kestäväään kehitykseen ja ekologisuuteen
- huomioidaan käsityön merkitys oman hyvinvoinnin edistäjänä

15.4.17 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestäväään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	L1, L3

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	L3
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3	L1, L2
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3	L3
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3	L1, L3

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen

toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvu- ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan

arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona liikunnan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt liikunnan oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on liikunnan oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan liikunnan oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy liikunnan oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Liikunnassa osaaminen kertyy kumuloituvasti aikaisemman osaamisen jatkoksi. Päättöarvioinnin kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Fyysinen toimintakyky							
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	Oppilas on fyysisesti aktiivinen, kokeilee erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelee aktiivisesti.	Fyysinen aktiivisuus ja yrittäminen	Oppilas osallistuu satunnaisesti ja valikoiden liikuntatuntien toimintaan.	Oppilas osallistuu liikuntatunneille ja kokeilee erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.	Oppilas osallistuu aktiivisesti ja harjoittelee opetettuja liikuntamuotoja.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään	S1	Oppilas havainnoi itseään ja ympäristöään eri aistien avulla ja tekee tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas osaa kertoa joitain havaintojaan ja hyödyntää niitä opettajan auttamana omassa toiminnassaan.	Oppilas ymmärtää ja osaa kertoa tekemiään havaintoja sekä yhdistää niitä toimintansa.	Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa	Oppilas valitsee tarkoituksenmukaisia havaintoja ratkaisunteen perustaksi, pystyy perustelemaan ratkaisunsa ja sopeuttaa

aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja						liikuntatilanteissa.	liikkumistaan niiden mukaan.
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	Oppilas kehittää tasapaino- ja liikkumistaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja joissakin opetetuissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää ja yhdistää tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja opetuissa liikuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta	S1	Oppilas kehittää välineenkäsittelyä	Motoriset perustaidot	Oppilas osaa käyttää	Oppilas osaa käyttää ja	Oppilas osaa käyttää,	Oppilas käyttää, yhdistää ja soveltaa

harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa		ytaitojaan erilaisissa oppimisympäristöissä.	(välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	välineenkäsittelytaitoja joissakin opetuksissa liikuntamuodoissa.	yhdistää välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.	välineenkäsittelytaitojen opetuksissa liikuntamuodoissa.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan : voimaa, nopeutta,	S1	Oppilas arvioi, ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.	Fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa kertoa joitain fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointimenetelmiä ja toisen ohjauksessa harjoittaa	Oppilas osaa kertoa ja valita erilaisten fyysisten kunto-ominaisuuksien arviointiin soveltuvia menetelmiä ja	Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta,	Oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan ja tunnistamisen perusteella osaa ylläpitää ja kehittää fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä itsenäisesti.	Itsenäisen työskentelyn taidot	Oppilas osaa kertoa, miten voi ottaa vastuuta omasta toiminnasta, ja toimii opettajan ohjaamana.	Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan ja osaa työskennellä ajoittain itsenäisesti.	Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.	Oppilas työskentelee vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä	S3			<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja	S3	Oppilas oppii ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan</i>			

liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiseen hyvinvoinnille		elämäntavan merkityksestä kokonaisvaltaiseen hyvinvoinnille.		<i>osana itsearviointia.</i>			
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3	Oppilas oppii löytämään itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia.		<i>Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilas oppii pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.</i>			

Liikunta, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	Monipuoliset ja toiminnalliset tehtävät, harjoitteet ja pelit eri liikuntamuodoissa, oppimis- ja yrittämishalu	7 lk L1 L6
		8 lk L1 L6
	7 lk Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen eri liikuntamuotoja	9 lk L1 L6
	8 lk Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen eri liikuntamuotoja	
	9 lk Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen eri liikuntamuotoja	
	Arvioni	
T2	Työskentely ja yrittäminen	
	7 lk Kehonlinjauksen hahmottaminen, havaintomotoristen taitojen hyödyntäminen tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa	7 lk L3 L1 L4 L7
	8 lk Kehonlinjauksen hahmottaminen ja soveltaminen tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa, oman tarkoituksenmukaisen sijoittumisen ymmärtäminen eri aistien avulla	8 lk L3 L1 L4 L7
	9 lk Kehonlinjauksen hahmottaminen ja soveltaminen tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa, oman tarkoituksenmukaisen sijoittumisen ymmärtäminen eri aistien avulla	9 lk L3 L1 L4 L7
	Liikuntamuodot ja -lajit voivat olla esimerkiksi:	
	kehonhahmotusta ja monipuolisesti havaintotaitoja kehittävät tehtävät kuten pallopelit, suunnistus, tanssi, yleistaitoharjoittelu ja liikuntaleikit	
	Arviointi	
T3	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	
	7 lk liikunnan perustaitojen hallitseminen tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa	7 lk L3
		8 lk L3
	8 lk liikunnan perustaitojen soveltaminen tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa	9 lk L3

9 lk liikunnan perustaitojen soveltaminen tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa

Liikuntamuodot ja -lajit voivat olla esimerkiksi;

Monipuoliset tasapaino- ja liikkumistaitoja kehittävät liikuntamuodot kuten hiihto ja luistelu eri muodoissa,

suunnistus, perusliikunta, musiikkiliikunta, palloilut, kehonhallintaharjoitteet ja voimistelut

Arviointi

Tasapaino- ja liikkumistaidot kehittyminen

T4 7 lk liikunnan perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) hallitseminen 7 lk L3 L2
tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa

8 lk L3 L2

8 lk liikunnan perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) hallitseminen useimmissa tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa

9 lk L3 L2

9 lk liikunnan perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) hallitseminen useimmissa tehtävissä, liikuntamuodoissa ja -lajeissa

Monipuoliset välineen käsittelytaitoja kehittävät liikuntamuodot kuten jää-, lumi-, perus- ja musiikkiliikunta sekä palloilut ja voimistelut

Arviointi

käyttää/yhdistää/soveltaa välineenkäsittelytaitoja eri liikuntamuodoissa

7lk

-miten oppilas hallitsee välineenkäsittelytaidot vedessä, palloilussa, välinevoimistelussa yms. ja miten hän osoittaa tätä osaamistaan ja onko oppimisessa tapahtunut edistystä

8lk ja 9lk

-miten oppilas osaa käyttää erilaisia välineitä/miten oppilas on näyttänyt välineenkäsittelytaitoja/miten toimien voi näyttää osaamistaan ja mailoja ja miten hän osoittaa ymmärrystään eri tehtävien, liikuntamuotojen sekä -lajien välisistä yhteyksistä liittyen välineenkäsittelyyn

T5 Fyysisiä ominaisuuksia harjoittavat tehtävät kuten perusliikunta, 7 lk L3 L6 L5
pallopelit, uinti, suunnistus, voimistelut, kuntosaliharjoittelu ja kehonhuolto 8 lk L3 L6 L5

7 lk myönteinen suhtautuminen omasta toimintakyvystä ja hyvinvoinnista huolehtimiseksi

9 lk L3 L6 L5

	8 lk ymmärrys fyysisten ominaisuuksien/kehollisten tavoitteiden (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus) saavuttamiseksi vaadittavasta työskentelystä myönteinen suhtautuminen omasta toimintakyvystä ja hyvinvoinnista huolehtimiseksi	
	9 lk ymmärrys fyysisten ominaisuuksien/kehollisten tavoitteiden (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus) saavuttamiseksi vaadittavasta työskentelystä, myönteinen suhtautuminen omasta toimintakyvystä ja hyvinvoinnista huolehtimiseksi	
	Arviointi	
	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	
	- miten oppilas osaa vastata kehollisten tavoitteiden saavuttamiseen liittyvään harjoitteluun liittyviin kysymyksiin ja miten oppilas osoittaa tätä osaamistaan	
T6	7 lk uintitekniikoiden harjoittelu, kertaaminen	7 lk L3 L6
	8 lk vesipelastustaidot	8 lk L3 L6
	-osaa pelastaa ja pelastautua vedestä	9 lk L3 L6
	9 lk uintikestävyyden kehittäminen ja vesipelastustaitojen kehittäminen, uinti virkistysliikuntana,	
	Omaa pohjoismaisen uimataitotestin mukaisen uimataidon	
	Arviointi	
	Osaa monipuoliset vedessä liikkumisen taidot	
	Osaa huomioida turvallisuuden vesiliikunnassa	
T7	7 lk osaa toimia opettajan ohjeiden mukaan, toimintamallit	7 lk L3 L6 L7
	8 lk oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan	8 lk L3 L6 L7
	9 lk oppilas osaa toimia itsenäisesti ja oma-aloitteisesti oikeiden tavoitteiden suunnassa	9 lk L3 L6 L7
	Arviointi	
	Toiminta liikuntatunneilla	
T8	Itsesäätely, sosiaaliset taidot ja käyttäytymisen muodot	7 lk L3 L2 L6 L7
	7 lk	
	oma käytös, tunneilmaisun hallitseminen, ryhmäytyminen, oman paikan etsiminen, tasa-arvoisuus, kaikki pelaa	8 lk L3 L2 L6 L7

	sovittujen sääntöjen mukainen toiminta, oppilas työskentelee kaikkien kanssa	9 lk L3 L2 L6 L7
	8 lk	
	taitojen kehittäminen, yhteisistä asioista vastuunottaminen	
	9 lk	
	oppilas osaa ottaa toiset huomioon , muiden kannustaminen, taitotasot – rohkeus auttaa ja jakaa osaamistaan	
	Arviointi	
	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot, oppilas osaa toimia yhteisesti sovitulla tavalla	
T9	7 lk: sosiaalisten taitojen opettelu	7 lk L2 L6 L7
	8 lk sosiaalisten taitojen syventäminen	8 lk L2 L6 L7
	9 lk sosiaalisten taitojen säätely, omien tunteiden hillitseminen, itsesäätelyn taidot	9 lk L2 L6 L7
	Arviointi	
	Toimiminen yhteisissä oppimistilanteissa	
T10	7 lk osaa opettajan johdolla pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti	7 lk L1 L2 L3
	8 lk yleensä pystyy työskentelemään vastuullisesti ja itsenäisesti	8 lk L1 L2 L3
	9 lk osaa työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti	9 lk L1 L2 L3
	Arviointi	
	Vastuullinen toiminta, kyky ottaa toiset huomioon, reilun pelin periaatteet	
T11	Pyritään tarjoamaan monipuolisia lajeja sekä oppimisympäristöjä, jotta jokainen saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja onnistumisia opettajan ja muiden oppilaiden positiivinen palaute, rakentava palaute	7 lk L1 L2 8 lk L1 L2
	7 lk oppilasta ohjataan arvioimaan omaa toimintaansa sekä ohjataan myönteisen minäkuvan kehittymiseen.	9 lk L1 L2
	8 lk oppilas osaa tuetusti arvioida omaa toimintaansa myönteisen minäkuvan rakentaminen jatkuu	
T12	9 lk oppilas osaa arvioida omaa toimintaansa myönteinen minäkuva 7-9 lk tutustuminen eri liikuntamuotoihin ja lajeihin monipuolisesti	7 lk L3 L5

	Pyritään löytämään oma liikuntamuoto	8 lk L3 L5
T13	Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia	9 lk L3 L5
	kannustetaan oppilasta löytämään itselleen sopiva laji, yhteistyö	7 lk L3 L1 L5
	paikallisten toimijoiden parissa mahdollisuuksien mukaan	
		8 lk L3 L1 L5
	7 -9lk tutustuminen eri liikuntamuotoihin ja lajeihin monipuolisesti	9 lk L3 L1 L5
	Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia	

15.4.18 Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitetään kanssaihmisistä huoltapitäviksi lähimmäisiksi ja kasvatetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. -Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukeväksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen.

Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Käytännön toimintataidot		
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	L3
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	L2, L3
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	L1, L3, L6
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	L3, L5, L7
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	L2, L3
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	L3, L6, L7
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	L2, L6, L7
Tiedonhallintataidot		
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	L1, L4
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	L4
T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	L1
T13 ohjata oppilasta kestäväan elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	S1, S2, S3	L1, L7

Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään, ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa: Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi.

Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7–9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Osaamista arvioidaan monipuolisilla arviointimenetelmillä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kotitalouden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päättöarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt kotitalouden oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päättöarvosana on kotitalouden oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan kotitalouden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päättöarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy kotitalouden oppimäärän päättöarviointiin ja siitä muodostettavaan päättöarvosanaan.

Kotitalouden oppimisen tavoitteet ja arvioinnin kohteet ovat käytännön toimintataitoja, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä tiedonhallintataitoja. Oppilaan osaaminen rakentuu ja taidot tulevat näkyväksi kotitalouden tavoitteisiin liittyvien keskeisten sisältöalueiden kautta.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Käytännön toimintataidot							
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan työn tekemisen, tekemään työtehtävän ja tarkastelemaan omaa työtään ja toimintaansa.	Työn suunnittelu ja toteuttaminen sekä oman toiminnan tarkastelu	Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin työprosessiin kuuluvia työtehtäviä. Oppilas tarvitsee paljon ohjausta ja apua työn suunnittelemisessa ja toteuttamisessa.	Oppilas suunnittelee, organisoi ja kuvailee omaa työtään ja toimintaansa työvaiheittain annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas suunnittelee ja työskentelee työvaiheittain annettuja ohjeita soveltaen sekä kuvailee omaa osaamistaan oman työskentelyn tarkastelun avulla.	Oppilas suunnittelee ja työskentelee itsenäisesti sekä perustelee omaa työskentelyään ja toimintaansa.
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä	S1, S2	Oppilas oppii kotitalouden kädentaitoja ja kokeilee erilaisia työtapoja. Hän oppii ottamaan huomioon	Kädentaidot kotitalouden perustehtävien toteuttamisessa, luovuus ja estetiikka	Oppilas suoriutuu ohjatusti kädentaitoja edellyttävistä yksittäisistä työtehtävistä.	Oppilas suoriutuu annetuista kädentaitoja edellyttävistä työtehtävistä.	Oppilas suoriutuu itsenäisesti ja soveltaa tavallisimpia työtapoja kädentaitoja	Oppilas osaa käyttää luovasti ja perustellen erilaisia kädentaitoja ja työtapoja

kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen		toiminnassaan luovuuden ja estetiikan.			Oppilas tietää, että työtehtäviä voi toteuttaa luovasti monella tavalla ja että estetiikalla on merkitystä.	edellyttävissä kotitalouden tehtävissä. Oppilas ottaa huomioon yksittäisiä esteettisiä näkökulmia.	kotitalouden tehtävissä. Oppilas perustelee luovuuden ja estetiikan merkitystä ja ottaa nämä huomioon osana kokonaisuutta .
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja	S1, S2, S3	Oppilas oppii valitsemaan ja käyttämään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä ja teknologiaa kestävää elämäntapaa edistävästi.	Valintojen tekeminen ja niiden perustelut toiminnassa	Oppilas harjoittelee valitsemaan ja käyttämään annettuja materiaaleja tai työvälineitä yksilöllisesti ohjattuna.	Oppilas valitsee ja käyttää raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas soveltaa kestävän elämäntavan tietoja ja taitoja käyttäessään raaka-aineita, materiaaleja, työvälineitä tai teknologiaa.	Oppilas valitsee, käyttää ja perustelee kestävää elämäntapaa tukevia raaka-aineita, työvälineitä, materiaaleja tai teknologiaa.

viestintäteknologiaa							.
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	Oppilas oppii suunnittelemaan omaa toimintaansa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan ja annettuun tehtävään. Hän oppii huolehtimaan työtehtävien ja työympäristön järjestyksestä oppimisympäristössään.	Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas toimii aikataulussa ja ylläpitää tehtävien sekä työympäristön järjestystä ohjattuna.	Oppilas ylläpitää työtehtävien järjestystä annettujen ohjeiden ja aikataulun mukaan erillisissä työvaiheissa. Oppilas tarvitsee ohjausta työympäristön järjestyksen ylläpitämiseksi.	Oppilas etenee ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja ylläpitää työtehtävien ja työympäristön järjestystä. Oppilas suunnittelee ja ennakoi ajankäyttöään.	Oppilas työskentelee itsenäisesti ja vastuullisesti sekä osaa perustella ajankäyttöään, työtehtävien ja työympäristön järjestyksen merkitystä ja toimintojen etenemistä osana oppimisympäristöä.
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti,	S1, S2, S3	Oppilas oppii toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas toimii hygieenisesti ja turvallisesti ohjattuna.	Oppilas työskentelee hygieenisesti ja turvallisesti	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaisesti hygieenisesti,	Oppilas perustelee toimintaansa turvallisuuden,

turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin		kotitalouden toimintaympäristöissä ottaen huomioon käytettävissä olevat aineelliset voimavarat.			annettujen ohjeiden mukaisesti.	turvallisesti ja ergonomisesti tai kustannusten ja energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti.	hygieenisyyden, ergonomian tai kustannusten ja energiankäytön näkökulmasta.
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot							
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua, rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	Oppilas oppii kohtaamaan, kuuntelemaan, keskustelemaan ja argumentoimaan vertaisryhmässä.	Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi yhteisessä suunnittelussa	Oppilas osallistuu satunnaisesti tai kysymysten tukemana keskusteluun yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas osallistuu keskusteluun, pyrkii kuuntelemaan ja tuo esille omia näkökulmia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas kuuntelee eri näkökulmia ja ilmaisee rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.	Oppilas on aktiivinen keskusteluissa ja ottaa eri näkökulmat huomioon sekä perustelee omat näkemyksensä rakentavasti. Oppilas kannustaa

							toisia yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan, miten arki erilaisissa kotitalouksissa rakentuu ja ajallisesti järjestäytyy. Hän oppii kohtaamaan hyväksyvästi kotien kulttuurista monimuotoisuutta.	Arjen rakentumisen sekä kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas nimeää arkirutiineja sekä tunnistaa erilaisia kotikulttuureita.	Oppilas kuvailee arkirutiineja, arjen rakentumista, kotitalouksien perinteitä ja erilaisia kotikulttuureita.	Oppilas määrittelee arjen rakentumista ja kotitalouksien arkirutiineja erilaisissa kotikulttuureissa.	Oppilas perustelee kotitalouksien arjen rakentumista ja erilaisten kotikulttuurien ajankäyttöä.
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien	S1, S2	Oppilas oppii työskentelemään itsenäisesti sekä osana ryhmää ja yhteistä työtehtävää. Hän	Voimavarojen käyttäminen ja yhteisten sopimusten tekemisen oppiminen	Oppilas harjoittelee yksilöllisesti ohjattuna itsenäistä työskentelyä ja	Oppilas harjoittelee itsenäistä työskentelyä ja vastuunottoa	Oppilas työskentelee yksin ja ryhmässä sekä pyrkii toimimaan rakentavasti ja	Oppilas toimii itsenäisesti ja tasapuolisesti sekä toimii ryhmässä yhteistyökyky

jakamisesta ja ajankäytöstä		oppii sopimaan työtehtävien jakamista.		osallistuu ryhmän toimintaan satunnaisesti.	omasta työstään ja osallistuu ryhmän toimintaan yhdessä sovitulla tavalla.	työtehtävistä neuvotellen. Oppilas tietää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.	isesti ja vastuullisesti.
T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	Oppilas oppii tunnistamaan asioita, jotka liittyvät huomaavaiseen kohteluun, tapakulttuuriin ja vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.	Toisten oppilaiden huomaavainen kohtelu ja tapakulttuuriin mukainen käytännön toiminta oppitunnin vuorovaikutustilanteissa	Oppilas tietää, että tapakulttuuri vaikuttaa vuorovaikutustilanteisiin.	Oppilas tunnistaa ja nimeää tapakulttuurin ja toisten huomaavaiseen kohteluun liittyviä asioita.	Oppilas osaa toimia tapakulttuuria noudattaen.	Oppilas osaa perustella tapakulttuuria ja toisten ihmisten huomaavaista kohtelua sekä niihin liittyviä käytännön toimintatapoja.

Tiedonhallintataidot							
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	Oppilas oppii hakemaan ja vertailemaan tietoa sekä tunnistamaan kotitalouteen liittyviä luotettavia tietolähteitä valintojensa perustana.	Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa annetuista lähteistä yksilöllisesti ohjattuna. Tietojen hyödyntäminen ja tulkitseminen on vähäistä.	Oppilas hakee kotitalouteen liittyvää tietoa itselleen tutuista ja annetuista lähteistä ja käyttää niitä toiminnassaan.	Oppilas tietää, mistä ja miten kotitalouteen liittyviä tietoja voidaan hakea. Oppilas arvioi tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.	Oppilas hakee kotitalouteen liittyviä tietoja eri tietolähteistä. Oppilas arvioi tiedon ja lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä ja valitsee tehtävään sopivat lähteet.

T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2	Oppilas oppii lukemaan ja tulkitsemaan kotitaloutteen ja lähiympäristöön liittyviä ohjeita, merkkejä ja symboleja sekä toimimaan niiden mukaisesti.	Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttäminen	Oppilas tunnistaa ja nimeää yksittäisiä toimintaohjeita ja merkkejä.	Oppilas tunnistaa, nimeää, luokittelee ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja merkkejä annettujen ohjeiden mukaisesti.	Oppilas soveltaa toiminnassaan kotitalouden toimintaohjeita, merkkejä ja symboleita.	Oppilas perustelee kotitalouden toimintaohjeiden, merkkien ja symboleiden käyttöä eri toiminnoissa.
T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	Oppilas oppii soveltamaan tietoja ja taitoja, tunnistamaan palveluita sekä osoittamaan luovuutta erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.	Käsitteiden käyttäminen, tietojen ja taitojen soveltaminen sekä luovat ratkaisut tilanteissa, kotitalouden palveluiden tunteminen	Oppilas nimeää joitakin kotitalouden käsitteitä, tietoja ja taitoja sekä yksittäisiä palveluita.	Oppilas käyttää kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan sekä kuvailee yksittäisiä kotitalouden palveluita.	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas kuvailee erilaisia kotitalouden palveluita ja niiden käyttöä arkielämässä.	Oppilas käyttää erilaisissa tilanteissa perustellen ja luovasti kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan. Oppilas arvioi erilaisia kotitalouden palveluita ja

							perustelee niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja	S1, S2, S3	Oppilas oppii tulkitsemaan kiertotalouteen liittyviä asioita ja toimintoja sekä ympäristöä ja taloutta kuormittavia kotitalouden toimintoja.	Ympäristö- ja talousteot toiminnassa ja päätöksenteossa	Oppilas luettelee joitakin ympäristöön ja rahankäyttöön liittyviä kotitalouden toimintoja.	Oppilas tietää, miten ympäristökuormaa voidaan vähentää sekä millaisia ympäristö- ja taloustekoja voidaan tehdä	Oppilas tekee yksittäisiä arjen ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa.	Oppilas tekee ympäristö- ja taloustekoja erilaisissa tehtävissä ja tilanteissa johdonmukaisesti sekä perustellen niiden merkitystä kestävän ja

					kotitalouksiss a.		vastuullisen elämäntavan ja kuluttamisen kannalta.

Kotitalous, kuntakohtainen osuus

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk Oppilas harjoittelee oman työskentelyn suunnittelua, arviointia L3 ja organisointia - itsearviointi, tavoitteet työskentelylle - ohjeen lukutaito, toimiminen ohjeen mukaan - ajanhallinta - siisti keittiötyöskentely	7 lk
T2	7 lk Oppilas opettelee tavallisimpia kodissa tarvittavia työmenetelmiä ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa - esteettisyys; pöydän kattaminen -ruoanvalmistus menetelmät ja leivonta - hygieeninen työskentely, - keittiö hygieniä ja turvallisuus - kodin hoitoon liittyvät perustehtävät; vaatehuolto, kodin siivous ja puhtaanapito	L2 L3
T3	7 lk Oppilas tutustuu ympäristöystävällisiin ja taloudellisiin valintoihin kestävän kulutuksen näkökulmasta - ympäristöystävälliset valinnat - taloudelliset valinnat, rahan käyttö - kuluttajakasvatus	7 lk L3 L4 L5 L7
T4	7 lk Oppilas harjoittelee ajanhallintaa ja järjestyksen ylläpitämistä työskentelyn aikana	7 lk L1, L3, L6

T5	7 lk	7 lk
	Oppilas ymmärtää hygieenisen, turvallisen ja ergonomisen työskentelyn periaatteita	L3, L5, L7
T6	- kotitalouden vaara tilanteet 7 lk	7 lk
	Oppilas kuuntelee, keskustelee ja neuvottelee	L1, L2, L6, L7
T7	- ryhmätyöskentely, parityöskentely 7 lk	7 lk
	Oppilas tunnistaa arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuutta	L2
		L3
	- kulttuurierot	
	- perinteet	
	- arjen rutiinit	
T8	- suomalaiset juhlapäivät 7 lk	7 lk
	Oppilas harjoittelee työtehtävien jakoa ja ajankäytön suunnittelua	L3, L6, L7
T9	- tasapuolinen työnjako ja ryhmässä työskenteleminen 7 lk:	7 lk
	Oppilas ymmärtää oman käytöksensä merkityksen	L2
	- hyvät tavat	L6
	- itsearviointi	L7
T10	7 lk	7 lk
	Oppilas tutustuu eri tietolähteisiin	L1
	- erilaiset tietolähteet: kirjat, internet, lehdet	L4
	- tiedon luotettavuus	
	- ajankohtainen tieto; mainokset, tilastot, gallup-tutkimukset	
	Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuudet	

T11	7 lk	7 lk
	Oppilas tutustuu toimintaohjeiden, symbolien ja merkkien käyttöön	L4
	- tuote- ja pakkausmerkintöjen ja symbolien tulkinta	
	- monilukutaito	
T12	7 lk	7 lk
	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden tieto ja taitoja erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	L1
	- tiedonhankinta ja sen soveltaminen käytäntöön	
	- ongelmanratkaisu ja luovuus	

Syventävä valinnainen kotitalous, kuntakohtainen osuus

Sisältöalueen opetuksen tavoitteet	Opetuksen keskeiset sisältöalueet ko. vuosiluokalla	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
T1,T2 ,T3 , T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri: Suomalainen ruoka- ja leivonnaiskulttuuria, perusruoanvalmistuksen ja leivonnin kertausta, ateriasuunnittelua, kalenterivuoden ja elämänkaaren juhlia, erityisruokavalioita, ravitsemussuositusten soveltamista, ruokaturvallisuutta, elintarviketuntemusta, ympäristötietoisuutta. Kansainvälisen ruokakulttuurin perusteita, ruoka- ja juhlakulttuuria, elintarviketuntemuksen sekä ruoanvalmistus- ja leivontataitojen syventämistä, ympäristötietoisuutta, kestäviä ja terveellisiä ruokavalintoja	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T1 ,T2 ,T3 , T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen: Vastuun ottamista, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, vaatehuollon ja puhtaanapidon kertausta, ajankäytön suunnitelmallisuutta Itsenäiseen elämään valmistautumista, ympäristötietoisuutta, vuorovaikutustaitoja, ajankäytön suunnitelmallisuutta.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

T1 ,T3 , T5, T6, T7, T9, T10, T11, T12, T13	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen: Harkitsevaa kuluttamista, ympäristötietoisuutta, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin, arjenhallintataitoja. Talouden suunnittelua, median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin, arjenhallintataitoja.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan

valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1, S2	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1, S2	L1
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	L3
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2, S5	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2, S3, S5	L6, L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6

itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen		
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämätietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4, S5	L4, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S2, S3, S5	L4, L5, L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	S4, S5	L2

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7-9

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Oppiminen ja opiskelu: Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu: Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot: Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen: Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämätietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään

kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämätaitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen: Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja tukea tarvitsevan ohjaus oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Monialaista yhteistyötä tehdään erityisesti myös tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa

painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Oppilas jatkaa perusopetuksen jälkeen 2 toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaissa 3 määriteltyyn koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma 4 . Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä tarvittaessa muista tukimuodoista.

1 Perusopetuslaki 1216/2020 11 a §

2 Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 10 §

3 Oppivelvollisuuslaki 1214/2020 4 § ja 5 §

4 Perusopetuslaki 1216/2020 11 a §

Formatiivinen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi on formatiivista arviointia, joka perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä. Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta- sekä tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitojaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Oppilaanohjaus, kuntakohtainen osuus

Tehostettu henkilökohtainen ohjaus ja tuki oppilaanohjauksessa

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus opinto-ohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Ohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka toisen asteen tutkinnon suorittamiseen tai toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkyvät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä tarvittaessa muista tukimuodoista.

Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy seuraavan koulutuksen järjestäjän valvontavastuun alkaessa. Jos oppilas ei ota vastaan opiskelupaikkaa tai aloita opintoja perusopetuksen jälkeen, perusopetuksen järjestäjä ilmoittaa asiasta asuinkunnalle.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	7 lk S1 Koulunsäännöt ja toimintatavat, yhteistyötahoihin tutustuminen, tukimuodot, S2 Itsetuntemukseen liittyviä harjoituksia ja tehtäviä, itsenäinen toiminta 8 lk S1 oppiminen ja toimiminen ryhmässä 9 lk S1 vastuuntuntoinen oppiminen ja valintojen tekeminen, vastuun ottaminen opintomenestyksestä. S2 päätöksenteko	7 lk L3 elämäntapaan vaikuttavat arjen valinnat L7 vastuullinen opiskelu 8 lk L3 ajanhallinnan, arjenhallinnan ja itsesäätelyn harjoittelu, aktiivinen ryhmässä toimiminen L7 toiset huomioon ottava ryhmätoiminta 9 lk L3 vastuullisten valintojen teko L7 vastuullinen käyttäytyminen
T2	7 lk S1 oppimistyyliä, 8 lk S1 oppimistaitoa eri näkökulmista, tavoitteen asettelun harjoittelu	7 lk L1 oppimisen kehittyminen 8 lk L1 eri ajattelutapojen tarkastelu ja kehittäminen
T3	9 lk S1 tavoitteellinen opiskelu 7 lk S1 Oman osaamisen arvioinnin harjoittelu S2 valinnaisaineet 8 lk S1 Omien vahvuuksien ja taitojen tunnistaminen S2 TET-paikan valintaprosessi 9 lk S1 tulevaisuuden suunnittelu ja päätöksentekoprosessi	9 lk L1 elinikäinen oppiminen 7 lk 8 lk L1 opintojen suunnitelmallinen tavoitteiden asettelu 9 lk L1 elinikäinen oppiminen
T4	S2 jatko-opiskelupaikan valintaprosessi 7 lk 8 lk S2 ohjauskeskustelut 9 lk S2 ohjauskeskustelut	7 lk L3 valinnaisainevalinnat 8 lk L3 oppimistyyliä ja –strategiat, perusteltu TET-paikan valinta 9 lk L3 vastuulliset jatko-opintovalinnat
T5	7 lk S2 arvot ja asenteet, tavoitteellinen opiskelu 8 lk S2 opiskelumotivaatio	7lk L3 uuteen kouluyhteisöön sopeutuminen

T6	S5 Suomen koulutusjärjestelmä	8 lk L1 opintojen suunnitelmallinen tavoitteiden asettelu
	9 lk S2 opintojen suunnittelutaitoja	
	S5 Suomen koulutusjärjestelmä, jatko-opintomahdollisuudet, henkilökohtaiset ohjauskeskustelut	L3 työelämän pelisäännöt, työturvallisuus
		9 lk L1 elinikäinen oppiminen
	7 lk S3 vuorovaikutustaitojen harjoittelu	L3 oppimisteknologiaan tutustuminen 7 lk L6 ja L7 TET
	8 lk S2 omien kykyjen tunnistaminen	8 lk L6 ja L7 TET, yrittäjyys
T7	S3 työelämässä tarvittavien vuorovaikutustaitojen harjoittelu	9 lk L6 ja L7 TET, yrittäjyys
	S5 Työelämään tutustuminen ja omien kiinnostuksen kohteiden kartoittaminen	
	9 lk S2 opiskelun merkitys urasuunnittelun kannalta	
	S3 työelämässä tarvittavien vuorovaikutustaitojen harjoittelu	
	S5 Työelämään tutustuminen ja omien kiinnostuksen kohteiden kartoittaminen	
	7 lk S2 vuorovaikutustehtävät	7 lk L4 erilaisiin tiedotuskanaviin tutustuminen ja käyttäminen (wilma, lukuvuositedote, koulun kotisivut)
	S4 Päivän TET koulun ympäristössä	
	S3 TET –päivän itsearviointi	
	8 lk S2 viestintätaitojen harjoitukset	8 lk L4 erilaisiin työelämään ja jatko-opintoihin liittyviin tiedotuskanaviin tutustuminen
	S3 TET –jakson arviointi	
	S4 Viikon TET työelämässä	L6 lähialueen elinkeinoelämään tutustuminen
	S5 Työelämään tutustuminen ja omien kiinnostuksen kohteiden kartoittaminen, TET-paikan hakeminen	9 lk L4 erilaisiin työelämään ja jatko-opintoihin liittyviin tiedotuskanaviin perehtyminen
	9 lk S2 tiedonhaku	L5 opintopolku.fi
	S3 TET –jakson arviointi	L6 lähialueen elinkeinoelämään tutustuminen
	S4 Viikon TET työelämässä	

T8	S5 Työelämään tutustuminen ja omien kiinnostuksen kohteiden kartoittaminen, TET-paikan hakeminen, internetlähteisiin tutustuminen	
	7 lk	7 lk L4 erilaisiin tiedotuskanaviin tutustuminen ja käyttäminen (wilma, lukuvuositedote, koulun kotisivut)
	8 lk S4 ammattialojen koulutusvaatimuksiin tutustuminen	
T9	9 lk S4 kouluttautumismahdollisuudet eri ammatteihin	8 lk L4 erilaisiin työelämään ja jatko-opintoihin liittyviin tiedotuskanaviin tutustuminen
		9 lk L4 erilaisiin työelämään ja jatko-opintoihin liittyviin tiedotuskanaviin perehtyminen
	7 lk	L5 opintopolku.fi 7 lk L4 erilaisiin tiedotuskanaviin tutustuminen ja käyttäminen (wilma, lukuvuositedote, koulun kotisivut)
	8 lk S2 tutustuminen eri tietolähteisiin	
	S3 ja S5 esittäytyminen, haastattelu	
T10	9 lk S2 eri tietolähteiden omatoiminen käyttäminen	8 lk L4 erilaisiin työelämään ja jatko-opintoihin liittyviin tiedotuskanaviin tutustuminen
	S3 ja S5 Työhaku, työhakemus, CV, internetlähteisiin tutustuminen	9 lk L4 erilaisiin työelämään ja jatko-opintoihin liittyviin tiedotuskanaviin perehtyminen
		L5 opintopolku.fi
	7 lk	L6 työnhaku 7 lk
	8 lk S4 erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen	8 lk L2 kulttuurien, katsomusten ja uskontojen kohtaaminen
	9 lk S4 työelämän kansainvälistyminen,	9 lk L2 arvostavan vuorovaikutuksen merkitys monimuotoisessa työyhteisössä
	S5 kielikurssitarjonta, työskentely ja opiskelu ulkomailla, vaihto-opiskelu	

LIITE 1 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN SAAMEN KIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena saamen kieltä voivat opiskella saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on saame. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tällöin tukea oppilaan aktiivisen monikielisyiden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen.

Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden kieliaineiden sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä oppilaiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan saamen kieltä ja muita kieliä. Lähtökohtana on oppilas aktiivisena toimijana, jolloin oppilaiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee oppilaita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin saamen kielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilaat oppivat viestimään koulun oppiainesisällöistä myös saamen kielellä. Oppilaiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Saamen kielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppilaan oppimisen arviointi on määritelty koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista saamen kielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, eriyttämisestä, tuesta ja oppilaan oppimisen arvioinnista.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 1–2

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista oppilaita käyttämään saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Sana- ja käsitevarantoa laajennetaan systemaattisesti kattamaan elämän eri osa-alueita. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaat omaksuvat lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä tutustuvat ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa saamen kielen avulla. Tavoitteena on oppia tiedostamaan äidinkielen merkitys ja luoda positiivinen suhde saamen kieleen.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 auttaa oppilasta kehittämään kuuntelemisen taitoja sekä rohkaista oppilasta kysymään ja esittämään ajatuksiaan ja kokemuksiaan ilman virheiden pelkoa	S1	L2
T2 virittää oppilaan uteliaisuutta ja kiinnostusta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöä kohtaan	S1	L2
T3 kannustaa oppilasta kielen ja mielikuvituksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta luomaan myönteistä ja uteliasta suhtautumista lukemiseen sekä kannustaa omaehtoiseen lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	L1, L4
T5 innostaa oppilasta peruslukutaidon sekä tekstien ymmärtämistaidon oppimiseen	S2	L1, L4
T6 ohjata oppilasta erilaisiin teksteihin tutustumisessa sekä niistä keskustelemisessa ajatusten ja kokemusten jakamiseksi	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta luomaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 ohjata oppilasta tutustumaan saamenkieliseen kirjoitusjärjestelmään sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja	S3	L2, L5
T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta käyttämään saamen kieltä koulussa, kotona ja lähiympäristössä sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa kielenkäyttöään ja tutustumaan kielen perusrakenteisiin	S4	L1, L2, L3
T11 kannustaa oppilasta tutustumaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön tapa- ja juhlaperinteisiin sekä ohjata käyttämään ja arvostamaan saamenkielistä kulttuuritarjontaa	S4	L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 kannustaa oppilasta käyttämään saamen kieltä erilaisissa opiskelutilanteissa	S5	L1, L2, L5
T13 rakentaa hyvä yhteistyö saamen kielen opetuksen ja muun alkuopetuksen välille	S5	L1, L7

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja ilmaisukeinoihin muun muassa leikkejä, pelejä ja draamaa hyödyntäen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tutustutaan erilaisiin teksteihin, kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista erityisesti kertovien ja kuvaavien tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan kokemuksia niistä. Kartutetaan sana- ja ilmaisuväriä teksteihin tutustumalla.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan kirjoittamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Havainnoidaan saamen kielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä sekä rohkaistaan käyttämään saamen kieltä yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan opiskelun kieleen ja harjoitellaan tiedonalojen kielen perusteita yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin lähtökohtana ja tavoitteena on saada kokonaiskuva kunkin oppilaan kielellisen kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään saamen kielen oppijoina. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita saamen kielessä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä, lukemisharrastuneisuuden vahvistuminen
- edistyminen tekstien tuottamisessa
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 3–6

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on kannustaa oppilaita toimimaan aktiivisesti saamen kielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat lukemaan erilaisia lukemistapoja käyttäen, jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä vahvistavat kirjoitetun kielen ja oikeinkirjoituksen hallintaa. Oppilaat tutustuvat kielen keskeisiin ominaispiirteisiin. Oppilaat oppivat vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla saamen kielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Oppilaan opiskelumotivaatiota vahvistetaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta	S1	L1
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	L1, L4, L5
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista, kehittämään tekstien ymmärtämisen taitoja sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L4, L5
T6 ohjata oppilasta käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	L1, L2, L5
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 auttaa oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen merkitystä	S4	L1, L2
T11 ohjata oppilasta tutustumaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		

T12 ohjata oppilasta hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	L1, L4
T13 tarjota oppilaalle välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä	S5	L1, L4, L5

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä tehdään esityksiä hyödyntämällä omakielisen lähiympäristön ja median mahdollisuuksia. Harjoitellaan oman toiminnan arviointia ja palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Työskennellään monipuolisesti erilaisten tekstien kanssa niin, että suhde saamenkieliseen tekstimaailmaan vahvistuu. Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, erityisesti kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaottaviin teksteihin. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Keskustellaan teksteistä, jaetaan lukukokemuksia ja syvennetään tuntemusta siitä, miten erilaiset tekstit rakentuvat. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvaramia.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja sekä saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden käyttöä omassa tekstissä. Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kulttuurisen identiteetin muodostumista sekä saamen kielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä. Tutustutaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan eri oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan saamenkielisen tiedon hakua ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja miten hänen ilmaisuvaramionsa on monipuolistunut. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelulle. Palautteen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista

ja edistymisestä sekä itsestään saamen kielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan oppimisen tukena.

Saamen kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan päättyessä opettaja käyttää valtakunnallista hyvän osaamisen kuvausta. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat saamen kielen eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen hyvän osaamisen kuvaus 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas kuuntelee ryhmän jäsenten näkemyksiä, ottaa heidät huomioon ja tekee aloitteita vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää erilaisia ilmaisukeinoja
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta	S1	Oman toiminnan arvioiminen sekä palautteen vastaanottaminen ja antaminen	Oppilas osaa ohjatusti arvioida toimintaansa sekä ottaa vastaan ja antaa palautetta.
Tekstien tulkitseminen			
T4 innostaa oppilasta lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Lukeminen ja omakielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee sovitut teokset tai tekstikatkelmat.
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista, kehittämään tekstien ymmärtämisen taitoja sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstien ymmärtäminen, sana- ja käsitevarannon laajentuminen	Oppilas lukee sujuvasti ja hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon.
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon	S2	Lukutaidon ja tekstien käyttötaidot sekä	Oppilas osaa hyödyntää lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä osaa

hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä		teksteistä keskusteleminen	keskustella teksteistä omien kokemustensa pohjalta.
Tekstien tuottaminen			
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	Ilmaisu tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa käyttää teksteissään jossain määrin erilaisia ilmaisuja.
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	Kirjoittamisen taidot	Oppilas tuntee pääosin kielen kirjoitusjärjestelmän ja oikeinkirjoitusta sekä pystyy ohjatusti laatimaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä.
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen teksteissä	Oppilas pystyy ohjatusti teksteissään kertomaan ja selostamaan ajatuksia ja kokemuksia.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 auttaa oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen merkitystä	S4	Kielelliseen ja kulttuuriseen identiteetin sekä äidinkielen merkityksen havainnointi	Oppilas osaa kertoa, mitä tarkoittaa kielellinen ja kulttuurinen identiteetti ja kuvata äidinkielen merkitystä.
T11 ohjata oppilasta tutustumaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin ja käyttämään niitä ilmaisussaan	S4	keskeisten rakenteiden tuntemus	Oppilas tuntee saamen kielen keskeisimpiä rakenteita ja osaa käyttää niitä jossakin määrin.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T12 ohjata oppilasta hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	Saamen kielen käyttö oppimisessa	Oppilas osaa käyttää ohjatusti saamen kieltä opiskelun tukena ja tuntee jonkin verran eri tiedonalojen kieltä.
T13 tarjota oppilaalle välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin	S5	Tiedonhakutaidot	Oppilas tuntee jossakin määrin saamenkielisen tiedonhaun lähteitä ja osaa etsiä tietoa. Oppilas osaa opiskella saamen kieltä itseohjautuvasti.

sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä			

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 7–9

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden saamen kielen taitoa kunkin kielitaidon mukaisesti. Oppilaat tutustuvat erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde saamenkieliseen kirjallisuuteen ja kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan sekä hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Oppilaiden arvostus saamen kieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat omaksuvat tiedonhaluisen ja itseohjautuvan tavan opiskella saamen kieltä ja syventävät taitoaan vertailla kieliä sekä hyödyntävät eri kielten taitoaan monipuolisesti. Oppilaat omaksuvat keinoja kehittää kielitaitoaan myös perusopetuksen päätyttyä. Oppilaat syventävät opiskelumotivaatiotaan yhteistyössä kotien ja saamenkielisen yhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L2, L5, L7
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista	S2	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumistaan kirjoittamiseen	S3	L2, L5
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa	S3	L1, L2

T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	L1, L2, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	L2, L2, L7
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	L2, L4
T10 ohjata oppilasta syventämään tietojaan saamen kielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	L2, L4, L5
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	L1, L4, L6

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Keskustellaan nuorten maailman, kotien ja kieliyhteisön tapahtumista, harjoitellaan keskustelua, väittelyä ja mielipiteiden ilmaisemista sekä vertaillaan eri kieliyhteisöjen vuorovaikutus- ja keskustelutapoja. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita hyödyntämällä omakielisen ympäristön ja median mahdollisuuksia. Arvioidaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta saamenkielisiin teksteihin hyödyntämällä oppilaiden ehdottamia tekstejä. Laajennetaan lukemisen kohteita ja ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä saamenkielisten tekstien löytämiseksi. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan lukukokemuksia ja tulkintoja teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä. Kartutetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien, pohtivien ja ohjaavien tekstien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteiden tuntemusta ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä pohditaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan saamenkieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan sekä harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään saamen kielen keskeisten rakenteiden ja muiden piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja muista vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään eri oppiaineiden käsitteiden ja tekstikäytänteiden tuntemusta. Laajennetaan saamenkielisen tiedonhaun käyttöä kaiken oppimisen tukena.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on kehittynyt. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä, itsestään kielenoppijana sekä taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

Opiskelun päättyessä 9. vuosiluokalla määritellään, miten oppilas on saavuttanut perusopetusta täydentävän saamen kielen oppimäärän tavoitteet. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki tässä liitteessä määritellyt saamen kielen opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvosana on saamen kielen opetuksen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	Oppilas oppii toimimaan monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia satunnaisesti itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy säätelemään toimintaansa tilanteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan sekä	S2	Oppilas oppii tuntemaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä sekä	Sana- ja käsitevaranto	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea erilaisia tekstejä mutta pitääytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa lukea erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.

kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan		kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan.					
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista	S2	Oppilas oppii kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä ymmärtämään ja tulkitsemaan erilaisia tekstejä.	Erittelevä ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä tehtävän suorittamiseksi mallin mukaan.	Oppilas ymmärtää tekstin sisällön ydinasiat ja harjoittelee tarkastelemaan tekstejä kriittisesti.	Oppilas osaa lukea tekstejä käyttäen joitakin lukutapoja sekä ymmärtää sisällön ydinasiat ja mielipiteen perusteluineen ja pystyy tekemään jossakin määrin havaintoja kielen ja kuvien keinoista teksteissä.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas valitsee, käyttää, tulkitsee ja arvioi kriittisesti myös itselleen uudentyyppisiä tekstejä.
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan	S2	Oppilas oppii pohtimaan tekstien yhteyttä omiin kokemuksiinsa sekä	Taito hyödyntää tekstejä ja lukutaitoa	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä ja pohtii apukysymysten ja mallien avulla	Oppilas osaa hyödyntää mallien avulla ja itsenäisesti erilaisia tekstejä	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella erilaisista teksteistä pohtien tekstien	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella myös itselleen uudentyyppisistä teksteistä

tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä		keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.		tekstien yhteyttä omaan kokemuksiinsa.	tiedon hankkimiseksi. Oppilas harjoittelee teksteistä keskustelemista tutuissa viestintäympäristöissä.	yhteyttä omaan kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.	kysymien, tiivistämien, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omaan kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tuottaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	Oppilas rohkaistuu kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan ja vahvistaa myönteistä suhtautumistaan kirjoittamiseen.	Tekstien tuottaminen ja ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista tekstiä.	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa monipuolisia tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen luovia ilmaisuja.
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan	S3	Oppilas oppii sujuvoittamaan ja	Sujuva ja monipuolinen	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla	Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka	Oppilas osaa tuottaa tekstin,	Oppilas osaa tuottaa ymmärrettävän

ja monipuolistama an kirjoittamisen taitoa		monipuolistama an kirjoittamisen taitoaan.	kirjoittamisen taito	yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.	viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja noudattaa kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä.	jonka viesti välittyy helposti. Oppilas osaa hyödyntää kirjoittamisessa n tieto- ja viestintätekniikk aa.	ja sujuvan tekstin. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä.
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä.	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.

Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	Oppilas oppii pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa tunnistaa joitakin kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirteitä.	Oppilas osaa kuvailla mallien avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailee niitä apukysymysten avulla tuttuihin kieliin ja kulttuureihin. Oppilas tuntee jonkin verran saamenkielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä saamen kielen merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa hyödyntää erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvailla itsenäisesti kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielen merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Oppilas hyödyntää luovasti ja itsenäisesti erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan	S4	Oppilas oppii tunnistamaan kielen erilaisia	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa mallien ja apukysymysten	Oppilas osaa mallien avulla tehdä havaintoja	Oppilas osaa tunnistaa kielen eri rekistereitä,	Oppilas osaa tunnistaa ja käyttää

kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa.		rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa.		avulla tehdä yksittäisiä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä, kuten kirjoitetun ja puhutun kielen eroista.	tekstien ja kielen piirteistä ja eri rekisterien ja tyylien eroista.	puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä. Oppilas osaa käyttää mallien avulla kielen eri rekistereitä.	itsenäisesti kielen eri rekistereitä sekä havainnoida puhutun ja kirjoitetun kielen eroja ja kielen monipuolista tilanteista käyttöä.
T10 ohjata oppilasta syventämään tietojaan saamen kielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	Oppilas oppii syventämään tietojaan äidinkielen keskeisistä rakenteista.	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisimpia saamen kielen rakenteita apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas osaa käyttää mallien avulla joitakin saamen kielen keskeisiä rakenteita tutuissa ympäristöissä.	Oppilas osaa käyttää mallien avulla ja itsenäisesti saamen kielen keskeisiä rakenteita sekä käyttää niitä erilaisissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa hyvin saamen kielen keskeiset rakenteet ja käyttää niitä monipuolisesti myös itselleen uudenlaisissa viestintäympäristöissä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 auttaa oppilasta kehittämään	S5	Oppilas oppii kehittämään toimivaa kaksi-	Monipuolinen saamen kielen käyttö	Oppilas osaa käyttää mallien avulla saamen	Oppilas osaa käyttää mallien avulla saamen	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti	Oppilas käyttää monipuolisesti ja itsenäisesti

taitoa käyttää saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä		ja monikielisyttään ja taitoaan käyttää sitä monipuolisesti tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä.		kieltä tukena opiskelussa ja yksinkertaisessa tiedonhaussa.	kieltä ja monikielisyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.	saamen kieltä ja monikielisyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas harjoittelee lähteiden valintaa, käyttöä ja luotettavuuden arviointia. Oppilas erottaa yleensä faktan mielipiteestä.	saamen kieltä ja monikielisyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta ja valita tehtävään sopivat lähteet.

TODISTUKSET

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä osallistumistodistus perusopetusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös 9. vuosiluokan päättyessä oppilaalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

LIITE 2. Perusopetusta täydentävä romanikieli

Opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena romanikieltä voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Romanikielen opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita kiinnostumaan omasta kielestään ja kulttuuristaan. Opetus auttaa oppilaita rakentamaan ja vahvistamaan kulttuurista identiteettiään ja tukee rinnakkais- ja monikielisyyden kehittymistä. Opetus vahvistaa oppilaiden itsetuntoa ja tuo myönteisiä oppimiskokemuksia, jotka rohkaisevat heitä käyttämään omaa kieltään eri tilanteissa.

Oppilaiden eri-ikäisyys ja erot romanikielen hallinnassa huomioidaan kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Romanikielen opetuksen tulee motivoida ja tukea oppilaita opiskelussa ja jatko-opintoihin hakeutumisessa. Romanikielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppilaan oppimisen arviointi on määritelty koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista romanikielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, eriyttämisestä, tuesta ja oppilaan oppimisen arvioinnista.

Romanikielen opiskelussa vuorovaikutuksellisuus on tärkeää. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle. Romanikielen tehtäviä opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien, kulttuuristen kuvien, äänitteiden ja sanaston avulla. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään romanikielen opetuksessa. Romanikielen opetus tukee Suomen romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen yhteiskunnallista asemaa muiden kielten rinnalla.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ ROMANIKIELI VUOSILUOKILLA 1–2

Vuosiluokilla 1–2 romanikielen opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää peruskielitaidon oppimista ja rohkaista käyttämään aiemmin opittua. Opetuksen pääpaino on suullisen kielitaidon kehittämisessä. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaiden osaamisen lähtötaso ja kielenkehityksen vaihe. Kielitaidon eri osa-alueet liittyvät aihepiireiltään oppilaiden arkeen ja elinympäristöön, ja tukevat oppilaiden yksilöllistä kielenoppimista.

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 ohjata oppilasta kehittämään kuuntelemisen taitoaan sekä ilmaisemaan itseään romanikielellä yksin ja yhdessä	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta kielen ja mielikuvituksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T3 kannustaa oppilasta kehittämään romanikielen peruslukutaitoaan sekä sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L4
T4 ohjata oppilasta luomaan myönteistä ja uteliasta suhtautumista lukemiseen sekä kannustaa erilaisista teksteistä keskustelemiseen ajatusten ja kokemusten jakamiseksi	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T5 innostaa oppilasta romanikielisten tekstien tuottamiseen monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen kirjoitustapaan sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja	S3	L2, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T7 rohkaista oppilasta arvostamaan romanikieltä ja vahvistamaan tietämystään romanien kerronta- ja kulttuuriperinteestä	S4	L2
T8 innostaa oppilasta käyttämään romanikieltä kielitaidon mukaan koulussa, kotona ja lähiympäristössä sekä arvostamaan omakielistä kulttuuritarjontaa	S4	L2, L7

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelua, ääntämistä ja suullista ilmaisua nimeämällä ympäristöä, esineitä ja asioita romanikielellä. Harjoitellaan vuorovaikutus- ja draamataitoja pareittain ja ryhmissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan lukemista tutustumalla kertoviin ja kuvaaviin teksteihin ja keskustellaan ja jaetaan kokemuksia niistä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan romanikielen kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja opitaan tuottamaan isot ja pienet kirjaimet. Harjoitellaan tekstin tuottamista yksin ja yhdessä sekä keskustellaan teksteistä harjoitellen palautteen antamista ja saamista.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan romanikielen merkitystä itselle, perheelle, lähipiirille ja koululle. Tutustutaan romanien kerronta- ja kulttuuriperinteeseen hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan paikallista romaniyhteisöä. Rohkaistaan käyttämään romanikieltä ja tutustumaan romanikieliseen kulttuuritarjontaan.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä romanikielessä vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin lähtökohtana ja tavoitteena on saada kokonaiskuva kunkin oppilaan kielellisen kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilas saa tietoa romanikielen taitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään oppijana. Kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita romanikielessä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä
- edistyminen tekstien tuottamisessa
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä sekä arjen kielenkäyttötilanteissa

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ ROMANIKIELI VUOSILUOKILLA 3–6

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on rohkaista oppilaita käyttämään romanikielen taitoaan. Opetuksessa pyritään lisäämään sekä käytännönläheistä että käsitteellistä sanastoa. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan romanikielen keskeisimpiä ominaispiirteitä. Opetuksessa tutustutaan romanikieliseen kerrontaan ja kirjallisuuteen sekä harjoitellaan omaa ilmaisua. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kykyä tuottaa ja tulkita tekstiä monimediaisissa oppimisympäristöissä.

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta osallistumaan keskusteluihin ja arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	L4
T3 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja romanikielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T4 rohkaista oppilasta kehittämään omaa romanikielistä kirjallista ja suullista ilmaisuaan	S3	L1, L2
T5 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista yksinkertaisissa asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T6 rohkaista oppilasta keskustelemaan romanikulttuurista, romanien historiasta ja romanikielen merkityksestä yhteisölle	S4	L2

T7 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen keskeisiin piirteisiin ja vertaamaan romanikieltä suomen kieleen	S4	L1, L2

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan mahdollisuus romanikielisiin vuorovaikutustilanteisiin hyödyntäen kieliyhteisön osaamista. Kehitetään draaman avulla oppilaan sana- ja ilmaisuväriä, keskustelutaitoja sekä kykyä antaa ja vastaanottaa palautetta.

S2 Tekstien tulkitseminen: Vahvistetaan oppilaan suhdetta romanikielisiin kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaottaviin teksteihin keskustelemalla niistä. Kartutetaan sanastoa ja käsitteistöä. Syvennetään tulkinnan taitoa tutustumalla puhe- ja kirjakielen. Vahvistetaan oppilaan suhdetta romanikieliseen tekstimaailmaan myös omaehtoisen lukemisen avulla.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan oikeinkirjoitusta, tekstin rakennetta ja kirjoittamisen vaiheita. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä ja keskustellaan niistä. Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Vahvistetaan romanikielen erikoismerkkien hallintaa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Rohkaistaan oppilasta tutustumaan romanikieleen ja -kulttuuriin sekä romanien historiaan hyödyntämällä romanien kerrontaperinnettä sekä kirjallista aineistoa. Ohjataan oppilasta pohtimaan samanlaisuuteen ja erilaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Ohjataan pohtimaan romanikielen käyttöä ja keskeisiä piirteitä sekä vertailemaan kieliä.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä romanikielessä vuosiluokilla 3–6

Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat romanikielen eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat. Vuosiluokilla 3–6 pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hän ymmärtää ja käyttää kieltä, mitä osaa kysyä, millä tavalla kuuntelee muita ja osallistuu yhteiseen keskusteluun. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Arviointipalautteen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä itsestään kielenoppijana.

Romanikielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan päättyessä opettaja käyttää valtakunnallista hyvän osaamisen kuvausta.

Perusopetusta täydentävän romanikielen hyvän osaamisen kuvaus 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			

T1 ohjata oppilasta osallistumaan keskusteluihin ja arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas pystyy osallistumaan vuorovaikutustilanteisiin sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Tekstien tulkitseminen			
T2 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja ja	S2	Kuullun ja luetun ymmärtäminen sekä puhe- ja kirjakielen erojen havainnointi	Oppilas pystyy tulkitsemaan yksinkertaisia tekstejä ja huomaa erot puhe- ja kirjakielen välillä.
T3 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja romanikielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Omaehtoinen lukeminen ja romanikielisten tekstien käyttö	Motivaation kehittymistä ja harrastuneisuutta ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.
Tekstien tuottaminen			
T4 rohkaista oppilasta kehittämään omaa romanikielistä kirjallista ja suullista ilmaisuaan	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisia romanikielisiä tekstejä.
T5 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista yksinkertaisissa asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen	Oppilas pystyy ilmaisemaan ajatuksia ja kokemuksia ohjatusti erilaisissa teksteissä.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T6 rohkaista oppilasta keskustelemaan romanikulttuurista, romanien historiasta ja romanikielen merkityksestä yhteisölle	S4	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa tuetusti keskustella romanikulttuurista, romanien historiasta ja romanikielen merkityksestä romaniyhteisölle
T7 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen keskeisiin piirteisiin ja vertaamaan romanikieltä suomen kieleen	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas tuntee romanikielen keskeisiä piirteitä ja osaa nimetä keskeisimmät yhtäläisyydet ja erot romanikielen ja suomen kielen välillä.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ ROMANIKIELI VUOSILUOKILLA 7–9

Vuosiluokilla 7–9 opetus painottuu suullisen ja kirjallisen ilmaisun monipuolistamiseen ja kielen rakenteiden hallinnan vahvistamiseen. Sana- ja ilmaisuvarannon laajentamisessa kiinnitetään huomiota abstraktiin ja yhteiskunnalliseen sekä nuorten käyttämään sanastoon. Tavoitteena on opettaa oppilaille päättelevää ja

arvioivaa lukemista. Opetuksessa lisätään oppilaiden tietoisuutta heidän osallisuudestaan romanikielen säilyttäjinä.

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kehittää tekstien tulkinnan taitoa ja monipuolistaa sana- ja ilmaisuvarantoaan hyödyntäen sekä koulussa että muualla opittua	S2	L4
T3 kannustaa oppilasta keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen taitoa ja tuottamaan erilaisia tekstejä monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	L5
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	L2, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T6 ohjata oppilasta tutustumaan romanikieliseen kirjallisuuteen ja mediaan, ymmärtämään omat mahdollisuutensa romanikielen säilyttäjänä sekä hyödyntämään kaksi- tai monikielisyystään	S4	L7

Perusopetusta täydentävän romanikielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan kielivarantoaan käyttäen. Harjoitellaan esiintymistä yksin ja yhdessä. Syvennetään oman kieliyhteisön suullisen perinteen sekä keskustelutapojen tuntemusta. Arvioidaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Ohjataan oppilasta omatoimiseen sana- ja ilmaisuvarannon kartuttamiseen. Vahvistetaan oppilaan kiinnostusta romanikielisiin teksteihin ja tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Keskustellaan lukukokemuksista eri viestintäympäristöissä.

S3 Tekstien tuottaminen: Syvennetään romanikielen kirjoitustaitoa sekä oikeinkirjoituksen erityispiirteiden hallintaa. Harjoitellaan erilaisten tekstien tuottamista, pohditaan sanojen merkityksiä ja keskustellaan romanikielelle tyypillisistä ilmaisuista. Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Keskustellaan teksteistä ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Havainnoidaan romanikielen käyttöä ja sen merkitystä kotimaassa ja maailmalla. Tutustutaan romanikieliseen mediaan ja vertaillaan eri sukupolvien kielen käyttöä. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetusta täydentävässä romanikielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on kehittynyt. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä, itsestään kielenoppijana sekä taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

Opiskelun päättyessä 9. vuosiluokalla määritellään, miten oppilas on saavuttanut perusopetusta täydentävän romanikielen oppimäärän tavoitteet. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki tässä liitteessä määritellyt romanikielen opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvosana on romanikielen opetuksen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältävät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä sekä toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	Oppilas oppii toimimaan monikielisissä ja -kulttuurisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Suullinen ilmaisu ja vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia satunnaisesti itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy säätelemään toimintaansa tilanteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T2 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kehittää tekstien	S2	Oppilas oppii tuntemaan monimuotoisia kaunokirjallisia,	Tekstien tulkinnan taito sekä sana- ja	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia,	Oppilas osaa lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy	Oppilas osaa lukea erilaisia kaunokirjallisia,	Oppilas osaa lukea monipuolisesti erilaisia

T4 innostaa oppilasta vahvistamaan tekstien tuottamisen taitoa ja tuottamaan erilaisia tekstejä monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	Oppilas oppii sujuvoittamaan ja monipuolistamaan romanikielisen tekstin tuottamisen taitoaan.	Tekstien tuottaminen	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.	Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja noudattaa kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä.	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy helposti. Oppilas osaa hyödyntää kirjoittamisessaan tieto- ja viestintätekniikkaa.	Oppilas osaa tuottaa ymmärrettävän ja sujuvan tekstin. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen keskeisiä käytänteitä.
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan	S3	Oppilas rohkaistuu kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan ja vahvistaa myönteistä	Ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista tekstiä.	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa tekstiä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa monipuolisia tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen luovia ilmaisuja.

positiivista suhtautumista kirjoittamiseen		suhtautumistaan kirjoittamiseen.					
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T6 ohjata oppilasta tutustumaan romanikieliseen kirjallisuuteen ja mediaan, ymmärtämään omat mahdollisuutensa romanikielen säilyttäjänä sekä hyödyntämään kaksi- tai monikielisyyttä	S4	Oppilas oppii pohtimaan romanikielen käyttöä, sen merkitystä ja asemaa osana kaksi- tai monikielisiä yhteisöjä. Hän oppii hyödyntämään romaneja käsittelevää ja romanikielistä mediaa, kirjallisuutta ja kulttuuritarjontaa.	Romanikielisen kirjallisuuden ja median tuntemus	Oppilas osaa tunnistaa joitakin kielellisen ja kulttuurisen taustansa ominaispiirteitä.	Oppilas osaa kuvailla mallien avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä ja vertailee niitä apukysymysten avulla tuttuihin kieliin ja kulttuureihin. Oppilas tuntee jonkin verran romanikielistä mediaa, kirjallisuutta ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä romanikielen merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa hyödyntää romaneja käsittelevää ja romanikielistä mediaa, kirjallisuutta ja kulttuuritarjontaa.	Oppilas osaa kuvailla itsenäisesti kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielten merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Oppilas hyödyntää luovasti ja itsenäisesti romaneja käsittelevää ja romanikielistä mediaa,

							kirjallisuutta ja kulttuuritarjonta a.

TODISTUKSET

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä osallistumistodistus oppilaan perusopetusta täydentävän romanikielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös 9. vuosiluokan päättyessä oppilaalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

LIITE 3. Perusopetusta täydentävä oppilaan oma äidinkieli

Opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena oppilaan omaa äidinkieltä voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Lisäksi oppilaan oman äidinkielen oppimäärän mukaan voivat opiskella ne suomen-, ruotsin- tai saamenkieliset oppilaat, jotka osallistuvat ulkomailla hankitun kielitaidon ylläpito-opetukseen. Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Oman äidinkielen oppiminen tukee myös kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -opetuksen ja suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen kanssa sekä muiden aineiden opetuksen kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä oppilaiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan omaa äidinkieltään ja muita kieliä. Lähtökohtana on oppilas aktiivisena toimijana, jolloin oppilaiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee oppilaita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilaat oppivat viestimään koulun oppiainesisällöistä omalla äidinkielellään. Oppilaiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu kaikille niille kielille, joita opetetaan oppilaan omana äidinkielenä. Opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet ja sisällöt on määritelty koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista oppilaan oman äidinkielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, erityyttämisestä, tuesta ja oppilaan oppimisen arvioinnista. Opetuksen järjestäjän opetussuunnitelma voi olla myös kielikohtainen. Kielikohtaisessa Opetussuunnitelmassa opetuksen tavoitteet määritellään, sisällöt valitaan ja arviointikriteerit asetetaan huomioiden opetettavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Perusopetuksessa saavutettu oppilaan osaaminen voi vaihdella kielittäin.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 1–2

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppia käyttämään omaa äidinkieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas oppii kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Sana- ja ilmaisuvarantoa laajennetaan systemaattisesti kattamaan elämän eri osa-alueita. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja yhteistyössä kotien kanssa. Oppilas omaksuu lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä tutustuu ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja

kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa äidinkielen avulla. Tavoitteena on oppia tiedostamaan oman äidinkielen merkitys ja luoda positiivinen suhde omaan kieleen.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 auttaa oppilasta kehittämään kuuntelemisen taitoja sekä rohkaista oppilasta kysymään ja esittämään ajatuksiaan ja kokemuksiaan ilman virheiden pelkoa	S1	L2
T2 virittää oppilaan uteliaisuutta ja kiinnostusta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöä kohtaan	S1	L2
T3 kannustaa oppilasta kielen ja mielikuvituksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta luomaan myönteistä ja uteliasta suhtautumista lukemiseen sekä kannustaa omaehtoiseen lukemiseen kielitaidon mukaan	S2	L1, L4
T5 innostaa oppilasta peruslukutaidon sekä tekstien ymmärtämistaidon oppimiseen	S2	L1, L4
T6 ohjata oppilasta erilaisiin teksteihin tutustumisessa sekä niistä keskustelemisessa ajatusten ja kokemusten jakamiseksi	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta luomaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 ohjata oppilasta tutustumaan omakieliseen kirjoitusjärjestelmään sekä edistää kirjoittamisen perustaitoja	S3	L2, L5
T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä rohkaista ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta käyttämään omaa äidinkieltään koulussa, kotona ja lähiympäristössä sekä ohjata havainnoimaan omaa kielenkäyttöään ja tutustumaan kielen perusrakenteisiin	S4	L1, L2, L3
T11 kannustaa oppilasta tutustumaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön tapa- ja juhlaperinteisiin sekä ohjata käyttämään ja arvostamaan omakielistä kulttuuritarjontaa	S4	L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 kannustaa oppilasta käyttämään omaa äidinkieltään erilaisissa opiskelutilanteissa	S5	L1, L2, L5
T13 rakentaa hyvä yhteistyö oman kielen opetuksen ja muun alkuopetuksen välille	S5	L1, L7

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelua ja suullista ilmaisua ryhmässä, kuten keskustelua, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja ilmaisukeinoihin muun muassa leikkejä, pelejä ja draamaa hyödyntäen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Tutustutaan erilaisiin teksteihin, kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista erityisesti kertovien ja kuvaavien tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan kokemuksia niistä. Kartutetaan sana- ja ilmaisuväriä teksteihin tutustumalla.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan kirjoittamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä.

S4 Taito ymmärtää kieltä, kirjallisuutta ja kulttuuria: Havainnoidaan oman äidinkielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä sekä rohkaistaan käyttämään omaa äidinkieltä yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan opiskelun kieleen ja harjoitellaan tiedonalojen kielen perusteita yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin lähtökohtana ja tavoitteena on saada kokonaiskuva kunkin oppilaan kielellisen kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaansa kielen oppijana. Oppilas saa myös monipuolisesti palautetta siitä, miten hän ymmärtää ja käyttää kieltä, ilmaisee itseään, osallistuu yhteiseen keskusteluun sekä tuottaa ja tulkitsee tekstejä. Kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita oppilaan omassa äidinkielessä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä, lukemisharrastuneisuuden vahvistuminen
- edistyminen tekstien tuottamisessa
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä sekä arjen kielenkäyttötilanteista

Oppilaan omassa äidinkielessä huomiota kiinnitetään erityisesti kyseisen kielen ymmärtämisen kehittymiseen. Opittavan kielen erityispiirteet, muun muassa kirjoitusjärjestelmä vaikuttavat oppilaiden mahdollisuuksiin edistyä kyseisen kielen taidoissa.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 3–6

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on oppia toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat lukemaan erilaisia lukemistapoja käyttäen, jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä kehittämään kirjoitusjärjestelmän hallintaansa. Oppilaat tutustuvat kielen keskeisiin ominaispiirteisiin. Oppilaat oppivat vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Oppilaan opiskelumotivaatiota vahvistetaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön, myös ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	L2
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan sekä antamaan palautetta siitä	S1	L1
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	L1, L4, L5
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämisen taitoja ja lukemisen strategiataitoja	S2	L4, L5
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	L2
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	L1, L2, L5
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 auttaa oppilasta ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä pohtimaan äidinkielen merkitystä	S4	L1, L2
T11 ohjata oppilasta tutustumaan keskeisiin rakenteisiin	S4	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		

T12 ohjata oppilasta hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	L1, L4
T13 tarjota oppilaalle välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella omaa äidinkieltään	S5	L1, L4, L5

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä tehdään esityksiä hyödyntämällä omakielisen lähiympäristön ja median mahdollisuuksia. Harjoitellaan oman toiminnan arviointia ja palautteen vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Työskennellään monipuolisesti erilaisten tekstien kanssa niin, että oppilaiden suhde omakieliseen tekstimaailmaan vahvistuu. Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, erityisesti kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaottaviin teksteihin. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Keskustellaan teksteistä, jaetaan lukukokemuksia ja syvennetään tuntemusta siitä, miten erilaiset tekstit rakentuvat. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvaramia.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kirjoittamisprosessin vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja sekä oman kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden käyttöä omassa tekstissä. Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Ohjataan pohtimaan kulttuurisen identiteetin muodostumista sekä oman äidinkielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä. Tutustutaan oman äidinkielen keskeisiin rakenteisiin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan eri oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan omakielisen tiedon hakua ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 3–6

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja miten hänen ilmaisuvaramonsa on monipuolistunut. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Arvioinnin avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja

edistymisestä sekä itsestään oman äidinkielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan oppimisen tukena.

Oppilaan oman äidinkielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan päättyessä opettaja käyttää valtakunnallista hyvän osaamisen kuvausta. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat oppilaan oman äidinkielen eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen hyvän osaamisen kuvaus 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas kuuntelee ryhmän jäsenten näkemyksiä, ottaa heidät huomioon ja tekee aloitteita vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön, myös ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa	S1	Erilaisten ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää erilaisia ilmaisukeinoja.
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa ja vastaanottamaan sekä antamaan palautetta	S1	Oman toiminnan arvioiminen sekä palautteen vastaanottaminen ja antaminen	Oppilas osaa ohjatusti arvioida toimintaansa sekä ottaa vastaan ja antaa palautetta.
Tekstien tulkitseminen			
T4 innostaa oppilasta lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Lukeminen ja omakielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee sovitut teokset tai tekstikatkelmat.
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista sekä tekstien ymmärtämisen taitoja ja lukemisen strategiataitoja	S2	Peruslukutaidon sujuvoituminen sekä tekstien ymmärtämisen ja lukemisen strategiataitojen hallinta	Oppilaan peruslukutaito on sujuvoitunut. Oppilas ymmärtää sisällön ydinasiat ja osaa käyttää joitakin ymmärtämisen perusstrategioita, esimerkiksi tehdä kysymyksiä ja johtopäätöksiä.
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten	S2	Lukutaidon ja tekstien käyttö	Oppilas osaa hyödyntää lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi

saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä			sekä osaa keskustella teksteistä omien kokemustensa pohjalta.
Tekstien tuottaminen			
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	Ilmaisu tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa käyttää teksteissään jossain määrin erilaisia ilmaisuja.
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	Kirjoittamisen perustaitojen hallinta	Oppilas tuntee pääosin kielen kirjoitusjärjestelmän ja oikeinkirjoitusta sekä pystyy ohjatusti laatimaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä.
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	Ajatusten ja kokemusten teksteissä	Oppilas pystyy ohjatusti teksteissään kertomaan ja selostamaan ajatuksia ja kokemuksia.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 auttaa oppilasta ymmärtämään kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä pohtimaan äidinkielen merkitystä	S4	Kielellisen ja kulttuurisen identiteetin ymmärtäminen sekä äidinkielen merkityksen havainnointi	Oppilas osaa kuvata kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä äidinkielen merkitystä.
T11 ohjata oppilasta tutustumaan oman äidinkielen keskeisiin rakenteisiin	S4	Keskeisten rakenteiden tuntemus	Oppilas tuntee oman äidinkielen keskeisiä rakenteita ja osaa käyttää niitä jossakin määrin.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T12 ohjata oppilasta hyödyntämään oman äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	Oman äidinkielen käyttö oppimisessa ja eri tiedonalojen kielen kehittyminen	Oppilas osaa käyttää ohjatusti omaa äidinkieltään opiskelun tukena ja tuntee jonkin verran eri tiedonalojen kieltä.
T13 tarjota oppilaalle välineitä omakielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin	S5	Omakielinen tiedonhaku	Oppilas tuntee jossakin määrin omakielisen tiedonhauksen lähteitä, osaa etsiä tietoja sekä pohtia ja arvioida

sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella omaa äidinkieltään			niitä. Oppilas osaa opiskella omaa äidinkieltään itseohjautuvasti.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ OPPILAAN OMA ÄIDINKIELI VUOSILUOKILLA 7–9

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden oman äidinkielen taitoa kunkin kielitaidon mukaisesti. Oppilaat tutustuvat erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde omakieliseen kirjallisuuteen ja kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan sekä hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Oppilaiden arvostus omaa äidinkieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat omaksuvat tiedonhaluisen ja itseohjautuvan tavan opiskella äidinkieltään ja syventävät taitoaan vertailla kieliä sekä hyödyntävät eri kielten taitojaan monipuolisesti. Oppilaat omaksuvat keinoja kehittää kielitaitoaan myös perusopetuksen päätyttyä. Oppilaat syventävät opiskelumotivaatiotaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	L1, L2
Tekstien tulkitseminen		
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan	S2	L2, L5, L7
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista	S2	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	L2, L5

T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään tekstilajien tuntemusta	S3	L1, L2
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	L1, L2, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	L1, L2, L7
kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	L2, L4
T9 ohjata oppilasta syventämään tietojaan äidinkielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	L2, L4, L5
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T10 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	L1, L4, L6

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Oppilaan oman äidinkielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Keskustellaan nuorten maailman, kotien ja kieliyhteisön tapahtumista, harjoitellaan keskustelua, väittelyä ja mielipiteiden ilmaisemista, vertaillaan eri kieliyhteisöjen vuorovaikutus- ja keskustelutapoja. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita hyödyntämällä omakielisen ympäristön ja median mahdollisuuksia. Arvioidaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta omakielisiin teksteihin hyödyntämällä oppilaiden ehdottamia tekstejä. Laajennetaan lukemisen kohteita ja ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä omakielisten tekstien löytämiseksi. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan lukukokemuksia ja tulkintoja teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien, pohtivien ja ohjaavien tekstien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään oman kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteiden tuntemusta ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä pohditaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan omakieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan sekä harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään oman äidinkielen keskeisten rakenteiden ja muiden piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään eri oppiaineiden käsitteiden ja tekstikäytänteiden tuntemusta. Laajennetaan omakielisen tiedonhaun käyttöä kaiken oppimisen tukena.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetusta täydentävässä oppilaan omassa äidinkielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on kehittynyt. Arviointipalautte tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä, itsestään kielenoppijana sekä taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

Opiskelun päättyessä 9. vuosiluokalla määritellään, miten oppilas on saavuttanut perusopetusta täydentävän oman äidinkielen oppimäärän tavoitteet. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki tässä liitteessä määritellyt oman äidinkielen opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Arvosana on oman äidinkielen opetuksen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylemmän arvosanan kuvauksiin.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	Oppilas oppii toimimaan monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia satunnaisesti itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy säätelemään toimintaansa tilanteen mukaan.
Tekstien tulkitseminen							
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan	S2	Oppilas tuntee monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman ja lukuharrastuksen monipuolistuminen	Oppilas osaa lukea erilaisia yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen tutuissa tekstilajeissa.	Oppilas osaa lukea erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Oppilas osaa lukea monipuolisesti erilaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.

T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista	S2	Oppilas kehittää erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä ymmärtää ja tulkitsee erilaisia tekstejä.	Erittelevä ja kriittinen lukutaito sekä tekstien ymmärtäminen ja tulkitseminen	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä tehtävän suorittamiseksi mallin mukaan.	Oppilas ymmärtää tekstin sisällön ydinasiat ja harjoittelee tarkastelemaan tekstejä kriittisesti.	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti käyttäen joitakin tekstinymmärtämisen strategioita.	Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisia tekstinymmärtämisen strategioita. Oppilas valitsee, käyttää, tulkitsee ja arvioi kriittisesti myös itselleen uudentyyppisiä tekstejä.
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	Oppilas vahvistaa taitoaan pohtia tekstien yhteyttä omaan kokemuksiinsa sekä keskustella teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä.	Taito hyödyntää tekstejä ja lukutaitoa sekä taito keskustella teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa hyödyntää yksinkertaisia tekstejä ja pohtii apukysymysten ja mallien avulla tekstien yhteyttä omaan kokemuksiinsa.	Oppilas osaa hyödyntää mallien avulla ja itsenäisesti erilaisia tekstejä tiedon hankkimiseksi. Oppilas harjoittelee teksteistä keskustelemista	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella erilaisista teksteistä pohtien tekstien yhteyttä omaan kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.	Oppilas osaa kirjoittaa ja keskustella myös itselleen uudentyyppisistä teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien tekstien yhteyttä omaan

erilaisissa viestintäympäristöissä					tutuissa viestintäympäristöissä.		kokemuksiinsa erilaisissa viestintäympäristöissä.
Tekstien tuottaminen							
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen	S3	Oppilas rohkaistuu kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan ja vahvistaa myönteistään suhtautumistään kirjoittamiseen.	Tekstien tuottaminen ja ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa apukysymysten ja mallien avulla yksinkertaista tekstiä.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti mallien avulla tekstiä käyttäen itselleen tuttuja ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti myös pidempiä tekstejä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.	Oppilas osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti monipuolisia tilanteeseen sopivia tekstejä käyttäen luovia ilmaisuja.
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa sekä syventämään	S3	Oppilas sujuvoittaa ja monipuolistaa kirjoittamisen taitoaan ja oman äidinkieltänsä kirjoitusjärjestelmän hallintaa.	Sujuva ja monipuolinen kirjoittamisen taito, ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää.	Oppilas osaa tuottaa lyhyen tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy helposti. Oppilas osaa hyödyntää kirjoittamisessaan tieto- ja	Oppilas osaa tuottaa ymmärrettävän ja sujuvan tekstin. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja

tekstilajien tuntemusta			konventioiden hallinta	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia rakenteita sekä pääsääntöisesti esimerkiksi virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta.	noudattaa kirjoitetun yleiskielen peruskäytänteitä .	viestintätekniikkaa.	kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin sekä noudattaa kirjoitetun yleiskielen peruskäytänteitä.
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä	S3	Oppilas rohkaistuu tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä.	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista	S4	Oppilas pohtii kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen	Kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa tunnistaa joitakin oman kielellisen ja kulttuurisen	Oppilas osaa kuvailla mallien avulla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteettinsä	Oppilas osaa kuvailla itsenäisesti kielellisen ja kulttuurisen

identiteettiä sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa		käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntää omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.		taustansa ominaispiirteitä. Oppilas tuntee jonkin verran omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	merkitystä ja vertailee niitä apukysymysten avulla tuttuihin kieliin ja kulttuureihin, myös Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin.	sekä äidinkielen käyttöä, merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa hyödyntää omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.	identiteetin sekä äidinkielen merkitystä ja asemaa muiden kielten joukossa yksilön ja yhteiskunnan kannalta. Oppilas hyödyntää luovasti ja itsenäisesti omakielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja	S4	Oppilas tunnistaa kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa mallien ja apukysymysten avulla tehdä yksittäisiä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä, kuten kirjoitetun ja	Oppilas osaa mallien avulla tehdä havaintoja tekstien ja kielen piirteistä ja eri rekisterien ja tyylien eroista.	Oppilas osaa tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä.	Oppilas osaa tunnistaa ja käyttää itsenäisesti kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja

sekä kielen käyttöä eri tilanteissa		käyttöä eri tilanteissa.		puhutun kielen eroista.		Oppilas osaa käyttää mallien avulla kielen eri rekistereitä.	sekä kielen monipuolista tilanteista käyttöä.
T10 ohjata oppilasta syventämään tietojaan äidinkielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	Oppilas syventää tietojaan äidinkielen keskeisistä rakenteista.	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisimpi a äidinkiелensä rakenteita apukysymysten ja mallien avulla.	Oppilas tunnistaa mallien avulla joitakin äidinkiелensä keskeisiä rakenteita ja käyttää niitä tutuissa ympäristöissä.	Oppilas tunnistaa mallien avulla ja itsenäisesti oman äidinkiелensä keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä erilaisissa viestintäympäristöissä.	Oppilas tuntee hyvin äidinkiелensä keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä monipuolisesti myös itselleen uudenaiaisissa viestintäympäristöissä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena							
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää äidinkieltään tiedonhaussa ja tiedonkäsittelys	S5	Oppilas kehittää toimivaa kaksi- ja monikielisyttään ja taitoaan käyttää sitä monipuolisesti	Omakielinen ja monikielinen tiedonhaku ja tiedonkäsittely tieto- ja viestintätekniikk	Oppilas harjoittelee käyttämään äidinkieltään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.	Oppilas käyttää mallien avulla äidinkieltään ja monikielisyttään tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti äidinkieltään ja monikielisyttään tukena	Oppilas käyttää monipuolisesti ja itsenäisesti äidinkieltään ja monikielisyttään tukena

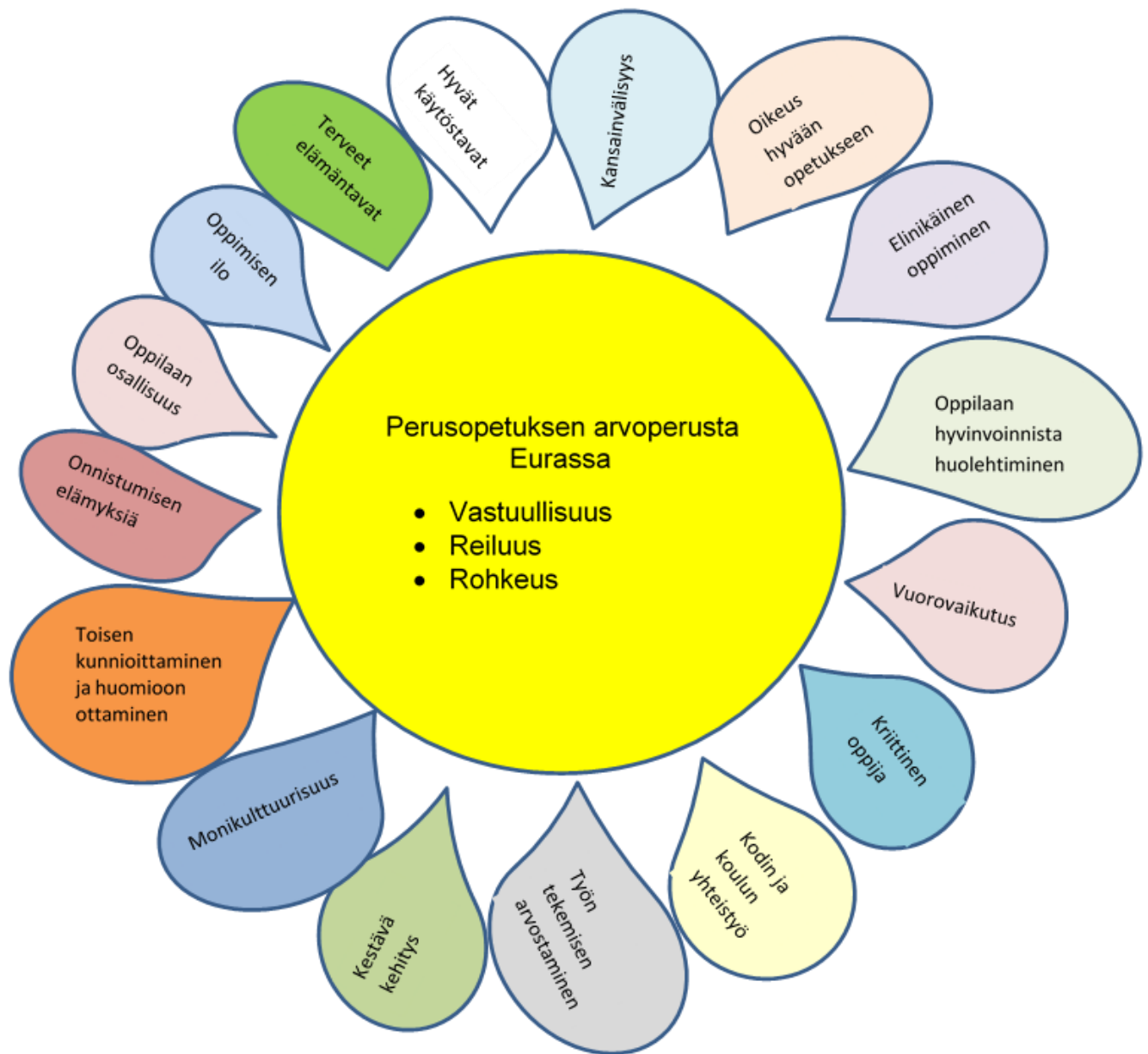
sä eri oppiaineissa ja ympäristöissä		tiedonhaussa ja tiedonkäsittelys sä eri oppiaineissa ja ympäristöissä tekijänoikeuksia noudattaen.	aa hyödyntämällä	Oppilas osaa hakea tietoa tavanomaisista lähteistä mallien avulla.	Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.	opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas harjoittelee lähteiden valintaa, käyttöä ja luotettavuuden arviointia. Oppilas erottaa yleensä faktan mielipiteestä.	opiskelussa ja tiedonhaussa. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta ja valita tehtävään sopivat lähteet.

TODISTUKSET

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä osallistumistodistus perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetettava kieli, opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös 9. vuosiluokan päättyessä oppilaalle annetaan erillinen osallistumistodistus.

LIITE 4 EURAN KUNNAN ARVOPERUSTA

(ks. luku 2.2)

YRITTÄJYYSKASVATUS EURAN KUNNASSA

Yrittäjyyskasvatuksen visio Euran kunnassa:

Reilu, rohkea ja vastuullinen

Miten visio toteutetaan?

Yrittäjyyskasvatus on laaja kokonaisuus, jonka avulla vastataan moniin yhteiskunnan haasteisiin aina aktiivisten yksilöiden kasvattamisesta hyvinvointiyhteiskunnan säilyttämiseen.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa yrittäjyyskasvatus mielletään osaksi laaja-alaisen osaamisen taitoja ja oppimisen alueita. Yrittäjyyskasvatus ja työelämätaidot ovat osa peruskoulujen ja toisen asteen opetussuunnitelmaa. Tavoitteena on, että yrittäjyyskasvatus toteutuisi läpileikkaavana kaikissa oppiaineissa. Tämän toteutuminen kuitenkin vaatii sitä, että opettajat ja kasvattajat ovat omaksuneet yrittäjyyskäsitteen laajasti ja näkevät sen merkityksen ja mahdollisuudet.

Oppijan ikäkauden huomioiminen yrittäjyyskasvatuksessa:

Yrittäjyys on uusissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kirjattu aihekokonaisuudeksi nimeltään Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys. Lukiossa aihekokonaisuuden otsikkona on aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys.

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen ja nuoren tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee tulevaisuuden työelämässä joko yrittäjänä tai toisen palveluksessa.

Varhaiskasvatuksessa ja alakoulussa yrittäjyyskasvatus on enemmän asennekasvatusta, jonka tavoitteena on rakentaa lapsen itsetuntoa, päätöksentekokykyä, oma-aloitteisuutta, yhteistyökykyä ja aktiivisuutta. Yrittäjyyskasvattajan rooli on auttaa lasta oppimaan ja löytämään omat vahvuutensa. Tämä tarkoittaa lapsen itsetunnon tukemista, erilaisten kokeilujen mahdollistamista sekä kasvattaa lasta sietämään virheitä ja epäonnistumisia.

Yläkoulussa yrittäjyyskasvatus tutustuttaa nuoren myös ulkoiseen yrittäjyyteen ja tuo yrittäjyyden esille yhtenä uravaihtoehtoja muiden ammattien rinnalle.

Lukion yrittäjyyskasvatuksessa mukaan tulevat mm. oman osaamisen markkinointi, projektiosaaminen ja aidot yrittäjyyskokeilut.

Peruskoulussa ja lukiossa opettajan työhön kuuluu yrittäjyyskasvatuksen opetussuunnitelman mukainen opetuksen toteuttaminen. Opettajan rooli yrittäjyyskasvattajana on luoda oppijalle toimintaedellytykset vaikuttaa osaamiseensa.

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

"Leiki-opi, yritä-onnistu"

Tavoitteet:

- kasvattajat tiedostavat yrittäjyyskasvatuksen merkityksen ja toteutuksen
- lapsen itsetunnon, päätöksentekokyvyn, oma-aloitteisuuden ja osallisuuden tukeminen
- lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen
- opetellaan huolehtimaan omasta hyvinvoinnista, omasta ympäristöstä ja toisista ihmisistä

Menetelmät:

- yrittäjyyttä tukeva oppimisympäristö, jossa
  - mahdollisuus leikkiä erilaisia ammatteja
  - sadut ja lorut eri ammanteista
  - tutustuminen huoltajien ja lähiympäristön ammatteihin
  - pienet työtehtävät → työn arvostaminen
  - tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen
- rohkaistaan lasta luovuuteen ja erilaisiin kokeiluihin ja tutkimiseen, tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja luottamaan omiin kykyihinsä
- opetetaan lapselle positiivisia keinoja selvittää pettymyksistä, virheistä ja epäonnistumisista
- positiivinen palaute ja kannustaminen
- ryhmässä toimiminen ja yhteisten sääntöjen sopiminen, lasten kokoukset

PERUSOPETUS / ALAKOULUT (1-6 – luokat)

"Ota vastuuta ja arvosta"

1 -2 lk

Tavoitteet:

- Oppilas harjoittelee ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja yhteisestä ympäristöstään
- Oppilas harjoittelee yhteistyötaitoja

Menetelmät:

- Oppilas huolehtii omista tehtävistään ja tavaroistaan
- Luokan vastuutehtävät
- Pari- ja ryhmätyöt

3-4 lk

Tavoitteet:

- Oppilas arvostaa omia töitään ja tuotoksiaan
- Oppilas huomioi muut ja osaa toimia osana ryhmää

Menetelmät:

- Oppilaiden töiden esille laittaminen
- Oppilas osallistuu töiden suunnitteluun, tekemiseen ja viimeistelyyn
- Oppilas saa työstään rakentavaa palautetta

Tavoitteet:

5-6 lk

- Oppilas jaksaa työskennellä pitkäjänteisesti ja tekee työnsä loppuun
- Oppilas oppii ottamaan vastuuta käyttäytymisestään koko koulun tasolla
- Oppilas oppii arvostamaan työtä ja työntekoa

Menetelmät:

- Projektit
- Koulun vastuutehtävät
- Oppilas tutustuu erilaisiin ammatteihin

PERUSOPETUS / YLÄKOULU (7.-9. – luokat)

”Tietoja ja taitoja”

Tavoitteet:

- vahvuuksien tunnistaminen → tavoitteiden asettelu → vastuu päätöksistä
- yhteistyötaidot ja vuorovaikutus
- oman talouden hallinta
- perustiedot yrityksistä ja yrittäjyydestä, taloudesta

Menetelmät:

- vaihtelevat osallistavat työtavat
- työelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen
- omatoimisuuteen kannustaminen
- projektit, tapahtumat, luottamustehtävät

LUKIO

”Yrittämällä onnistut”

Tavoitteet:

- Toimeliaisuus (aloitteellisuus ja yhteistyötaidot)
- Vastuullisuus
- Elinikäinen oppiminen (oppimistaidot ja kriittinen ajattelu, ammattien ja yritystoiminnan tuntemus)
- Globaali kansalaisuus (digitaalisuus, sopeutuvaisuus, kansainvälisyys)

Menetelmät:

- Projektityöt, pienryhmäoppiminen, tuutor- ja oppilaskuntatoiminta
- Itsenäinen työskentely, oman opiskelun suunnittelu ja aikataulutus
- Opiskelutaitojen harjoittelu erityisesti lukio-opintojen alussa
- Yritystoimintaan ja ammatteihin tutustuminen
- Studia Generalia
- Tietotekniikan monipuolinen käyttö työvälineenä ja tiedonhankinnassa
- Kansainvälisyystoiminta

Arvioniti

Euran kunnan kaikki päiväkodit ja koulut keskustelevat aiheesta ja suunnittelevat toimintaa syksyisin ja arvioivat sen toteutumista vuosittain toimintakauden päättyessä.

Käytännön toteutuneita toimintamalleja varhaiskasvatuksesta lukioon

Olemme keränneet varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta sekä lukiosta Euran kunnassa tällä hetkellä toteutettavista malleista luetteloja, joista voimme huomata, miten moninaisia tapoja toteuttaa yrittäjyyskasvatusta on tällä hetkellä olemassa. Luettelon tarkoituksena on antaa mahdollisuuksia ja esimerkkejä toteutettavista toimintamalleista kaikille kunnassa toimiville kasvattajille ja opettajille.

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

MITÄ?	MITEN?
Leikki-tilanteet sisällä	Erilaiset leikit, lääkäri-, kauppa-, kampaamo- ja kirjastoleikki, ravintola- ja kioskileikki, auto- ja vaatekauppa, eläinlääkärileikki jne. Papumarket-kauppaleikki (Papunet-sivusto) Ammatteihin liittyvät muistipelikortit Ammatteihin liittyviä arvoituksia (kuvat mukana) Ammatteihin liittyvien satujen lukeminen
Leikki-tilanteet ulkona	Tehdään kakkuja ja erilaisia ruokia, joita maistatellaan ja myydään aikuisille. Lapset hinnoittelevat tuotoksensa ja määräävät, mikä käy maksuvälineeksi, välillä kävyt, välillä kivet Piha-alueen siistiminen = ”roskajahti”, roskien siivous

Keskustelua eri yhteyksissä erilaisista ammasteista, huoltajien ammatit	Arjen spontaanit tilanteet Kysely- ja piirrostehtävä liittyen huoltajien ammatteihin huoltajat ja lapset tekevät tämän yhdessä kotona Tutustuminen huoltajien ammatteihin (mm. Makeistamo, Huovinrinne, kampaamo, kauppa, koulu jne) Tutustuminen lähialueen yrityksiin Yrittäjien vierailu varhaiskasvatuksessa Ammatteihin liittyviä arvoituksia Ammatteihin liittyvien satujen lukeminen Joulukuusen haku tutustuminen kuusenviljelyyn Tutustuminen lähikauppaan, harjoiteltu erilaisia myyjän tehtäviä Lapset kertovat toiveammasteistaan Keskustelua siitä, miksi töissä käydään ja miksi on erilaisia ammatteja Tutustuminen taksi- ja linja-autoyrittäjän elämään
Vierailuja eri työpaikoille	Kevään pyöräretkien yhteydessä vierailuja eri työpaikoille Yhteistyö eri yhdistysten ja toimijoiden kanssa
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Omatoimisuuteen harjoittelu ikä- ja taitotason mukaisesti päivän eri toiminnoissa Tuetaan lasta epäonnistumisen hetkellä ja rohkaistaan yrittämään uudelleen. Jokaiselle sopivasti haastetta Itsetunnon ja päätöksentekokyvyn vahvistaminen, oma-aloitteisuus ja aktiivisuus Sinnikkyys ja asioiden loppuunsaattaminen Aktiivinen vastuunottaminen, esim. kotitehtävät Arjen työtehtävät ja vastuun ottaminen, esim. leipominen vanhempainilta, erilaisiin juhliin ja tapahtumiin, lattioiden harjaus, pöytien kattaminen ja pyyhkiminen (ruoka-apulaiset), astiat paikoilleen, haravointi, omien jälkien siivoamisen opettelu, siivouspäivät

Osallisuus ja vaikuttaminen	Lastenkokoukset valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan, tekevät aloitteita ja ehdotuksia, äänestävät tarvittaessa Lapset mukana päätöksenteossa asioissa, joita voivat päättää Rohkaisu oman mielipiteen kertomisesta, hiljaisemmatkin lapset huomioon Lapset osallistuvat tiettyjen toimintojen suunnitteluun aikuisten kanssa ja toteuttavat ne
Rahaan tutustuminen	Kassakoneet ja rahat leikeissä Käydään ostoksilla jossakin ja harjoitellaan suunnittelua, riittääkö raha Papumarket-kauppaleikki (Papunet-sivusto)
Myyjäiset	Järjestetään ja vastuutetaan yhteistyössä lasten, huoltajien ja henkilökunnan kanssa mainostaminen, myyminen, tuotto ja sen käytön päättäminen
Nenäpäivä-kahvila	Järjestetään ja vastuutetaan yhteistyössä lasten, huoltajien ja henkilökunnan kanssa tuoton lahjoitus
Maatalousnäyttely	Tutustutaan maatalousyrittäjän ja metsäkoneenkuljettajan ammattiin. Yrittäjät esittelevät koneitaan. Kutsutaan tapahtumaan kummioppilaat tai naapurit
Rekkalahjoitukseen liittyvät asiat	Keskustelua yrityksestä, videon katsominen, yhtiön historiaan tutustuminen
Kummioppilastoiminta	Opitaan esittelemään itseään, tutustumaan toiseen, kirjoitetaan kirjeitä, järjestetään tapaaminen, isot lukee pienille lähi- tai etäyhteyksissä

Euran "lähiöleikki"	Rakennetaan kullekin palveluyksikön alueelle pienen Eura, jossa voisi olla lasten muistamia/toivomia kauppoja/yrityksiä, joita lähialueella on Tutustuminen lähiympäristöön ja vierailuita joissakin kaupoissa/yrityksissä Lapset kuvaavat tableteilla kaupan/yrityksen logon, valikoimaa jne. Tehdään kauppoja/yrityksiä pahvilaatikoista, maitopurkeista ym., kuvat apuna tabletilla Järjestetään tuotoksesta näyttely huoltajille Lapset saavat leikkiä tuotoksella siten, että osa on asiakkaita (legot tai muut pienet nuket hahmoina) ja osa myyjiä ja leikkirahakin mukana

AHMASOJA

MITÄ?	MITEN?	KENELLE?
Kummitoiminta	3.-4. luokkalaisten toimivat 1.luokkalaisten kummeina -toimivat apuna ja kaverina -pitävät yhteisiä peli-, luku, leikki- ja askartelupäiviä/tunteja	3.-4. luokkalaisten ekaluokkalaisille
Piha-alueen siisteydestä huolehtiminen	1.-2. luokkalaisten huolehtivat pihan yleisestä siisteydestä, siivoavat keväisin	1.-2.lk siivoavat
Välipalan haku	5.-6. luokkien oppilaat tuovat välipalan koulun keittiöstä	5.-6. oppilaat
Koulun paperinkeräys	7.-9.lk tyhjentävät koulun paperinkeräyslaatikot ja energiajätelaatikot tarvittaessa	7.-9.lk oppilaat
Välituntitavaralaatikoiden kantaminen	6.lk kantavat pallolaatikot eteisestä aamulla ulos ja päivällä takaisin sisälle	6.lk oppilaat
Luokkajärjestäjät	Kaikissa luokissa oppilaat (kukin vuorollaan) huolehtivat luokan siisteydestä ja tekevät opettajan antamia pieniä töitä	Kaikki

Tuotemyyjäiset	Kaikki oppilaat, vanhemmat sekä vanhempainyhdistys myyvät tuotteita yhteisen projektin rahoittamiseksi	Kaikki
Kahvilatoiminta	Muutaman kerran lukuvuodessa (myytävien valmistus, kahvilan "sisustus", rahastus)	7.-9. lk oppilaat
Kodin askareiden harjoittelu	Aamupalan, välipalan ja arkiruoan valmistaminen. Vaatehuolto, kodin talous ja rahankäyttö.	7.-9. lk oppilaat
TET-harjoittelu	7 lk. keittiö/siivoukset (1päivä) 8.-9. lk tet-viikko	7.-9. lk oppilaat
Yhteistyö eri oppilaitosten kanssa	Vierailut toisen asteen oppilaitoksiin. Yhteiset retket/ tapahtumat.	7.-9. lk oppilaat
Välkkäritoiminta	3.-6. luokkalaiset ohjaavat vuorolistan mukaisesti leikkejä välitunnilla	3.-6. lk oppilaat
Yritysvierailut ja yhteistyö eri yritysten kanssa	Vierailut paikallisiin yrityksiin	7.-9. lk oppilaat
Eri alojen ammattilaisen vierailut koululla	Oppitunneilla vierailevat yrittäjät kertovat työstään	Luokissa oman OPS:n ja suunnitelmien mukaan
Lisäksi monenlaista satunnaista yhteistyötä paikallisten yritysten tai muiden yhteisöjen kanssa	Työpaikan esittelyt, pienet työtehtävät valinnaisaineen puitteissa.	8.-9. lk oppilaat
Yhteistyö eri yhdistysten ja toimijoiden kanssa	Erilaisia tutustumisia ja teemapäiviä.	Kaikki oppilaat

HONKILAHTI JA HINNERJOKI

MITÄ?	MITEN?	KENELLE?
Myyjäiset (retkikassan kartuttamista varten)	Oppilaat suunnittelevat ja valmistavat myytävät tuotteet, pakkaavat ja hinnoittelevat ne sekä myyvät ne Oppilaat osallistuvat tuoton laskemiseen ja budjettia pohditaan yhdessä	1-6lk
Yritysvierailut Työelämä tietous Työn arvostus	Tehdään vierailuja paikallisiin yrityksiin ja tutustutaan niiden toimintaan (esim. maitotiloille tutustuminen) Koulun henkilökunnan ammatteihin tutustuminen Oppilaat tutustuvat omien vanhempien ammatteihin	1-6lk
Keittiöapulaiset	Keittiössä auttaminen ruokailun jälkeen	1-2lk
Järjestäjät luokissa	Päivittäin vaihtuvat järjestäjät, joiden vastuulla on pieniä tehtäviä ja luokan siisteydestä huolehtiminen (esim. päivämäärän kirjoittaminen, taulun pyyhkiminen, monisteiden jakaminen yms.)	1-2lk
Paperinkeräyslaatikoiden tyhjentäminen	Luokkien paperinkeräyslaatikoiden tyhjentäminen joka viikko	5lk
Kummitoiminta	Kerran kuukaudessa tapahtuvaa yhteistä toimintaa kummipareille (pelejä, leikkejä, käsitöitä, kuvataidetta, kirjojen lukemista)	1lk ja 6lk

Omien vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen Lisää päätöksentekokykyä Sietää epävarmuutta ja pettymyksiä	Vertaisarviointi Positiivisen ja rakentavan palautteen antaminen sekä vastaanottaminen Oppilaiden omat opetustuokiot	1-6lk
Vuorovaikutustaidot	Ryhmätyöt Pelit ja leikit Koulun arki	1-6lk
Tieto- ja viestintätekniinen osaaminen	Tiedon haku Perusosaamisen varmistaminen	1-6lk
Osallistuminen ja vaikuttaminen	Väittelyt Oppilaiden osallistaminen koulun arjessa Oppilaskuntatoiminta "Kehitettävää"- laatikko koulun käytävällä, johon oppilaat saavat kirjoittaa kehitettäviä asioita Oppilaskunta pohtii, onko toteutettavissa	1-6lk
Tavoitteellisuus ja sinnikkyys	Pitkäjänteisen tekemisen avulla Maratonhaaste	1-6lk
Ideointi, rohkeus ja luovuus Edistää oma-aloitteisuutta	Annetaan tilaa oppilaiden ajatuksille ja ideoille Omien esitysten suunnittelu ja toteuttaminen Erityisesti taideaineissa	1-6lk

KAUTTUA

MITÄ?	MITEN?	KENELLE?
Välkkäritoimintaa	4-5 -luokkalaiset pitävät vuorolistan mukaisesti pitkien välkkien toimintatuokioita	1-2 sekä 3-4 -luokkien luokkapareille vuorolistan mukaisesti
Keittiöapulaiset	4-5 -luokkalaiset auttavat keittiön henkilökuntaa nostamalla tuolit päivittäin ruokailun jälkeen	Avustetaan keittiön henkilökuntaa päivittäisessä työssä
Kirjastoapulaiset	6 -luokkalaiset pitävät kirjastoa oppilaille vastaavan opettajan ohjauksessa	Kaikille luokille vuorolistan mukaisesti
Pihan siivous	Pihalta kerätään viikoittain kaikki roskat pois	Kaikille luokille vuorolistan mukaisesti
Puolukkatalkoot	Kaikki luokat sekä vanhempainyhdistys keräävät puolukkaa syksyisin, joka myydään kunnan keittiöihin ja yrityksiin	Kaikki luokat. Erityisen toimiva kummiluokkapareille!
Ruukinpuiston siivous	Rehtori tekee vuosittain työsopimuksen Kauttuan isojen yritysten kanssa. Haravoimme ja keräämme keväisin roskat sovituilta alueilta keväisin ja saamme työstämme palkkaa, joka käytetään oppilaskunnan määrittelemiin kohteisiin.	Koko koulu, oppilaat ja henkilökunta

Discot	Kuudesluokkalaiset ja kansainvälisyyskerho järjestävät sovitusti discoja ja hoitavat kaikki käytännön järjestelyt sen läpiviemiseksi (tarjoilut, arpajaispalkinnot, hinnoittelut jne.)	Halukkaille oman koulun oppilaille
Kansainvälisyyskerhon varainhankinta (koulumme on mukana Erasmus-hankkeessa)	Kerhoon osallistuvat oppilaat ja heidän huoltajansa myyvät lukuvuoden aikana erilaisia tuotteita. He tekevät budjetin ja suunnittelevat varainhankinnan sen mukaiseksi vuosittain.	Koulumme halukkaat viides- ja kuudesluokkalaiset, jotka sitoutuvat em. projektiin ja lähtevät keväällä opintomatkalle jonnekin Eurooppaan.
Kotityölista	Kolmasluokkalaiset tekevät kotiaskareita, jotka kirjataan kotona tukkimiehen kirjanpidolla. Tehtävälista on laadittu yhdessä huoltajien kanssa. Tavoitteena on kerätä kevään opintoretken rahat.	Mukaan lähteville luokille. Tänä vuonna kolmoset.
Työsopimus	4-6 – luokkalaiset solmivat työsopimuksen esim. sukulaisten tai naapurien kanssa. Työstä saatu palkka tilitetään luokan tilille. Saadut varat käytetään kevään opintoretkeen.	Mukaan lähteville luokille. Tänä vuonna 4-6 – luokat.
Vanhempainyhdistyksen kirppis	Koululle jää vuosittain todella paljon hyväkuntoisia vaatteita, jotka eivät löydä omistajaansa hyistä yrityksistä huolimatta. Vanhempainyhdistys pesee vaatteet ja myy kirpparilla.	Kaikille oppilaille vanhempainyhdistyksen kautta.

KIRKONKYLÄ

MITÄ?	MITEN?	KENELLE?
Kummitoiminta	6.luokkalaiset toimivat 1.luokkalaisten kummeina Toimivat apuna ja kaverina Pitävät yhteisiä peli-, luku-, leikki-, askartelupäiviä/tunteja	Kuudesluokkalaiset ekaluokkalaisille
Piha-alueen siisteydestä huolehtiminen	4.lk huolehtivat pihan yleisestä siisteydestä, siivoavat aina tarpeen tullen	4.lk
Ruokasalijärjestäjät	5.lk auttavat ruokasalissa päivittäin	5.lk vuorolistan mukaan
Välipalan haku	Erityisluokkien oppilaat tuovat välipalan keittiöstä puukoulun puolelle	Kaikki erityisluokkien oppilaat vuorolistojen mukaan
Koulun paperinkeräys	6.lk tyhjentävät koulun paperinkeräyslaatikot ja energiajätelaatikot viikoittain ja aina tarvittaessa Erityisluokkien oppilaat huolehtivat muovi-, metalli- , lasi-, paperi- ja pahvijätteen kierrättämisestä sekä tuhottavien asiakirjojen silppuamisesta.	6.lk vuorolistan mukaan Erityisluokkien 8-9 - luokkalaiset
Välituntitavaralaatikoiden kantaminen	6.lk kantavat välituntitavaralaatikot eteisestä tarvittaessa ulos ja takaisin sisälle	6.lk vuorolistan mukaan
Luokkajärjestäjät	Kaikissa luokissa oppilaat (kukin vuorollaan) huolehtivat luokan siisteydestä ja tekevät opettajan antamia pieniä töitä	Kaikki

Puolukkakeräys	Kaikki oppilaat, vanhemmat sekä vanhempainyhdistys keräävät puolukkaa, joka myydään kunnan keittiöihin ja yrityksiin	Kaikki
Pitkän välkän välinelainaamo	Pitkillä välkillä 5. luokkalaiset ja 3. luokkalaiset toimivat välinelainaamon hoitajina vuorolistan mukaan	3. ja 5.luokkien oppilaat vuorolistan mukaan koko koulun oppilaille
Asiointi kunnanvirastolla ja sisäisen postin kuljettaminen koululla	6.luokkalaiset ja erityisluokkien yläluokkalaiset toimittavat koulun asioita kunnanvirastoon aina tarpeen tullen	ELK 1 ja ELK 2 yläluokkalaiset 6.lk oppilaat, jotka haluavat toimittaa asioita
TET-työt	Viikoittain tehtävät TET-työt kuten mm. asiointit kaupassa, postissa, virastotalolla, Erilaiset siivoustehtävät, tavaroiden kantaminen sekä järjestäminen ja erilaisia keittiötöitä	ELK 1 ja ELK 2 8-9-luokkalaiset
Vastuukaverit	Luokista valitaan vuosittain vastuukaverit, joiden tehtävänä on huolehtia, ettei kukaan jää välitunneilla yksin. Vastuukavereilla on myös muita tehtäviä, jotka annetaan erikseen.	Koko koulun oppilaat
Välkkäritoiminta	5. luokkalaiset ohjaavat vuorolistan mukaisesti leikkejä välitunnilla	5.lk koko koulun oppilaille
Yritysvierailut	Vierailut paikallisiin yrityksiin	Kaikki
Eri alojen ammattilaisen vierailut koululla	Oppitunneilla vierailevat yrittäjät kertovat työstään	Luokissa oman OPS: n ja suunnitelmien mukaan

Lisäksi monenlaista satunnaista yhteistyötä paikallisten yritysten tai muiden yhteisöjen kanssa Esim. Yhteistyö Osuuspankin kanssa, Unicef -kävely	Piirustuskilpailu vuosittain, rahalahjoitus, joka käytettiin koko koulun teatteriesitykseen	Kaikki
Yhteistyö eri yhdistysten ja toimijoiden kanssa	Erityisluokkalaiset tekevät yhteistyötä mm. Euran Seudun Kehitysvammaisten tukiyhdistyksen kanssa. Lisäksi erityisluokilla paljon eri toimijoita, joiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä mm. Terapeutit, Nepsy-valmentajat, kuntoutusohjaajat, tikoteekki, Antinkartano.	Erityisluokat

KIUKAINEN JA PANELIA

MITÄ?	MITEN?	KENELLE?
Kirpputori	Luokan vanhemmat tekivät lasten kanssa mainokset, valmistelivat myyntiloosit, joita ulkopuoliset saivat ostaa. Luokalla oma pöytä, johon jokaisen piti tuoda tietty määrä tuotteita, joiden myyntivoitto meni luokan retkikassaan. Paikalla myös puffetti.	Sopiva kaikille luokka-asteille
Säilyke/maustemyynti	Luokat myivät paikallisen yrittäjän tuotteita, joista saivat tietyn myyntiosuuden opintoretkikassaan.	Sopiva kaikille luokka-asteille
Discot	Oppilaat hoitavat kaikki järjestelyt itse, valvojien hankinta, tilavaraus, tukkuauto paikalle, kauppareissu ja työvuorot discossa sekä mainostus.	5.-6.lk
Myyjäiset	Luokat myyvät valmistamiaan tuotteita koululla järjestettävissä myyjäisissä.	Sopiva kaikille luokka-asteille.
Elokuvaillat	Oppilaat jakoivat tehtävät, osa vastasi buffet-toiminnasta, osa järjesteli elokuvasalin, osa oli huolehtinut mainonnasta. Tapahtumassa myös arpajaiset.	3.-4.lk
Myyntikampanjat	Valitaan yhdessä kulloinkin myytävä artikkeli, silloin tällöin porkkanana myyjä saa itse myyntivoiton.	Sopiva kaikille luokka-asteille
Kylän siivous	Perinteinen koko kylän siivoustapahtuma, jossa jokaiselle luokka-asteelle jaetaan alueet.	Sopiva kaikille luokka-asteille
Taloyhtiötalkoot	Oppilaat käyvät syksyllä ja keväällä haravoimassa paikallisessa taloyhtiössä ja	5.-6.-luokat

	saavat yhteisen korvauksen opintoretkikassaan	
Kotiseutuyhdistysyhteistyö	Oppilaat toimivat leikittäjinä kylän tapahtumissa mm. Leikkikentällä, kirjastossa, joulunavauksessa.	5.-6.-luokat
Rukoushuoneyhdistys	Oppilaat hoitavat meijerin jouluikkunat.	5.-6.-luokat
Lauluhetket	Pikkuoppilaat ovat käyneet joulun korvilla laulamassa vanhustentaloilla.	1.-2.-luokat
MLL	Koulun oppilaista kootaan vapaaehtoisjoukko joululoman enkelikirkkoon.	Sopiva kaikille luokka-asteille
Yritysvierailut	Yritysvierailut paikallisiin yrityksiin. Yhteistyö esim. kukkakauppa	3.-6.-luokat
Oppiaineet	Yhteiskuntaopissa laajat esittelyt/haastattelut eri ammattien edustajista ja heidän opinpoluistaan ja työnkuvistaan. Projekt�deoi oma yritys!	5.-6.-luokkalaiset
Sponsorien kerääminen	Oppilaat laativat yhteydenottoja paikallisiin yrittäjiin ja ehdottavat sponsoriyhteistyötä. Esim. Peli-Weljet Panelia, lahjoitukset välituntivälineistöön.	5.-6.-luokkalaiset
Välkkärit	Välituntitoiminnasta vastaavat jakavat välituntivuoroja koko koulun leikittämiseen	5.-6.-luokkalaiset
Panelian Raikas	Erilaisissa eskareille ja koululaisille suunnatuissa luistelutapahtumissa auttaminen	5.-6.-luokat
Opintoretkien suunnittelu	Oppilaat listaavat vaihtoehtoja, etsivät tietoja netissä, suorittavat hintavertailuja ja ovat yhteydessä eri paikkoihin	5.-6.-luokat

Työsopimus	Oppilaat solmivat työsopimuksen esim. Sukulaisen tai naapurin kanssa. Palkka tilitetään luokan tilille.	Sopii kaikille luokka-asteille
Joulukalenteri-kampanja	Koko koulu myy omilla kuvilla varustettua joulukalenteria.	Sopii kaikille luokka-asteille

YHTEISKOULU

MITÄ?	MITEN?	KENELLE?
SiivousTET	Aamupäivä siistijöiden apuna	7. luokkalaiset
Vierailijat	Eri oppiaineiden tunneilla tai luokkatasolle/koko koululle	7.-9. luokkalaiset
MOK-päivät/viikko	Suunnittelu, toteutus ja arviointi	7.-9. luokkalaiset
Vastuu omasta oppimisesta	Vaadittujen töiden palautus aikataulussa, itseohjautuvuus, itsearviointi,	7.-9. luokkalaiset
Projektimaiset työtavat	Aiheen valitseminen, työtavan (ja ryhmän) valitseminen, työskentely, arviointi	7.-9. luokkalaiset Erityisesti valinnaisaineissa
Haastattelututkimukset	Itse tekevät sellaiset kysymykset, joita myös kysyvät, analysoivat	7.-9. luokkalaiset
Välkkäritoiminta (Liikkuva koulun koulutetut oppilaat)	Pitkillä välitunneilla toisten ohjaajina, motivoijina, valvojina, toiminnan ideointi, 7. luokkien ryhmäytys	Välkkärit 7.-9. luokkalaiset

Tukioppilastoiminta	Suunnittelevat, järjestävät ja toimivat erilaisissa teemapäivissä/viikoissa esim. ystävänpäivä, ysien tanssiaiset ja väriviikko Järjestävät kummiluokkatoimintaa seiskoille mm. Ryhmäyttämistä Pitävät päivänavauksia Auttavat uusia oppilaita tutustumaan kouluun Toimivat joskus myös koulun ulkopuolella mm. SPR:n (Nälkäpäiväkeräys) ja MML:n (koulunaloitus-tapahtuma ja enkelikirkko) apuna	Tukioppilaat 7.-9. luokkalaiset
Oppilaskuntatoiminta	Oppilaat valitsevat edustajansa oppilaskunnan hallitukseen Oppilaskunnan hallituksen jäsenet oppivat luottamustoiminnan perusteita mm. kokoustekniikan, muiden asioiden ajamisen Oppilaskunnan hallituksen jäsenet selvittävät oppilaiden toiveita ja yrittävät vaikuttaa niiden puolesta	Oppilaskunnan hallitus 7.-9. luokkalaiset

Oppilaskunnan kiosk	Oppilaat päättävät mitkä ovat myytävät tuotteet, mistä me ne ostamme ja millä hinnalla myymme eteenpäin Tekevät kioskivuorot (työvuorot) itse mahdollisimman tasapuolisesti Käteiskassan käyttö, vaihtorahan laskeminen jne. Jokaisen vuoron lopussa tehdään myös kauppalista seuraavaksi viikoksi Kuuluttavat/mainostavat kioskista	Oppilaskunnan hallitus 7.-9. luokkalaiset

Tuotesuunnittelu, valmistus, arviointi	Tuotesuunnitteluun vaikuttavien ERI tekijöiden huomioiminen Tutustumista käsityöyrittäjiin ja paikallisiin yrityksiin, mahdollisuus alkaa yrittäjiksi Oppilaat tekevät kuvalliset suunnitelmat useimmista töistään Joko käsin "jollakin tekniikalla" tai koneella jotakin piirrosohjelmaa käyttäen Suunnitelmasta pystyy katsomaan, minkälainen työstä on tarkoitus tulla, jotta osataan käyttää sopivia materiaaleja, työtapoja yms. Suunnitelma voisi myydä tuotteen Työskentelyssä korostetaan aina omatoimisuutta, vastuunkantoa, työn eteenpäin saattamista, toisten huomioimista, ongelmien ratkaisua yms. Produktin suunnittelussa: estetiikka, käytettävyys, materiaalin valinta, Prosessin suunnittelussa: aikataulut, käytetyt työstömenetelmät, Prosessin aikana: havaintojen mukaisesti prosessin etenemistä muutetaan toimivammaksi Prosessin dokumentointi: itsearviointi, vertaisarviointi, Luova toteutus ja ratkaisumallit, nopea päätöksentekokyky	7.-9. luokkalaiset Erityisesti käsitöissä

Tietokoneohjelmat	Ohjelmat, jotka opettavat yrittäjämäistä toimintaa: tavoitteensasettelu, yritys-erehdys-korjaus, toisten auttaminen, palautteen anto ja saaminen	7.-9. luokkalaiset Erityisesti matematiikka ja taloustaito
Kilpailut	Oppilaat osallistuvat erilaisiin kilpailuihin (metsävisa, taloustaitokilpailu, päässälaskukilpailu, Yritys hyvä -kilpailu, Nou Hätä -kilpailu...) Kilpailut oppitunneilla Tavoitteena pyrkiä suoriutumaan tehtävistä mahdollisimman hyvin, tehdä parhaansa ja edustaa jatkakilpailuissa omaa koulua	7.-9. luokkalaiset
Huippuosaajien esimerkki	Oppitunneilla esitellään menestyneitä yksilöitä, yrityksiä, joukkueita malliksi mahdollisuudesta menestyä	7.-9. luokkalaiset
Matemaattinen osaaminen	Tilastojen ja todennäköisyyksien, hintojen, verojen ja alennusten/korotusten laskeminen	7.-9. luokkalaiset Erityisesti matematiikka
TET-harjoittelu	TET-paikan itsenäinen hakeminen TETissä oma-aloitteisesti toimiminen ja TET-tehtävien ja "läksyen" suorittaminen TETin purkutilanteissa omat esitykset TET-paikasta	8. ja 9. luokkalaiset

Paikkakunnan yrityksiin tutustuminen	Tutustutaan yrityksiin vierailuilla, netissä, vierailijan kertomana, yksilö/pari/ryhmätoilla	7.-9. luokkalaiset Erityisesti 9. luokan yhteiskuntaoppi ja opinto-ohjaus
(Kesä)työnhaku	Työnhaku, työhakemus, CV, työhaastattelu, työsopimus	7.-9. luokkalaiset Erityisesti 9. luokan yhteiskuntaoppi ja opinto-ohjaus
Työelämätaidot	Osaaminen, monipuolisuus Työnantajan ja työntekijän velvollisuudet ja oikeudet Lait, työehtosopimukset ja muut työelämän määräykset (erityisesti nuorten työntekijöiden osalta) Työsuhteen ehdot, irtisanominen, lomautukset, palkkaustavat Ammatillinen järjestäytyminen, tasa-arvo, yhdenvertaisuus	7.-9. luokkalaiset Erityisesti 9. luokan yhteiskuntaoppi ja opinto-ohjaus

Työnteon ja yrittämisen historia ja nykypäivä	Liberalismi, elinkeinovapaus, Suomen elinkeinot eri aikoina Teollistumisen edellytykset, seuraukset, keksinnöt Eri säätyjen tai yhteiskuntaluokkien mahdollisuudet ja esteet Maailmankauppa, kolonialismi, imperialismi, ristiriidat Taloudellinen yhteistyö ja työnjako, talousliitot, globalisaatio Talouden häiriöt, niiden leviäminen ja seuraukset, korjaustoimet Rakennemuutos, sen syyt ja seuraukset mm. Muuttoliike Ihmisten mahdollisuudet toimia yrittäjämäisesti tai sen esteet, aatteet	7.-9. luokkalaiset

Yhteiskunnan toiminta, makrotalous	Rakennemuutos Elinkeinorakenne Ammattiliitot, keskusjärjestöt, sopimusjärjestelmä Työttömyys, harmaa talous Yhteiskunnan tuet Kansantalouden kiertokulku, markkinatalous, kansantalouden mittarit Kansainvälinen talous ja ulkomaankauppa, globalisaatio, taseet, kilpailukyky Talouden vaihtelu, inflaatio, suhdanteet, talouspolitiikka Julkinen talous, verot EU:n talous	7.-9. luokkalaiset Erityisesti 9. luokan yhteiskuntaoppi
Taloudellinen osaaminen, mikrotalous	Perheiden tulot ja menot Kuluttaminen (hintatietoisuus, etiikka, ympäristö, kierrätys, mainokset, tuotteen virheet, kuluttajaviranomaiset) Oman talouden hallinta, budjetti, säästäminen Pankit, lainat, sijoittaminen, maksutavat Asumismuodot, maksut, tarvittavat esineet, vuokrasopimus, vuokralaisen oikeudet	7.-9. luokkalaiset Erityisesti 9. luokan yhteiskuntaoppi
Yhteiskunnan toiminta, vaikutusmahdollisuudet	Vaikuttaminen, demokratia, perusoikeudet, vaikuttamiskeinot Päätöksenteko (kunta, valtio, EU, maailma)	7.-9. luokkalaiset Erityisesti 9. luokan yhteiskuntaoppi

Yrittäjyys	Ammattina yrittäjä, yrittäjäasenne, nuorena yrittäjäksi Yrittäjyyden merkitys Suomen taloudelle Yrittäjämäiset ominaisuudet Yrityksen toiminta, kannattavuus, tuotannontekijät, vastuullisuus, innovaatiot Liikeidea, liiketoimintasuunnitelma, yhtiömuodot Yrittäjävierailut, yritysvierailut	7.-9. luokkalaiset Erityisesti 9. luokan yhteiskuntaoppi ja opinto-ohjaus

Oman kodin hoitaminen, ryhmässä työskentely	Oppilaat suunnittelevat omia ateriakokonaisuuksia ja ovat itse vastuussa sen toteutuksesta alusta loppuun Kantavat vastuuta, kun suunnittelevat ja arvioivat omaa työskentelyään. Lasketaan hintoja ja arvioidaan valmiiseen kaupasta ostettuun tuotteeseen, kustannustietoisuus Siivous, pyykinpesu ym. kodinhoito Oppilaat jakavat itse työnsä, mitä kukin tekee Neuvottelevat, kuka tekee mitäkin ja tavoitteena jakaa työt tasapuolisesti itselle ja toisille. Neuvottelutaidot kehittyvät ja oppii perustelemaan omaa näkemystä. Joutuu auttamaan toisia työskentelyssä, jotta ryhmä ehtii ajoissa valmiiksi. Koko ryhmänä otetaan vastuuta, että työt tulevat tehtyä järjestelmällisesti ja loppuun asti annetun ajan puitteissa. Pitäisi selviytyä sekä itsenäisestä työskentelystä että ryhmänä hyvien tapojen mukaisesti.	7.-9. luokkalaiset Erityisesti kotitalous

Taloudellisen toiminnan, työn ja yrittämisen etiikka	Onko työ välinearvo vai itseisarvo? Onko työnteossa tärkeää vain maksimoitu taloudellinen voitto vai itsensä kehittäminen, toisen palveleminen jne. Yrittäjän vastuu olla rehellinen asiakkailleen, esim. pitää kertoa missä tuote on valmistettu sekä mikä on hyväksyttävää mainontaa Eläinten käyttö koe-eläiminä kosmetiikka - ja lääketeollisuudessa, turkistarhaus, lapsityövoiman käyttö... Palmuöljyn, metallien, öljyn ym. tuotantoon liittyvät yhteiskunnalliset ja ympäristöeettiset ongelmat	
Tulevan opiskelupaikan hakeminen	Koulutusvalinnan pohtiminen ja valitseminen Koulutuksien soveltuvuuskokeisiin harjoittelut (haastattelut, ryhmäkeskustelut) Tiedonhaku opiskelupaikoista, koulutuksista Omat vaikutusmahdollisuudet asioihin Muuttuva työelämä, muuttuvat työpaikat Kouluttautumisen merkitys työelämässä	7.-9. luokkalaiset Erityisesti 9. luokan opinto-ohjaus

Yrittäjämäisesti toimiminen, sisäinen yrittäjäyys	Täsmällisyys, päivämääristä ja kellonajoista kiinnittäminen Tavoitteiden asettaminen Tekemisten, opiskelukeinojen, omien vahvuuksien suunnittelu Oman toiminnan arviointi ja tarvittaessa muuttaminen Luova toteutus ja ratkaisumallit, nopea päätöksentekokyky Varusteet ja välineet; pidetään kunnossa ja huolletaan Ryhmässä toimiminen, muiden huomioiminen ja kunnioittaminen Sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen Yrittäminen, sinnikkyys Oppimisprosessissa korostetaan yritteliäisyyttä: opettaja kertoo, jos työssä virheitä ja parannettavaa, oppilas itse pyrkii korjaamaan työnsä ja muokkaamaan sitä toimivammaksi	7.-9. luokkalaiset

LUKIO

MITÄ?	MITEN?	KENELLE?
Opinto-ohjaus	Opinto-ohjauksessa puhutaan yrittäjyysopinnoista ja ominaisuuksista, joita yrittäjä tarvitsee. Yrittäjyyttä sivutaan myös vaihtoehtona palkkatyölle.	Opiskelijat
Kielten opetus	Englannin, ruotsin ja ranskan kursseilla käsitellään tekstejä ja kuunteluja, joiden yhteydessä harjoitellaan yrittäjyyteen liittyvää sanastoa.	ENA6, RUB5- ja RAB37/RAB25-kurssien opiskelijat
Matematiikan opetus	Lyhyen matematiikan opetuksessa lasketaan ALV-, indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina- ja yritysrahoituslaskuja. Matematiikan ensimmäisellä kurssilla lasketaan prosenttilaskenta sekä hinnan ja myydyn määrän vaikutuksia tuloon	MAY1- ja MB6-kurssien opiskelijat
Yhteiskuntaoppi	Yhteiskuntaopissa toteutetaan yritysvierailuja ja yritysten edustajien vierailuja. Osa oppitunneista käsittelee yrittäjyyttä. Kursseilla tehdään yhteistyötä Euran yrittäjien kanssa. Yrittämisen analysointia.	YH2- ja YH5-kurssien opiskelijat
Luonnontieteet	Fysiikan ja kemian opetuksessa tehdään teollisuusyritysvierailuja	Opiskelijat
Filosofia	Filosofian opinnoissa (FI2 ja FI3) käsitellään yrittämisen etiikkaa, hyveitä, teknologiaa ja ympäristökysymyksiä sekä taloutta.	FI2- ja FI3-kurssien opiskelijat

Historia	Historiassa käsitellään taloudellisen toiminnan merkitystä ja vaikutuksia, työoloja, työntekijäjärjestöjä, toiminnan historiaa, elinkeinovapautta ja taloudellista liberalismia.	Opiskelijat
Psykologia	Psykologian opinnoissa käsitellään mm. Johtajuutta, ryhmädynamiikkaa, ihmissuhteita, asiantuntijuutta, luovuutta, ongelmanhallintaa, stressinhallintaa ja mielenterveyttä.	Opiskelijat
Liikunta	Liikunnassa toteutetaan yrittäjyyskasvatusta korostamalla yrittäjämäisiä piirteitä kuten täsmällisyys, tekemisen suunnittelu, luova toteutus ja ratkaisumallit, varusteista ja välineistä huolehtiminen, ryhmässä toimiminen, muiden huomioonottaminen ja kunnioittaminen sekä sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen.	Opiskelijat
Studia Generalia	”Studia Generalia” luentosarjassa esiintyjinä toimivat usein yrittäjät ja siellä käsitellään yrittäjyyteen liittyviä teemoja.	Opiskelijat

Eurassa 17.4.2020

Sivistysjohtajan nimeämä työryhmä, johon kuuluivat Jaakko Laeslahti (opetuspäällikkö), Jukka Pirttimäki (yläkoulun ja lukion rehtori), Arja Lehtonen (varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö), Minna Lääperi (yläkoulun apulaisrehtori), Katja Blomqvist (luokanopettaja), Matti Luoma (luokanopettaja), Henna Tiihonen (luokanopettaja), Päivi Sainio (luokanopettaja), Juha-Tapio Anttonen (IT-asiantuntija) sekä Vesa Ahtola (Kauttuan koulun rehtori, kokoonkutsuja).

LIITE 6 PUUTTUMINEN JA OJENTAMINEN PERUSOPETUKSESSA

(ks. luku 5.3)

PUUTTUMINEN JA OJENTAMINEN PERUSOPETUKSESSA

PUUTTUMISKEINO	KUULEMINEN	ILMOITTAMINEN	KIRJAAMINEN	TOIMIVALTA	HUOM!
Kasvatuskeskustelu ensisijaisena toimenä, kun oppilas häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti.		Oppilaan huoltajille. Huoltajalle tulee varata mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.	Kyllä.	Koulun opettaja tai rehtori.	Kesto enintään 2 h. Voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella. Kasvatuskeskustelussa yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti yhdessä oppilaan kanssa ja tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.
Luokasta /muusta opetustilasta poistaminen jäljellä olevan oppitunnin ajaksi, kun oppilaan käytös on häiritsevää. Viimeisenä keinona voi käyttää voimakeinoja.		Huoltajalle. Määriteltävä ilmoitustapa, esim. käytössä oleva lomake.	Kyllä. Määriteltävä, mihin kirjataan.	Opettaja tai rehtori yksinään tai yhdessä.	Valvonta järjestettävä. Opettajalla ja rehtorilla yksin tai yhdessä oikeus poistaa oppilas, joka ei noudata suullista määräystä poistua. Vastarintaa tekevä oppilas voidaan poistaa käyttäen sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Annettava kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle. Voimankäyttövälineitä ei saa käyttää.

PUUTTUMISKEINO	KUULEMINEN	ILMOITTAMINEN	KIRJAAMINEN	TOIMIVALTA	HUOM!
Jälki-istunto , kun oppilas häiritsee opetusta, rikkoo järjestystä, käyttäytyy vilpillisesti	Oppilasta.	Huoltajalle. Määriteltävä ilmoitustapa, esim. käytössä oleva lomake.	Kyllä. Määriteltävä, mihin kirjataan.	Koulun opettaja ja rehtori.	Enintään 2 h, yksilöitävä teko, hankittava selvitys, valvonta järjestettävä. Voi istuttaa hiljaa tai teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia ja tehtäviä, jotka tukevat kasvatusta, opetusta ja kehitystä, ovat oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Ei voida järjestää siten, että oppilas jäisi sen takia pois opetuksesta tai muusta toiminnasta. Yksilöitävä teko, hankittava selvitys, oppilashuolto järjestettävä
Kirjallinen varoitus	Oppilasta ja huoltajaa.	Kirjallinen päätös valitusosoituksineen huoltajalla.	Hallinnollinen päätös. Määriteltävä, mihin kirjataan.	Kunta päättää, kenellä toimivalta.	
Määräaikainen erottaminen , kun vakava rikkomus tai toistuva piittaamattomuus, joka jatkuu jälki-istuntojen ja/tai varoituksen jälkeen.	Oppilasta ja huoltajaa.	Huoltajalle kirjallinen päätös ja valit. osoitus, tiedoksi sosiaaliviranomaisille.	Hallinnollinen päätös, täytäntöönpanosta päätettävä ja samalla perusteltava.	Monijäseninen toimielin, jonka toimivallasta päätetty johtosäännössä.	Enintään 3 kk:n ajaksi. Yksilöitävä teko, hankittava selvitys, järjestettävä oppilashuolto, järjestettävä opetus siten, että ei jää jälkeen muusta ryhmästä. Laadittava tämän johdosta ops:aan perustuva henkilökohtainen suunnitelma opetuksesta (toteutus ja seuranta).

PUUTTUMISKEINO	KUULEMINEN	ILMOITTAMINEN	KIRJAAMINEN	TOIMIVALTA	HUOM!
Opetuksen epääminen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi. Kyse turvaamistoimesta, jos olemassa vaara, että oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen johdosta tai opetus vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käytöksen vuoksi.		Huoltajalle, sosiaalihuollon toimeenpanosta vastaavalle viranomaiselle.	Kyllä. Määriteltävä, mihin kirjataan.	Rehtori.	Opettajalla ja rehtorilla yksin tai yhdessä oikeus poistaa oppilas, joka ei noudata suullista määräystä poistua. Vastarintaa tekevä oppilas voidaan poistaa käyttäen sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Annettava kirjallinen selvitys opetuksen järjestäjälle. Voimankäyttövälineitä ei saa käyttää.
Kotitehtävät laiminlyönyt oppilas voidaan jättää työpäivän päätyttyä enintään 1 tunniksi kerrallaan tekemään tehtäviä.		Huoltajalle.	Kyllä. Määriteltävä, mihin kirjataan.	Opettaja.	Valvonta järjestettävä.
Poisotto-oikeus. Jos oppilaalla on kielletty tai vaarallinen esine tai aine tai esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. Jos muu ei auta, pyydä oppilasta antamaan esine pois. Jos hän ei sitä anna, se on oikeus ottaa pois. Häirintään käytetyn esineen tai aineen palauttaminen oppilaalle		Ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian.	Kyllä. Pois ottaminen ja myös esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen tulee kirjata.	Rehtorilla tai koulun opettajalla yhdessä tai erikseen poisotosta ennalta tehdyn suunnitelman ja ohjeiden mukaan.	Viimesijainen puuttumiskeino. Tehtävä mahdollisimman turvallisesti ja hienotunteisesti. Ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Jos oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää oppilaan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavaa tai oppimisen tai opetuksen häiritsemiseen käytettävän esineen tai aineen haltuun ottamisen, rehtorilla

PUUTTUMISKEINO	KUULEMINEN	ILMOITTAMINEN	KIRJAAMINEN	TOIMIVALTA	HUOM!
oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine tulee luovuttaa oppilaalle viimeistään työpäivän päättyessä. Kielletyt esineet ja aineet: mahdollisimman pian oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai poliisille, jos muilla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Huumausaineet, ampumaseeet, aseet, osat, patruunat, ammuksset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Jos huoltaja ei 3 kk:n kuluessa nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Suositeltavaa on, että ennen hävittämistä muistutetaan noutovelvollisuudesta ja hävittämisestä tiettyä päivänä, ellei					tai koulun opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Ei saa käyttää voimankäyttövälineitä Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

PUUTTUMISKEINO	KUULEMINEN	ILMOITTAMINEN	KIRJAAMINEN	TOIMIVALTA	HUOM!
esineitä tai ainetta noudeta.					
Tarkastamisoikeus. Opettajalla tai rehtorilla on oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, hänen hallinnassaan olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, jos on ilmeistä, että oppilaan hallussa on sellainen kielletty esine tai aine, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole		Ilmoitettava oppilaan huoltajille mahdollisimman pian.	Kyllä.	Koulun opettajalla ja rehtorilla.	Viimesijainen puuttumiskeino. Tehtävä mahdollisimman turvallisesti ja hienotunteisesti. Ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Oppilaalle ilmoitettava ennen tarkastusta sen syy. Tarkastajan oltava oppilaan kanssa samaa sukupuolta ja lisäksi läsnä oltava toinen täysi-ikäinen koulun henkilökuntaan kuuluva, joka oppilaan pyynnöstä on hänen valitsemansa, jos tämä on saapuvilla. Tästä voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

MUUTA HUOMIOITAVAA

Oppilasta vastaan syyte vireillä

Jos oppilasta vastaan on vireillä syyte tuomioistuimessa, se estää aloittamasta tai jatkamasta koulun rangaistusmenettelyjä. Jos syyte on vapauttava oppilaalle, häntä voidaan rangaista koulussa, kun teko ei ollut rikos mutta koulussa rangaistava. Jos oppilas on tuomittu, samasta asiasta ei voida antaa kurinpitorangeistusta (eli varoitusta tai määräaikaista erottamista).

Määräaikainen erottaminen on kuitenkin tällöinkin mahdollista, jos se oppilaan tekemän rikoksen tai siihen liittyvien seikkojen perusteella on perusteltua.

Seurantavelvoite

Opetuksen järjestäjän tulee seurata kasvatuskeskustelun, kurinpidollisten toimien, häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamisen, esineiden ja aineiden haltuunotto-oikeuden sekä oppilaan tavaroiden haltuunotto-oikeuden käyttöä ja toimien kehittymistä. Koulukohtaiset tiedot suositellaan käsiteltäväksi määräajoin koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä.

Opetuksen järjestäjän suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatuskeskustelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Opetuksen järjestäjän suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatuskeskustelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee ottaa käyttöön 1. päivänä elokuuta 2016. Opetushallituksen tulee antaa määräykset suunnitelman laatimisesta siten, että opetuksen järjestäjä voi ottaa suunnitelman käyttöön viimeistään mainittuna päivänä.

LIITE 7 OPPIMISKESKUSTELUN POHJAKSI

(ks. luku 6.13)

OPPIMISKESKUSTELUN POHJAKSI

Vanhempaintapaamisista käytetään jatkossa nimitystä
OPPIMISKESKUSTELU kaikissa kunnan kouluissa.

Osallistujat	• opettaja (opettajat), oppilas, huoltaja(t)
Ajankohta / aika	• syyslukukaudella kaikille oppilaille pääsääntöisesti marras-joulukuussa, erityisestä syystä osan voi pitää myös tammikuussa, jos asiasta on sovittu huoltajien kanssa • kevätlukukaudella pidetään seuraaville huhtikuun loppuun mennessä: - tehostetun sekä erityisen tuen oppilaille • kevätlukukaudella tarjotaan kaikille oppilaille huhtikuun loppuun mennessä (tämä korvaa entiset nivelvaiheen keskustelut 2- ja 6-luokkalaisille) • keskustelut pidetään pääsääntöisesti oppilaan / opettajan koulu- / työajan ulkopuolella • oppimiskeskusteluun käytettävä aika n. 30 min
Tiedote kotiin	• koteihin on tiedotettu etukäteen kirjallisesti kunkin luokan tavoitteet sekä keskustelun teemat / aiheet (esitellään mm. luokkakohtaisissa vanhempainilloissa) • oppilaan itsearviointilomake kotiin allekirjoitettavaksi ennen keskustelua (allekirjoitus 1. oppilas, 2. opettaja, 3 huoltaja(t))
Lomakepohja	• luokittain tai luokkapareittain oma, koulukohtainen lomakepohja • oppilaan itsearviointilomake mukana => allekirjoitettu kopio opettajan arkistoon sekä liitettäväksi oppilaan arviointikansioon
Keskustelun aiheet / teemat	• aiheet ja sisällöt määritelty luokittain tai luokkapareittain (käyttäytyminen, työskentely, oppiaineissa edistyminen, kehittämistavoitteet) • teemat kalenterivuositain (mahdollisesti koko kunnassa samat) => oppilailla ja huoltajilla tieto etukäteen.

LIITE 8 PERUSOPETUKSEN TODISTUSMALLIT

(ks. luku 6.13)

LUKUVUOSITODISTUS 6. VUOSILUOKKA

Opetuksen järjestäjän ja koulun nimi

Oppilaan nimi ja syntymäaika

Todistuksen antamispäivä

Oppilaan opinto-ohjelma	Laajuus	Arvio
Äidinkieli ja kirjallisuus		
Suomen kieli ja kirjallisuus	x vvt	8
Toinen kotimainen kieli		
Ruotsi (B1- oppimäärä)	x vvt	7
Vieras kieli		
Englanti (A1-oppimäärä)	x vvt	10
Ranska (A2-oppimäärä)	x vvt	8
Matematiikka	x vvt	7*
Ympäristöoppi	x vvt	5
Uskonto/elämäkatsomustieto	x vvt	7
Historia	x vvt	9
Yhteiskuntaoppi	x vvt	10
Musiikki	x vvt	6
Bändisoittaminen	1 vvt	hyväksytty
Kuvataide	x vvt	8
Kuvataiteen syventävä valinnainen	2 vvt	7
Käsityö	x vvt	9
Liikunta	x vvt	10
Soveltavat valinnaiset aineet		
Tieto- ja viestintäteknologia	1 vvt	hyväksytty
Draama	1 vvt	hyväksytty
Käyttäytyminen	9	

Lisätietoja:

Oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilas on opiskellut A-ruotsia kielikylpykielenä kaksikielisessä opetuksessa/Oppilas on opiskellut A-englantia kohdekielenä kaksikielisessä opetuksessa.

Koulun opetuskieli

Oppilas siirtyy x vuosiluokalle.

Perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen

Opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus

PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖTODISTUS

Opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
 Oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
 Todistuksen antamispäivä

Oppilaan opinto-ohjelma		Laajuus		Arvio
Äidinkieli ja kirjallisuus				
Suomen kieli ja kirjallisuus		x vvt		9 kiitettävä
Toinen kotimainen kieli				
Ruotsi (B1- oppimäärä)		x vvt		8 hyvä
Vieras kieli				
Englanti (A1-oppimäärä)		x vvt		10 erinomainen
Ranska (A2-oppimäärä)		x vvt		8 hyvä
Matematiikka		x vvt		9 kiitettävä
Maantieto		x vvt		5 välttävä
Biologia		x vvt		6 kohtalainen*
Fysiikka		x vvt		6 kohtalainen
Kemia		x vvt		7 tyydyttävä
Terveystieto		x vvt		9 kiitettävä
Uskonto/elämäkatsomustieto	x vvt		8 hyvä	
Historia		x vvt		7 tyydyttävä
Yhteiskuntaoppi		x vvt		8 hyvä
Musiikki		x vvt		10 erinomainen
Bändisoittaminen		1 vvt		hyväksytty
Kuvataide		x vvt		9 kiitettävä
Kuvataiteen syventävä valinnainen		2 vvt		8 hyvä
Käsityö		x vvt		7 tyydyttävä
Liikunta		x vvt		10 erinomainen
Kotitalous		x vvt		9 kiitettävä
Soveltavat valinnaiset aineet				
Tieto- ja viestintäteknologia		1 vvt		hyväksytty
Kestävä kehitys	1 vvt		hyväksytty	
Draama		1 vvt		osallistunut

Oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Lisätietoja:

Oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilas on opiskellut A-ruotsia kielikylpykielenä kaksikielisessä opetuksessa/Oppilas on opiskellut A-englantia kohdekielenä kaksikielisessä opetuksessa.

Koulun opetuskieli

Perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko

Todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Rehtorin allekirjoitus

LIITE 9 TUKIKOLMIO

(ks.luku 7.1)

LIITE 10 VASTUU JA YHTEISTYÖ-TAULUKKO

(ks. luku 7.1)

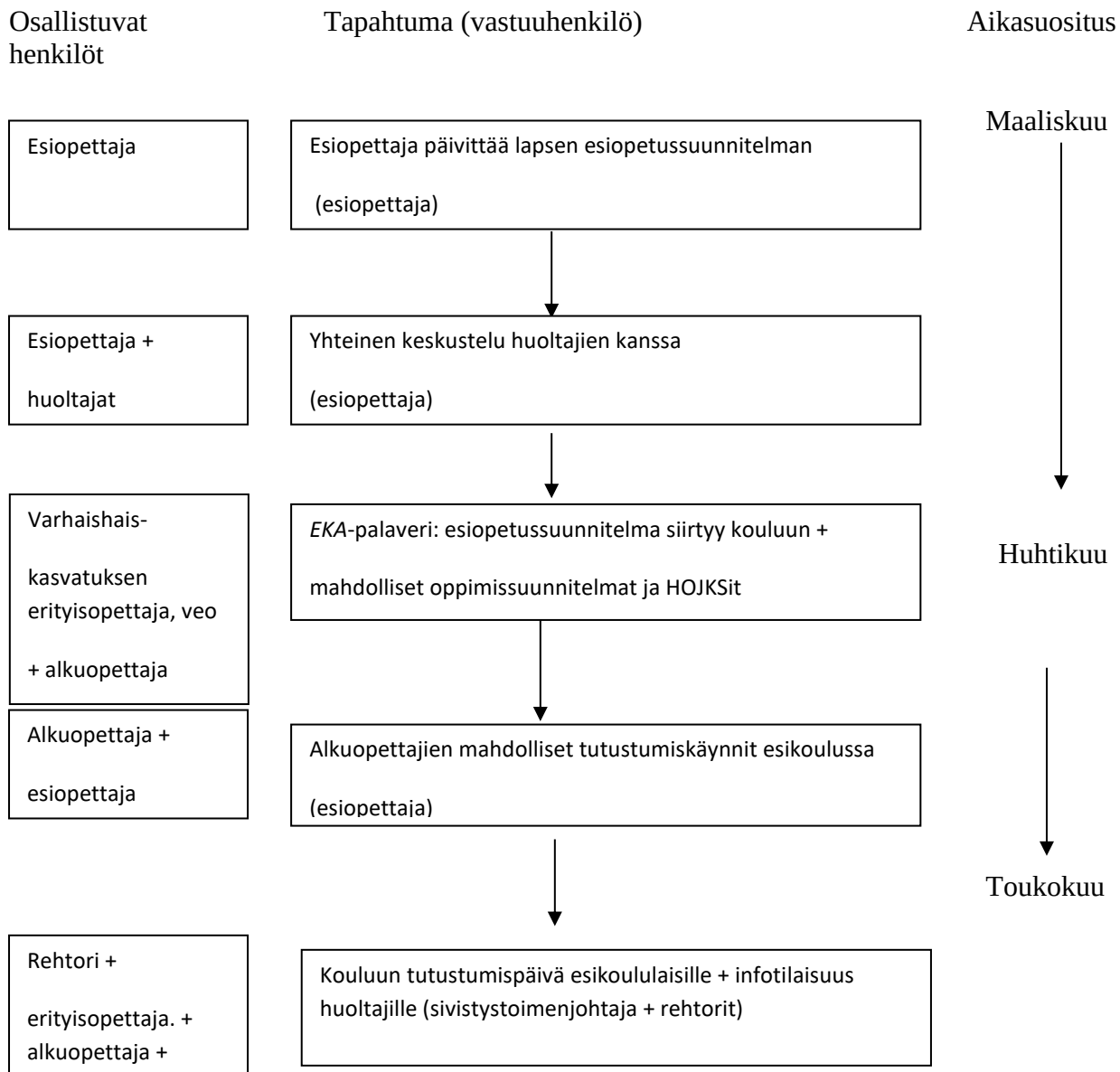
YHTEISTYÖ, VASTUUT JA TYÖNJAKO OPETUSTOIMESSA SEKÄ MUISSA HALLINTOKUNNISSA

ASIAKIRJA/TOIMENPIDE (mihin täytetään)	VASTUU(HENKILÖ)	MIHIN MENNESSÄ	MUUTA - esim. yhteistyö
Oppilaskohtaisen tukivaiheen kirjaaminen (Wilma ja Primus)	luokanopettaja/luokanvalvoja - tehostettu ja erityinen tuki Wilmassa (Lomakkeet-> "Tilastoitavat kentät tehostetun ja erityisen tuen oppilaalle") - yleinen tuki (Primus)	- tilastointi 20.9. - uudet lukuvuoden aikana	- kartoitus yhdessä erityisopettajan kanssa
Pedagoginen arvio (Wilma)	luokanopettaja/- valvoja	- lukuvuoden aikana	- yhteistyö aineenopettajan ja erityisopettajan kanssa
Oppimissuunnitelma (Wilma)	luokanopettaja/-valvoja	- lokakuun loppuun mennessä - tarvittaessa myös muu ajankohta - seuranta lukuvuoden aikana	- mahdollisesti oppilashuollon henkilöstöä
Pedagoginen selvitys (Wilma) ja Erityisen tuen hakeminen (R-asema)	erityisopettaja/erityisluokanopettaja	- 20.9. mennessä - tarvittaessa muuna ajankohtana	- yhteistyö ensisijaisesti koulutoimen oppilashuollon henkilöstön (koulupsykologi ja koulukuraattori) tai perusturvan psykiatrisen sairaanhoitajan kanssa
Erityisen tuen päätös ( )	sivistysjohtaja		
HOJKS	erityisluokanopettaja/erityisopettaja		

LIITE 11 NIVELVAIHE ESIKOULUSTA ENSIMMÄISELLE LUOKALLE

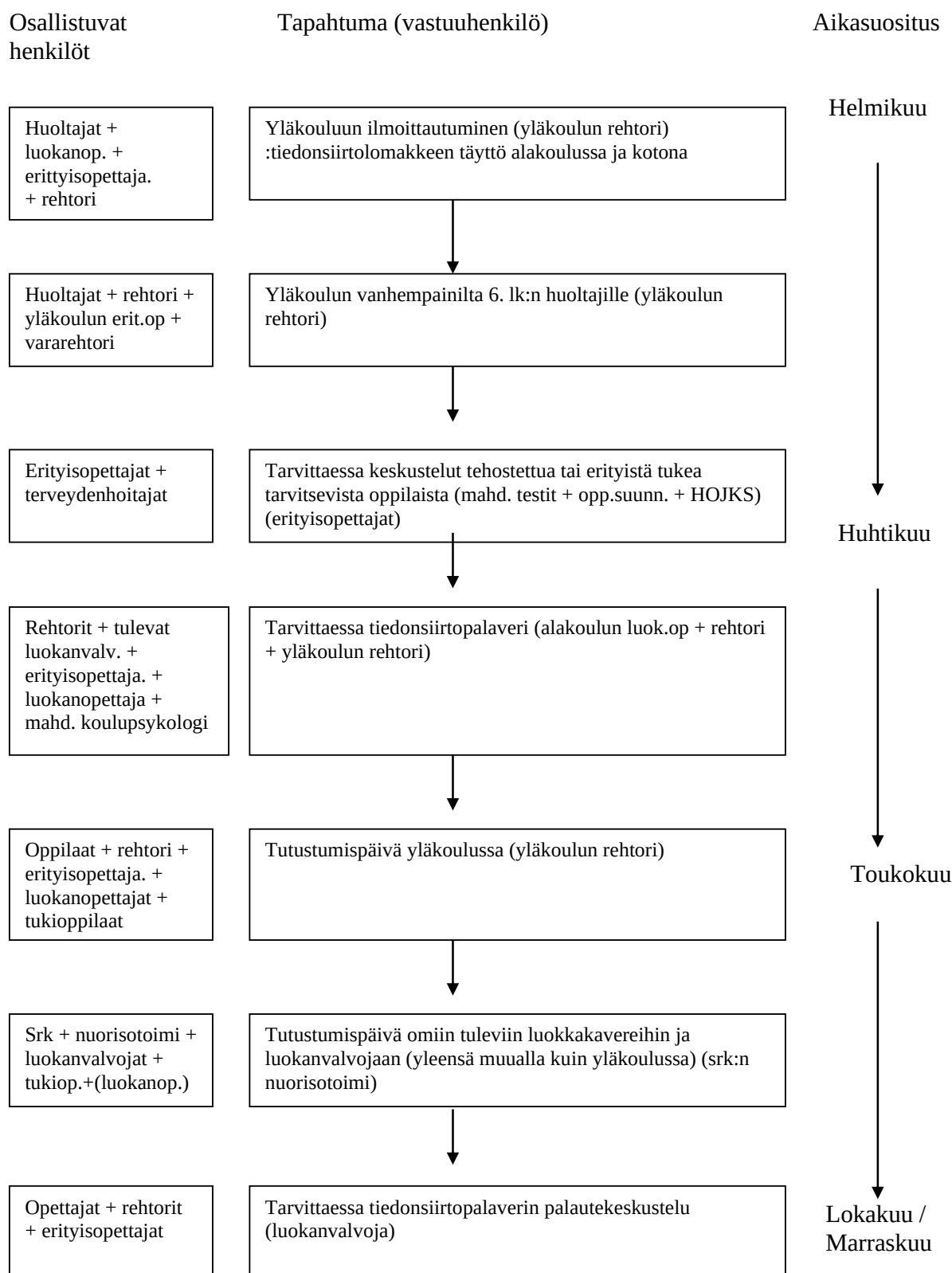
(ks. luku 7.1)

Nivelvaihe esikoulusta ensimmäiselle luokalle

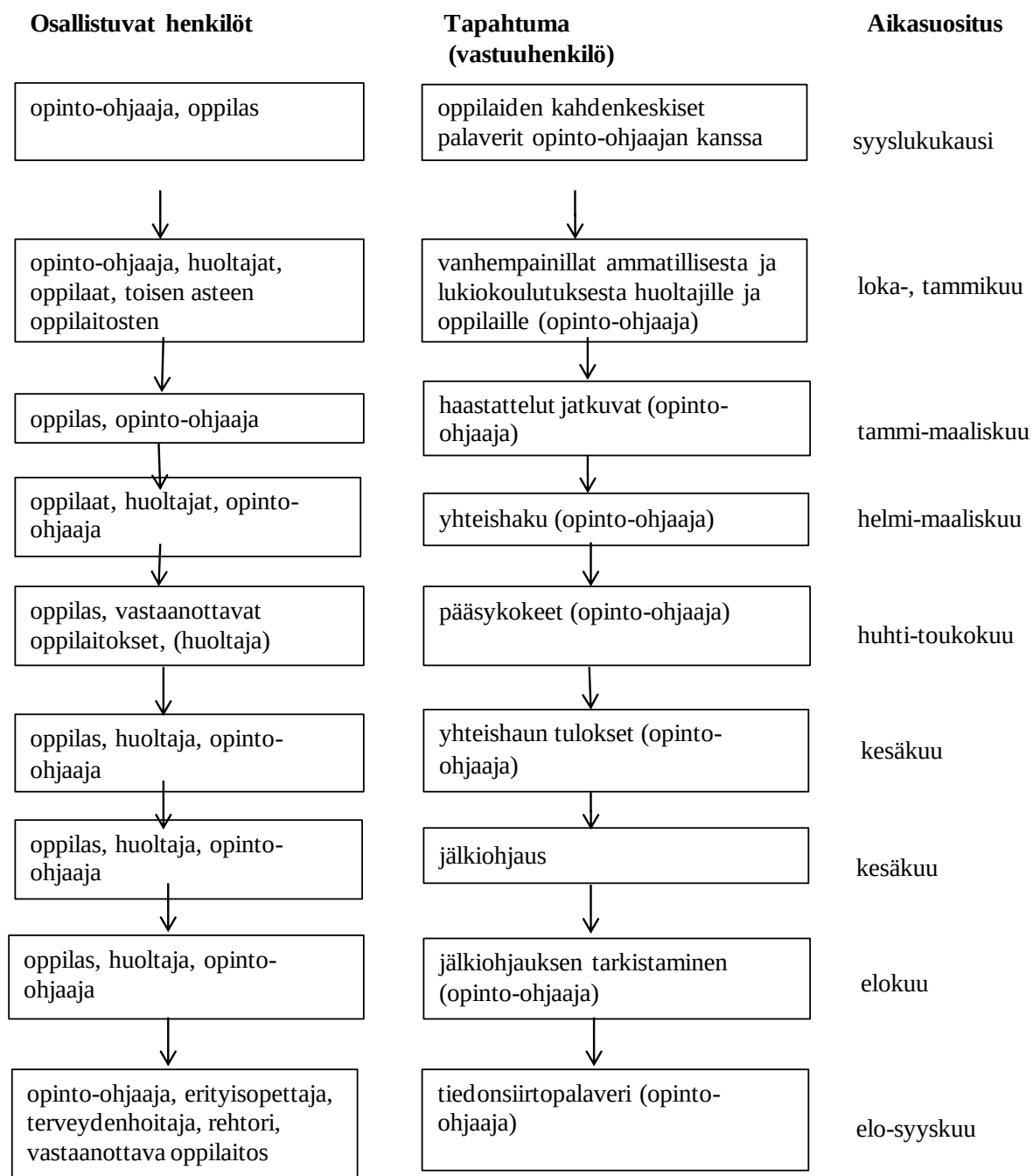
LIITE 12 NIVELVAIHE ALAKOULUSTA YLÄKOULUUN

Nivelvaihe alakoulusta yläkouluun

LIITE 13 NIVELVAIHE YLÄKOULUSTA TOISELLE ASTEELLE

Nivelvaihe yläkoulusta toiselle asteelle

Tiedonsiirto

Syyslukukauden alusta alkaen opinto-ohjaaja on yhteydessä koko hakuprosessin ajan vastaanottaviin toisen asteen oppilaitoksiin. Koulusihteerin siirtää oppilaiden tiedot Kouluta-järjestelmään opetushallituksen ohjeen mukaan tammikuussa, jonka pohjalta tehdään yhteishaku. Yhteishaun yhteydessä oppilaitoksiin toimitetaan harkintaan perustuvan haun paperit. Kevätarviointi siirtyy järjestelmän kautta toukokuun lopussa opetushallituksen ilmoittaman aikataulun mukaan. Viimeinen tiedonsiirtopalaveri pidetään elo-syyskuussa, jolloin annetaan oppimissuunnitelmat ja HOJKSit vastaanottavalle koululle. Siirtoihin on pyydetty huoltajan suostumus.

LIITE 14 AVUSTUSTARPEEN LUOKITTELUKRITEERIT

(ks. luku 7.5.3)

Avustustarpeen luokittelukriteerit:

A1

**Oppilaalla on sellainen asiantuntijan (erikoislääkäri/neuropsykologi/vast.) toteama somaattinen tai psyykkinen sairaus, vamma tai toiminnanvaja, että hän tarvitsee jatkuvaa aikuisen valvontaa ja/tai hoitotoimenpiteitä, hänelle on tehty erityisen tuen päätös ja hän kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.
(esimerkiksi Kirkonkylän koulun erityisluokkien oppilaat)**

Avustustarve esimerkiksi

- koulumatkoilla, oppitunneilla, välitunneilla, aamu- ja iltapäivähoidossa
- ruokailussa, wc-toiminnoissa, pukeutumisessa
- siirtymisissä koulun sisällä ja koulun ulkopuolella
- kaikissa oppituokioissa
- kommunikoinnissa toisten lasten ja aikuisten kanssa
- tarvitsee erittäin paljon henkilökohtaista oppimateriaalia
- jatkuva sairauskohtausriski/vaikeahoitoisuus/käyttäytymisen ennakoimattomuus/aggressiivisuus/karkailu
- jatkuu koko oppivelvollisuusiän
- ilman avustusta osallistuminen opetukseen estyy, HOJKSissa asetettuja yksilöllisiä tavoitteita ei voida saavuttaa eikä oppilaan turvallisuutta voida taata.

A2

Oppilaalla on sellainen asiantuntijan (lääkäri/psykologi/vast.) toteama erityisen tuen tarve, vamma tai sairaus, että hän tarvitsee koulupäivän aikana paljon aikuisen tukea, valvontaa ja/tai hoitotoimenpiteitä, hän saa yleistä tai tehostettua tukea tai hänelle on tehty erityisen tuen päätös ja hän kuuluu joko yleiseen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin.

Avustustarve esimerkiksi koulukuljetuksille saatto/vastaanotto

- oppitunneilla lukemisessa, kirjoittamisessa, tehtävissä suoriutumisessa
- oppitunneilla tarkkaavaisuuden suuntaamisessa ja ylläpidossa, keskittymisessä
- oppitunneilla ja välituntisin sääntöjen oppimisessa ja noudattamisessa ja käyttäytymisen ohjaamisessa
- oppilas tarvitsee henkilökohtaista oppimateriaalia
- välitunnilla sosiaalisten taitojen harjoittelussa (koulukiusaamisriski)

- siirtymisessä paikasta toiseen koulupäivän aikana
- ajoittain hoitotoimenpiteitä/lievä sairauskohtausriski/diabetes
- ajoittain henkilökohtaisen ohjauksen tarve
- jatkuvaa tai ajoittaista läksyjenlukutukea, läksyjenmerkitsemistukea
- integroitumisessa yleisopetuksen ryhmään ja/tai aamu- ja iltapäivähoitoon
- oppilas on syrjäytymisriskissä ilman avustusta tai muiden tukitoimenpiteiden lisäämistä
- oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on hidasta/heikentyy/taantuu
- tuen tarve säilyy jonkinasteisena läpi oppivelvollisuusiän, mutta vähenee, kun saa ajoissa riittävästi tukea

A3

Oppilaalla on sellainen koulun (opettaja & erityisopettaja) ja/tai asiantuntijan (lääkäri, psykologi, kuraattori, vast.) toteama tehostetun tai erityisen tuen tarve oppimisessa, tarkkaavaisuudessa ja/tai sosiaalis-emotionaalisessa käyttäytymisessä, että hänelle on laadittu kuntoutussuunnitelma/ oppimissuunnitelma tai hänelle on tehty erityisen tuen päätös ja hänelle on laadittu HOJKS.

Avustustarve esimerkiksi:

- oppitunneilla oppimisen tukemiseen ja tehtävistä suoriutumiseen
- oppitunneilla tarkkaavaisuuden säätelyyn ja käyttäytymisen kontrollointiin
- oppitunneilla läksyjen merkitsemiseen
- ajoittain tai jatkuvasti läksyjenlukutukea
- välitunneilla käyttäytymisen säätelyyn ja sääntöjen oppimiseen
- koulukiusaamisriski välituntisin
- tarvitsee jonkun verran henkilökohtaista oppimateriaalia
- tuen tarve vähenee kouluvuosien myötä, kun saa riittävästi tukea ajoissa
- ilman avustusta tai muiden tukitoimenpiteiden lisäämistä oppilas saavuttaa heikosti tai ei ollenkaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKS:ssa asetettuja tavoitteita tai on syrjäytymisriskissä

A4

Koulu/luokkakohtainen koulunkäyntiohjaaja

Avustustarve esimerkiksi:

- erityisluokalla
- parkissa
- alkuluokalla

Euran kunnan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

28.5.2021

Sisältö

- 1 Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat
- 2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- 3 Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
  - 3.1 Nivelvaihe varhaiskasvatuksesta esiopetukseen
  - 3.2 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa
  - 3.3 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
  - 3.4 Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus
  - 3.5 Oppilaan oma äidinkieli
  - 3.6 Muut kielet
  - 3.7 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- 4 Toimintakulttuuri
  - 4.1 Oppimisympäristöt ja työtavat
  - 4.2 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet
- 5 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen
- 6 Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki
  - 6.1 Opetuksen eriyttäminen
  - 6.2 Kodin ja koulun yhteistyö
  - 6.3 Oppilashuolto
  - 6.4 Oppilaanohjaus
  - 6.5 Suunnitelma kasvatustieteiden ja kurinpidollisten
  - 6.6 keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista
- 7 Oppilaan arviointi
- 8 Todistukset
- 9 Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen
  - 9.1 valmistavan opetuksen aikana

1 Perusopetukseen valmistavan opetuksen lähtökohdat

Perusopetuslaissa säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta¹. Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää oppilaiden tasapainois- ta kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta. Opetuksen tavoitteet on tarkemmin määriteltävä valmistavan opetuksen oppilaan omassa opinto-ohjelmassa². Tavoitteiden määrittelyn lähtökohtana ovat oppilaan suomen tai ruotsin kielen taito sekä oppilaan aikaisempi koulunkäyntihistoria.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta³.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä⁴.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä⁵. Valmistavaa opetusta voidaan järjestää myös yhdelle oppilaalle. Opetusryhmät muodostetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että ryhmäjako edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä varmistaa opetussuunnitelman mukaisten ja oppilaiden omissa opinto-ohjelmissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Perusopetukseen valmistavaa opetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.^{5a}

Eura

Tavoitteena on edistää valmistavaan opetukseen osallistuvan oppilaan tasapainoista kehitystä sekä antaa valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten.

Keskeistä opetuksessa on suomen kielen oppiminen ja eri oppiaineiden avainkäsitteisiin ja sanastoon perehtyminen.

Opetuksessa huomioidaan oppilaiden ikä, opiskeluvalmiudet, oppimistaustat sekä henkilökohtainen historia.

Yhteistyötä muiden tahojen kanssa kuvataan mm. Euran kunnan kotouttamissuunnitelmassa.

2 Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä perusopetukseen valmistavaa opetusta varten opetussuunnitelma. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetuksessa (422/2012) määritellyt yleiset ja perusopetukseen valmistavaa opetusta koskevat valtakunnalliset tavoitteet, nämä Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015 sekä soveltuvin osin Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelmassa tulee olla kuvattuna:

- toimintakulttuuri ja sen periaatteet
- opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- periaatteet oppilaan oman opinto-ohjelman laatimiseksi
- oppilashuollon ja siihen liittyvän yhteistyön järjestäminen
- ohjaustoiminta oppimisen tukena
- oppimisen ja koulunkäynnin tuki
- suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista
- yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa
- kodin ja koulun yhteistyö
- yhteistyö muiden tahojen kanssa
- oppilaan arviointi ja todistukset.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijaan suunnitelma voidaan laatia enintään kahdeksi tai kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

3 Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

3.1 Nivelvaihe varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Eura

Esiopetus

Varhaiskasvatuksessa mahdollisen valmistavan opetuksen tarve selvitetään ennen esiopetuksen alkamista huoltajien ja henkilöstön havaintojen sekä 5-vuotiaille tehtävien arviointien (kielitaitoa mittaava Kettu-testi, Pienten kielireppu, sanavarastotesti sekä mahdolliset lausunnot) perusteella. Esiopetusvuoden aikana tulevien uusien lasten kielitaitoa arvioidaan samoin menetelmin, joiden perusteella päätetään valmistavan opetuksen tarve. Lapsen kielitaito kirjataan joko varhaiskasvatussuunnitelmaan tai tehostetun tuen suunnitelmaan. Kyseinen lomake siirtyy tiedonsiirtopalaverissa valmistavan opetuksen opettajalle.

3.2 Yleiset tavoitteet ja yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää opetukseen osallistuvan oppilaan suomen tai ruotsin kielen taitoa, tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa tarvittavia valmiuksia perusopetusta varten. Valmistavassa opetuksessa kehitetään oppilaan laaja-alaista osaamista sekä annetaan opetusta perusopetuksen oppiaineissa ja mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa äidinkielellä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa tarkemmin määritellyllä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden opetuksessa noudatetaan soveltuvien osien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita.

Opetuksen tavoitteiden määrittelyssä, sisältöjen valinnassa ja opetusjärjestelyissä otetaan huomioon, että oppilaat ovat iältään, opiskeluvalmiuksiltaan ja taustaltaan erilaisia. Opetusta eriytetään oppilaiden ikä- ja kehitysvaiheiden mukaisesti. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan huomioon, ja jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaan omalla äidinkielellä tuettu opetus edistää sisältöjen omaksumista. Valmistava opetus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaalla on heikko luku- ja/tai kirjoitustaito, tulee oppilaan oman opinto-ohjelman tavoitteet asettaa siten, että oppilas saa omalle taito- ja ikätasolleen soveltuvaa luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Oppilaan oman äidinkielen opetuksella voidaan edistää oppilaan luku- ja kirjoitustaitoa.

Luku- ja kirjoitustaidon omaksumiseen ja varmentamiseen varataan riittävästi aikaa. Mikäli oppilaan taidot eivät riitä perusopetuksessa opiskeluun, tulee oppilaan omassa opinto-ohjelmassa kiinnittää erityistä huomiota riittävään ja oikea-aikaiseen tukeen perusopetukseen siirryttäessä. Tarvittaessa oppilas voi jatkaa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, siirtyä opiskelemaan vuosiluokkiin sitomattoman opinto-ohjelman mukaisesti tai muulla tavoin hänelle parhaiten soveltuvien tukitoimien. Perusopetukseen siirtyvän luku- ja kirjoitustaidottoman oppilaan riittävästä tuesta huolehditaan.

Eura

Esiopetus

Integroimalla valmistava opetus lapsen esiopetukseen edistetään lapsen suomen kielen oppimista, kotoutumista, esiopetuksen sisältöjen omaksumista ja sosiaalisten suhteiden muodostumista. Ryhmässä tapahtuvan toiminnan lisäksi lapsella on mahdollisuus oppia suomen kieltä ohjatuissa yksilö-, pienryhmä- ja leikki-tilanteissa sekä arjen vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten välillä. Kuvien, tukiviittomien sekä konkreettisen materiaalin käyttö päivittäin eri tilanteissa auttaa lasta arjen sujumisessa sekä suomen kielen ymmärtämisessä ja oppimisessa. Kielen opetus nivotaan kaikkiin sisältöihin ja toimintaan. Siirtyminen perusopetukseen suunnitellaan yhteistyössä huoltajien, esiopettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä koulun erityisopettajan kanssa. Lapselle laadittu oppimissuunnitelma siirtyy lapsen mukana tulevalle opettajalle.

3.3 Kielenopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa pääpaino on suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnoissa, joiden osalta tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito. Opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita. Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opinnot ovat pohjana kaikille muille opinnoille. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opintojen tavoitteena on antaa oppilaille tarvittavat valmiudet siirtyä perusopetukseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan koulu- ja opiskelutausta ja hänen jo mahdollisesti hallitsemansa suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellään taito- ja ikätason mukaiset suomen tai ruotsin kielen opetuksen tavoitteet ja sisällöt.

Oppilaan oma äidinkieli

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, kulttuuritaustan tuntemusta ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä. Oman äidinkielen hyvä hallinta luo edellytyksiä myös suomen/ruotsin kielen oppimiselle ja tällä kielellä tapahtuvalle muulle oppimiselle. Oppilaille järjestetään opetusta mahdollisuuksien mukaan.

Opetus noudattaa opetussuunnitelman perusteiden liitteessä kuvattuja oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteita, sisältöjä ja oppilaan oppimisen arviointia. Oppilaan oman äidinkielen hallintaa ja sen säilymistä tuetaan myös eri tavoin yhteistyössä perheen kanssa.

Muut kielet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyy oppilaiden vieraan kielen opetuksen tavoitteet. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa noudatetaan näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin. Oppilaan vieraan kielen opinnot järjestetään kunnan kieliohjelman mukaisesti. Oppilaan kielelliset valmiudet ratkaisevat, missä määrin hänen omaan opinto-ohjelmaansa voidaan sisällyttää vieraiden kielten opiskelua perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana.

3.4 Muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Valmistavan opetuksen muiden oppiaineiden opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat opinnot. Valmistavan opetuksen aikana muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja sisällöt noudattavat soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Sisältöjä suunniteltaessa otetaan huomioon kunkin oppiaineen keskeinen käsitteistö, työtavat ja välineet. Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana opiskeltavat oppiaineet valitaan siten, että oppilas pystyy valmistavan opetuksen jälkeen opiskelemaan hänelle osoitettavassa esi- tai perusopetuksen ryhmässä ja että valmistavan opetuksen opinnot mahdollistavat myöhemmin perusopetuksen suorittamisen Suomessa. Lähtökohtana suunnittelulle ovat perusopetuksen kyseisten vuosiluokkien opetuksen tehtävä ja siirtymävaiheen kuvaus sekä vuosiluokilla opiskeltavat oppiaineet.

Omalla äidinkielellä annettu opetus ja tuki edistää oppilaan opiskelua ja kotoutumista. Omakielisen opetuksen ja tuen avulla saatu lisätieto oppilaan osaamisen tasosta auttaa muiden oppiaineiden tavoitteiden asettamisessa. Näin oppilas voi edistyä aineopinnoissaan, vaikka suomen/ruotsin kielen taidot kehittyisivätkin muita taitoja hitaammin. Omakielistä opetusta ja tukea annetaan oppilaan tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös oppilaiden tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta ja yhteiskunnasta, kielistä ja kulttuureista.

4 Toimintakulttuuri

Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia. Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat tulevat hyvinkin erilaisista kulttuureista ja koulukulttuureista, on tärkeää luoda ja kehittää yhteistä toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuri rakentuu oppivan yhteisön periaatteille. Se tukee kaikkien yhteisön jäsenten hyvinvointia ja oppimista. Se on jatkuvan kehittämisen kohde ja osa koko koulun toimintakulttuuria. Perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin määrittelemisessä voidaan hyödyntää myös Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita 2014.

4.1 Oppimisympäristöt ja työtavat

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa hyödynnetään kokemuksellisia ja toiminnallisia oppimisympäristöjä ja monipuolisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat oppilaalle mielekkäitä ja monipuolisia tilanteita käyttää kieltä eri kommunikaatioympäristöissä. Erilaiset tilanteet kehittävät oppilaan kykyä toimia sekä itsenäisenä yksilönä että yhteisön jäsenenä ja antavat valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Erilaiset oppimisympäristöt tutustuttavat oppilasta myös suomalaiseen kulttuuriin ja edistävät hänen kotoutumistaan lähiympäristöön sekä laajemmin suomalaiseen yhteiskuntaan.

Perusopetukseen valmistava opetus niveltyy osaksi perusopetusta ja koulussa vallitsevaa toimintakulttuuria, mutta myös vaikuttaa muun koulun toimintakulttuurin ja käytänteiden kehittämiseen. Oppilaat harjaantuvat valmistavan opetuksen aikana perusopetuksen työtapoihin.

Tavoitteena on, että oppilaat pystyvät vähitellen myös itse asettamaan itselleen oppimistavoitteita sekä harjaantuvat oppimaan oppimisen taidoissaan. Niinpä työtapojen on hyvä olla monipuolisia, oppilasta aktivoivia ja eriyttäviä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana on tarpeen oppia vähitellen myös itsenäistä työskentelyä, tiimityöskentelyä, tieto- ja viestintätekniisiä taitoja ja tiedonhakutaitoja. Oppiminen on sidoksissa oppilaan aiempiin tietoihin ja oppimisstrategioihin ja on siten jokaisella yksilöllistä. Koska eri oppiaineet ja niiden tavat käyttää kieltä ovat keskeisiä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, opetus edellyttää kielitietoisia työtapoja kaikissa oppiaineissa. Erilaisten tekstien lukemisen, ymmärtämisen, tulkitsemisen ja tuottamisen taidot ovat keskeisiä. Kielitietoiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä ja yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimisessa.

4.2 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuuria. Sen tavoitteena on auttaa oppilaita yhdistämään suomen tai ruotsin kielen sekä eri oppiaineiden tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen.

Suomen tai ruotsin kielen sekä muiden oppiaineiden muodostamat monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaan laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään perusopetukseen valmistavan opetuksen toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään suomen tai ruotsin kielen taitoa kehittäviä sekä eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Opetussuunnitelmaan voidaan liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

5 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden kielitaito ja muut valmiudet vaihtelevat,

perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma. Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet.

Oppilaan oma opinto-ohjelma voi olla osa kotouttamislain mukaista oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Eura

Esiopetus

Valmistavassa opetuksessa lapselle laaditaan esiopetussuunnitelman lisäksi oppimissuunnitelma, jonka tukena voi käyttää lapsen S2-opetuksen suunnitelmalomaketta. Valmistavan opetuksen aikana lapsen suomen kielen taidon osaamista kuvataan puhumisen ja kuullun ymmärtämisen osalta kielitaidon tasojen kuvausmenetelmällä.

Perusopetus

Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, joka on suunnitelma opinto-ohjelman toteuttamiseksi. Sen laatimisen edellytyksenä on riittävä oppilaan valmiuksien tunteminen. Oppimissuunnitelma laaditaan viimeistään kolmen kuukauden kuluttua opetuksen alkamisesta.

Oppimissuunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran valmistavan opetuksen aikana. Tarkistus voidaan tehdä oppilaan arvioinnin yhteydessä. Viimeinen tarkistus tehdään oppilaan siirtyessä perusopetukseen, jolloin arvioidaan mm. oppilaan valmiudet ja tuen tarve perusopetuksessa. Oppimissuunnitelma laaditaan kunnan yhteiselle lomakkeelle, joka löytyy kunnan kotisivuilta Wilmasta.

Monipuolisella eriyttämisellä taataan jokaisen oppilaan tavoitteellinen oppiminen henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaisesti. Opetusta eriytetään sisältöjen valinnalla, vaihtelevilla työtavoilla sekä opetusjärjestelyjen avulla (integrointi).

Oppilaita integroidaan perusopetuksen ryhmiin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaan. Integroinnilla edistetään kotoutumista, sosiaalisen kielitaidon kehittymistä ja oppiaineiden sisältöjen omaksumista. Integrointia tehdään myös oppilaan valmiuksia vastaaviin ryhmiin.

Integraatio edellyttää jatkuvaa valmistavan opetuksen opettajan ja perusopetuksen opettajien yhteistyötä. Vastuu integraation toteutumisesta on viime kädessä koulun rehtorilla/apulaisrehtorilla. Integraatio on kaksisuuntaista, myös perusopetuksen oppilaat voivat vastaavasti opiskella valmistavassa opetuksessa niitä oppimääriä, joissa he tarvitsevat tukea.

6 Oppilaan hyvinvointi sekä oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Perusopetukseen valmistava opetus ohjaa tunnistamaan eri kulttuureja yhdistäviä hyvän elämän arvoja ja periaatteita. Opiskelu vahvistaa opiskelijan taitoja toimia kulttuurisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa sekä kartuttaa oppilaan kulttuurienvälistä toimintakykyä. Opetus kannustaa vuorovaikutukseen eri kulttuuriryhmien välille ja kantaväestön kanssa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa edistetään hyviä etnisiä suhteita. Syrjintää, rasismia, väkivaltaa tai kiusaamista ei sallita missään muodossa eikä keneltäkään.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa huolehditaan kokonaisvaltaisesti oppilaan hyvinvoinnista ja siihen liittyvistä seikoista, kuten kodin ja koulun yhteistyöstä, riittävästä oppilashuollollisesta tuesta sekä oppilaanohjauksesta. Näiden määrittelyssä voidaan soveltuvin osin hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita. Jos perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana selviää oppilaan tarve oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, tuki annetaan oppilaalle parhaiten soveltuvalla tavalla.

Eura

Kasvun ja oppimisen tuki kuvataan esiopetussuunnitelmassa ja oppimisen ja koulunkäynnin tuki perusopetuksen opetussuunnitelmassa.

6.1 Opetuksen eriyttäminen

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaat eroavat toisistaan kielitaidoltaan, oppimis- ja opiskeluvalmiuksiltaan, kiinnostuksen kohteiltaan ja motivaatioltaan sekä oppimistarpeiltaan. Valmistava opetus pyritään järjestämään niin, että nämä oppilaiden väliset erot otetaan huomioon.

Esimerkiksi eri-ikäiset ja kielitaidoltaan eritasoiset oppilaat voidaan jakaa omiksi ryhmikseen. Lisäksi oppilaiden erilaiset oppimistarpeet voidaan ottaa huomioon eriyttämällä opetusta. Valmistavaa opetusta kehitetään tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti yhtenäisenä kokonaisuutena, jossa kielitaito ja muut valmiudet kehittyvät jatkuvasti. Oppilaat saavat myös mahdollisuuksia oppia toisiltaan, tukea toisiaan ja toimia kielenkäytön mallina toisilleen. Tärkeässä asemassa on opettajan antama vuorovaikutuksellinen tuki, jonka avulla oppija suoriutuu myös sellaisista tehtävistä, jotka voisivat itsenäisesti olla mahdottomia suorittaa. Jotta oppimistapahtuma olisi toimiva, sen suunnittelu edellyttää hyvää oppilaantuntemusta. Niinpä on tarpeen selvittää mm. oppilaiden opiskelutottumukset, asenteet suomen kieltä kohtaan sekä käsitykset suomen kielen taidon tärkeydestä ja vaikeudesta sekä oppilaiden lähtötaso eri kielitaidon osa-alueiden osalta. Tämän pohjatiedon varassa opettaja voi tarpeen mukaan eriyttää muun muassa eri oppiaineiden opetukseen käytettävää aikaa, oppiaineen syvyyttä tai laajuutta, menetelmiä, työtapoja tai materiaaleja. Eriyttäminen tarkoittaa käytännössä ennen kaikkea sisältöjen valintaa sekä tarkoituksenmukaisia opetusjärjestelyitä. On tärkeää, että jokainen oppilas saa oman taitotasonsa mukaisia ja sopivan haastavia tehtäviä. Myös mahdolliset oppimisvaikeudet on tärkeä selvittää, jotta tuen tarve voidaan ottaa huomioon.

6.2 Kodin ja koulun yhteistyö

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi.

Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

Eura

Esiopetus

Maahanmuuttajataustaisen perheen kanssa keskeistä on perheen kulttuuritaustan ja lähtömaan kokemusten huomioiminen ja suomalaiseen kasvatuskäsitykseen tutustuttaminen. Huoltajille kerrotaan suomalaisesta esiopetuksesta, valmistavan opetuksen sisällöistä ja toteuttamisesta. Huoltajat osallistuvat lapsensa oppimissuunnitelman laatimiseen ja arviointiin. Huoltajien osallisuuden varmistamiseksi käytetään tarvittaessa tulkkipalveluja.

Perusopetus

Kodin ja koulun yhteistyömuotona käytetään Wilmaa. Sen kautta vanhemmat pystyvät reaaliajassa seuraamaan koulun arkea ja lapsensa suoriutumista opinnoissaan, sekä antamaan palautetta koulun toiminnasta. Kaikissa Euran kouluissa toimii myös vanhempainyhdistykset. Koulukohtaisissa työsuunnitelmissa määritellään tarkemmin jokaisen koulun omat yhteistyömuodot.

Oppilaan oppimissuunnitelmasta keskustellaan huoltajan kanssa. Valmistavan opetuksen opettajan on tärkeää saada tietoja oppilaan aikaisemmasta koulunkäynnistä sekä perheen tavoista ja kulttuurista. Oppilaan huoltajan on tärkeää tutustua suomalaiseen koulukulttuuriin, opetusmenetelmiin sekä koulun käytänteisiin.

6.3 Oppilashuolto

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa oppilashuollossa. Opetuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma, jonka laatimisesta on määrätty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (määräys 4/011/2014). Perusopetukseen valmistavan opetuksen koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma voidaan sisällyttää perusopetusta koskevaan koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan. Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan tulee sisältyä myös suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan oppilashuoltoon. Yhteisön ja yksittäisten oppilaiden terveydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen ulottuu kaikkeen koulutyöhön. Oppilashuolto on

kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden yhteinen tehtävä.

Oppilashuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena. Yhteisöllinen oppilashuolto on osa perusopetukseen valmistavan opetuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria ja ensisijainen tapa toteuttaa oppilashuoltoa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ennalta ehkäisevää ja sen tehtävänä on vahvistaa osallisuuden, huolenpidon ja turvallisuuden ilmapiiriä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Kouluyhteisössä arvostetaan jokaisen yksilöllisyyttä eikä syrjintää, väkivaltaa, kiusaamista tai rasismia hyväksyt. Oppilaita ohjataan arvostamaan sekä omaa että ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta.

Oppilashuoltotyötä ohjaa oppilaan edun ensisijaisuus. Yksilökohtaista oppilashuoltoa toteutetaan oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumuksella. Psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut ovat oppilaan saatavilla ja ne järjestetään lain edellyttämässä määrääjassa. Oppilaan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon valmistavan opetuksen arjessa sekä tarvittavan tuen suunnittelussa ja toteutuksessa. Työssä turvataan oppilaan ja huoltajan osallisuus, työskentelyn luottamuksellisuus sekä kunnioittava vuorovaikutus. Osallisuuden varmistamiseksi huolehditaan tarvittavista tulkitsemispalveluista.

Monialainen yhteistyö on perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilashuollossa tärkeää. Oppilashuolto järjestetään opetus-, sosiaali- ja terveystoimen yhteistyönä siten, että siitä muodostuu toimiva kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan sekä tarvittaessa muiden yhteistyökumppaneiden kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Oppilashuollon toimintatavoista ja palveluista tiedotetaan suunnitelmallisesti. Huoltajille annetaan tietoa myös suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta.

Eura

Valmistavan opetuksen oppilaat kuuluvat Euran kunnan oppilashuollon piiriin. Oppilashuollon suunnitelma löytyy kunnan kotisivuilta.

6.4 Oppilaanohjaus

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten oppilaanohjaus perusopetukseen valmistavassa opetuksessa toteutetaan. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on kehittää oppilaan oppimisvalmiuksia ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Oppilaan opiskelua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät. Ohjausta voidaan toteuttaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvattujen ohjaustoiminnalle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Perusopetukseen siirtymistä suunniteltaessa tulee huolehtia siitä, että tieto oppilaan valmiuksista ja edistymisestä valmistavassa opetuksessa siirtyy seuraavaan kouluun. Oppilaalle ja hänen

huoltajalleen annetaan mahdollisuus tutustua ajoissa tulevaan kouluun. Valmistavan opetuksen oppilaanohjauksessa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko-opinnoissa ja työelämässä.

Eura

Oppilaanohjauksessa noudatetaan soveltuvin osin Euran perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä ja koulunkäynnin kulttuurista. Alakouluikäisille oppilaille painotetaan oppimaan oppimisen taitojen ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Lisäksi yläkouluikäisille annetaan tietoa jatko-opintomahdollisuuksista ja eri alojen pätevyys- ja koulutusvaatimuksista sekä tarjotaan mahdollisuus tutustua työelämään ja toisen asteen koulutukseen. Yksilölliset ohjauksen tarpeet kartoitetaan ja tavoitteet ja toteutus kirjataan oppilaan omaan opinto-ohjelmaan.

Ennen perusopetukseen siirtymistä valmistavan luokan opettaja järjestää oppilaalle ja huoltajille tutustumiskäynnin tulevaan kouluun. Valmistavan opetuksen opettaja sopii tulevaan kouluun myös siirtopalaverin, jossa hänen lisäkseen mukana ovat huoltaja, oppilas, uusi opettaja ja tarvittaessa tulkki. Ryhmää voidaan täydentää erityisopettajalla ja rehtorilla / apulaisrehtorilla. Oppilaan opinto-ohjelma välitetään tulevaan kouluun.

Valmistavan opetuksen opettaja laatii oppilaalle siirtymävaiheen pedagogisen arvion tai selvityksen perusopetuksessa tarvittavan tuen ja ohjauksen tasosta.

6.5 Suunnitelma kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitotapauksissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.¹²

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen.

Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai

siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen.¹³

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista¹⁴. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun.¹⁵ Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.^{15a}

Eura

Euran kunnassa on käytössä Opettajien Ammattijärjestön laatima ohjeistus "Puuttuminen ja ojentaminen perusopetuksessa". Jokaisen koulun järjestyssäännöt löytyvät koulukohtaisista turvallisuuskansioista ja ne tiedotetaan luokille ja huoltajille lukuvuosittain. Oppilaan saamat mahdolliset kurinpidolliset toimenpiteet kirjataan Wilmaan.

7 Oppilaan arviointi

Opetussuunnitelmassa määrätään valmistavaan opetukseen osallistuvien arvioinnista sekä heille annettavasta todistuksesta. Arvioinnin tulee olla ohjaavaa, kannustavaa ja monipuolista. Oppilaan edellytyksiä itsearviointiin kehitetään. Arvioinnin avulla valmistavan opetuksen oppilaalle annetaan kuva myös perusopetuksen vaatimuksista.

Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa ei käytetä numeerista arviointia.

Eura

Oppilasta arvioidaan hänelle laaditun oppimissuunnitelman ja valmistavan opetuksen yleisten tavoitteiden suuntaisesti. Opettajan suorittaman arvioinnin tulee perustua jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin. Arviointiin osallistuvat valmistavan opetuksen lisäksi myös muut oppilasta opettavat opettajat.

Arvioinnin periaatteista, tavoitteista ja menetelmistä tulee antaa tietoa sekä oppilaalle että huoltajalle. Valmistavaa opetusta ei arvioida numeroin.

8 Todistukset

Perusopetukseen valmistavan opetuksen päätteeksi oppilaalle annetaan todistus perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistumisesta. Todistukseen merkitään perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus, opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistuksessa kuvataan oppilaan edistymistä valmistavan opetuksen aikana.

Eura

Esiopetus

Valmistavan opetuksen päätteeksi annetaan huoltajan/huoltajien erillisestä pyynnöstä esiopetustodistus, jossa on maininta valmistavaan opetukseen osallistumisesta.

Perusopetus

Oppilaalle annetaan osallistumistodistus perusopetuksen valmistavaan opetukseen osallistumisesta.

Todistukseen merkitään perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus, opiskellut oppiaineet, niiden laajuus ja opetuksen sisältö. Todistuksessa kuvataan oppilaan edistymistä valmistavan opetuksen aikana.

Oppilas voi suorittaa joissakin oppiaineissa valmistavan opetuksen ohessa myös perusopetuksen oppimääriä tai niiden osia. Näissä aineissa arviointi voidaan antaa sanallisena tai numeroarvosteluna kunnan opetussuunnitelman mukaisesti.

9 Perusopetuksen oppimäärään sisältyvien opintojen suorittaminen valmistavan opetuksen aikana

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan omaan opinto-ohjelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilas voi saada todistuksen edellä mainittujen opintojen hyväksytystä suorittamisesta osallistumalla perusopetuslaissa tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Jos oppilas siirtyy perusopetukseen valmistavan opetuksen jälkeen perusopetukseen, voidaan perusopetukseen valmistavassa opetuksessa saavutettu osaaminen hyväksi lukea, jos oppilaalla on perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat eri oppiaineissa perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja. Tutkintoon osallistuvan oppilaan osaamista arvioidaan suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin eri oppiaineiden tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen tason määrittelyssä käytetään apuna perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä hyvän osaamisen kuvauksia ja päättöarvioinnin kriteerejä. Erityisessä tutkinnossa voidaan suorittaa oppiaineen koko oppimäärä tai osia siitä, kuten jonkin vuosiluokan oppimäärä.

Erityisen tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain. Erityisessä tutkinnossa käytettäviä todistuksia koskevat määräykset sisältyvät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin.